

Sosyal Bilimler
Enstitüsü

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU VE MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI

Doktora Tezi

BİLÂL KILINÇ

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU BİLİM DALI

TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU VE MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI

Doktora Tezi

BİLÂL KILINÇ

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Emin ALŞAHİN

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY BELGESİ

Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı Doktora öğrencisi Bilâl KILINÇ'ın **Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlığı Değerlerinin Dondurulması** adlı tez çalışması, Enstitümüz Yönetim Kurulunun .../.../2024 tarih ve sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: .../.../2024

		Öğretim Üyesi Adı Soyadı	İmzası
1	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Mehmet Emin ALŞAHİN	
2	Jüri Üyesi	Prof. Dr. Ahmet GÖKCEN	
3	Jüri Üyesi	Prof. Dr. Murat BALCI	
4	Jüri Üyesi		
5	Jüri Üyesi		

ÖZET

TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU VE MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI

Terörizm, modern toplumların muhatap olduğu en büyük sorunlardan biridir. Bu sorunun büyüklüğüne delâlet eden iki temel unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki, öz olarak terörizmin kitlesel ve örgütlü bir kötülük hali olmasıdır. İkincisi ise terör, terörist ve terörizm kavramlarının sınırlarının muğlaklığıdır. Gerçekten de hangi fiillerin terör, kimlerin terörist ve olgu olarak neyin terörizm olduğunu tespit etmek pek de kolay değildir. Modern devletler, ceza hukuku marifetiyle kitlesel ve örgütlü kötülük hali ile mücadele ederken bir yandan da kavramsal belirliliği temin ederek hukuki güvenliği sağlamaya çalışmaktadır. Küreselleşme ile birlikte terörizm de uluslararası bir boyut kazanarak uluslararası sözleşmelere konu olmaya başlamıştır. Terörizmin finansmanı ile mücadele de uluslararası hukukun gündemine bu vesile ile girmiş ve küresel düzeyde terörizm ile mücadelenin önemli bir unsuru haline gelmiştir.

Bu kapsamda ülkemizde de “*terörizmin finansmanı*” bir suç olarak ilk defa 2006 yılında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’na (TMK) eklenen bir madde ile tanımlanmıştır. Ancak TMK’da yer alan terör suçunun kapsamının Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile örtüşmemesi ve bazı devletlerden gelen yoğun talepler nedeniyle 2013 yılında TMK’nın ilgili hükmü yürürlükten kaldırılarak 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun (TFÖHK) çıkarılmıştır. Böylece “*terörizmin finansmanı*” ayrı bir kanunda suç olarak tanımlanmış ve malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi detaylarıyla düzenlenmiştir. Ancak terör, terörist ve terörizm kavramlarındaki belirsizlikler burada da kendini göstermektedir.

Bu çalışmada terörizmin finansmanına ilişkin kavramsal çerçeve ortaya konulacak, konunun uluslararası hukuktaki görünümü, terörizmin finansmanı ile mücadele amaçlı kuruluşlar üzerinde durulacak ve terörizmin finansmanı suçu detaylarıyla incelenecektir. Suç ile korunan hukuki değer, suçun mukayeseli hukuktaki yeri, benzer suçlardan farkı, suçun unsurları, özel görünüş şekilleri, soruşturma ve kovuşturma usulü ile karşılığında öngörülen yaptırımlar ve infazı detaylı bir şekilde tahlil edilecektir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince hangi fiillerin terörizmin

finansmanı suçuna vücut vereceğinin son derece belirli bir şekilde ortaya konulması gerekir. Ayrıca bu suç için uygulanabilecek şirket yönetimine kayyım tayini, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla izleme ve kontrollü teslimat koruma tedbirleri de konu bağlamında üzerinde durulacak hususlardandır.

Son olarak malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi incelenecektir. Bu müessese uluslararası sözleşmeler ve TFÖHK’te düzenlenmiş olup 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda (CMK) yer alan “*taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma*” koruma tedbirine benzemektedir. Bu iki müessese bazı noktalarda birbirinden ayrılmaktadır. Elkoyma kararını ancak hâkim alabilirken, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı, Türkiye’de bulunmayan malvarlığı bakımından tamamıyla, Türkiye’de bulunan malvarlığı bakımından mahkeme onayına kadar idari bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum malvarlığı değerlerinin dondurulması ile elkoyma kararının mukayese edilmesini gerekli kılmaktadır. Malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları dolayısıyla mülkiyet hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili bir hukuk yoluna başvurma hakkının zedelenme ihtimali de gündeme gelmekte ve tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Terör, terörizm, terörizmin finansmanı suçu, malvarlığı değerlerinin dondurulması.*

ABSTRACT

TERRORISM FINANCING CRIME AND FREEZING OF ASSETS

Terrorism is one of the biggest problems facing modern societies. With globalization, an international dimension has been added to this problem. The fight against the financial resources of terrorism has a significance place in the solution of this huge problem. Fighting the financing of terrorism has been on the agenda of international law for a very long time and has spread to the domestic laws of states over time. Criminal law, in particular, has a significance place in this regard.

In this context, "*financing of terrorism*" was defined as an offence for the first time in Turkey with an article added to the Anti-Terrorism Law No. 3713 (ATL) in 2006. However, due to the fact that the scope of the terrorism offence in the Anti-Terrorism Law did not coincide with the international conventions to which Turkey is a party and due to the intense demands from some states, the relevant provision of the Anti-Terrorism Law was repealed in 2013 and the Law No. 6415 on the Prevention of Financing of Terrorism (TFÖHK) was enacted. Thus, "*financing of terrorism*" was defined as an offence under a separate law and the freezing of assets was regulated in detail. However, the ambiguities in the concepts of terrorism, terrorist and terrorism are also evident here.

In this study, the conceptual framework of terrorism and the historical development of the efforts to prevent the financing of terrorism will be revealed, and then the crime of financing of terrorism will be examined in detail. The legal value protected by the crime, the place of the crime in comparative law, the elements of the crime, the special appearances, the investigation method and the sanctions envisaged in return will be emphasized. In addition, the appointment of a trustee to the company management, the detection, listening and recording of communications, the assignment of undercover investigators and monitoring with technical means that can be applied for this crime precautionary measures are emphasized in the context of subject.

Finally, in our study, the freezing of assets will be examined in case of reasonable suspicion that the crime of financing terrorism has been committed. This institution is regulated in international treaties and Law No. 6415. Of course, this institution is similar to the "*seizure of immovables, rights and receivables*" precautionary measure in the Criminal Procedure Code No. 5271. Both establishments differ from each other in some points. While the decision to seizure can only be taken by the judge, the decision to freeze the assets is an administrative decision. This situation makes it necessary to compare the freezing of assets with the confiscation of assets. The possibility of damage to the right to property, the right to a fair trial and the right to an effective remedy due to asset freezing decisions is also raised and discussed.

Keywords: *Terror, terrorism, financing of terrorism, freezing of assets.*

ÖN SÖZ

Terörizmin finansmanı suçu ve malvarlığı değerlerinin dondurulmasını analiz ettiğimiz bu çalışmamız uzun ve titiz bir emeğin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Zira çok katmanlı bir konunun ceza hukuku perspektifi ile ele alınması geniş kapsamlı bir araştırmayı zorunlu kılmıştır.

Suçun normatif boyutlarının yanısıra, ihdas edilme sebep ve gerekçeleri, uluslararası hukuktaki boyutu, mukayeseli hukuktaki düzenlenişi ve suç gelirlerinin aklanmasından ayırıştırılma süreçleri de analiz edilerek konunun bütün veçheleriyle ele alınması amaçlanmıştır.

Uluslararası kamuoyunun gündeminde yer alan bir suç tipinin yanında, yeryüzünde yaşayan herkesi ilgilendiren malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesini de tetkik etmiş bulunuyoruz. Bu tedbir klasik bir koruma tedbiri veya kolluk faaliyeti olmayıp, BMGK'nın akıllı yaptırımları etrafında şekillenen *sui generis* bir karar türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tedbirle muhatap olanların “terörist” damgası yediği, tedbir listelerinden çıkmak için etkili bir başvuru yolundan mahrum olduğu bilinen bir gerçektir. Bu sebeple hukuki düzenlemelerin bu neviden mağduriyetleri de engelleyecek bir tarzda yapılması ve daha çok ceza hukuku geleneğinin klasik müesseselerinin işletilmek suretiyle suçla mücadele edilmesinin gerekliliğine de işaret ettik.

Leon Duguit, 7 Ocak 1926 tarihinde Hukuk Fakültesi açılış dersine “*Üniversite, birinci vazifesi hakikati aramak olan bir müessesedir. Hakikati aramaktan, hiç olmazsa öğrenebileceğimiz küçücük hakikat parçasını bulmaktan daha yüksek bir amaç olabilir mi? Bundan daha asıl ve insanlığı daha ziyade yükselten bir iş var mıdır? Pascal, insan hakkında, 'Eğer evren onu ezseydi, o onu öldüren den daha asil olacaktı, çünkü o öldüğünü bilir ve evrenin ona karşı üstünlüğüne rağmen, evrenin bundan haberi olmaz.' dememiş mi idi?*” sözleriyle başlamıştı. Biz de bu çalışmada hakikatin hiç olmazsa bir parçasına ulaşmış olmayı ümit ediyoruz.

Bilâl KILINÇ

Üsküdar, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	iii
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAM, TARİHÇE, ULUSLARARASI HUKUKTAKİ DÜZENLEMELER VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELE AMAÇLI KURULUŞLAR.....	6
I. GENEL BİLGİLER.....	6
II. TERÖR, TERÖRİZM, TERÖRİST, TERÖR SUÇLARI VE TERÖR ÖRGÜTÜ	7
1. Terör.....	7
2. Terörizm.....	18
3. Terörist.....	26
4. Terör Suçları.....	31
A. Mutlak Terör Suçları.....	34
B. Nispi Terör Suçları	36
5. Terör Örgütü	39
A. Örgütlü Suçluluk ve Örgütlü Suç.....	39
B. Suç Örgütü ve Terör Örgütü.....	44
III. TERÖRİZMİN FİNANSMANI	54
1. Kavramsal Arka Plan	54
A. Finansman Terimi.....	54
B. Ceza Hukuku Bağlamında Temellendirmenin Güçlüğü	58
2. Tarihi Arka Plan ve Suç Gelirlerinin Aklanması.....	66
A. Terörizmin Finansmanının Suç Gelirlerinin Aklanmasından Ayrıştırılması Süreci	66
B. Terörizmin Finansmanı ile Suç Gelirlerinin Aklanmasının Mukayesesi	80
3. Terörizmin Finansman Kaynak ve Yöntemleri	84
A. Genel Olarak.....	84
B. Terörizmin Finansman Kaynakları	85
a. Altı Kriter Teorisi	85
b. Yasal Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler	87
c. Yasadışı Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler	90
d. Devlet Yardımları	91
C. Terörizmin Finansman Yöntemleri.....	92
a. Kuryeler Aracılığıyla Transfer	92
b. Finans Kuruluşları Aracılığıyla Transfer	93
c. Bilişim ve Farklı Ödeme Sistemleri Kullanılarak Yapılan Transfer	95
d. Yeraltı Bankacılık Aracılığıyla Transfer	98
e. Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Vasıtasıyla Transfer	99
f. Kripto Para Sistemleri Vasıtasıyla Transfer	102
IV. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZMİN FİNANSMANI.....	107
1. Birleşmiş Milletler	107
A. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (TFÖDUS).....	107
B. BMGK Kararları.....	114

a.	Yaptırımlar Rejiminin Genel Hatları	114
b.	1267 Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi	120
c.	1988 Taliban Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi	131
d.	1267/1989/2253 Deaş/El Kaide Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi	135
aa.	1989 Sayılı Karar	135
bb.	2253 Sayılı Karar	138
cc.	Terörle Mücadele Komitesi (1373 Komitesi) ile İlişkiler	140
dd.	2610 Sayılı Karar	142
ee.	Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi	144
ff.	Ombudsmanlık Ofisi	145
e.	TFÖDUS'u Onaylama Çağrısı Olarak 1373 Sayılı Karar	150
aa.	11 Eylül Saldırıları ve 1373 Sayılı Kararın Genel Hatları	150
bb.	Terörizmle Mücadele Komitesi ve Üye Ülkelerin Komiteye Sunduğu Raporlar	153
cc.	Terörle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü	159
2.	<i>Avrupa Konseyi</i>	160
A.	1973 Tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (Strazburg)	160
a.	Hazırlanma Süreci	160
b.	Hükümleri	161
c.	2003 Tarihli Tadil Protokolü	163
B.	2005 Tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (Varşova)	163
a.	Hazırlanma Süreci	163
b.	Hükümleri	165
c.	2015 Tarihli Ek Protokol (Riga)	167
C.	Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova)	168
a.	Hazırlanma Süreci	168
b.	Hükümleri	169
3.	<i>Avrupa Birliği</i>	170
A.	Tüzükler	170
a.	2580/2001/EC Sayılı Tüzük	170
b.	881/2002/EC Sayılı Tüzük	173
c.	2015/847/EU Sayılı Tüzük	178
B.	Direktifler	180
a.	2015/849/EU Sayılı Direktif	180
b.	2015/2366/EU Sayılı Direktif	181
c.	2017/541/EU Sayılı Direktif	183
V.	TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELE AMAÇLI KURULUŞLAR	186
1.	<i>Mali Eylem Görev Gücü (FATF)</i>	186
A.	Genel Olarak	186
B.	Terörizmin Finansmanına İlişkin IX Özel Tavsiye Kararı	188
C.	40 FATF Tavsiyesi (2012)	189
a.	AML/CFT Politika ve Koordinasyonu (m. 1, 2)	189
b.	Aklama ve Müsadere (m. 3, 4)	190
c.	Terörizmin Finansmanı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı (m. 5, 6, 7, 8)	191
d.	Önleyici Tedbirler (m. 9 ila 23)	192
e.	Tüzel Kişilerde ve Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık (m. 24, 25)	194
f.	Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları ve Diğer Kurumsal Tedbirler (m. 25 ila 35)	195
g.	Uluslararası İşbirliği (m. 36 ila 40)	195
D.	FATF ile Türkiye Arasındaki Karşılıklı Değerlendirmeler	196
E.	FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FATF Style Regional Bodies-FSRBs)	198
a.	Asya Pasifik Grubu Kara Para Aklama Grubu (The Asia/Pacific Group on Money Laundering-APG) 198	
b.	Karayipler Mali Eylem Görev Gücü (Caribbean Financial Action Task-CFATF)	199
c.	Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Avrasya Grubu (The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism-EAG)	199
d.	Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamaya Mücadele Grubu (Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group-ESAAMLG)	199
e.	Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force of Latin America-GAFILAT) 200	
f.	Ortadoğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü (Middle East and North Africa Financial Action Task Force-MENAFATF)	200
g.	Batı Afrika Karapara Aklamaya Karşı Hükümetler Arası Eylem Grubu (Inter Governmental Action Group Against Money Laundering in West Africa-GIABA)	200

h.	Orta Afrika Karapara Aklama Görev Gücü (Task Force on Money Laundering in Central Africa-GABAC)	200
i.	Kara Para Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures-MONEYVAL)	201
2.	<i>Wolfsberg Grubu (The Wolfsberg Group)</i>	202
3.	<i>Egmont Grubu (Egmont Group)</i>	203
4.	<i>Basel Bankacılık Denetim Komitesi (The Basel Committee on Banking Supervision-BCBS)</i> ...	204
5.	<i>Dünya Bankası (The World Bank) ve Uluslararası Para Fonu (IMF)</i>	206
6.	<i>Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (ICPO-Interpol)</i>	206
7.	<i>AB Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı (Europol)</i>	208
8.	<i>Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)</i>	211

İKİNCİ BÖLÜM: TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU..... 214

I.	GENEL BİLGİLER.....	214
II.	MUKAYESELİ HUKUKTA TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU.....	218
1.	<i>Genel Olarak</i>	218
2.	<i>Almanya</i>	220
A.	Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası	220
B.	Korunan Hukuki Değer	223
C.	Suçun Maddi Unsurları (Objektiver Tatbestand).....	224
a.	Fiil.....	224
aa.	Bir Başka Kişinin Belli Suçları İşlemesi Amacıyla Fon Toplamak, Kabul Etmek veya Sağlamak [Alman CK. m. 89c/1]	224
bb.	Belli Suçları Bizzat İşlemek İçin Fon Toplamak, Kabul Etmek veya Sağlamak [89c/2]	228
b.	Fail.....	228
c.	Konu.....	231
D.	Suçun Manevi Unsuru (Subjektiver Tatbestand).....	231
E.	Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hâller	234
F.	Gönüllü Vazgeçme	234
3.	<i>Avusturya</i>	235
A.	Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası	235
B.	Korunan Hukuki Değer	236
C.	Suçun Maddi Unsurları.....	237
a.	Fiil.....	237
aa.	Bir Başka Kişinin Belli Suçları İşlemesi Amacıyla Fon Sağlamak veya Toplamak [StGB 278d/1]	237
bb.	Belli Suçları İşlediğini Bildiği Kişilere Malvarlığı Değeri Sağlamak veya Toplamak	241
b.	Fail.....	242
c.	Konu.....	244
D.	Suçun Manevi Unsuru	245
E.	Fiilin Daha Ağır Cezayı Gerektiren Başka Bir Suç Oluşturması.....	246
4.	<i>İsviçre</i>	246
A.	Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası	246
B.	Korunan Hukuki Değer	249
C.	Suçun Maddi Unsurları.....	250
a.	Fiil.....	250
b.	Fail.....	254
c.	Konu.....	255
D.	Suçun Manevi Unsuru	255
E.	Hukuka Uygunluk Nedenleri	256
a.	Finansmanın Demokratik Bir Rejimin veya Hukuk Devletinin Kurulması yahut İnsan Haklarının Korunması Amacıyla Sağlanması veya Toplanması	256
b.	Silahlı Çatışmaların Yürütülmesine İlişkin Uluslararası Hukuk Kurallarını İhlal Etmeyen Eylemlerin Desteklenmesi	256
c.	Uluslararası Kızılhaç Komitesi Tarafından Sağlanan İnsani Yardım Hizmetleri.....	256
F.	Yabancı Uyruklu Failin Sınırdışı Edilmesi	257
5.	<i>Birleşik Krallık</i>	258
6.	<i>ABD</i>	259
A.	Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası	259
B.	Teröristlere Maddi Destek Sağlama Suçu (18 U.S.C. 2339A).....	260
C.	Yabancı Terör Örgütlerine Maddi Destek veya Kaynak Sağlama Suçu (18 U.S.C. 2339B)	264
D.	Terör Eylemlerine Fon Sağlama veya Toplama ya da Bunların Gizlenmesi (18 U.S.C. 2339C)	268

E.	Değerlendirme	271
III.	BENZER SUÇLARLA MUKAYESE	273
1.	<i>Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 220/7, 314/2-4)</i>	273
A.	Genel Olarak.....	273
B.	Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme	279
a.	Terör Örgütünün Propagandası Suçu Açısından Fiillerin Tetkiki	279
b.	Yardım Fiillerinin Tahdidi Olarak Sayılmaması	284
c.	Fiillerin Yönelmesi Gereken Amaç Suçlar Açısından Tetkiki.....	286
C.	Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme	287
D.	Fail ve Mağdur Yönünden Değerlendirme	294
E.	Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme	295
F.	İçtima Yönünden Değerlendirme	296
G.	Yaptırım Yönünden Değerlendirme	300
2.	<i>Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282)</i>	302
A.	Genel Olarak.....	302
B.	Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme	303
C.	Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme	305
D.	Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme	308
a.	Öncül Suç	308
b.	Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değeri.....	308
E.	Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme	309
F.	Suçlarla Mücadele Amaçlı Tedbirler Yönünden Değerlendirme	310
G.	Tüzel Kişilerin Sorumluluğu Yönünden Değerlendirme.....	315
3.	<i>Temel Millî Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama Suçu (TCK m. 305)</i>	318
A.	Genel Olarak.....	318
B.	Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme	318
C.	Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme	319
D.	Fail Yönünden Değerlendirme.....	321
E.	Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme	322
F.	Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme	322
G.	Muhakeme Şartı Yönünden Değerlendirme	323
4.	<i>Düşman Devlete Maddî ve Mali Yardım Suçu (TCK m. 308)</i>	323
A.	Genel Olarak.....	323
B.	Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme	324
C.	Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme	325
D.	Fail Yönünden Değerlendirme.....	327
E.	Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme	327
F.	Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme	328
5.	<i>Silah Sağlama (TCK m. 315)</i>	328
A.	Genel Olarak.....	328
B.	Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme	329
C.	Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme	329
D.	Netice Yönünden Değerlendirme.....	330
E.	Fail Yönünden Değerlendirme.....	331
F.	Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme	332
G.	Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme	334
H.	İçtima Yönünden Değerlendirme	334
IV.	KORUNAN HUKUKİ DEĞER	335
V.	SUÇUN UNSURLARI	342
1.	<i>Tipiklik</i>	342
A.	Tipikliğin Maddî Unsurları	342
a.	Fiil.....	342
aa.	Genel Olarak.....	342
bb.	Fon Sağlanması veya Toplanması Yasak Olan Fiiller	350
aaa.	Bir Halkı Korkutmak veya Sindirmek ya da Bir Hükûmeti veya Uluslararası Kuruluşu Herhangi Bir Eylemi Gerçekleştirmeye veya Gerçekleştirmekten Kaçınmaya Zorlamak Amacıyla Gerçekleştirilen Bazı Fiiller.....	355
aaaa.	Kasten Öldürme	355
bbbb.	Ağır Yaralama	356
bbb.	TMK Kapsamında Terör Suçu Kabul Edilen Fiiller	359
aaaa.	Genel Olarak	359
bbbb.	Terör Suçları (Mutlak Terör Suçları) (TMK m. 3).....	360

aaaaa. Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak (TCK m. 302)	360
bbbbbb. Askeri Tesisleri Tahrip ve Düşman Askeri Hareketleri Yararına Anlaşma (TCK m. 307)	361
ccccc. Anayasayı İhlal (TCK m. 309)	362
ddddd. Yasama Organına Karşı Suç (TCK m. 311).....	362
eeeeee. Hükümete Karşı Suç (TCK m. 312)	362
fffff. Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine Karşı Silahlı İsyân (TCK m. 313).....	362
ggggg. Silahlı Örgüt (TCK m. 314)	363
hhhhh. Silah Sağlama (TCK m. 315).....	363
iiii. Yabancı Hizmetine Asker Yazma, Yazılma (TCK m. 320).....	363
iiiii. Cumhurbaşkanına Suikast (TCK m. 310/1).....	364
cccc. Terör Amacı İle İşlenen Suçlar (Nispi Terör Suçları) (TMK m. 4).....	364
aaaaa. Suçun TMK'nın 1 inci Maddesindeki Amaçlar Doğrultusunda Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi.....	364
bbbbbb. TMK'nın 4/1-a Maddesinde Sayılan Suçlar	364
ccccc. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanunda Tanımlanan Suçlar (TMK m. 4/1-b)	365
ddddd. Kasten Orman Yakma Suçları (TMK m. 4/1-c)	366
eeeeee. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Tanımlanan Suçlar (TMK m. 4/1-ç)	367
fffff. Olağanüstü Halin İlanına Neden Olan Olaylarla İlgili Suçlar (TMK m. 4/1-d).....	367
ggggg. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Tanımlanan Suç (TMK m. 4/1-e).....	368
ccc. Türkiye'nin Taraf Olduğu Bazı Uluslararası Sözleşmelerde Yasaklanan Fiiller	369
aaaa. Genel Olarak	369
bbbb. Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	370
cccc. Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	377
dddd. Diploması Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller.....	379
eeee. Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	380
ffff. Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	381
gggg. Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Ek Protokolde Yasaklanan Fiiller	383
hhhh. Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	385
iiii. Kıta Sahaneliğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	387
iiiii. Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede Yasaklanan Fiiller	389
ddd. Suç Tanımında Yer Alan "Belli Bir Fiille İlişkilendirilmeden Dahi" İbaresinin Anlamı	390
cc. Hareketin Sayısına Göre Değerlendirme	392
aaa. Teröriste veya Terör Örgütlerine Fon Sağlamak.....	393
bbb. Teröriste veya Terör Örgütlerine Fon Toplamak	397
dd. Hareketin Şekline Göre Değerlendirme.....	401
ee. Hareketin Önemine Göre Değerlendirme	405
ff. Hareketin İcrasının Süreklilik Arz Edip Etmemesine Göre Değerlendirme	406
b. Netice.....	409
c. Nedensellik Bağı.....	411
d. Fail.....	414
aa. Genel Olarak.....	414
bb. Görünüşte Özgü Suç.....	415
cc. Tüzel Kişilerin Sorumluluğu.....	416
e. Mağdur	420
f. Konu.....	423
aa. Genel Olarak.....	423
bb. Fon Kavramı.....	425
aaa. Genel Bir Fon Tanımı Yapılabilir mi?.....	426
bbb. Fon Kavramının Statü Unsuru Hakkında	429
ccc. Fon Kavramının Statüye Bağlı Yasal Belge veya Araç Unsuru Hakkında.....	433
ddd. Terör Eyleminde Kullanılan Fonlar.....	437
eee. Fon Tanımı Kapsamında Sayılan Örnekler.....	437

	aaaa. Para	437
	bbbb. Taşınır-Taşınmaz Mal	439
	cccc. Banka Kredileri	439
	dddd. Seyahat Çekleri	441
	eeee. Banka Çekleri	442
	ffff. Banka Havaleleri	443
	gggg. Hisse Senetleri	444
	hhhh. Tahviller	447
	iiii. Kredi Mektupları	448
	iiii. Bono ve Poliçe	448
	cc. Tehlike Suçu-Zarar Suçu Ayrımı	450
	g. Nitelikli Haller	452
B.	Tipikliğin Manevi Unsurları	456
a.	Genel Olarak	456
b.	Kast	460
aa.	Bilme Unsuru	462
aaa.	Fiil ve Netice Bakımından Değerlendirme	463
bbb.	Amaç Suçlar Bakımından Değerlendirme	464
ccc.	Konu Bakımından Değerlendirme	465
ddd.	Nitelikli Hal Bakımından Değerlendirme	466
eee.	Hukuka Aykırılığın Kasta Dahil Olup Olmadığı	467
bb.	İsteme Unsuru	467
cc.	Suçun Olası Kastla İşlenip İşlenemeyeceği	469
c.	Saik (Amaç)	470
d.	Yargıtay'ın Konuya Yaklaşımı	474
2.	<i>Hukuka Aykırılık Unsuru</i>	479
A.	Genel Olarak	479
B.	Kanun Hükümünü Yerine Getirme	481
VI.	KUSURLULUK, KUSURLULUĞU AZALTAN VE KALDIRAN NEDENLER	484
1.	<i>Kusurluluk</i>	484
2.	<i>Kusurluluğu Kaldıran Nedenler</i>	485
A.	Yaş Küçüklüğü	486
B.	Akıl Hastalığı	487
C.	Geçici Nedenler İle Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisi Altında Olma	488
D.	Hukuka Aykırı ve Bağlayıcı Emrin Yerine Getirilmesi	489
E.	Cebir ve Şiddet, Korkutma veya Tehdit	491
3.	<i>Kusurluluğu Azaltan Nedenler</i>	495
VII.	HATA	496
1.	<i>Genel Olarak</i>	496
2.	<i>Kastı Kaldıran Hata Halleri</i>	496
A.	Suçun Maddi Unsurlarında Hata	496
B.	Suçun Nitelikli Unsurlarında Hata	503
C.	Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Şartlarında Hata	503
3.	<i>Kusurluluğu Etkileyen Hata Halleri</i>	504
A.	Kusurluluğu Kaldıran veya Azaltan Nedenlerin Maddi Şartlarında Hata	504
B.	Haksızlık Yanılgısı	506
VIII.	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	509
1.	<i>Teşebbüs</i>	509
A.	Fon Toplama Fiili Bakımından Değerlendirme	510
B.	Fon Sağlama Fiili Bakımından Değerlendirme	512
C.	Elverişsiz Teşebbüs	515
D.	Gönüllü Vazgeçme	516
2.	<i>İştirak</i>	519
A.	Müşterek Faillik ve Yardım Etme	521
B.	Azmettirme	525
C.	Dolaylı Faillik	525
3.	<i>İçtima</i>	527
A.	Gerçek İçtima	529
B.	Zincirleme Suç	531
C.	Fikri İçtima	532
a.	Aynı Neviden Fikri İçtima	532
b.	Farklı Neviden Fikri İçtima	532

IX.	ETKİN PİŞMANLIK.....	534
X.	SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USÛLÜ.....	536
1.	<i>Genel Olarak</i>	536
A.	Muhakeme Şartları.....	537
a.	Dava Şartları.....	537
aa.	Talep.....	537
bb.	İzin.....	539
cc.	Yargı Bulunmaması	541
dd.	Açık Dava Bulunmaması.....	542
b.	Yargılama Şartları.....	542
B.	Yetki ve Görev	543
C.	Yetkili Adli Makamların MASAK'a Yapacağı Bildirimler	546
2.	<i>Başvurulabilecek Koruma Tedbirleri</i>	546
A.	Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El Koyma	548
B.	Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini	550
C.	Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi	552
D.	Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi	557
E.	Teknik Araçlarla İzleme	558
F.	Kontrollü Teslimat.....	559
G.	Malvarlığı Değerlerinin Dondurulması	560
3.	<i>Zamanaşımı</i>	562
XI.	YAPTIRIM	563
1.	<i>Hapis Cezası</i>	563
2.	<i>İdari Para Cezası</i>	563
3.	<i>Güvenlik Tedbirleri</i>	565
A.	Müsadere	567
a.	Eşya Müsaderesi	568
b.	Kazanç Müsaderesi	570
B.	Faaliyet İzninin İptali	571
C.	Siyasi Partilerin Kapatılması ve Devlet Yardımından Yoksun Bırakılması	572
XII.	CEZANIN İNFAZI.....	573
1.	<i>TFÖHK'nin TMK'nin İnfaza İlişkin Hükümlerine Yaptığı Atfın Anlamı</i>	573
2.	<i>Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri Bakımından Değerlendirme</i>	574
3.	<i>Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Bakımından Değerlendirme</i>	574
4.	<i>Koşullu Salıverme Bakımından Değerlendirme</i>	574
5.	<i>TCK'nın 58 inci Maddesinin 9 uncu Fıkrasının Uygulanıp Uygulanmayacağı Bakımından</i>	576

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI..... 577

I.	GENEL BİLGİLER.....	577
II.	ÜLKEMİZ UYGULAMASININ GELİŞİMİ.....	578
1.	<i>1267 ve 1373 Sayılı BMGK Kararlarına Dayanan Uygulama Dönemi</i>	578
A.	22/12/2001 Tarih ve 2001/3483 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı	579
B.	Danıştay 10. Dairesinin 2002/984 E.-2006/4795 K. Sayılı Kararı	581
C.	Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2006/2824 E.-2007/115 K. Sayılı Kararı	582
2.	<i>TFÖHK'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Uygulama Dönemi</i>	584
A.	Malvarlığı ve Dondurma Kavramları.....	584
B.	BMGK Yaptırımlar Komitesi Kararları Uyarınca Verilen Dondurma Kararları (TFÖHK m. 5).....	585
C.	Yabancı Devletler Tarafından Yapılan Talepler Üzerine Verilecek Dondurma Kararı (TFÖHK m. 6).....	588
D.	İç Dondurma Kararı (TFÖHK m. 7)	592
a.	Yurtdışında Bulunan Malvarlığı Hakkında	594
b.	Türkiye'de Bulunan Malvarlığı Hakkında	595
III.	MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI KARARININ DİĞER HUSUSİYETLERİ	597
1.	<i>Mali Araştırma</i>	597
2.	<i>Malvarlığının Dondurulması Değerlendirme Komisyonu</i>	598
3.	<i>Kararın Tebliği ve İlanı</i>	599
4.	<i>Kararın İcrası</i>	599
5.	<i>Karara Aykırı Olarak Yapılan İşlemlerin Hukuki Durumu</i>	600
6.	<i>Dondurulan Malvarlığı Değerlerinin Yönetimi</i>	602
7.	<i>Dondurulan Malvarlığı Değeri Hakkında Denetim</i>	604
8.	<i>Karara Uymamanın Ceza Hukuku Bakımından Sonuçları</i>	604

A.	Yükümlülüğün İhlali Suçu (TFÖHK m. 15/1)	605
B.	Hakkında Malvarlığının Dondurulmasına Karar Verilen Kişi, Kuruluş ya da Organizasyonlar Yararına Fon Sağlamak, Toplamak veya Finansal Hizmet Vermek Suçu (TFÖHK m. 15/2)	606
C.	Tüzel Kişiler İçin Öngörülen İdari Para Cezası (TFÖHK m. 15/3)	607
IV.	TAŞINMAZLARA, HAK VE ALACAKLARA EL KOYMA KORUMA TEDBİRİ İLE MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI KARARININ MUKAYESESİ	608
1.	<i>Genel Olarak</i>	608
2.	<i>El Koyma Kararı ile Dondurma Kararı Arasındaki Farklar ve Benzerlikler</i>	609
A.	Şüphe Derecesi Bakımından	609
B.	Mali Araştırma ve Rapor Bakımından	612
C.	Kararı Verecek Makam/Merci Bakımından	614
D.	Katalog Suçlar Bakımından	617
E.	Kararın Gereklere Aykırılığın Doğuracağı Sonuçlar Bakımından	617
F.	Kararın Denetimi Bakımından	617
G.	Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Sorumluluğu Bakımından	618
V.	AİHM KARARLARINDA MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI	619
1.	<i>Nada v. İsviçre Davası</i>	619
2.	<i>Al-Dulimi ve Montana Management Inc v. İsviçre Davası</i>	622
3.	<i>Değerlendirme</i>	626
	SONUÇ	628
	KAYNAKÇA	634
	KİTAP, MAKALE VE TEZLER	634
	RAPORLAR, TEBLİĞLER VE DİĞER BELGELER	658
	YARGI KARARLARI	672
	BMGK KARARLARI	679
	AB TÜZÜK, DİREKTİF, KARAR VE ORTAK TUTUM BELGELERİ	682
	BAKANLAR KURULU/CUMHURBAŞKANI KARARLARI	683
	DİĞER ELEKTRONİK KAYNAKLAR	684

KISALTMALAR

A.Ş.	: Anonim Şirket
AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AIDP	: Association Internationale De Droit Pénal
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AML	: Anti Money Laundering
ANF	: El Nusra Cephesi (Al Nusrah Front)
APG	: The Asia/Pacific Group on Money Laundering
art.	: article
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B. No.	: Başvuru Numarası
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BCBS	: The Basel Committee on Banking Supervision
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BGBI.	: Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich
BGE	: İsviçre Federal Mahkemesi
BİM	: Bölge İdare Mahkemesi
BKA	: Almanya Federal Kriminal Polis Ofisi (Bundeskriminalamt)
BKK	: Bakanlar Kurulu Kararı
bkz.	: bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
BMGK	: Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BMİHK	: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi
BSA	: Bank Secrecy Act of 1970
CbK	: Cumhurbaşkanı Kararı
CD.	: Ceza Dairesi
CDCT	: Committee on Counter-Terrorism
CE	: Council of Europe
CEU	: The Council of The European Union

CFATF	: Caribbean Financial Action Task
CFT	: Counter Financing of Terrorism
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CGTİK	: 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CJEU	: Court of Justice of the European Union
CK.	: Ceza Kanunu
CMF	: Combined Maritime Forces
CMK	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
CODEXTER	: Committee of Experts on Terrorism
CTD	: Counter-Terrorism Committee
CTED	: Counter-Terrorism Committee Executive Directorate
CTR	: Currency Transaction Report
D.	: Daire
DEAŞ	: Irak Şam İslam Devleti
DHKP-C	: Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
DNFBPs	: Non-financial businesses and professions
DPPA	: UN Department of Political and Peacebuilding Affairs
DPRK	: Democratic People's Republic of Korea
EAG	: The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism
ECCP	: European Committee on Crime Problems
ed.	: editör
EG	: Egmont Group
ESAAMLG	: Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group
ESW	: Egmont Security Web
ETA	: Euskadi Ta Askatasuna (Bask Yurdu ve Özgürlük)
eTCK	: 765 sayılı Türk Ceza Kanunu
Europol	: AB Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı
FARC-EP	: Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia – Ejército del Pueblo (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri-Halk Ordusu)
FATF	: Financial Action Task Force
FBI	: Federal Bureau of Investigation
FETÖ/PDY	: Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması
FIUs	: Financial Intelligence Units

FinCEN	: US Department of Treasury Financial Crimes Enforcement Network
FSAP	: Financial Sector Assessment Programme
FSRBs	: FATF Style Regional Bodies
GABAC	: Task Force on Money Laundering in Central Africa
GAFILAT	: Financial Action Task Force of Latin America
GMT	: Multidisciplinary Group on International Action Against Terrorism
HoFIU	: Heads of Financial Intelligence Units
IATA	: The International Air Transport Association
ICAO	: The International Civil Aviation Organization
ICC	: International Criminal Court
ICPO	: International Criminal Police Organization-Interpol
ICRC	: International Committee of the Red Cross
IMF	: International Monetary Fund
IMO	: International Maritime Organization
IRA	: Irish Republican Army
ISIL	: Islamic State in Iraq and the Levant
İDDK.	: İdari Dava Daireleri Kurulu
KDGM	: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı
KİSYFÖİK	: 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun
KYOK	: Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar
LCS	: Lafarge Cement Syria
MASAK	: Mali Suçları Araştırma Kurulu
md.	: madde
MENAFATF	: Middle East and North Africa Financial Action Task Force
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
MLCA	: Money Laundering Control Act of 1986
MONEYVAL	: The Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism
NCBs	: Interpol National Central Bureaus
No.	: Numara
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development

OJEU	: Official Journal of the European Union
OWiG	: Gesetz über Ordnungswidrigkeiten
PATRIOT Act	: US Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001
PKK	: Partiya Karkerên Kurdistanê
prg.	: paragraf
R.G.	: Resmî Gazete
RBA	: Risk-Based Approach
s.	: sayfa
SECI	: Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi
SECI Anlaşması	: Sınır Aşan Suçları Önleme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşması
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
StGB	: Strafgesetzbuch
StPO	: Strafprozeßordnung
SUA	: Specified Unlawful Activity
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TEU	: Treaty on European Union
TFEU	: Treaty on the Functioning of the European Union
TFÖDUS	: Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme
TFÖHK	: 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun
TFÖHK Yön.	: Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliği
TMK	: 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
U.S.	: United States
U.S.C.	: United States Code
UN	: United Nations

UNITA	: Uni3o Nacional para a Independ4ncia Total de Angola (Angola'nın Tam Bağımsızlığı için Ulusal Birlik)
UNSC	: United Nations Security Council
VbVG	: Verbandverantwortlichkeitsgesetz
WCO	: World Customs Organization
WCO	: World Customs Organisation
WG	: The Wolfsberg Group
WMD	: Weapons of Mass Destruction
Y.	: Yayınları
YPG	: Yekîneyên Parastina Gel

GİRİŞ

Terör, örgütlü kötülüğü çağrıştıran bir kelimedir ancak bu çağrışım birçok belirsizliği bünyesinde barındırmaktadır. Aynı şekilde **terörizm** de bu örgütlü kötülük olgusuna işaret etmekte ve benzer bir belirsizliği içermektedir. Öz olarak neye işaret ettiği belli olmasına rağmen, kapsamı ve çerçevesi muğlak olan kavramların tanımlanması zordur. Söz konusu kavramların tanımlanmasındaki zorluk, bunlarla ilgili suçlar bakımından da kendini göstermektedir. Bu nedenle bahsi geçen kavramların ceza hukukunun belirliliği sağlama fonksiyonu ile uzlaştırılması gereken bir yönünün olduğu açıktır. Şüphesiz bu uzlaşma için hangi fiillerin terör veya terörizm teşkil ettiğinin tartışmaya yer bırakmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

Bu belirsizliğin yanında elbette terör ve terörizm, modern toplumlar ve devletlerin muhatap olduğu en önemli sorunlardan biridir. Nitekim daha ilk cümlede ifade ettiğimiz gibi bu kavramlar öz olarak örgütlü kötülük haline işaret etmektedir. Bu bakımdan birçok hukuk sistemi adi suçlar ile **terör suçlarını** birbirinden ayrı ele almış, yargılama usullerine varıncaya kadar farklı rejimler öngörmüştür. Bir cinayet ile terör eylemi olarak cinayet arasında farklar bulunmaktadır¹. İlkini işleyene katil denirken, ikincisini işleyene **terörist** (*terör suçlususu*) denmektedir. Sıradan bir cinayetin işlenmesine kaynak sağlamak, genellikle iştirak kuralları bağlamında değerlendirilebilecek bir mevzuudur. Ancak terör eylemi olarak cinayet işleyene kaynak sağlamak, silahlı terör örgütüne yardım suçu veya **terörizmin finansmanı** kapsamında değerlendirilecektir. Gerçekten de, terörizmin uluslararası bir boyut kazanmasıyla birlikte ve bilhassa Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) gerçekleşen 11 Eylül Ticaret Kuleleri saldırısından sonra dünya geneline hâkim olan güvenlik paradigması gereğince² terör suçları bakımından kaynak sağlama ayrı bir suç olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bu bakımdan, terörizmin

¹ **Ahmet Kavlak**, “Terör ve Meşru Terör”, *Doğu Batı Dergisi*, 43 (2007), s. 223.

² Adolf Hitler’in “*terör en kuvvetli siyasi silahtır ve ben bazı aptal burjuvaları çok durumuna sokuyor diye ondan mahrum olamam*” ve “*demokrasiler daima böyle saldırılar karşısında yapıları bakımından aciz olacaklardır, zira savunmak için kendilerinin de bir otoriter rejim kurmaları gerekmektedir*” dediği nakledilir. Bkz.: **Yılmaz Altuğ**, “Terörizm Sorunu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 52 (1987), s. 56; **Vural Savaş**, “Terörizmin Yaygınlaştığı Demokratik Ülkelerde Alınan Tedbirler ve CMUK’muzun Bu Açından Değerlendirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4 (1994), s. 91.

finansmanı diğer terör suçları ve suç gelirlerinin aklanması suçuna göre nispeten yeni bir suç tipi olarak ceza hukukunun gündemine girmiştir.

Nitekim **Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (TFÖDUS)**, 09/12/1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiş, 10/01/2000 tarihinde New York'ta imzaya açılmış ve 10/04/2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. TFÖDUS, Türkiye tarafından 11 Eylül saldırılarının hemen akabinde 27/09/2001 tarihinde imzalanmış olup 10/01/2002 tarih ve 4738 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunmuştur³. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, 01/03/2002 tarih ve 2002/3801 sayılı kararı ile TFÖDUS'u belirli beyanlarla (*declarations*) onaylamıştır⁴.

TFÖDUS'un önsözünde “...*terörizmin finansmanı konusunun uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddi şekilde kaygılandıran bir sorun teşkil ettiğini mülhaza ederek, uluslararası terörizmin eylemlerinin sayı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri mali kaynaklarla orantılı olduğunu not ederek, mevcut çok taraflı hukuki belgelerin, münhasıran terörizmin finansmanı konusuna eğilmediğini de not ederek...*” vurgularına yer verilmiştir. Bu ifadeler, terörizmin yanı sıra finansmanının da başlı başına bir sorun haline geldiğinin, terör örgütlerinin mali güçleri nispetinde eylemlerini artırdıklarının ve mevcut uluslararası hukuk belgelerinin bu durumu engellemesinin mümkün olmadığı hususunda bir paradigmanın deklaresidir.

Anılan sözleşmenin imzaya açılmasından yaklaşık iki yıl sonra gerçekleşen 11 Eylül saldırılarının hemen akabinde dönemin ABD Başkanı George W. Bush, Amerikan Kongresi'nin 20/09/2001 tarihli oturumunda “*teröre karşı savaş*” ilan etmiştir⁵. Bütün bu gelişmelerden sonra bahsettiğimiz temel paradigma ceza hukukunda iyiden iyiye belirgin hale gelmiştir. 11 Eylül saldırılarından önce TFÖDUS'u sadece dört devlet onaylamışken, bu tarihten sonra birçok devlet söz konusu sözleşmeyi hızlı bir şekilde onaylamıştır. Bunun akabinde âkit devletler peyderpey, sözleşmenin gereği olarak

³ R.G. 17/01/2002, 24643.

⁴ R.G. 01/04/2002, 24713.

⁵ **Joseph S. Nye, David A. Welch**, *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak (Kurama ve Tarihe Giriş)*, çev., Renan Akman, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Y., 2018, s. 475; **Selim Kanat**, *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik: Realizm Çerçevesinde Kavramsal Bir Değerlendirme*, Ankara: Yetkin Y., 2022, s. 185.

terörizmin finansmanını bir suç ve malvarlığı değerlerinin dondurulmasını bir tedbir olarak iç hukuklarının bir parçası haline getirmeye başlamıştır.

Terörizmin giderek küreselleşmesiyle modern devletlerin güvenlik reflekslerinin doruk noktaya ulaşması ve ceza hukukunun baş rolü alması kaçınılmaz olarak gerçekleşmiştir. Nitekim küreselleşme öyle rahatsız edici bir durumdur ki, dünya sorunlarını belirsizleştirmekle kalmayıp başına buyruk hale getirmekte, bu sorunlar tek bir merkezden idare edilememektedir⁶. Bu kontrolden çıkma durumunun terörizm bakımından izalesinin en önemli araçlarından birisi de terörizmin finansmanının engellenmesidir. Bunun için terörizmin finansmanı bir suç olarak tanımlanıp karşılığında cezai yaptırımın öngörülmesi TFÖDUS'un yaygın bir şekilde kabulüyle esas kabul edilmeye başlanmıştır. Ayrıca terörizme finansman sağladığından şüphelenilen kişilerin malvarlığının dondurulması tedbiri sıkça rastlanan bir uygulama olarak yaygınlık kazanmıştır.

Bu kapsamda ülkemizde terörizmin finansmanı bir suç olarak ilk defa **3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu**'na (TMK) 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun'la eklenen 8 inci madde ile tanımlanmıştır. Ancak TMK'da yer alan terör suçunun kapsamının Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile örtüşmemesi ve bazı devletlerden gelen yoğun talepler nedeniyle 2013 yılında TMK'nın ilgili hükmü yürürlükten kaldırılarak **6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun** (TFÖHK) çıkarılmıştır. Böylece terörizmin finansmanı özel bir kanunda suç olarak tanımlanmış ve malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi detaylarıyla düzenlenmiştir. TFÖHK gerek kabul edilirken gerekse de bazı maddeleri 2020 yılında 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun (KİSYFÖİK) ile değiştirilirken çok yoğun tartışmaların odağı olmuştur. Terörizmin finansmanını önlemenin gerekliliği ile terör, terörizm ve terörist kavramlarındaki belirsizliğin nasıl uzlaştırılacağı, kamuoyunu iki arada bir derede bırakmıştır.

TFÖHK, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurulu'nun gündemine 06/02/2013 tarihinde 409 sıra sayısıyla gelmiştir. Kanun, TBMM İç Tüzüğü'nün 91 inci

⁶ **Zygmunt Bauman**, *Küreselleşme (Toplumsal Sonuçları)*, çev., Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Y., 2020, s. 75.

maddesi kapsamında temel kanun olarak görülmüştür. Bu oturumdaki tartışmalar kamuoyundaki belirsizliğin yansıması niteliğindedir. Şüphesiz bu konudaki belirsizliğin aşılmasında güçlü bir ceza hukuku geleneğine büyük iş düşmektedir. Terörizmin finansmanını cezalandırmak, hangi fiillerin terörizmin finansmanı suçuna vücut vereceğinin sınırlarını net bir şekilde belirlemek ve malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarının yargısal denetimi önümüzdeki sürecin en önemli adalet işlerinden olacaktır.

Suç siyaseti ile güdülen amaca ulaşabilmek için uyulması gereken bir takım temel ilkeler bulunmaktadır. Bu ilkelere biri de **hukuk devleti ilkesidir**. Hukuk devleti ilkesi, temel olarak hukukun bireylere sağladığı güvencedir. Ceza hukukunun, bireylerin özgürlük alanına ciddi müdahalelerde bulunduğu dikkate alındığında kötüye kullanılmasının mutlaka engellenmesi gerekmektedir. Bu ilkenin gereklerinden olan **suçta ve cezada kanunilik ilkesi, belirlilik ilkesi, kıyas yasağı** tez konumuz bağlamında önem arz etmektedir. Aynı zamanda Anayasal ilke olan bütün bu hususlar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) Adalet Komisyonu Raporunda açıkça vurgulanmış ve bütün maddi ceza hukukuna yön gösterici olmuştur. Bu itibarla terörizmin finansmanı suçuna vücut veren fiillerin açık bir şekilde belirli olması lüzumludur. Kanunda tanımlanmayan bir fiilin kıyasen terörizmin finansmanı suçuna benzetilerek hüküm verilmesi mümkün olmamalıdır. Ayrıca koruma tedbirleri bakımından da geçerli olan kıyas yasağına malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarında ve bunların yargısal denetiminde riayet edilmesi özellikle **mülkiyet hakkı** ihlallerinin önüne geçmek bakımından önemlidir. Nitekim, Friedrich A. Von Hayek, özel mülkiyet müessesesi olmadan hukuk dediğimiz şeyin olup olmayacağı konusunda şüphelidir⁷. Özgürlükler ile güvenlik konusundaki menfaatlerin çatışması halinde her ikisi arasında makul bir dengenin kurulması gerekmektedir⁸.

Tezde, bir suç olarak terörizmin finansmanı ve bu suç bakımından uygulama alanı bulan malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbiri de incelenecektir.

Elbette bu inceleme yapılırken öncelikle kavramsal çerçeve ortaya konulacaktır. Bu bağlamda terör, terörizm, terör suçlusu, terör suçları, terör örgütü ve terörizmin

⁷ Friedrich A. Von Hayek, “Siyasi Bir İdeal Olarak Hukuk Devleti”, *Hukuk Devleti: Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal*, ed., Ali Rıza Çoban, Bilal Canatan, Adnan Küçük, Ankara: Adres Y., 2008, s. 95.

⁸ Heiner Bielefeldt, “Demokratik Hukuk Devletinde Özgürlük ve Güvenlik”, *Hukuk Devleti: Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal*, ed., Ali Rıza Çoban, Bilal Canatan, Adnan Küçük, Ankara: Adres Y., 2008, s. 272.

finansmanı kavramları üzerinde durulacaktır. Bu kavramların tarihçesi de yol gösterici olması bakımından aktarılacak, terörizmin finansman kaynakları ve yöntemlerinden bahsedilecektir. Terörizmin finansmanının uluslararası hukuktaki yansımaları incelenecektir. Bunun yanı sıra terörizmin finansmanı ile mücadele amaçlı kurum ve kuruluşlar da ele alınacaktır.

Söz konusu kavramsal çerçeveden sonra, terörizmin finansmanı suçu, benzer suçlarla mukayese edilecek ve suç ile korunan hukuki değer ortaya konulacaktır. Elbette suçun mukayeseli hukukta düzenleniş şekilleri üzerinde de durulacaktır. Terörizmin finansmanı suçu modern suç teorisi bağlamında bütün unsurları ile analiz edilecektir. Özellikle tipikliğin maddi unsurları ile manevi unsurları detaylarıyla ele alınacaktır. Hangi fiillerin işlenmesi ile bu suçun oluşacağına teferruatlı bir şekilde incelenmesi, ceza hukuku alanında yapılan bu çalışmanın önemli noktalarından biri olacaktır. Bu önemli noktalardan bir diğeri suçun manevi unsurlarının tetkikidir. Özellikle failin kastı üzerinde durularak suçun oluşması için lazım gelen bilme ve isteme unsurlarının kapsamlı olarak analiz edilmesi gerekecektir. Ayrıca bu suçun işlenmesinde saikin (amacın) rolü de değerlendirilecektir. Hukuka aykırılık unsuru ile hukuka uygunluk nedenleri üzerinde durulacaktır. Kınanabilirliği ifade eden kusurluluk ele alınarak kusurluluğu azaltan ve kaldıran sebepler aktarılacaktır. Suçun özel görünüş şekilleri olan teşebbüs, iştirak ve içtima konuları bu suç bakımından değerlendirilecektir. Soruşturma ve kovuşturma usulü incelenerek, özellikle başvurulabilecek koruma tedbirleri tahlil edilecektir. Suç karşılığında öngörülen yaptırımlar (ceza ve güvenlik tedbirleri) ile infazı ele alınacaktır. Ayrıca mümkün olduğunca mahkeme kararlarına yer verilerek konu anlatımı zenginleştirilecektir.

Son olarak malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi incelenecektir. Bu kapsamda dondurma talepleri, dondurma kararının ihtiva ettiği özellikler, elkoyma koruma tedbirinden farkları ele alınacaktır. Dondurma kararlarından örnekler ve bu kararlara karşı yapılan itirazlar neticesinde verilen mahkeme kararları aktararak bu müessesenin uygulamaya nasıl yansıdığı üzerinde durulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAM, TARİHÇE, ULUSLARARASI HUKUKTAKİ DÜZENLEMELER VE TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELE AMAÇLI KURULUŞLAR

I. GENEL BİLGİLER

Terörizmin finansmanı suçunu ve bununla bağlantılı olarak malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirini hukuk biliminin verileri ışığında analiz edeceğimiz tezimizde öncelikle konuya temas eden kavramlar ele alınacaktır. Bu bölümde **terör**, **terörizm**, **terörist**, **terör suçları** ve **terör örgütü** kavramları terörizmin finansmanı suçunun tahlilinde gerekli olduğu kadar aktarılacaktır. Bütün bu kavramlar etrafında şekillenen **terörizmin finansmanı**, ceza hukuku bağlamında temellendirilmesi, tarihçesi ve suç olarak tanımlanma ihtiyacı bakımından incelenecektir. Ayrıca terörizmin finansman kaynakları ve yöntemleri üzerinde durulacaktır.

Bu bölümde aktarılacak bir başka temel husus, terörizmin finansmanı ile ilgili olarak uluslararası hukukta yapılan düzenlemelerdir. Esasında terörizmin finansmanı ile ilgili iç hukuk düzenlemeleri doğrudan doğruya **uluslararası hukuk eksenlidir**. Bu nedenle konunun anlaşılabilmesi için meselenin uluslararası hukuk boyutu atlanmamalıdır. Uluslararası hukukta yapılan düzenlemelerin aktarılması suç tipinin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Terörizmin finansmanının **suç gelirlerinin aklanması** ile ilişkisinin tetkik edilmesi önem arz etmektedir. Zira bunlar birbirlerine benzese de bazı farklılıklar taşımaktadırlar. Bütün bunların değerlendirilmesi terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecek fiillerin tespiti ve ayrıştırılması bakımından gereklidir. Ayrıca özellikle suç gelirlerinin aklanması ile terörizmin finansmanı fiilleri arasındaki benzerlikten esinlenerek suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi için başvuru tedbirlerin kıyasen terörizmin finansmanı için de uygulanabilirliğinin savunulduğuna dikkat çekilmektedir⁹.

Bu bölümde son olarak terörizmin finansmanı ile mücadele amaçlı kuruluşlar incelenecektir. Bu kuruluşların terörizmin finansmanı meselesinde çok önemli rolleri ve

⁹ İzzet Özgenç, *Suç Örgütleri*, Ankara: Seçkin Y., 2022, s. 167.

yönlendirici güçlerinin bulunması, ele alınmalarını zorunlu kılmaktadır. **Mali Eylem Görev Gücü** (*Financial Action Task Force-FATF*), bu kuruluşlar arasında en bilinenidir. FATF, terörizmin finansmanının önlenmesinde önemli bir konumdadır ve özellikle tavsiye kararları ile terörizmin finansmanı ile mücadele yol ve yöntemlerini belirlemektedir. Bunun yanı sıra **FATF benzeri bölgesel kuruluşlar** (*FSRBs*), **Wolfsberg Grubu, Egmont Grubu, Basel Komitesi, Dünya Bankası, IMF, Interpol**, ve **Europol** bu konuda etkileri olan diğer kuruluşlardır. Türkiye’de terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması ile mücadele görevi, Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde ana hizmet birimi statüsünde ve doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı olarak görev yapan **MASAK**’a verilmiştir. Bütün bu kuruluşların terörizmin finansmanı ile ilgili görevleri üzerinde durulacak ve uygulamaları değerlendirilecektir.

II. TERÖR, TERÖRİZM, TERÖRİST, TERÖR SUÇLARI VE TERÖR ÖRGÜTÜ

1. Terör

Terör, uzlaşıyla tanımlanabilmiş bir kavram değildir. Terör, örgütlü ve sürekli kötülüğe işaret etmekte ve şiddeti çağrıştırmaktadır. Mesele buraya kadar basittir ancak konu nesnel bir tanımlama veya belirleme yapma aşamasına gelince işimiz zorlaşmaktadır. Böyle bir tanımlama eksikliği hangi fiillerin terör olduğunu belirlemede zorluk çıkarmakta ve belirliliği zedelemektedir. “*Terör nedir?*” sorusuna verilen cevaplarda bir uzlaşımın olmaması, uluslararası alanda etkili hukuki iş birliğine de engel olmaktadır¹⁰.

Charles Tilly, bazı canlı terimlerin sosyal bir fenomen olarak tanımlanması ve açıklanmasının zorluğuna rağmen politik ve normatif amaçlara takdire şayan bir şekilde hizmet ettiğiinden bahsetmektedir. Her iki tarafı da keskin olan bu terimler arasında terörün de yer aldığını belirten müellif bunların politik olarak son derece güçlü ancak analitik olarak anlaşılmasının zor olduğuna işaret etmektedir¹¹. 11 Eylül saldırılarından sadece dokuz gün sonra ABD Başkanı George W. Bush, Amerikan Kongresi’nde “*teröre karşı savaşımız El-Kaide ile başlıyor, ama orada bitmiyor, küresel düzeyde her terörist*

¹⁰ **Şükrü Yazgan**, “Terrorism And The International System”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2002, s. 9.

¹¹ **Charles Tilly**, “Terror, Terrorism, Terrorist”, *Sociological Theory*, 22/1, 2004, s. 5.

grubu bulana, durdurana ve yok edene kadar devam edecek” ifadeleriyle politik bir deklarasyonda bulunmuştur. Aynı şekilde ABD Dışişleri Bakanı Colin L. Powell, 2002 yılının mayıs ayında yaptığı konuşmasında, “*terörizme karşı başlatılan bu küresel kampanyada hiçbir ülkenin kenarda durma lüksü yoktur*” ifadelerini kullanmıştır¹². Görüldüğü gibi terör kavramı, tanımlanma ve anlaşılmasının zorluğuna rağmen belli politik amaçlara son derece güçlü bir şekilde hizmet etmektedir¹³. Hukuk perspektifinden bakıldığı zaman politik amaçlardan ziyade adalet ve hukuk devleti ideallerinin gözetilmesi, bunun için de belirliliğin temini gereklidir. Bu nedenle terörün kavramsal bir analize ihtiyacı vardır.

Etimolojik olarak terör kelimesinin kökeni, Latince korkutmak, yıldırım, ürkütmek anlamına gelen “*terrere*” kelimesinden türeyen “*terror*” kelimesine dayanmaktadır. Kelime “*dehşete düşmüş veya aşırı derecede korkmuş olma durumu, yoğun korku veya şiddet, yoğun korku, dehşete neden olan bir şey veya kişi, aşırı baskı veya aşırı korkutma*” anlamlarına gelmektedir¹⁴. Orta Fransızca döneminde “*terreur*” kelimesinin, kısmen Latince’deki “*terror*” kelimesinden mülhem “*dehşete düşme veya aşırı derecede korkma*” anlamında kullanıldığı aktarılmaktadır¹⁵. İngilizce’deki “*terror*” kelimesi korku anlamına gelen “*fear*” kelimesiyle eş anlamlı olarak kullanılmakta ve korkunç, dehşetli anlamındaki “*terrible*” kelimesine yakın olduğu bilinmektedir. Oxford Sözlükte, “*terror*” kelimesinin İngilizce’deki en erken kullanımının 1480’li yıllara rast

¹² Tilly, “Terror, Terrorism, Terrorist”, s. 5.

¹³ Jean Baudrillard’ın terörizmin simülatif düzende sembolik bir meydan okuma olduğu yönündeki değerlendirmesi önemlidir. Ona göre, terörizm hiper-modernite tarafından üretilmiş, sembolik değerlere saldıran, kötülüğün trans-politik aynası olan bir şeydir. Şiddetin mübalağasıdır ve sembolik değerlere saldırır. Onu simülatif düzen üretir. Terörizm, modern toplumun istikrar bozukluğudur. Bu nedenle her an her yerde zuhur edebilir. Terörizm içinde büyüdüğü sisteme bir başkaldırıdır. Yazara göre, terörizm iyi değerlendirildiğinde sistemin kendi kusurlarını gösterip kendisini kontrol/check etmesini sağlayabilir. Yazarın görüşleri için bkz.: Ahmet Dağ, “Jean Baudrillard’da Simülatif Düzene Bir Başkaldırı Olarak Terörizm”, *Hümanitas*, 5 (10), s. 243. Ayrıca Narodnaya Volya’ya yakın Lev Sternberg tarafından yayımlanan bir broşürde “*terörizmin bir emniyet sübabı olduğu, terörün olmaması halinde ise aşağıdan korkunç bir patlamanın olacağı*”nın savunulduğu belirtilmektedir. Bu ilginç benzerlik için bkz.: Bkz.: Altuğ, “Terörizm Sorunu”, s. 82. Terörün bir kanserli hücre olduğu, insanın malına, hürriyetine, namusuna, şeref ve haysiyetine, canına kast eden insan ile bu kanserli hücre arasında benzerlik kuran bir değerlendirme için bkz.: Cihat Zafer, “Edep Biter Terör Başlar”, 2015, <https://www.netgaste.com/makale/2531750/cihat-zafer/edep-biter-teror-baslar> (E.T. 06/09/2024).

¹⁴ *Oxford English Dictionary*, s.v. “terror (n.)”, March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1191686216>. (E.T. 07/05/2024).

¹⁵ *Oxford English Dictionary*, s.v. “terror (n.), Etymology,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/3860701852>. (E.T. 07/05/2024).

geldiği¹⁶ ve bugün itibariyle en sık kullanılan beş bin kelime arasında olduğu belirtilmektedir¹⁷. Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğünde terör, “*yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıkma, korkutma, tedhiş*” şeklinde geçmektedir¹⁸. Ansiklopedik Zabıta Sözlüğünde ise terör, “*sürekli korku altında tutmak amacı ile şiddet hareketleri, kaçırımlar ve cinayetler işleme eylemleri, sistemli şiddet hareketleri ve cinayete başvurma eylemi*” olarak açıklanmıştır¹⁹.

Terör kelimesi literatürde yaygın olarak şiddet (*violence*), siyasal şiddet (*political violence*)²⁰, anarşi (*anarchy*) kelimeleriyle eş anlamlı olarak kullanılmıştır²¹. Kamûs-ı Türkî’de şiddet, sertlik, sert ve katı davranış olarak geçmektedir²². Şedid kelimesi sert, katı ve şiddetli demektir. Şiddet olayları ise, insanları korkutmak ve sindirmek amacıyla yaratılan olayları kastetmek üzere kullanılmaktadır²³. Bu anlamda şiddet olayları ile terör olayları arasında benzerlik bulunmaktadır. Fransızca’da “*violence*” kelimesi şiddeti karşılamaktadır. L’Academie Française Sözlüğünde, *violence* “*kontrolsüz kuvvet*”, “*hukuk, yasa ve özgürlüğe karşı kullanılan güç*” şeklinde tanımlanmaktadır²⁴. Bu kelimenin Latince kökeni şiddet, sert ya da acımasız kişilik anlamındaki “*violentia*”dır²⁵. Kavramsal olarak şiddetin gücü aşan bir muhtevaya sahip

¹⁶ “*He..but rednes ore terroure of goddis son wes confessoure.*” St. George 701 in W. M. Metcalfe, *Legends of Saints in Scottish Dialect* (1896) vol. II. 196. Bkz.: https://www.oed.com/dictionary/terror_n?tab=meaning_and_use# (E.T. 07/05/2024).

¹⁷ *Oxford English Dictionary*, s.v. “terror (n.),” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1191686216>. (E.T. 07/05/2024). Oxford Sözlükte, bugün itibariyle “terror” kelimesinin modern İngilizce’de her bir milyon sözcükte yaklaşık oniki kez görüldüğü belirtilmektedir. Bu kelimenin, her bir milyon sözcükte görülme sıklığı 1780’li yıllarda 54, 1790’lı yıllarda 52, 1800’lü yıllarda 47, 1810’lu yıllarda 44, 1820’li yıllarda 45 olarak gerçekleşmiş ve günümüze kadar azalış trendi içerisinde olmuştur. 2017 yılının Kasım ayından 2023 yılının mart ayına kadar çevrimiçi kaynaklardan oluşan 20 milyar kelimelik Dünya İngilizce’si tarandığında Ocak-Mart 2019 döneminde “terror” kelimesinin milyon kelimedede rastlanma sıklığı 33, Covid-19 salgınının çıktığı Nisan-Haziran 2020 döneminde 9,8 ve en son Ocak-Mart 2023 döneminde 12 olarak gerçekleşmiştir. Bkz.: https://www.oed.com/dictionary/terror_n?tab=frequency (E.T. 07/05/2024).

¹⁸ <https://sozluk.gov.tr> (E.T.: 14/05/2022).

¹⁹ Altuğ, “Terörizm Sorunu”, s. 54.

²⁰ Jean-Calude Chesnais yaptığı bir tasnifte terörü “*kollektif şiddet*” arasında saymaktadır. Bkz.: **Artun Ünsal**, “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, *Cogito*, 6-7 (1996), s.32. Siyasal şiddet ile terörün farklı unsurlar taşıyabileceğini vurgulayan bir çalışma için bkz.: **Mehmet Kürşad Yavan**, “Siyasal Şiddet, Terörizm ve Türkiye Örneği: 12 Eylül Süreci”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 120 (2018), s. 83. Siyasal şiddetin terörü besleyebileceğine ilişkin bir tespit için bkz.: **Yavan**, “Siyasal Şiddet, Terörizm ve Türkiye Örneği: 12 Eylül Süreci”, s. 101.

²¹ **Atilla Yayla**, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 45/1 (1990), s. 335.

²² **Ünsal**, “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, s. 29.

²³ **Ünsal**, “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, s. 29.

²⁴ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 8. Baskı, 1935, s. 727.

²⁵ **Ünsal**, “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, s. 30.

olduğu ve başkasına karşı tehdit oluşturan, insana fiziksel ve ruhsal zarar veren edimlerin her türlüünün buna dahil olduğu ifade edilmiştir²⁶.

Türkçe’de “*tedhiş*” kelimesi uzun yıllar terörü karşılamak üzere kullanılmıştır. Arapça kökenli *tedhiş*, “*sürekli ve sistemli şiddet hareketleri, cinayet vb. faaliyetlerle korku uyandırma, yıldırma, dehşete düşürme*” olarak tanımlanmaktadır²⁷.

Terör kelimesinin, Batı siyaset tarihine Fransız Devrimi ile girdiği kabul edilir. Kavramın 1789-1794 yılları arasında devrimcilerin ülke içindeki düşmanlara karşı yürüttükleri eylemler ve hükümetin yaptığı baskı ve infazlar için kullanıldığı aktarılır²⁸. Hatta bu yıllara “*Terör Dönemi*” adı verilmiştir²⁹. Gerçekten de 1792 sonbaharında Kral XVI. Louis'nin tahttan indirilip idam edilmesiyle doğan Fransız Cumhuriyeti, henüz ikinci yılında yabancı istilası ve iç isyan tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. Bunun üzerine Ulusal Meclis anavatanın tehlikede olduğunu ilan etmiş ve bütün ulusu ülkeyi savunmak üzere seferber etmiştir. 1793 yılının ekim ayına gelindiğinde, devrimin düşmanlara karşı korunması amacıyla terör “*günün düzeni*” olarak ilan edilmiştir³⁰. Bu düzenin başlangıcının Paris’teki Place du Caroussel’de giyotinle ilk idamın yapıldığı 13/08/1792 tarihi olduğu da ifade edilmiştir³¹. Jakobenler’in benimsediği yöntemler nedeniyle terör dönemi olarak bilinen dönemin, liderleri Maximilien Robespierre’nin 28/07/1794 tarihinde giyotinle idamı ile son bulduğu kabul edilir³². Bu tarihten sonra terör kavramı daha çok, görevin ve gücün kötüye kullanılmasını çağrıştırmıştır³³.

²⁶ Ünsal, “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, s. 30.

²⁷ Mehmet Doğan, *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Pınar Y., 2008, s. 1596.

²⁸ Sarkan Salman Abubaker, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 5/1, 2021, s. 36; Mücahit Özdoğan, *Küreselleşmenin İstihbarat, Güvenlik ve Terör Boyutu*, Ankara: Adalet Y., 2016, s. 203.

²⁹ Tilly, “Terror, Terrorism, Terrorist”, s. 8; Myra Williamson, *Terrorism, War and International Law*, New York: Routledge, 2016, s. 44; Elvin Abdurrahmanli, “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/1 (2019), s. 98; Hakan Çora, *1990’larda Uluslararası Kaynaklı Terör ve Terörizm Hareketleri*, Ankara: Ekin Y., 2021, s. 4. Ayrıca “*The Convention has annihilated the terror with which Robespierre and his accomplices oppressed all the Republic.*” *Courier & Evening Gazette*’nin 18 Ocak 1795 tarihli nüshasında kullanılmıştır. Bkz.: https://www.oed.com/dictionary/terror_n?tab=meaning_and_use# (E.T. 07/05/2024).

³⁰ Charles Townshend, *Terrorism: A Very Short Introduction*, Oxford University Press, 2002, s. 37.

³¹ Townshend, *Terrorism: A Very Short Introduction*, s. 39.

³² *Oxford English Dictionary*, s.v. “terror (n.), sense 3.a,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/6194775093> (E.T. 07/05/2024).

³³ Osman Ağır, Fatih Tekin, “Terörizm ve Propaganda”, *Terör ve Propaganda*, ed., Abdulkadir Baharççek, Gökhan Tuncel ve Osman Ağır, Ankara: Nobel Y., 2021, s. 5.

Fransız Devriminden sonra 1798 tarihinde basılan L'Academie Française Sözlüğünde terör, “büyük bir kötülük ya da büyük bir tehlikenin ruhta neden olduğu duygu; korku, büyük korku” olarak tanımlanmıştır³⁴. Aynı sözlüğün 1878 tarihli baskısında terör maddesinde, “terör, Fransız Devrimi'nin kesinlikle en şiddetli çağı olarak adlandırılır, terör rejimi (*Le régime de la terreur*)” ifadelerine yer verildiği görülmektedir³⁵. Bu tanımlama siyasi yıldırmanın kullanılmasına dair bir bakış açısı vermesi bakımından önemlidir³⁶. Benzer şekilde, Almanya’da Hitler dönemi için “yasal terör” (*legal terror*) ifadesini kullanan müellifler bulunmaktadır³⁷. Bu verilerden hareketle terörün siyasi bir araç olarak ortaya çıktığı ifade edilebilir. Özellikle siyasi muhaliflerin kriminalize edilmesi, adi suçların politikleştirilmesi, ceza adalet sisteminin buna yönelik olarak araçsallaştırılması ve bunun sonucu olarak cezaevlerinde mahkûm sayısında yaşanan patlama, yasal terör olarak ifade edilen sürecin yapı taşları olarak gösterilmektedir³⁸.

Terör, zaman içerisinde Fransız Devrimi’ndeki anlam ve kapsamını aşmıştır. Avrupa’da 19 uncu yüzyılın ikinci yarısından 20 nci yüzyılın başlarına kadar anarşistlerin sosyal düzeni terörize etmesinden³⁹ bahsedilir olmuştur. Özellikle 1881 yılından 20 nci yüzyıl başlarına kadar anarşist akımların devlet başkanlarına yönelik suikastleri⁴⁰ gündeme oturmuştur.

Rusya’da Çar II. Alexander dönemindeki siyasi ve ekonomik şartlar nedeniyle ortaya çıkan Narodnaya Volya’nın bir terör hareketi olduğu ifade edilmiştir. Bu tespitin

³⁴ *Dictionnaire de L'Academie Française*, 5. Baskı, 1798, s. 650.

³⁵ *Dictionnaire de L'Academie Française*, 7. Baskı, 1878, s. 839.

³⁶ **Townshend**, *Terrorism: A Very Short Introduction*, s. 36.

³⁷ **Nicholaus Wachsmann**, *Hitler's Prisons: Legal Terror in Nazi Germany*, London: Yale University Press, 2004, s. 69.

³⁸ **Wachsmann**, *Hitler's Prisons: Legal Terror in Nazi Germany*, 69-70.

³⁹ Devlet başkanlarının öldürülmesi gibi terörist yaklaşımın en belirgin savunucularından Morozov İngiltere’de ve Romanenko’nun İsviçre’de yayımladıkları broşürlerde bu eylemlere terör demedikleri, daha çok “düzensizlik”, “yeni partizan savaş” gibi tabirlerle ifade ettikleri belirtilmektedir. Bkz.: **Altuğ**, “Terörizm Sorunu”, s. 80.

⁴⁰ Rönesans sırasında İtalya’da, mutlakiyet dönemlerinde İspanya ve Fransa’da hükümdar öldürmenin moda olduğu aktarılmaktadır. Bu durum “siyasi despotluğa çare olarak hükümdar öldürme doktrini” olarak da anılmaktadır. Bu görüş İspanyol Cizvitlerinden Juan de Mariana tarafından 1599 yılında yazılan *De Regis Institutione* adlı eserde savunulmuştur. Bu eserin Fransa’da yasaklanmasından kısa bir süre sonra Fransız Kralı IV. Henri papaz François Ravailac tarafından öldürülmüştür. 19 uncu yüzyılın sonlarında başlayan devlet başkanı öldürme hareketleri ile benzerlik dikkat çekmektedir. Gerçekten de bu bakış açısının Narodnaya Volya’nın 1879’da yapılan ilk toplantısında onlara ilham kaynağı teşkil ettiği belirtilmektedir. Bkz.: **Altuğ**, “Terörizm Sorunu”, s. 62, 63.

altında, adı geçen örgütün Çarlık kurumlarını ve Çarın otoritesini ortadan kaldırmaya yönelik önceden planlanmış şiddet eylemleri gerçekleştirmesi yatmaktadır. Gerçekten de bu örgüt binlerce kamu görevlisini öldürmüştür ve bu suretle kitle üzerinde korku dalgasının yükselmesine neden olmuştur⁴¹. Hatta örgütün 1881 yılında gerçekleştirdiği bombalı saldırıda Çar II. Alexander hayatını kaybetmiştir⁴². Örgüt üyeleri, Çar III. Alexander'a karşı bir suikast hazırlığında bulunurken yakalanmışlardır. Narodnaya Volya'nın dağılmasından sonra Rusya'da ikinci terör dalgası 1900'lü yıllarda Sosyal Devrimci Parti ile gelmiştir. Bir bakan ve üç vali vurulmuş, çok sayıda suikast girişimi gerçekleştirilmiştir. Aynı dönemde Makedonya, Yunanistan, Bulgaristan ve Sırbistan'daki çetelerin Osmanlı Devleti'ne yönelik gerçekleştirdiği sistematik hareketler de terör eylemi olarak nitelendirilmektedir⁴³.

Bu dönemde Avrupa'da “*anarşist terör*” ile mücadele paradigması hakimdir. 1898 yılında Roma'da Avrupalı devletler Anarşistlere Karşı Sosyal Savunma Uluslararası Konferansı'nı toplamış ve sonuç protokolünü benimsemiştir. Bu protokolde anarşizm, “*şiddet kullanmak suretiyle sosyal düzeni tahrip etmek*” olarak tarif edilmiştir. 1894 yılında Fransa Cumhurbaşkanı Sadi Carnot, Caserio adında İtalyan bir anarşist tarafından “*yaşasın devrim*” sloganıyla bıçaklanmış ve bu olaydan bir gün sonra ölmüştür⁴⁴. İrlanda Başbakanı Frederich Cavendish 1882'de⁴⁵, İspanya Başbakanı Antonio Canovas del Castillo 1897'de, Avusturya-Macaristan İmparatoriçesi Elizabeth 1898'de, İtalya Kralı I. Umberto 1900'de, Rusya Başbakanı Antonio Canovas 1911'de suikaste kurban gitmiştir⁴⁶. Alman anarşist şefi Johann Most'un ABD'ye gelmesiyle, anarşist terör dalgasının Atlantik'in öte yakasına sıçradığı ifade edilmiştir⁴⁷. Gerçekten de 1901 yılında ABD Başkanı William McKinley, Polonya asıllı bir anarşist tarafından suikaste uğramıştır. Bunun akabinde 1904 yılında ikinci anti-anarşist konferans St. Petersburg'da toplanmıştır. Bu konferans neticesinde Anarşizmle Uluslararası Savaş Gizli Protokolü imzalanmıştır⁴⁸. Bütün bunlardan hareketle terörle anarşi arasında bir paralelliğin

⁴¹ **Randall D. Law**, *Terrorism: A History*, Cambridge: Polity Press, 2009, s. 95.

⁴² **Walter Laqueur**, *Terrorism*, Boston: Little Brown and Company, 1977, s. 12.

⁴³ **Laqueur**, *Terrorism*, s. 13.

⁴⁴ **Henri Arvon**, *Anarşizm*, çev., Ahmet Kotil, İstanbul: İletişim Y., 1991, s. 103.

⁴⁵ **Abubaker**, *Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve*, s. 41.

⁴⁶ **Laqueur**, *Terrorism*, s. 14; **Altuğ**, “Terörizm Sorunu”, s. 74.

⁴⁷ **Arvon**, *Anarşizm*, s. 106.

⁴⁸ **Williamson**, *Terrorism, War and International Law*, s. 25.

olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ülkemizde de bir dönem anarşi ile terör eş anlamlı olarak kullanılmıştır⁴⁹.

20 nci yüzyılın başlarında yaşanan savaşlar ve siyasi sorunlar İngiltere'yi de etkilemiş ve terör olaylarına sebebiyet vermiştir. Özellikle İrlanda'nın bağımsızlık kazanma süreciyle yakından alakalı olan bu terör olaylarının merkezinde İrlanda Cumhuriyet Ordusu (*Irish Republican Army-IRA*) bulunmaktadır. I. Dünya Savaşı devam ederken İrlanda Cumhuriyeti kurma amacıyla Dublin'de Easter Ayaklanması başlatılmış ve İngiltere'nin bu isyana yanıtı epey sert olmuştur. Ancak bu sert tutum İrlanda'da yaşayan insanların radikalleşmesine hizmet etmiştir. İrlanda halkının keskinleşen milliyetçi duyguları Eamon de Valera liderliğindeki Sinn Fein Partisi'nin parlamentoda 105 kişilik kontenjanın 73'ünü kazanmasını sağlamıştır. De Valera tam bağımsızlık talep etmiş, imparatorluk içinde özerk yönetim fikrini reddetmiştir. 1919'da İrlanda'da Dail Eireann adında yeni bir meclis kurulmuş ve tek taraflı bağımsızlık ilan edilmiştir. İngiltere, söz konusu bağımsızlık ilanını tanımamış ve 1919-1921 yılları arasında son derece kanlı bir savaş yaşanmıştır. 1921 yılında varılan anlaşma ile dominyon ülke statüsünde Serbest İrlanda Devleti kurulmuş ve Kraliyet tarafından vali tayin edilmiştir. Bütün bunlar olurken İrlanda'nın kuzeyindeki birlik yanlısı Protestanlar bu anlaşmayı reddederek Kuzey İrlanda'yı kurmuş ve Birleşik Krallık parlamentosuna 12 üye göndermiştir. Bu bölünmeye karşı IRA, 1921 yılında Ulster'de terör eylemlerini başlatmıştır. Aynı zamanda güneyde henüz kurulmuş bulunan Serbest İrlanda Devleti'ne karşı da saldırılarda bulunmuştur⁵⁰. IRA, dinamit ve bomba patlatmak suretiyle halk arasında korku yaratmış ve devlet görevlilerini öldürmüştür. Kuzey İrlanda'daki terörde 3300'den fazla insanın öldüğü aktarılmaktadır⁵¹. Daha sonra İngiltere, IRA terörünün üstesinden gelebilmiş, 77 kişi idam edilmiş ve 12.000 IRA üyesi tutuklanmıştır.

IRA, 1960'ların sonuna kadar basit bir tahrik unsuru olmanın ötesine geçememiştir. Ancak özellikle 1970'li yılların başından itibaren çok sayıda cana mal olacak terör eylemlerinde bulunma gücüne erişmiştir⁵². Bu gelişmelere bağlı olarak

⁴⁹ **Yayla**, *Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve*, s. 335.

⁵⁰ **Jeremy Black**, *İngiltere Tarihi*, çev., Aytaç Yıldız, Ankara: Doğu Batı Y., 2020, s. 469, 470, 471.

⁵¹ **Laura K. Donohue**, *Counter Terrorist Laws And Emergency Powers in the United Kingdom 1922-2000*, Dublin: Irish Academic Press, 2001, s. 263.

⁵² **Black**, *İngiltere Tarihi*, s. 472, 473. AİHS'nin 15 inci maddesi, âkit devletlere savaş durumunda veya bir ulusun varlığını tehdit eden genel tehlike halinde AİHS'de öngörülen yükümlülüklerle aykırı tedbirler alabilme yetkisi tanımıştır. AİHM, *Lawless/İrlanda* (no.3) davasında (18/01/1978) IRA terörü ile ilgili

İngiltere’de “*Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act*”⁵³, yani terörizmin önlenmesi kanunu çıkarılmıştır. Bu yasa ile terör örgütü üyeliği ve bu örgütlere yardım yapılması cezai yaptırıma bağlanmıştır. IRA terörü örneği, 1990’lı yılların sonuna kadar sürmesi, terörün siyasi boyutunu ortaya koyması ve pozitif hukuk düzenlemelerinin yapılmasına etki etmesi bakımından önemlidir. Anılan kanun ile IRA’ya karşı tedbirler alınmakla birlikte 21 inci yüzyıl arifesinde Birleşik Krallık’ın hakim olduğu tüm topraklarda anti-terör kanunlarına ihtiyaç olduğu fikri canlanmıştır. Bu itibarla 2001 yılının Şubat ayında yürürlüğe giren “*Terörizm Kanunu-2000*” ile önceki geçici düzenlemeler yürürlükten kaldırılmıştır⁵⁴. 11 Eylül saldırılarından sonraki süreçte Birleşik Krallık’ta “*Anti-Terör Suç ve Güvenlik Kanunu-2001*”, “*Terörizmin Önlenmesi Kanunu-2005*”, “*Terörizm Kanunu-2006*”, “*Terörle Mücadele Kanunu-2008*” yürürlüğe girmiştir⁵⁵.

1960’lı yıllardan itibaren II. Dünya Savaşından sonraki iklimin de etkisiyle Avrupa’da terör faaliyetlerinde belirgin bir artış yaşanmıştır. Yukarıda açıklandığı üzere IRA terörü, kırk yılı aşkın bir zaman sonra yeniden canlanmıştır. Batı Almanya’da Baader-Meinhof Çetesi (*West German Red Army Faction*) iş adamları ve politik liderleri kaçıran ve öldürmüş ve Amerikan askeri donanımlarına saldırılar düzenlemiştir⁵⁶. İtalya’da Kızıl Tugaylar (*The Red Brigades*) isimli örgüt, güvenlik güçleri, siyasetçi, iş adamı ve gazetecilere karşı terör eylemleri gerçekleştirmiştir. Hatta 1978’de İtalya’nın önceki başbakanlarından Aldo Moro bu örgüt tarafından kaçırılmıştır⁵⁷.

Buraya kadar olan açıklamalarımız, terörün belirsiz ve görece yeni bir kavram olduğunu ortaya koymakta ama aynı zamanda kavramı çerçevelemeye yönelik bazı

olarak olağanüstü bir durumun varlığını kabul etmiştir. Buna göre IRA askeri yapıda bir örgüttür ve demokratik prensiplere karşı ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Davaya konu tutuklamanın ve olayın gerçekleştiği dönemde sürekli bir şekilde artan terörist eylemler meydana gelmektedir. Söz konusu karar mahkemenin bu husustaki ilk kararı olması bakımından da önem arz etmektedir. Bkz.: Lawless/İrlanda (no.3), 1961, prg. 28; **Vahit Bıçak**, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Terörizm”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3 (1999); **Gilles Dutertre**, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Strasbourg: Avrupa Konseyi Y., 2003, s. 300.

⁵³ İngiltere’de toplumsal şiddet olayları ile mücadele amacıyla 1939 yılında çıkarılan kanunun adının “*Prevention of Violence Act*” olduğu terörizmin kavramının zaman içerisinde pozitif düzenlemelere nasıl yansıtıldığını göstermesi bakımından önemlidir. Bkz.: **Yusuf Emek**, “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2016, s. 74.

⁵⁴ **Emek**, “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”, s. 74.

⁵⁵ **Emek**, “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”, s. 75.

⁵⁶ **Nihat Seyrek**, “Terörizm Ve Uluslararası Yönü”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2001, s. 14.

⁵⁷ **Seyrek**, “Terörizm ve Uluslararası Yönü”, s. 15.

bağlantı noktalarını da içermektedir. Bütün bu etimolojik ve tarihi açıklamalardan sonra literatürde yapılan tanımlara göz atmakta fayda vardır.

Çetin Özek, terörün hukuki olmaktan ziyade siyasi bir kavram olduğunu şu şekilde ifade etmektedir:⁵⁸ “*Terör, hukuksal olmaktan çok siyasi bir kavramdır. Anayasal, siyasi ve toplumsal düzenin, cebir ve şiddete dayanan, hukuka aykırı yöntemlerle değişimine yönelik eylemler, terör eylemidir.*” Köksal Bayraktar’a göre terör, “*toplumda belirli bir iktidara ya da siyasi amaca baskı, korku, yılgınlık yaratarak erişmek için sürekli şiddet hareketlerinin kullanılmasıdır.*”⁵⁹ Thomas P. Thornton, terörü “*normal sayılmayacak metodlarla siyasi davranışları etkilemeyi amaçlayan sembolik hareketler*” olarak tanımlamaktadır⁶⁰. William Thomas Mallison ve Sally V. Mallison ise terörü, “*kamusal veya siyasi amaçları elde etmek için aşırı ölçülere varan şiddet kullanma veya şiddet tehdidi*” şeklinde tanımlamaktadır⁶¹.

Yıldırma, sindirme ve korku salmayı ön plana çıkaran Mevlüt Bozdemir’e göre terör, “*insanları yıldırma, sindirmek yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit eylemidir.*”⁶² Tahir Taner de benzer bir yaklaşımla terörün tanımını “*korku ve endişe ile dehşet ve genel bir huzursuzluk hali oluşturacak nitelikte fiil ve hareketlerin işlenmesi*” olarak yapmaktadır⁶³.

Şükrü Alparslan’ın daha kapsamlı tanımına göre terör, “*toplumun mevcut düzenini kısmen veya tamamen değiştirerek savunulan herhangi bir başka görüşe uygun düzeni kurmak isteyen, bu istekle kişilerde korku, panik ve ümitsizlik duygularını oluşturarak devlete ve sağladığı düzene olan güveni sarsmayı, böylece sosyal disiplini bozmayı, giderek toplumun tüm tepki gösterici güçlerini felce uğratmayı amaçlayan kişi veya toplulukların eylemleridir.*”⁶⁴

⁵⁸ Çetin Özek, “Organize Suç”, *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*, İstanbul, 1998, s. 195.

⁵⁹ Köksal Bayraktar, *Siyasal Suç*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Y., 1982, s. 159.

⁶⁰ Thomas P. Thornton, “Terror as a Weapon of Political Agitation”, *Internal War: Problems and Approaches*, ed., Harry Eckstein, New York: The Free Press, 1964, s. 73.

⁶¹ William Thomas Mallison and Sally V. Mallison, “The Concept of Public Purpose Terror in International Law”, *Journal of Palestine Studies*, 4/2 (1975), s. 36.

⁶² Mevlüt Bozdemir, “Terör(mü) ve Terörizm(mi)?”, *Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllığı*, VI (1981), s. 526.

⁶³ Tahir Taner, “Tedhişçilik ve 16 İkinci Teşrin 1937 Cenevre Mukavelenameleri”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Cemil Birsal’e Armağan)*, (1939), 462.

⁶⁴ M. Şükrü Alparslan, *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik*, İstanbul: Teknik Y., 1983, s. 21.

Mehmet Gödekli ise terörü, “*masum sivilleri kapsayıcı şekilde halkın bütününde ve devletin asayişini sağlamakla görevli otoritelerinde yoğun bir korku, yıldı ve panik meydana getirmek suretiyle siyasi/ideolojik nitelikli taleplerin elde edilmesi amacını gerçekleştirmek üzere örgütlü biçimde veya örgüte dayandırılmak suretiyle araç olarak kullanılan ve bu niteliği kanunda açıkça tespit edilmiş bulunan her türlü kural tanımaz şiddet hareketidir*” şeklinde tanımlayarak şiddet, yöneldiği kişi, araç ve kanunda tanımlanma şartlarını ön plana çıkarmıştır⁶⁵.

Hamide Zafer’in devlet olmama unsurunu vurgulayarak verdiği tanımda terör, “*devlet otoritesini kullanmayan kişiler tarafından kendi anlayışlarına uygun, bireysel ihtiyaçlarının ötesinde ırkçı, dinî, milliyetçi veya ayrılıkçı saiklerle, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak siyasi taleplerini kabul ettirmek amacıyla ülke sınırları içinde veya ülke sınırları dışına taşan ve sistemi temsil eden kişiler de dâhil olmak üzere masum insanların bireysel özgürlüğünü, yaşama hakkını, vücut bütünlüğünü, özel ve kamu mallarını hedef alan ve süreklilik arz eden şiddet eylemleri veya şiddet tehdidi*”dir⁶⁶.

Farklı ülkelerde yapılan bazı tanımlara göz atmak terörün belli unsurlarının ön plana çıkarıldığını görmek bakımından önemlidir. Böylece bazı tanımların belli siyasi amaçlara matuf olduğu da görülmüş olacaktır⁶⁷.

İngiltere’de terör, “*bir siyasi, dinî veya ideolojik nedeni ilerletme amacıyla herhangi bir kişiye veya mülkiyete karşı ciddi şiddet içeren eylemde veya eylem tehdidinde bulunmak*” olarak tanımlanmıştır⁶⁸. Benzer bir tanıma Almanya’da yer verilerek, “*terör, elde edilmesi amaçlanan siyasal hedefler için başkalarının yaşam ve mülkleri üzerine, özellikle şiddetli suçlar yoluyla saldırılarda bulunarak sürdürülen mücadele*” denilmiştir⁶⁹.

Kanada’da eylemlerin hükûmete yönelik olması gerektiği unsuru eklenmiş ve terör tanımı olarak, “*suç sayılan veya siyasi, dinî, ideolojik amaçlarla toplumu sindirmek veya hükûmeti bir eylemi yapmamaya zorlamak amacıyla, öldürme, ağır yaralama, temel*

⁶⁵ **Mehmet Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, Ankara: Seçkin Y., 2017, s. 32.

⁶⁶ **Hamide Zafer**, *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*, İstanbul: Beta Y., 1999, s. 1.

⁶⁷ **Dağ**, “Jean Baudrillard’da Simülatif Düzene Bir Başkaldırı Olarak Terörizm”, s. 243.

⁶⁸ **Gus Martin**, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, Ankara: Adres Y., 2017, s. 32.

⁶⁹ **Martin**, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, s. 32.

hizmetleri, tesisleri veya sistemleri kesintiye uğratma adına yapılan ya da yapılaması tehdidinde bulunulan eylemler” verilmiştir⁷⁰. Burada diğer tanımlardan farklı olarak özellikle temel kamu hizmetlerine yönelik eylemlerin vurgulanması da dikkat çekmektedir.

Kanada’ya benzer şekilde ABD’de de hükûmet politikalarına tesir etmeye yönelik amaca yer verilmiştir. Burada terör, *“siyasal veya sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla sivil bir nüfusa gözdağı vermek ya da zorlamak, bir hükûmeti yıldırma ya da baskı altına almak, suikast ve kaçırma eylemleri kullanarak bir hükûmetin politikaları üzerinde etkide bulunmak”* şeklinde tanımlanmıştır⁷¹.

İsrail’de yapılan tanıma göre ise *“faaliyetleriyle bir insanın ölümüne veya yaralanmasına sebep olacak şekilde, planlı şiddet eylemlerinde veya planlı şiddet eylemleri tehdidinde bulunmak”* terördür⁷². Bu tanımda planlı şiddet eylemlerinin öne çıkarıldığı görülmektedir.

Terör, Türk hukukunda ise TMK’nın *“terör”* başlıklı 1 inci maddesinde, *“cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir”* şeklinde tanımlanmaktadır. Burada terör tanımında yer alan unsurlara bakıldığında öncelikle cebir ve şiddetin bir yöntem olarak kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Daha sonra cebir ve şiddetin maddede gösterilen amaçlara yönelik olarak kullanılması diğer bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak suç teşkil eden eylemlerin bir örgütün faaliyetleri kapsamında işlenmiş olması gerekmektedir. Türk hukukunda TMK’nın 3 üncü maddesi kapsamında mutlak terör suçu ve 4 üncü maddesi

⁷⁰ Ağır, Tekin, “Terörizm ve Propaganda”, s. 3.

⁷¹ Martin, *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*, s. 33.

⁷² Ağır, Tekin, “Terörizm ve Propaganda”, s. 4.

kapsamında nispi terör suçu olarak kabul edilen fiiller, terörizmin finansmanı suçunun unsurları çerçevesinde ele alınacaktır.

İçişleri Bakanlığı Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı, TMK'daki ilgili hükme istinaden terörün akademik olarak şöyle tanımlanabileceğini belirtmektedir:⁷³ *“Terör, belli bir politik ideolojiye sahip silahlı bir grup tarafından, belli siyasî amaçları gerçekleştirmek ve hedef kitlenin belli konudaki tutum ve kararlarına şiddet kullanmak suretiyle etki etmek amacıyla, bilerek ve planlı olarak, özellikle sivillere yönelik ancak sivillerle sınırlı kalmayacak şekilde, toplumda kaos ve korku ortamı meydana getirecek propaganda ve mesaj verme amaçlı sembolik şiddet eylemleri yapılmasıdır.”*

Devletler nezdinde yapılan bütün bu tanımlamalar ve arasındaki farklar göstermektedir ki, her devlet belli amaçlara yönelik olarak bir terör tanımı yapmıştır. Özellikle Birleşmiş Milletlerin yapısının ortak bir terör tanımı yapılmasına müsait olmaması ve devletlerin siyasi, ekonomik ve askeri çıkarlarındaki çatışmalar terör tanımındaki uzlaşmazlığın giderilmesini pek mümkün kılmamaktadır.

Her şeye rağmen hukukun görevi belirliliği sağlamaktır. Böyle zor alanlarda dahi bu görev sükût etmemekte, bilakis daha önemli hale gelmektedir. Nitekim hukukun, belirsizlik alanlarını mümkün olduğunca azaltması gerekmektedir. Literatürdeki tanımların ortak noktalarının tespiti bu amaca hizmet edebilir.

Bu kavramsal ve tarihi arka plandan hareketle, terörün, cebir ve şiddet yöntemini kullanarak belli amaçları gerçekleştirmek üzere suç olarak tanımlanmış fiillerin bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi olduğu söylenebilir.

2. Terörizm

Terörizm kavramı, sınırları itibariyle belirsizliğini korumaktadır. Konu ile ilgili çalışma yapan araştırmacılar kavramın bu yönüne işaret ederek bu durumun izale edilememesi halinde terörizm ile mücadelenin mümkün olmayacağını ifade etmektedir⁷⁴.

⁷³ *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, “Terör-Terörizm-Terörist”, Ankara: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Y., 2017, s. 694-695.

⁷⁴ **Boaz Ganor**, “Defining Terrorism: Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?”, *Police Practice And Research*, 3/4, (2002), s. 288; **Hans-Peter Gasser**, “Terör Eylemleri, Terörizm ve Uluslararası İnsancıl Hukuk”, çev., Fulya Eroğlu, *Terör ve Düşman Ceza Hukuku*, ed., Yener Ünver, Ankara: Seçkin Y., 2008, s. 99.

Terörizm genellikle polemik ve söylem ağırlıklı tartışmalara konu olan bir terim olup hukuki bir kavram değildir⁷⁵. Bütün bu polemik ve söylemlerden bağımsız olarak, terörizmin finansmanı suçunun analiz edildiği bu çalışmada TFÖDUS ve TFÖHK’da kullanılan terörizm kavramını incelemenin ceza hukuku bakımından önemi ortadadır. Ancak bu kavram incelemesi hukuki bağlamdan kopmadan çalışmamızın müsaade ettiği ölçüde yapılacaktır.

Terörizm, lügatte “*siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka veya bireylere karşı şiddet eylemlerine başvurma*” olarak geçmektedir⁷⁶. Daha önce “*tedhişçilik*” kelimesi terörizmi karşılayacak şekilde kullanılmaktaydı. Tedhiş kelimesi lügatte “*dehşet verme, dehşete düşürme, şaşırtma, korkutma, yıldırma*”⁷⁷, tedhişçilik ise “*tedhişi siyasi fikrini yayma ve kabul ettirmede bir usul olarak kullanma görüşü, terörizm*”⁷⁸ şeklinde tanımlanmaktadır. Fransızca’da siyasi terör rejimi anlamına gelen “*terrorisme*”⁷⁹ kelimesi kullanılmaktadır. İngilizce’ye Fransızca’dan geçen “*terrorism*” kelimesi bu dilde daha çok terör ile eş anlamlı bir kullanıma sahiptir⁸⁰. Oxford Sözlükte, “*terror*” kelimesine “*-ism*” eki eklenerek türetildiği, bu ekin de “*bir sınıf insanın davranışını veya eylemini ifade etmek*” üzere kullanıldığı belirtilmektedir⁸¹. Yine Oxford Sözlük’te bu kelimenin İngilizce’deki en erken kullanımının 1795 yılında olduğu ifade edilmektedir⁸².

Etimolojik tahlilden sonra, “*terör*” ve “*terörizm*” arasındaki farka değinmek doğru olacaktır. Örneğin TMK’da “*terör tanımı*”, “*terör suçlusu*”, “*terör suçları*” ve “*terör amacı ile işlenen suçlar*” ibareleri kullanılmaktadır. TMK’nın yürürlükten kaldırılan 8

⁷⁵ Y. Furkan Şen, *Demokratik Toplumlarda Siyasal Şiddet ve Terörizm: Nedenlere ve Sonuçlara İlişkin Kavramsal Bir Çözümleme*, Ankara: Kilit Y., 2018, s. 125.

⁷⁶ <https://sozluk.gov.tr> (E.T.: 22/05/2022).

⁷⁷ Ferit Devellioglu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara: Aydın Kitabevi Y., 2007, s. 1054.

⁷⁸ Doğan, *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*, s. 1596.

⁷⁹ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 8. Baskı, 1935, s. 653.

⁸⁰ *Oxford English Dictionary*, s.v. “*terrorism* (n.),” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/7593421629>. (E.T. 07/05/2024).

⁸¹ *Oxford English Dictionary*, s.v. “*-ism* (suffix), sense 1.b,” September 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/1042369632>. (E.T. 07/05/2024).

⁸² https://www.oed.com/dictionary/terrorism_n?tab=factsheet (E.T. 07/05/2024).

Ayrıca kelimenin İngilizce yazılı kaynaklarda geçen her bir milyon kelimedeki kullanımı 1800 yılında 0,14; 1900 yılında 0,5; 1950 yılında 1,5; 1980 yılında 4,5; 1990 yılında 7,8; 2000 yılında 11; 2010 yılında 14’tür. Covid-19 pandemisinin başladığı Nisan-Haziran 2020 döneminde çevrimiçi İngilizce kaynaklardaki 20 milyar kelime tarandığı vakit her bir milyon kelimedeki rastlanma sıklığı 8,8’e gerilemiştir. En son Ocak-Mart 2023 döneminde bu sayı 12 olarak tespit edilmiştir. Bkz.: https://www.oed.com/dictionary/terrorism_n?tab=frequency (E.T. 07/05/2024).

inci maddesi ise “*terörün finansmanı*” başlığını taşımaktaydı. TFÖHK’nın 1 inci maddesinde “*terör ve terörizmin finansmanı ile etkin mücadele*” ibaresine yer verilmiş ve 4 üncü maddesinin başlığında “*terörizm*” terimi tercih edilmiştir. Bu durum TBMM Genel Kurulu’nda TFÖHK’nın görüşüldüğü 06/02/2013 tarihli birleşiminde tartışma konusu olmuş ve bazı milletvekilleri “*terörizmin finansmanı*” yerine “*terörün finansmanı*” ibaresinin kullanılması gerektiğini ileri sürmüştür⁸³.

Terör ve terörizm arasında ince bir ayırımın olduğunu da gözden kaçırmamak gerekir. Terör, en genel anlamıyla korku, şiddet ve dehşet durumunu ifade etmek için kullanılır. Terörizm ise böyle bir durumu yaratmayı amaçlayan stratejidir⁸⁴. Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı tarafından yayımlanan sözlükte bu farka şöyle değinilmektedir:⁸⁵ “*Terörizm ise terörden farklı bir kavramdır. Terör, büyük çaplı korku veren ve bireylerde yığınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken, terörizm siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiş durumunu ifade etmektedir.*”

Literatürde terörizm kavramının çok farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir. Bu tanımlardan bazılarını incelemek çalışmamıza katkı yapabilecek niteliktedir.

Yonah Alexander, terörizmi “*gerçek veya hayali hedefleri ele geçirmek üzere geniş bir korku iklimi oluşturmak amacıyla organize bir grubun şiddet kullanması*” olarak tanımlamaktadır⁸⁶. Yazar, geniş bir korku iklimi oluşma amacını vurgulamış ve bu amacın organize bir grup tarafından şiddet kullanılarak gerçekleştirilmesini terörizmin bir unsuru olarak ele almıştır.

Paul Wilkinson’a göre terörizm, “*siyasal talepleri kabul ettirmek için, kişileri, grupları ya da toplumları ve siyasal iktidarı yıldırma için, sistematik olarak öldürme,*

⁸³ TBMM, 24. Dönem, 62. Birleşim Tutanağı, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil3/bas/b062m.htm> (E.T.: 22/05/2022).

⁸⁴ **Townshend**, *Terrorism: A Very Short Introduction*, s. 53; **Özdoğan**, *Küreselleşmenin İstihbarat, Güvenlik ve Terör Boyutu*, s. 205. Bu yönde bir başka tanımda terörizm, “*terörden farklı olarak siyasal bir amaca yönelmiş, örgütlü, sistematik ve doğrudan terörü kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji*” olarak verilmiştir. Bkz.: **Uğur Güngör**, “Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi?”, *Akademik Bakış Dergisi*, 12, (2019), s. 6.

⁸⁵ *Güvenlik Terimleri Sözlüğü*, “Terör-Terörizm-Terörist”, s. 695.

⁸⁶ **Yonah Alexander**, “Introduction”, *International Terrorism: National, Regional and Global Perspectives*, ed., Yonah Alexander, New York, Washington and London: Praeger Publication, 1976, s. xi.

tahrip etme ya da bunlara yönelik tehdidin kullanılmasıdır.”⁸⁷ Wilkinson, terörizmin amacını ortaya koyduktan sonra somut olarak sistematik öldürme, tahrip etme veya bunların gerçekleştirileceğinden bahisle tehditte bulunulması gerektiğini ifade etmektedir. Bu tanım ile TFÖDUS kapsamında fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerin sayıldığı hükmün somut bir takım fiilleri belirtmesi bakımından yakınlık arz ettiği söylenebilir.

Kadir Cangızbay, tedhiş ve dehşet kelimelerinden hareketle terörizme dair, “*insanların ruhuna dehşet salmayı amaçlamayan hiçbir eylem ve etkinlik ne terördür, ne de terörist niteliktedir*” değerlendirmesini yapmıştır. Buradan hareketle Cangızbay, dehşetin maddi olarak şiddet kullanımı olduğunu ancak her şiddetin tedhişi yaratacak bir dehşet içermediğini ve ne kadar çok insana “*hedef ben de olabilirim*” korkusunu salabiliyorsa o oranda şiddetin tedhişe dönüştüğünü belirtmektedir⁸⁸. Grant Wardlaw da benzer şekilde terörizmin etkisinin sadece kurbanların sayısı veya maddi zarar ile ölçülemeyeceğini belirtmektedir⁸⁹. Yazar bu nedenle terörizmin ana amaçları arasında korku iklimi yaratmayı, propaganda yapmayı, sosyal düzenin genel olarak aksamasını sağlamayı, insanların moral ve motivasyonunu kırmayı, toplumun düzen, istikrar ve güvenlik konusunda hükûmete olan güvenini azaltmayı göstermektedir⁹⁰.

Jan Schreiber, terörizmin “*organize bir grup tarafından işlenen, savaşın dışındaki insanlar için ölüm ve ölüm tehlikesi içeren politik eylem*” olduğunu belirtmektedir⁹¹. Schreiber de terörizmin organize bir grup tarafından yapılan politik eylem olduğunu vurgulamaktadır. Schreiber bir eylemin terörizm olarak nitelendirilebilmesi için ayrıca savaş dışındaki kişilere karşı işlenmiş olması şartının bulunduğunu ileri sürmektedir.

Schreiber’in terörizm tanımının bazı yönlerden değiştirilmesi gerektiğini ileri süren C. A. Coady terörizmin terörist eylemlere giren taktik veya politika olduğunu belirtmektedir⁹². Coady, Schreiber’in tanımında yer alan “savaşın dışındaki insanlar için

⁸⁷ Paul Wilkinson, *Political Terrorism*, London: MacMillan, 1974, s. 49.

⁸⁸ Kadir Cangızbay, *Globalleş(tir)me Terörü*, Ankara: Odak Y., 2003, s.

⁸⁹ Grant Wardlaw, *Political Terrorism: Teahory, Tactics and Counter Measures*, New York: Cambridge University Press, 1989, s. 90.

⁹⁰ Wardlaw, *Political Terrorism: Teahory, Tactics and Counter Measures*, s. 38 vd.

⁹¹ Jan Schreiber, *The Ultimate Weapon: Terrorists and World Order*, New York: Morrow, 1978, s. 20.

⁹² C. A. J. Coady, “Terörün Ahlakı”, *Cogito Dergisi*, 6-7 (1996), s. 265.

ölüm ve ölüm tehlikesi içeren” ifadesinin daha net şekilde ortaya konulması gerektiği eleştirisinde bulunmaktadır. Zira yazara göre, politik eylemin savaş dışındaki insanlara yönelik **kasıtlı** olarak ölüm veya ölüm tehdidi içerdiği daha iyi ifade edilmelidir. Yazar bu eksiklik nedeniyle oluşabilecek duruma dair ilginç bir örnek vererek “*politik bir rallide, geçen bir motosikletlinin dikkatini dağıtıp bir direğe çarpıtılarak ölümüne yol açan gürültülü alkışların da*” terörist bir eylem sayılabileceğini belirtmektedir⁹³. Bundan sonra Coady, terörist eylemi “*çoğunlukla organize bir grup tarafından işlenen, savaş dışı kişiler üzerinde kasıtlı öldürme veya diğer ciddi zararlar ya da tehdit içeren politik eylem*” olarak tanımlamaktadır⁹⁴. Yazar, terörist eylemden hareketle terörizmi tanımlayarak, terörizmin *-izm*le biten bir kelime olması nedeniyle bir ideoloji gibi anlaşılması yanlışlığına vurgu yapmaktadır. Yazara göre kelimenin sonundaki *-izm*’in kullanılan yöntemin veya taktiğin sistematik yapısına gönderme yapmaktan başka bir işlevi yoktur⁹⁵. Coady, Brezilyalı devrimci Carlos Marighela’nın terörizmi şöyle tanımladığını belirtmektedir:⁹⁶ “*Benim terörizmden anladığım, bombalı saldırılarda bulunulmasıdır.*” Coady bu tanımın son derece sınırlı olmasına rağmen terörizmin politik hedefler için bir araç olduğunu açık bir şekilde ortaya koyduğu fikrindedir⁹⁷. Ayrıca yazar terörist eylemin amacın gerçekleştirilmesi için işlenen öldürme, yaralama ve tehdit fiillerinin kasıtlı bir şekilde işlenmesi gerektiğini özellikle vurgulamaktadır. Gerek TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde gerekse de TFÖHK’nın üçüncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öldürme ve yaralama fiilleri bakımından “kasten” ibaresi yer almıştır. Coady’e göre terörist eylem savaş dışı kişilere karşı gerçekleştirilen eylemdir. TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde kasten öldürme ve yaralama fiillerinin bir sivil veya silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan kişiye karşı işlenmesi halinde terörist eylem, olarak nitelendirileceği belirtilmektedir. TFÖHK’da ise bu fiiller bakımından böyle bir ayırım yapılmamıştır.

Kasım 1937’de Cenevre’de toplanan hükümetler arası konferansta “*Terörizmin Önlenmesi ve Bastırılmasına İlişkin Cenevre Sözleşmesi*” kabul edilmiştir. Anılan

⁹³ Coady, “Terörün Ahlakı”, s. 264.

⁹⁴ Coady, “Terörün Ahlakı”, s. 265.

⁹⁵ Coady, “Terörün Ahlakı”, s. 261.

⁹⁶ Coady, “Terörün Ahlakı”, s. 262.

⁹⁷ Coady, “Terörün Ahlakı”, s. 262.

Sözleşmede terörizm, “bir devlete yönlendirilen ve belli kişilerin ya da kişi gruplarının veya genel kamuoyunun zihninde terör hali yaratmaları hedeflenen ya da hesaplanan suç eylemleri” olarak tanımlanmıştır⁹⁸. Uluslararası bir sözleşmede yapılan bu tanımın belirsizliği ve kapsamının yetersizliği eleştiri konusu olmuştur⁹⁹. Bu sözleşme hiç yürürlüğe giremeye de kapsamlı ve çok taraflı ilk anti terör sözleşmesi olması bakımından önem arz etmektedir¹⁰⁰.

En geniş terörizm tanımlarından biri İslam Konferansı Örgütü tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre, “*terörizm, saik ve kastına bakılmaksızın halkı terörize etmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak veya halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreyi, bir kamu hizmetini veya özel mülkü zarara maruz bırakma veya onları işgal etme veya onlara el koyma veya bir ulusal kaynağı veya uluslararası hizmeti tehlikeye atma ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasal birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu eylem tehdidinde bulunmadır.*”¹⁰¹

Bütün bu aktardığımız tanımların şüphesiz ortak tarafları bulunmaktadır. Ancak yine de terörizm ile neyin ifade edildiği tam olarak belli değildir. Tam da bu noktada Alex P. Schmid ve Albert J. Jongman’ın yüz dokuz farklı terörizm tanımı ile ilgili yaptığı anket çalışmasını aktarmak uygun olacaktır. Araştırmacılar bu tanımlarda yirmi iki ortak unsur tespit etmiş ve bunları listelemiştir. Buna göre, “*cebir ve şiddet eylemi*” ifadesi tanımların %83,5 oranına isabetle ortak unsurların zirvesinde yer almaktadır. Bu ifadeyi %65 oranla “*siyasi*” ifadesi, %51 oranla “*korku, terör*” vurgusu, %47 oranla “*tehdit*” ifadesi, %41,5 oranla “*ruhsal etki ve planlı tepki*” ifadesi, %37,5 oranla “*kurban ve hedef kitle farklılaştırılması*”, %32 oranla “*amaçlı, planlı ve sistematik organize eylem*” ifadesi izlemektedir¹⁰². Tanımların ortak noktaları gerek hukuki metinlerin hazırlanması gerekse de yorumlanması noktasında yardımcı olabilecek mahiyettedir. Bir kere politik bir amaç

⁹⁸ **Murat Saraçlı**, “Uluslararası Hukukta Terörizm”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI (2007), s. 1053.

⁹⁹ **Saraçlı**, *Uluslararası Hukukta Terörizm*, s. 1053.

¹⁰⁰ **Murat Şimşek**, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Akademik Bakış Dergisi*, 54 (2016), s. 321.

¹⁰¹ **Saraçlı**, *Uluslararası Hukukta Terörizm*, s. 1060; **Şimşek**, “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”, S. 321.

¹⁰² **Alex P. Schmid and Albert J. Jongman**, *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*, New York: Routledge, 2017, s. 5-6; **Güngör**, “Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi?”, s. 5.

taşısa da cebir ve şiddet içermeyen bir eylemin terörizm kapsamında ele alınması doğru olmayacaktır. Tersinden eğer bir eylem cebir ve şiddet içermekle birlikte politik bir amaç taşımıyorsa yine bu eylemi adi bir suç olarak nitelendirmek gerekmektedir. Benzer şekilde eylemde eğer bir organize yapı veya örgüt bulunmuyorsa bu eylemin terörizm olarak nitelendirilmesi uygun olmayacaktır.

Buradan hareketle terörizmi, bir grup tarafından hedef kitle üzerinde bir ruhsal etki uyandırmak üzere siyasi amaçlarla, kasıtlı ve sistematik olarak uygulanan şiddet eylemleri şeklinde anlamak doğru olacaktır. Elbette bütün bunların hukuki metinlerde son derece belirli bir şekilde tarifi zaruridir.

Literatür taramasından elde edilen sonuçlar ile hukuki metinlerde kullanılan terimlerin telif edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle hukuk metinlerinin bu açıdan tahlili önem arz etmektedir. Ülkemizde TFÖHK kapsamında “*neyin finansmanı suçtur?*” sorusunun cevabı “*terörizmin*”dir. Elbette TFÖDUS’un 2 nci maddesi ile ekinde yer alan 9 adet uluslararası anlaşmada sayılan fiiller ve TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller hukuki bağlam olarak terörizmin kapsamını ortaya koymaktadır.

TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri*”ne fon sağlamak ve toplamak yasaklanmıştır. Görüldüğü gibi burada kasten öldürme veya yaralamanın gerçekleştirilmesi için fon sağlanması veya toplanması fiillerinin terörizmin finansmanı suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için siyasi yönü ağır basan özel bir amaç aranmaktadır.

Bunun yanı sıra, TFÖHK’da TMK kapsamında terör suçu olarak tanımlanmış olan fiillerin finansmanı da suç olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle TMK’nın terör tanımına ilişkin 1 inci, terör suçlusu tanımına ilişkin 2 nci, mutlak terör suçlarına ilişkin 3 üncü ve nispi terör suçlarına ilişkin 4 üncü maddesi de göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca TFÖHK’da bazı uluslararası sözleşmelere yapılan özel atıfla bu sözleşmeler kapsamında yasaklanan fiillerin işlenmesine finansman sağlanması da yasaklanmıştır. Bu nedenle kanunda sayılan sözleşmeler ile yasaklanmış fiilleri de terörizm olarak nitelemek doğru olacaktır. Söz konusu sözleşmelere liste olarak TFÖDUS’nin ekinde yer verilmiş

ve bu sözleşmelerde yasaklanan fiillere finansman sağlamanın suç olarak düzenlenmesi yönünde âkit devletlere yükümlülük getirilmiştir. Hemen belirtelim ki sayılan bu sözleşmelerde terörizm tanımı yapılmamaktadır. Örneğin bu listede yer alan Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme ve Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme’de bazı fiiller yasaklanmış ve suç olarak düzenlenmiş ancak metinde bu fiillere terörizm denilmemiştir. Bu fiillerin finansmanı, terörizmin finansmanı çerçevesinde değerlendirildiği için yorum yoluyla TFÖDUS ekindeki listede yer alan sözleşmeler kapsamında yasaklanan fiillerin terörizm niteliğinde olduğu söylenebilir. Böylece TFÖDUS’ta terörizm tanımlanmaksızın fiil odaklı belli bir hukuki çerçevenin çizildiği söylenebilir.

TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ise *“niteliği ve kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak ya da bir hükûmeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla gütmesi halinde, bir sivilin ya da silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler”* fon toplamının yasaklandığı fiiller arasında sayılmıştır. Böylece ağır yaralama ve öldürme eylemlerinin belli bir siyasi amaçla gerçekleştirilmesi halinde terörizm olduğunu söylemek mümkündür.

Literatürde tanım birliğinin olmaması, hukuki metinlerde de kendini göstermektedir. TFÖDUS’de sayılan dokuz farklı sözleşmenin herhangi biri kapsamında yasaklanan fiilleri terörizm olarak niteleme konusunda TFÖDUS ve TFÖHK arasında ihtilaf bulunmamaktadır. Ancak kasten öldürme ve ağır yaralama fiilleri bakımından özel bir değerlendirme yapmayı gerektiren farklılık göze çarpmaktadır. Bu fiiller bakımından her iki hukuki metinde de amaç unsuru aynıdır. Mağdur konusunda ise TFÖDUS’nin özel olarak *“bir sivilin ya da silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi”* öngördüğü, TFÖHK’nın böyle bir ibareyi içermediği belirtilmelidir. Bu farklılığı detaylı bir şekilde tipikliğin maddi unsurlarını ele alırken inceleyeceğiz. Burada maksadımız *“bir sivilin ya da silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiye”* yönelmeyen kasten öldürme veya ağır yaralama fiilinin terörizm olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği konusunda her iki metin arasında önemli bir farka işaret etmektir.

Bir diğerk önemli husus, TFÖDUS'tan farklı olarak TFÖHK'de TMK kapsamında terör suçu kabul edilen fiillerin işlenmesine finansman sağlamanın suç olarak kabul edilmiş olmasıdır. Bu husus TBMM'de yapılan görüşmeler sırasında bazı milletvekillerce TMK uygulamasından kaynaklanan bazı sorunların yaşanabileceğine işaret edilerek tartışılmıştır.

TFÖHK'nin “*fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller*” başlıklı 3 üncü maddesinin gerekçesinde, terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiillerin sayılarak TFÖDUS'nin hükümleri ile uyumun sağlandığı belirtilmektedir. Ancak her iki metin, ağır yaralama ve kasten öldürme fiillerinin yönelmesi gereken mağdur ve TMK kapsamında terör suçu kabul edilen fiiller bakımından birbiri ile örtüşmemektedir.

Bütün bu tartışmalar ve farklılıklar bir tarafa hukuk sistemimizde terörizmin kapsamı TMK ve TFÖHK'daki hükümlerden hareketle belirlenecektir. Ancak bu farklılık, Türk hukukuna göre terörizm kapsamında olan ve fakat TFÖDUS'ye göre kapsam dışında kalan bazı haller nedeniyle Türkiye'nin başka devletlere ilettiği malvarlığı değerlerinin dondurulması taleplerinin reddedilmesi ihtimalini her zaman için gündemde tutacaktır.

3. Terörist

Terörist kavramı, Fransızca “*terroriste*” kelimesinden gelmekte olup “*partizan, terör rejiminin ajanı*” anlamındadır¹⁰³. Kubbealtı Lügatinde terörist “*siyasi emellerini kabul ettirmek için teröre başvuran, sistemli şekilde korkutucu ve yıldırıcı hareketlerde bulunan kimse, tedhişçi*” olarak tanımlanmıştır¹⁰⁴.

Terörizmin finansmanı suçu TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde düzenlenmiş ve bu tanımda “*terörist*” terimi kullanılmıştır. Teröristin tanımına ise kanunda yer verilmemiştir. Terörist terimi, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin¹⁰⁵ (TFÖHK Yön.) “*tanımlar ve kısaltmalar*” başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde

¹⁰³ *Dictionnaire de L'Academie Française*, 8. Baskı, 1935, s. 653.

¹⁰⁴ <http://lugatim.com/s/terorist> (E.T.: 03/12/2022)

¹⁰⁵ R.G. 31/05/2013, 28663.

“kanunun 3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden kişiyi ifade eder” şeklinde tarif edilmiştir.

TMK’da ise terörist kavramı yerine “*terör suçlusu*” kavramı tercih edilmiştir. TMK’nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasında “*birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur*” denilmiştir. Terör örgütüne mensup tabirinden neyin anlaşılması gerektiği ise TCK’nın “*tanımlar*” başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinden hareketle belirlenebilir. Buna göre, örgüt mensubu suçlu deyiminden, bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi anlaşılmalıdır¹⁰⁶.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, TMK’nın 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenlerin de terör suçlusu sayılacağı belirtilmiştir^{107 108}. Böylece ceza hukukunda benimsenen “suça iştirak sistemi” dışına çıkmıştır¹⁰⁹. TCK’nın 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında da buna benzer şekilde silahlı örgüte üye olmamakla birlikte¹¹⁰ örgüt adına suç işleyen kişinin 2 yıl 6 aydan 6

¹⁰⁶ “Ancak örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanabilen ve 5237 sayılı TCK’nın 6/1-j maddesinde tanımlanıp tahdidi olarak sayılan; suç örgütü kuran, yöneten, örgüte katılan/üye olan veya örgüt adına suç işleyenlerden...olmadığı için örgüt mensubu sayılmayan, hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden sanık hakkında verilen cezanın 3713 sayılı Kanununun 17/1 maddesi delaleti ile 5275 sayılı Kanununun 107/4 ve 108. maddeleri gereğince infaz edilmesi gerekmekte ise de şartları oluşmadığı halde TCK’nın 58/9. maddesinin tatbik edilmesi...” **Yargıtay 16. CD.**, 18/04/2017, 2015/2339 E., 2016/3728 K. Sayılı karar için bkz.: **Derda Gökmen, Terörle Mücadele Kanunu ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar**, Ankara: Adalet Y., 2017, s. 28.

¹⁰⁷ Söz konusu fıkranın sonundaki “ve örgüt mensupları gibi cezalandırılırlar” ibaresi 2012 yılında kanun metninden çıkarılmıştır. Bkz.: 02/07/2012 tarih ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, md. 74. (R.G. 05/07/2012, 28344).

¹⁰⁸ “Diyarbakır’da ölen bir üniversite öğrencisi ile ilgili olarak 7.12.2009 tarihinde Tatvan’da düzenlenen yasadışı gösteriye, örgütün internet sitelerinde yaptığı çağrıya uyararak katılan, tanınmamak için yüzünü kapattığı ve örgüt propagandası içeren sloganlar attığı, yine 11.12.2009 tarihinde Güroymak ilçesine gelen terör örgütünün sözde barış elçilerinin kalabalık bir grup tarafından karşılanması sırasında slogan atan kalabalık içinde bulunan sanığın bu yasadışı sloganlara iştirak ederek terör örgütünün propagandasını yaptığı, bu suretle örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemekten ibaret eylemi nedeniyle, 5237 Sayılı T.C.K.nın 314/3, 220/6 ve 3713 Sayılı Kanununun 2/2. maddeleri yollaması ile aynı Kanununun 314/2 ve iki kez 3713 Sayılı Kanununun 7/2. maddeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılması gerekirken, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi,” **Yargıtay 9. CD.**, 24/03/2011, 2011/1012 E., 2011/1879 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/9cd-2011-1012.htm> (E.T. 04/12/2022).

¹⁰⁹ **Emek**, “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”, s. 29.

¹¹⁰ “Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir.

yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı¹¹¹ ¹¹², yedinci fıkrasında örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin de örgüt üyesi olarak cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır¹¹³.

Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir. Silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması aranmaktadır. Ancak niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğunun kabulü gerekir. Örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemler örgüt üyeliği için yeterli değildir. Örgüt üyesinin, örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün kanununun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin "suç işlemek amacı" olması aranır." Yargıtay 16. CD., 20/10/2020, 2020/1484 E., 2020/5143 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2020-1484.htm> (E.T. 04/12/2022).

¹¹¹ "Suça iştirak faillik veya şeriklik şeklinde gerçekleşebilir. Müsterek faillikte; suç işleme kararının yanında fiilin hakimiyet alanında da bulunmayı gerekli kılar. Şeriklik ise suça azmettirme veya yardım etme şeklinde tezahür etmektedir. Ceza Kanunu genel hükümler kısmında TCK'nın 39. madde de düzenlenen "yardım etme" ile özel hükümlerde TCK'nın 220/7. maddede tanımlanan örgüte yardım farklı kavramlardır. Genel anlamda yardım, suç işlemeye teşvik etmek, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suçun işlenmesinden sonra yardımda bulunmayı vaad etmek ve suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek şeklinde manevi olabileceği gibi suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya işlendiği sırada yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak tarzında maddi yardım da olabilir, yardım suçunun oluşması için yardım edenin kastının bulunması ve somut bir suça yönelik olması gerekmektedir. Terör örgütüne yardım suçundan ise özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur. Bu açıklamalar ışığında; Suçta kullanılan aracın örgüt mensuplarıncası gasp edildiğine ilişkin sanığın çelişkili savunmasına dosya kapsamındaki delillere göre itibar edilmemiş ise de, işlenecek suçu bilerek suça fail ya da yardım eden sıfatıyla katıldığına, silahlı terör örgütü ile arasında organik bağ bulunduğu, terör örgütünün hiyerarşik yapısı içinde yer aldığına dair her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, mahkemece de hükmün gerekçesinde sanığın silahlı terör örgütü mensuplarına kullanmaları için araç sağlama şeklinde kabul edilen eyleminin, silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, kabul ile çelişki oluşturacak şekilde ve suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması," Yargıtay 16. CD., 27/05/2015, 2015/1071 E., 2015/1440 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 05/12/2022).

¹¹² TCK'nın 220 nci maddesinin altıncı fıkrasının "Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır." şeklindeki hali AYM'nin 26/10/2023 tarih ve 2023/132 E.-2023/183 K. sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bunun üzerine 02/03/2024 tarih ve 7499 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesiyle mevcut halindeki düzenleme yapılmıştır.

¹¹³ "Silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil oldukları hususu şüpheli kalan sanıklar ... ve ... yönünden Bank Asya nezdindeki eylemlerinin tüm dosya kapsamı da nazara alınarak TCK 220/7 ve 314/3 maddeleri delaletiyle 314/2 ve 3713 Sayılı Kanun'un 5. maddeleri kapsamında örgüte yardım etme suçunu oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilip; ayrıca, mezkur eylemleri yukarıda bahsedilen sanıklar ..., ... ve

TMK'nın 12/04/1991 tarihinde TBMM'de kabulünün ardından dönemin ana muhalefet partisi Sosyal Demokrat Halkçı Parti tarafından bazı maddelerinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi (AYM) nezdinde iptal davası açılmıştır. İptali istenen kanun maddelerinden biri de terör suçlusunu tanımlayan 2 nci maddedir. Dava dilekçesinde özellikle maddenin ikinci fıkrasındaki terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenlerin de terör suçlusu sayılacağı yönündeki hükmün Anayasaya aykırılığı üzerinde durulmuştur. Bu hükmün, özellikle tek başına hareket eden sanıklar ile terör örgütleri arasında yapay bağlantıların kurulma riski ve kanunlara aykırı şekilde ikrarların elde edilme ihtimalini doğurabileceği belirtilmiştir¹¹⁴. Bu nedenlerle söz konusu hükmün suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür. AYM söz konusu hükmün Anayasaya aykırı olmadığına hükmetmiştir¹¹⁵.

... yönünden örgütsel faaliyet olarak kabul edilen hareketlerin örgüt hiyerarşisine dahil olduklarını gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi nedeniyle silahlı terör örgütüne üye olma suçunun; örgüte bilerek ve isteyerek yardımda bulduklarını gösterir bir eylemleri de mevcut olmaması nedeniyle silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun oluşmayacağı gözetilip, hukuki durumlarının buna göre takdir ve tayini gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hükümler kurulması," **Yargıtay 16. CD.**, 01/03/2021, 2020/5007 E., 2021/1908 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2020-5007.htm> (E.T. 05/12/2022).

¹¹⁴ Özgenç, örgütlü suçluluğun cezalandırılabilirliğinin alanını hazırlık hareketlerine de sirayet ettirdiği ve ceza muhakemesinde de önemli etkilerinin bulunduğunu belirtmektedir. Özellikle bireysel suçlar bakımından işletilemeyen soruşturma ve delil toplama yöntemleri ile başvurulamayan koruma tedbirleri ve kullanılamayan yetkilerin, suçun örgüte ilişkilendirilmesi halinde işletilebileceğine dikkati çekmektedir. Bkz.: **Özgenç, Suç Örgütleri**, s. 11.

¹¹⁵ "2. maddeye yönelik aykırılık savı, 1. maddenin "yasallık" ilkesine aykırı olduğu varsayımına dayanmaktadır. Oysa, yukarıda belirtildiği gibi 1. maddenin yasallık ilkesine aykırılığı söz konusu değildir. Bu varsayımaya dayalı olan ikinci maddenin Anayasa'yla bağdaşmadığı savı da yerinde görülmemiştir. Sadece terör örgütüne mensup olmanın suç sayılmasında suçun maddi öğesinin bulunmadığı savına gelince: Suç işlemese de örgüt mensubu olmayı suç olarak nitelendiren kural 7. maddedir. Bir örgüte girmenin suç sayılması, ceza hukukunda yeni değildir. Örneğin, aynı kural kaldırılan 141. maddenin beşinci fıkrasında yer almakta ve Türk Ceza Yasası'nın 168. maddesinin ikinci ve 313. maddesinin birinci fıkralarında da benzer kurallara rastlanmaktadır. Bu düzenlemeler, terör amaçlı örgütleri kurmanın ve bunlara katılmanın yaptırımsız kalmasını önlemektedir. İncelenen kural uyarınca bir kimsenin terör suçlusu sayılması, elbette terör örgütü mensubu olarak örgütün amacı doğrultusunda bir suç işlediğinin ya da böyle bir örgüte mensup olduğunun, bağımsız mahkemelerce yapılan yargılama sonucu saptanmasına bağlıdır. Böyle bir nitelendirme temelde, yargı organının mahkûmiyet kararına dayanır. Kişi bu alandaki suçluluğu belirlendikten sonra terör suçlusu sayılacaktır. Bu bakımdan Yasa'da "suçsuzluk karinesi"ne aykırı bir düzenleme yoktur. Örgüt mensupları, başkalarının eylemi nedeniyle değil, kendi isteğiyle böyle bir örgüte girdikleri için 7. madde gereğince cezalandırılmakta ve bunun sonucu 2. madde uyarınca terör suçlusu sayılmaktadırlar. Bu durumda ceza sorumluluğunun kişisel olduğu ilkesi çiğnenmemektedir. Yukarıda belirtilen nedenlerle dava konusu 2. madde, Anayasa'nın 38. maddesine aykırı değildir." **AYM**, 31/03/1992, 1991/18 E., 1992/20 K. sayılı karar için bkz.: <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1992/20?EsasNo=1991%2F18> (E.T. 03/12/2022).

TMK'daki tanımın terör örgütü, yönetmelikteki tanımın ise terör eylemi olarak kabul edilen belli fiiller üzerinden yapıldığı görülmektedir. Her iki tanımda da teröristin veya terör suçlusunun terör örgütü üyesi olmasının şart koşulmadığı görülmektedir. TMK bakımından üç farklı terör suçlusunun olabileceği ifade edilebilir. Bunlardan ilki, terör örgütüne üye olup da aynı zamanda örgüt adına diğer üyeler veya tek başına suç işleyenlerdir. İkincisi, terör örgütü adına amaç suçları işlememiş olmakla beraber örgüt üyesi olan kimselerdir. Üçüncüsü ise, terör örgütüne üye olmamakla beraber örgüt adına amaç suçları işleyenlerdir. Kısacası TMK kapsamında terör suçlusu tanımı için evleviyetle ortada bir terör örgütünün bulunması gerekmektedir.

TFÖHK Yön. hükümlerine göre ise terörist, fon sağlanması veya toplanması yasak fiilleri gerçekleştiren veya teşebbüs eden kimsedir. Burada da fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerin terör örgütüne üye bir kimse tarafından gerçekleştirilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Terörist tanımı için önemli olan unsur TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin işlenmesi veya buna teşebbüs edilmesidir. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, bu fiillerin gerçekleştirilmesinde kısmen veya tamamen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak cezalandırılmaktadır. O halde suçun oluşabilmesi için bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak fiilinin işlenmesi gerekeceğinden, teröristin ve terör örgütünün ne olduğunun ortaya konulması, çalışmamız için temel hukuki bağlantı noktalarından birisidir. Bu konu suçun unsurları incelenirken daha detaylı olarak ele alınacaktır. Hemen belirtelim ki, terörist tanımının kanun yerine yönetmelik ile yapılmasının hukuken uygun olmadığı kanaatindeyiz. TFÖHK'da terörist tanımı yapılmamış ise, bu tanım doğrudan tipikliğin maddi unsurunu etkileyen bir konu olduğu için yönetmelikle yapılmamalıdır. Bu nedenle biz TMK'daki terör suçlusu tanımının TFÖHK bakımından da esas alınması gerektiğini düşünmekteyiz. TFÖDUS'ta teröriste fon sağlamak veya toplamaktan bahsedilmemesine rağmen, TFÖHK'da buna yer verilmiş olması, suçun maddi unsurlarında teröristin de yer aldığı anlamına gelmektedir.

TFÖDUS'nin metninde ise terörist tanımına yer verilmemiştir. Sadece TFÖDUS'nin başlangıç metninde BM Genel Kurulunun 17/12/1996 tarih ve 51/210 sayılı kararına atıf yapılarak Genel Kurulun Devletleri, gerekli iç hukuk düzenlemelerini yaparak teröristlerin ve terörist faaliyetlerin finansmanının engellenmesi için lâzım gelen çalışmalara yoğunlaşmaya davet ettiği vurgulanmıştır. Söz konusu metinde ayrıca

“uluslararası terörizmin eylemlerinin sayı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri mali kaynaklarla orantılı olduğunun not edildiği” belirtilmiştir. Ayrıca TFÖDUS’nin ekinde yer alan dokuz farklı uluslararası sözleşmenin sadece birinin isminde terörist kavramının kullanıldığı görülmektedir. Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmesinin önsözünde, patlayıcılar ve diğer öldürücü araçlar yoluyla gerçekleştirilen terörist saldırıların giderek yaygınlaştığı ifade edilmiştir.

Belirtilmesi gereken bir başka husus da şudur ki, TMK’da terör suçlusu kavramına yer verilirken TFÖHK’da terörist kavramının tercih edilmesi kanunların terminolojik olarak birbirini desteklemesi gerektiği ilkesine ters düşmektedir. TMK’da yer aldığı şekliyle terör suçlusu kavramının kullanılması daha isabetli olurdu¹¹⁶.

4. Terör Suçları

Terör suçu, bir suç tipi değil bir suç kategorisidir. Bu nedenle terörün, suçun kendisini değil, niteliğini ifade ettiği belirtilmiştir¹¹⁷. Gerçekten de TMK’da terör kapsamında işlenebilecek suçlar çeşitli maddelerde tek tek sayılmak suretiyle gösterilmiştir. TMK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlar “mutlak terör suçları”, 4 üncü maddesinde sayılan suçlar ise “nispi terör suçları” olarak anılmaktadır¹¹⁸. Hemen belirtelim ki TMK’da lafzen böyle bir ayrıma yer verilmiş değildir¹¹⁹. Ancak 3 üncü

¹¹⁶ Pozitif hukukta terörist kavramının kullanıldığı başka mevzuat hükümleri de bulunmaktadır. 01/11/1983 tarih ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında “*terörist faaliyetler*”; 16/06/1983 tarih ve 2847 sayılı Türkiye Emekli Subaylar, Emekli Astsubaylar, Emekli Uzman Erbaşlar, Harp Malulü Gaziler, Şehit Dul ve Yetimleri ile Muharip Gaziler Dernekleri Hakkında Kanunun mükerrer 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında “*terörist silahlar*” ibaresine yer verilmiştir. Öte yandan Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Tespiti, Dinlenmesi, Sinyal Bilgilerinin Değerlendirilmesi ve Kayda Alınmasına Dair Usul ve Esaslar ile Telekomünikasyon İletişim Başkanlığının Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında “*terörist faaliyetler*” ibaresi kullanılmıştır.

¹¹⁷ **Murat Balcı, Kerim Çakır ve Neşat Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, Ankara: Adalet Y., 2022, s.20; **Funda Bayram**, *Uluslararası Hukukta Terör Kavramının Tanımı Sorunu ve Bu Sorunun Terör Suçu ve Terör Suçlusunun Yargılanması Üzerindeki Etkileri*, Ankara: Adalet Y., 2023, s. 77.

¹¹⁸ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 20; **Burak Boz**, “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2/1, 2020, s. 150.

¹¹⁹ Yargıtay kararlarında TMK’nın 3 üncü maddesinde düzenlenen suçlar “*doğrudan terör suçları*”, 4 üncü maddesinde düzenlenen suçlar ise “*dolaylı terör suçları*” olarak ifade edilmektedir. “...3713 sayılı Kanun’un 3. maddesinde doğrudan terör suçları, 4. maddesinde de dolaylı terör suçları düzenlenmiştir...” **Yargıtay CGK**, 28/09/2021, 2020/23 E., 2021/421 K. Sayılı karar için bkz.: <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 05/12/2022)

maddenin gerekçesinde bu suçların mutlaka terör suçu sayıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca TMK'nın 7 nci maddesinde terör örgütü kurma, yönetme veya örgüte üye olma suçu düzenlenmiştir.

TMK'nın 1 inci maddesinde, terörün belli “*amaçlarla*” ve “*yöntemlerle*” gerçekleştirilen suç teşkil eden eylemler olduğu hükme bağlanmıştır. Dikkat edilirse burada herhangi bir suç tanımı yapılmamış, karşılığında cezai bir yaptırım öngörülmemiştir. Halbuki suç, karşılığında cezai yaptırımın öngörüldüğü eylemlerdir¹²⁰. Özellikle nispi terör suçları bakımından TMK'nın 1 inci maddesinde yer alan terör tanımındaki amaçların bulunması, suçların oluşması için gereklidir¹²¹. Mutlak terör suçlarının maddede sayılan amaçları içkin olduğu düşüncesinden hareketle ayrıca bu amaçların varlığının araştırılmasına gerek duyulmamıştır.

Terörizmin finansmanı bağlamında fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller arasında TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde TMK kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller de sayılmıştır. Belki de TFÖHK'nın TFÖDUS'den ayrıldığı en önemli nokta burasıdır. Zira TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde fon sağlanması veya toplanmasını yasakladığı fiiller tadat edilmiştir¹²². TFÖHK metninde TFÖDUS'de tadat edilen bu fiiller sayılmakla

¹²⁰ **Emek**, “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”, s. 31.

¹²¹ “PSK isimli örgütün 3713 sayılı Yasanın 1. ve 2. maddelerinde öngörülen biçimde terör örgütü olup olmadığının belirlenmesi zorunludur. Bir örgütün terör örgütü olarak nitelendirilebilmesi için, 3713 sayılı Yasanın 1. maddesinde belirtilen terör eylemleri ile amaç veya yöntem yönünden bağlantısı hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde ve maddi kanıtlarla ortaya konulmalıdır. Yerel Mahkeme kabulünün aksine, adı geçen örgütün bir terör örgütü olduğuna dair yargısal bir karar da bulunmamaktadır. Bu itibarla, somut olayda sanıklara yüklenen suçun oluşup oluşmadığının belirlenmesi bakımından soruşturmanın genişletilerek, Emniyet Genel Müdürlüğünden; PSK örgüt yönetici veya mensuplarının gerçekleştirdiği eylemler ve bu eylemler nedeniyle yapılan işlemler ile ilgili bilgi ve belgelerin sorulması, örgüt yönetici veya mensupları hakkında soruşturma mevcut ise bunların sonuçları da araştırılarak, toplanan tüm maddi kanıtlar birlikte değerlendirilmek suretiyle, suça konu dergide açıklaması basılan PSK isimli örgütün 3713 sayılı Yasanın 1. ve 2. maddelerinde öngörülen biçimde terör örgütü olup olmadığının belirlenmesi zorunludur. Bu nedenle, eksik soruşturmaya dayalı Yerel Mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.” Bkz.: **Yargıtay CGK**, 11/03/2003, 2003/9-39 E., 2003/32 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/cgk-2003-9-39.htm> (E.T. 03/12/2022).

¹²² TFÖHK Tasarısı (1/489 Esas No.) Adalet Komisyonu Raporuna karşı muhalefet şerhi yazan bazı Milletvekilleri konu ile ilgili şu itirazlarda bulunmuştur: “Tasarının 3. Maddesinin 1. Fıkrasının (b) bendi; TMK kapsamında terör suçu kabul edilen fiillere ilişkin fon sağlanmasını veya toplanmasını yasaklamaktadır. Anılan kanunda yer alan ve son derece tartışmalı olan Terör Örgütünün Propagandası suçunun işlenmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması gibi gerekçelerle, TMK'nın kapsamının genişlemesi sonucunu doğuracak bir durum yaratmaya müsait olan bu düzenleme, son derece tehlikeli ve yanlıştır. Çünkü bu düzenleme ile, TMK m. 8'in kapsamı genişletilmektedir.” Bkz.: TBMM Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporu (1/489), <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss409.pdf>, (E.T.: 04/12/2022)

birlikte TMK kapsamında terör suçu kabul edilen fiillerin de belirtilmesi nedeniyle Türkiye’de terörizmin finansmanı suçunun kapsamı epey genişlemiştir. Elbette bu durum yurt dışında bulunan malvarlığı değerlerinin Türkiye’nin talebiyle dondurulması tedbirinin uygulanabilmesinde bazı sorunlar yaratabilecek niteliktedir.

TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin gerekçesinde, “*Maddede, terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller sayılmıştır. Terörizmin finansmanına yönelik olarak fon sağlanması veya toplanması, hem iç hukukumuzda hem de tarafı bulunduğumuz Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeyle yasaklanmıştır. Yapılan düzenlemeyle, terörizmin finansmanı suçu Sözleşmede öngörülen bu hükümlerle uyumlu hâle getirilmiştir.*” denmektedir.

Terörizmin finansmanı suçu TFÖHK yürürlüğe girmeden önce TMK’nın 8 inci maddesinde düzenlenmişti¹²³. Anılan maddede, “*her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır*” denmekteydi. Görüldüğü üzere, söz konusu kanun hükmünde de terör suçlarına atıf vardır. TFÖDUS’nin iç hukukumuzun bir parçası hâline gelmiş olmasına rağmen kanun metnine yansımadağı görülmektedir. Hülasa, TFÖDUS’de fon sağlanması veya toplanması yasaklanan bazı fiillerin TMK’nın 8 inci maddesinde sayılmadığı anlaşılmaktadır¹²⁴. TFÖHK’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte bu eksikliğin giderilerek gerek TMK’nın 8 inci maddesinin gerekse de TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin meczedildiği söylenebilir. Ancak bu kez de TFÖDUS’nin kapsamı aşılmış, terörizmin finansmanı suçunun alanı gereğinden fazla genişletilmiştir.

Bütün bu bilgiler ışığında, mutlak ve nispi terör suçlarının incelenmesinin terörizmin finansmanı suçu bağlamında önem arz ettiği ortadadır. TMK’nın 3 üncü

¹²³ 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle TMK’nın 8 inci maddesinde değişiklik yapılarak terörizmin finansmanı suçu tanımlanmıştı. Söz konusu madde TFÖHK’nın 18 inci maddesi ile 16/02/2013 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

¹²⁴ Mali Eylem Görev Gücünün (FATF) 23/02/2017 tarihli raporunda Türkiye’deki terör tanımının yalnızca Türkiye ve çıkarları aleyhine işlenen eylemleri kapsamakla birlikte diğer ülke ve uluslararası kuruluşlar aleyhine işlenen eylemleri kapsamadığı eleştirisi yöneltilmiştir. Bkz.: FATF, Third Mutual Evaluation Report Anti-Money Laundering And Combating The Financing of Terrorism Turkey, 23/02/2007, <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Turkey%20full.pdf>, (E.T.: 04/12/2022), s. 32, 33.

maddesinde sayılan mutlak ve 4 üncü maddesinde sayılan nispi terör suçlarının işlenmesi amacıyla fon sağlamak veya toplamak terörizmin finansmanı suçuna vücut verecektir.

A. Mutlak Terör Suçları

TMK'nın “*terör suçları*” başlıklı 3 üncü maddesinde “*26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır*” denmektedir. Dikkat edilirse burada herhangi bir tanımlama yapılmamakta, terör suçlarının TCK'da yer alan suçlardan hangilerinin olduğu sayılmaktadır. Yargıtay CGK daha yakın bir zamanda verdiği kararında TMK'nın 3 üncü maddesinde sayılan bu suçların da “*doğrudan terör suçları*” olduğunu içtihat etmiştir¹²⁵. TBMM Genel kurulunda 12/04/1991 yılında 554 sıra sayısıyla görüşülerek kabul edilen TMK'nın 3 üncü maddesinin gerekçesinde bu maddede sayılan suçların mutlak terör suçu sayıldığı açıkça ifade edilmiştir¹²⁶.

Buna göre, “*devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak*” (TCK md. 302), “*askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma*” (TCK md. 307), “*Anayasayı ihlal*” (TCK md. 309), “*Cumhurbaşkanına suikast*” (TCK md. 310/1), “*yasama organına karşı suç*” (TCK md. 311), “*hükûmete karşı suç*” (TCK md. 312), “*Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyan*” (TCK md. 313), “*silahlı örgüt*” (TCK md. 314), “*silah sağlama*” (TCK md. 315) ve “*yabancı hizmetine asker yazma, yazılma*” (TCK md. 320) suçları mutlak mânâda terör suçudur.

Bu suçların terör suçu vasfını kazanması için, TMK'nın 1 inci maddesinde sayılan amaç ve yöntemlere başvurulmasına veya başkaca herhangi bir şarta gerek yoktur. Söz konusu suçların mahiyeti terör olgusuyla iç içe geçmiştir¹²⁷. Hatırlanacak olursa çalışmamızda terör ve terörizm kavramları açıklanırken, 19 uncu yüzyılın sonları ile 20 inci yüzyılın başlarında terör olgusunun daha çok devlet başkanlarına suikastler şeklinde

¹²⁵ Yargıtay CGK, 28/09/2021, 2020/23 E., 2021/421 K.

¹²⁶ “Maddede belirtilen suçlar mutlaka terör suçu sayıldığından, bu suçları işleyen kişi veya kişiler, bir örgüte mensup olup olmadıklarına bakılmaksızın, terör suçlusu kabul edilecekler ve haklarında bu Kanun hükümleri uygulanacaktır.” **TMK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/802)**, s. 4. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 05/12/2022).

¹²⁷ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 21.

kendisini gösterdiğinden bahsedilmişti. TCK'nın 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen, Cumhurbaşkanına suikast suçunun, mutlak terör suçu olarak kabul edilmesinin altında böyle bir tarihi arka planın bulunduğu söylenebilir. Anılan maddenin gerekçesinde “*Cumhurbaşkanlığı veya Devlet Başkanlığı gibi, Devletin en yüksek makamını işgal eden zatın öldürülmesi gibi bir sözcüğe kanunda da yer vermemek için bu hususta öteden beri kullanılmasına alışılmış suikast sözcüğü tercih edilmiştir...bilindiği gibi suikast devlet büyüğünü veya önemli bir kişiyi planlı tarzda öldürmeyi ifade ederse de burada kasten öldürmeyi belirtmek amacıyla kullanılmıştır*” denilmiştir. Benzer şekilde diğer suç tipleri de mahiyetleri gereği terör olgusuyla iç içe olmaları dolayısıyla mutlak terör suçu olarak kabul edilmişlerdir.

Bu yaklaşımımızı destekleyen başka bir husus da TMK'nın 3 üncü maddesinin 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹²⁸ ile değiştirilmesinden önceki halidir. 5532 sayılı Kanun ile değiştirilmek suretiyle TMK'nın 3 üncü maddesi bugünkü şeklini almıştır. Kanun maddesinin değişiklikten önceki hali “*Türk Ceza Kanununun 125, 131, 146, 147, 148, 149, 156, 168, 171 ve 172 nci maddelerinde yazılı suçlar, terör suçlarıdır*” şeklindeydi. Buna göre, “*devletin ülkesine ve egemenliğine karşı cürümler*” (eTCK md. 125), “*askerî tesisleri tahrib*” (eTCK md. 131), “*Anayasa düzenini ihlâl-yasama organının fonksiyonlarını engelleme*” (eTCK md. 146), “*icra kuvvetine tecavüz*” (eTCK md. 147), “*asker toplamak*” (eTCK md. 148), “*isyana ve birbirini öldürmeye teşvik*” (eTCK md. 149), “*Cumhurbaşkanına suikast*” (eTCK md. 156), “*silahlı çete kurma cürümleri*” (eTCK md. 168), “*devletin emniyetine karşı gizli suç ittifakı*” (eTCK md. 171) ve “*devletin güvenliğine karşı cürüm işlemeye tahrik*” (eTCK md. 172) mutlak terör suçu olarak kabul edilmekteydi.

5532 sayılı Kanunun genel gerekçesinde “*Terörist eylemler, esas itibarıyla ceza kanunlarında tanımlanmış suçları oluşturmaktadır. Ancak, bu suçlar, gerek işlenişinde güdülen saik gerek işleniş tarz ve mahiyeti itibarıyla ‘terör suçu’ olarak nitelendirilmektedir. Ceza kanunlarında esas itibarıyla suç olarak tanımlanan bu fiillerin bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesiyle, devletin ana yapısını, bu yapının dayandığı temel prensipleri değiştirmek veya yıkmak, toplumda korku ve panik yaratmak*

¹²⁸ R.G. 18/07/2006, 26232.

amacının güdülmüş olması durumunda, bu suç bir ‘terör suçu’ niteliği kazanmaktadır.”¹²⁹ değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Mutlak terör suçları, bu özellikleri dolayısıyla TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller arasında sayılmıştır.

B. Nispi Terör Suçları

TMK’nın “*terör amacı ile işlenen suçlar*” başlıklı 4 üncü maddesine göre, TMK’nın 1 inci maddesindeki amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu olarak sayılacak suçlar şunlardır:

“a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç.”

¹²⁹ Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ile Adalet Komisyonları Raporları (1/1194) için bkz.: <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1222m.htm> (E.T. 05/12/2022).

TMK'nın 4 üncü maddesinin 5532 sayılı Kanunla değiştirilmesinden önceki ilk halinin gerekçesinde bu maddede sayılan suçların ancak TMK'nın 1 inci maddesinde yapılan terör tanımında yer alan amaçlarla işlendikleri takdirde terör suçu sayılacakları ve failleri hakkında bu kanun hükümlerine göre işlem yapılacağı açıkça belirtilmiştir. Söz konusu madde, 5532 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile değişikliğe uğramıştır. 5532 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin gerekçesinde, yapılan değişiklikle, terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenen çeşitli suçların da terör suçu sayılacağı, çeşitli suçların mahiyeti gereğince cebir, şiddet veya tehdit içermeseler bile bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmeleri halinde terör suçu sayılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, örneğin uyuşturucu madde imal ve ticareti, belgede sahtecilik, parada sahtecilik, kaçakçılık suçları gibi bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde sıklıkla işlenebilen suçların TMK'nın 4 üncü maddesinin değiştirilmeden önceki metnine göre nispi terör suçu olarak kabul edilmediğine işaret edilerek bu durumun görevli mahkemenin belirlenmesi açısından bir sorun teşkil ettiği üzerinde durulmuştur¹³⁰.

TMK'nın 4 üncü maddesinde yapılan bu değişiklikle, nispi terör suçlarının sayısı artırılmış ve bu yelpazedeki suçların TMK'nın birinci maddesindeki amaçlar doğrultusunda suç işlemek amacıyla kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde terör suçu sayılması mümkün kılınmıştır¹³¹. Söz konusu değişiklikten önce TMK'nın 4 üncü maddesinde sadece aynı kanunun 1 inci maddesindeki amaçlara atıf yapılmaktaydı. Düzenlemenin bu hali o dönem doktrinde eleştirilmiştir¹³². Değişiklik ile birlikte terör örgütü unsuru kanun metninde açıkça belirtilmiştir.

Mutlak terör suçlarında, TMK'nın 1 inci maddesindeki terör tanımına, amaç, yöntem ve örgütsel birliktelik açısından bir istisna getirilmiştir. Nispi terör suçlarında ise suç tipinde özel olarak aranması hali saklı kalmak üzere, yöntem ve amaç unsurları

¹³⁰ **TMK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/802)**, s. 4.

¹³¹ **İsmail Özkarcı**, "Ulusal ve Uluslararası Hukukta Terör Suçlarının İadesi", Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019, s. 16.

¹³² **Faruk Y. Turinay**, "Terörle Mücadele Kanunu'na Göre Mutlak ve Nispi Terör Suçları", *İnsan ve İnsan*, 20 (2019), s. 346.

bakımından istisna getirilmektedir¹³³. Yargıtay ise cebir ve şiddet yönteminin amaç suçların işlenmesi bakımından zorunlu olduğu yönünde karar vermiştir¹³⁴.

Aslında terör olgusuyla iç içe geçmişlik niteliği taşımayan birçok suçun dolaylı terör suçu veya nispi terör suçu olarak nitelendirilmesi¹³⁵ çalışmamız özelinde de önemlidir. Zira TMK'nın 4 üncü maddesinde sayılan suçların terör örgütlerinin faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi halinde terör suçu sayılacak¹³⁶ ve TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller arasına dahil olacaktır. Nitekim TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller” ibaresi kullanılmıştır. Bu kapsamı belirlemek mutlak terör suçları bakımından kolaydır; ancak nispi terör suçları bakımından her zaman kolay olmayabilir. Örneğin TCK'nın 113 üncü maddesinde düzenlenen “kamu hizmetinden yararlanma hakkının engellenmesi” suçu TMK'nın 4 üncü maddesi uyarınca nispi terör suçudur. Bu suçun ancak bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenirse terör suçu addedilecek ve bu surette TFÖHK'nın kapsamına dahil olacaktır. Bu değerlendirmeler ışığında TFÖHK hükümlerinin alanının oldukça geniş tutulduğu söylenebilir. Söz konusu durum nedeniyle nispi terör suçlarının işlenmesi için bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlandığı veya toplandığı iddialarının soruşturma ve kovuşturmalarının titizlikle yapılarak aslında adi suç olan bu suçların terör suçuna dönüşüp dönüşmediğinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

¹³³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 22.

¹³⁴ “3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1. maddesinde yapılan terör tanımında “Terör; cebir şiddet kullanılarak; baskı, kortutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasal düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletini ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafla uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozma amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemdir.” şeklindeki tanımdan anlaşılacağı üzere, terör suçlarında cebir ve şiddet kullanarak bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi zorunlu görülmüştür. Fail 2. maddenin 2. fıkrası gereğince; terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işlese o da terör suçlusunu sayılacaktır. **Terör suçlarında “cebir ve şiddet” amaç suçların işlenmesi açısından zorunlu unsurdur.** Terör örgütü kurmak, yönetmek ya da üye olmak eylemleri amaç suç bakımından hazırlık hareketi niteliğinde olduğundan cebir/şiddet unsurunun varlığına ihtiyaç yoktur. **Ancak örgüt mensuplarında cebir/şiddete yönelik iradenin varlığı aranmalıdır.” Yargıtay 16. CD., 20/04/2021, 2020/5713 E., 2021/2837 K. sayılı karar için bkz.: <https://karararama.yargitay.gov.tr/#> (E.T. 06/12/2022).**

¹³⁵ **Gökmen**, *Terörle Mücadele Kanunu ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar*, s.150.

¹³⁶ **Turinay**, “Terörle Mücadele Kanunu’na Göre Mutlak ve Nispi terör Suçları”, s. 344.

Bunun yanı sıra nispi terör suçlarından bazıları terörizmin yasadışı finansman kaynakları arasındadır. Örneğin göçmen kaçakçılığı, nitelikli hırsızlık, yağma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, resmî belgede sahtecilik suçları bunlar arasında gösterilebilir. Pekâlâ bir terör örgütüne finansman sağlamak maksadıyla örgüt mensupları bu suçları işleyebilir ve bu halde söz konusu adi suçlar terör suçuna dönüşmüş olur. Yine bir örnek üzerinden gidecek olursak, bir terör örgütünün veya teröristin uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretini yapabilmesi maksadıyla örgüte veya teröriste fon sağlanması veya toplanması, terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecektir. Bu gibi hallerde terör örgütleri hem kendisine fon sağlanması veya toplanması hem de uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti dolayısıyla gelir elde etmiş olacaktırlar.

5. Terör Örgütü

Terörizmin finansmanı suçunun tanımında “*terör örgütü*” kavramına yer verilmiştir. Bu nedenle çalışmamızda terörist kavramı gibi terör örgütünün de incelenmesi yerinde olacaktır. Terör örgütü niteliğini haiz olmayan diğer suç örgütlerine yardımın hukuki mahiyetinin terörizmin finansmanı olup olmadığı konusuna kavramsal bir çerçeve çizilecektir.

Terör örgütü, örgütlü suçluluğun bir konusudur ve suç örgütünden, amaç unsuru itibarıyla ayrılmaktadır. Bu başlık altında, örgütlü suçluluk, örgütlü suç, suç örgütü ve terör örgütü kavramları bir arada ele alınacaktır. Böylece bu kavramların farkı ortaya konularak terörizmin finansmanı suçu bakımından önem arz eden noktalara değinilecektir.

A. Örgütlü Suçluluk ve Örgütlü Suç

Terör örgütünden (*terroristische Organisationen, terrorist organisation*) bahsederken öncelikle “*örgütlü suçluluk*”¹³⁷ (*organisierte Kriminalität, organized crime*) kavramı üzerinde durmak konunun aydınlatılması bakımından önemlidir. Zira terör

¹³⁷ Doktrinde “*organize suçluluk*” tabiri de kullanılmaktadır. Organize suçluluğun tarihi kökeni olarak Roma Hukukunda Cumhuriyet Döneminin sonlarına doğru ortaya çıkan “*societas delinquentium*”ların suç örgütleri olduğu ifade edilmiştir. Digesta’da (47.22.1) *illicitum collegium* (yasadışı birleşmeler) cezayı gerektiren fiil olarak karşımıza çıkmaktadır. Bkz.: **Ümit Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1/1, 2002, s.130.

örgütü, örgütlü suçluluk olgusunun bir konusunu teşkil etmektedir¹³⁸. Özgenç, örgütlü suçluluğun daha çok kriminolojik¹³⁹ bir kavram olmasına rağmen cezalandırılabilirliğin alanını hazırlık hareketlerine de sirayet ettirmesi bakımından **maddi ceza hukuku** ile çok yakın bir ilgisinin olduğunu belirtmiştir¹⁴⁰. Gerçekten de örgütlü suçlulukta fail örgütlenme faaliyetini bir *iter criminis* (suç yolu) olarak kullanmaktadır. Kanun koyucu bu sebeple hazırlık hareketlerinin ceza hukukunun konusu olmayacağına dair ilkeye bir istisna getirmektedir. Bu hususiyeti dolayısıyla örgütlü suçluluk ceza hukukunun en tartışmalı konuları arasında yer alan ve dolayısıyla sıkça tartışılan bir kavram olmuştur. Özellikle ABD ve Kıta Avrupasında 11 Eylül saldırılarından sonra en belirgin konulardan biri haline gelmiştir¹⁴¹.

Örgütlü suç, örgütlü suçluluktan nitelik itibarıyla farklıdır¹⁴². Nitekim örgütlü suç, bir suç kategorisi olarak insan davranışını ifade ederken, suçluluk, fiilin işleniş biçimi, fail ve mağdurun özellikleri, suçun sebepleri, siyasi ve sosyal yanlarını kapsamaktadır¹⁴³. Bu itibarla, örgütlü suçun, daha çok suç örgütü faaliyeti kapsamında işlenen suç kategorisini ifade etmek üzere kullanıldığı söylenebilir. Örgütlü suçluluk, sıradan suç örgütlerini ve terör örgütlerini, bütün bu örgüt türlerinin faaliyetleri kapsamında işlenen suçları da içinde barındıran bir üst kavramdır.

¹³⁸ **Faruk Turinay**, “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 27/116, 2015, s. 40.

¹³⁹ “Örgütlü suçluluk kavramı daha ziyade kriminolojik bir kavramdır. Maddi ceza hukuku bakımından örgütlü suçluluk deyiminden; suç işlemek için örgüt kurmak, yönetmek, bu örgüte üye olmak veya örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlemek anlaşılmaktadır. (TCK.md.6/1-j) Yapılanma biçimi ne olursa olsun kanunlarda suç olarak tanımlanan fiillerin işlenmesi amacıyla oluşturulmuş örgütlere suç örgütü denmektedir.” Yargıtay 16. CD., 24/04/2017, 2015/3 E., 2017/3 K. sayılı kararı için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2015-3.htm> (E.T. 12/12/2022)

¹⁴⁰ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 11. Ceza hukukunda icra hareketlerinin esas olup hazırlık hareketlerinin kural olarak cezalandırılmamasına rağmen, kanun koyucunun suç örgütü düzenlemesiyle hazırlık hareketlerinin de cezalandırıldığına ilişkin bir görüş için bkz.: **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 24.

¹⁴¹ **Letizia Paoli, Cyrille Fijnaut**, “The History of the Concept”, *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond*, Ed., Letizia Paoli and Cyrille Fijnaut, Dordrecht: Springer, 2004, s. 21.

¹⁴² **Faruk Y. Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, Ankara: Seçkin Y., 2019, s. 51.

¹⁴³ **Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 130; **Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 51.

Örgütlü suçluluk olgusu genellikle mafya gizemiyle ve kavramsal tartışmalarla gölgelenmiştir¹⁴⁴. Örgütlü suçlulukta “*faaliyet yapısı*” ve “*birliklilik yapısı*” olmak üzere iki temel ayırım yapılır. Bu ayırım, örgütlü suçun bir eyleme mi yoksa bir gruba mı atıfta bulunduğu ile ilgilidir. Kumar, fuhuş, uyuşturucu ticareti, yağma, kalpazanlık gibi belli suçlardan hareketle örgütlü suçluluğu tanımlamak yetersiz kalabilmektedir. Zira bazen örgütlü suçluluğun meşru iş alanlarına sızması durumuyla karşılaşılabilmektedir¹⁴⁵. Bu gibi hallerde örgütlü suçluluk kavramının mafya gibi yapılar için de kullanılabilceği ortadadır¹⁴⁶.

Tam da bu noktada, örgütlü suçluluk (*organised crime*) ifadesinin Amerikan menşeli bir kavramsallaştırma olduğu ve ilk kez ABD’de New York Suçu Önleme Topluluğunun 1896 yıllık raporunda “*kamu görevlilerince korunan kumar ve fuhuş operasyonlarını*” kastetmek için kullanıldığı aktarılmıştır¹⁴⁷. Michael Woodiwiss, özellikle kavramın ilk kullanıldığı zamanlarda, örgütlü suçluluğun sabit bir anlam ve tanımının olmadığını, belli bir bağlam içinde kolaylıkla anlaşılabilceğini belirtmiştir¹⁴⁸. O zamanlarda kavram üzerine yorum yapan Amerikalıların bu ifadeyi daha çok politikacıların, polis memurlarının, avukatların ve profesyonel hırsızların yasa dışı iş anlaşmalarına atıfta bulunmak ve suçlarının örgütlü olduğunu ileri sürmek için kullandığı bilinmektedir. Örgütlü suçluluk, ayrıca özellikle 1920’li yılların Amerikasında yağma, sahtecilik, kumar, uyuşturucu ve kaçakçılık suçlarına atıfta bulunan bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁴⁹. O dönemde suç işlemek için kurulmuş bazı yapılara ise “*çete*” (*gang*) üyelerine de “*çeteci*” (*gangster*) denmiştir¹⁵⁰.

1929 yılında dönemin Amerikan Başkanı Herbert Clark Hoover tarafından kurulan Wickersham Komisyonu olarak da bilinen Hukuk Uyum ve Uygulama Ulusal Komisyonunun raporunda örgütlü suçlulukta “*ne*” sorusunun “*kim*” sorusundan daha

¹⁴⁴ **Angela Veng Mei Leong**, *The Disruption of International Organised Crime An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*, New York: Routledge, 2016, s. 7.

¹⁴⁵ **Leong**, *The Disruption of International Organised Crime An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*, s. 7, 8.

¹⁴⁶ **Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 131.

¹⁴⁷ **Paoli, Fijnaut**, “The History of the Concept”, s. 24.

¹⁴⁸ **Michael Woodiwiss**, *Organised Crime and American Power*, Toronto: Toronto University Press, 2001, s. 4.

¹⁴⁹ **Paoli, Fijnaut**, “The History of the Concept”, s. 24, 25.

¹⁵⁰ **Frederich M. Thrasher**, *The Gang: A Study of 1313 Gangs in Chicago*, Chicago: The University of Chicago Press, 1963, s. 286.

önemli olduğunun altı çizilmiştir. Ancak bu fiil bazlı yaklaşım II. Dünya Savaşından sonra terkedilerek “kim” sorusu daha önemli hale gelmiştir. 1940’lı yılların sonlarından itibaren, suç örgütü kurmak suretiyle Amerikan toplumu ve siyasetinin bütünlüğüne yönelik tehdit oluşturduğu iddia edilen yabancılar örgütlü suçluluk paradigmasında merkeze alınmıştır¹⁵¹. 1950 yılında eyaletler arası ticaret alanındaki örgütlü suçları araştıran Kefauver Komisyonu, örgütlü suçluluğu İtalyan mafyasını merkeze alarak temellendirmiştir¹⁵². Bütün bu yaklaşımlarla birlikte 1980’li yıllara kadar mafya ve örgütlü suçluluk özdeşleşmiştir. Ayrıca vurgulamak gerekir ki, örgütlü suçlulukla mücadele bakımından işletilen usul kuralları, adi suçlara göre çok daha katıdır. 1970 tarihli Örgütlü Suçları Kontrol Kanunu (*Organized Crime Control Act*) ile federal kolluk kuvvetlerine ve istihbarat teşkilatlarına telefon dinleme yetkisi, failerin malvarlığı değerlerine elkoyma ve birçok özel usul yetkisi tanınmıştır. Özgenç’in tabiriyle, suç olgusunun örgütle irtibatlandırılması, ceza muhakemesinde “*maymuncuk*” olarak işe yaramaktadır¹⁵³.

1982 yılında İtalyan CK.’nın suç örgütünü (*associazione per deliquere*) düzenleyen 416 ncı maddesinden sonra gelmek üzere “*mafya tipi örgüt (Associazione di tipo mafioso)*” başlıklı 416bis maddesi eklenmiştir. Bu kanun değişikliğinin “*ceza hukukuna suç örgütü kavramını sokmaya yönelik ilk girişimlerden*” olduğu ifade edilmiştir¹⁵⁴. Mülga 30/07/1999 tarih ve 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunda¹⁵⁵ yapılan suç örgütü tanımının büyük oranda İtalyan CK.’nın 416bis maddesinden mülhem olduğu aktarılmaktadır¹⁵⁶.

Bütün bu tartışmalar bir yana, örgütlülükten kastın “*iyi planlanmış*” mı yoksa “*örgüt tarafından işlenmiş*” mi olduğu konusunda bir netliğin bulunmadığına da işaret edilmiştir¹⁵⁷. BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi, örgütlü suçluluk ile adi suçlar arasındaki en

¹⁵¹ Paoli, Fijnaut, “The History of the Concept”, s. 24.

¹⁵² U.S. Senate Special Committee to Investigate Organized Crime in Interstate Commerce, Kefauver Committee Final Report, Wahington: U.S. Government Printin Office, 1951. <http://stoppredatorygambling.org/wp-content/uploads/2012/12/Kefauver-Committee-Final-report.pdf> (E.T. 12/12/2022).

¹⁵³ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 11.

¹⁵⁴ Paoli and Fijnaut, “The History of the Concept”, s. 34.

¹⁵⁵ R.G. 01/08/1999, 23773.

¹⁵⁶ Kocasakal, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 131.

¹⁵⁷ Leong, *The Disruption of International Organised Crime An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*, s. 8.

belirgin ayrımın “örgütlülük” olduğunu, gelişigüzel ve plansız eylemlerin örgütlü suçlar ile karıştırılmaması gerektiği belirtmektedir¹⁵⁸. Interpol ise bir raporunda, konunun bir başka yönüne değinerek, örgütlü suçluluğun dönüştüğünü, mafya gibi güçlü ve katı yapılar¹⁵⁹ yerine fırsat ve kârlılığa odaklanarak operasyon ve iş modellerini değiştiren daha esnek suç ağlarının geliştiğinin altını çizmiştir¹⁶⁰.

Örgütlü suçluluğun bir başka önemli yanı, “bir suç piyasası oluşturarak” ekonomik yarar sağlama amacına yönelmesidir¹⁶¹. Mafya veya başka isim altındaki suç örgütleri, sürekli bir şekilde suç üretmekte ve bundan kaynaklanan suç gelirleri elde etmektedir. Daha sonra suç gelirlerinin aklanması süreci başlamaktadır. Bunun için AB, 1990’lı yılların sonundan itibaren organize suçluluk için mücadele programlarına şüpheli işlemlerin bildirim alanının genişletilmesi, internet ve elektronik para transferleri ile nakit ödemelere dikkat edilmesi¹⁶² hususundaki tedbirleri dahil etmiştir. Ayrıca siyasi birtakım amaçlarla terör eylemleri yapmak isteyen terör örgütleri de finansmana ihtiyaç duymaktadır. Terör örgütleri bakımından nihai amaç ekonomik gelir temin etmek olmayıp bu ekonomik gelir ile terör eylemleri gerçekleştirmektir. Bu halde de bir suç piyasasının oluştuğunda şüphe yoktur.

Örgütlü suçluluğun iç içe geçtiği bir başka alan silah kaçakçılığıdır. Nitekim silah kaçakçılığı örgütlü suçla bağlantılı uluslararası bir meseledir¹⁶³. Ateşli silahlar ve mühimmat çok uzun süre dayanabilen, bozulmayan ve suç örgütleri için son derece etkili metalardır. Bu sebeple suç örgütleri belli bir şiddet gücüne erişebilmek için ateşli silaha

¹⁵⁸ E4J University Module Series: Organized Crime, <https://www.unodc.org/e4j/tertiary/organized-crime.html> (E.T. 07/12/2022). Ayrıca İngilizce “*organized crime*” tabirindeki vurgunun “*organized*” kelimesine olduğu, bunun da uyuşturucu madde ticaretinde olduğu gibi karmaşık suç faaliyetlerini ifade etmek için kullanıldığı yönünde bir çalışma için bkz.: **David Bright and Chad Whelan**, *Organised Crime and Law Enforcement*, Routledge, 2020, s. 11.

¹⁵⁹ **Kocasakal**, mafyanın gücünün yıldırma gücünden daha çok kolayca ekonomik ve sosyolojik çevresine ayak uydurabilmesinden ve suç gelirlerini yasal ekonomiye aktararak büyük bir ekonomik güce erişmesinden ileri geldiğini ifade etmektedir. Hatta mafyaların birbirleri arasında çeşitli anlaşmalar yaparak yol aldığını, İtalyan mafyasının uyuşturucu madde taşınmasında Nijeryalılarla işbirliği yaparken karapara aklama konusunda ise Rus mafyaları ile işbirliği yaptığını aktarmaktadır. Bu da mafyaların sosyal, ekonomik ve siyasi değişimlere uyum kapasitesinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bkz.: **Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 132.

¹⁶⁰ **INTERPOL**, Global Strategy on Organised And Emerging Crime, <https://www.interpol.int/Crimes/Organized-crime> (E.T. 07/12/2022)

¹⁶¹ **Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 132-133.

¹⁶² **Kocasakal**, “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”, s. 146.

¹⁶³ **Isabelle Orazio**, “Definition of Firearms, their Parts and Components and Ammunition: Concepts and Controversies”, *Arms Trafficking*, ed., Gian Ege, Chrisitan Schwarzenegger, Monika Stempkowski, Berlin: Carl Grossmann Verlag, 2022, s. 2.

ve bunların mühimmatlarına erişmek istemekte, son derece pahalı olan bu metalara erişim için maddi kaynak arayışına girmektedir¹⁶⁴.

Her ne olursa olsun örgütlü suçluluk, **etkili bir örgütlü kötülüğe** işaret etmekte ve bu vasfı dolayısıyla adi suçluluktan ayrılmaktadır. Haliyle örgütlü suçluluk paradigması ceza hukukunda etkisini göstermiştir. Ceza kanunlarında suç örgütü kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak suçları ile terör örgütü suçları düzenlenmiştir. Hatta örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etmenin de örgüt üyeliği gibi cezalandırıldığı görülebilmektedir. Çalışmamız özelinde terörizmin finansmanı suçu da bu kapsamda değerlendirilebilir. Zira suç tanımında doğrudan terör örgütüne finansman sağlanması veya toplanmasından bahsedilmektedir.

B. Suç Örgütü ve Terör Örgütü

Örgütlü suçluluğun daha ziyade kriminolojik bir kavram olduğundan bahsedilmişti. Örgütlü suçluluk olgusunun ceza hukukuna bakan yönü ise suç örgütleridir. Gerçekten de, suç örgütleri gerek maddi ceza hukuku gerekse de usul hukuku bakımından incelemeye tabi tutulmakta, pozitif düzenlemelere konu olmaktadır. Ceza kanunlarında bu tür örgütlenme suçlarının düzenlenmesinin *ratio legis*'i olarak suç örgütünün kurulmasıyla kamu düzeninin bozulması ya da bozulma tehlikesi altında olması gösterilmiştir¹⁶⁵. Bir ferdin verdiği suç işleme kararından kolayca dönebileceği; fakat topluca verilen kararlardan dönmenin oldukça zor olduğu ifade edilmektedir¹⁶⁶.

Turinay, suç örgütlerinin morfolojik yapısının gelişmişliklerine ve öncelikli amaçlarına göre “*basit yapıdaki genel amaçlı suç örgütleri*”, “*terör örgütleri*” ve “*gelişmiş yapıdaki mafya tipi suç örgütleri*” olmak üzere üç temel türde ele alınabileceğini ileri sürmüştür¹⁶⁷. *Yenisey*, örgütlü suçlarının “*örgüt*”, “*çıkart amaçlı*

¹⁶⁴ 2019 yılında ABD'nin YPG/PKK terör örgütüne 300 tır askeri ve lojistik destek sağladığına ilişkin bir haber için bkz.: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-ypg-pkk-sahasina-bir-haftada-300-tirlik-sevkiyat/1601970> (E.T. 09/12/2022).

¹⁶⁵ **Faruk Erem**, “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12/3-4, 1955, s. 50.

¹⁶⁶ **Erem**, “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, s. 50. “*Örgüt çatısı altında bir araya gelen kişiler dayanışma içinde oldukları için amaçlanan suçları işlemekte tereddütsüzce, korkusuzca hareket edebilirler. Bu suçları işlemekte başarı gösteren kişiler, ödüllendirilmek suretiyle suç işleme kararlılığı artabilmektedir.*” Yargıtay 16. CD., 24/04/2017, 2015/3 E., 2017/3 K. sayılı kararı için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2015-3.htm> (E.T. 12/12/2022).

¹⁶⁷ **Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 52.

örgüt”, “silahlı örgüt” ve “terör örgütü” şeklinde kademelendirilebileceğini belirtmiştir¹⁶⁸. İnce, “genel suç örgütü”, “belli suçları işlemek amacıyla silahlı örgüt” ve “siyasi amaçlı örgütlenme (terör örgütü)” şeklinde üç farklı türde suç örgütünün bulunduğunu ifade etmiştir¹⁶⁹. Yargıtay ise suç örgütlerini, “genel örgüt” (TCK md. 220), “çıkarm amaçlı suç örgütü” (mülga 4422 sayılı Kanun md. 1), “terör örgütü” (TMK md. 1-7) ve “silahlı terör örgütü” (TCK md. 314) olarak tasnif etmektedir¹⁷⁰.

Basit yapıdaki genel amaçlı suç örgütleri, bir veya daha fazla suçu işlemek amacıyla kurulur ve bu suçlardan başka herhangi bir amacı olmayan yapılardır. Terör örgütü ise nispeten daha ağır suçları siyasi bir hedefe yönelik olarak işlemektedir. Başka bir deyişle, terör örgütü faaliyeti kapsamında olan adı suçlar, örgütün temel hedeflerinde sadece bir araç niteliğindedir. Bu nedenle terör örgütünün, basit yapıdaki suç örgütlerinin özel bir türü olduğu söylenebilir¹⁷¹. Mafya tipi veya çıkar amaçlı suç örgütleri ise “doğrudan veya dolaylı olarak haksız mali çıkar sağlamak için korkutma-yıldırma gücünü veya yolsuzluğu veya ekonomi, siyaset, kamu idaresi, adliye, medya üzerinde nüfuzunu kullanarak süreklilik içinde ve planlı olarak birden fazla suçları işlemek üzere üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik yapı ve işbölümü esasına göre bir araya gelmesi” şeklinde tanımlanmıştır¹⁷². Mafya tipi çıkar amaçlı suç örgütlerinin basit yapıdaki suç örgütlerine göre gelişmiş bir organizasyon yapısına sahip olduğu, yapıyı ayakta tutan iç disiplinin ve hiyerarşinin son derece güçlü olduğu¹⁷³, şart olmasa da genellikle silahlı olduğu, devlet mekanizmaları üzerinde çeşitli araçlarla nüfuz sağladığı söylenebilir. Benzer şekilde terör örgütlerinde de organizasyon yapısı güçlüdür ancak terör örgütlerinde siyasi birtakım amaçlar¹⁷⁴ güdülmesi bakımından farklılaşma olmaktadır.

¹⁶⁸ Feridun Yenisey, “Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9/1-1, 2010, s. 398.

¹⁶⁹ Kadri İnce, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15/1, 2020, s. 245.

¹⁷⁰ “Mevzuatımızda örgüt suçları, genel örgüt 5237 Sayılı TCK 220.maddesi., mülga 765 Sayılı TCK'nın 313-314 maddeleri, çıkar amaçlı suç örgütü mülga 4422 Sayılı Kanun'un 1. maddesi, terör örgütü 3713 Sayılı TMK'nun 1-7/1.maddeleri ve silahlı terör örgütü 5237 Sayılı TCK'nın 314.maddesi, mülga 765 Sayılı TCK'nın 168-170.madeleri olarak dört farklı yerde düzenlenmiştir.” **Yargıtay 16. CD.**, 24/04/2017, 2015/3 E., 2017/3 K. sayılı kararı için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2015-3.htm> (E.T. 12/12/2022).

¹⁷¹ Turinay, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 53.

¹⁷² Vesile Sonay Evik, *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İstanbul: Beta Y., 2004, s. 348.

¹⁷³ Bright and Whelan, *Organised Crime and Law Enforcement*, s. 10.

¹⁷⁴ “Yukarıda belirtildiği üzere kanunların suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli yapılara ‘suç örgütü’ denmektedir. **Terör örgütleri ise ideolojik amaçları olan suç örgütleridir.** Terör örgütlerini suç örgütlerinden ayıran bu

Hatta bu nedenle terör örgütünün “*siyasi mafya*” olarak nitelendirildiği de görülmektedir¹⁷⁵. Yenisey, 4422 sayılı Kanunun 2005 yılında yürürlükten kaldırılmasını, terör örgütleri ile çıkar amaçlı suç örgütleri arasında belli farkların bulunması nedeniyle eleştirmiştir¹⁷⁶.

İtalyan CK.’nın 416bis maddesinden iktibas edilen¹⁷⁷ mülga 4422 sayılı Kanunun¹⁷⁸ 1 inci maddesinde “*doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet*¹⁷⁹ uygulamak (...)”¹⁸⁰ suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar

ideolojik amaç, 3713 Sayılı Kanun'un 1. maddesinde gösterilen Cumhuriyetin Anayasa'da belirtilen niteliklerine karşı olabileceği gibi Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Türk Devleti ve Cumhuriyetin varlığına, Devlet otoritesini zaafa uğratmaya veya yıkmaya ya da ele geçirmeye, Devletin iç ve dış güvenliğine, kamu düzenine veya genel sağlığa ya da temel hak ve hürriyetlere yönelik de olabilmektedir.” **Yargıtay CGK.**, 10/06/2021, 2018/16-329 E., 2021/264 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/cgk-2018-16-329.htm> (E.T. 13/12/2022). Ayrıca bkz.: **Selami Turabi**, *Terör Örgütleri ve Terör Suçları*, Ankara, 2018, s. 51.

¹⁷⁵ **Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 54.

¹⁷⁶ **Yenisey**, “Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık”, 398.

¹⁷⁷ 4422 sayılı Kanunun Genel Gereğesinde, “*Çağımızda terörizm ve ekonomik suçluluk yanında batı ve özellikle İtalyan hukukunda (Mafya tipi örgütlenme) olarak da adlandırılan ‘çıkarcı sağlama yönelik suç örgütleri’, kamunun barış ve sükununu esaslı biçimde ihlal eden, kamu otoritesini çok yakından meşgul eden, devletleri gerek maddi ceza hukuku gerekse usul hukuku bakımlarından yeni ve istisnai kurumları meydana getirip uygulamaya zorlayan hukuk ihlalleri olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu sebeple, batı ülkelerinde ve özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde organize, örgütlü suçluluk olarak da isimlendirilen örgüt suçluluğunu cezalandırmak ve kişileri bu gibi eylemlerden caydırmak üzere özel kanunlar meydana getirilmekte ve bazı ülkeler suçların tanımını genel ceza kanunu içerisinde yapmakta ve usul hükümlerini gene genel ceza yargılaması usulü kanunlarının ilgili maddelerine yerleştirmekte veya mükerrer maddeler kullanma yolunu tutmaktadırlar.*” denmiştir. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 12/12/2022).

¹⁷⁸ 4422 sayılı Kanun, 23/03/2005 tarih ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun (R.G. 31/03/2005, 25772) 18 inci maddesi ile 01/06/2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

¹⁷⁹ 06/12/2001 tarih ve 4723 sayılı Kanunun (R.G. 13/12/2001, 24612) 3 üncü maddesi ile söz konusu maddede yer alan “*zor veya tehdit*” ibaresi “*tehdit, baskı, cebir veya şiddet*” şeklinde değiştirilmiştir.

¹⁸⁰ Maddenin bu bölümünde yer alan “*veya kişileri kendilerine tabi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak*” ibaresi 4723 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile madde metninden çıkarılmıştır.

ağır hapis cezası verilir.” denmekteydi. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında örgütün silahlı olması ve üçüncü fıkrasında failin memur veya kamu hizmetinde bulunan bir kimse olması durumunda cezanın artırılarak verileceği hükme bağlanmıştı. 4422 sayılı Kanun, 01/08/1999 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu tarihte TMK ile eTCK'nın 168 ve 313 üncü maddeleri yürürlükte. TMK'nın 7 nci maddesinde ifadesini bulan “*terör örgütü*”, eTCK'nın 168 inci maddesinde düzenlenen “*silahlı çete kurma*” ve 313 üncü maddesinde düzenlenen “*cürüm işlemek için teşekkül kurma*” suçları¹⁸¹ ile 4422 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde düzenlenen “*çıkar amaçlı suç örgütü*” suçu bir arada hukuki varlıklarını devam ettirmiştir.

01/06/2005 tarihinde eTCK ile 4422 sayılı Kanun yürürlükten kalkmıştır. Türk hukukunda halihazırda yürürlükte bulunan düzenlemelere göre, TCK'nın 220 nci maddesinde “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma*”, 314 üncü maddesinde “*silahlı terör örgütü*” ve TMK'nın 7 nci maddesinde “*terör örgütü*” suçu düzenlenmiştir.

TCK'nın “*suç işlemek amacıyla örgüt kurma*” başlıklı 220 nci maddesinde herhangi bir özel amaç veya suça yer verilmemiştir. Sadece kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgüte üye olmak suç sayılmıştır. Ancak bir örgütün varlığı için örgütün yapısının sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması şartı aranmıştır. Üye sayısının en az üç kişi olacağı hüküm altına alınmıştır. Örgütün silahlı olması suçun bir unsuru olmayıp cezada artırım nedenidir.

Terör örgütü bir kavram olarak TFÖHK, TMK veya TCK'da tanımlanmış değildir. Bunun yerine TFÖHK uygulama yönetmeliğinin “*tanımlar ve kısaltmalar*”

¹⁸¹ 4422 sayılı Kanununun 1 inci madde gerekçesinde, çıkar amaçlı suç örgütünün eTCK'nın 313 üncü maddesinde düzenlenen suçtan farkı şu şekilde açıklanmaktadır: “*Maddenin, birinci fıkrasında çıkar amaçlı suç örgütlerinin tanımı yapılmaktadır. Suçun maddî unsuru suç işlemek için örgüt oluşturmaktır. Türk Ceza Kanununun muhtelif maddelerinde örgüt karşılığı yerine göre teşekkül, cemiyet gibi terimler kullanılmaktadır. Örgütün Türk Ceza Kanununun 313 üncü maddesinde yer almış bulunan teşekkülden farkı, bir kısım haksız menfaatleri, çıkarları elde etmek amacıyla oluşturulmuş bulunmasıdır. Bu bakımdan suçun faillerinde maddede belirtilen özel kast aranacaktır. Özel kast, doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde etkinlik sağlamak, imtiyazların, ihalelerin yahut ruhsatların denetimini elde etmek veya kartel veya tröst yaratmak, madde veya eşyanın azalmasını veya darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını sağlamak, kendisine veya başkalarına haksız menfaat temin etmek, seçimlerde oy elde etmek, yahut seçimleri engellemek kastıyla örgütün oluşturulmasıdır. Böylece örgüt teşkilinin suç olabilmesi için ön şart faillerde, belirtilen biçimde bir özel kastın var olmasıdır.”* <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 12/12/2022).

başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde “*kanunun 3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden örgütü ifade eder*” şeklinde tarif edilmiştir. Hemen belirtmeliyiz ki, bu tanımın kanun yerine yönetmelikte yapılması isabetli olmamıştır.

TMK’nın 7 nci maddesinin birinci fıkrasında terör örgütü, “*Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddenin TCK’nın 314 üncü maddesine yaptığı atıf silahlı örgüt suçunun bütün unsurlarını ve hatta TCK’nın 314 üncü maddesinin dördüncü fıkrasındaki TCK’nın 220 nci maddesine yapılan atfı da kapsamaktadır. Böylece terör örgütü, silahlı örgüt ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun unsurlarını bünyesinde barındırmakta, silahın terör örgütünün unsurlarından olduğu belirtilmektedir¹⁸². TMK’nın 7 nci maddesinin atfının sadece cezai müeyyideye ilişkin olduğu yönünde de görüşler de bulunmaktadır¹⁸³.

TMK’nın 7 nci maddesinin birinci fıkrası 5532 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile değiştirilmiştir. Madde gerekçesinde, “*5237 sayılı Türk Ceza Kanununun silahlı örgüt ve suç işlemek için örgüt kurma suçlarına ilişkin hükümleri göz önünde bulundurularak, 3713 sayılı Kanunun 7 nci maddesi değiştirilmiştir. Değiştirilen birinci fıkraya göre, söz konusu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılacaktır. **Dikkat edilmelidir ki, burada Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine yapılan yollama, sadece ceza yaptırımları ile sınırlı değildir. Söz konusu suçun unsurları terör örgütü bakımından da göz önünde bulundurulacaktır. Ayrıca, 314 üncü maddede yapılan atıf dolayısıyla terör örgütüyle ilgili olarak da bu maddede yer almayan hususlarda Türk Ceza Kanununun suç***

¹⁸² **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 26. **Engin Akın**, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, Ankara: Adalet Y., 2009, s. 77.

¹⁸³ **Zeki Hafızoğulları, Günel Kurşun**, “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 71, 2007, s. 71.

işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümleri uygulanacaktır.”

değerlendirmelerine yer verilmiştir. Kanun değişikliği ve söz konusu gerekçeye rağmen Yargıtay’ın silahlı ve silahsız terör örgütü ayrımı yaptığı, silahsız terör örgütünün varlığı halinde TMK’nın 7 inci maddesinin birinci fıkrasının yollamasıyla TCK’nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki cezanın verilmesi gerektiğine hükmettiğine rastlanmaktadır¹⁸⁴. AYM, *Yılmaz Çelik Başvurusunda*, derece mahkemelerinin kararlarında, ilgili örgütün hangi nedenlerle bir terör örgütü olarak kabul edildiğinin açıklanmadığı, TMK’da 2006 yılında 5532 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin anlamları üzerinde durulmadığını, TMK’nın 7 inci maddesinin birinci fıkrasının TCK’nın 314 üncü maddesine yapılan atfın suçun unsurlarına ilişkin olduğu iddialarının karşılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir¹⁸⁵.

¹⁸⁴ “3713 sayılı Kanununun 7/1. maddesi uyarınca **silahsız terör örgütü kabul edilen** Hizbut Tahrir örgütüne üye olmak suçundan mahkumiyet kararı verilirken B ve C başlıklı hükümlerin birinci maddelerinin “3713 sayılı Kanununun 7/1. maddesi yollamasıyla TCK’nın 314/2. maddesi uyarınca” şeklinde olması gerekirken sadece “TCK’nun 314/2 Maddesi” şeklinde yazılması,” **Yargıtay 16. CD.**, 24/10/2017, 2015/1354 E., 2017/5381 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 12/12/2022).

¹⁸⁵ “Derece mahkemelerinin kararlarında ise terör ve terörizm kavramlarının uluslararası belgelerde, mukayeseli hukukta, doktrinde ve Yargıtay kararlarında ortaya konulan -cebir ve/veya şiddet içeren bir politika- anlamları dikkate alındığında Hizbut Tahrir örgütünün hangi nedenlerle bir terör örgütü olarak kabul edildiği açıklanmamıştır. Öte yandan Hizbut Tahrir örgütünün kuruluşu, yapısı, dünyadaki faaliyetleri, kullandığı araç ve gereçler, gelirleri, yakın ve uzak amaçları, söz konusu amaçlara ulaşmak için benimsedikleri yöntemler konusunda önemli bir literatürün bulunduğu, bunların mahkemelere sunulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünün her dava dosyasında bulunan ve bakılan dosya içine de alınan en son güncellenmiş hâli ile Hizbut Tahrir bilgi notlarında, örgüte ait yayınların hiçbirinde zor ve şiddet kullanmaya yönelik kışkırtıcı düşüncelere ve yasalara aykırı, dış dünyaya yansıtılan suç oluşturuvcu bir davranışa rastlanmadığı ifade edilmektedir. Üstelik başvuruçunun iddiasına göre örgüt; Türkiye’de ve diğer ülkelerde kendilerine karşı silahlı bir baskı olması durumunda bile silaha başvurmayacaklarını, şiddeti bir yöntem olarak benimsemediklerini açıklamıştır. Buna rağmen önceki kararları veren mahkemeler de eldeki başvuruya ilişkin kararları veren mahkemeler de bu hususları gözeterek bu örgütün 5237 sayılı Kanun anlamında bir örgüt olup olmadığını ve eylemlerinin başka bir suçu oluşturup oluşturmadığını değerlendirmemişlerdir. Başvuru konusu yargı kararlarında 3713 sayılı Kanun’da 2006 yılında yapılan değişikliklerin anlamları üzerinde de durulmamıştır. Bu kapsamda; i. 3713 sayılı Kanun’un 1. maddesinin örgüt kavramını düzenleyen ikinci ve üçüncü fıkralarının ilga edilmesi ve maddenin başlığının “Terör ve örgüt tanımı” iken “Terör tanımı” olarak değiştirilmesiyle örgüt tanımının 3713 sayılı Kanun’dan çıkarılmasının anlamı üzerinde hiç durulmamıştır. ii. 2006 yılında 3713 sayılı Kanun’un 7. maddesinin 5237 sayılı Kanun’un 314. maddesindeki silahlı örgüt suçuna atıfta bulunacak şekilde değiştirilmiş olduğu olgusu da kararlarda tartışılmamıştır. Yapılan bu atfın sadece cezaya değil unsurlara da yapıldığı hususu değişiklik gerekçesinde belirtilmiştir. 3713 sayılı Kanun’un 7. maddesindeki değişiklikten sonra silahsız terör örgütü diye bir düzenlemenin mevzuatımızda kalıp kalmadığını mahkemelerin açıklığa kavuşturmaları gerekmektedir. iii. 3713 sayılı Kanun’un 7. maddesinde hem 1. maddeye hem de 5237 sayılı Kanun’un 314. maddesine atıfta bulunulduğu ve bu değişiklikten önce 765 sayılı mülga Kanun’un 141., 142. ve 163. maddelerinde düzenlenen suçların ayrı tutulması gibi istisnaların da olmadığı dikkate alındığında 5237 sayılı Kanun’un 314. maddesine yapılan atfın suçun unsurlarına ve cezaya ilişkin olduğu iddiaları da karşılanmamıştır. Derece mahkemelerinin silahsız terör örgütü olgusunu kabul edip etmediği, böyle bir suç tipi kabul ediliyorsa bunun hukuki dayanaklarının neler olduğu da

AYM'nin işaret ettiği üzere, TMK'nın 7 nci maddesinde yapılan değişiklik ile TCK'nın 314 üncü maddesine yapılan atfın suçun unsurlarından silahı kapsayıp kapsamadığı açık bir şekilde ortaya konulmalıdır. 5532 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin gerekçesinde açıkça belirtilmiş olması, madde metninin öncekinin aksine TCK'nın 314 üncü maddesini hariç tutmaması, bilakis TCK'nın 314 üncü maddesine atıfta bulunması nedeniyle silahın terör örgütünün unsurları arasında olduğunun kabulü gerekir. Kanun koyucunun silahlı örgütlenme ile terör amaçlı örgütlenme arasında herhangi bir farkın olmadığını gözeterek bu şekilde bir düzenleme yaptığı belirtilmektedir¹⁸⁶.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, TCK'nın 220 ile 314 üncü maddeleri ile TMK'nın 1 ila 7 nci maddelerine göre aşağıdaki unsurların varlığı halinde Türk hukuku bakımından silahlı terör örgütünün varlığı kabul edilmelidir¹⁸⁷:

- a) **Üye sayısı**¹⁸⁸: Örgüt en az 3 kişiden oluşmalıdır.
- b) **Hiyerarşi**¹⁸⁹: Örgüt mensupları arasında hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır.
- c) **Yöntem**: Örgüt cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit yöntemlerini kullanmalıdır.
- d) **Amaç ve saik**¹⁹⁰: Örgüt siyasi amaçlarla faaliyet göstermeli, TMK'nın 1 inci maddesinde sayılan amaçlar doğrultusunda devletin Anayasal düzeni veya

belirsizliğini korumaktadır. Ne önceki Yargıtay ilamlarında ne de eldeki başvuruya konu Yargıtay ilamında bu husus tartışılmıştır.” AYM, 19/07/2018, 2014/13117 B. No., prg. 52-55. Bkz.: R.G. 26/10/2018, 30577.

¹⁸⁶ **Vesile Sonay Evik**, “Silahlı Örgütlenme”, *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022, s. 280.

¹⁸⁷ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 26; **Nurullah Bodur ve Esat Özkul**, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, Ankara: Seçkin Y., 2022, s. 23-36.

¹⁸⁸ “*Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, ... Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.” Yargıtay CGK., 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K. sayılı karar için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/cgk-2016-6-1272.htm> (E.T. 13/12/2022)*

¹⁸⁹ “*Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, ... Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.” Yargıtay CGK., 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.*

¹⁹⁰ “*Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, ... Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibariyle somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye*

devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla birleşmeli ve faaliyette bulunmalıdır.

e) **Elverişlilik, araç ve gereç**¹⁹¹: Örgütün, TCK'nın İkinci Kitabının, Dördüncü Kısımının, Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde düzenlenen suçları işlemek amacıyla kurulmuş olup bu amaç suçları işlemeye yeterli derecede silaha sahip olması, silah kullanma imkân ve kabiliyetine sahip olması gerekmektedir. Örgüt mensuplarının bir kısmının silahlı olması yeterlidir.

f) **Devamlılık**¹⁹²: Örgüt belli bir devamlılığı gerektirmektedir.

Elbette bir örgütün terör örgütü olduğunun tespiti, yukarıdaki unsurların varlığının ortaya konulması suretiyle ancak yargı kararıyla mümkündür¹⁹³. Yargı kararlarının ortaya çıkmasında delil olarak güvenlik birimlerinin tespitleri, hükümet yetkililerinin açıklamaları, MGK ile BMGK kararları önemli rol oynayabilmektedir¹⁹⁴.

veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.” **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.

¹⁹¹ “Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, ... amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir.” **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K. Ayrıca bkz.: **Bursa BAM 2. CD.**, 02/07/2020, 2019/807 E., 2020/801 K. <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/is-bursabam-2cd-2019-807.htm> (E.T. 13/12/2022).

¹⁹² “Ceza Genel Kurulunun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, TCK'nun 220. maddesi anlamında bir örgütten bahsedilebilmesi için, ... örgüt niteliği itibariyle devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.” **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.

¹⁹³ “**Bununla birlikte bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığına altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır (bkz. § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılmaması sonucunu doğurur.** Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihatlarının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibat ve iltisak kuran kişilerin kasıtlarının ortaya konulması hayati öneme sahiptir (Ahmet Aslan, B. No: 2021/23949, 6/10/2022, §§ 50-51).” **AYM**, 18/10/2022, 2019/20791 B. No., prg. 50. Karar için bkz.: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/20791> (E.T. 06/01/2023).

¹⁹⁴ “Terörle Mücadele Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kapsamında, bir oluşumun, örgüt niteliğinde bulunup bulunmadığı ve niteliğinin belirlenmesi hususunda özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Yargılama safahatında, dava ya da soruşturmaya konu oluşumun nerede, ne zaman, kimler tarafından, ne amaçla kurulduğu, ülke genelinde amaca elverişli eylem ve faaliyetlerine dair bilgiler ilgili Devlet kurumlarından dosyaya getirtilmek suretiyle dosyada mevcut olay ve deliller doğrultusunda yargılama makamlarınca belirlenmekte ve yargı kararının kesinleşmesi ile oluşumun suç, terör ya da silahlı terör örgütü niteliğinde bulunup bulunmadığı kesin olarak tespit edilmektedir.” Bkz.: **Yargıtay 16. CD.**, 24/04/2017, 2015/3 E., 2017/3 K.

Özgenç'e göre, işlenmiş olan birden fazla muhtelif suçtan hareketle örgütün varlığı tespit edilmeli, kişilerin kurucu, yönetici veya üye olarak sorumluluğu cihetine gidilmelidir¹⁹⁵. TMK'nın terör tanımının yapıldığı 1 inci maddesinin sonunda yer verilen "...her türlü suç teşkil eden eylemlerdir" ibaresi bu bakımdan önemlidir. Ceza hukukuna hakim olan ve TCK'nın 2 inci maddesinin üçüncü fıkrasında ifadesini bulan "*nulla poenna sine lege stricta*" ilkesi gereğince bu konuda kıyas yapılması doğru olmayacaktır.

Alman CK.'nin "*Suç Örgütü Oluşturma (Bildung krimineller Vereinigungen)*" başlıklı 129 uncu maddesinin ikinci fıkrasında **örgüt**, "*uzun bir süre öngörülerek üyelerinin rollerinin kesin olarak belirlenmesinden, üyeliklerinin devamlılığından ve içyapısının belirliliğinden bağımsız olarak organize olmuş ikiden fazla kişinin üstün ortak bir menfaati takip etmek için bir araya gelmesidir*" şeklinde tanımlanmıştır¹⁹⁶. Ayrıca Alman CK.'nin "*silahlı grup oluşturma (bildung bewaffneter Gruppen)*" başlıklı 128 inci maddesinde silahlı grupların oluşturulması suçu düzenlenmiştir¹⁹⁷. Alman CK.'nin 129 uncu maddesinde aranan örgüt şeklinde bir araya gelme şartı silahlı gruplar için aranmamaktadır. Almanya'da örgütün varlığından bahsedilebilmesi için kişi unsuru (*personelles Element*), organizasyon unsuru (*organizatorisches Element*), zaman unsuru (*zeitliches Element*) ile üstün ve ortak bir menfaat bağlamında manevi unsurun (*übergeordnetes und gemeinsames Interesse*) bir arada bulunması gerektiği ifade edilmektedir¹⁹⁸. Alman CK.'nin 129 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre ise, suç örgütü bu sayılan unsurların tamamını ihtiva etmesi ve en az iki yıl hapis cezasını gerektiren suçların işlenmesi amacıyla kurulması halinde kurulmuş olacaktır. Buna göre, suç örgütünü kuran ve örgüte üye olanlar ile böyle bir örgüte yardım eden üye veya destekçi sağlayan kişilerin cezai sorumluluğu doğacaktır.

Alman CK.'nin "*terör örgütü oluşturma (bildung terroristischer Vereinigungen)*" başlıklı 129a maddesinde ise **terör örgütü oluşturma suçu** tanımlanmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken husus Alman CK.'nin 129 uncu maddesinin ikinci fıkrasındaki örgüt tanımında yer alan unsurların aynen terör örgütleri bakımından da şart olduğudur. Terör örgütü oluşturma suçunu, suç örgütü oluşturma

¹⁹⁵ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 12.

¹⁹⁶ Alman CK. § 129 için bkz.: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_129.html (E.T. 07/12/2022).

¹⁹⁷ Alman CK. § 128 için bkz.: https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_128.html (E.T. 07/12/2022).

¹⁹⁸ Mehmet Arslan, *Alman Ceza Hukukunda Suç ve Terör Örgütleriyle Bağlantılı Suçlar ve İştirak Hükümleriyle İlişkileri*, Ankara: Adalet Y., 2020, s. 20.

suçundan ayıran temel husus, amaç suçların ağırlığında kendini göstermektedir. Örneğin, insan öldürme, soykırım, insanlığa karşı suç gibi ağır suçlar terör örgütü kurma suçu bakımından amaç suçlardır. Ayrıca bazı orta ağırlıktaki suçlar bakımından belli amaçların bulunması halinde terör örgütü kurma suçu vücut bulabilecektir. Maddenin ikinci fıkrası bu amaçlar arasında halkı önemli derecede korkutmak, bir kurum veya uluslararası organizasyonu hukuka aykırı olarak cebir veya tehdit zorlaması, bir devlet veya uluslararası organizasyonun siyasi, anayasal, iktisadi ve sosyal temel yapılarını ortadan kaldırması veya önemli bir şekilde halel getirmesini saymıştır. Ayrıca fiilin işlenme şekli ve etkileriyle devlete veya uluslararası organizasyona önemli derecede zarar verebilecek olması halinde bir terör örgütünden bahsedilebilecektir^{199 200}.

İsviçre CK.'nın 260ter maddesi 25/09/2020 tarihinde değiştirilmiş ve bu değişiklik 01/07/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Maddenin başlığı “suç örgütü (*kriminelle Organisationen*)” iken²⁰¹ değişiklikle birlikte “Suç ve terör örgütü (*kriminelle und terroristische Organisationen*)” olmuştur. Maddede yapılan değişiklikle suç tipinde önemli farklılıklara gidilmiştir. Özellikle halkı sindirmeyi veya bir Devleti ya da uluslararası bir kuruluşu belli bir konuda harekete geçmeye veya hareket etmekten kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet suçları işlemek amacının suç tanımına eklenmesi önemlidir. Ayrıca İsviçre CK.'ya “terör suçu işlemek amacıyla askere toplama, eğitim verme ve seyahat etme (*Anwerbung, Ausbildung und Reisen im Hinblick auf eine terrorische Straftat*)” başlıklı 260^{sexies} maddesi eklenerek yeni bir suç tipi ihdas edilmiş ve 01/07/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun maddelerinin dipnotunda bu değişikliklerin 2005 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve Ek Protokolüne (Varşova) uyum sağlama amacıyla yapıldığı ifade edilmiştir²⁰².

¹⁹⁹ Arslan, *Alman Ceza Hukukunda Suç ve Terör Örgütleriyle Bağlantılı Suçlar ve İştirak Hükümleriyle İlişkileri*, s. 77, 78.

²⁰⁰ Almanya Federal Kriminal Polis Ofisi (BKA) Alman CK.'da yer alan tanımlara istinaden her yıl federal durum raporunu hazırlayarak örgütlü suçluluğa ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bkz.: https://www.bka.de/DE/Home/home_node.html (E.T. 08/12/2022).

²⁰¹ 2012 yılında İsviçre Federal Mahkemesi PKK'nın merkezi silahlı yapıları HPG ve TAK'ın İsviçre CK.'nın 260ter maddesi anlamında suç örgütü olduğuna karar vermiştir. Aynı şekilde İtalyan Kızıl Tugayları, El Kaide de Federal Mahkeme tarafından suç örgütü olarak kabul edilmektedir. CDCT, *Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland*, 2021, s. 2. Rapor için bkz.: <https://www.coe.int/en/web/counter-terrorism> (E.T. 08/12/2022).

²⁰² İsviçre CK. için bkz.: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de (E.T. 07/12/2022).

Lihtenştayn CK.'nın “Suç örgütü (*Kriminelle Vereinigung*)” başlıklı 278 inci maddesine göre, suç örgütünün ikiden fazla kişi tarafından belli ağırlıktaki suçları işleme amacıyla uzun süreli bir birliktelik olarak kurulması gerekmektedir²⁰³. 278a maddesi “Suç örgütü (*kriminelle Organisation*)” ve 278b maddesi “terör örgütü (*terroristische Vereinigung*)” başlığını taşımaktadır. 278c maddesinde “terör suçları (*Terroristische Straftaten*)” düzenlenmektedir. 278b maddesinin üçüncü fıkrasında, terör örgütünün, 278c maddesinde sayılan terör suçlarını veya 278d maddesinde sayılan terörizmin finansmanını sağlamak üzere kurulmuş en az iki kişiden oluşan yapı olduğu ifade edilmiştir. Lihtenştayn CK.'nın 278b maddesinde düzenlenen terör örgütünü, 278 inci maddede düzenlenen suç örgütünden ayıran unsur, amaç suçların daha ağır olması ve örgütün siyasi nitelik taşımasıdır²⁰⁴ ²⁰⁵. Esasında Lihtenştayn CK.'da örgüt suçları basamaklı şekilde peşi sıra düzenlenmiştir.

III. TERÖRİZMİN FİNANSMANI

1. Kavramsal Arka Plan

A. Finansman Terimi

Terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması, finans suçları (*financial crimes*) arasında sayılmaktadır²⁰⁶. Finans suçlarının kapsamının son kırk yılda uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, diğer örgütlü suçlar ve terör örgütlerinin küresel düzeyde ulaştıkları hacim dolayısıyla değiştiği ve genişlediği görülmektedir. Bu kapsama öncelikle 1980’li yıllarda suç gelirlerinin aklanması, 2000’li yıllarda özellikle 11 Eylül

²⁰³ Lihtenştayn CK. için bkz.: <https://www.gesetze.li/konso/1988.37> (E.T. 08/12/2022).

²⁰⁴ **Lukas Ospelt**, *Rechtliche Aspekte Der Extremismusbekämpfung In Liechtenstein Begriffe, Rechtsgrundlagen, Grenzen*, Gamprin-Bendern: Liechtenstein-Institut, 2021, s. 31-32.

²⁰⁵ Lihtenştayn Enstitüsü, 2021 yılında yayımladığı bu raporda devlet düzeninin özünü tehdit eden bütün çaba ve faaliyetleri ifade etmek üzere “aşırılık yanlısı” (*ext-remistisch*) teriminin kullanıldığını, elbette bu terime ceza hukuku bakımından ihtiyatlı yaklaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı raporda, aşırılığın aktüel, sosyolojik ve siyasi tanımları olabileceği, ancak Romalı hukukçu Ulpian’a kadar uzanan “*cogitationis poenam nemo patitur*” ilkesi gereğince düşüncelerin cezalandırılmasının doğru olmadığı ifade edilmektedir. Raporda, aşırılık yanlısı teriminin fırsat bilinerek aslında kanunda suç olarak tanımlanmamış fiillere sanki suç teşkil ediyormuş gibi muamelede bulunulmasının ceza hukukuna hâkim olan **kıyas yasağı** (*nulla poenna sine lege stricta*) dolayısıyla uygun olmadığı belirtilmiştir. **Ospelt**, *Rechtliche Aspekte Der Extremismusbekämpfung In Liechtenstein Begriffe, Rechtsgrundlagen, Grenzen*, s. 9.

²⁰⁶ **Barry A. K. Rider**, “Law: the War on Terror and Crime and the Offshore Centres: The New Perspective?”, ed., Donato Masciandaro, *Global Financial Crime: Terrorism, Money Laundering and Offshore Centres*, Routledge, 2017, s. 64.

saldırılarından sonra terörizmin finansmanı suçu eklenmiştir²⁰⁷. Finans suçlarının dünya çapında ciddi ekonomik ve sosyal sonuçlarının bulunduğu belirtilmekte, bunların en tipik örneğinin teröristlerin ve terör örgütlerinin faaliyetlerini yürütmek için para ve diğer ekonomik kaynak temini gösterilmektedir²⁰⁸. Bazı müellifler, terörizmin, ideoloji, örgüt yapısı ve finansman olmak üzere üç temel yapı taşının olduğunu ileri sürmüşlerdir²⁰⁹.

Finansman teriminin ele alınmasını gerektiren bir başka husus, terörizmin finansmanı ile ilgili kanuni düzenlemelerin küresel çapta yayılmasının temel dayanağı olan TFÖDUS’de kullanılmış olmasıdır. TFÖDUS’nin 28 inci maddesinde sözleşmenin Arapça, Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde kaleme alındığı hükme bağlanmıştır. Bu dillerdeki sözleşme başlıkları incelendiğinde finansmanın karşılığı olarak; İngilizce’de “*financing*”, İspanyolca’da “*financiación*”, Fransızca’da “*financement*”, Rusça’da “финансированием”, Çince’de “资助”, Arapça’da “تمويل” kelimeleri kullanılmıştır²¹⁰.

Fransızca “*financement*” kelimesi L’Academie Française Sözlüğüne göre “*bir projenin gerçekleştirilmesi için tahsis edilen tüm mâlî kaynaklar*” anlamına gelmektedir²¹¹. Oxford Sözlük’te “*financing*” kelimesi “*bir iş, girişim vb. için sermaye veya fon sağlama ya da elde etme eylemi veya süreci*” olarak geçmektedir²¹². Kubbealtı Lügatında “*finansman*” “*bir girişimin gerçekleşmesi, bir kuruluşun gelişip işleyebilmesi için gerekli mâlî imkanları sağlama*” olarak tarif edilmektedir²¹³. Aynı kelime TDK Sözlüğünde ise “*bir girişime işleyebilmesi, gelişebilmesi için gereken para ve krediyi sağlama işi*” olarak tanımlanmıştır²¹⁴.

²⁰⁷ Nicholas Ryder, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, Cheltenham: Nicholas Ryder, 2011, s. 1.

²⁰⁸ Ryder, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 3.

²⁰⁹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, 41.

²¹⁰ BM nezdinde bulunan çok taraflı sözleşmelerin başlıklarına altı farklı resmi dilde erişmek için bkz.: https://treaties.un.org/pages/Content.aspx?path=DB/titles/page1_en.xml (E.T. 15/12/2022).

²¹¹ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 9. Baskı, Actuelle, <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0815#zoneliens> (E.T. 13/12/2022).

²¹² Oxford English Dictionary, s.v. “financing (n.), sense 2,” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/5284920028>. (E.T. 13/05/2024).

²¹³ <http://lugatim.com/s/finansman> (E.T. 13/12/2022).

²¹⁴ <https://sozluk.gov.tr> (E.T.: 13/12/2022)

“Ödemek, parayı dağıtmak, bir şirket veya kamu kurumunun kurulması, işletilmesi veya geliştirilmesi için gerekli mâlî araçları sağlamak” anlamındaki “**financer**” kelimesinin kullanımı ise 17 nci yüzyıla kadar gitmektedir²¹⁵. O kadar ki, L’Academie Française Sözlüğünün 1694 tarihli ilk baskısında geçen kelime için, verilen kullanım örneğinde, bir miktar paranın finanse edilmesinden bahsedilmektedir.

Nakit, bütçeye girilen tutarlar, maddi kaynaklar, para ile ilgili faaliyetler gibi anlamlara gelen “**finance**” kelimesinin kökeni ise 13 üncü yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu yüzyılda kullanılan “*sonlandırmak, ödemek*” anlamına gelen “**finer**” kelimesinden türetilmiştir. Ayrıca Latince “**finare**” kelimesi “*para talep etmek, vermek, yerine getirmek*” demektir²¹⁶. Fransızca “**financier**” veya “**financeur**” kelimesi ise finanse eden, finansör, mâlî kaynak sağlayan anlamındadır. “**Financierement**” kelimesi de finansal veya mâlî anlamına gelecek şekilde kullanılmaktadır²¹⁷.

Türkçe’de finans kelimesinin ilk kullanımına 1930 yılında Cumhuriyet Gazetesinde yapılan bir haberde geçen “*birlik bu ay başından itibaren Ekonomi ve Finans ismile bir eser neşredecektir*” cümlesinde rastlanmaktadır²¹⁸. 1935 yılında neşredilen Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu isimli sözlükte finans kelimesi maliye, finansal kelimesi mâlî kelimesi ile karşılanmıştır²¹⁹.

Teknik anlamda, finans ve finansman terimleri ticari iş ve işletmeler, para ve sermaye piyasaları, bankacılıkta sıkça kullanılmaktadır. Ancak her iki terim birbirinden farklıdır. Finans, kişi veya kurum ve kuruluşların yararlanabileceği para, fon ya da sermayeye denir. Finansman ise, bir işin başlatılabilmesi veya işletmenin kurulabilmesi ve bu faaliyetlerin devamlılığı için lüzumlu olan para, sermaye veya krediyi temin etmek ya da sağlamaktır²²⁰. Bu sebeple terörizmin finansından (*finance*) değil finansmanından (*financing*) bahsedilmektedir.

²¹⁵ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 1. Baskı, 1694, s. 460.

²¹⁶ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 9. Baskı, Actuelle, <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A1F0110-01> (E.T. 13/12/2022).

²¹⁷ *Dictionnaire de L’Academie Française*, 9. Baskı, Actuelle, <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0818> (E.T. 13/12/2022).

²¹⁸ <https://www.nisanyansozluk.com/kelime/finansman> (E.T. 13/12/2022).

²¹⁹ **T.D.K.**, *Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu*, İstanbul: Devlet Basımevi, 1935, s. 124.

²²⁰ **Devrim Aydın ve Çetin Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, Ankara: Yetkin Y., 2021, s. 89.

Terörizmin finansmanının yasaklanması terörizme sağlanan veya toplanan finans yani fonun yasaklanması demektir. TFÖDUS'nin 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, fonun “*her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havalelerini, hisse senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, **işbu tadat sınırlayıcı olmaksızın***” kapsayacağı belirtilmiştir. Benzer şekilde TFÖHK'nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde fon, “*para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi **her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi***” şeklinde tanımlanmıştır. Böylelikle terörizmin finansmanı suçunun da konusunu teşkil eden fonun sınırlı sayı ilkesiyle (*numerus clausus*) belirlenmediği anlaşılmaktadır.

Finansmanı sadece para göndermek şeklinde düşünmek doğru değildir. 22/06/2002 tarih ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun²²¹ “*tanımlar ve kısaltmalar*” başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde **finansal faaliyetlerin** hangi faaliyet, hizmet ve işlemleri kapsadığını sayıldığını hatırlatmak isteriz. Buna göre; 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun, 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 23/2/2006 tarihli ve 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, 21/11/2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve 20/6/2013 tarihli ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında belirtilen faaliyet, hizmet ve işlemler finansal faaliyet olarak kabul edilmiştir. 7412 sayılı Kanunda sayılan finansal faaliyetler, finansman kavramını anlamak bakımından oldukça elverişlidir.

Örneğin, 1567 sayılı Kanunun 1 inci maddesinden hareketle, “*kambiyo, nukut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla*

²²¹ R.G. 28/06/2022, 31880.

bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarayan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin” finansal faaliyet olarak nitelendirilmesi mümkündür.

B. Ceza Hukuku Bağlamında Temellendirmenin Güçlüğü

Terörizmin finansmanı (*finanzierung des terrorismus, financing of terrorism, financement du terrorisme*) nispeten yeni bir kavramdır. Suç gelirlerinin aklanmasına göre daha sonraki zamanlarda önem kazanmış, siyasi yönü ağır basan bir bağlam içerisinde gelişmiştir. Elbette bunda terörizmin içinde barındırdığı ideoloji unsuru ile terör örgütlerinin siyasi amaç unsurunun büyük bir etkisi vardır. Terör örgütlerinin en az çıkar amaçlı suç örgütleri kadar gelişmiş bir yapıya sahip olmalarına rağmen temel amaçları ekonomik kazanç elde etmek değil, siyasi birtakım sebeplerle terör faaliyetlerinde bulunmaktır. Terör faaliyetleri ise lojistik, ulaşım, barınma, gıda, kıyafet, silah, mühimmat, araç-gereç, diğer suç örgütleriyle ve devletlerle münasebet, hiyerarşiyi ayakta tutmak için yapılması gereken harcamalar gibi birçok ihtiyaç kaleminin temini ile mümkün olabilmektedir. İşte terör örgütleri, temel amaçları olan terör faaliyetlerini gerçekleştiremedikleri vakit örgüt yapısında bir çözülme vukuu bulabilir. Temel amacını gerçekleştirememesi hali, onları bir varlık krizi ile başbaşa bırakabilir. Bütün bu amiller terör örgütlerinin mali kaynak ihtiyacının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Terör örgütleri amaçlarına ulaşabilmek için kapsamlı bir organizasyon içerisine girmektedir. Bu organizasyonun en mühim sütunlarından birisi etkin ve sürdürülebilir mali altyapıdır. İşte terörizmin finansmanı tabiri ile kastedilen de terörizm olgusunun mali kaynak ihtiyacının karşılanmasıdır. Terörizmin bir grup tarafından hedef kitle üzerinde bir ruhsal etki uyandırmak üzere siyasi amaçlarla kasıtlı ve sistematik olarak uygulanan şiddet eylemleri olduğunu daha önce ifade etmiştik. TFÖDUS'nin önsözünde terörizmin finansmanı konusunun uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddi şekilde kaygılandığı, uluslararası terör eylemlerinin sayısı ve vahâmetinin teröristlerin elde edebildikleri mâlî kaynaklarla doğru orantılı olduğu belirtilmiştir. TFÖDUS'nin 1 inci maddesinde terörist tanımına yer verilmiş değildir. 2 nci maddesinde ise sözleşmenin ekindeki anlaşmalarda (*treaties*) yasaklanan ve ayrıca “*niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silâhlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan*

herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik” fiillerin gerçekleştirilmesinde kullanılması için fon sağlamak veya toplamaktan bahsedilmiştir. Bu itibarla maddede lafzen terörist veya terör örgütünden bahsedilmediği ortadadır. O halde “neyin finansmanının yasaklandığı” sorusunun cevabının sadece “terörizmin” olarak verilmesi, bu kavramın muğlaklığı sebebiyle, ceza hukukuna hâkim olan suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından mahzurludur.

Özellikle 11 Eylül saldırılarından hemen sonra hâkim kılınan teröre karşı topyekûn savaş paradigmasının en önemli konularından birini terörizmin finansmanı teşkil etmektedir. Yakın tarihte yaşanan bu kırılma ve devamında küresel çapta cereyan eden hadiselerle ilgili olumsuz bir hafıza oluşmuştur. Zira temel insan hak ve özgürlüklerinin askıya alındığı, İslamofobinin²²² ilk elden devlet faaliyetleriyle yaygınlık kazandığı, işkence iddialarının ardı arkasının kesilmediği ve BM sisteminin işlevsiz kaldığı bu süreçte neşvünemâ bulan diğer tüm kavram ve kurumlarda olduğu gibi terörizmin finansmanı konusunda da benzer bir tereddüt duyulabilir²²³.

ABD’nin teröre karşı topyekûn savaş paradigmasının²²⁴ en önemli boyutlarından birisini terörizmle finansal savaş teşkil etmektedir²²⁵. Nitekim 11 Eylül saldırılarının hemen akabinde dönemin ABD Başkanı George W. Bush, Amerikan Kongresinin 20/09/2001 tarihli oturumunda teröre karşı savaş ilan etmiş, hemen dört gün sonra 24/09/2001 tarihinde saat 00.01’de teröristlerin malvarlığı değerlerini dondurmıştır.

²²² ABD’nin terörizmle finansal savaşı ve İslamofobi hakkında bir çalışma için bkz.: **Nicholas Ryder and Umur Turksen**, “*Islamophobia or an Important Weapon? An analysis of The US Financial War on Terrorism*”, **Journal of Banking Regulation**, 10, 2009, s. 1. George W. Bush yıllarının İslamofobik rengine ilişkin bir değerlendirme için bkz.: **Juan Cole**, “İslamofobi ve Amerikan Dış Politika Söylemi: Bush Yılları ve Sonrası”, ed., John L. Esposito ve İbrahim Kalın, *Bir Korku ve Nefret Söylemi Olarak İslamofobi*, çev., İsmail Eriş, İstanbul: İnsan Y., 2020, s. 179.

²²³ Terör eylemlerini engellemek ve bu eylemleri yapanları cezalandırmak için etkili ve eşgüdüm içerisinde hareket etmenin gerekli olduğu; ancak 11 Eylül’ün ertesinde yapılan trajik hatanın tepki gösterme kararlılığı değil, tercih edilen yöntemlerde olduğu, “**terörizmle terörist usullerle mücadele edildiği**” yönünde bir eleştiri için bkz.: **Thomas Hammarberg**, *Avrupa’da İnsan Hakları*, İstanbul: İletişim Y., 2012, s. 236. Ayrıca 2000 yılındaki ABD Başkanlık seçimlerinde Demokratların adayı Albert Arnold Gore ile Cumhuriyetçilerin adayı George W. Bush arasındaki rekabetin kazananının Cumhuriyetçiler olmasının 11 Eylül saldırılarından sonra başlatılan teröre karşı savaştaki yöntemleri doğrudan doğruya etkilediği, işin haçlı seferlerine kadar gitmesine neden olan amilin bu olduğu yönünde bir görüş için bkz.: **Amin Maalouf**, *Çivisi Çıkmuş Dünya: Uygarlıklarımız Tükendiğinde*, çev., Orçun Türkay, İstanbul: Yapı Kredi Y., 2011, s. 73.

²²⁴ **Kanat**, *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik: Realizm Çerçevesinde Kavramsal Bir Değerlendirme*, s. 185.

²²⁵ **Georgina Benstead**, “A Critical Assessment of International Legislative Measures Towards Combating Terrorist Financing Over The Internet With Primary Focus on Appropriateness and Effectiveness”, Thesis, University of the West of England, 2020, s. 48.

Başkan Bush, aynı gün buna ilişkin açıklamasında terörizme karşı savaşın önemli bir hamlesinin bir kalem darbesiyle (*with the stroke of a pen*) başladığını, küresel terör ağının mali temeline yönelik bir darbe vurulduğunu, terörizme karşı en önemli cephelerden birinin açıldığını, bu savaşın geçmişteki savaşlardan daha farklı cephelerde yapılacağını, mali etkiye yönelik her türlü aracın kullanılacağını, teröristleri fonlardan mahrum bırakacaklarını ve bu surette birbirlerine düşüreceklerini, bu kapsamda yirmi yedi kuruluşun malvarlıklarının dondurulması yönündeki kararı imzaladığını, bu listenin bir başlangıç olduğunu, çoğu zaman sivil toplum kuruluşlarının (*non-government organizations*) paravan olarak kullanıldığını, bunlarla da mücadele edileceğini, dünyanın dört bir tarafındaki terör örgütlerine yardım edenlerin de mal varlıklarını donduracaklarını, konunun uluslararası yönünün olduğunu, BM ve AB ile yakın bir şekilde çalıştıklarını, TFÖDUS’u hızlı bir şekilde onaylayacaklarını belirtmiştir²²⁶. ABD’nin terörizmin finansmanı ve mal varlığı değerlerinin dondurulmasına ilişkin bu yaklaşım ve yöntemleri, BM Genel Kuruluna, BMGK’ya ve Yaptırımlar Komitesine doğrudan etki etmiştir.

Kavramın daha önceki zamanlarda gündeme gelmiş olduğu bir realitedir; ancak küresel çapta gerçek anlamdaki etkinliğini bu gelişmelerden sonra kazanabilmiştir. Nitekim, TFÖDUS, BM Genel Kurulunda kabulünün ardından 10/01/2000 tarihinde New York’ta imzaya açılmış, 11 Eylül saldırılarından önceki süreçte sadece dört devlet²²⁷ tarafından onaylanmıştır. BM’ye 193 devletin mensup olduğu düşünülecek olursa konuya dair birtakım tereddütlerin bulunduğu yorumu pekâlâ haklı çıkmaktadır. Zaten sözleşmeyi onaylayan birçok devletin sözleşmenin ekinde yer alan andlaşmalardan bir kısmına taraf olmadıkları, bu sebeple bazı andlaşmalar bakımından beyan (*declaration*) koydukları görülmektedir. Türkiye ve Mısır’ın beyanı ise TFÖDUS’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine ilişkindir²²⁸. Türkiye bu beyanında söz konusu maddede belirtilen “*bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan*” kişilere yönelik bazı eylemlerin terör suçu olarak kabul edilmesinin, ceza hukuku kapsamında

²²⁶ George W. Bush’un 24/09/2001 tarihli konuşmasının metni için bkz.: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-4.html> (E.T. 17/12/2022).

²²⁷ TFÖDUS’yi **Botsvana** 08/09/2000, **Sri Lanka** 08/09/2000, **Birleşik Krallık** 07/03/2001 ve **Özbekistan** 09/07/2001 tarihinde onaylamıştır. Bkz.: **BM**, *Special Treaty Events*, April 2009, s. 42-44. <https://www.unodc.org/documents/treaties/Special/1999%20International%20Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Financing%20of%20Terrorism.pdf> (E.T. 14/12/2022).

²²⁸ **BM**, *Special Treaty Events*, April 2009, s. 44-53.

terör suçunu oluşturan fiillerin işlenmesinden farklı bir durumu betimlediğini açıklamıştır. Hal böyle olunca ülkemiz özelinde hangi fiillerin terörizmin finansmanı olarak kabul edileceği ve yasaklanacağı hususu bir başka hukuki ihtilaf alanına dönüşmüş olmaktadır.

Türkiye'nin TFÖDUS'yi 2002'de onaylayarak iç hukukuna dahil etmesinin üzerinden ancak 6 yıl geçtikten sonra TMK'da yaptığı bir değişiklikle terörizmin finansmanını suç sayması, ancak 11 yıl geçtikten sonra ise bu kez TFÖHK'yı çıkarması bile tek başına böyle bir olumsuz hafızanın ürünü olabilir. Elbette meselenin bu boyutları bir ceza hukuku çalışmasının sınırlarını zorlayabilecek mahiyettedir. Tezimizde sadece kavramın ceza hukuku bakımından doğru bir temele oturtulması gayesiyle, TFÖHK tasarısının görüşüldüğü TBMM Genel Kurulunun 06/02/2013 tarihli oturumunda yaşanan bazı tartışmaları aktarmakla yetineceğiz. TBMM Genel Kurulunda terörizmin finansmanı konusuna, terör faaliyetleri planlayarak halkı korkutmak, sindirmek ve yıldırım suretiyle devleti ve kurumları bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak için terör eylemlerinde bulunmak amacıyla hareket eden terör örgütlerinin finansmanının engellenmesi fikrine hiç kimsenin bir itirazı yoktur. Ancak neyin terörizm olduğu ve dolayısıyla neyin finansmanının yasak olduğu, bu keyfiyetin hangi merci tarafından belirleneceği, **BMGK'nın ve onun kurduğu Yaptırımlar Komitesinin** belirleyeceği kişi, kuruluş veya organizasyonların hiçbir yargı kararı bulunmamasına rağmen terör örgütü veya terörist olarak kabul edilmesi ve malvarlıklarının bazı hallerde idari karar ile dondurulması hususlarında ciddi itirazlar bulunmaktadır. Fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerin kanun tasarısıyla çok fazla genişletildiği itirazı da ayrıca kayda değerdir²²⁹.

TFÖHK bu tartışmalar gölgesinde hukuk dünyamıza girmiştir. Bundan sonra yapılması gereken ceza hukukunun klasik kavram, kuram, müessese ve ilkelerini terörizmin finansmanının yorumunda işletmek ve bu surette hukuk devletinin gerekleri ile çatışmayacak bir uygulamayı hayata geçirmektir. Ayrıca gerekirse kanun ve diğer mevzuatın hukuki belirlilik ilkesi çerçevesinde yeniden ele alınarak değiştirilmesi uygun olacaktır.

²²⁹ TBMM, 24. Dönem, 62. Birleşim Tutanağı.

20-27 Eylül 2009 tarihlerinde İstanbul’da düzenlenen XVIII. AIDP Uluslararası Ceza Hukuku Kongresinin II. Bölümünde terörizmin finansmanı ile ilgili birtakım kararlar alınmıştır. Kararların 5 inci paragrafında, BM’nin terörizmin finansmanını TFÖDUS’ta tanımladığı, bu tanımın ulusal hukuk kurallarının birbirleriyle uyum sağlaması sürecine temel alınabileceği belirtilmiştir²³⁰. Kararın 6 ncı paragrafında, bu tanımdan yola çıkılarak, sorunları ve uluslararası taahhütlerin uygulamasındaki boşlukları tespit etmek maksadıyla terörizmin finansmanı hakkında karşılaştırmalı bir çalışma yapılarak ulusal tanımlarda ele alınmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır²³¹. Kararın 7 nci paragrafında, ülkelerin ceza hukukunun temel ilkelerine riayet ederek terörizmin finansmanını ayrı bir suç olarak düzenlemeleri ve cezalandırmalarının uygun olacağı kaydedilmiştir²³². Ayrıca kararın 8 inci paragrafında, “*Terörizmin finansmanı, mevcut bir terör eyleminin yapılmasına bağlı olmaksızın cezalandırılmalıdır...*” denilmiştir²³³. Kararın müzakereleri sırasında üzerinde durulan önemli bir diğer konu ise, terörizmin finansmanı suçu ile ilgili olarak tüzel kişilerin sorumluluğunun nasıl tespit edileceği ve tüzel kişilere uygulanabilecek yaptırımlar olmuştur. Bu konuda önleyici tedbirlerin tüzel kişilerin hayatın olağan akışı içerisindeki temel uygulamalarını ve haklarını zedelememesi, soruşturma yöntemleri uygulanırken tüzel kişinin faaliyetlerinin zarar görmemesi için hassasiyet gösterilmesi gerektiği yönünde görüşler bildirilmiştir. Bu görüş ve önerilerden sonra kararın 9 uncu maddesinde, “*Bir tüzel kişiliğin sorumluluğu temsilcisinin faaliyetleri çerçevesinde ve kendi adına yaptığında ortaya çıkmalıdır.*” denilmiştir²³⁴.

Bütün bu açıklamalardan hareketle dikkat çekmek isteriz ki, terörizmin ekonomik kaynak ihtiyacı, aslında fiilen terörizm olgusunu hayata geçirme kabiliyetine sahip terör örgütlerindedir. Finanse edilen de gerek terör örgütlerine mensup kişilerin gerekse kolektif olarak terör örgütünün eylemleridir. Bu eylemlerin başında terör örgütü kurmak, yönetmek ve örgüte üye olmak suçları gelmektedir. Elbette bu örgüt

²³⁰ AIDP, XVIIIth Congress AIDP-IAPL. Istanbul (Turkey), 2009, Section II- Penal Law Special Part, Financing of Terrorism, Resolution, prg. 5. Bkz.: <https://www.penal.org/sites/default/files/files/ReAIDP%20Istanbul%20EN.pdf> (E.T. 07/07/2023).

²³¹ AIDP, Financing of Terrorism, Resolution, prg. 6.

²³² AIDP, Financing of Terrorism, Resolution, prg. 7.

²³³ AIDP, Financing of Terrorism, Resolution, prg. 8.

²³⁴ Serdar Mermut, çev., “Terörizmin Finansmanı-Müzakereler”, *Türk Ceza Hukuku Derneği Suç Ve Ceza Dergisi*, XVIII. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi Ve İstanbul Kararları, 2010/1, s. 55.

birlikteliğinden neşet eden terör suçları, hâkezâ TFÖDUS'nin ekinde ve TFÖHK'nin 3 üncü maddesinde sayılan uluslararası sözleşmelerde yasaklanan fiiller de aynı kapsamdadır. Ekonomik kaynak temini bizatihi bu fiillere yöneliktir. Terörizm meselesinin siyasi, askeri, güvenlik, sosyal, ekonomik ve başkaca birçok yönü bulunmakla birlikte ceza hukukunun inceleme alanını, terör örgütü ve bu örgüt çerçevesinde işlenen suçlar teşkil etmektedir. TMK'nın 2 nci maddesinde terör suçlusu, terör örgütünden hareketle tarif edilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenlerin de terör suçlusu sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Yine, TMK'nın 4 üncü maddesinde sayılan suçlar da bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu olarak kabul edilecektir. Dolayısıyla terörizmin finansmanı çalışmalarının, tanımlanması oldukça güç olan terörizm kavramının muğlaklığı ve müphemliği yerine, terör suçlarının ve terör örgütlerinin hukuki anlamı üzerinde yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Bu kanaatimizi destekleyecek şekilde, terörizmin finansmanı suçunu düzenleyen TFÖHK'nin 4 üncü maddesinde suçun temel yapısında *“bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlayan veya toplayan kişi”* nin cezalandırılacağı belirtilmiştir. TFÖHK'nin yürürlüğe girmesinden önce TMK'nın 8 inci maddesinde de *“terör suçlarının işlenmesinde”* kullanılmak üzere fon sağlamak veya toplamak suç olarak tarif edilmişti. Böylece suçun maddi unsurunda ciddi bir farklılığa gidildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca TFÖHK'nin 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye'de bulunan malvarlıkları dondurulabilecektir. Dikkat edilirse burada bir yapının terör örgütü olduğunun kesin mahkeme kararıyla ortaya konulmasına büyük önem verilmiştir.

Terör örgütü hakkında bazı açıklamalar yaparken, işlenmiş olan birden fazla muhtelif suçtan hareketle örgütün varlığının tespit edilmesi ve bu suretle kişilerin kurucu, yönetici veya üye olarak sorumluluğu cihetine gidilmesi gerektiğinin altını çizmiştik. Benzer şekilde, bir fiilin terörizmin finansmanı olarak nitelendirilebilmesi için terör örgütüne veya teröriste hangi surette fon sağladığı veya topladığının ve ayrıca buna ilişkin kastın şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya konulması elzemdir. İşte böyle bir durumda ceza hukuku bağlamında terörizmin finansmanından bahsedilebilecektir.

Bütün bu sebeplerle, terörizmin finansmanı, *“terör suçlarının işlenmesinde tamamen veya kısmen kullanılması amacıyla ya da kullanılacağını bilerek ve isteyerek*

*bir terör örgütüne, örgüt mensubuna veya örgüte mensup olmamakla birlikte terör suçunu işleyecek faile ulaştırmak maksadıyla para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden elektronik/dijital/fiziki her türlü belge, banka kredisi, seyahat çeki, hisse senedi, teminat, tahvil, kredi mektupları gibi **her türlü ekonomik değer her hangi bir yöntemle sağlanması veya toplanması***” olarak tarif edilebilir kanaatindeyiz.

Öz olarak, terörizmin finansmanı, teröristlerin veya terör örgütlerinin varlıklarını devam ettirebilmek ve faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan para ve diğer her türlü mali desteğin verilmesi anlamına gelmektedir. Ancak terör örgütlerinin hukuken bir tüzel kişilik taşımadığı düşünüldüğünde teknik olarak malvarlıklarından, işletme veya banka hesaplarından veya finansmana elverişli başka ödemeyi kabul aracına sahip olduklarından bahsedilemez. Bu nedenle, finansmanın terör örgütü faaliyetlerinde kullanılmak üzere terör örgütü mensuplarına ve/veya onlarla bağlantılı tüzel kişilere sağlandığını da belirtmek gerekir. Örneğin PKK’nın hukuken bir tüzel kişiliği bulunmadığı için finansmanın doğrudan PKK’ya sağlanması düşünülemez. Ancak finansmanın terör eylemlerinde kullanılmak üzere bir örgüt mensubuna veya PKK ile bağlantılı olan bir tüzel kişiliğe sağlandığından bahsedilebilir. Bu itibarla, finansmanın hukuken hangi gerçek veya tüzel kişiye sağlandığının tespiti ve onların terör örgütleriyle bağının ortaya konulması önemlidir. Bazı ülkelerin PKK’yı terör örgütü ilan etmeleri elbette Türkiye’nin lehine olan bir gelişmedir ancak terör örgütünün hukuken kendisine sağlanan bir ödemeyi başka bir gerçek veya tüzel kişi olmaksızın alamayacağı hukuki gerçekliği karşısında işlevsiz kalabilecek mahiyettedir. Finansal faaliyetlerin gerçek veya tüzel kişiler üzerinden sağlanmasının mümkün olduğunun unutulmaması gerektiğini not olarak düşmek isteriz.

Daha yakın zamanda, Fransız beton şirketi Lafarge SA’nın Deaş ve El-Nusra’ya yaklaşık 6 milyon Amerikan doları fon sağladığı ortaya çıkmıştı. Buna ilişkin ABD’de merkezi Paris’te bulunan Lafarge SA ve buna bağlı Lafarge Çimento Suriye (LCS) şirketlerine karşı dava açılmış, mesele terörizmin finansmanı bağlamında ele alınmış ve nihayetinde şirket yöneticilerinin suç ikrarına da dayanılarak adı geçen şirkete 778 milyon Amerikan doları tutarında para cezası verilmişti. Bu şirketlerin, Suriye iç savaşının çıkmasının ardından, Suriye’nin kuzeyindeki Jalabiyeh bölgesinde bulunan çimento fabrikasının operasyonlarının devamı, çalışanlarının korunması, pazar paylarını ve kârlılıklarını artırmak ve böylece özellikle Türk şirketlerine göre avantajlı konuma

gelmek için Deaş ile bazı anlaşmalar yaptıkları belirtilmektedir. Deaş ve LCS arasında yapılan gelir paylaşımı anlaşması (*a revenue-sharing agreement*) uyarınca, satılan her bir ton çimento için LCS tarafından aracılara 750 Suriye sterlini komisyon ödenecek, bunun karşılığında Deaş, LCS'nin en önemli rakibi olan Türk çimento şirketlerinin çalışmalarını engelleyecektir. Böylece Deaş, aracıardan kendi payını alacaktır. Ayrıca şirketin Deaş'ye belli bağışlarda bulunduğu da iddialar arasındadır. LCS, 2014 yılının Eylül ayında Jalabiyeh çimento fabrikasını tahliye ederek oradan çekildiğinde üç yılı aşkın bir süre boyunca yaklaşık 70 milyon Amerikan doları gelir elde ettiği hesaplanmıştır. Bu anlaşmalar çerçevesinde kurulan çimento işinden LCS, terör örgütleri ve diğer aracılardan toplam kazancının yaklaşık 80 milyon Amerikan doları olduğu bilinmektedir²³⁵.

Yine ABD Adalet Bakanlığı'nın resmî açıklamalarından öğrendiğimize göre, Lafarge SA ve LCS yöneticileri, aracılarla isimleri kendi isimleriyle hiçbir şekilde bağlantılı olmayan ticari işletmeler kurmasını ve bir aracının da verilen hizmetlerin yanlış tanımlarını içeren faturalar oluşturarak LCS'ye sunmasını şart koşmuştur. Öte yandan, müşterilerinin LCS'ye olan borçlarında yapılandırmaya gidilerek indirim yapılmış ve LCS'nin müşterileri de aslında bu indirimleri Deaş'ye ödemiştir. Böylece LCS ile Deaş arasındaki gelir paylaşımı anlaşmasının gereği yapılmış oluyordu. Hatta LCS, Deaş'ye ödemelerde bir eksik olmadığını kanıtlamak için periyodik satış tablolarını sağlamıştır. Lafarge SA yöneticileri, Deaş'den Lafarge isminin hiçbir belgede kullanılmamasını istemiş ve sadece şahsi e-mail hesaplarını kullanmışlardır. Bunun yanında, Lafarge SA'nın İsviçre merkezli Holcim Grubu tarafından 2015 yılında satın alınması sırasında bütün bu olup bitenleri gizlediği de kaydedilmiştir²³⁶.

Lafarge SA olayı, finansmanın çok farklı şekillerde tezahür edebileceğini ortaya koymaktadır. Nitekim ortada bir gelir paylaşımı anlaşması, sahte faturalar ve muvazaalı birçok işlem ile finansman sağlanan terör örgütü dışında birçok kişi ve aracı bulunmaktadır. Ayrıca bu suçun Avrupa merkezli bir şirketin faaliyetleri kapsamında işlenmesi de kayda değerdir.

²³⁵ **Duncan Smith**, *Money Laundering, Terrorist Financing and Virtual Assets (Cases and Materials)*, Springer, 2024, s. 176 vd. Ayrıca ABD Adalet Bakanlığının Lafarge SA hakkında yaptığı 18/10/2022 tarihli açıklama için bkz.: <https://www.justice.gov/opa/pr/lafarge-pleads-guilty-conspiring-provide-material-support-foreign-terrorist-organizations> (E.T. 17/12/2022).

²³⁶ Bkz.: ABD Adalet Bakanlığının Lafarge SA hakkında yaptığı 18/10/2022 tarihli açıklama. **Smith**, *Money Laundering, Terrorist Financing and Virtual Assets (Cases and Materials)*, s. 182.

2. Tarihi Arka Plan ve Suç Gelirlerinin Aklanması

A. Terörizmin Finansmanının Suç Gelirlerinin Aklanmasından Ayırıştırılması Süreci

Terörizm olgusunun olduğu her yerde ve zamanda, teröriste veya terör örgütüne para ve malzeme desteğinin sağlanması ihtimalinden bahsedilebilir. ABD'nin 1994 yılından beri terörizmin finansmanını ayrı bir suç tanımıyla cezai yaptırıma aldığı bilinse²³⁷ de genellikle ulus devletlerin 11 Eylül saldırıları ile başlayan süreçten sonra bu suç tipini ihdas ettiği görülmektedir. Elbette terörizmin finansmanının bağımsız bir suç olarak düzenlenmesi dahi ceza hukukunun iştirak kurumu vesilesiyle cezasız kalacağını ifade etmek doğru olmayacaktır. Buna rağmen, terör suçlarının ayrıca belirlendiği ve terör örgütünün sıradan suç örgütlerinden ayırıştırıldığı bir hukuk düzeninde terörizmin finansmanı suçunun ihdas edilmesine neden olan tarihi arka plana bakmak yerinde olacaktır.

Terörizmin finansmanı, ABD'de 1994 yılında U.S.C.'nin "*crimes and criminal procedure*" isimli 18 inci başlığı altında bulunan "*crimes*" başlıklı 1 nci kısmının "*terrorism*" başlıklı 113B bölümüne "*teröristlere maddi destek sağlanması*" (*providing material support to terrorists*) başlıklı 2339A maddesi eklenerek bağımsız bir suç olana kadar suç gelirlerinin aklanmasına ilişkin hükümlere başvurulmaktaydı²³⁸.

Bilindiği üzere suç gelirlerinin aklanması, bazı yasa dışı faaliyetlerin ürünü olan paranın belli yöntemlerle kaynağının gizlenerek meşrû gösterilmesi ve finansal sistemlere yerleştirilmesidir. Öncül bir suçun işlenmesi suretiyle elde edilen malvarlığı değerlerinin yasal yollardan elde edilmiş gibi gösterilerek ekonomik sisteme dahil edilmesi ise çoğu zaman örgütlü suçluluk faaliyetleri çerçevesinde olmaktadır. Kara para aklama olarak da adlandırılan bu süreç (*process*), özetle, suç gelirlerine yasal bir görünüm kazandırma sürecidir²³⁹. Örgütler suçtan elde ettikleri gelirlerine el konulmasını engellemek amacıyla

²³⁷ Jeff Breinholt, "What Is Terrorist Financing", *United States Attorneys' Bulletin*, 51/4, 2003, s. 7.

²³⁸ Breinholt, "What Is Terrorist Financing", s. 7.

²³⁹ Verena Zoppi, *Anti-Money Laundering Law: Socio-Legal Perspectives on the Effectiveness of German Practices*, Berlin: Springer, 2017, s. 1.

belli yöntemler kullanarak aklama faaliyetinde bulunmakta ve böylece gelirin kaynağını gizleyerek başkaca işlemlerinde kullanma olanağına kavuşmaktadır²⁴⁰.

Kirli paranın (*dirty money*) yıkanarak meşru bir görünüme kavuşturulması olarak da nitelenen aklama, ABD’de Alphonse Capone’nin uyuşturucu ticareti, dolandırıcılık vb. suçları işlemek suretiyle elde ettiği paralara meşru bir görünüm kazandırmak üzere çamaşırhaneler açması ile hukukun gündemine gelmiştir²⁴¹. Mahiyeti itibariyle suçtan gelen paranın gizlenmesi temayülünün çok daha eski zamanlara uzandığı belirtilmiştir²⁴² ise de bugünkü anlamda aklamanın 20 nci yüzyıldaki dönüşümlerle birlikte ortaya çıktığı ve giderek uluslararası bir suç haline dönüştüğü söylenebilir. Özellikle, Alphonse Capone’un çeyrek dolara yemek yiyip sadece beş sente bir film seyredilebilen bir zamanda yılda 100 milyon Amerikan doları (ki bugün bu paranın yaklaşık 10 milyar Amerikan dolarına tekabül ettiği belirtiliyor) kazandığı²⁴³ düşünülecek olursa bu büyük çaptaki ekonomik yapı için yine büyük çapta bir aklama faaliyetine ihtiyaç duyulmuştur. O yıllarda suç gelirlerinin aklanmasını bağımsız bir suç olarak kabul eden bir düzenleme bulunmamakta, mesele daha çok vergi suçları bağlamında ele alınmaktaydı. O kadar ki, Alphonse Capone, 1931 yılında vergi kaçırmaktan on bir yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir²⁴⁴. Özellikle 1929 Büyük Buhranıyla birlikte liberal ekonomiye devletin müdahalesi gelince bu alanda tedbirlerin alınması ihtiyacı hâsıl olmuştur²⁴⁵. 1930’lu ve 1940’lı yılların ABD’inde gerek örgütlü suçluluktaki gelişmeler gerekse de devletin sıkı takibi ve incelemeleri, büyük çaplı suç örgütlerinin aklama ihtiyacını iyiden iyiye artırmıştır²⁴⁶.

Meyer Lansky, FBI belgelerinde 1950’li yıllarda uluslararası haraççı ve gangster olarak anılmakta, bu kişinin özellikle dünya genelinde bir kumar ağı kurduğundan

²⁴⁰ **Kerim Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, Ankara: Adalet Y., 2016, s. 2.

²⁴¹ **Brigitte Unger**, “Money Laundering Regulation: From Al Capone to Al Qaeda”, ed., Brigitte Unger and Daan van der Linde, *Research Handbook on Money Laundering*, Northampton: Edward Elgar, 2013, s. 19; **John Madinger**, *Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators*, CRC Press, 2006, s. 144.

²⁴² **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 20.

²⁴³ **Madinger**, *Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators*, s. 144.

²⁴⁴ **FBI**, Alphonse Capone, Part 1-11, File Numbers: 62-20034, 62-24153, 62-27268. Bkz.: <https://vault.fbi.gov/Al%20Capone/Al%20Capone%20Part%201%20of%2036/view> (E.T. 19/12/2022).

²⁴⁵ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 20.

²⁴⁶ **Ümit Kocasakal**, “Karapara Aklama Suçu”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2000, s. 1.

bahsedilmektedir²⁴⁷. Lansky, İtalyan asıllı Lucky Luciano ve Amerikan gangsterlerinden Johnny Torrio ile işler yapmıştır. Lansky'nin işlediği suçlar, daha çok ekonomik boyutlarıyla ele alınmış, vergi suçları bakımından değerlendirilerek bu konuda çeşitli soruşturmalar açılmıştır²⁴⁸. Lansky, 1973 yılında vergi kaçırmak suçlamasından beraat etmiştir. Lansky'nin konumuz bağlamında asıl önemi, suçlardan elde ettiği geliri aklarak İsviçre bankalarına göndermesi ve Küba'da yürüteceği suç faaliyetleri karşılığında diktatör Fulgencio Batista'ya Zürih üzerinden para aktarması ile Küba'daki suç gelirlerinin yarısını askeri cuntaya vereceği yönünde anlaşmalar yapmasıdır^{249 250}.

Kısacası suçlar engellenememekte, engellenemeyen suçlar geniş bir ekonomik ağ oluşturmakta ve nihayetinde vergi ödenmeyince devletin denetimine takılmaktadır. *Kocasakal*'ın kara paranın aklanmasını anlatırken yaptığı benzetmesiyle ifade edersek, tünelin girişinde yakalanamayanlar (işlenen suçların önlenememesi) tünelin sonunda beklenmektedir (suç gelirlerinin aklanması)²⁵¹. Belirtelim ki, henüz bu yıllarda öncül suçun sadece vergi suçu olduğu kabul edilmektedir. Bu durumun aklama faaliyetlerine uluslararası bir boyut kazandırdığı, zira suç örgütlerinin aklına suç gelirlerinin ABD dışına çıkarılarak vergi cenneti olarak bilinen ülkelerde aklanıp tekrar ABD'ye sokulması fikrinin geldiği ifade edilmiştir²⁵².

Bu gelişmeler üzerine ABD'de 1970 yılında Döviz ve Yabancı İşlemleri Raporlama Kanunu (*Currency and Foreign Transactions Reporting Act of 1970*) kabul edilmiştir. Banka Gizlilik Kanunu (*Bank Secrecy Act-BSA*) olarak da anılan²⁵³ bu kanunun suç gelirlerinin aklanmasıyla ilgili olduğu kabul edilmektedir. Her ne kadar kanunda doğrudan aklama ile ilgili bir tanım yapılmasa da²⁵⁴ banka ve diğer finans kurumlarına döviz işlemleri ve şüpheli işlemlerin kaydını tutma yükümlülüğü getirilmiştir²⁵⁵. Kanunun temel amacı yasadışı finansal aktivitelerin izlenmesi ve bu

²⁴⁷ **FBI**, Meyer Lansky, Part 1-26, File Numbers: 62-97928. Bkz.: <https://vault.fbi.gov/meyer-lansky/meyer-lansky-part-01-of-26/view> (E.T. 19/12/2022).

²⁴⁸ <https://www.britannica.com/biography/Meyer-Lansky> (E.T. 19/12/2022).

²⁴⁹ **Carl Sifakis**, *The Mafia Encyclopedia*, Newyork: Facts on File, 2005, s. 252, 253.

²⁵⁰ Lafarge SA ile Deaş arasındaki gelir paylaşımı anlaşmasına benzerliği dikkat çekicidir.

²⁵¹ **Kocasakal**, "Karapara Aklama Suçu", s. 4.

²⁵² **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 21.

²⁵³ **FinCEN**, The Bank Secrecy Act. Bkz.: <https://www.fincen.gov/> (E.T. 20/12/2022).

²⁵⁴ **Hasan Aykın**, "Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", *Bankacılar Dergisi*, 65, 2008, s. 38.

²⁵⁵ <https://www.britannica.com/event/Bank-Secrecy-Act> (E.T. 20/12/2022).

surette aklamamın engellenmesidir. Bu nedenle banka ve diğer finans kurumlarına belli bir uyum programı yürütmeleri ve ayrıca belli aralıklarla Hazine Bakanlığına 10 bin Amerikan dolarının üzerinde gerçekleşen para işlemlerini, vergi kaçırma ve karapara aklamaya ilişkin şüpheli işlemleri raporlamaları (*currency transaction report*) şart koşulmuştur²⁵⁶. Bu nedenle, bir dönem suç gelirlerinin aklanmasına ilişkin düzenlemeleri kastetmek amacıyla söz konusu kanunun meşhur isminin kısaltması olan “BSA” ile aklama ile mücadelenin kısaltması olan “AML” bir araya getirilerek “BSA/AML” şeklinde ifade edildiği görülmektedir²⁵⁷. Zaman içerisinde aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyi kapsayan hukuk kurallarını kastetmek için “AML/CFT” kısaltması da karşımıza çıkacaktır.

Suç gelirlerinin aklanması faaliyetleri ile mücadelenin uluslararası alanda başlaması, 1980’li yıllarda örgütlü suçluluk ile uyuşturucu kullanımı ve ticaretinin dünya genelinde bir panik yaratmasıyla olmuştur²⁵⁸. Bu durum gerek uluslararası düzenleme ve aktörlerin ortaya çıkmasına gerekse de ulus devlet parlamentolarının kanunlaştırma faaliyetlerinde meseleyi uluslararası boyutuyla ele almalarına neden olmuştur²⁵⁹. Bu noktada “savaş” retoriğinin önemine değinmek gerekir²⁶⁰. Suç gelirlerinin aklanması ile mücadelenin uluslararası bir boyut kazanması “uyuşturucuyla savaş” ilan edilmek suretiyle olmuştur. Aynı savaş bundan yaklaşık çeyrek asır sonra “terörizm” için ilan edilecektir. Bu retorik gerek suç gelirlerinin aklanması gerekse de terörizmin finansmanı ile mücadeleye uluslararası bir boyut katarak ülkelerin suç siyasetlerini etkilemiştir. Gelişmelerin kronolojilerine bakmak terörizmin finansmanının, aklamadan farklı bir kavram olarak ortaya çıkma ve fakat her iki kavramın da “AML/CFT” olarak aynı bağlamda değerlendirilmesini anlamak bakımından önemlidir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki 10 Sayılı Tavsiye Kararı” 27/12/1980

²⁵⁶ **Jimmy Gurule**, “The Money Laundering Control Act of 1986: Creating a New Federal Offense or Merely Affording Federal Prosecutors an Alternative Means of Punishing Specified Unlawful Activity?”, *Notre Dame Law School Criminal Law Review*, 32, 1995, s. 825.

²⁵⁷ **FinCEN**, The Bank Secrecy Act. Bkz.: <https://www.fincen.gov/anti-money-laundering-act-2020> (E.T. 20/12/2022)

²⁵⁸ **Kocasakal**, “Karapara Aklama Suçu”, s. 1.

²⁵⁹ **Ryder**, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 13, 14.

²⁶⁰ **Peter Alldridge**, *Money Laundering Law: Forfeiture, Confiscation, Civil Recovery, Criminal Laundering and Taxation of the Proceed of Crime*, Oxford: Hart Publishing, 2003, s. 16.

tarihinde kabul edilmiştir. Kararın alınmasının altında yatan temel nedenlerin “Avrupa’da suç fiillerinin artması, suçlardan elde edilen fonların bir ülkeden diğerine transfer edilmesi, bu fonların aklanması suretiyle ekonomik sisteme sokulmasının önemli bir sorun haline gelmesi ve böylece daha sonraki suç fiillerinin işlenmesi konusunda suçluların cesaretlenmesi” olduğu belirtilmektedir. Kararla, ulus devletlere uluslararası koordinasyon ve işbirliğinin artırılması tavsiye edilmiş, bankacılık sistemlerinde kimlik tespitine ilişkin bir dizi öneri getirilmiştir²⁶¹.

ABD’de aklamamanın bir suç olarak tarif edilmesi 1986 yılında Aklama Kontrol Kanununun (*Money Laundering Control Act of 1986*) kabulü ile olmuştur. Böylece uluslararası uyuşturucu ticareti ile geleneksel örgütlü suçluluğun can damarı olarak nitelendirilen aklama, federal düzeyde suç olarak kabul edilmiş oluyordu²⁶². Amerikan Kongresinin bu kanunu çıkarmakta üç maksadının olduğu ifade edilmiştir²⁶³. İlki, ABD’de aklamamanın katlanarak artmasına ve örgütlü suçluluk ile aklama arasındaki bu bağa karşı bir cevap vermektir. İkincisi, örgütlü suçluluk ve uyuşturucu kartellerinin muazzam kârlarının suç çevrelerinde zorunlu olarak ortaya çıkardığı profesyonel aklama mesleklerinin önüne geçmektir. Son olarak, 1970 tarihli Döviz ve Yabancı İşlemleri Raporlama Kanununun yapısal boşluklarını gidermektir. Zira 1970 tarihli Kanunda, banka ve diğer finans kurumlarına 10 bin Amerikan dolarını geçen işlemleri raporlama yükümlülüğü getirilmiş, bu durum da şirinler (*the smurfing*)²⁶⁴ olarak bilinen yöntemin gelişmesine, paranın parçalara ayrılarak transferine neden olmuştu. Bu yöntemin kullanılmasıyla gerçekleştirilen işlemlerden hiçbiri sınıra takılmadığından Hazine Bakanlığına raporlanmamaktaydı. Kanun değişikliği ile günlük toplam işlemin 10 bin Amerikan doları aşması halinde raporlanması hükme bağlanmıştır. Bu kanun daha sonra müteaddit kere değiştirilmiştir. Daha sonraki yıllarda, 1994 tarihli Aklamamanın

²⁶¹ **Hasan Aykın**, “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki temel Uluslararası Metinler ve Oluşumları”, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, XXV, 2007. Bkz.: <https://www.mfa.gov.tr/karaparanin-akalanmasiyla-mucadele-konusundaki-temel-uluslararasi-metinler-ve-olusumlar-tr.mfa> (E.T. 21/12/2022); **Bilal Doğan**, “Kara Para Aklama ile Mücadelede Uluslararası Kuruluşların Rolü”, *The Journal of International Scientific Researches*, 6/3, 2021, s. 403.

²⁶² **Gurule**, “The Money Laundering Control Act of 1986: Creating a New Federal Offense or Merely Affording Federal Prosecutors an Alternative Means of Punishing Specified Unlawful Activity?”, s. 823; **Aykın**, “Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, s. 38.

²⁶³ **Gurule**, “The Money Laundering Control Act of 1986: Creating a New Federal Offense or Merely Affording Federal Prosecutors an Alternative Means of Punishing Specified Unlawful Activity?”, s. 823-825.

²⁶⁴ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 36.

Engellenmesi Hakkında Kanun (*Money Laundering Suppression Act of 1994*), 1998 tarihli Aklama ve Finans Suçları Strateji Kanunu (*Money Laundering and Financial Crimes Strategy Act of 1998*), 2020 tarihli Aklamamın Önlenmesine Dair Kanun (*Anti-Money Laundering Act of 2020*) kabul edilmiştir²⁶⁵.

Benzer şekilde Birleşik Krallık'ta 1986 yılında kabul edilen Uyuşturucu Ticareti Suçları Kanunu (*Drug Trafficking Offences Act 1986*) ile uyuşturucu suçları bağlamında, aklama, bir suç olarak tanımlanmıştır²⁶⁶.

“*Basel Komitesi İlkeler Bildirisi*” 12/12/1988 tarihinde yayımlanmıştır. Bu bildirin amacı, bankacılık sisteminin aklama aracı olarak kullanılmasının engellenmesidir. Bildiride, bankalar ve diğer finansal kuruluşların farkında olmadan suç faaliyetinden kaynaklanan paranın, mevduat olarak kabulünde veya transferinde araç olarak kullanılabilceği vurgulanmıştır. Böyle işlemlerin arkasındaki temel amacın bu fonlardan yararlanan sahibi gizlemek olduğu, mâli sistemin bu şekilde kullanılması doğrudan güvenlik ve diğer icra makamlarını ilgilendirmekle birlikte, böyle suçların cereyan edeceği bankalarda kamu güvenliği zedeleneceği için, konunun banka yönetici ve denetçilerini de ilgilendirdiği ifade edilmiştir²⁶⁷. Bildiride Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Suç Kaynaklı Paranın Saklanması ve Transferlerine İlişkin Tedbirler Hakkındaki 10 Sayılı Tavsiye Kararı*”na da atıf bulunmaktadır.

19/12/1988 tarihinde “*BM Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler Kaçakçılığına Karşı Sözleşme*” (Viyana Konvansiyonu)²⁶⁸ BM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Önsözünde “*ölçülemeyecek boyutlara ulaşan bir tehlike oluşturan uyuşturucu ve psikotrop madde kaçakçılığının sürekli bir şekilde toplumdaki çeşitli gruplar içinde gittikçe yaygınlaşmakta olmasından ve özellikle çocukların dünyanın bir çok bölgesinde bir uyuşturucu madde tüketici pazarı olarak sömürülmesi ve uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasadışı üretim, dağıtım ve ticaretinde kullanılmasından endişe*” duyulduğu

²⁶⁵ Bkz.: <https://www.fincen.gov/anti-money-laundering-act-2020> (E.T. 21/12/2022).

²⁶⁶ Bkz.: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/32/introduction> (E.T. 21/12/2022).

²⁶⁷ **Basel Committee**, Prevention of Criminal Use of the Banking System for The Purpose of Money Laundering (December 1988). Bkz.: <https://www.bis.org/publ/bcbsec137.pdf> (E.T. 21/12/2022).

²⁶⁸ Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin onaylanması 22/11/1995 tarih ve 4136 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. Sözleşme bu kanuna dayanılarak Bakanlar Kurulunun 16/01/1996 tarih ve 96/7801 sayılı kararı ile onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir.

belirtilerek sözleşmenin ortaya çıkmasına neden olan unsur ortaya konulmuştur. Ayrıca, devletlerin yasal ekonomilerinin temellerini çökerten ve egemenlik, güvenlik ve istikrarını tehdit eden kaçakçılık ile diğer benzer örgütlü suçlar arasındaki bağların varlığı kabul edilmiştir²⁶⁹.

1989 yılının temmuz ayında FATF kurulmuş ve tam bir yıl sonra FATF tarafından “40 Tavsiye Kararı” yayımlanmıştır²⁷⁰. 25/09/1991 tarihinde Türkiye FATF’ye üye olmuştur. Türkiye’nin aklamayı suç haline getirme çabaları bu tarihten sonra hızlanacak, ancak 1996 yılında FATF’nin Türkiye’ye yaptırım uygulama kararı almasına kadar bu konuda düzenleme yapılması mümkün olmayacaktır²⁷¹.

08/11/1990 tarihinde “Avrupa Konseyi Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşme” imzaya açılmış ve 01/09/1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmede öncül suç tanımının yapılması, bu alandaki gelişmeler bakımından önem arz etmektedir. Türkiye, bu sözleşmeyi 2001 tarihinde imzalamıştır²⁷².

10/06/1991 tarihinde AB 91/308/EEC sayılı “Mali Sistemin Karaparanın Aklanması Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesi Hakkında Konsey Direktifi” yayımlanmıştır. Bu direktif karapara aklama ile mücadele konusunda AB müktesebatı içerisinde yer alan ilk bağlayıcı düzenlemedir. Direktif ile sermaye akışı ve mali hizmetlerin sürekliliği engellenmeden, bu sistemlerin suç gelirlerinin aklanmasında araç olarak kullanılmasının önüne geçmek amaçlanmıştır. Direktif, 1988 tarihli Viyana Konvansiyonu ve FATF’nin 1989’da aldığı “40 Tavsiye Kararı”na dayanmaktadır²⁷³.

Bu sırada, 1994 tarihli Şiddet Suç Kontrolü ve İlke Uygulama Kanunundaki (*Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994*) düzenleme ile U.S.C.’nin “*crimes and criminal prosedure*” isimli 18 inci başlığı altında bulunan “*crimes*” başlıklı

²⁶⁹ TBMM, Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. Bkz.: <https://www5.tbmm.gov.tr/> (E.T. 21/12/2022).

²⁷⁰ Ryder, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 16.

²⁷¹ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 24.

²⁷² Avrupa Konseyi Suç Kaynaklı Gelirlerin Aklanması, Aranması, Zaptedilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Sözleşmenin onaylanması 16/06/2004 tarih ve 5191 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. Sözleşme bu kanuna dayanılarak Bakanlar Kurulunun 30/07/2004 tarih ve 2004/7712 sayılı kararı ile onaylanmış ve yürürlüğe girmiştir.

²⁷³ <https://masak.hmb.gov.tr/avrupa-birligi-direktifleri> (E.T. 23/12/2022).

1 nci kısmının “terrorism” başlıklı 113B bölümüne “teröristlere maddi destek sağlanması” (providing material support to terrorists) başlıklı 2339A maddesi eklenmiştir²⁷⁴. Böylece terörizmin finansmanı olarak düşünülebilecek bir dizi fiil ilk kez bağımsız bir suç tanımına kavuşturulmuştur.

Ülkelerin mali istihbarat kurumları ile suç gelirlerinin izini sürmek üzere²⁷⁵ 09/06/1995 tarihinde Egmont Grubu kurulmuştur. Grubun çalışma alanı daha sonra terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişleyecektir. Türkiye 1998 yılının Haziran ayında Egmont Grubu üyesi olmuştur.

FATF, Türkiye'nin “40 Tavsiye Kararına” uyum sağlamadığı gerekçesiyle 19/09/1996 tarihinde yaptırım kararı almıştır²⁷⁶. Bunun üzerine ülkemizde 13/11/1996 tarih ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁷⁷ kabul edilmiş ve 19/11/1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde karapara tanımlanmıştır. Özellikle eTCK'da düzenlenen “devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümler”in işlenmesiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer, kara para kapsamına alınması dikkat çekicidir. Karapara tanımı daha sonra 12/12/2003 tarih ve 5020 sayılı Kanunun²⁷⁸ 15 inci maddesi ile yapılan değişiklikle genişletilmiştir. Buna göre, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1) ila (7) numaralı alt bentlerindeki, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalara dair iflas ve

²⁷⁴ U.S. Government Publishing Office, Violent Crime Control and Law Enforcement Act, Public Law 103-322, Sept. 13, 1994, 108 Stat. 2022. Bkz.: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-108/pdf/STATUTE-108-Pg1796.pdf> (E.T. 21/12/2022).

²⁷⁵ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 99.

²⁷⁶ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 24.

²⁷⁷ R.G. 19/11/1996, 22822.

²⁷⁸ R.G. 26/12/2003, 25328.

konkordatoya ilişkin olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 333 üncü maddesindeki suçlardan elde edilen gelirler de karapara kapsamına alınmıştır.

17/02/1997 tarihinde Maliye Bakanlığı bünyesinde Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) kurulmuş ve çalışmaya başlamıştır. MASAK, temel olarak suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele (AML/CFT) alanında çalışan bir kurumdur.

FATF yönlendirmeleriyle ülkemizde yaşanan bu gelişmelerin yanında, bölgesel düzeyde bazı yapıların oluşturulduğu görülmektedir. Balkanlarda barış ve istikrarın yerleşmesine yardımcı olmak üzere, Dayton Anlaşmasını takiben, ABD'nin girişimiyle 06/12/1996 tarihli “*Statement of Purpose*” bildirisiyle kurulan²⁷⁹ Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI) bünyesinde “*Sınır Aşan Suçları Önleme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşması*” hazırlanmış ve 26/05/1999 tarihinde Bükreş'te imzalanmıştır. SECI'ye, Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Moldova, Yunanistan, Bosna-Hersek, Makedonya, Arnavutluk, Hırvatistan, Slovenya, Macaristan katılımcı üye sıfatıyla iştirak etmiştir. ABD, Avusturya, İtalya, İsviçre, Rusya Federasyonu ve Avrupa Birliği ise destek veren üye sıfatıyla SECI'de bulunmuşlardır. SECI Anlaşması ile, polisiye konularda İnterpol'ün, gümrükle ilgili konularda ise Dünya Gümrük Örgütü'nün (WCO) aktif üyeleri olarak SECI katılımcı ülkelerinin, sınır aşan suçların önlenmesi, araştırılması ve adli takibatın etkinliğini artırmak amacıyla, kendi ilgili kuruluşları, İnterpol Genel Sekreterliği ve WCO ile eşgüdüm içinde bilgi alışverişinde bulunmaları ve derlenen bilgiyi geliştirmeleri öngörülmektedir²⁸⁰.

27/01/1999 tarihinde “*Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi*”²⁸¹ imzaya açılmıştır. Yine Avrupa Konseyi bünyesinde 04/11/1999 tarihinde “*Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi*”²⁸² kabul edilmiştir. Her iki sözleşmede de yolsuzluğun tanımları yapılmış ve gerekli cezai-hukuki tedbirlerin alınması

²⁷⁹ **İşıl Cemali**, “Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI)”, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, XI, 2003. Bkz.: https://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-ekonomik-sorunlar-kasim-2003_tr.mfa (E.T. 23/12/2022).

²⁸⁰ **TBMM**, Sınır Aşan Suçları Önleme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/636). Bkz.: <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss387m.htm> (E.T. 23/12/2022).

²⁸¹ Sözleşmenin onaylanması 14/1/2004 tarih ve 5065 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur.

²⁸² Sözleşmenin onaylanması 17/4/2003 tarih ve 4852 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur.

kararlaştırılmıştır. Bunların konumuzla doğrudan ilgisi bulunmasa da ekonomik suçlarla mücadelenin uluslararası bir mücadele ile başarılı ve etkin olabileceğine atıf yapmaları bakımından önemlidir. *Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesinin* önsözünde “yolsuzlukla mücadelede etkinliğin, ceza hukuku alanındaki yoğun, hızlı ve uyumlu bir uluslararası işbirliğinden geçtiğinin bilincinde olarak...” denilmesi²⁸³ ekonomik suçların uluslararası alanda doğarak iç hukuk düzenlerine yansıdığına önemli bir delâletidir. Ülke iç hukuklarında yer alan terörizmin finansmanı suçu da böyle bir sürecin ürünüdür.

09/12/1999 tarihinde BM Genel Kurulunda TFÖDUS²⁸⁴ kabul edilmiştir. Sözleşme terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda ilk ayrıntılı ve en önemli uluslararası düzenleme niteliğini taşımaktadır. Bu nedenle Sözleşmenin kabul edildiği tarih, terörizmin finansmanı konusunda önemli bir merhaledir. Ükelere bu konuda iç hukuk düzenlemesi yapmaları için birtakım yükümlülükler getirilmektedir.

“*BM Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşme*”²⁸⁵ 15/11/2000 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Sözleşme 12-15 Aralık 2000 tarihinde Palermo’da imzaya açıldığı için “*Palermo Konvansiyonu*” olarak da bilinmektedir. Sözleşmenin amacı, sınır aşan örgütlü suçların önlenmesi ve daha etkili bir şekilde mücadele edilmesi için işbirliğinin geliştirilmesidir. Bu sözleşme kapsamına, sınır aşan nitelikteki ve örgütlü suç gruplarınca işlenen, üst sınırı 4 yıl veya daha fazla hürriyetten mahrumiyeti yahut daha ağır bir cezayı gerektiren suçlar (ağır suçlar), örgütlü suç grubuna katılma, suç gelirlerini aklama, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçları girmektedir. Sözleşmede ayrıca suç gelirlerine el konulması ve müsaderesi, suçların önlenmesinde özel soruşturma yöntemlerinin kullanılması, suçluların iadesi ve karşılıklı adli yardım konularında düzenlemeler yer almaktadır. Sınır aşan örgütlü suçlar ile terörizmin birbirini beslediği, hatta örgütlü suçun terör örgütlerinin en önemli finans kaynaklarından olduğu ifade edilmiştir²⁸⁶.

²⁸³ CE, Criminal Law Convention on Corruption, Strasbourg, 27/1/1999. <https://rm.coe.int/168007f3f5> (E.T. 27/12/2022).

²⁸⁴ Sözleşmenin onaylanması 10/1/2002 tarih ve 4738 sayılı Kanunla uygun bulunmuş ve 1/3/2002 tarih ve 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁸⁵ Sözleşmenin onaylanması 30/1/2003 tarih ve 4800 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur.

²⁸⁶ Bu yönde bir değerlendirme için bkz.: **T.C. Dışişleri Bakanlığı**, Organize Suçlarla Mücadele. <https://www.mfa.gov.tr/organize-suclarla-mucadele.tr.mfa> (E.T. 27/12/2022). “*Örgütlü biçimde işlenen suçların tüm dünyada kazandığı artış eğilimi ve ülkelerin bu sorunla mücadeleye verdikleri öneme paralel olarak, organize suçlarla mücadele ülkemiz için de öncelikli bir konudur. Zira organize suç türlerinin genel*

11/09/2001 tarihinde ABD’de bulunan Dünya Ticaret Kulelerine ve Pentagon’a bir dizi saldırı gerçekleştirilmiştir. Bu saldırılar terör saldırısı olarak nitelendirilmiş ve ABD tarafından teröre karşı savaş ilan edilmiştir. Terörizmin finansmanının önlenmesi bu savaşın en önemli ayaklarından birisini oluşturunca TFÖDUS’un dünya genelinde kabul görebilen terörizmin finansmanı suçunun ülke iç hukuklarında bağımsız bir suç olarak tanımlanma süreci başlamıştır. ABD’de 1994 tarihinden bu yana ayrı bir suç olan terörizmin finansmanı dünya genelinde benzer şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Böylece iştirak kuralları çerçevesinde yürütülebilecek bir süreç, ülkelerin 11 Eylül saldırılarından sonraki ortamda izlemesi gereken suç siyaseti nedeniyle yeni bir suç tipinin, terörizmin finansmanı suçunun, ceza kanunlarında tarif edilmesiyle sonuçlanmıştır. 11 Eylül saldırıları olmasaydı TFÖDUS’un benimsenmesi ve uygulanması belki de bu kadar hızlı olmayacaktı.

11 Eylül ve sonrasında gelişen olaylar, terörizmin finansmanı meselesinin karapara aklama meselesinden tamamen ayrı ve bağımsız bir konseptte ele alınmasına neden olmuştur. Ancak her iki mücadelenin birbirinden ayrılmaz çok yönü bulunduğu için terörizmin finansmanı ile mücadelenin de daha önce kurulan FATF ve diğer kurumlar eliyle yürütülmesi gerekmiştir. Bu kapsamda 2001 yılının ekim ayında FATF misyonuna terörizmin finansmanı ile mücadele unsuru eklenmiş ve FATF terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik “8 Özel Tavsiye” kararı almıştır²⁸⁷.

2001 tarihli Terörizmi Durdurmak ve Engellemek İçin Gerekli Uygun Araçları Sağlayarak Amerika’yı Birleştirme ve Güçlendirme Kanununun (*Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001-PATRIOT Act*²⁸⁸) 3 üncü başlığı ile Uluslararası Karapara

asayiş, ekonomik kalkınma ve toplumsal huzura verdiği zarara, bu suç gruplarının terör örgütleriyle yakın ilişkisinden kaynaklanan tehlikeler de eklenmektedir. Nitekim terör ve örgütlü suç unsurlarının çoğunlukla birbirleriyle ilişki ve işbirliği içerisinde çalıştıkları bilinmektedir. **Organize olarak işlenen suç, terör örgütlerinin en önemli finans kaynaklarından biridir.** Organize suç gruplarıyla terör örgütleri arasındaki bu ilişki, özellikle demokratik toplumlardaki düşünce, örgütlenme ve ekonomik faaliyet özgürlüklerinin suistimal edilmesiyle ciddi bir tehdide dönüşmektedir. Dünyanın en kanlı terör örgütlerinden biri olan PKK /KADEK / KONGRA-GEL’in terör faaliyetlerini finanse etmek için yoğun olarak başvurduğu organize suç faaliyetleri, bu ilişkiden kaynaklanan tehdidin boyut ve ciddiyetinin kuşkuya yer bırakmayan bir göstergesidir.”

²⁸⁷ Alldrige, *Money Laundering Law: Forfeiture, Confiscation, Civil Recovery, Criminal laundering and Taxation of the Proceed of Crime*, s. 22.

²⁸⁸ ABD Vatansızlık Kanunu olarak da bilinen PATRIOT Act “*Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001*”in kısaltmasıdır. İngilizce’de “**patriot**” aynı zamanda “**vatansız**” demektir.

Aklamanın Azaltılması ve Terörist Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun (*International Money Laundering Abatement and Anti-Terrorist Financing Act of 2001*) kabul edilmiştir. Böylece ABD’de kanun düzeyinde karapara aklama ve terörizmin finansmanı meselesi birbirinden ayrılmayacak şekilde ele alınmıştır. PATRIOT Act’in temel amacının ABD’de ve dünya çapında terör eylemlerini caydırmak ve cezalandırmak, kolluk kuvvetlerinin soruşturma araçlarını geliştirmek, uluslararası karapara aklamayı ve terörizmin finansmanını önlemek, tespit etmek ve kovuşturmak için gerekli tedbirleri almak ve mali hizmetler sektörünün potansiyel aklama işlemlerinin raporlanmasını zorunlu kılmak olduğu belirtilmiştir²⁸⁹.

11 Eylül saldırılarından sonra birçok ülkede terörizmin finansmanı bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir. Örnek verecek olursak, 2002 yılında İsviçre CK.’ya eklenen 260^{quinquies} maddesi ile terörizmin finansmanı suçu tanımlanmıştır²⁹⁰. Buna ilaveten daha önce 1998 tarihli Karapara Aklama Kanunu (*Anti-Money Laundering Act*) değiştirilerek terörizmin finansmanı ile mücadeleyle ilişkin hükümler kanuna eklenmiştir. İsviçre CK.’da bu konu halihazırda 260^{quinquies} maddesinin yanısıra Karapara Aklama ve Terörist Finansmanı İle Mücadele Hakkında Federal Kanun’da (*Federal Act on Combating Money Laundering and Terrorist Financing*) düzenlenmektedir. Yine 2002 yılında Japonya’da kabul edilen Terör Suçlarına Finansmanın Cezalandırılması Hakkında Kanun (*Act on Punishment of Financing to Offences of Public Intimidation*) ile terörizmin finansmanı suç olarak tanımlanmıştır²⁹¹.

FATF, 2003 yılının Haziran ayında “*Revize Edilmiş 40 Tavsiye Kararını*” kabul etmiştir. 27/02/2004 tarihli FATF Genel Kurulunda “*AML/CFT*” metodolojisi kabul edilmiş ve 22/11/2004 tarihinde terörizmin finansmanı ile mücadele alanında “*9 Özel Tavsiye Kararı*” yayımlanmıştır.

Ülkemizde, 26/09/2004 tarihinde TCK kabul edilmiş ve 282 nci maddesinde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu tanımlanmıştır. eTCK’da bu

²⁸⁹ FinCEN, USA PATRIOT Act. Bkz.: <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/usa-patriot-act> (E.T. 21/12/2022). Ayrıca bkz.: Joshua D. Zelman, “Uluslararası Hukukta Son Gelişmeler: Anti-Terörizm Mevzuatı-Bölüm I: Genel Değerlendirme”, çev., Ali Emrah Bozbayındır, *Terör ve Düşman Ceza Hukuku*, ed., Yener Ünver, Ankara: Seçkin Y., 2008, s. 87.

²⁹⁰ İsviçre CK. için bkz.: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en (30/12/2022).

²⁹¹ Japanese Law Translation, Act on Punishment of Financing to Offences of Public Intimidation (Act no. 67 of 2002). Bkz.: https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3911#je_at1 (E.T. 30/12/2022).

maddenin bir karşılığı bulunmamaktadır. Ancak bu tarihte Türk hukukunda terörizmin finansmanı suçuna ilişkin özel bir düzenleme yapılmamıştır.

16/05/2005 tarihinde “*Terörizmin Finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Aranması, Elkonulması ve Müsaderesi Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi*” Varşova’da imzaya açılmıştır. Sözleşme Türkiye tarafından 28/03/2007 tarihinde imzalanmıştır²⁹². Sözleşmenin önsözünde BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen TFÖDUS’un 2 ve 4 üncü maddelerinin açıkça benimsendiği belirtilmiştir. Sözleşmenin suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyi tek metinde düzenlemesi önemlidir. Aklama ve terörizmin finansmanı hem farklı kavramlar olarak uluslararası hukukta kendini göstermekte hem de benzer yönlerinin bulunması sebebiyle aynı sözleşme kapsamında ele alınabilmektedir.

29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle TMK’nın 8 inci maddesinde terörizmin finansmanı suçu tanımlanmıştır. 11/10/2006 tarihinde 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Ülkemiz açısından bakıldığında, suç gelirlerinin aklanması, 2004 yılında temel ceza kanununda bir suç olarak tarif edilmiş, 2006 yılında ise önce terörizmin finansmanı suçu ilk kez tanımlanmış ve suç gelirlerini aklama ile mücadele hakkında bir kanun kabul edilmiştir. Her iki konu da benzer tarihlerde gündeme gelmiştir. Ülkemizde, terörizmin finansmanının ayrı ve özel bir kanun ile düzenlenmesi ise 2013 yılı başlarında gerçekleşecektir.

Hatırlanacak olursa, 1996 yılında FATF, Türkiye’nin karapara aklama konusunda 40 Tavsiye Kararının gereklerini yerine getirmediği değerlendirmesini yaparak yaptırım kararı almıştı. FATF, 2012 yılında benzer bir süreci terörizmin finansmanı ile ilgili işletme yönünde karar almıştır. FATF, 2012 yılının haziran ayında Türkiye’nin terörizmin finansmanı suçundaki tanım ve kapsam eksikliğini gidermemesi ve malvarlığı değerlerinin dondurulması ile ilgili kanuni çerçeveyi oluşturmaması halinde FATF üyeliğinin askıya alınması yönünde görüşmelerin başlatılacağını kararlaştırmıştır²⁹³. Bu karardan sonra Türkiye’nin herhangi bir adım atmaması üzerine,

²⁹² Sözleşmenin onaylanması 29/01/2016 tarih ve 6665 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur.

²⁹³ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 June 2012. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/publications> (E.T. 30/12/2022).

FATF Genel Kurulunun 17-19 Ekim 2012 tarihli toplantısında alınan karar ile bütün bu kanuni eksikliklerin 22/02/2013 tarihine kadar giderilmemesi halinde Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınacağı kararlaştırılmıştır²⁹⁴.

TFÖHK, FATF'ın bu tutumu karşısında 07/02/2013 tarihinde, yani üyeliğin askıya alınacağı tarihten 15 gün önce, TBMM Genel Kurulunda kabul edilmiş, 16/02/2013 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. FATF Genel Kurulunun 20-22 Şubat 2013 tarihli toplantısında Türkiye'nin çıkardığı bu kanunla, terörizmin finansmanı suçunun tanımında birçok eksikliği giderdiği, bu çerçevede malvarlığı değerlerinin dondurulması için kanuni çerçeveyi belirlediği ve bu surette CFT rejimini iyileştirmeye yönelik ciddi adımlar attığının altı çizilerek durumun memnuniyetle karşılandığı belirtilmiştir. Buna rağmen uygulamada bazı eksikliklerin devam ettiği de not edilmiştir²⁹⁵.

TFÖHK'e dayanılarak çıkarılan “*Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*” 31/05/2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. FATF Genel Kurulunun 19-21 Temmuz 2013 tarihli toplantısında Türkiye'nin kanuni çerçeveyi belirlemenin yanında Yönetmelik düzenlemesini de yaptığı kayda geçirilmiş ve bu durumun uluslararası standartlara uyumu artırdığı belirtilmiştir²⁹⁶.

TFÖDUS'tan yaklaşık beş yıl önce, daha 1994 yılında, terörizmin finansmanının bağımsız bir suç olarak tanımlandığını aktarmıştık. ABD'de suç gelirlerini aklama ile mücadele konusu halihazırda U.S.C.'nin “*banks and banking*” isimli 12 nci başlığı altında 1829b, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960 maddelerinde ve “*money and finance*” isimli 31 inci başlığında 5311, 5312, 5313, 5314, 5316, 5317, 5318, 5318A, 5319, 5320, 5321, 5322, 5323, 5324, 5325, 5326, 5329, 5330, 5331, 5332, 5333, 5334, 5335, 5336 ncı maddelerinde düzenlenmektedir²⁹⁷. Terörizmin finansmanı ise 18

²⁹⁴ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 19 October 2012. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/publications> (E.T. 30/12/2022).

²⁹⁵ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 February 2013. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/publications> (E.T. 30/12/2022).

²⁹⁶ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 21 June 2013. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/publications> (E.T. 30/12/2022).

²⁹⁷ FinCEN, The Bank Secrecy Act. Bkz.: <https://www.fincen.gov/anti-money-laundering-act-2020> (E.T. 20/12/2022); **Office of the Law Revision Counsel**, U.S.C., <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title12/chapter16&edition=prelim> (E.T. 20/12/2022).

U.S.C.’nin “*terrorism*” isimli 113B bölümü altında 2339A ve devamı maddelerinde düzenlenmektedir²⁹⁸.

Bütün bu süreçte suç gelirlerini aklama ve terörizmin finansmanı, hukuki olarak ayrılmış, ancak özellikle uluslararası alanda her iki suç ile mücadelenin aynı konseptte ele alınması yönünde bir eğilim gelişmiştir. “AML/CFT” olarak ifade edilen bu konsept, ülkelerin iç hukuklarına da sirayet etmiştir. Ülkemizde de, 5549 sayılı Kanun’un bazı hükümleri hem suç gelirlerinin aklanması hem de terörizmin finansmanı suçunun soruşturulması ve kovuşturulması sırasında uygulanmaktadır.

B. Terörizmin Finansmanı ile Suç Gelirlerinin Aklanmasının Mukayesesi

Buraya kadar terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin aklanması kavramlarının ayrışması sürecini detaylı bir şekilde aktarmış olduk. Bu süreçte en dikkat çekici unsur terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin özel birtakım düzenlemeler yapılmaya kadar birbirlerine benzerlikleri dolayısıyla suç gelirlerinin aklanması ile mücadele etmek amacıyla konulmuş kuralların terörizmin finansmanı için de uygulanmasıdır. Tarihi ve siyasi bazı sebeplerle terörizmin finansmanı alanı kendine özgü durumlar da dikkate alınarak düzenlenmiş ve her iki alan birbirinden ayrılmıştır. Bu ayrışma ve farklılıklara rağmen uluslararası alanda her iki alanı ifade etmek üzere “AML/CFT” konsepti geliştirilmiştir. FATF, hem suç gelirlerinin aklanması hem de terörizmin finansmanı ile mücadele amaçlı bir kurumdur. Ülkemizde her iki alanda yetkili kurum MASAK’tır. Bu durum suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının birbirine benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulmasını gerektirmektedir.

Terörizmin finansmanı ile suç gelirlerinin aklanması suçları arasındaki en önemli bağın, her iki suç için de öngörülen mücadele amaçlı tedbirlerin benzerliği olduğu belirtilmektedir²⁹⁹. Her iki suçun işlenmesinde finans sistemlerinin araç olarak kullanılması, mücadele yöntemlerini de benzer kılan unsurdur. Hatta her iki suç tipi de finans suçları arasında sayılmaktadır³⁰⁰. Son kırk yılda internet ve teknolojideki gelişmeler, finans sistemlerinin uluslararası bir boyut kazanmasına yol açmıştır. Son

²⁹⁸ 18 U.S.C. 2339A., Office of the Law Revision Counsel. Bkz.: <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 21/12/2022).

²⁹⁹ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 151; Özgenç, *Suç örgütleri*, s. 167.

³⁰⁰ Rider, “Law: the War on Terror and Crime and the Offshore Centres: The New Perspective?”, s. 64.

derece tabii olarak, kullanılan aracın küreselleşmesi, aklama ve terörizmin finansmanının da küreselleşmesine neden olmuştur. Haliyle her iki suç ile mücadele uluslararası planda yapılmaya başlanmış ve bu durum uluslararası hukuk marifetiyle ülke iç hukuklarına da yansımıştır. İnternet ve teknolojinin bu derece gelişmesi, finans sistemleri aracılığıyla işlenen bazı suçların denetiminin daha kolay yapılabilmesine, ilişki ve iletişimin küresel boyutta daha kolay denetlenmesine yol açmıştır³⁰¹.

Her iki suçun işlenmesinde finansal sistemlerin kullanılması, önemli bazı farklılıkların olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. Aklama faaliyetlerinde çok büyük tutarlarda para söz konusu olmaktadır, terörizmin finansmanında her zaman böyle büyük tutarlar söz konusu olmamaktadır. Ayrıca aklama faaliyetinde malvarlığı değerlerinin kaynağını gizleme amacı varken, terörizmin finansmanında her zaman fonun kaynağını gizleme amacı bulunmaz³⁰². Aklama ile mücadele kuralları (*AML legislation*) kaynağı gizlenmek istenen büyük miktarlarda para hareketleri öngörülerek tasarlanmıştır. Teröristlerin terör eylemlerinde kullanmaları için sağlanan fonların miktarı genellikle düşüktür³⁰³. Bu nedenle, aklama ile mücadele kurallarının, bu vasıftaki fon hareketleriyle mücadele etmekte yetersiz kalacağı ileri sürülmüştür³⁰⁴. Bundan farklı olarak, terör örgütlerinin finansmanında ise büyük tutarlardaki fon hareketlerinin olması muhtemeldir. Nitekim terör örgütlerinin eğitim kampları, altyapı ve silah ihtiyacı çok büyük fonlar marifetiyle gerçekleştirilebilir. Ayrıca bu terör örgütlerinin uyuşturucu ticareti, insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı gibi büyük organizasyon gerektiren suçları işleyebilmesi de büyük fonlarla mümkündür³⁰⁵.

Terörizmin finansmanı ile suç gelirlerinin aklanmasının buluşma noktası olarak, elinde suç geliri bulunduran terör örgütlerinin bu gelirlere el konulmasını engellemek

³⁰¹ **Maalouf**, *Çivisi Çıkış Dünya: Uygarlıklarımız Tükendiğinde*, s. 76.

³⁰² **Anne Imobersteg Harvey**, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, Leiden: Brill Nijhoff, 2019, s. 139.

³⁰³ **Harvey**, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, s. 137.

³⁰⁴ **Harvey**, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, s. 139.

³⁰⁵ **Harvey**, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, s. 137. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi eski terör koordinatörü Richard Clarke 1995 yılında CIA'e terörizmin finansmanı konusunda daha çok çalışma yapılması gerektiğini söylediğinde CIA'in bir terör eylemi için çok fazla para gerekmediği cevabını verdiği aktarılmaktadır. Bu nedenle Richard Clarke, CIA'in bir terör örgütünün çok fazla fona ihtiyacı olduğunu anlamadığını belirtmiştir. Bkz.: **Deniz Turan, Eser Gemici**, "Terörizmin Finansman kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20/2, 2020, s. 263.

veya kaynağını gizlemek maksadıyla aklama faaliyetine girişmesi gösterilmektedir³⁰⁶. Burada aklama faaliyeti neticesinde meşru görünüme bürünen malvarlığı değerinin terör suçlarını işlemek için kullanılması söz konusu olabilmektedir. Ayrıca suçtan elde edilen gelirlerin, terörizmin finansmanında önemli bir kaynak olduğu da bilinmektedir³⁰⁷.

Suç gelirlerinin aklanmasından bahsedilebilmesi için ortada bir öncül suçun bulunması gereklidir³⁰⁸. Bir suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş bir malvarlığı değeri belli yöntemlerle meşru bir görünüme kavuşturulabilir. Ancak terörizmin finansmanında öncül bir suçun işlenerek gelir elde edilmesine gerek olmadığı gibi, daha çok meşru kaynaklardan elde edilen malvarlığı değerlerinden bahsedilmektedir³⁰⁹. Terör örgütlerinde, çıkar amaçlı suç örgütlerinde olduğu gibi gelir elde etme amacı baskın değildir, onlar için önemli olan yapılarını devam ettirecek ve terör eylemlerini gerçekleştirmeye yetecek kadar fonun sağlanmasıdır. Pek çok çıkar amaçlı suç örgütü servetlerini ve nakit akışlarını uzun süre gizleme konusunda son derece uzmanlaşmıştır. Bu tür suç örgütlerinin uyuşturucu, silah veya başkaca emtianın ticaretini gerçekleştirmeleri halinde gayri meşru bağlantı ve gelirleri açığa çıkmaktadır. Terör saldırılarının ise bu büyük hacimli ticarete göre daha ucuz olduğu, bir grubun siyasi veya sosyal bir faaliyeti için tahsis edilen büyük mali kaynakların gölgesinde kaldığı ve finansmanın ortaya çıkarılmasının zorlaştığı belirtilmektedir³¹⁰.

Bu noktada “*tersine karapara aklama*”dan (*reverse money laundering*)³¹¹ bahsetmek doğru olacaktır. Geleneksel aklamadan farklı olarak tersine karapara aklamada yasal fonlar suç faaliyetlerini, vergi kaçakçılığını veya terörizmi finanse etmekte kullanılmaktadır. Böylece aklamamanın izlenmesi, tanımlanması ve kovuşturulması zorlaşmaktadır. Meşru bir malvarlığı değerinin terörizmin finansmanında kullanılması durumunda da aynı zorlukla karşılaşılır. Tersine karapara aklamada, aklamaya ilişkin bütün süreçler tersine dönmüştür. Burada bir suç gelirinden değil, meşru bir gelirden,

³⁰⁶ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 152.

³⁰⁷ **Aydın/Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 26.

³⁰⁸ **Kocasakal**, “Karapara Aklama Suçu”, s. 177.

³⁰⁹ **Özgenç**, *Suç örgütleri*, s. 167; **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 153.

³¹⁰ **Breinholt**, “What Is Terrorist Financing”, s. 7.

³¹¹ **Ryder**, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 26; **Harvey**, *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*, s. 139; **Karen Harrison, Nciholas Ryder**, *The Law Relating to Financial Crime in the United Kingdom*, London: Routledge, 2017, s. 53.

meşru görünüme kavuşturılmaktan değil, bir terör suçunun işlenmesi için paranın işlemlere tâbi tutulmasından bahsedilir. ABD’de terörizmin finansmanına ilişkin özel düzenleme yapılmaya kadar bu tür fiillerin tersine kara para aklamayı suç sayan 18 U.S.C.’nin “*reacketeering*” isimli 95 inci bölümü altında 1956 ncı maddesi kapsamında cezalandırıldığı belirtilmektedir³¹². Nitekim, 1956 (a) (2) (A) hükmünde yasadışı faaliyetlerin (*specified unlawful activity-SUA*) yürütülmesini desteklemek amacıyla ABD’den ABD dışına fon transfer eden kişinin cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Terörizm, fon sağlanması yasaklanan yasadışı faaliyetler kapsamında değerlendirilmekle birlikte hükmün terörizmin finansmanına ilişkin bazı özel durumları gözetmeden tasarlandığına da işaret edilmiştir³¹³.

Terörizmin finansmanında elde edilen malvarlığı değeri terör örgütlerini finanse etmek için kullanılmakta, suç gelirlerini aklamada ise suç kökenli malvarlığı değeri meşru bir görünüme kavuşturularak yasal sistem içerisinde tutulmaktadır³¹⁴. Terör örgütlerini mafya tipi örgütlerden ayıran husus, terör suçlarının işlenmesinde kullanılmak üzere suçtan gelir elde etmesi ve bunları gizli tutmak için aklamasıdır. Halbuki çıkar amaçlı suç örgütlerinde veya mafya tipi suç örgütlerinde suçtan kâr/gelir elde etmek başlı başına bir amaçtır. Öncül suçun işlenmesiyle elde edilen gelir meşru bir görünüme kavuşturularak gizlenmektedir. Terör suçlarında motivasyon, terör eylemlerini gerçekleştirmek iken, çıkar amaçlı suç örgütlerinde motivasyon, suçtan gelir elde etmektir.

Suç gelirlerinin aklanması, belli bir ağırlık derecesine ulaşmış bir suçun işlenmesi³¹⁵ suretiyle veya dolayısıyla elde edilen bir paranın temizlendiği, kaynağının gizlendiği ve bankacılık sistemine yerleştirildiği bir süreçtir³¹⁶. Terörizmin finansmanı, kirli parayı içerebilse de bu konseptte asıl engellenmek istenen, paranın teröriste veya terör örgütüne aktarılmasıdır³¹⁷. Gerçekten de terörizmin finansmanı söz konusu olduğunda fonların yasal veya yasadışı, meşru veya gayri meşru olmasının bir önemi bulunmamaktadır³¹⁸. Örneğin bir miktar para, teröriste veya terör örgütüne havale

³¹² Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 8.

³¹³ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 8.

³¹⁴ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 153.

³¹⁵ Özgenç, *Suç örgütleri*, s. 167.

³¹⁶ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 7.

³¹⁷ Turan, Gemic, “Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü”, s. 271.

³¹⁸ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 7.

edilmeden önce havaleyi gerçekleştiren kişinin meşru bir malvarlığı olabilir. Halbuki meşru bir gelirin aklanması söz konusu olamayacaktır.

Bütün bu farklılıklar ve benzerliklerin yanı sıra suç gelirlerinin aklanmasının yıkıcı sosyal sonuçlarının olduğu ve güvenlik risklerini artırdığı ifade edilmiştir. Zira suç gelirlerinin aklanması, uyuşturucu satıcılarına, teröristlere, terör örgütlerine, silah tacirlerine ve diğer suçlara yakıt sağlamaktadır³¹⁹. Terörizmin finansmanında meşru görünüme kavuşturulan malvarlığı değerlerinin kullanılması hem bu tür finansmanı hukuken niteleme hem de takip etmeyi zorlaştırmaktadır. Bütün farklılıklarına rağmen hem her iki suçta finansal sitemlerin kullanılması hem de suç gelirinin diğerine yakıt olma özelliği, her iki alandaki hukuki düzenlemelerin bir kesişim kümesini gerekli kılmaktadır.

3. Terörizmin Finansman Kaynak ve Yöntemleri

A. Genel Olarak

Terörizmin finansman kaynak ve yöntemlerinin incelenmesi, terörizmin finansmanı suçunun tahlili için gereklidir. Zira suçun konusunu teşkil eden fonun hangi yöntemlerle toplandığı ya da sağlandığını bilmek bir fiilin terörizmin finansmanı suçuna vücut verip vermediği ile suçun özel görünüş şekillerinin incelenmesi bakımından kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca bu suçla mücadele etmek bakımından da finansman kaynak ve yöntemlerinin bilinmesi önem arz eder.

Terörizmin finansman kaynak ve yöntemlerini incelerken teröristlerin veya terör örgütlerinin temel amaçlarının gelir elde etmek olmadığı, terör eylemi gerçekleştirmek olduğunu hatırlatmak yerinde olur³²⁰. Çıkar amaçlı veya mafya tipi suç örgütlerinin doğal olarak tek gelir kaynağı gayrimeşru faaliyetlerdir, suç işleyerek gelir elde etmek amacıyla kurulmuşlardır. Terör örgütlerinin ise hem meşru hem de gayri meşru gelir kaynakları olabilmekte, farklı yöntemlerle bu gelirler temin edilmektedir.

Çıkar amaçlı suç örgütlerinde gelir kaynağı “suçtur” denilse yanlış olmayacaktır. Suçtan elde edilen bu gelirlerin aklanması sırasında farklı yöntemler kullanılmaktadır.

³¹⁹ **Alldrige**, *Money Laundering Law: Forfeiture, Confiscation, Civil Recovery, Criminal laundering and Taxation of the Proceed of Crime*, s. 11.

³²⁰ **Mesut Hakkı Caşın**, *Uluslararası Terörizm*, C. 1, Ankara: Nobel Y., 2008, s. 697.

Aklama yöntemleri gelir temin etme aşamasında değil, bu geliri meşru görünüme kavuşturma aşamasında kullanılan yöntemlerdir. Terör örgütlerinin gelirleri ise suçtan elde edilebileceği gibi meşru birtakım kaynaklardan da temin edilebilir. Dikkat edilirse terörizmin finansman yöntemleri, gelirin elde edilme aşamasındaki yöntemlerdir.

B. Terörizmin Finansman Kaynakları

a. Altı Kriter Teorisi

Terör örgütleri bakımından bir kaynağı diğerine göre cazip kılan hususun ne olduğunu açıklamak üzere altı kriter teorisi ileri sürülmüştür. Buna göre, teröristler ve terör örgütleri, kaynaklarını “*miktar, meşruiyet, güvenlik, güvenilirlik, kontrol ve basitlik*” kriterlerine göre belirler³²¹.

Kaynağın miktarının (*quantity*) çokluğu terör örgütlerinin daha güçlü ve etkili olmasını sağlamaktadır. FATF raporlarında terör örgütlerince ideolojilerin yaygınlaştırılması ve teşviki, örgüt üyelerine ve üyelerin ailelerine yapılan ödemeler, seyahat giderleri, örgüte üye kazandırılması ve bu üyelerin yetiştirilmesi, sahte belgelerin tanzimi, rüşvet verilmesi, silah ve mühimmat giderleri gibi yüksek maliyetli harcamalar yapıldığına dikkat çekilmiştir³²². Dolayısıyla daha yüksek finansman sağlayan kaynaklar, sağlamayanlara göre daha iyidir³²³.

Terör örgütleri belli siyasi amaçlarla terör eylemleri gerçekleştirirler. Bu nedenle güttükleri siyasi amacı gerçekleştirebilmek için belli bir meşruiyete (*legitimacy*) ihtiyaç duyarlar. Örneğin bazı saldırılar terör örgütü taraftarlarınca dahi desteklenmeyebilir. Sözde meşruiyet kaybı terör örgütlerine olan desteği azaltır ve bu da doğrudan doğruya belli kaynaklardan gelen gelirleri olumsuz yönde etkiler. Halk desteği azalan terör örgütlerine yapılan aynı veya nakdi yardımlar azalabilir. Yine bir terör örgütünün uyuşturucu ticareti yapması, örgüt yöneticilerinin servet elde etmek için adam kaçırmaları gibi hallerde de örgütün sözde meşruiyeti azalabilir ve temel amacı gerçekleştirme yönündeki dikkati dağılabilir. Bu nedenlerle terör örgütlerinin, örgüt disiplinini bozacak,

³²¹ Michael Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, ed., Michael Freeman, *Financing Terrorism: Case Studies*, Oxford: Routledge, 2012, s. 10.

³²² Turan, Gemici, “Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü”, s. 263.

³²³ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 10.

temel motivasyonu olumsuz yönde etkileyecek ve sözde meşruiyetini zedeleyecek kaynaklardan mümkün olduğunca uzak durmaya çalıştıkları ifade edilmiştir³²⁴.

Terör örgütleri, temel amaçlarını gerçekleştirmek için örgütlenmek, plan yapmak, örgüt üyesi toplamak ve onları eğitmek gibi bir dizi faaliyette bulunurlar. Elbette bu hazırlıklarını devletlerin güvenlik birimlerinden gizli olarak yapmak zorundadırlar. Devletler, terör örgütlerine sızarak istihbarat toplamak isterler. Bu nedenlerle terör örgütleri, finansman kaynaklarının kendi gizliliklerini zedeleyecek ve devletlerin istihbarat ajanlarının sızmalarına imkân sağlayacak nitelikte olmamasına dikkat ederler. Terör örgütleri, kaynaklarının gizlilik ve güvenliğine (*security*) önem verirler³²⁵.

Terör örgütleri, çok uzun vadeli amaçlar etrafında terör eylemleri gerçekleştirir. Bu nedenle süreklilik arz eden yapılardır. Bu süreklilik onları tahmin edilebilir ve istikrarlı finansman kaynaklarına yönelmiştir. Buna finansman kaynağının güvenilirliği (*reliability*) denilmektedir. Dalgalanma eğiliminde olan bir finansman kaynağı mümkün olduğunca tercih edilmez. Bunun yerine süreklilik arzeden, belli bir istikrarda destek sağlayan ve örgütün sürekliliğini aksatmayan finansman kaynağı tercih edilir. Örneğin uyuşturucu ticaretine bağlı güvenilir bir gelir akışını temin etmek isteyen bir terör örgütünün uyuşturucunun kaynağına hâkim olması, ticaret rotalarını kontrol edebilmesi ve yeterli sayıda uyuşturucu kullanıcısının bulunduğu bir pazara erişebilmesi gerekir³²⁶. Bütün bunlar yoksa uyuşturucudan elde edilen gelirin terör örgütü bakımından güvenilir olduğu söylenemez.

Terör örgütleri, finansman kaynakları üzerinde tam bir kontrol (*control*) kurmak isterler. Nitekim farklı finansman kaynakları terör örgütünün kendi üyeleri ve eylemleri üzerindeki hakimiyetini güçlendirebileceği gibi zayıflatma ihtimalini de barındırır. Örneğin terör örgütlerinin devletler veya özel bağışçılar gibi sponsorlara bağımlı olmak istemeyecekleri, aksi halde kendi siyasi amaçlarından saparak başka amaçlar için kullanılacakları ifade edilmiştir. Ayrıca terör örgütlerinin küçük birimleri veya bazı bölge yapılanmaları kendi finansmanından sorumlu ise, bir başka deyişle finansman konusunda ademi merkezîyetçilik varsa, örgütün kendi içindeki komuta ve kontrol

³²⁴ **Freeman**, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 11.

³²⁵ **Freeman**, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 11.

³²⁶ **Freeman**, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 12.

mekanizmasının zayıfladığı bir anda birçok sorun ortaya çıkabilecektir. Birbirine rakip örgütler arasında bazı finansman kaynakları bakımından da bir rekabet gelişebilir ve bu durumda örgütlerin birbiri ile çatışma ihtimali doğar. Dolayısıyla terör örgütleri bütün bu meseleler üzerinde tam bir kontrol kurmak isterler³²⁷.

Terör örgütlerinin kaynaklarını mümkün olduğunca basit yöntemlerle elde etmeye çalıştıkları belirtilmektedir. Örneğin hırsızlık ve gaspın, siber suçlar veya çok aşamalı uyuşturucu ticaretine göre daha basit olduğu ve daha az beceri gerektirdiği ifade edilmiştir. Terör örgütleri, basit (*simplicity*), daha az masraflı ve daha az ayrıntılı kaynakları ve yöntemleri benimser³²⁸.

b. Yasal Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler

Terör örgütleri sadece suç işlemezler. İşleyecekleri suçlarda kullanılmak ve örgütsel yapılarını güçlendirmek üzere hukuk sisteminin içindeki birtakım araçlardan ve yollardan faydalanırlar³²⁹. Terör örgütleri, yasal görünümlü bazı faaliyetlerinden gelir elde ederek örgütsel bağlantılarını güçlendirmekte ve terör eylemlerinde bu gelirleri fon olarak kullanabilmektedir³³⁰. Finansman temininde hukuk sisteminin içinde yer alan araçların tercih edilmesi, terör örgütlerinin gelirlerinin tespit edilmesini zorlaştırmaktadır.

Terör örgütleri, vakıf ve dernekler kurarak aidat ve bağış toplayabilmekte, gerçek kişiler veya ticari şirketler eliyle ticari işletmeler açarak kâr elde edebilmektedir³³¹. Mesela Japonya'daki Aum Shinrikyo terör örgütünün erişte lokantası, bilgisayar yazılım ve emlakçılık gibi alanlarda faaliyetler yürüttüğü bilinmektedir. Aum Shinrikyo, 1990 yılında finansal güç anlamında büyük bir etkiye ulaşmıştı³³². Bu etkinin bir kısmını yürüttüğü ticarete borçluydu. IRA'nın da içki kulüpleri, barlar ve başkaca birçok işletme açarak çalıştırdığı bilinmektedir. Hatta IRA'nın yaklaşık 600 taksiyi

³²⁷ Freeman, "Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology", s. 12.

³²⁸ Freeman, "Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology", s. 13.

³²⁹ Freeman, "Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology", s. 21.

³³⁰ Zeki Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, Ankara: Adalet Y., 2013, s. 36.

³³¹ Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 36.

³³² Kürşad Kaan Ergün, "Dini Kültürlerde Terör Örgütüne Dönüşme Potansiyeli: Aum Shinrikyo Vakası", *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 2, 2021, s. 203.

işleten bir şirketinin olduğu da ifade edilmiştir. Bunun yanısıra IRA'nın başta kendi çalışanları ve üyelerini korumak üzere kurduğu güvenlik şirketi de bulunmaktaydı³³³.

Terör örgütü bir ticari faaliyet yürüttüğünde, örneğin bir malı sattığında ve bunun karşılığında alıcıdan bu malın bedelini aldığı anda hukuken meşru bir işlemle gelir elde etmiş olmaktadır. Burada alıcı malı satın almak maksadıyla ve satım bedeli olarak kendi meşru malvarlığından bir tutarı satıcıya ödemektedir. Bu durumda alıcının terör örgütünü finanse ettiğinden bahsedilemez. Ancak terör örgütü adına bu hukuki işlemleri yürüten kişi veya kişiler fon toplamış olmaktadır. Daha sonra bu fonlar örgütün devamlılığı için veya bir terör eyleminin masraflarında kullanılmaktadır.

Yakın zamanda ülkemizde de ilginç bir örnek yaşanmıştır. FETÖ/PDY terör örgütü Bank Asya ünvanlı bir banka kurmuş ve bu surette fon toplamıştır. Bu durumda terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak amacıyla ve kastıyla değil, sadece nakit parasını güvenilir bir şekilde bankada tutmak için hesap açtıran banka müşterisi veya mudinin terörizmin finansmanı suçunu işlediğinden bahsedilemez. Ancak terör örgütü adına hareket eden banka kurucuları, yöneticileri, çalışanları, terör örgütünün faydasına olacağını bilerek ve isteyerek bankaya para yatıranlar bakımından terörizmin finansmanı suçunun oluşup oluşmadığı değerlendirilebilecektir. AYM'nin *Bilal Celalettin Şaşmaz Başvurusu* kapsamında 18/10/2022 tarihinde verdiği hak ihlali kararında “*eldeki başvuruda çözümlenmesi gereken öncelikli mesele başvuruçunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesidir. Hiç şüphesiz başvuruçunun mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiilleri işlediği sırada irtibat ve iltisaklı olduğu örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini öngördüğü kabul edilecektir*” değerlendirmesine yer verilmiştir³³⁴. Bu değerlendirme her ne kadar terör örgütüne üye olma suçu bakımından yapılmış ise de terörizmin finansmanı suçunda

³³³ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 22.

³³⁴ AYM, 18/10/2022, 2019/20791 B. No., prg. 40. Karar için bkz.: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/20791> (E.T. 06/01/2023).

bulunması gereken TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki kast bakımından da dikkate değerdir.

Yine ilginç bir örnek, FETÖ/PDY terör örgütünün Aktif Eğitim-Sen adında bir sendika kurarak insanları bu sendikaya üye olmaya yönlendirmesi ve aidat toplamasıdır. Sendikayı örgüt adına kurup aidat toplayanların cezai sorumlulukları doğacaktır. Ancak burada da sendikaya üye olup aidat verenler bakımından bir ayırımın yapılması zaruridir. AYM, *Bilal Celalettin Şaşmaz Başvurusu* kapsamında 18/10/2022 tarihinde verdiği hak ihlali kararında “o hâlde bir kimsenin FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılabilmesi için de örgütün niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığının gösterilmesi gerekir. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak Yargıtay; terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarının doğrudan kasıt ve özel saikle işlenebilen suçlar olduğu da gözetildiğinde FETÖ/PDY'nin gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başladığını, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hâle geldiğini, üst düzey hükümet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda paralel yapı veya terör örgütü olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığını, Millî Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla terör örgütünün amacına hizmet ettiği ve sanıklarca da bunun bilindiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğini, kişilerin hukuki durumlarının kusurluluk ve hata bağlamında değerlendirilmesinde zaruret bulunduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay bir kişinin söz konusu örgüte üye olma suçundan cezalandırılması için sempati ve iltisak boyutunu aşarak terör örgütü niteliğini ve amaçlarını bilerek örgüt üyesi olduğunu ispat etmeye yeterli delillere dayanılmasını şart koşmaktadır” sonucuna ulaşmıştır³³⁵. Eğer bu sendikaya üye olanlar örgütün amaçlarını ve işleyeceği suçlarda burada toplanan aidatları kullanacağını biliyorlar ise terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacaklardır. Bu yönde bir kasıt yok ise bir kimsenin sadece bu sendikaya aidat ödediği için terör örgütüne fon sağladığını söylemek hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacaktır.

³³⁵ AYM, 18/10/2022, 2019/20791 B. No., prg. 51.

c. Yasadışı Faaliyetlerden Elde Edilen Gelirler

Terörizmin finansmanının bir kısmı görünürde meşru kaynaklardan gelmekte ise de azımsanamayacak bir yüzdesi suç faaliyetlerinden elde edilen gelirdir³³⁶. Bu suçlar arasında uyuşturucu ticareti, silah ve mühimmat kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti, değerli taş ve maden kaçakçılığı, akaryakıt, sigara, lüks araç kaçakçılığı, haraç toplama, hırsızlık, yağma, fidye amacıyla adam kaçırmaya, sahtecilik sayılabilir³³⁷. Bu şekilde elde edilen gelirleri tarihi perspektifle daha anlaşılır kılmak mümkündür.

Soğuk Savaş döneminde kendini gösteren “devlet destekli terör”, Berlin duvarının yıkılmasıyla Soğuk Savaş dönemine nazaran azalma eğilimine girmiştir³³⁸. Terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin kurallar son zamanlarda terör örgütlerine devlet desteklerini iyice zorlaştırmıştır³³⁹. Bu nedenle terör örgütlerinin suç işlemek suretiyle kaynak yaratma arayışına girdiği ifade edilmiştir. Hatta bu nedenle terör örgütlerinin diğer suç örgütleriyle daha sıkı ilişkiye girdiği bilinmektedir. Bu işbirliği daha çok uyuşturucu ticaretinde kendini göstermektedir³⁴⁰. Hatta bu nedenle literatürde “narko-terörist” tanımlamasına rastlanmaktadır. Uyuşturucu ticaretine karışan terör örgütleri arasında Peru’daki Aydınlık Yol terör örgütü, Kolombiya’daki FARC-EP ve Türkiye’deki PKK gösterilmektedir. PKK’nın, Güneybatı Asya’dan Avrupa’ya doğru olan uyuşturucu trafiğinde önemli rol oynadığı belirtilmektedir. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü tarafından 2001 tarihinde yakalanan esrar 141 kilogram iken 2013 yılında 60604 kilograma ulaşmıştır³⁴¹. PKK’nın en önemli gelir kaynaklarından birisinin uyuşturucu ticareti olduğu belirtilmektedir³⁴². Bazı araştırmacılar terör olaylarının çok olduğu yerde uyuşturucu ticaretinin de çok olduğunu ileri sürmüştür³⁴³. Terör örgütlerinin

³³⁶ **Ryder**, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 4.

³³⁷ **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 40 vd.

³³⁸ **Hakan Cem Çetin, Hacı Duru**, “Bitmeyen Savaş: Diyarbakır’da Terör Uyuşturucu İlişkisi”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15/2, 2015, s. 34.

³³⁹ **Freeman**, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 15.

³⁴⁰ **Turan, Gemici**, “Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü”, s. 267; **Nil Sena Özkaya**, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Kapsamında Uyum Süreçleri”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2022, s. 44.

³⁴¹ **Çetin, Duru**, “Bitmeyen Savaş: Diyarbakır’da Terör Uyuşturucu İlişkisi”, s. 37.

³⁴² **Mehmet Levent Yılmaz, Ümit Tetik**, “Ortadoğu’yu Terörize Eden PYD/PKK’nın Seçilmiş AB Ülkelerindeki Finansman Kaynakları”, *Liberal Düşünce Dergisi*, 25/97, 2020, s. 124.

³⁴³ **Çetin, Duru**, “Bitmeyen Savaş: Diyarbakır’da Terör Uyuşturucu İlişkisi”, s. 43.

uyuşturucu ticaretinde en önemli fonksiyonlarından birisi de uyuşturucu tacirlerini devletlerin güvenlik birimlerinden koruması ve bu surette gelir elde etmesidir³⁴⁴.

Bazı terör örgütlerinin “*devrimci vergi*” (*revolutionary taxes*) adını verdikleri bir fonun ödenmesini halka dayatarak gelir elde ettiği aktarılmaktadır. Maksist-Leninist ideolojiyi benimsemiş örgütlerden Peru’daki Aydınlık Yol terör örgütü, Kolombiya’daki FARC-EP, Uruguay’daki Tupamaros, İspanya’daki ETA bu yöntemi kullanan örgütler arasındadır³⁴⁵.

Kuzey İrlanda’daki Protestan Loyalists örgütünün gasp konusunda oldukça usta olduğu aktarılır. Bu örgüt bir şiddet dalgası estirmiş ve akabinde işletmelere bir ücret karşılığında kendilerini şiddetten koruma hizmeti verme teklifinde bulunmuştur. İşletme sahipleri bu hizmet için ödediği bedelin yüzde kırkını vergiden mahsup edebiliyordu. Ancak İngiliz hükümeti daha sonra bu durumu anlamış ve kanun değişikliği yaparak bu hizmete ödenen bedelin belli bir yüzdesinin vergiden mahsubunu sona erdirmiştir³⁴⁶. Örgüt dolaylı olarak devletin vergi gelirlerini azaltmış ve kendine fon yaratmıştır.

Bazı önemli veya varlıklı kişileri kaçıırarak fidye geliri elde etmek en bilinen yasadışı faaliyetlerdendir. Bu yolu tercih eden terör örgütleri arasında Peru’daki Aydınlık Yol terör örgütü, Kolombiya’daki FARC-EP, Uruguay’daki Tupamaros ve İtalyan Kızıl Tugayları gösterilmektedir³⁴⁷.

Yasadışı faaliyetlerden elde edilen gelirlerin, yani suç gelirlerinin aklanması ihtiyacı terör örgütlerini bu noktada karapara aklamaya yöneltmektedir³⁴⁸. Böylece suçtan elde ettikleri fonları gizleyebilmekte ve örgütün faaliyetlerinde kullanabilmektedirler.

d. Devlet Yardımları

Soğuk savaşın sona ermesiyle azalmış olsa da terör örgütlerinin başlıca gelir kaynakları arasında devlet yardımları gösterilmektedir. Özellikle Marksist-Leninist ideolojideki terör örgütlerinin Sovyetler Birliği tarafından finanse edildiği, buna karşılık

³⁴⁴ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 17.

³⁴⁵ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 16.

³⁴⁶ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 16.

³⁴⁷ Freeman, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 16.

³⁴⁸ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 152.

ABD'nin başka örgütleri desteklediği belirtilir. 1980'lerde Libya'nın IRA, ETA ve Japon Kızıl Ordusunu desteklediği ileri sürülmüştür³⁴⁹.

Daha yakın zamanda ABD'nin, YPG/PKK'ya silah, mühimmat, yakıt tankerleri, inşaat malzemeleri, iş makineleri gibi malzemelerden oluşan 300 tırlık sevkiyat yapması medya yer almıştır³⁵⁰. Bu durum terör örgütlerine devlet desteğinin tipik bir örneğidir.

Devlet destekleri, terör örgütlerini zamanla destekte bulunan devletin bir aygıtı haline getirebilmektedir. Böylece yardım alan terör örgütü sponsor devletin/devletlerin çıkarı doğrultusunda hareket etmektedir.

C. Terörizmin Finansman Yöntemleri

a. Kuryeler Aracılığıyla Transfer

Terör örgütlerinin fon transferi için kullandığı en klasik yöntem kuryeler aracılığıyla yapılanıdır. Burada finans sistemleri kullanılmamakta, para veya değerli bir eşya kuryeler marifetiyle fiziken taşınarak ilgili teröriste veya terör örgütüne ulaştırılmaktadır³⁵¹.

Bu yöntemde fon transferinin takibi ve tespiti oldukça güçtür. Nitekim genellikle nakit paranın fiziken taşınması olarak karşımıza çıkan yöntemde herhangi bir finans sistemi veya bilişim sistemi kullanılmamaktadır.

Teknolojinin gelişmesine ve finans sistemlerinin yaygınlığına rağmen nakit ödeme önemini korumaktadır. Daha yakın zamanda FATF'nin yaptığı bir araştırmaya göre nakdin yaygın kullanımı suç ekonomisinde de kendini göstermekte ve suç faaliyetlerinin yakıtı olmaktadır³⁵². Amerikan doları, euro, İngiliz sterlini, İsviçre frangı

³⁴⁹ Freeman, "Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology", s. 14.

³⁵⁰ "ABD'den YPG/PKK sahasına bir haftada 300 tırlık sevkiyat". <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-ypg-pkk-sahasina-bir-haftada-300-tirlik-sevkiyat/1601970>. (E.T. 09/12/2022)

³⁵¹ Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 46.

³⁵² FATF, Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash Report, October 2015, s. 3. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/money-laundering-through-transportation-cash.pdf> (E.T. 16/01/2023).

terörizmin finansmanında en yaygın olarak kullanılan para birimleridir. Nitekim bu para birimleri dünyanın her yerinde kolaylıkla alınıp satılabilmektedir³⁵³.

Nakit para, kültürel olarak yaygın kabul gören bir ödeme aracı olup finans sistemleri son derece gelişmiş ülkelerde dahi günlük yiyecek ve giyecek gibi ürünlerin ödemelerinin nakit ile yapıldığı ifade edilmektedir. Nakit ile ödeme gerçek zamanlı olup anında gerçekleşir. Ayrıca sistemlerin dahi kesildiği kriz anlarında nakit güvenilirdir³⁵⁴. Bütün bu sebeplerle nakit para günlük hayatın önemli bir parçasıdır. Hayatın olağan akışı içerisinde önemli bir yer tutan bu ödeme yönteminin terörizmin finansmanında kullanılması, takip edilmesinin zorluğu ve arkasında belge veya delil bırakmaması bakımından tercih edilmektedir.

Bununla birlikte büyük miktarda nakit para taşımak çok sorunlu bir durumdur. Çok büyük hacimdeki banknotların nakliyesi zordur ve hırsızlığa karşı savunmasız olduğu açıktır. Nakdi depolama ve muhafaza etmek oldukça güçtür. Ayrıca nakit ile uzaktan ödeme yapmak yine nakliyei gündeme getirir³⁵⁵. Bütün bunlar kuryeler vasıtasıyla nakit paranın transferinin dezavantajlı yönleridir.

b. Finans Kuruluşları Aracılığıyla Transfer

Finans kuruluşları, teknolojik gelişmelerin hızlanmasıyla birlikte günlük hayatın her alanında kendini göstermektedir. Finans kuruluşlarının sağladığı kolaylıklardan sadece meşru iş ve işlemleri gerçekleştirenler değil, gayri meşru iş ve işlemleri gerçekleştirenler de faydalanmaktadır. Finans kuruluşlarının sistemleri kullanılmak suretiyle aklama faaliyetleri yürütülebilmekte ve teröriste ya da terör örgütlerine fon aktarılabilir. Fon transferlerinin yapılabilmesi için bankalarda çok sayıda hesap açılabilir ve hareketsiz hesaplar kullanılabilir. Bunun yanı sıra diğer tasarruf ve kredi kurumları ile elektronik transfer hizmeti sunan mali kuruluşlar, aracı olarak kullanılmaktadır³⁵⁶.

³⁵³ FATF, Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash Report, October 2015, s. 4.

³⁵⁴ FATF, Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash Report, October 2015, s. 8, 9.

³⁵⁵ FATF, Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash Report, October 2015, s. 9, 10.

³⁵⁶ Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 47.

Finans sistemlerinin kullanılması elbette belli izler bırakmakta ve fon transferleri takip edilebilmektedir. Bu nedenle terör örgütleri veya çıkar amaçlı suç örgütleri mümkün mertebe çok az kimlik bilgisi isteyen ya da kimlik tespitini gerekli görmeyen ülke veya bölgelerdeki finans kuruluşlarını tercih etmektedir. Fon transferleri küçük ve dikkat çekmeyecek miktarlarda terör örgütleriyle görünürde ilgisi olmayan kişiler veya paravan şirketler üzerinden yapılmaktadır³⁵⁷.

Yargıtay vermiş olduğu bir kararında banka hesapları üzerinden para gönderme şeklindeki eylemi terör örgütünün finansman yöntemi olarak nitelendirmiştir³⁵⁸.

Bankacılık sektöründe günlük yaşamı kolaylaştıran internet bankacılığı, ATM ve kredi kartları, ön ödemeli kartlar ve seyahat çeklerinin de terörizmin finansmanı amacıyla sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir³⁵⁹.

Ülkemizde, finans kuruluşları terörizmin finansmanı ile ilgili şüpheli bir işlem tespit ettiklerinde bu durumu TFÖHK'ye göre MASAK'a bildirmek zorundadır³⁶⁰. Aksi halde finans kuruluşları ve çalışanlarının hukuki sorumluluğu doğabilecektir.

Özellikle banka marifetiyle yapılan havale gibi işlemlerle terörizmin finansmanı akla gelse de diğer finans kuruluşları araç olarak kullanılmak suretiyle çok daha ilginç

³⁵⁷ Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 48.

³⁵⁸ “Sanıkların El-Nusra silahlı terör örgütünün finansman amacıyla yaptıkları banka hesapları üzerinden para gönderme şeklindeki eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan 6415 sayılı Kanunun 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilmeden delillerin takdirinde hataya düşülerek yazılı şekilde örgüte yardımdan hüküm tesisi,” **Yargıtay 16. CD.**, 06/10/2020, 2019/9328 E., 2020/4786 K. sayılı kararı için bkz.: <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/16cd-2019-9328.htm> (E.T. 16/01/2023).

³⁵⁹ **MASAK**, *Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi*, 2022, s. 10. Bkz.: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/11/Finansal-Kuruluslara-Yonelik-Terorizmin-Finansmaniyla-Mucadele-Rehberi.pdf> (E.T. 16/01/2023)

³⁶⁰ Şüpheli işlem bildirim örneği: “Bay A, X Bankasında hesap açtırır ve Bankaya Laleli'den bavul ticareti kapsamında aldığı malları ülkesinde sattığı bilgisini verir. Bay A'nın açtırdığı hesapta az sayıda işlem gerçekleşirken, şahsa havale yöntemi ile farklı ülkelerde bulunan çok sayıda kişiden para gönderilir. X Bankası tarafından Bay A'nın hesap ve havale hareketleri, transfer mesajı örnekleri, pasaport fotokopisi ve müşteri bilgi formu araştırılır. Müşterinin bankacılık işlemlerinin, hesap açtırırken verdiği bilgilerle uyumsuzluk göstermesi ve şahsa gelen tutarların yüksek miktarlara ulaşması üzerine X Bankası Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunur. Şüpheli işlem bildiriminde bulunulduktan kısa bir süre sonra, Bay A'nın kardeşi Bay B bankanın aynı şubesi nezdinde hesap açtırır ve şube yetkililerine kardeşi Bay A'nın hesaplarında oluşan tutarları vekâletname ile çekmek istediği bilgisini verir. Banka görevlileri vekâletnameyi tetkik ettiklerinde Bay A'nın vekâletnameyi cezaevinden verdiğini görürler. Banka yetkilileri tarafından Bay B'ye kardeşi sorulduğunda, önce şehir dışında olduğunu daha sonra iftiraya uğradığı için cezaevinde bulunduğuna ilişkin birbiriyle tutarsız bilgiler verir. Banka şahsın kimlik bilgileri, vekâletname örneği ve müşteri bilgi formu örneği ile birlikte, Başkanlığa ilave şüpheli işlem bildiriminde bulunur.” Bkz.: **MASAK**, *Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi*, s. 30.

örneklerle de karşılaşmak mümkündür. MASAK'a bir finansal kiralama şirketinden intikal eden şüpheli işlem bildirimine göre, finansal kiralaması yapılan iş makinesinin geri ödemelerinde yaşanan gecikme ve firma yetkililerine telefonla ulaşılamaması nedeniyle şirket adresine ziyaret gerçekleştirildiği, komşu esnaftan yakın zaman önce şirket ofisinin önüne bir kamyonet geldiği ve tüm malzemelerin taşındığı, firma yetkililerinin uzun zamandır ortalıkta görünmediği bilgisine ulaşılmıştır. Akabinde GPS kaydından ekipmanın en son çatışma bölgesi sınırına yakın bir alanda olduğu tespit edilmiştir. Taşınma aşamasında gelen kamyonetin plakası komşu esnaf kamerasından tespit edilmiştir. Ekipmanın bulunduğu yer dolayısıyla terörizmin finansmanı şüphesi doğmuştur. MASAK tarafından yapılan incelemede Bay A isimli şahsın, bir adet DASK poliçesinde sigortalı sıfatıyla yer aldığı, söz konusu poliçede sigorta ettiren olarak kaydedilen kişinin ise, terör örgütü üyesi olması nedeniyle malvarlığı değerlerinin dondurulmasına karar verilen Bay B olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca firma yetkililerinin para transferlerinin incelenmesi neticesinde hesaplarına yurtdışından gelen meblağların yurtiçinde farklı kişilerin hesaplarına gönderildiği ve bu kişiler arasında silahlı terör örgütüne üye olma, örgütün propagandasını yapma, göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama suçlarından UYAP kaydı olanlar bulunduğu görülmüştür. Bu sebeple konu terörizmin finansmanı şüphesi kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğüne intikal ettirilmiştir. Kolluk tarafından yapılan HTS ve baz analizi neticesinde, Bay A isimli şahsın telefonunun en son çatışma bölgesi sınırına yakın bir alanda sinyal verdiği ve aynı gün, hakkında terör örgütü üyeliğinden soruşturma yürütülmesi nedeniyle görevden alınmış olan X Belediyesi eski başkanı Bay C ile telefon görüşmesinin olduğu tespit edilmiştir. Devam eden süreçte yapılan teknik takipte de bu iki şahsın görüşmeleri kayda alınmış ve bu görüşmelerde söz konusu ekipmanların terör örgütü tarafından teslim alındığı ikrar edilmiştir³⁶¹.

c. Bilişim ve Farklı Ödeme Sistemleri Kullanılarak Yapılan Transfer

Ticari web siteleri ve internet üzerinden ödeme sistemleri kullanılarak bazı fonların transferi mümkündür. Bu yöntem terörizmin finansmanı amacıyla kullanılabilir. Bu yöntemin tercih edilmesinin bazı sebepleri bulunmaktadır. Her şeyden önce bu sistemleri kullanan müşterilerin isimleri belli değildir. Ayrıca müşteriler

³⁶¹ MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi, s. 29.

işlemleri yüz yüze yapmadıkları için şüpheli davranışları izlenememektedir. Sistemi kullanan müşteriler farklı kayıtlar üzerinden işlemlerini gerçekleştirebilmekte ve dünyanın her yerinden bu sistemlere erişilebilmektedir. Bunun yanı sıra, müşteriler ön ödeme sistemine erişim sağlayabilmekte ve ön ödemeli kartları, hediye kartları veya hediye çeklerini kullanabilmektedir. Bütün bu sebeplerle teknolojik imkanlardan faydalanarak terörizmin finansmanının gerçekleştirilme riski yüksektir³⁶².

Cep telefonu üzerinden gerçekleştirilen ödeme sistemleri de terörizmin finansmanı bakımından çok kullanışlı yöntemler arasında gösterilmektedir³⁶³. Nitekim cep telefonu ile ödeme sisteminin yapısı nedeniyle sisteme girilen kimlik bilgileri gerçek olmayabilir. Bu durum da faile ulaşmayı zorlaştırmakta³⁶⁴ ve gizli bir şekilde yapılmak istenen fon transferinde bu sistemlerin araç olarak kullanılmasında tercih nedeni olabilmektedir. Terörizmin finansmanı suçu bakımından önem arz etmesi bakımından mobil ödeme sistemlerinin daha detaylı incelenmesi yerinde olacaktır.

Mobil ödeme “*bir mobil cihaz üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde mal veya hizmet karşılığında bir finansal değer değişimi başlatmak, yetkilendirmek ve onaylamak için kullanılan bir ödeme şekli*” olarak tanımlanmıştır³⁶⁵. Mobil ödeme sistemleri, mobil cihazlar aracılığıyla iki taraf arasında herhangi bir malın satışı ve hizmetin sunumu karşılığında fon transferinin gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Mobil ödemeler elektronik ve mobil ticarete ödemeleri kolaylaştırmakta ve satış noktalarında nakdin azalan kullanımına alternatif bir çözüm olmaktadır. Mobil ödemelerin kullanım alanları, nakit, çek, banka kartlarının tamamlayıcısı veya alternatifi olarak kullanıldığı satın alma işlemleri ile para transferleri, internet bankacılığı ödemeleri, otomatik ödemeler olarak kullanılan fatura ödemeleridir. Bütün bu nedenlerle mobil ödeme sistemleri olabildiğince yaygınlaşmıştır. Bu da terörizmin finansmanı suçu bakımından toplumun herhangi bir bireyine belli suç isnatlarına neden olabilecek bir faktördür.

Mobil ödemelerin temel olarak yakından ve uzaktan yapılan yöntemleri kapsayacak şekilde iki çatı altında toplanabileceği ifade edilmiştir. Uzak ödemeler,

³⁶² MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı Mücadele Rehberi, s. 11.

³⁶³ MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı Mücadele Rehberi, s. 11.

³⁶⁴ Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 49.

³⁶⁵ Cansu Türker, “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019, s. 44.

ödeme yapan kişi ve kullanılan mobil cihazın ödeme yapılan nokta ile aynı zamanda aynı yerde bulunmasına gerek olmadığı durumlarda kullanılan teknolojilerdir. Uzak ödemeler, dijital ürünler, mobil biletler, dijital para satın alma veya bireyler arası nakit gönderimi yapılmasına imkân tanımaktadır. Kısa mesaj hizmetleri, mobil bankacılık, kablosuz uygulama protokolleri uzak ödeme yöntemleri arasında gösterilmektedir. Kullanıcının uzak ödeme yöntemlerinde genellikle banka veya kredi kartı bilgilerini mobil uygulama içerisine kaydetmesi talep edilir. Bu surette hızlı bir kullanım sunar³⁶⁶. Uzak ödeme yöntemlerine bir diğer örnek de kısa mesaj hizmetleri (*short message service – SMS*) ile ödemedir. Kısa mesaj hizmetinin yaygınlığı bunun bir ödeme yöntemi olarak kullanılmasına yol açmaktadır. Kısa mesaj ile ödeme yapabilmek için kullanıcının satın alma işlemi aşamasında mobil telefonunun mesaj özelliğini kullanarak mobil operatörüne bir mesaj göndermesi gerekir. Ayrıca birçok sistem ödeme doğrulama aracı olarak kısa mesaj hizmetlerini kullanmaktadır. Kısa mesaj hizmetleri kolaylıkla taklit edilebilirdir ve bu doğrultuda kullanıcı için riskler meydana getirmektedir³⁶⁷. Kablosuz uygulama protokolü (*Wireless Application Protocol – WAP*), kablosuz iletişim ağları için bir protokol kümesi olup cep telefonları ile kablosuz uygulama protokolü mimarisinin diğer parçaları arasında iletişim kurulmasını sağlar. Kablosuz uygulama protokolü her an ve her yerden son kullanıcıya erişim sağlayan ve kitlesel pazarlara veri odaklı hizmetler sunan bir teknolojidir. Kablosuz uygulama protokolü, tüm kablosuz sistemler için evrensel bir standart sunmaktadır. Kullanıcılar ödeme yapmak için kablosuz uygulama protokolüne bağlanır ve işlemlerini çevrimiçi olarak yapar. Mobil cüzdanlar kablosuz uygulama protokolünün kullanıldığı ödeme yöntemlerinden biridir³⁶⁸.

Yakın ödemeler ise ödeme yapılan nokta ile ödemeyi yapan kişi ve kullandığı mobil cihazın, ödeme esnasında aynı yerde bulunması ile gerçekleşen ödemelerdir. Kullanıcının ödemesini gerçekleştirirken ödeme noktasında bulunması gereklidir. Yakın ödemede kullanılan protokoller olan radyo frekansı tanıma, yakın alan iletişimi, bazı

³⁶⁶ **Türker**, “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”, s. 45.

³⁶⁷ **Türker**, “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”, s. 46.

³⁶⁸ **Türker**, “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”, s. 46.

barkod ödemeler, kızılötesi, bluetooth ve temassız çipler aracılığı ile kısa mesafeli veri alışverişi gerçekleşir³⁶⁹.

d. Yeraltı Bankacılık Aracılığıyla Transfer

“*Havala*” Arapçada transfer anlamındadır. Arap dünyasında resmi bankaların para transferlerini yapan birimlerine “*havala departmanı*” denilmektedir³⁷⁰. Bu kelime yeraltı bankacılığında ise çok farklı bir anlama gelmektedir. Yeraltı bankacılığındaki anlamıyla havala sistemi, fonların geleneksel bankacılık sistemleri kullanılmadan bir bölgeden başka bir bölgeye fiziki olarak gönderilmeksizin aktarılmasıdır. Tamamen güvene dayalı olan sistem hızlı ve ucuz olduğu gibi anonimliği sağlayarak fonun kaynağına ilişkin tespiti zorlaştırmaktadır. Bu özellikleri dolayısıyla havala sistemi terörizmin finansmanı kapsamında riskli ve suistimale açık bir alan olarak değerlendirilmektedir³⁷¹.

Bu sistemde A ülkesindeki gönderici, B ülkesindeki alıcıya para göndermek istemektedir. Gönderici elindeki nakit ile A ülkesindeki 1. Havaladara başvurur ve bu havaladara nakdi teslim eder. Nakdi alan 1. Havaladar, göndericiye bir havale kodu verir. 1. Havaladar, alıcının bulunduğu B ülkesindeki 2. Havaladara durumu bildirir ve havale kodunu ona da gönderir. Günümüz iletişim imkanlarıyla bu kodun ulaştırılması artık son derece kolaylaşmıştır. Havale kodunu alan gönderici, alıcıyı arayarak havale kodunu ve B ülkesindeki 2. Havaladara bilgilerini alıcıya verir. Alıcı kendisinin de bulunduğu B ülkesindeki 2. Havaladara gider, kodu söyler ve kendisine gönderilen nakdi teslim alır. Her iki ülkedeki Havaladar belli orandaki komisyon bedelini gönderici ve/veya alıcıdan keserek tahsil eder. Havaladardar arasında fiziki bir para transferi olmaz ancak belli periyotlarla havaladardar kendi aralarında mahsuplaşma yoluna giderler. Nihayetinde alacak bakiyesi olan havaladara alacağı tutar, borçlu havaladar tarafından fiziki olarak kuryelerle ya da yasal mali sistemdeki finansal aktarım yöntemleriyle transfer edilir³⁷².

³⁶⁹ **Türker**, “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”, s. 47.

³⁷⁰ **Nikos Passas**, *Informal Value Transfer Systems, Terrorism And Money Laundering (A Report to the National Institute of Justice)*, Northeastern University, 2003, s. 36.

³⁷¹ **MASAK**, *Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi*, s. 10.

³⁷² **MASAK**, *Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi*, s. 11.

Teknolojinin gelişimine bağlı olarak internet bankacılığının geldiği nokta itibariyle havala sisteminin işleyişi de buna göre uyarlanmıştır. Özellikle anlık mesajlaşma programları kullanılarak aktarılan şifreler ve kodlar üzerinden havala şebekelerine dâhil kişilerin şahsi banka hesapları üzerinden internet bankacılığı uygulamaları kullanılarak adeta bir ödeme kuruluşu mantığıyla fon transferleri sağlanır hale gelmiştir³⁷³.

Havala sistemi bazı ülkelerde yasal olmakla beraber, ülkemizde ve diğer birçok ülkede yasal değildir. FATF tavsiye kararlarına uygun olarak havala sistemi kapsamındaki faaliyetler cezai yaptırıma tabidir. Nitekim 6493 sayılı Kanunun³⁷⁴ “İzinsiz faaliyette bulunmak” başlıklı 28 inci maddesinde “*bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın sistem işleticisi, ödeme kuruluşu veya elektronik para kuruluşu gibi faaliyet gösteren gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı*” hüküm altına alınmıştır. Aynı kanun hükmünün ikinci fıkrasına göre, “*bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belgelerde, ilan ve reklamlarda veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda sistem işleticisi, ödeme kuruluşu veya elektronik para kuruluşu gibi faaliyet gösterdiği izlenimini yaratacak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*” Bütün bu düzenlemelerin amacı, yapılacak para transferlerinin belli bir kayıt sistemi içerisinde yapılmasını temin etmektir.

e. Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde Hamiline Yazılı Hisse Senetlerinin Devri Vasıtasıyla Transfer

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun³⁷⁵ (TTK) KİSYFÖİK'nın 32 nci maddesi ile değişik 489 uncu maddesi şöyledir:

“(1) Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılacak bildirimle hüküm ifade eder. Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde

³⁷³ MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi, s. 11.

³⁷⁴ RG. 27/06/2013, 28690.

³⁷⁵ RG. 14/02/2011, 27846.

bulunulmaması hâlinde, hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, bu Kanundan doğan paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapılınca kadar kullanamaz. (2) Hamiline yazılı pay senedine bağlı hakların şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılan bildirim tarihi esas alınır. (3) Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından hamiline yazılı pay senetleriyle ilgili tutulan kayıtlar, ilgili kanunlar uyarınca yetkili kılınmış mercilerle paylaşılır. (4) Hamiline yazılı pay senetlerinin Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmesi ve kaydedilmesine ilişkin usul ve esaslar ile bu kapsamda alınacak ücretler Ticaret Bakanlığınca çıkarılan tebliğle belirlenir.”

TTK'nın anılan maddesi, KİSYFÖİK ile değiştirilmeden önce “*hamiline yazılı pay senetlerinin devri, şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesiyle hüküm ifade eder.*” şeklindeydi. Görüldüğü üzere, değişiklikten önce hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin şirket ve üçüncü kişiler bakımından sadece zilyetliğin devri ile hüküm ifade edeceği hükme bağlanmıştı.

Birinci fıkrada yapılan değişiklikle, kayden izlenmeyen hamiline yazılı pay senetlerinin devrinde, devrin şirket ve üçüncü kişiler nezdinde hüküm ifade etmesi için pay senedini devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde bulunulması zorunluluğu getirilmektedir. Hamiline yazılı pay senedini devralan tarafından gerekli bildirimde bulunulmazsa, devralan bu Kanundan doğan paya bağlı haklarını gerekli bildirim yapılınca kadar kullanamayacaktır. İkinci fıkrayla, hamiline yazılı pay senedine bağlı hakların şirkete ve üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesiyle ilgili tereddütleri gidermek amacıyla bildirim tarihi belirlenmektedir. Böylelikle pay senedine bağlı hakların ileri sürülmesinde Merkezi Kayıt Kuruluşuna yapılan bildirim tarihi esas alınacaktır. Üçüncü fıkrayla, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından hamiline yazılı pay senetleriyle ilgili tutulan kayıtların yetkili kılınmış mercilerle paylaşılacağı düzenlenmektedir. Dördüncü fıkrayla, hamiline yazılı pay senetleriyle ilgili kayıtların tutulmasına ilişkin usul ve esasların Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak tebliğ ile belirleneceği düzenlenmektedir³⁷⁶.

³⁷⁶ **TBMM**, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/3261). Bkz: <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss247.pdf> (E.T. 18/01/2023).

KİSYFÖİK Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporunda, TTK'nın 489 uncu maddesinde yapılan değişiklikle ilgili olarak, “*Halka açık olmayan anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devri yalnızca zilyetliğin devredilmesi yoluyla mümkün olabilmektedir. Bu durum terörizmin finansmanı ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçları açısından ciddi riskleri bünyesinde barındırmaktadır. Hamiline yazılı hisse senetlerinin kara parayı aklama ve terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılmasının önüne geçmek amacıyla borsada işlem görmeyen şirketlerde hamiline yazılı hisse senetlerinin sahiplerinin kaydedilmesine yönelik bir mekanizmaya olan ihtiyaç FATF raporunda da vurgulanmıştır. Mukayeseli hukukta ise birçok ülkede hamile yazılı pay senedi uygulaması yasaklanmış ya da hamile yazılı pay senetlerinin bir şirket veya kamu kuruluşuna rapor edilmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Yapılmak istenen, hamiline yazılı pay senetlerinin kötüye kullanımını önlemek amacıyla sahiplik bilgisinin takibinin sağlanabilmesi için pay sahiplerinin Merkezi Kayıt Kuruluşu'nda kayıt altına alınmasından ibarettir. Kayıt altına alınmamış olması genel kurula katılım ve sermaye artırımından yararlanma gibi birtakım haklardan yararlanamama sonucunu ortaya çıkarsa da, burada kurucu unsur yok edilmemekte, zilyetlikle devir konusunda bir engel bulunmamaktadır. Getirilen düzenleme FATF raporu ve mukayeseli hukuk örnekleriyle uyum içerisindedir”* değerlendirmeleri yapılmıştır³⁷⁷. Değişikliğin amacının doğrudan doğruya terörizmin finansmanı ile mücadele olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

KİSYFÖİK'nın 34 üncü maddesi ile TTK'ya Geçici 14 üncü Madde eklenmiştir. Buna göre, “*Hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, 31/12/2021 tarihine kadar Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirilmek üzere pay senetleri ile birlikte anonim şirkete başvurur. Başvuru üzerine anonim şirket yönetim kurulu, beş iş günü içinde hamiline yazılı pay sahipleri ile sahip oldukları paya ilişkin bilgileri Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirir.*” Şayet pay sahipleri anonim şirkete başvurmazsa bu kanundan doğan paya bağlı haklarını gerekli başvuru yapıncaya kadar kullanamayacaktır.

Bütün bu düzenlemeler anonim şirketlerde payın serbestçe devredilebilmesi ve pay sahibinin anonimliği gibi ilkelerin bir istisnası niteliğindedir. Ezcümle, bu istisnanın

³⁷⁷ TBMM, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 17.

getirilme amacı hamiline yazılı pay senedinin devri suretiyle terörist veya terör örgütlerine fon sağlamak ya da toplamanın önüne geçmektir.

f. Kripto Para Sistemleri Vasıtasıyla Transfer

Son yıllarda kripto para (*cryptocurrency*) olarak bilinen varlıkların kullanımı yaygınlaşmıştır. Kripto paralar terör örgütleri tarafından da kullanılır hale gelmiştir. Kripto para birimleri, devletlerin ve hükümetlerin kontrolünde değildir. Kişiler arasında elektronik cüzdandan cüzdana çok kolay ve hızlı bir şekilde transfer edilebilmektedir. Kripto paraların saklandıkları elektronik cüzdanların sahipliğinin tespiti ve haliyle transferin izinin tespiti oldukça zordur. Bütün bu nedenler terörizmin finansmanında kripto paraları cazip hale getirmektedir³⁷⁸.

Kripto para, “*güvenli işlem gerçekleştirmeyi garanti eden, fiziki niteliği olmayan, ancak bir ağ üzerinde kullanılabilen alternatif bir para*” olarak tanımlanmaktadır³⁷⁹. Bir başka tanımda kripto paranın “*eşler arasında geçerli, devlet destekli yasal ödeme aracına alternatif olarak, herhangi merkezi bir bankadan bağımsız olarak genel amaçlı değiş tokuş aracı olmak üzere, kriptografi adı verilen sistemle güvenliği sağlanan, yasal ödeme araçlarıyla değiş tokuş edilebilen bir değer dijital temsili*” olduğu ifade edilmiştir³⁸⁰. Daha kısa bir tanıma göre ise kripto para, “*dağınık bir yapıya sahip, merkezi bir otoriteye dayanmayan, herkese açık ve şifrelemeye dayalı para*”dır³⁸¹. Kripto para birimlerinin oluşturulmasında kriptografi tekniği kullanılır. Kriptografi, “*bilgiyi yalnız gizli bir anahtara sahip biri tarafından deşifre edilebilen okunamayan bir biçime dönüştürerek koruma tekniğidir.*”³⁸² Kripto paraların denetimi ise blok zincir teknolojisi ile sağlanmaktadır. Blokzincir teknolojisi “*büyük ve merkezi olmayan yani tek bir varlığın kontrol etmediği, halka açık bir ağ içinde eşzamanlı olarak kullanılabilen ve paylaşılabilen bilgileri içeren dijital bir veri tabanı*” olarak

³⁷⁸ MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi, s. 12.

³⁷⁹ Orhan Kemiksiz, “Blok Zincir Teknolojisi Bağlamında Kripto Paraların Sınıraşan Suçlar Ve Terörizmin Finansmanında Kullanımı”, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 2020, s. 26.

³⁸⁰ Deniz Turan, Cem Demircan, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1, 2021, s. 163.

³⁸¹ Yunus Emre Çamurşen, “Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar”, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, 2022, s. 74.

³⁸² Turan, Demircan, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 163.

tanımlanmıştır³⁸³. Bu teknolojinin temelinde “kriptografik özet fonksiyonu” yer almakta ve bu fonksiyon sayesinde, işlenen bir veri belirli bir uzunluktaki bit dizisinin özeti şeklinde çevrilebilmektedir³⁸⁴.

FATF raporlarında kripto paralar “*sanal varlıklar*” (*virtual asset*) veya “*kripto varlıklar, sanal varlıklar*” (*crypto-assets*) olarak anılmakta ve bu alanda hizmet sunan kuruluşlara da “*sanal varlık hizmet sağlayıcıları*” (*virtual asset service providers*) adı verilmektedir³⁸⁵. FATF, ülkelerin terörizmin finansmanı konusundaki önlemleri sanal varlıklara ve sanal varlık hizmet sağlayıcılarına da uygulamasını istemiştir³⁸⁶. 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunun³⁸⁷ 18 inci maddesinin 6 ıncı fıkrasında, “*elektronik para kuruluşunun kurulmasına ilişkin istenecek bilgi ve belgelere, işleyişine, sermaye ve özkaynak yapısına, şube, temsilci veya dış hizmet sağlayıcı kullanımına, kurumsal yönetim ilkelerine, iç sistemlerine, bilgi sistemleri yönetimine ve bu Kanun kapsamına girmeyen diğer faaliyetlerine, elektronik paranın ihraç edilmesi ve geri ödenmesine ilişkin usul ve esaslar Mali Suçları Araştırma Kurulunun görüşünün alınması suretiyle Bankaca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir*” hükmüne yer verilmiştir. Anılan kanun hükmüne dayanılarak çıkarılan Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmasına Dair Yönetmeliğin³⁸⁸ 3 üncü maddesinde kripto varlık, “*dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıkları ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır.

26/06/2024 tarih ve 7061 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun³⁸⁹ ile kripto paralarla ilgili önemli düzenlemeler yapılmıştır.

³⁸³ **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 162.

³⁸⁴ **Burcu Gediz Oral, Yusuf Yeşilkaya**, “Kripto Para İkilemi: Karapara Aklama ve Bitcoin”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 39, 2021/1, s. 215.

³⁸⁵ **Çamurşen**, “Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar”, s. 78; **FATF**, Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors on So-called Stablecoins, June 2020, s. 2, 6. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/> (E.T. 20/01/2023)

³⁸⁶ **FATF**, Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors on So-called Stablecoins, s. 23.

³⁸⁷ R.G. 27/06/2013, 28690.

³⁸⁸ R.G. 16/04/2021, 31456.

³⁸⁹ R.G. 02/07/2024, 32590.

Buna göre; **cüzdan** “kripto varlıkların transfer edilebilmesini ve bu varlıkların ya da bu varlıklara ilişkin özel ve açık anahtarların çevrim içi veya çevrim dışı olarak depolanmasını sağlayan yazılım, donanım, sistem ya da uygulamaları”, **kripto varlık** “dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak elektronik olarak oluşturulup saklanabilen, dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan ve değer veya hak ifade edebilen gayri maddi varlıkları”, **kripto varlık hizmet sağlayıcı** “platformları, kripto varlık saklama hizmeti sağlayan kuruluşları ve bu Kanuna dayanılarak yapılacak düzenlemelerde kripto varlıkların ilk satış ya da dağıtımı dahil olmak üzere kripto varlıklarla ilgili olarak hizmet sağlamak üzere belirlenmiş diğer kuruluşları”, **kripto varlık saklama hizmeti** “platform müşterilerinin kripto varlıklarının veya bu varlıklara ilişkin cüzdandan transfer hakkı sağlayan özel anahtarların saklanmasını, yönetimini veya Kurulca belirlenecek diğer saklama hizmetlerini” ve **platform** “kripto varlık alım satım, ilk satış ya da dağıtım, takas, transfer, bunların gerektirdiği saklama ve belirlenebilecek diğer işlemlerin bir veya daha fazlasının gerçekleştirildiği kuruluşları” ifade eder. 6362 sayılı Kanun’a eklenen 35/B maddesi ile, kripto varlık hizmet sağlayıcıların kurulabilmesi ve faaliyete başlaması için SPK’dan izin alınması zorunluluğu getirilmiştir. Kripto varlık hizmet sağlayıcıların ortaklarının, yönetim kurulu üyelerinin, temsile yetkili kişilerin terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olmamaları veya buna ilişkin kesinleşmiş mahkumiyetlerinin bulunmaması şarttır. Aynı şekilde kripto varlık hizmet sağlayıcının dağıtılabılır kârının yarısından fazlasını tek başına alma hakkını haiz olan veya şirket esas sözleşmesi uyarınca yönetim kurulunda üye sayısının yarısından fazlasını seçme veya aday gösterme şeklinde temsil edilme hakkına sahip olan gerçek kişilerin de terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olmamaları zaruridir. Benzer bir yükümlülük kripto varlık hizmet sağlayıcının tüzel kişi kurucu ortaklarının sermayesinin veya oy haklarının doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazlasını temsil eden payları ile bu oranın altında olsa dahi yönetim kurulunda temsil edilme hakkı veren imtiyazlı paylarına sahip ortaklar için de öngörülmüştür.

6362 sayılı Kanunun 35/C maddesi uyarınca, kripto varlık hizmet sağlayıcıları müşterilerin kimliklerini, 5549 sayılı Kanun ve ilgili diğer mevzuat hükümleri kapsamında tespit etmekle yükümlüdür. Ayrıca müşterilere ait nakit ve kripto varlıklar, kripto varlık hizmet sağlayıcıların mal varlığından ayrı olup, kayıtlar da bu hükme uygun olarak tutulur. Bu hususa malvarlığı değerlerinin dondurulması uygulamalarında dikkat edilmesi gerekmektedir.

Kripto paraların bir şifreleme teknolojisine sahip olması ve devletlerin kontrolünde olmaması nedeniyle transferinin takibi oldukça güçtür. Bu paraların kaydının tutulduğu herhangi bir merkezî kuruluş bulunmamaktadır. Bütün bu özellikleri dolayısıyla kripto para sistemleri terörizmin finansmanı konusunda oldukça riskli bir alandır. Küresel çapta finans sistemi üzerinden fiat paralar bakımından terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik olarak alınan tedbirlerin kripto para alanında uygulanabilmesi pek mümkün görünmemektedir. Üstelik terörizmin finansmanı ile mücadele araçlarının terör örgütlerinin fiat paralara erişimi engellemesi bakımından yakaladığı başarı terörizmin finansmanında kripto paraların kullanılabileceği endişesini ortaya çıkarmıştır³⁹⁰. Bu sebeple kripto para sistemlerinin sükelerini bilmek, inceleme konusu suç bakımından önemlidir. Kripto para sükeleri olarak *kullanıcılar*, *madenciler*, *borsalar*, *kripto para üreticileri* ve *kripto para tedarikçilerini* saymak mümkündür. Kripto para kullanıcıları, mal veya hizmet satın almak, ödeme yapmak veya yatırım yapmak amacıyla kripto para birimleri elde eden gerçek veya tüzel kişilerdir. Kullanıcılar, kriptografik bulmacaları çözerek, borsalarda gerçek para verip satın alarak, sattığı mal ve sunduğu hizmetin karşılığında kripto para kabul ederek veya bir başka kullanıcıdan hediye olarak kripto para edinebilir³⁹¹.

Yüzlerce farklı kripto para çeşidi olsa da kripto paralar temel olarak “*şeffaf*” ve “*gizlilik odaklı*” olmak üzere ikiye ayrılabilir³⁹². Bitcoin (BTC)³⁹³, Ethereum (ETH)³⁹⁴ gibi kripto para birimleri şeffaftır, yani blok zincirde saklanan tüm bilgiler halka açık bir şekilde saklanmaktadır. Bu özellik dolayısıyla fonlar ilk oluşturulma noktasına kadar hesaplar arasında kolaylıkla izlenebilir. Buna rağmen bu tür kripto paralar da belli suçların konusunu teşkil edebilmektedir³⁹⁵. Buna karşılık Monero (XMR), Verge (XVG) gibi kripto para birimleri gizlilik odaklıdır. Böylece bir işlemde aktarılan tutar kamuya açıklanmamakta, harcanılan para üretildiği yere bağlanmamakta ve kullanıcılar anonim

³⁹⁰ **Cynthia Dion-Schwarz, David Manheim, Patrick B. Johnston**, *Terrorist Use of Cryptocurrencies (Technical and Organizational Barriers and Future Threats)*, Rand Corporation, 2019, s. ix.;

³⁹¹ **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 165.

³⁹² **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 166.

³⁹³ Bitcoin (BTC)’nin 19/01/2023 tarihi itibarıyla dolaşan arzı 19,266,881 BTC’dir. Bu miktar Bitcoin’in karşılığı yaklaşık 407 milyar USD’dir. Bkz.: <https://coinmarketcap.com/> (E.T. 19/01/2023).

³⁹⁴ Ethereum (ETH)’nin 19/01/2023 tarihi itibarıyla dolaşan arzı 122,373,866 ETH’dir. Bu miktar Ethereum’un karşılığı yaklaşık 191 milyar USD’dir. Bkz.: <https://coinmarketcap.com/> (E.T. 19/01/2023).

³⁹⁵ **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 166, 167.

olarak kalmaktadır³⁹⁶. Mesela DEAS'nin bu sebeplerle Bitcoin yerine Monero vasıtasıyla bağış kabul etmeye başladığı bilinmektedir³⁹⁷.

Bahsedilmesi gereken bir diğere husus, kripto paralar arasında mikser görevi gören araçlardır. Mesela Tumblers adlı araç, lekelenmiş kripto paraları etkili bir şekilde temizleyebilmekte ve bunları devlet destekli temiz paralarla karıştırabilen bir işlev görmektedir. DarkLaunder, BitLaunder, CoinMixer ve CoinJoin gibi hizmetler de Bitcoin kullanıcılarına kendi paralarını temiz paralarla karıştırma olanağı sunmaktadır³⁹⁸. Bu araçların da suç faaliyetlerini izlemenin önüne geçebilecek mahiyette olduğunu kaydetmek gerekir.

Ayrıca terör örgütlerinin elinde tuttıkları kripto para birimlerine yönelik olarak kolluk kuvvetlerince veya diğere kişilerce yapılabilecek teknik siber saldırıların terör örgütleri bakımından önemli bir risk unsuru olduğu aktarılmaktadır. Bu risk unsuruna rağmen terör örgütlerinin kripto paraları kullanarak finansman kaynaklarına erişmeyi göze alabilecekleri belirtilmektedir³⁹⁹.

Yakın zamanda bir terör örgütünün web sitesi üzerinden kaynak toplama kampanyası başlattığı bilinmektedir. Bu örnekte, web sitesine bir karekod yerleştirilmiş ve kripto para göndermek isteyenlerin bu kodu cep telefonlarına okutması istenmiştir. Bu karekodun okutulmasıyla birlikte Bitcoin adresine para gönderimi sağlanabilmektedir⁴⁰⁰.

Özetlemek gerekirse kripto paraların merkezî olmaması, fizikî bir yapıda bulunmaması, anonim oluşu, kendi içinde bir şifre barındırması, küresel çapta dolaşımında olması, son derece hızlı işlem görmesi, kullanım maliyetinin azlığı ve işlem gördüğünde bu işlemin iptal edilememesi özellikleri dolayısıyla gayrimeşru işlemlerde kullanılabilme riski vardır⁴⁰¹. Aklama, terörizmin finansmanı, uyuşturucu ticareti, çocuk pornografisi, dolandırıcılık, vergi kaçakçılığı gibi bazı suçlar bu gayri meşru işlemlere örnek olarak gösterilebilir. Nitekim daha 2012 yılında, Bitcoin ile yapılan uyuşturucu ticaretinin çok

³⁹⁶ **Kemiksiz**, “Blok Zincir Teknolojisi Bağlamında Kripto Paraların Sınıraşan Suçlar Ve Terörizmin Finansmanında Kullanımı”, s. 101.

³⁹⁷ **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğere İllegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 168.

³⁹⁸ **Turan, Demircan**, “Kripto Paralar İle Terör ve Diğere İllegal Aktivitelerin Finansmanı”, s. 172.

³⁹⁹ **Dion-Schwarz, Manheim, Johnston**, *Terrorist Use of Cryptocurrencies (Technical and Organizational Barriers and Future Threats)*, s. 37, 45.

⁴⁰⁰ **Çamurşen**, “Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar”, s. 83.

⁴⁰¹ **Oral, Yeşilkaya**, “Kripto Para İkilemi: Karapara Aklama ve Bitcoin”, s. 220-222.

büyük bir kısmının “*Silk Road*” isimli elektronik ticaret platformu üzerinden gerçekleştirildiği tespit edilmiş ve bu durum FBI’ın dikkatini çekmiştir. Söz konusu platform hakkında yürütülen soruşturma neticesinde uyuşturucu ticareti, adam öldürmeye azmettirme, kara para aklama ve bilgisayar korsanlığı gibi birçok suçun bu yolla işlendiği tespit edilmiştir⁴⁰².

Terörizmin finansmanı suçunun kripto para göndermek (fon sağlamak) veya kabul etmek (fon toplamak) suretiyle işlenmesi halinde suçun ne zaman oluştuğu, suçun işlendiği yer, teşebbüsün ve gönüllü vazgeçmenin mümkün olup olamayacağı gibi konularda özellik arz eden durumlar gelişebilir. Dolayısıyla diğer yöntemlere göre daha yeni olan ve klasik finans hizmetlerinin dışında kalan bu yöntemin anlaşılması ceza hukuku bakımından önemlidir.

IV. ULUSLARARASI HUKUKTA TERÖRİZMİN FİNANSMANI

1. Birleşmiş Milletler

A. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (TFÖDUS)

BM düzeyinde terörizmin finansmanı ile mücadele konusundaki dağınık halde bulunan düzenlemelerin yeterli olmaması üzerine bu konuya özel uluslararası bir sözleşme hazırlama ihtiyacı hâsıl olmuştur. Bu ihtiyaç sebebiyle TFÖDUS kabul edilmiş ve uluslararası hukukun önemli metinleri arasında yerini almıştır. TFÖDUS’nin önemi ,hem terörizmin finansmanına dair olması hem de bir terörizm tanımı yapmak yerine dağınık haldeki bazı fiilleri sayarak neyin terör olduğunu realist bir tarzda göstermesidir⁴⁰³. “*Şu fiillerin finansmanı terörizmin finansmanı suçudur!*” denildiğinde sorulacak ilk soru “*Hangi fiiller terörizmdir?*” olacaktır. Gerçekten de, sorunun cevabına bir terörizm tanımı vermek yerine, dokuz farklı uluslararası anlaşmada yasaklanan fiillere işaret etmek ilginç bir metottur.

⁴⁰² **Asuman Yılmaz**, *Türk Sermaye Piyasası Hukuku Açısından Kripto Para Birimi Bitcoin*, İstanbul: Seçkin Y., 2023, s. 31.

⁴⁰³ **Kanat**, *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik: Realizm Çerçevesinde Kavramsal Bir Değerlendirme*, s. 85.

BM'nin kuruluşunun 50 nci yıldönümünde 24/10/1995 tarih ve 50/6 sayılı BM Genel Kurulu kararıyla bir beyanname yayımlanmıştır. Bu beyannamede BM'nin II. Dünya Savaşının yol açtığı acılardan doğduğu, çok önemli sınamalara maruz kaldığı, soğuk savaşın bittiği ve bu nedenle barış, kalkınma, demokrasi ve işbirliği fırsatlarının yaratılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca BM'nin üstlendiği bütün görevleri ve bununla bağlantılı bütün taahhütleri yerine getirmekte kararlı olduğu, bunun için de “barış, kalkınma, eşitlik ve adalet”in yol gösterici olacağı belirtilmiştir. Beyannamenin “barış” (*peace*) başlığında, “her biçimi ve tezahürüyle terörizm, sınırışan organize suç ve yasa dışı silah ticareti ile uyuşturucu üretimi ve tüketimi ve kaçakçılığının Devletlere ve insanlara yönelik tehditlerini yenmek için birlikte hareket edilmesi gerektiği”nin altı çizilmektedir⁴⁰⁴. TFÖDUS'nin önsözüne anılan beyannamenin bu vurguları hatırlatılarak başlanmıştır.

TFÖDUS'nin önsözünde atıf yapılan bir başka önemli metin 09/12/1994 tarih ve 49/60 sayılı BM Genel Kurul kararı ve ekinde yer verilen “*Uluslararası Terörizmin Ortadan Kaldırmaya Yönelik Önlemler Hakkında Beyanname*” (*Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism*) dir⁴⁰⁵. TFÖDUS'nin önsözünde, sözkonusu beyanname ile, BM'ye üye devletlerin, nerede ve kim tarafından yapıldığına bakılmaksızın devletler ve halklar arasındaki dostane ilişkileri ve devletlerin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürenler de dahil olmak üzere tüm terörist eylem, yöntem ve uygulamaların suç oldukları ve haklı gösterilemeyecekleri gerekçesiyle açık bir şekilde ve teyiden kınadığı hatırlatılmıştır. Bu kapsamda devletler, hukuki düzenlemelerini gözden geçireceklerdir.

BM Genel Kurulunun 17/12/1996 tarih ve 51/210 sayılı kararı, TFÖDUS'nin ön sözünde atıf yapılan bir başka düzenlemedir. Kararın birinci maddesinde nerede ve kim tarafından işlenirse işlensin terörün tüm eylem, yöntem ve uygulamalarının suç olduğu ve haksızlık teşkil ettiği vurgulanmıştır. İkinci maddede siyasal, felsefi, ideolojik, ırksal, etnik ve etnik kökene dayalı mülahazalar ne olursa olsun, siyasi amaçlarla kamuoyunda, bir grup insanda veya belirli kişilerde terör durumunu kışkırtmayı amaçlayan suç

⁴⁰⁴ UN, 50/6. Declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations, 24 October 1995. Bkz.: <http://www.un-documents.net/a50r6.htm> (E.T. 23/01/2023).

⁴⁰⁵ UN, 40/60. Measures to Eliminate International Terrorism, 09 December 1994, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/768/19/PDF/N9576819.pdf?OpenElement> (E.T. 23/01/2023).

eylemlerinin her koşulda haksız olduğu belirtilmiştir. Üçüncü maddede tüm taraf devletler, terörü önlemek ve terörle mücadele etmek konusunda uluslararası işbirliğini güçlendirmek maksadıyla uluslararası hukukun ilgili hükümlerine göre daha özenli olmaya davet edilmiştir. Üçüncü maddenin (f) bendinde doğrudan doğruya terörizmin finansmanı meselesi ele alınmıştır. Buna göre devletler, uygun iç hukuk düzenlemelerini yapmak suretiyle,

- teröristlerin ve gerek doğrudan, gerek hayır, kültürel veya sosyal amaçları da olan veya olduğunu iddia eden örgütler aracılığıyla veya aynı zamanda kişilerin terörist faaliyetlerin finansmanı amacıyla kullanılması da dahil olmak üzere, silâh kaçakçılığı, uyuşturucu trafiği ve haraç toplama gibi kanunsuz eylemler yoluyla dolaylı olarak karışmış örgütlerin finansmanını önlemek ve engellemek için tedbir almaya,
- gerektiği takdirde, meşru sermayelerin serbest dolaşımına hiçbir şekilde hanel getirmeksizin, terörist amaçlara hizmet edeceğinden şüphelenilen mali kaynakların önlenmesi ve hareketlerin engellenmesi için hukuki düzenlemeler yapmaya,

davet edilmişlerdir⁴⁰⁶. TFÖDUS'nin önsözünde anılan hükme doğrudan atıf yapılmıştır. BM Genel Kurulunun 15/12/1997 tarih ve 52/165 sayılı kararı ile devletler tekraren 51/210 sayılı kararın 3 üncü maddesinin (f) bendi kapsamındaki tedbirleri hayata geçirmeye davet edilmişlerdir. 51/210 sayılı kararı kuvvetlendirme amacı taşıyan bu karara da TFÖDUS'nin ön sözünde atıf yapılmıştır. 51/210 sayılı kararını önemli kılan bir başka önemli husus, karar ile terör saldırılarının önlenmesine yönelik uluslararası bir sözleşme taslağı hazırlamak üzere görevlendirilmiş bir Ad Hoc Komitenin kurulmasıdır. BM Genel Kurulunun 08/12/1998 tarih ve 53/108 sayılı kararı ile bu Ad Hoc Komiteye ilgili uluslararası belgeleri desteklemek üzere terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin bir sözleşme hazırlama görevi verilmiştir.

Bütün bu arka plana dayanarak,

⁴⁰⁶ UN, 51/210. Measures to Eliminate International Terrorism, 17 December 1996, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/761/65/PDF/N9776165.pdf?OpenElement> (E.T. 23/01/2023).

- terörizmin finansmanı konusunun uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddi şekilde kaygılandıran bir sorun teşkil ettiği,
- uluslararası terörizmin eylemlerinin sayı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri mali kaynaklarla orantılı olduğu,
- mevcut çok taraflı hukukî belgelerin, münhasıran terörizmin finansmanı konusuna eğilmediği,
- terörizmin, finansmanının engellenmesi ve faillerinin kovuşturulması ve cezalandırılması suretiyle tecziyesine yönelik etkili önlemlerin oluşturulması ve benimsenmesi amacıyla devletler arasında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine acilen ihtiyaç duyulduğu,

hususlarına işaret edilmiştir. Böylece TFÖDUS, 09/12/1999 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edilmiştir. Sözleşme, terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda ilk ayrıntılı ve en önemli uluslararası düzenleme niteliğini taşımaktadır. Sözleşme, 10/01/2000 tarihinde New York'ta imzaya açılmış ve Sözleşmenin 26 ncı maddesi uyarınca yirmi ikinci onayın BM Genel Sekreterliğine teslim edildiği tarihi takip eden 30 uncu gün, yani 10/04/2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁴⁰⁷. Türkiye tarafından sözleşme 27/09/2001 tarihinde imzalanmıştır. Onaylanması 10/1/2002 tarih ve 4738 sayılı Kanunla uygun bulunan Sözleşme, 1/3/2002 tarih ve 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak yürürlüğe girmiş ve iç hukukumuzun bir parçası haline gelmiştir⁴⁰⁸.

TFÖDUS, terörizmin finansmanının suç haline getirilmesi, sözleşme ile belirlenen tedbirlerin alınması, adli yardımlaşma ve suçluların iadesi olmak üzere taraf devletlere temel olarak üç yükümlülük getirmektedir.

Bunlardan ilki terörizmin finansmanının suç haline getirilmesidir. TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasında; "*Herhangi bir kişi, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, aşağıda tadat edilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde **kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten, fon sağlamak veya toplamakta ise, bu Sözleşmeyi ihlâl eder:** a) Ekte tadat*

⁴⁰⁷ Havva Begüm Tokgöz, "Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018, s. 55.

⁴⁰⁸ R.G. 01/04/2002, 24713.

olunan anlaşmaların herhangi biri kapsamında ve vazettiği tanım çerçevesinde suç teşkil eden eylem, b) Niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacını gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silâhlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler.” hükmüne yer verilmiştir. TFÖDUS'nin 4 üncü maddesinde, her taraf devletin 2 nci maddede belirtilen fiillerin iç hukukta suç olarak düzenlemesi ve cezalandırması gerektiği hükme bağlanmıştır. Sözleşmenin 5 inci maddesinde de tüzel kişiler bakımından da güvenlik tedbirlerinin öngörülmesi şart koşulmuştur.

TFÖDUS'nin ekinde yer verilen anlaşmalar kapsamındaki fiillerin işlenmesine fon sağlanması terörizmin finansmanı olarak kabul edilmiştir. Bu anlaşmalar TFÖDUS'un ekinde,

- Uçakların Yasadışı Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (16 Aralık 1970, Lahey) – ICAO,
- Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (23 Eylül 1971, Montreal) – ICAO,
- Diplomatik Ajanlar Dahil Uluslararası Korunan Kişilere Karşı Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (14 Aralık 1973, New York) – BMGK,
- Rehin Almalara Karşı Uluslararası Sözleşme (17 Aralık 1979, New York) – BMGK,
- Nükleer Maddelerin Fiziki Korunması Sözleşmesi (3 Mart 1980, Viyana),
- Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet veren Havalimanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi Protokolü, Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesine Ek Protokol (24 Şubat 1988, Montreal) - ICAO,
- Denizcilik Seferyollarının Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (10 Mart 1988, Roma) - IMO,

- Kıta Sahanelığında Kurulu Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Hakkında Protokol (10 Mart 1988, Roma)-IMO,
- Terörist Bombalamaların Önlenmesi Sözleşmesi (15 Aralık 1997, New York) - BMGK

olarak sayılmıştır. Bu anlaşmaların birçoğunda terör, terörist veya terörizm kavramları kullanılmamaktadır. TFÖDUS'un bu anlaşmalarda yasaklanan fiillerin finansmanını "terörizmin finansmanı" olarak nitelendirmesi bu bakımdan önemlidir. TFÖHK'ya bu anlaşma listesinin aynen dahil edilmesiyle terörizmin finansmanı bağlamında, ülkemizde nispi terör suçu olarak kabul edilen bazı fiillerin mutlak terör suçları gibi ele alınmasına neden olabilecek mahiyettedir.

TFÖDUS'nin ikinci maddesinde "*bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan*" katılan kişilere karşı işlenen ağır yaralama ve öldürme fiillerinin terör suçu olarak sayılmayacağı ifade edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, bir silahlı çatışma söz konusu ise bu çatışmaya doğrudan katılan tarafların birbirlerine karşı işlemiş buldukları öldürme ve ağır yaralama fiilleri terör suçu olarak kabul edilemeyecektir⁴⁰⁹.

Türkiye, Sözleşmenin bu hükmüne "*beyan*"da (*declaration*) bulunmuştur. Türkiye, Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasının bir silahlı çatışmanın varlığına işaret etmeyeceğini, silahlı çatışma tabirinin, örgütlü bir biçimde olsun veya olmasın, ceza hukuku kapsamında terörizm suçunu oluşturan fiillerin işlenmesinden farklı olan bir durumu betimlediğini beyan etmiştir. Ayrıca Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (b) bendinin, Sözleşmenin 21 inci maddesinde de ifade edildiği üzere, devletlerin BM Şartı da dahil olmak üzere uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerine, özellikle başka devletlerin topraklarında faaliyet gösteren terörist ve silahlı gruplara finansal destek sağlamama yükümlülüğüne zarar vermeyeceğini beyan etmiştir. Bu nedenle, ülkemizde terörizmin finansmanı suçu tanımlanırken fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller arasında TMK'da terör suçu olarak kabul edilen fiillere de yer verilmiştir. Ancak TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki bu düzenleme TFÖDUS uyarınca birtakım uluslararası

⁴⁰⁹ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 171, 172; **Tokgöz**, "Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi", s. 58.

mekanizmaları işletmeye yetmeyebilir. Söz gelimi, Sözleşmeye taraf olan devletler PKK'nın Türkiye Cumhuriyeti devleti ile silahlı çatışma halinde bulunduğunu, bu silahlı çatışmanın taraflarının doğrudan birbirlerine karşı gerçekleştirdikleri öldürme veya ağır yaralama fiillerini terör suçu olarak kabul etmeyebilir ve buna bağlı mekanizmaları işletmeyebilir⁴¹⁰.

TFÖDUS'un 1 inci maddesinin birinci fıkrasında fon kavramı tanımlanmıştır. Buna göre **fon (funds)**, “*her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havalelerini, hisse senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, işbu tadat sınırlayıcı olmaksızın kapsar.*” Sözleşmenin 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında **getiri (proceeds)**, “*2 nci maddede tanımlanan türde bir suçun işlenmesi sonucunda doğrudan veya dolaylı olarak edinilen fonları veya böyle bir suçun işlenmesi sayesinde doğrudan veya dolaylı olarak temin edilen fonları kapsar*” şeklinde tanımlanmıştır.

İkinci yükümlülük, sözleşme ile belirlenen tedbirlerin alınmasıdır. Bunların en önemlisi malvarlığı değerlerinin dondurulmasıdır. TFÖDUS'nin 8 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, “*her taraf devlet, gerektiğinde müsadere edilebilmeleri amacıyla, 2. Maddede belirtilen suçların işlenmesi için kullanılan, veya kullanılması için oluşturulan fonların veya bu suçlardan temin edilen kazançların tespiti, bulunması, dondurulması, el konulması için iç hukuku uyarınca gerekli tedbirleri*” alacaktır.

Üçüncü yükümlülük adli yardımlaşma ve suçluların iadesi konusundadır. TFÖDUS'nin 13 üncü maddesi uyarınca, 2 nci maddede yer alan suçların hiçbiri, suçluların iadesi ya da karşılıklı adli yardımlaşma bakımından, malî suç olarak kabul edilemeyecektir. Bu çerçevede taraf devletler, suçluların iadesi veya karşılıklı adli yardım talebini, sadece suçun malî olma vasfını ileri sürerek geri çeviremeyecektir. Sözleşmenin 14 üncü maddesinde, 2 nci maddede düzenlenen suçların siyasî, siyasî suçla bağlantılı veya siyasî saiklerle işlenmiş bir suç olarak değerlendirilemeyeceği ve dolayısıyla böyle

⁴¹⁰ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 172.

bir suç olduğu gerekçesiyle iade yahut adli yardım talebinin geri çevrilemeyeceği hükme bağlanmıştır⁴¹¹.

Terör fiillerine fon sağlayan veya toplayan kişiler, *aut dedere aut judicare*⁴¹² (*the obligation to extradite or prosecute*) ilkesi gereği ilgili devlet tarafından ya yargılanacak ya da iade edilecektir. “*Ya iade et ya yargıla*” ilkesi, hukukun üstünlüğü (*rule of law*) veya hukuk devleti (*rechtsstaat*) ilkesinin bir gereği olan cezasızlıkla mücadele kapsamında özellikle soykırım, savaş suçları, insanlığa karşı suçlar ve terör suçlarının cezasız kalmasını engellemek üzere geliştirilmiştir. Bunun uzantısı olarak adli yardımlaşma ve suçluların iadesi müesseselerinin etkili şekilde işletilmesi öngörülmektedir⁴¹³. Bu ilkenin bir yansıması olarak TFÖDUS’nin 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasında “*her taraf devlet, fail zanlısının kendi ülkesinde bulunması ve 1 inci ve 2 nci paragraflar uyarınca yargı yetkisini tesis etmiş olan diğer herhangi bir taraf devlete iade etmediği hallerde, 2 nci maddede belirtilen suçlar üzerinde yargı yetkisini tesis etmek için gerekli olabilecek tedbirleri de alır*” hükmüne yer verilmiştir. Aynı şekilde TFÖDUS’nin 9, 10 ve 11 inci maddelerinde yargılama veya iadeyle ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

B. BMGK Kararları

a. Yaptırımlar Rejiminin Genel Hatları

Terörizmin finansmanı ile uluslararası mücadele ve nihayetinde ülke iç hukuklarına sirayet eden sürecin temel olarak 1267 yaptırımlar rejimine dayandığı göz önüne alındığında, BMGK kararları ile bu kararlardaki hukukî eksiklik ve belirsizliklerin değerlendirilmesi ve 21 nci yüzyılın ilk çeyreği biterken gelinen aşamanın doğru bir şekilde tespit edilmesi çalışmamız bakımından özel bir önemi haizdir.

Nitekim bu kararlar, küresel düzeyde uygulama kabiliyetine sahip olmakta ve ülkelerin iç hukuklarını etkilemektedir. Örneğin, TFÖHK’nın “*Birleşmiş Milletler*

⁴¹¹ **Hatice Fulya Topuz**, “Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2022, s. 35.

⁴¹² **Tokgöz**, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 56.

⁴¹³ UN, The Obligation to Extradite or Prosecute (aut dedere aut judicare) Final Report of the International Law Commission, 2014, s. 1, 2. Bkz.: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf (E.T. 23/01/2023).

Güvenlik Konseyi kararları” başlıklı 5 inci maddesinde 1267, 1988, 1989 ve 2253 sayılı BMKG kararlarına doğrudan atıf yapılmıştır. Bu nedenle BMGK’nın yukarıda numaraları zikredilen ve bunların devamı niteliğindeki kararlarının uluslararası hukuk bağlamında değerlendirilmesi ve iç hukuk açısından dikkate alınması gerekmektedir.

BMGK kararları uluslararası sözleşme niteliğinde olmadığı için BM üyesi devletlerin bu kararları iç hukuklarında yürürlüğe koymaları gibi bir keyfiyet söz konusu değildir. Ancak BM’nin diğer organlarının aldığı kararların aksine BMGK kararları üye devletler bakımından bağlayıcılık taşımaktadır. BMGK kararlarına riayet etmeyen üye devletler BM sisteminin birtakım yaptırımları ile karşılaşabilmektedir. ABD, Çin, Fransa, Rusya ve Birleşik Krallık, BMGK’nın daimî üyeleridir (*permanent members*). Bunun yanısıra, BM Genel Kurulu tarafından iki yıllık sürelerle seçilen on geçici üyesi (*Non-permanent members*) bulunmaktadır⁴¹⁴. Bu özellikleri ve kararlarının bağlayıcı olması sebebiyle BMGK’nın bütün bir BM sisteminin merkez organı olduğu da ifade edilmiştir⁴¹⁵.

BM Şartının⁴¹⁶ 39 vd. maddelerinde BMGK’nın görev ve yetkileri sayılmıştır. BM Şartının 39 uncu maddesine göre, BMGK barışa yönelik herhangi bir tehdidi, barışın

⁴¹⁴ 2023 yılının Haziran ayı itibariyle geçici üyeler *Arnavutluk, Breziya, Gabon, Gana, Birleşik Arap Emirlikleri, Ekvador, Japonya, Malta, Mozambik ve İsviçre*’dir. Bu tezin savunulmasından sonra bu geçici üyelerin değişecek olması dolayısıyla bu dipnotun geçici üye ülke isimleri bakımından bir geçerliliğinin kalmayacağı gerçeği son derece dramatiktir. Türkiye’nin 12 nci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın 69 uncu Dönem BM Genel Kurulunda 24/09/2014 tarihinde yaptığı bir konuşmasında kullandığı “***Dünya 5’ten büyüktür.***” cümlesiyle özetlediği yapısal sorunun giderilmesi insan hak ve özgürlükleri, barış, huzur, güvenlik ve refah için elzemdir. Bkz.: <https://www.aljazeera.com.tr/haber/erdogan-dunya-5ten-buyuktur> (E.T. 19/06/2023). Ayrıca BMGK’nın yeniden yapılandırılması ile ilgili bir çalışmada şu değerlendirmeler yapılmıştır: “*Güvenlik Konseyi günümüzün askeri ve iktisadi güç dengesini ve coğrafi dağılımını yansıtmamaktadır. Almanya ve Japonya daimi üyelik için durumlarını güçlendirmektedirler. Gelişmekte olan ülkeler, Güney Afrika, Hindistan, Mısır, Breziya ve Nijerya ile birlikte, Güvenlik Konseyi’nde daha fazla temsiliyet istemektedirler. Fakat yeni daimi üyelikler konusunda anlaşmaya varılamayacağı kanıtlandı. İngiltere, Fransa ve Almanya bireysel olarak temsil edilmek yerine Avrupa Birliği olarak mı temsil edilmeli? Pakistan, Hindistan’ın üyeliği konusunu nasıl değerlendirirdi? Nijerya’nın üyeliğine Güney Afrika’nın tepkisi nasıl olurdu? Ya İslami bir ülkenin temsiliyeti?... Bu meseleleri çözmek hiç de kolay değil. Benzer biçimde, beş daimi üyenin veto haklarından vazgeçme ihtimalleri de oldukça düşüktür. Bununla birlikte, büyük ölçekli bir reformun imkansız olmasına rağmen, ***çalışma prosedürlerinde Güvenlik Konseyi’ni daha saydam ve daha hesap sorulabilir hale getiren değişimler yaşanmaktadır.***” Değerlendirme için bkz.: **Paul Taylor, Devon Curtis**, “Birleşmiş Milletler”, *Küreselleşen Dünya Siyaseti: Uluslararası İlişkilere Giriş*, ed., John Baylis, Steve Smith, Patrica Owens, çev. Hasan Basri Yalçın ve diğerleri, İstanbul: Küre Y., 2021, s. 493.*

⁴¹⁵ **Jussi M. Hanhimaki**, *The United Nations: A Very Short Introduction*, New York: Oxford University Press, 2008, s. 30.

⁴¹⁶ BM Şartı (Charter of The United Nations) 26/06/1945 tarihinde San Francisco’da imzalanmış ve Şartın 110 uncu maddesine uygun olarak 24/11/1945 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Şart, Türkiye adına dönemin Dışişleri Bakanı Hasan Saka ve Diplomat Hüseyin Ragıp Baydur tarafından imzalanmıştır. BM Şartı ve

bozulmasını, bir tecavüzün varlığını tespit edebilir, uluslararası barışı korumak ve yeniden tesis etmek için tavsiyelerde bulunabilir veya Şartın 41 ve 42 nci maddelerine istinaden hangi önlemlerin alınacağına karar verebilir. Şartın 41 nci maddesine göre, BMGK, silahlı kuvvet kullanımını içermeyen belli önlemleri almaya üye ülkeleri davet edebilir. Bu önlemler arasında ekonomik ilişkilerin, demiryolu, deniz ve hava ulaşımının, posta, telgraf, radyo ve diğer iletişim araçlarının kısmen veya tamamen kesilmesi gösterilmiştir. BM Şartının 42 nci maddesine göre, BMGK, Şartın 41 inci maddesinde sayılan önlemlerin yetersiz kaldığı veya kalacağı değerlendirmesiyle, uluslararası barış ve güvenliği korumak veya yeniden tesis etmek için hava, deniz ve kara silahlı kuvvetlerini harekete geçirebilecektir⁴¹⁷.

BM Şartının 41 inci maddesine istinaden silahlı kuvvet kullanımını içermeyen yaptırımlar, terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde müracaat edilen “*akıllı yaptırımlar*”ın da dayanağını teşkil etmektedir⁴¹⁸. Literatürde akıllı yaptırımları karşılamak üzere hedeflenmiş/hedefe yönelik yaptırımlar (*targeted sanctions, designer sanctions*) tabiri de kullanılmaktadır⁴¹⁹. Akıllı yaptırımlar doğrudan suç failleri ile bunların ilişki içerisinde olduğu kuruluş veya organizasyonlar bakımından hukuki sonuç doğurmaktadır^{420 421}. Hedef alınan kişi, kuruluş ve organizasyonlar listelenmekte ve bu

Uluslararası Adalet Divanı Statüsü TBMM tarafından 15/08/1945 tarih ve 4801 sayılı Kanun ile onanmıştır. (R.G. 24/08/1945, 6092).

⁴¹⁷ UN, Charter Of The United Nations, San Fransisco, 1945. Bkz.: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter> (E.T. 05/02/2023)

⁴¹⁸ **Ülkü Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2014, s. 51.

⁴¹⁹ **Daniel W. Drezner**, “Sanctions Sometimes Smart: Targeted Sanctions in Theory and Practice”, *International Studies Review*, (2011), 13, s. 96; **Arne Tostensen, Beate Bull**, “Are Smart Sanctions Feasible?”, *World Politics*, 54 (April 2002), s. 373; **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 49.

⁴²⁰ Konvansiyonel yaptırımların (*conventional sanctions*) etkisizliği ve kitlesel olarak insan hak ve hürriyetlerini ihlal etmesi sebebiyle akıllı yaptırımlara dair fikirlerin netleşmeye başladığını belirtebiliriz. 1998-1999 yıllarında İsviçre’nin Interlaken şehrinde gerçekleştirilen konferanslarda akıllı finansal yaptırımlar ele alınmıştır. Bu sebeple sürece “Interlaken Süreci” (*Interlaken Process*) denilmiştir. Yine 1999 yılında Londra’da yapılan bir konferansta konu ele alınmıştır. Akabinde 1999-2000 yıllarında Almanya’nın öncülüğünde Bonn ve Berlin şehirlerinde düzenlenen konferanslarda silah ambargosu ve seyahat kısıtlamaları ele alınmıştır. En sonunda 2001 yılının Temmuz ayında New York’ta Watson Enstitüsü’nün düzenlediği bir toplantıda konu tartışılmış ve raporlanmıştır. Bkz.: **Tostensen, Bull**, “Are Smart Sanctions Feasible?”, s. 379-380; **Natalie Red, Sue E. Eckert, Jarat Chopra, Thomas J. Biersteker**, “Targeted Financial Sanctions: Harmonizing National Legislation and Regulatory Practices”, *Smart Sanctions: Targeting Economic Statecraft*, ed, David Cortright, George A. Lopez, Rowman&Littlefield Publishers, 2002, s. 65.

⁴²¹ Kapsamlı yaptırımların (*comprehensive sanctions*), Birleşik Devletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Dünya Sağlık Örgütü’nün (WHO) çalışmalarını ciddi şekilde aksattığı ve bu nedenle

listeler BMGK kararlarına eklenmektedir. Gerektiğinde listelerde güncellemeler yapılabilen, belli isimler listelerden çıkarılabilmekte veya yeni isimler listelere eklenebilmektedir. Özellikle terörizmin finansmanı ile mücadele aracı olarak kullanılan akıllı yaptırımların gerek ulusal gerekse de uluslararası düzeyde oluşturduğu rejimin *sui generis* bir yapıya sahip olduğu ifade edilmiştir⁴²². Bu tür yaptırımların 11 Eylül saldırılarından sonra terörizm ve terörizmin finansmanı bağlamında yaygınlık kazandığını belirtmeliyiz.

Silah ambargosu, seyahat kısıtlamaları, diplomatik kısıtlamalar, ticari kısıtlamalar, hava trafik kısıtlamaları, kültürel ve sportif kısıtlamalar ve **malvarlığı değerlerinin dondurulması** akıllı yaptırımların başlıcaları arasında gösterilmektedir⁴²³. Çalışmamız özelinde malvarlığı değerlerinin dondurulması yaptırımları da bazı BMGK kararlarında listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonlara yönelik uygulanmaktadır. Nitekim, TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları ve bu listelerden çıkarılanlara ilişkin malvarlığının dondurulmasının kaldırılması kararlarının uygulanmasına yönelik Cumhurbaşkanı kararı, Resmî Gazete’de yayımlanır ve gecikmeksizin uygulanır*” hükmüne yer verilmek suretiyle BMGK'nın 1267, 1988, 1989 ve 2253 sayılı kararlarına doğrudan atıf yapılmıştır. Aslında kararlar birbirinin devamı niteliğinde olup doğrudan doğruya belli kişi, kuruluş veya organizasyonları hedef almaktadır. Bu kararların hayata geçmesi, Yaptırımlar Komitesi (*Sanctions Committee*) ile mümkün olmaktadır. Bahsi geçen kararlar vasıtasıyla kurulan komiteler BMGK'nın yardımcı organları (*subsidiary organs*) olarak belli usuller çerçevesinde çalışmaktadır⁴²⁴.

eleştirildiği bilinmektedir. Bkz.: **Mikael Eriksson**, *Targeting Peace: Understanding UN and EU Targeted Sanctions*, Routledge, 2011, s. 19-20.

⁴²² **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 51.

⁴²³ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 59.

⁴²⁴ **UN DPPA**, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, Fact Sheet 2023, s. 4. Bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/subsidiary_organ_series_3apr23_final.pdf (E.T. 19/06/2023).

Çoğu yaptırım rejiminde BMGK, hedeflenen tedbirler için bireylerin ve kuruluşların listelenmesi için kriterler belirlemektedir. Yaygın kriterler arasında barış, güvenlik veya istikrara yönelik tehditler, insan hakları ve uluslararası insancıl hukuk ihlalleri ve insani yardımın engellenmesi ve terör faaliyetleri gösterilebilir⁴²⁵. İlgili karardaki kriterlere uyan kişilerin listelenmesi işi, karar ile kurulan **komiteler** vasıtasıyla yapılmaktadır. Böylece kişi veya kuruluşlar “*Yaptırımlar Listeleri*”ne (*Sanctions Lists*) dahil edilmekte ve hedeflenen yaptırım uygulanmaktadır. BMGK’nın konsolide listesinde (*consolidated list*) 03/04/2023 tarihi itibarıyla 1000’den fazla kişi veya kuruluş yer almaktadır. Bu konsolide listelerde çok çeşitli komitelerin belirlediği isimler yer almaktadır. Ancak 1267, 1989 ve 2253 sayılı kararlarla oluşturulan El Kaide ve Deaş yaptırımlar rejiminin uygulanmasıyla oluşturulan listede 03/04/2023 tarihi itibarıyla 256 kişi veya kuruluş yer almaktadır. Buna karşılık örneğin 1591 sayılı karar ile hayata geçirilmiş Sudan yaptırımlar rejimi çerçevesinde 03/04/2023 tarihi itibarıyla sadece 3 kişi listede yer almaktadır⁴²⁶. Bu listelerde yer alan kişi veya kuruluşlarla ilgili olarak zaman içerisinde listeden çıkarma mekanizmaları (*de-listing mechanisms*) geliştirilmiştir. BM Genel Sekreterliği bünyesinde 2006 yılında BMGK’nın 1730 sayılı kararıyla bu konuyla ilgili bir Odak Noktası (*Focal Point*) kurulmuştur. 03/04/2023 tarihi itibarıyla, 96 kişi ve 39 kuruluşu kapsayan 119 adet listeden çıkarılma talebi Odak Noktası'na ulaşmış ve bunlardan 113’ü tamamen işleme alınmıştır. Odak Noktasının çalışmaları neticesinde 17 kişi ve 17 kuruluş, ilgili yaptırım komitesi tarafından listeden çıkarılmıştır⁴²⁷. Ayrıca, 2009 yılında 1904 sayılı BMGK kararı ile kurulan ve yetki alanı sadece 1267/1989/2253 Komitesi tarafından tutulan yaptırım listesini kapsayan Ombudsmanlık Ofisi (*The Office of the Ombudsperson*) bulunmaktadır. 31/03/2023 tarihi itibarıyla, Ombudsmanlık süreci tamamlanan 97 vakiada 63 kişi ve 28 kuruluş listeden çıkarılmış ve 29 listeden çıkarma talebi reddedilmiştir⁴²⁸.

BMGK, ilk yaptırım rejimini 1968 yılında Güney Rodezya'da iktidarın gayrimeşru bir şekilde ele geçirilmesine tepki olarak kurmuştur. 1968 yılından bugüne uzanan süreçte Güney Afrika, Eski Yugoslavya (2), Haiti (2), Angola, Liberya (3), Eritre/Etiyopya, Ruanda, Sierra Leone, Fildişi Sahili, İran, Somali/Eritre, Deaş ve El-

⁴²⁵ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 5.

⁴²⁶ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 5.

⁴²⁷ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 5.

⁴²⁸ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 5.

Kaide, Irak (2), Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Sudan, Lübnan, Kuzey Kore, Libya (2), Taliban, Gine-Bissau, OAC, Yemen, Güney Sudan ve Mali olmak üzere toplam 30 farklı yaptırım rejimi oluşturmuştur⁴²⁹.

1591 Sudan yaptırım rejimi ve komitesi⁴³⁰, 2551 El Şebab (Al-Shabaab) yaptırım rejimi ve komitesi⁴³¹, 1518 Irak yaptırım rejimi ve komitesi⁴³², 1533 Kongo Demokratik Cumhuriyeti yaptırım rejimi ve komitesi⁴³³, 1636 sayılı kararla kurulan ve 14/02/2005 tarihinde Beyrut'ta (Lübnan) meydana gelen terörist bombalamanın soruşturulmasını yürüten Uluslararası Bağımsız Soruşturma Komisyonunun çalışmalarını listeleme görevini yürüten komite⁴³⁴, 1718 sayılı karar ile kurulan ve DPRK'nın 09/10/2006 tarihindeki nükleer silah denemesi üzerinde çalışan komite⁴³⁵, 1970 Libya yaptırım rejimi ve komitesi⁴³⁶, 2127 Orta Afrika Cumhuriyeti yaptırım rejimi ve komitesi⁴³⁷, 2140 Yemen yaptırım rejimi ve komitesi⁴³⁸, 2206 Güney Sudan yaptırım rejimi ve komitesi⁴³⁹, 2374 Mali yaptırım rejimi ve komitesi⁴⁴⁰, 2653 sayılı Haiti yaptırım rejimi ve komitesi⁴⁴¹ bunlara örnek olarak gösterilebilir. **Bütün bu sayılan komiteler malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirlerini de uygulamaktadır.** Tedbirlerin uygulanmasında komiteler ICAO, IMO, WCO ve INTERPOL gibi kuruluşlarla yakın bir işbirliği içerisinde çalışmaktadır⁴⁴².

Öte yandan, 2023 yılında, gelinen aşamadaki şekliyle **1267/1989/2253 Komitesi (El Kaide ve Deaş)** ile **1988 Komitesi (Taliban)** çalışmamızın ilerleyen kısımlarında detaylarıyla incelenecektir. Burada çalışmamızın sınırlarını zorlamadan sadece BMGK yaptırımlar rejimleri ve komiteleri hakkında genel bilgi vermekle yetiniyoruz.

⁴²⁹ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 4.

⁴³⁰ UNSC, Resolution 1591, 29/03/2005. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1591> (E.T. 19/06/2023).

⁴³¹ UNSC, Resolution 2551, 12/11/2020. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2551> (E.T. 19/06/2023).

⁴³² UNSC, Resolution 1518, 24/11/2003. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1518> (E.T. 19/06/2023).

⁴³³ UNSC, Resolution 1533, 12/03/2004. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1533> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁴ UNSC, Resolution 1636, 31/10/2005. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1636> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁵ UNSC, Resolution 1718, 14/10/2006. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1718> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁶ UNSC, Resolution 1970, 26/02/2011. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1970> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁷ UNSC, Resolution 2127, 05/12/2013. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2127> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁸ UNSC, Resolution 2140, 26/02/2014. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2140> (E.T. 19/06/2023).

⁴³⁹ UNSC, Resolution 2206, 03/03/2015. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2206> (E.T. 19/06/2023).

⁴⁴⁰ UNSC, Resolution 2374, 05/09/2017. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2374> (E.T. 19/06/2023).

⁴⁴¹ UNSC, Resolution 2653, 21/10/2022. Bkz: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2653> (E.T. 19/06/2023).

⁴⁴² UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 5.

Son olarak belirtmeliyiz ki, yaptırımlar rejimi oluşturan BMGK kararlarının yanı sıra, 1373 sayılı karar ve bu kararın devamı niteliğindeki kararlar, terörizm ve terörizmin finansmanı meselelerinde genel düzenlemeler içermekte ve bir tür mevzuata benzemektedir⁴⁴³. Terörizmin finansmanının önlenmesi ile ilgili uluslararası arka planı bilmek bakımından 1373 sayılı kararın incelenmesi önem arz etmektedir. Nitekim 11 Eylül saldırılarından hemen sonra alınan 1373 sayılı kararın ortaya koyduğu güçlü irade ve etkiyle üye devletlerin TFÖDUS’u iç hukuklarının bir parçası haline getirme yönündeki çalışmaları hız kazanmıştır.

b. 1267 Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi

07/08/1998 tarihinde ABD’nin Nairobi (Kenya) ve Darüsselam (Tanzanya) Büyükelçilikleri bombalanmış ve bu olay BMGK’nın gündemine gelmiştir. BMGK, 13/08/1998 tarih ve 3915 nci toplantısında aldığı 1189 sayılı kararı (*resolution*) ile bu bombalamaları korkunç bir uluslararası terörizm olarak nitelendirmiştir. Anılan kararda TFÖDUS’nin da ekinde yer alan “*Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme*” hatırlatılarak üye devletlere, terörist faaliyetlere yardım etmeme ve terörizmi engelleme yönündeki yükümlülükleri hatırlatılmıştır⁴⁴⁴.

Afganistan’da devam eden iç savaşın, Taliban güçlerinin saldırısı sonrası derinleştiği, bu durumun bölgesel ve uluslararası barışa ciddi bir tehdit oluşturduğu, çok sayıda insanın zorla yerinden edilmesi ve mülteci akınına neden olduğu ileri sürülerek BMGK’nın 28/08/1998 tarih ve 3921 nci toplantısında 1193 sayılı karar alınmıştır. Bu kararda, Afgan ihtilafındaki grupların siyasi çözüm arayışında bulunarak, teröristleri ve terör örgütlerini barındırmaktan ve eğitmekten kaçınması, uluslararası insancıl hukuk ihlallerine son verilmesi ve bu alanda kabul görmüş normlara uyulması gerektiği vurgulanmıştır. Kararda, Mezar-ı Şerif kentinin 1998 yılının ağustos ayında Taliban tarafından ele geçirilmesiyle birlikte İran Başkonsolosluğunun ve personelinin

⁴⁴³ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 82.

⁴⁴⁴ **UNSC**, Resolution 1189, 13/08/1998. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1189> (E.T. 13/06/2023).

zaptedilmesi de kınanmıştır. İranlı diplomat ve kayıp diğer İran vatandaşlarının onurlu bir şekilde tahliye edilmesi konusunda Taliban uyarılmıştır⁴⁴⁵.

Afganistan’da durumun yatışmaması üzerine, BMGK’nın 08/12/1998 tarih ve 3952 nci toplantısında alınan 1214 sayılı kararda, 1189 ve 1193 sayılı kararlar hatırlatılarak uluslararası barış ve güvenliğin ciddi bir tehlikede olduğu vurgulanmıştır. Kararda ayrıca, iç savaşta kalıcı bir ateşkesin sağlanamaması, Taliban’ın saldırganlığı ile tırmanan çatışmalar nedeniyle insanî ıstırapın arttığı ve bu sebeple ciddi bir göçün başladığı, Şiiilere yönelik etnik ve dini temelli zulümlerin olduğu ifade edilmiştir. Taliban’ın BM insani yardım personelini Afganistan’dan tahliye etmesi eleştirilmiştir. Mezar-ı Şerif’te İranlı diplomatların ve bir gazetecinin öldürülmesi kınanarak bu durumun uluslararası hukukun açık bir ihlali olduğu belirtilmiştir. Taliban tarafından kontrol edilen bölgelerde teröristlerin barındırıldığı, eğitildiği ve terör eylemleri için hazırlık yapmasına imkân tanındığının altı çizilerek **terörizmin bastırılmasının uluslararası barış için elzem olduğu** kaydedilmiştir⁴⁴⁶. Kararın 13 üncü paragrafında, Taliban’ın teröristlere ve terör örgütlerine sığınak ve eğitim imkanları sağlamasını bırakması yönünde açık bir çağrı yapılmıştır⁴⁴⁷.

BMGK’nın 1189, 1193 ve 1214 sayılı kararları, 1267 sayılı kararın adeta zeminini hazırlamıştır. 1267 sayılı karar, 15/10/1999 tarih ve 4051 nci toplantısında alınmış ve hemen başında 1189, 1193 ve 1214 sayılı kararlar teyit edilmiştir. Taliban ve El-Kaide ile ilişkili kişi ve kuruluşlar hakkındaki 1267 sayılı kararın yeni bir yaptırımlar rejimi olduğu ifade edilmiştir⁴⁴⁸. Gerçekten kararın hükümleri tetkik edildiğinde yapısal olarak önceki kararlardan oldukça farklı olduğu, bu yeni yaptırımlar rejiminin işletilmesi için özel bir Komitenin kurulduğu göze çarpmaktadır. Yaptırımların hedef aldığı kişi, kuruluş veya organizasyonların listelendiği, bu listelere ekleme veya listelerden çıkarma yapılabildiği dikkat çekmektedir. “1267 rejimi” olarak ifade edilen bu yaptırım sisteminin

⁴⁴⁵ UNSC, Resolution 1193, 28/08/1998. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1193> (E.T. 13/06/2023).

⁴⁴⁶ UNSC, Resolution 1214, 08/12/1998. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1214> (E.T. 14/06/2023).

⁴⁴⁷ UNSC, Resolution 1214, prg. 13.

⁴⁴⁸ Laura Reiner, “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”, Dissertation, University of London, 2016, s. 5.

tamamen “uluslararası terörizmle uluslararası mücadele çerçevesinde” şekillendiği belirtilmektedir⁴⁴⁹.

1267 sayılı kararda, Afganistan’ın Taliban tarafından kontrol edilen bölgelerinde teröristlerin barındırılması, eğitilmesi ve terör eylemlerini planlayabilmeleri için ortam hazırlanması tekraren kınanmıştır. Bu kararda bir adım daha ileri gidilerek, Taliban’ın Usame Bin Ladin’e ve onun bağlantılı olduğu kişilere bu imkanları sağladığı açık bir şekilde belirtilmiştir. ABD’nin Nairobi (Kenya) ve Darüsselam (Tanzanya) Büyükelçiliklerinin bombalanmasından ve ABD dışındaki vatandaşlarının öldürülmesinden Usame Bin Ladin ve arkadaşlarını sorumlu tuttuğu, bunların iadesi için Taliban’a çağrıda bulunduğu da not edilmiştir. Taliban yetkililerinin 1214 sayılı kararın 13 üncü paragrafında yer verilen teröristlere ve terör örgütlerine sığınak ve eğitim imkanları sağlamaktan vazgeçmesi yönündeki çağrılarını cevapsız bıraktığı özellikle vurgulanmıştır. Bu sebeple, BMGK’nın BM Şartının “barışın tehdidi, bozulması ve saldırı eylemi durumunda alınacak önlemler” başlıklı VII. Bölümü uyarınca kararlarına saygı gösterilmesini sağlama kararlılığında olduğu belirtilmiştir⁴⁵⁰.

Kendisini Afganistan İslam Emirliği olarak adlandıran Taliban, önceki kararlara derhal uyararak uluslararası teröristlere ve terör örgütlerine sığınak ve eğitim imkanı sağlamayı durdurması, kontrolü altındaki topraklarda terörist kamplara müsaade etmemesi konusunda açık bir şekilde uyarılmıştır. Ayrıca Usame Bin Ladin’in hakkında suçlama bulunan bir ülkeye gecikmeksizin iade edilmesi istenmiştir⁴⁵¹. Bütün bunları yerine getirmesi için Taliban’a 14/11/1999 tarihine kadar süre verilmiştir. Taliban’ın bu çağrılara anılan tarihe kadar olumlu yanıt vererek Usame Bin Ladin’i iade etmemesi halinde 1267 sayılı kararın 4 üncü paragrafındaki yaptırımların Taliban’a karşı uygulanması BM üyesi devletlerden talep edilmiştir⁴⁵². Taliban’ın talepleri karşılayıp karşılamadığı, BM Genel Sekreterinin raporu üzerine BMGK tarafından belirlenecektir. Şayet BMGK 14/11/1999 tarihine kadar bu yönde bir belirlemede bulunmamışsa üye devletlerin;

⁴⁴⁹ **Reiner**, “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”, s. 5.

⁴⁵⁰ **UNSC**, Resolution 1267, 15/10/1999. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1267> (E.T. 14/06/2023).

⁴⁵¹ **UNSC**, Resolution 1267, prg. 2.

⁴⁵² **UNSC**, Resolution 1267, prg. 3.

- 1267 sayılı karar ile kurulmuş “Güvenlik Konseyi Komitesi” tarafından belirlenmiş Taliban’a ait, Taliban tarafından kiralanmış veya herhangi bir surette Taliban tarafından işletilen hava araçlarının, hac gibi dini yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacı da dahil olmak üzere zorunlu insanî ihtiyaç gerekçesiyle Komite tarafından önceden onaylanmadıkça kendi topraklarından kalkmasına veya topraklarına inmesine izin vermemek⁴⁵³,
- **Taliban’ın doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği mülklerden ya da işletmelerden elde edilen gelirler de dahil olmak üzere bütün fonları ile diğer mali kaynaklarını dondurmak ve bu dondurulan malvarlığı değerlerinin topraklarında bulunan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından Taliban’a, Taliban’ın ilişki içerisinde bulunduğu kişi veya işletmelere aktarılmasına, insani ihtiyaç durumlarında Komite tarafından vakıa bazında onaylanan durumlar hariç, müsaade etmemek,**

yönünde yükümlülükleri doğacaktır⁴⁵⁴.

Daha önce TFÖDUS’nin 09/12/1999 tarihinde BM Genel Kurulunda kabul edildiği aktarılmıştı. Görüldüğü üzere, BMGK’nın 1267 sayılı kararı TFÖDUS’nin BM Genel Kurulunda kabulünden yaklaşık iki ay önce alınmış ve 4 üncü paragrafının (b) bendinde Taliban özelinde terörizmin finansmanının önlenmesi bağlamında değerlendirilebilecek bir yaptırım türü üretilmiştir. Bu yaptırımların bir devlete yönelik olmaması ve doğrudan kişi hak ve özgürlüklerini kısıtlamaya yönelik olması eleştirilerek BMGK’nın böyle bir yetkisinin bulunmadığı ifade edilmektedir⁴⁵⁵. Bu yaptırım usulünün hukuk devleti, suçta ve cezada kanunîlik ilkesi, ceza kanunlarının belirliliği, kişi hak ve

⁴⁵³ Taliban’ın kontrol ettiği topraklara her türlü uçağın inmesi ve bu topraklardan kalkan her türlü uçağın başka topraklara inmesi yasaklanmamış, yasak kapsamına sadece Taliban’a ait veya Taliban tarafından işletilen uçaklar alınmıştır. Bu nedenle kapsamlı yaptırım yerine, hedeflenen gruba yönelik yaptırım uygulamasının tercih edildiği ifade edilmiştir. Bkz.: **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 88.

⁴⁵⁴ UNSC, Resolution 1267, prg. 4.

⁴⁵⁵ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 194. Ayrıca Komitenin 1267 Komitesinin listeye alma konusundaki kararını herhangi bir duruşma açmaksızın gizli olarak almasının bir kapalı kapı yaklaşımı olduğu, listeye alma ve listeden çıkarma prosedürünün ikili istihbarat ve kolluk kuvvetleri alışverişine dayanması nedeniyle doğasında siyasallaştırma olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bkz.: **Farnaz Mirshahi**, “The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence”, Master Thesis, University of Toronto, 2012, s. 6. Bu yaptırım rejiminin insan hak ve özgürlükleri bakımından doğurduğu risklerle ilgili olarak bkz.: **Juliana Baffoe**, “*The Consolidated (“terrorist”) List Maintained by the United Nations Security Council: Assessing Human Rights and Due Process Concerns*”, University of Oslo, 2007, s. 1.

özgürlüklerinin kısıtlanmasında anayasal ilkeler etrafında tahlilinin yapılması gereklidir. Terörizmin finansmanı suçu ve malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi incelenirken çalışmamızın kapsamına uygun düştüğü ölçüde bütün bu tahliller yapılacaktır.

1267 sayılı Kararın 6 ncı paragrafi ile özel bir komite kurulmuştur⁴⁵⁶. Bu komiteye “1267 Komitesi”⁴⁵⁷, “Yaptırımlar Komitesi”⁴⁵⁸, “El Kaide-Taliban Yaptırımlar Komitesi”⁴⁵⁹ gibi farklı isimler verilmektedir. BM üyesi devletlerin belli aralıklarla sundukları raporları incelemek ve alınan kararların uygulanıp uygulanmadığını denetlemek gibi temel görevleri olan Komitenin başkan ve yardımcısı BMGK tarafından atanmakta, sekreteryası ise BM Genel Sekreterliği tarafından yapılmaktadır⁴⁶⁰. Komite, 1267 sayılı kararın 4 üncü paragrafındaki tedbirleri ihlal eden kişi veya kuruluşları tespit etmek gibi önemli bir yetkiyle donatılmıştır⁴⁶¹. Yine aynı şekilde, 1267 sayılı kararın dördüncü paragrafındaki hava taşıtları ile malvarlığı değerlerini belirleme yetkisine de sahip olacaktır⁴⁶². Komitenin, kararın 4 üncü paragrafında sayılan tedbirlere ilişkin muafiyet taleplerini ve IATA’ya verilecek muafiyetleri karara bağlama yetkisi bulunmaktadır⁴⁶³.

Bu yeni yaptırımlar rejiminde ortaya çıkan sorunlar, Komitenin yapısına ilişkin eleştiriler ve yeni birtakım gelişmeler nedeniyle, 11 Eylül öncesinde ve sonrasında alınan BMGK kararlarıyla Komitenin görev ve yetkilerinde birtakım değişiklikler yapılmıştır⁴⁶⁴.

⁴⁵⁶ UNSC, Resolution 1267, prg. 4. Ayrıca bkz.: **Kristen E. Boon, Aziz Huq, Douglas C. Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, Vol. 122: U.N. Response to Al Qaeda--Developments Through 2011 (Terrorism Documents of International and Local Control), Oxford University Press, 2012, s. 1.

⁴⁵⁷ **Reiner**, “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”, s. 5; **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s.1.

⁴⁵⁸ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 188.

⁴⁵⁹ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 88.

⁴⁶⁰ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 88.

⁴⁶¹ “...identifying where possible persons or entities...” Bkz.: UNSC, Resolutions 1267, prg. 6/d; **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s.1.

⁴⁶² UNSC, Resolution 1267, prg. 6/e; **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s.1.

⁴⁶³ UNSC, Resolution 1267, prg. 6/f.

⁴⁶⁴ **Rabecca N. Marchetti**, “The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects”, Master Thesis, Columbia University, 2017, s. 4.

11 Eylül öncesinde, BMGK'nın 19 Aralık 2000 tarih ve 4251 nci toplantısında alınan 1333 sayılı karar ile Taliban'a silah ambargosu getirilmiştir⁴⁶⁵. El Kaide ve Usame Bin Ladin ile bağlantılı kişi veya kuruluşların (*associated with individuals and entities*)⁴⁶⁶ yaptırım listesine eklenmesine ve malvarlığı değerlerinin dondurulmasına karar verilmiştir⁴⁶⁷. Karar ile Taliban'ın uyuşturucu faaliyetlerinde bulunduğu ve teröristlerin finansmanında kullanılmak üzere haşhaş ekimi yaptığı belirtilerek bütün bu faaliyetlerin durdurulması çağrısında bulunulmuştur⁴⁶⁸. Üst düzey Taliban temsilcilerine her hâl ve şartta seyahat yasağı getirilmiştir⁴⁶⁹. Komiteye BM ve kuruluşları, hükümet ve hükümet dışı kuruluşları, Uluslararası Kızılhaç Komitesi gibi Afganistan'a insani yardım sağlama amacı taşıyan kuruluşların listesini tutma görevi verilmiştir⁴⁷⁰. Ayrıca BMGK'ya tavsiyelerde bulunmak, yaptırımların uygulanması ve yürütülmesiyle ilgili olarak üye devletlere danışmak, rapor vermek, yaptırımların insanî sonuçlarını gözden geçirmek üzere "Uzmanlar Komitesi" (*expert committee*) kurulmuş⁴⁷¹ ve Komitenin uzmanlardan oluşmadığına ilişkin eleştiriler⁴⁷² karşılanmıştır.

BMGK, 30/07/2001 tarih ve 4352 nci toplantısında aldığı 1363 sayılı kararıyla, 1267 Komitesi'ne, silah ambargoları, terörle mücadele, silah alımı ile bağlantısı göz önünde bulundurularak, **terörizmin finansmanı**, kara para aklama, finansal işlemler ve uyuşturucu ticareti konularında rapor verecek beş uzmandan oluşan New York merkezli bir İzleme Grubu'nun (*Monitoring Group*) kurulmasına karar vermiştir⁴⁷³. Kurulan İzleme Grubu'na yaptırım tedbirlerinin ihlaline ilişkin tavsiyelerde bulunmak üzere ayda en az bir kez rapor verecek bir Yaptırım Uygulama Destek Ekibi (*Sanctions Enforcement Support Team*) bulunmaktadır⁴⁷⁴.

⁴⁶⁵ UNSC, Resolution 1333, 19/12/2000, prg. 5/a. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1333> (E.T. 17/06/2023).

⁴⁶⁶ **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 4.

⁴⁶⁷ UNSC, Resolution 1333, prg. 8/c.

⁴⁶⁸ UNSC, Resolution 1333, prg. 9.

⁴⁶⁹ UNSC, Resolution 1333, prg. 14.

⁴⁷⁰ UNSC, Resolution 1333, prg. 12.

⁴⁷¹ UNSC, Resolution 1333, prg. 15/a; **Marchetti**, "The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects", s. 6.

⁴⁷² **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 88.

⁴⁷³ UNSC, Resolution 1363, 30/07/2001, prg. 4/a. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1363> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁷⁴ UNSC, Resolution 1363, prg. 4/b.

11 Eylül sonrasında, BMGK'nın 16/01/2002 tarih ve 4452 nci toplantısında 1390 sayılı karar alınarak Taliban ve El Kaide'ye yönelik yaptırımlar artırılarak genişletilmiş ve bütün dünya çapında uygulanabilir hale getirilmiştir⁴⁷⁵. Daha önceden sadece Taliban'ın kontrolü altındaki Afgan topraklarıyla ilişkilendirilen yaptırımlar artık "*Usame bin Ladin, El Kaide örgütü üyeleri ve Taliban ile bunlarla ilişkili diğer bireyler, gruplar, teşebbüsler ve kuruluşları*" kapsayacaktır⁴⁷⁶.

1267 yaptırımlar rejiminin 11 Eylül saldırılarından sonra küreselleştiği rahatlıkla gözlenebilmektedir. Hatta 11 Eylül saldırılarından önceki kararlarda "*Afganistan'daki Durum*" (*The Situation in Afghanistan*) başlığı kullanılırken artık "*Uluslararası barış ve güvenliğe yönelik terör eylemlerinin neden olduğu tehditler*" (*Threats to international peace and security caused by terrorist acts*) başlığı tercih edilmeye başlanmıştır. 1267 yaptırımlar rejimi, özellikle 11 Eylül'den sonra kapsam ve listenin genişletilmesiyle birlikte, uluslararası insan hakları standartlarına uygun olmadığı nedeniyle yoğun bir şekilde eleştirilmiştir. Bu rejimin "*istilacı bir doğaya sahip ve şeffaflıktan yoksun olduğu*" ileri sürülerek insan hakları standartlarına ve adil yargılama sürecine uygunluğunun daha yoğun bir şekilde incelenmesine yol açtığı aktarılmaktadır. En önemli eksiklik olarak, listeden çıkarılma talebinde bulunulabilecek bir mekanizmanın olmaması ve listeye alınmada kullanılan kanıtların gözden geçirilmesi için bir aleni duruşma fırsatının bulunmaması olarak gösterilmiştir. Bir başka husus da listeye alınan kişiler hakkındaki yetersiz bilgiler sebebiyle bankacılık ve finans kurumlarının doğru varlıkları dondurmasının zorluğudur⁴⁷⁷. Bu hukuki eksikler, genellikle üye devletler ile ABD arasında listeden çıkarma onayı için siyasi müzakere sürecinin işlemesine neden olmaktadır⁴⁷⁸.

BMGK, 11 Eylül saldırılarından sonra artan eleştirilere karşılık olarak bir dizi yeni kararlar almıştır. 20/12/2002 tarih ve 1452 sayılı kararı ile gıda maddeleri, kira veya

⁴⁷⁵ UNSC, Resolution 1390, 16/01/2002, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1390> (E.T. 17/06/2023); **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 89.

⁴⁷⁶ **Marchetti**, "The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects", s. 7. "*İlişkili*" terimini karşılamak üzere İngilizce "*...associated with...*" ifadesi kullanılmıştır. Bkz.: UNSC, Resolution 1390, prg. 2.

⁴⁷⁷ **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 6.

⁴⁷⁸ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 192; **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 6.

ipotek, ilaçlar ve tıbbi tedavi, vergi, sigorta primi ve kamu hizmeti ücretleri dahil olmak üzere temel harcamalar için gerekli veya münhasıran mesleki ücretlerin ödenmesi ve yasal hizmetlerin sağlanmasına yönelik olarak ortaya çıkan masrafların ödenmesi ile ilgili fonların veya diğer mali varlıkların ya da ekonomik kaynakların rutin olarak tutulmasına istisna getirilmiştir. Bunun için ilgili devletlerin Komiteye bilgi vermesi ve Komitenin bu bildirimden itibaren 48 saat içerisinde olumsuz yönde bir karar vermemesi şarttır⁴⁷⁹. Böylece, gıda veya konut satın almak ya da kamu hizmetleri, sağlık giderleri, vergiler, sigorta, profesyonel mesleki ücretler veya diğer olağanüstü harcamaları ödemek için gerekli olan belirli fonlar, varlıklar veya kaynaklar dondurulmaktan korunmuştur⁴⁸⁰. 17/01/2003 tarih ve 1455 sayılı karar ile üye devletlerin Komite'ye sunmak zorunda olduğu raporlara ilişkin belli kurallar getirilmiştir⁴⁸¹. 15/01/2004 tarih ve 1526 sayılı kararı ile Komiteye destek olmak üzere 18 ay süreyle Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi (*The Analytical Support and Sanctions Monitoring Team*) oluşturulmuştur⁴⁸².

29/07/2005 tarih ve 1617 sayılı karar ile 1390 sayılı ve önceki kararlardaki "ilişkili" ifadesinden neyin kastedildiği biraz daha belirli hale getirilmiştir. 1617 sayılı kararın 2 nci paragrafına göre "*El Kaide, Usame bin Ladin veya Taliban ya da bunların herhangi bir hücresi, bağlı kuruluşu, ayrılıkçı grubu veya türevi tarafından, bunlarla bağlantılı olarak, bunlar adına veya bunları desteklemek üzere eylem veya faaliyetlerin finanse edilmesine, planlanmasına, kolaylaştırılmasına, hazırlanmasına veya gerçekleştirilmesine katılma,; bunlara silah ve malzeme tedarik eden, satan veya aktaran,*

⁴⁷⁹ UNSC, Resolution 1452, 20/12/2002, prg. 1/a. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1452> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁸⁰ Mirshahi, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 7.

⁴⁸¹ UNSC, Resolution 1455, 17/01/2003. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1455> (E.T. 18/06/2023). Türkiye BM Daimi Temsilcisi 16/04/2003 tarihinde bir nota ile birlikte Türkiye'nin raporunu Komiteye sunmuştur. Notada şöyle denilmektedir: "*Türkiye'nin Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcisi, Güvenlik Konseyi'nin 1267 (1999) sayılı kararı uyarınca kurulan Güvenlik Konseyi Komitesi Başkanı'na saygılarını sunar ve Komite Başkanı'nun 4 Mart 2003 tarihli notuna atıfta bulunarak, Türkiye'nin 1455 (2003) sayılı karar uyarınca hazırladığı raporu ilişikte sunmaktan onur duyar.*" UNSC, S/AC.37/2003/(1455)/6, 17/04/2003. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/351/85/PDF/N0335185.pdf?OpenElement> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁸² UNSC, Resolution 1526, 30/01/2004, prg. 6. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1526> (E.T. 18/06/2023).

bunlar için eleman toplayan veya başka bir şekilde bunların eylem veya faaliyetlerini destekleyen”ler ilişkili kabul edilecektir⁴⁸³.

2005 yılının Eylül ayında New York'ta Dünya Zirvesi (*World Summit*) yapılmıştır. Bu zirveye üye devletlerin önemli bir çoğunluğu iştirak etmiştir. 1267 yaptırımlar rejiminin birkaç yıllık uygulamasının ardından toplanan bu zirvede Kofi Annan'ın “*Daha Geniş Bir Özgürlük*” (*In Larger Freedom*) adlı raporu sunulmuştur. Zirve, BM Genel Kurulunun 16/09/2005 tarih ve 60 ncı oturumunda kabul edilen Dünya Zirvesi Sonuç Belgesi (*2005 World Summit Outcome*) ile nihayete ermiş ve BMGK'ya “*kişi ve kuruluşların yaptırım listelerine alınması ve bu listelerden çıkarılması ile ilgili olarak adil ve açık ve belirli usullerin mevcut olmasını sağlama*” çağrısında bulunulmuştur⁴⁸⁴. Sonuç Belgesinin 81 ila 91 nci maddeleri terörizm hakkındadır. Belgenin 85 nci paragrafında, “*Terörizmle mücadelede uluslararası işbirliğinin, BM Şartı ve ilgili uluslararası sözleşme ve protokoller de dahil olmak üzere uluslararası hukuka uygun olarak yürütülmesi gerektiğini kabul ediyoruz. Devletler, terörle mücadele için alınan tüm tedbirlerin, bilhassa insan hakları hukuku, mülteci hukuku ve uluslararası insancıl hukuk olmak üzere uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olmasını sağlamalıdır.*” denilmiştir⁴⁸⁵. 86 ncı paragrafta, “*Devletlere terör faaliyetlerini organize etmekten, finanse etmekten, teşvik etmekten, eğitim vermekten veya başka bir şekilde desteklemekten kaçınmaları ve topraklarının bu tür faaliyetler için kullanılmamasını sağlamak için uygun önlemleri almaları çağrımızı yineliyoruz.*” ifadelerine yer verilmiştir⁴⁸⁶. Belgenin 106 ila 110 uncu maddeleri ise yaptırımlar (*sanctions*) ile ilgilidir. 107 nci maddede, yaptırımların net ölçütlerle etkili bir şekilde uygulanması, izlenmesi, periyodik olarak gözden geçirilmesi, hedeflerine ulaşmak için gerektiği kadar sınırlı bir süre boyunca yürürlükte kalması ve nihayet hedeflerine ulaştığında kaldırılması önerilmiştir⁴⁸⁷. 108 inci maddede, BMGK, yaptırımların uygulanmasına ve etkilerine ilişkin izlemeyi iyileştirmeye, yaptırımların hesap verilebilir

⁴⁸³ UNSC, Resolution 1617, 29/07/2005, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1617> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁸⁴ **Carolyn M. Evans**, “Towards a more accountable United Nations Security Council - why, to whom, for what, and how”, PhD Thesis, University of New South Wales, 2019, s. 205.

⁴⁸⁵ **UN General Assembly**, *2005 World Summit Outcome*, 16/09/2005, Sixtieth Session, s. 22. Bkz.: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf (E.T. 20/06/2023).

⁴⁸⁶ **UN General Assembly**, *2005 World Summit Outcome*, s. 22.

⁴⁸⁷ **UN General Assembly**, *2005 World Summit Outcome*, s. 26.

bir şekilde uygulanmasını sağlamaya, bu tür izlemenin sonuçlarını düzenli olarak gözden geçirmeye ve BM Şartına uygun olarak yaptırımların uygulanmasından kaynaklanan özel ekonomik sorunları ele alacak bir mekanizma geliştirmeye davet edilmiştir⁴⁸⁸. Ayrıca 109 uncu maddede, kişi ve kuruluşların yaptırım listelerine alınması ve bunların listelerden çıkarılması ile insanî muafiyetler tanınması için adil, açık ve belirli usul kurallarının konulması için çağrıda bulunulmuştur⁴⁸⁹. Bütün bu çağrılar başta etkisiz kalmış, ancak daha sonra dikkate alınarak bazı önemli geliştirmeler yapılmıştır.

BMGK'nın 19/12/2006 tarih ve 5599 sayılı toplantısında alınan 1730 sayılı karar ile listeden çıkarma prosedürüne (*de-listing procedure*) yönelik olarak bir Odak Noktası (*Focal Point*) oluşturulmuştur⁴⁹⁰. Bu tarihe kadar listeden çıkarmaya ilişkin bir prosedür öngörülmuş değildi⁴⁹¹. Elbette böyle bir yapının oluşturulması, bireylerin listeden çıkarılma talepleriyle ilgili doğrudan erişim imkânı tanınması bakımından önemlidir. Bununla birlikte, oluşturulan bu yapı, listelemelerin incelemesini yapma veya başvuran bireylere çözüm sağlama yetkisine sahip olmadığı için yetersiz kalmış ve eleştirilmiştir⁴⁹². Bu Odak Noktası sadece 1267 yaptırımlar rejimi için değil, diğer bütün yaptırımlar rejimleri bakımından da geçerlidir. Ancak ileride bahsi geçecek olan Ombudsmanlık Ofisi (*Office of the Ombudsperson*) önce sadece 1267 rejimine münhasır olarak kurulmuş, 2011'de 1267 rejiminin 1267/1989 El Kaide-Deaş ve 1988 Taliban rejimi olarak ikiye ayrılmasından sonra yetkisi sadece El Kaide-Deaş listeleri ile sınırlandırılmıştır. Bu süreçten sonra ve halihazırda da 1988 Taliban Komitesinin oluşturduğu listelerden çıkarılma taleplerinin Odak Noktasına iletilmesi gerekmektedir.

BMGK'nın 21/12/2006 tarih ve 5609 uncu toplantısında alınan 1735 sayılı karar ile üye devletlerin veya bölgesel örgütlerin bildirecekleri kişi veya kuruluşların konsolide listelere (*consolidated list*) eklenmesi yönündeki taleplerinin gerekçeli ve bu listeye eklenmesini sağlayacak verilere dayalı olması ile kişi veya kuruluşların hangi gerekçeyle listeye dahil edildiğinin özetine listelerde yer verilmesi gerektiğine ilişkin usul kuralları

⁴⁸⁸ UN General Assembly, 2005 World Summit Outcome, s. 26.

⁴⁸⁹ UN General Assembly, 2005 World Summit Outcome, s. 26.

⁴⁹⁰ UNSC, Resolution 1730, 19/12/2006, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1730> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁹¹ Marchetti, "The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects", s. 8.

⁴⁹² Mirshahi, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 7.

getirilmiştir⁴⁹³. Kararın 14 üncü paragrafında listeden çıkarma talepleri değerlendirilirken, **i) kişi veya kuruluşun bir kimlik hatası nedeniyle konsolide listeye alınıp alınmadığı, ii) kişi veya kuruluşun ilgili kararlarda (özellikle 1617 sayılı karar) belirtilen kriterleri karşılayıp karşılamadığı** hususlarının göz önünde bulundurulacağı hükme bağlanmıştır. Komite, bunlardan ikincisini incelerken kişinin ölmüş olup olmadığını ya da kişi veya kuruluşun Konsolide Listedeki tüm kişi ve kuruluşlar da dahil olmak üzere El Kaide, Usame bin Ladin, Taliban ve bunların destekçileriyle 1617 sayılı kararın 2 nci paragrafında tanımlandığı şekliyle tüm ilişkilerini kestiğinin kesin olarak gösterilip gösterilmediğini göz önünde bulundurabilecektir⁴⁹⁴.

30/06/2008 tarih ve 5928 nci toplantısında aldığı 1822 sayılı kararı ile BMGK, konsolide listelerin ve listede yer alma gerekçesinin özetlerinin Komitenin internet sitesinde yayımlanması⁴⁹⁵ ve bu listelerin her yıl gözden geçirilmesi⁴⁹⁶ (*annual review of the names on the Consolidated List*) yönünde karar almıştır. Halihazırda da bu listeler ve gerekçe özetleri “Listeleme Nedenlerinin Özetleri” (*Narrative Summaries of Reasons for Listing*) başlığı ile BMGK’nın resmi internet sitesinde yayımlanmaktadır⁴⁹⁷. Listelere ekleme veya listelerden çıkarma yapılması halinde BMGK’nın resmî internet sitesinden basın bülteni halinde duyurulmaktadır⁴⁹⁸.

BMGK’nın 17/12/2009 tarih ve 6247 nci toplantısında 1904 sayılı karar alınarak listeden çıkarma taleplerini incelemek üzere “Ombudsman Ofisi” (*Office of the Ombudsperson*) kurulmuştur⁴⁹⁹. Hatırlanacak olursa daha önce 1730 sayılı kararla Odak

⁴⁹³ UNSC, Resolution 1735, 21/12/2006, prg. 5. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1735> (E.T. 18/06/2023); **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 90.

⁴⁹⁴ UNSC, Resolution 1735, 21/12/2006, prg. 14.

⁴⁹⁵ UNSC, Resolution 1822, 30/06/2008, prg. 13. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1822> (E.T. 18/06/2023). BMGK’nın gündemini, çıktılarını ve sonuçlarını açıklamaması veya gerekçelendirmemesi halinde, otoritesine yönelik tutumlar ve meşruiyetine ilişkin algılar üzerinde olumsuz etkilerin olduğu ve bunun da üye devletlerin BMGK’nın talimatlarına uymalarının gecikebileceği, **bu gecikmenin de en güzel örneklerinden birisinin 1267 sayılı kararda kendini gösterdiği** yönündeki görüş için bkz.: **Carolyn M. Evans**, “Towards a more accountable United Nations Security Council - why, to whom, for what, and how”, s. 157.

⁴⁹⁶ UNSC, Resolution 1822, 30/06/2008, prg. 22.

⁴⁹⁷ “*Narrative Summaries of Reasons for Listing*” için bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/qa_sanctions_list/summaries (E.T. 18/06/2023).

⁴⁹⁸ “*Press Releases*” için bkz.: <https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1267/press-releases> (E.T. 18/06/2023).

⁴⁹⁹ UNSC, Resolution 1904, 17/12/2009, prg. 10. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1904> (E.T. 18/06/2023); **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s. 2.

Noktası (Focal Point) oluşturulmuş ve fakat bu yapı istenilen düzeyde etkili olamamıştı. Kararın 20 nci paragrafında, Ombudsmanın yüksek ahlaki karaktere sahip, tarafsız ve dürüst kişiliği ile ön plana çıkan bir kişi olacağı belirtilmiştir. Ayrıca Ombudsmanın hukuk, insan hakları, terörizmle mücadele ve yaptırımlar konusunda yüksek bilgi birikimi ve tecrübeye sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Ombudsmanlık Ofisinin çalışma usulü ve raporlarından Deaş-El Kaide Komitesi incelenirken bahsedilecektir.

c. 1988 Taliban Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi

BMGK, 1267 sayılı kararla Taliban'ı Usame Bin Ladin de dahil olmak üzere diğer teröristlere sığınak ve eğitim sağlamayı durdurmaya zorlamak için seyahat kısıtlamaları ve mali ambargolar uygulamıştır. Önceki kısımlarda detaylarıyla bahsedildiği üzere BMGK, 1333 ve 1390 sayılı kararlarla bu rejimi dönüştürerek Taliban ve El-Kaide ile bağlantılı kişi ve kuruluşlara karşı akıllı yaptırımlar uygulamaya başlamıştır. BMGK, 17/06/2011 tarih ve 6557 nci toplantısında aldığı 1988 ve 1989 sayılı kararlarıyla rejimi ikiye ayırarak Taliban için bir Komite ve El-Kaide için başka bir Komite kurmuştur⁵⁰⁰. Bu sebeple tutulan listeler de farklılaşmıştır⁵⁰¹. 1267 yaptırımlar rejiminde önemli bir kırılmaya işaret eden bu kararların her ikisi de TFÖHK'nın 5 nci maddesinde zikredilmektedir.

1988 sayılı karar uyarınca kurulan komiteye⁵⁰² "1988 Yaptırımlar Komitesi"⁵⁰³ (1988 Sanctions Committee) veya "Taliban Yaptırımlar Komitesi" denilmektedir. Bu karara istinaden tutulan listede Taliban ve Taliban ile bağlantılı kişi veya kuruluşlara yer verilmektedir. Taliban Listesine ve bir başka isimlendirmeye Afganistan Özel Listesine (Afghanistan-specific list)⁵⁰⁴ alınma kriteri "terörizm" yerine "Afganistan'ın barış, istikrar ve güvenliğine yönelik tehdit" olarak belirlenmiştir⁵⁰⁵. Böylece 11 Eylül öncesindeki 1267 yaptırımlar rejiminin ilk döneminde olduğu gibi hedefe yönelik

⁵⁰⁰ UN DPPA, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*, s. 22; **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 8.

⁵⁰¹ **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s. 2.

⁵⁰² UNSC, Resolution 1988, 17/07/2011, prg. 30. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1988> (E.T. 18/06/2023)

⁵⁰³ Bkz.: <https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1988> (E.T. 18/06/2023).

⁵⁰⁴ **Boon, Huq, Lovelace**, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s. 3.

⁵⁰⁵ **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 8.

yaptırımlar Afganistan ile sınırlandırılmıştır⁵⁰⁶. 1267 yaptırımlarının hem zaman ve mekân sınırlaması yoktu hem de üstelik süresizdi. 1988 sayılı karar ile oluşturulan yaptırımlar Afganistan ülkesine özel geçici bir tedbire dönüşürken, 1267/1989 El Kaide/Deaş yaptırımları ise belirli bir bölge ya da devletle bağlantılı olmaması bakımından önceki statüsünü korumaktadır⁵⁰⁷.

1988 sayılı karara göre tutulan listeye BMGK'nın internet sitesinden erişilebilmektedir.⁵⁰⁸ Bu listede adı yer alan kişilere 1904 sayılı karar ile kurulan Ombudsman Ofisine başvurma imkânı tanınmamıştır. Ancak bu kişiler listelerden çıkarılma taleplerini 1730 sayılı karar çerçevesinde BM Genel Sekreterliği nezdinde kurulan Odak Noktasına (*Focal Point for De-listing*) iletebilecektir⁵⁰⁹.

1988 Yaptırımlar Komitesi, 30/11/2011'de kabul ettiği “*Komite İşlerinin Yürütülmesine Dair Rehber*”deki (*Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work*) usullerle çalışmaktadır. Bu rehber 15/04/2013 ve 03/12/2018 tarihlerinde değişikliğe uğramış olup güncel hali BMGK'nın resmi internet sitesinde yer almaktadır⁵¹⁰.

1988 sayılı kararı takiben 2082 (2012), 2160 (2014), 2255 (2015), 2501 (2019), 2557 (2020), 2611 (2021), 2615 (2021) ve 2665 (2022) sayılı kararlar Taliban ve onlarla bağlantılı diğer kişi ve gruplara yönelik yaptırım tedbirleriyle ilgilidir.

BMGK'nın 17/12/2012 tarih ve 6890 ıncı toplantısında alınan 2082 sayılı kararda öncelikle Taliban ile bağlantılı kişi veya kuruluşlarla ilgili hangi tedbirlerin

⁵⁰⁶ Bu karardan tam 10 yıl sonra, 30 Ağustos 2021 tarihi itibarıyla ABD bütün unsurlarıyla birlikte Afganistan'dan çekilmiştir. ABD Merkez Kuvvetler Komutanı Orgeneral Kenneth McKenzie o tarihte şu açıklamaları yapmıştı: “*Amerikan vatandaşlarını ve savunmasız Afganları tahliye etmeye yönelik askeri misyonun sonunda, Afganistan'dan çekilmemizin tamamlandığını duyurmak için buradayım. Son C-17 uçağı 30 Ağustos'ta ABD Doğu Yakası saatiyle 15.29'da Kabil Hamid Karzai Uluslararası Havalimanı'ndan havalandı ve ülkede kalan son insanlı uçaklar şu anda Afganistan'ın üzerindeki hava sahasından çekiliyor.*” Haber için bkz.: <https://tr.euronews.com/2021/08/31/abd-afganistan-dan-tamamen-cekildi-son-bes-ucak-kabil-den-ayr-ld> (E.T. 18/06/2023).

⁵⁰⁷ **Mirshahi**, “The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence”, s. 9.

⁵⁰⁸ Bkz.: <https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/1988/materials/summaries> (E.T. 18/06/2023).

⁵⁰⁹ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 92; **Marchetti**, “The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects”, s. 13. Ayrıca bkz.: UNSC, Resolution 2255, 21/12/2015, prg. 17, 33. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1988> (E.T. 18/06/2023); UNSC, Resolution 1988, prg. 20.

⁵¹⁰ “**Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work**” için bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/guidelines_1988_committee_3_december_2018_english.pdf (E.T. 18/06/2023).

uygulanacağı⁵¹¹, bağlantılı kişi veya kuruluşlardan neyin anlaşılacağı⁵¹², muafiyetlerden⁵¹³ bahsedildikten sonra üye devletlerin listeye alınmasını istediği kişi veya kuruluşlarla ilgili mümkün olduğunca fazla bilgiyi sunmasının önemi hatırlatılmıştır. Bu bilgilerin INTERPOL'ün Özel Bildirim (*Special Notice*) yayımlamasına yetecek kadar olmasına önem verilmiştir⁵¹⁴. Ayrıca listeye bir isim eklendikten hemen sonra, listeye alınma gerekçelerinin açıklayıcı özeti de dahil olmak üzere, kamuya açıklanabilir tüm ilgili bilgilerin Komitenin resmî web sitesinde BM'nin tüm resmî dillerinde yayımlanması, BM Genel Sekreterliğinden talep edilmiştir⁵¹⁵. Komitenin, listeye bir isim eklemesini takip eden 3 iş günü içinde Afganistan Hükûmetini ve Afganistan Daimî Temsilciliğini bilgilendirmesi yönünde karar alınmıştır. Şayet kişi veya kuruluşun başka bir devletin uyuşunda olduğu düşünülüyorsa ilgili devlet bilgilendirilecektir⁵¹⁶. Daha önce Komiteye destek olmak üzere 1526 sayılı kararla kurulan Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin görev süresi 30 ay daha uzatılmıştır⁵¹⁷. 17/06/2014 tarih ve 2160 sayılı karar da aynı mahiyette olup Afganistan'ın barış, istikrar ve güvenliğine tehdit teşkil eden ve 1988 sayılı karar uyarınca kurulan Komite tarafından listelenen Taliban ile bağlantılı kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşlara yönelik **malvarlıklarının dondurulması**, seyahat yasağı ve silah ambargosu tedbirleri yeniden teyit edilmiştir⁵¹⁸. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin görev süresi, 2017 yılının aralık ayına kadar uzatılmıştır⁵¹⁹.

21/12/2015 tarih ve 2255 sayılı BMGK kararı ile, Afganistan'ın barış, istikrar ve güvenliğine tehdit teşkil eden ve 1988 sayılı karar uyarınca kurulan Komite tarafından listelenen Taliban ile bağlantılı kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşların mal varlıklarının dondurulması, seyahat yasağı ve silah ambargosu devam ettirilmiştir⁵²⁰. Listede yer alan

⁵¹¹ UNSC, Resolution 2082, 17/12/2012, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2082> (E.T. 20/06/2023).

⁵¹² UNSC, Resolution 2082, prg. 2.

⁵¹³ UNSC, Resolution 2082, prg. 8-9.

⁵¹⁴ UNSC, Resolution 2082, prg. 13.

⁵¹⁵ UNSC, Resolution 2082, prg. 17.

⁵¹⁶ UNSC, Resolution 2082, prg. 19.

⁵¹⁷ UNSC, Resolution 2082, prg. 35.

⁵¹⁸ UNSC, Resolution 2160, 17/06/2014, prg. 1, 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2160> (E.T. 22/06/2023).

⁵¹⁹ UNSC, Resolution 2160, prg. 43.

⁵²⁰ UNSC, Resolution 2255, 21/12/2015, prg. 1, 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2255> (E.T. 22/06/2023).

kişi ve kuruluşların mal varlıklarının dondurulması ve seyahat yasağı tedbirlerinden muaf tutulma taleplerini 1730 sayılı karar uyarınca oluşturulan Odak Noktasına (*Focal Point*) ulaştırarak liste dışı bırakılma sürecinden yararlanabilmelerine imkân tanınmıştır⁵²¹. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin görev süresi 2019 yılının aralık ayına kadar uzatılmıştır⁵²². BMGK, Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin, üye devletler, Şanghay İşbirliği Örgütü (*The Shanghai Cooperation Organization*), Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (*The Collective Security Treaty Organization*) ve Birleşik Deniz Kuvvetlerinin de (*The Combined Maritime Forces*) aralarından bulunduğu kuruluşlarla, uyuşturucu kaçakçılığı ile listede yer alan kişi ve kuruluşlar arasındaki bağlantı konusunda düzenli diyalog kurmasını talep etmiştir⁵²³. BM Genel Sekreterliğinden, 1988 Yaptırımlar Listesini BM'nin tüm resmî dillerine ek olarak “*Dari*”⁵²⁴ ve “*Peştü*”⁵²⁵ dillerinde de yayımlaması istenmiştir⁵²⁶.

11/12/2021 tarih ve 2615 sayılı BMGK kararı ile, Afganistan'daki insanî kriz dolayısıyla insanî yardım sağlanmasının 2255 sayılı kararın 1 nci paragrafının (a) bendini ihlal etmediğine karar verilerek fonların insanî yardım dağıtımını desteklemek için gerekli mal ve hizmetlerin sağlanması için kullanılmasına izin verilmiştir⁵²⁷. Bu kararın alındığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde gözden geçirileceği belirtilmiştir. Bu sebeple 17/03/2022 tarihinde 2626, 16/03/2023 tarihinde 2678 ve 2679 sayılı kararlar alınmıştır. 2679 sayılı karar ile BM Genel Sekreterliğine Afganistan'daki insanî durum ile ilgili olarak en geç 17/11/2023 tarihine kadar kapsamlı bir raporu BMGK'ya sunması istenmiştir⁵²⁸. Ayrıca bağımsız değerlendirmeyi desteklemek üzere, başta insani yardım, insan hakları ve özellikle kadın ve kız çocuklarının hakları, dini ve etnik azınlıklar, güvenlik ve terörizm, narkotik maddeler, kalkınma, ekonomik ve sosyal zorluklar,

⁵²¹ UNSC, Resolution 2255, prg. 22.

⁵²² UNSC, Resolution 2255, prg. 51.

⁵²³ UNSC, Resolution 2255, Annex, prg. (o).

⁵²⁴ Darice, Doğu Farsçası veya Afgan Farsçası olarak bilinen Farsçanın bir lehçesidir. Bkz: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Darice> (E.T. 22/06/2023).

⁵²⁵ Peştü dili, Afgan (Peştûn, Pehtûn, Pathân) adı verilen halk tarafından konuşulmakta olup Derî Farsçası ile birlikte Afganistan'ın ve Kuzeybatı Pakistan'ın sınır eyaletinin resmî dilidir. Bkz.: *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, “Peştü Dili”, 34. C., s. 254. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/34/C34011145.pdf> (E.T. 22/06/2023).

⁵²⁶ UNSC, Resolution 2255, s. 4.

⁵²⁷ UNSC, Resolution 2615, 11/12/2021, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2615> (E.T. 22/06/2023).

⁵²⁸ UNSC, Resolution 2679, 16/03/2023, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2679> (E.T. 22/06/2023).

diyalog, yönetim ve hukukun üstünlüğü olmak üzere Afganistan'ın karşılaştığı mevcut zorlukların ele alınması amacıyla BM sistemi içindeki ilgili oluşumların tavsiyeler sunması talep edilmiştir⁵²⁹.

d. 1267/1989/2253 Deaş/El Kaide Yaptırımlar Rejimi ve Komitesi

aa. 1989 Sayılı Karar

BMGK'nın 17/06/2011 tarih ve 6557 nci toplantısında alınan 1989 sayılı karar ile 1267 yaptırımlar rejimi kapsamında oluşturulan El-Kaide listesinde yer alan kişi ve kuruluşların malvarlıklarının dondurulması, seyahat yasağı ve silah ambargosu uygulanması yönündeki tedbirler teyit edilerek konsolide liste bölünmüştür⁵³⁰. Buna göre 1267 ve 1333 sayılı kararlar uyarınca oluşturulan konsolide listenin "C" bölümünde yer alan "El-Kaide ile ilişkili kişiler" (*Individuals associated with Al-Qaida*) ve "D" bölümünde yer alan "El-Kaide ile ilişkili kuruluşlar, diğer grup ve teşebbüsler" (*Entities and other groups and undertakings associated with Al-Qaida*) ve bundan sonra bu listelere dahil edilenler El-Kaide Yaptırım Listesi (*Al-Qaida Sanctions List*) olarak bilinecektir⁵³¹.

Daha önce bahsettiğimiz 1988 sayılı karar uyarınca, Taliban ve onlarla bağlantılı kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşlar ile ilgili olarak, 1267 ve 1333 sayılı kararlar kapsamında oluşturulan konsolide listenin "A" bölümünde yer alan "Taliban ile ilişkili kişiler" (*Individuals associated with the Taliban*) ve "B" bölümünde yer alan "Taliban ile ilişkili kuruluşlar, diğer grup ve teşebbüsler" (*Entities and other groups and undertaking associated with the Taliban*) hakkında El-Kaide'ye yönelik olan yaptırımlar uygulanmayacaktır. 1989 sayılı kararda bu husus özellikle not edilmiştir⁵³².

1989 sayılı karar uyarınca, El-Kaide Listesinden çıkarılma taleplerinin değerlendirilmesi için daha önce 1904 sayılı karar ile kurulan Ombudsman Ofisinin görev süresi 18 ay süreyle uzatılmıştır⁵³³. Daha önce de değindiğimiz gibi Ombudsman Ofisinin

⁵²⁹ UNSC, Resolution 2679, prg. 2.

⁵³⁰ Boon, Huq, Lovelace, *Terrorism: Commentary on Security Documents*, s. 3.

⁵³¹ UNSC, Resolution 1989, 17/06/2011, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1989> (E.T. 03/07/2023).

⁵³² UNSC, Resolution 1989, prg. 2.

⁵³³ UNSC, Resolution 1989, prg. 21.

görevi sadece 1989 sayılı karar ile oluşturulan listeden çıkarılma talepleriyle sınırlıdır. Bu listeden çıkarılma taleplerinin iletilebilmesi ve bir Ombudsman Ofisi marifetiyle değerlendirilmesinin önemini daha iyi anlayabilmek için 2002 ila 2010 yılları arasında Alman Anayasa Mahkemesi Başkanlığı görevini yürüten Hans-Jürgen Papier'in “*Bu listelerde adınızın yer alması halinde, hiçbir şey yapamazsınız*”⁵³⁴ tespitini hatırlamak gerekir.

1989 sayılı karar ile tüm BM üyesi devletler FATF'nin “*Kara Para Aklamaya İlişkin Kırk Tavsiyesi*” (*Forty Recommendations on Money Laundering*) ve “*Terörizmin Finansmanına İlişkin Dokuz Özel Tavsiyesi*”nde (*Nine Special Recommendations on Terrorist Financing*) yer alan uluslararası standartları uygulamaya kuvvetle teşvik ve davet edilmiştir⁵³⁵.

1989 sayılı kararı 2083, 2161, 2170, 2178, 2199, 2214 sayılı kararlar izlemiş ve yaptırım rejiminde birtakım güncellemeler yapılmıştır. 17/12/2012 tarih ve 2083 sayılı karar ile Ombudsman Ofisinin görev süresi 30 ay daha uzatılmıştır⁵³⁶. Listede yer alan kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşun belli tedbirlerden muaf tutulma taleplerini incelemek üzere Odak Noktası da yetkilendirilmiştir⁵³⁷. FATF'nin aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili tavsiye kararlarına yeniden atıf yapılmıştır⁵³⁸. 17/06/2014 tarih ve 2161 sayılı karar ile Ombudsman Ofisinin ve Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin görev süresi 2017 yılının aralık ayına kadar uzatılmıştır⁵³⁹.

15/08/2014 tarih ve 2170 sayılı kararda Irak ve Suriye'nin bazı bölgelerinin Deaş ve ANF'nin kontrolünde olduğu, bunun doğurduğu şiddet hareketlerinin milyonlarca insanın yerinden edilmesine yol açtığı, sivil halk üzerindeki yıkıcı etkilerinden endişe duyulduğu, Deaş'ın terör eylemlerinin kınandığı belirtilmiştir. Buradan hareketle BM üyesi tüm devletler, 1373 sayılı karardaki yükümlülüklerine istinaden, terör eylemleri gerçekleştiren Deaş ve ANF de dahil olmak üzere El-Kaide ile mücadelede işbirliği

⁵³⁴ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 194.

⁵³⁵ UNSC, Resolution 1989, prg. 41.

⁵³⁶ UNSC, Resolution 2083, 17/12/2012, prg. 19. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2083> (E.T. 03/07/2023).

⁵³⁷ UNSC, Resolution 2083, prg. 8, 37.

⁵³⁸ UNSC, Resolution 2083, prg 25, 44.

⁵³⁹ UNSC, Resolution 2161, 17/06/2014, prg. 41, 73. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2161> (E.T. 04/07/2023).

yapmaya davet edilmiştir⁵⁴⁰. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi, Deaş ve ANF'nin oluşturduğu tehdit, silah ve mali kaynakları ile demografik yapısı hakkında rapor hazırlamak üzere görevlendirilmiştir⁵⁴¹.

24/09/2014 tarih ve 2178 sayılı karar ile Deaş, ANF ve El-Kaide ile bağlantılı tüm gruplar, teşebbüsler ve kuruluşlar tarafından silah altına alınan veya bunlara katılan yabancı terörist savaşçıların (*foreign terrorist fighters*) oluşturduğu tehdit konusunda Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibine rapor hazırlama görevi verilmiştir⁵⁴². Kararda ayrıca, BM üyesi devletlerin yabancı terörist savaşçıların akışını durdurmalarının BMGK'nın 1373 sayılı kararı uyarınca zorunlu olduğu hatırlatılmıştır⁵⁴³.

12/02/2015 tarih ve 2199 sayılı kararda, üye devletlere yönelik çok önemli bir ikazın yer aldığı görülmektedir. Buna göre, devletlerin kendi vatandaşlarının ve topraklarında bulunan diğer kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak petrol, malzeme ve diğer doğal kaynaklar da dâhil olmak üzere Deaş ve ANF'ye **ekonomik kaynak temin etmemesi** gerekir⁵⁴⁴.

27/03/2015 tarih ve 2214 sayılı karar ile Libya'da Deaş, Ansar Al Charia ve El Kaide ile bağlantılı diğer kişi ve kuruluşlar nedeniyle oluşan terör tehdidi, bunların silah ve finansman kaynakları hakkında rapor hazırlanması için Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibine 180 gün süre verilmiştir⁵⁴⁵. Kararda terörle mücadele edilmesi için hukukun üstünlüğüne saygının önemi vurgulanmış ancak uluslararası yükümlülüklerle uyulmamasının radikalleşmenin (*radicalization*) artmasına katkıda bulunan ve cezasızlık hissini (*sense of impunity*) besleyen bir unsur olduğu not edilmiştir⁵⁴⁶.

⁵⁴⁰ UNSC, Resolution 2170, 15/08/2014, prg. 5. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2170> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁴¹ UNSC, Resolution 2170, prg. 22.

⁵⁴² UNSC, Resolution 2178, 24/09/2014, prg. 21. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2178> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁴³ UNSC, Resolution 2178, prg. 24.

⁵⁴⁴ UNSC, Resolution 2199, 12/02/2015, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2199> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁴⁵ UNSC, Resolution 2214, 27/03/2015, prg. 13. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2214> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁴⁶ UNSC, Resolution 2214, prg. 6.

bb. 2253 Sayılı Karar

Bütün bu sürecin akabinde, 1267/1989 yaptırımlar rejiminde önemli bir yer tutan 17/12/2015 tarih ve 2253 sayılı karar ile Deaş bu yaptırımlar rejimi kapsama alınmıştır⁵⁴⁷. Bu kararın kabulüyle birlikte, 1267/1989 El-Kaide Yaptırımlar Komitesi "1267/1989/2253 Deaş ve El-Kaide Yaptırımlar Komitesi" ve El-Kaide Yaptırımlar Listesi "Deaş ve El-Kaide Yaptırımlar Listesi" olarak anılacaktır. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi ve Ombudsmanlık Ofisinin görev süresi 2019 yılının aralık ayına kadar uzatılmıştır⁵⁴⁸. Ayrıca, 2015 yılının şubat ayında yayımlanan "Terör Örgütü Deaş'ın Finansmanı" hakkındaki FATF raporunun memnuniyetle karşılandığı ve FATF'nin terörizmin finansmanının engellenmesine yönelik çabalarını sürdürmesinin önemli olduğu belirtilmiş, terörizmin finansmanı ile ilgili FATF'nin tavsiyelerinin dikkate alınmasının elzem olduğu vurgulanmıştır⁵⁴⁹. Aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadeleyi (AML/CFT) engelleyen durumların tespiti ve yapısal eksikliklerin bir an önce giderilmesinin gerekliliğine dikkat çekilmiştir⁵⁵⁰. Son olarak üye devletler, 1373 sayılı kararın 1 inci paragrafının (d) bendindeki yükümlülüklerine uyarak TFÖDUS'de yasaklanan terörizmin finansmanını iç hukuklarında ciddi bir suç olarak tanımlamaya çağırılmıştır⁵⁵¹.

2253 sayılı kararı sırasıyla 2331, 2347, 2368, 2379, 2388, 2396, 2462, 2560 sayılı kararlar izlemiştir. Bu kararlarda gelişen güncel duruma göre yaptırım listeleri ile ilgili belli tespitlere yer verilmiştir.

20/12/2016 tarih ve 2331 sayılı kararda Deaş'ın insan ticareti suçunu işlediği ve bunun kınanarak tüm ilgililerin önleyici tedbirler alması gerektiği belirtilmiştir⁵⁵². 24/03/2017 tarih ve 2347 sayılı kararda Deaş'ın kültürel mirasları tahrip ettiği ve tarihi eser kaçakçılığı yaptığı belirtilmiştir⁵⁵³. Deaş'ın tarihi eser kaçakçılığından gelir elde

⁵⁴⁷ UNSC, Resolution 2253, 17/12/2015, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2253> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁴⁸ UNSC, Resolution 2253, prg. 54, 89.

⁵⁴⁹ UNSC, Resolution 2253, prg. 17, 18.

⁵⁵⁰ UNSC, Resolution 2253, prg. 18.

⁵⁵¹ UNSC, Resolution 2253, prg. 20.

⁵⁵² UNSC, Resolution 2331, 20/12/2016, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2331> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁵³ UNSC, Resolution 2347, 24/03/2017, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2347> (E.T. 04/07/2023).

ettiği düşünülürse bunun da terörizmin finansmanı bağlamında ele alınması mümkündür. 21/09/2017 tarih ve 2379 sayılı karar ile Deaş tarafından Irak'ta gerçekleştirdiği ve savaş suçları, insanlığa karşı suç ve soykırım anlamına gelebilecek terör eylemleri ile ilgili delillerin toplanması çağrısında bulunulmuştur⁵⁵⁴.

26/02/2016 tarih ve 2368 sayılı kararda terörizmin finansmanı bağlamında fon olarak neyin anlaşılması gerektiğine ilişkin bazı değerlendirmelere yer verildiği görülmektedir. Bu kapsam gerek terörizmin finansmanı suçu gerekse de malvarlığı değerlerinin dondurulması bakımından önemlidir. 2368 sayılı kararın 7 nci paragrafında, malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirinin,

- listedeki kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşlara fayda sağlayan her türlü fon (*funds*), ekonomik kaynak (*economic resources*) veya gelir getirici faaliyeti (*income-generating activities*) kapsayan mali işlemler,
- listedeki kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşların petrol ürünleri (*petroleum products*), doğal kaynakları (*natural resources*), kimyasal veya tarımsal ürünleri (*chemical or agricultural products*), silahları (*weapons*), tarihi eserleri (*antiquities*),
- fidye için adam kaçıрма (*kidnapping for ransom*) ve insan ticareti (*trafficking in person*), yağma (*extortion*) ve banka (*bank robbery*) soygunu gibi diğer suçların gelirleri,

bakımından geçerli olduğu ifade edilmiştir⁵⁵⁵. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi ile Ombudsmanlık Ofisinin görev süresi 2021 yılının aralık ayına kadar uzatılmıştır⁵⁵⁶. Kararın 85 nci paragrafında, BM üyesi tüm devletlerin listelenen kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşlar hakkında destekleyici belgelerle birlikte kişilerin fotoğrafları, diğer biyometrik verileri, hareketleri, hapsedilmeleri, ölümleri ile kuruluşların, grupların ve teşebbüslerin faaliyet durumları ve diğer önemli olaylar

⁵⁵⁴ UNSC, Resolution 2379, 21/09/2017, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2379> (E.T. 04/07/2023).

⁵⁵⁵ UNSC, Resolution 2368, 26/02/2016, prg. 7. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2368> (E.T. 05/07/2023).

⁵⁵⁶ UNSC, Resolution 2368, prg. 60, 94.

hakkında veriler de dahil olmak üzere, bu tür bilgiler elde edildikçe listelerin güncel tutulabilmesi için Komiteye kimlik ve diğer bilgileri sunması istenmiştir⁵⁵⁷.

cc. Terörle Mücadele Komitesi (1373 Komitesi) İle İlişkiler

28/03/2019 tarih ve 2462 sayılı kararda Terörle Mücadele Komitesi (*Counter-Terrorism Committee-CTC*) ve 1267 Komitesinden, 12 ay içerisinde, terörizmin finansmanına ilişkin tehditler ve eğilimler hakkında ortak bir özel toplantı gerçekleştirmesi⁵⁵⁸ ve rapor hazırlaması⁵⁵⁹ istenmiştir.

Özel toplantı birçok ülkenin katılımıyla 18/11/2021 tarihinde New York'ta yapılmıştır. Toplantıda özellikle, terörizmin finansmanı ile sınır aşan organize suçlar arasındaki bağlantılar, sanal varlıklar ve kitle fonlaması gibi yeni teknolojilerin ve ödeme yöntemlerinin kötüye kullanılması, doğal kaynakların sömürülmesi yoluyla terör örgütlerine fon toplanması, nakit para ve para ve değer transferi hizmetlerinin kullanımıyla ilgili riskler değerlendirilmiştir⁵⁶⁰.

2462 sayılı karar ile sunulması istenen Ortak Rapor (*Joint Report*) ise 03/07/2020 tarihinde sunulmuştur⁵⁶¹. Rapor, Komitelerin hazırladığı ve 112 ülkenin yanıt verdiği ankete dayanmaktadır. Raporun sonunda ankete katılan üye devletlerin listesine yer verilmiştir. Ankete yanıt veren ülkeler arasında Türkiye'nin de olduğu görülmüştür.

Rapora göre BM üyesi devletlerin birçoğu, terörizmin finansmanı ile mücadele stratejisini benimsemiş ve BMGK'nın 1267 sayılı kararı uyarınca malvarlığı değerlerinin

⁵⁵⁷ UNSC, Resolution 2368, prg. 85.

⁵⁵⁸ UNSC, Resolution 2462, 28/03/2019, prg. 36. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2462> (E.T. 05/07/2023).

⁵⁵⁹ UNSC, Resolution 2462, 28/03/2019, prg. 37.

⁵⁶⁰ UNSC CTC, Press Release, The Counter-Terrorism Committee and the ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee hold joint special meeting on latest terrorism financing trends and threats and the implementation of Security Council resolution 2462 (2019), 03/07/2020. Bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/press_release_cft_joint_special_meeting_22nov2021.pdf (E.T. 05/07/2023).

⁵⁶¹ UNSC, Joint report of the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate and the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team pursuant to resolutions 1526 (2004) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL) (Da'esh), Al-Qaida and the Taliban and associated individuals and entities on actions taken by Member States to disrupt terrorist financing, prepared pursuant to paragraph 37 of Security Council resolution 2462 (2019). Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N20/138/54/PDF/N2013854.pdf?OpenElement> (E.T. 05/07/2023).

dondurulması tedbirini almıştır⁵⁶². Devletlerin %75'inin terörizmin finansmanı ile mücadele stratejisi geliştirdiği, %13'ünün halen strateji geliştirmekte olduğu ve %15'inin böyle bir stratejiyi benimseme planının bulunmadığı tespitlerine yer verilmiştir⁵⁶³.

Ortak Raporda, devletlerin mali istihbarat birimleri (FIUs) arasındaki işbirliği ve bilgi paylaşımında Egmont Grubunun önemli bir konuma sahip olduğu, Interpol ve Europol gibi ulusal veya bölgesel kolluk örgütlerinin terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli bir yer tuttuğu belirtilmiştir⁵⁶⁴. Rapordaki dikkat çekici bir başka veri de bildirimde bulunan devletlerin %83'ünün yakın zamanda terörizmin finansmanına ilişkin kanunlarında değişikliğe gittiğidir. Buna göre, 93 devletin %14'ü 2012 ile 2014 yılları arasında, %30'u 2015 ile 2017 yılları arasında ve %51'i 2018 yılından sonra kanunlarında değişiklik yapmış, sadece 6 devletin kanunları 2011 öncesinden bu yana değişmemiştir⁵⁶⁵.

Raporda terörizmin finansmanında en çok kullanılan yöntemler arasında sırasıyla;

- Resmi bankacılık sisteminin kullanımı (*Use of formal banking System*),
- Nakit kaçakçılığı (*Cash smuggling*),
- Para hizmeti işletmelerinin kullanımı (*Use of money service businesses*),
- Kayıt dışı havale/havala kullanımı (*Use of informal remitters/hawala*),
- Sosyal medya kullanımı (*Use of social media*),
- Ön ödemeli kart kullanımı (*Use of prepaid cards*),
- Mobil bankacılık kullanımı (*Use of mobile banking*),
- Banka kredisi kullanımı (*Use of bank loan*),
- Sosyal yardımların kullanımı (*Use of social benefits*),
- Doğal kaynakların kullanımı (*Use of natural resources*),

gösterilmiştir⁵⁶⁶. Devletlerin %27'si teknolojinin gelişmesiyle sosyal medya, ön ödemeli kartlar ve mobil bankacılık gibi araçların terörizmin finansmanı amacıyla kötüye

⁵⁶² UNSC, Joint Report, prg. 25, 45.

⁵⁶³ UNSC, Joint Report, prg. 45.

⁵⁶⁴ UNSC, Joint Report, prg. 48.

⁵⁶⁵ UNSC, Joint Report, prg. 51.

⁵⁶⁶ UNSC, Joint Report, s. 16.

kullanılmasından endişe duyduklarını ifade etmiş, mobil ödemelerdeki son gelişmeler ve para transferlerinin anonim hale gelmesinin terörizmin finansmanını kolaylaştırdığını belirtmiştir⁵⁶⁷. Bazı devletler, inşaat ve emlak sektörleri, nakit parayı gizlemek için paravan şirketlerin ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların kullanımı ve ticarete dayalı terörizm finansmanı potansiyeline dikkat çekmiştir⁵⁶⁸. Daha yakın zamanda Fransız beton şirketi Lafarge SA'nın Deaş ve El-Nusra'ya yaklaşık altı milyon Amerikan doları fon sağladığını bu bağlamda daha önce zikretmiştik⁵⁶⁹.

Rapordaki bir başka önemli veri, terörizmin finansmanı suçuna ilişkin davalar hakkındadır. Buna göre, terörizmin finansmanı suçuna ilişkin davalarındaki mahkûmiyet kararlarıyla ilgili olarak veri sağlayan 42 devletin %48'i henüz hiçbir mahkûmiyetin olmadığını, 17 devlet 1 ila 20 arasında mahkûmiyet kararı verildiğini, 8 devlet ise suç soruşturmalarının devam ettiğini bildirmiştir. Devletlerin %12'si 100'ün üzerinde mahkûmiyet kararı verildiğini belirtmiştir⁵⁷⁰.

dd. 2610 Sayılı Karar

BMGK'nın 17/12/2021 tarih ve 8934 üncü toplantısında alınan 2610 sayılı karar ile bu yaptırımlar rejimi bakımından birtakım güncellemeler yapılmıştır. Her şeyden önce BM üyesi devletler, FATF'nin "*Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadeleye İlişkin Kırk Tavsiyesinde*" yer alan kapsamlı uluslararası standartları uygulamaya yeniden ve kuvvetle teşvik edilmiştir⁵⁷¹. Karar ile Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi ve Ombudsmanlık Ofisinin görev süresi 2024 yılının haziran ayına kadar uzatılmıştır⁵⁷².

Bu karar ile 1373 sayılı BMGK kararı tekraren teyit edilmiş, tüm üye devletlere terör eylemlerinin finansmanını önlemesi ile terör eylemlerine karışan kuruluşlara veya kişilere aktif-pasif her türlü desteği vermektен kaçınmaları yönündeki yükümlülükleri

⁵⁶⁷ UNSC, Joint Report, prg. 57.

⁵⁶⁸ UNSC, Joint Report, prg. 58.

⁵⁶⁹ Smith, *Money Laundering, Terrorist Financing and Virtual Assets (Cases and Materials)*, s. 176 vd.

⁵⁷⁰ UNSC, Joint Report, prg. 61.

⁵⁷¹ UNSC, Resolution 2610, 17/12/2021, prg. 17, 24. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2610> (E.T. 05/07/2023).

⁵⁷² UNSC, Resolution 2610, prg. 63, 98.

hatırlatılmıştır⁵⁷³. Ayrıca tüm üye devletlerin, terörizmin finansmanı konusundaki cezai soruşturma ve kovuşturmalarda birbirine yardımcı olması istenmiştir. Devletler, terörist veya terör örgütleri tarafından yürütülen faaliyetlerin doğrudan veya dolaylı finansmanını destekleyen, kolaylaştıran, buna teşebbüs eden kişileri tespit ederek adli süreci başlatmak veya iade etmek için uluslararası hukuk kapsamındaki yükümlülüklerine uygun hareket etmeye davet edilmiştir. Bu bağlamda devletlerin terörizmin finansmanı ile mücadelede yapısal kapasitelerini artırmalarının önemine değinilmiştir⁵⁷⁴.

Yaptırım rejimi kapsamında uygulanan seyahat yasağı ve malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirlerinden 2160 sayılı Kararın 84 üncü paragrafının (a) ve (b) bentlerinde yazılı sebeplerle muafiyet (*exemption*) talepleri Odak Noktası marifetiyle Komiteye ulaştırılabilecektir⁵⁷⁵. Deaş ve El Kaide Yaptırımlar Listesinde yer alan kişilerle yanlış veya hatalı tanımlama ya da karıştırma sonucu seyahat yasağı veya malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirine maruz kaldığını iddia eden kişilerin başvurularını Odak Noktasına yapacağı teyit edilmiştir⁵⁷⁶. Komitenin, İzleme Ekibinin yardımıyla ve ilgili devletlere danışarak bu tür bildirimleri dikkatle değerlendirmesi gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle 2610 sayılı kararın 87 nci paragrafın (b) bendinde zikredilen karışıklık bildirimlerine Odak Noktası aracılığıyla 60 gün içerisinde yanıt verilmesi uygun görülmüştür⁵⁷⁷.

Odak Noktasının 23/05/2023 tarihinde sunduğu bir raporda, 2022 yılı içerisinde bir kişinin Deaş ve El Kaide yaptırım listesinde yer alan başka bir kişiyle hatalı tanımlama veya karıştırma sonucu yaptırım tedbirlerine maruz kaldığı iddiasında bulunduğu ve bu başvurunun Odak Noktası tarafından Komiteye iletildiği görülmektedir. Komite bu vakada karıştırma sonucu yaptırım tedbirlerine tâbi tutulduğunu iddia eden kişinin talebini haklı bularak yaptırımlara tabi tutulmaması gerektiği sonucuna varmıştır⁵⁷⁸.

⁵⁷³ UNSC, Resolution 2610, s. 2.

⁵⁷⁴ UNSC, Resolution 2610, prg. 12.

⁵⁷⁵ UNSC, Resolution 2610, prg. 84, 85, 86.

⁵⁷⁶ UNSC, Resolution 2610, prg. 87/b.

⁵⁷⁷ UNSC, Resolution 2610, prg. 88.

⁵⁷⁸ UNSC Focal Point for De-listing, Informal Report, 2022, prg. 10. Bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/2022_fp_de-listing_informal_annual_report_final_0.pdf (E.T. 06/07/2023).

Deaş/El Kaide Komitesi, 07/11/2002’de kabul ettiği “*Komite İşlerinin Yürütülmesine Dair Rehber*”deki (*Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work*) usullerle çalışmaktadır. Bu rehber en son 10/03/2023 tarihlerinde değişikliğe uğramış olup güncel hali BMGK’nın resmî internet sitesinde yer almaktadır⁵⁷⁹.

ee. Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibi

Daha önce bahsedildiği gibi Analitik Destek ve Yaptırımları İzleme Ekibinin görev süresi 2501⁵⁸⁰, 2557⁵⁸¹, 2611⁵⁸² ve 2665⁵⁸³ sayılı kararlarla birer yıl olmak üzere 2023 yılının aralık ayına, 2610 sayılı kararın 98 inci paragrafı uyarınca 2024 yılının haziran ayına ve nihayet 14/12/2023 tarih ve 2716 sayılı kararın⁵⁸⁴ 101 inci paragrafı uyarınca 2027 yılının haziran ayına kadar uzatılmıştır. İzleme Ekibi, Komiteye belli aralıklarla rapor sunmaktadır. Bu raporların incelenmesi konumuz bağlamında yol gösterici veriler sağlayabilecek niteliktedir.

İzleme Ekibi 31 nci raporunu 13/02/2023 tarihinde sunmuştur. Bu raporda terörizmin finansmanına ilişkin dikkat çekici birtakım hususlar bulunmaktadır. Rapora göre, Deaş’ın gelir kaynaklarının baskı altında olup, örgütün gelirleri giderlerini karşılamamaktadır. Bu nedenle örgüt için bağış toplamak hayati önemdedir⁵⁸⁵.

Raporda Deaş’ın finansman yöntemlerinden başlıcaları arasında hawala, mobil para hizmetleri, nakit kuryeleri, döviz borsaları, güvenli ödeme sistemleri ve sanal varlıklar gösterilmiştir. Buna ek olarak Deaş’ın sanal para birimlerini, özellikle de “sabit

⁵⁷⁹ “**Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work**” için bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/1267_1989_2253_committee_10_march_2023.pdf (E.T. 05/07/2023).

⁵⁸⁰ UNSC, Resolution 2501, 16/12/2019, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2501> (E.T. 22/06/2023).

⁵⁸¹ UNSC, Resolution 2557, 18/12/2020, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2557> (E.T. 22/06/2023).

⁵⁸² UNSC, Resolution 2611, 17/12/2021, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2611> (E.T. 22/06/2023).

⁵⁸³ UNSC, Resolution 2665, 16/12/2022, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2665> (E.T. 22/06/2023).

⁵⁸⁴ UNSC, Resolution 2734, 10/06/2024, prg. 101. Bkz.: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/164/83/pdf/n2416483.pdf?token=HyrMWDOFEZzPVR13D3&fe=true> (E.T. 09/08/2024).

⁵⁸⁵ UNSC, Thirty-first Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2610 (2021) Concerning ISIL (Da’esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities, 13/02/2023, prg. 80. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N23/038/91/PDF/N2303891.pdf?OpenElement> (E.T. 06/07/2023).

paraları” (*stable coins*) giderek daha fazla kullandığı, hatta Deaş’a fon sağlamak için “Tether” marifetiyle 100.000 USD’den daha büyük bir işlem gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bu nedenle gizliliği artırılmış kripto para birimlerinin kullanımında artan karmaşıklığa dikkat çekilmiştir. Bunun yanısıra, video oyun puanlarının sosyal medya marifetiyle fiat paraya dönüştürmek gibi yöntemlere bile müracaat edildiği ifade edilmektedir⁵⁸⁶.

Raporda özellikle dikkat çekilen bir başka husus, Irak’ın 2005 yılında terörizmin finansmanı ile ilgili kanuni düzenlemeyi yapmasından bu yana terörizmin finansmanı suçunun işlendiği iddiasıyla açılan davada ilk mahkumiyetin verilmiş olduğudur. Buna göre, Al-Ravi finansman ağının başı Muhammad Abd-al-Qadir Mutni Assaf Al-Rawi, Mart ayında fonları taşımak ve karaborsa döviz işlemleri yürütmek suçlarından ömür boyu hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak Raporda, İzleme Ekibinin 21/07/2021 tarihli 28 nci raporuna atıf yapılmıştır. İzleme Ekibinin 28 nci raporunun 68 inci paragrafında, bir üye devletin Deaş’ın mali işlerini kolaylaştıran Irak merkezli El-Ravi ağının hem çatışma bölgesinde hem de yakın devletlerde faaliyet göstermeye devam ettiğini ileri sürdüğü aktarılmaktadır⁵⁸⁷.

ff. Ombudsmanlık Ofisi

Ombudsmanlık Ofisi, tıpkı Analitik Destek ve İzleme Ekibi gibi 1267/1989/2253 yaptırımlar rejimi bağlamında önemli bir yere sahiptir. Ombudsmanlık prosedürü BMGK’nın 2009 yılında aldığı 1904 sayılı karar ile kurulmuş ve 2011 yılında 1267 Komitesinin ikiye ayrılmasından sonra münhasıran Deaş-El Kaide Komitesi bünyesinde çalışmıştır. Komitenin oluşturduğu listeden çıkarılma talepleri bu Ofise yapılmakta olup görev süresi 2610 sayılı kararın 63 üncü paragrafı uyarınca 17/06/2024 tarihine, en son 2734 sayılı kararın 66 ncı paragrafı uyarınca 2027 yılının haziran ayına kadar uzatılmıştır⁵⁸⁸.

⁵⁸⁶ UNSC, Thirty-first Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team, prg. 82.

⁵⁸⁷ UNSC, Twenty-eighth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2368 (2017) Concerning ISIL (Da’esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities, 21/07/2021, prg. 68. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/168/50/PDF/N2116850.pdf?OpenElement> (E.T. 06/07/2023).

⁵⁸⁸ UNSC, Resolution 2734, prg. 66.

BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, Malezya'dan Richard Malanjum'u 28/01/2022 tarihinde Ombudsman olarak atamıştır. Richard Malanjum, 21/06/2024 tarihinde yeniden atanmış olup halihazırda bu görevine devam etmektedir⁵⁸⁹.

11 Eylül saldırılarından sonra çok sayıda isim herhangi bir neden bildirmeksizin 1267 yaptırım listelerine dahil edilmiştir. Elbette bu yaptırımlar bireyler için oldukça önemli sonuçlar doğurmaktadır. 2009 yılında Ombudsmanlık Ofisi kuruluncaya kadar bireylerin bu listeden çıkarılma taleplerini iletebileceği bir mekanizma bulunmamaktaydı. Ombudsmanlık Ofisinin kuruluşuna giden yolun ilk basamağı BM Genel Kurulunun 16/09/2005 tarih ve 60 ncı oturumunda tarafından kabul edilen Dünya Zirvesi Sonuç Belgesinde BMGK'nın bu tür süreçleri daha adil ve şeffaf yürütecek bir mekanizma oluşturmaya davet edilmesidir. Nihayetinde Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD) 2008 yılında verdiği “*Yasin El Kadı I Kararı*” ile BMGK'nın 1267 sayılı kararına dayanan AB Konseyinin 881/2002/EC sayılı tüzüğünü adil bir yargılama süreci öngörmediği için iptal etmiştir⁵⁹⁰. ABAD, tüzüğün hukukiliğini incelemiş ve Genel Mahkemeden farklı olarak AB üst normlarıyla uyum taşımadığı sonucuna varmıştır⁵⁹¹. ABAD'a göre bu denetim BMGK kararlarının hukukiliğinin incelenmesi değil, BMGK kararını AB hukukunun bir parçası haline getiren normun incelenmesidir⁵⁹².

Bütün bunların üzerine BMGK, yaptırım rejimine bir dizi yeni usul getirmiş ve önlem almıştır. Bunlardan belki de en önemlisi Ombudsmanlık Ofisinin kuruluşu olarak gösterilmektedir⁵⁹³. Ofisin ilk başkanı olarak, Yugoslavya için kurulan Uluslararası Ceza Mahkemesi hâkimi Kimberly Prost'un atanması dikkat çekmiştir. Bu yeni kurulan Ofisin

⁵⁸⁹ Daha önceki Ombudsmanlar şunlardır: *Daniel Kipfer Fasciati* (18/07/2018-17/12/2021), *Catherine Marchi-Uhel* (27/07/2015-07/08/2017), *Kimberly Prost* (14/07/2010-14/07/2015).

⁵⁹⁰ CJEU, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 3 September 2008, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakat International Foundation v Council of the European Union and Commission of the European Communities*, Joined Cases C-402/05 P and C-415/05 P. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62005CJ0402> (E.T. 06/07/2023)

⁵⁹¹ **Juliane Kokott, Christoph Sobotta**, “Kadı Davası-Temel Anayasal Değerler ve Milletlerarası Hukuk Arasında Bir Denge Sağlanabilir Mi?”, çev., Celaleddin Dönmez, *Ankara Barosu Dergisi*, 2016/1, s. 336.

⁵⁹² Hukuk Sözcüsü Poiares Maduro'nun Kadı Davası'nda ‘*Uluslararası hukuk ve Topluluk hukuk düzeni arasındaki ilişki bizzat Topluluk hukuku tarafından düzenlenir ve ancak Topluluğun anayasal ilkelerindeki şartlar dahilinde uluslararası hukuk Topluluk hukukuna nüfuz edebilir.*’ açıklamasında bulunduğu yönünde bir aktarım için bkz.: **Kokott, Sobotta**, “Kadı Davası-Temel Anayasal Değerler ve Milletlerarası Hukuk Arasında Bir Denge Sağlanabilir Mi?”, s. 337.

⁵⁹³ **Natacha Wexels-Riser**, “The Security Council’s ISIL (Da’esh) and Al-Qaida Sanctions Regime: The Human Dimension”, (Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, Freiburg, 02/12/2017), s. 2.

görevi, listeye dahil edilen kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşların listeden çıkarılma taleplerine dair başvuruları değerlendirmektir. Ombudsman burada belli usul kuralları çerçevesinde konuya dair bilgileri toplamakta, gerektiğinde başvuru sahipleri ile görüşmeler yapmakta ve Komiteye rapor hazırlamaktadır⁵⁹⁴.

ABAD'ın “*Muhammed El-Ghabra Kararı*”nda ise AB Konseyinin 881/2002/EC tüzüğünde 74 üncü değişikliği yapan 10/01/2007 tarih ve 12/2007/EC sayılı tüzüğün iptali talebi reddedilmiştir. Kararda davacının böyle bir dava stratejisini benimsemiş olmasının eleştirilemeyeceği, ancak 2009 tarihinden sonraki süreçte kendi üzerindeki şüpheleri gidererek liste dışı kalmasını sağlayabilecek Ombudsman sürecini işletmemesi, bu yönde Birleşik Krallık yetkili makamlarına başvurmamış olmasına dikkat çekilmiştir⁵⁹⁵. Bu karar ışığında, listelenen tarafların mahkemeye başvurmadan önce Ombudsman mekanizmasını tüketmeleri gerektiği değerlendirilebilir⁵⁹⁶.

Bu son gelişmeler doğrultusunda Ombudsmanlık Ofisinin listeden çıkarılmaya ilişkin usulünün bilinmesi uygun olacaktır. Ombudsman marifetiyle listeden çıkarma başvuru süreci **bilgi toplama** (*information gathering*), **diyalog** (*dialogue*) ve **Komite müzakere-karar-gerekçe** (*Committee Discussion, Decision and Reasons*) aşamalarından oluşmaktadır⁵⁹⁷. Bütün bu aşamaların detaylarına 2610 sayılı kararın II numaralı ekinde yer verilmiştir.

Listeden çıkarılma talebinin Ofise ulaşmasının akabinde birinci aşama olan bilgi toplama başlamaktadır. Bu aşamada Ombudsman ilgili kişiye dilekçenin kendisine ulaştığını teyit ettiği ve süreçle işleyişi anlattığı bir resmi yazı gönderir. Daha sonra, Ombudsman başvuruyu Komite, ilgili devlet ve BM organlarına ileterek bilgi

⁵⁹⁴ **Kokott, Sobotta**, “Kadı Davası-Temel Anayasal Değerler ve Milletlerarası Hukuk Arasında Bir Denge Sağlanabilir Mi?”, s. 341.

⁵⁹⁵ **CJEU**, Judgment of the General Court (Third Chamber) of 13 December 2016, *Mohammed Al-Ghabra vs. European Commission*, Case T-248/13, prg. 179, 180, 181, 191. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62013TJ0248> (E.T. 07/07/2023).

⁵⁹⁶ Benzer yönde bir değerlendirme için bkz.: **Wexels-Riser**, “The Security Council’s ISIL (Da’esh) and Al-Qaida Sanctions Regime: The Human Dimension”, s. 3.

⁵⁹⁷ **UNSC**, Resolution 2610, Annex II; **UNSC**, Procedure for Requests for Delisting Submitted to the Office of the Ombudsperson (S.C. Resolution 2610 (2021)), Procedural Chart. Bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/procedure_chart_1.pdf (E.T. 06/07/2023).

toplayacaktır. Ombudsman gerektiğinde başvuru sahibine soru sorarak bilgi alabilmektedir. Bu aşama 4 ila 6 ay arasında tamamlanmaktadır⁵⁹⁸.

İlk aşamanın tamamlanmasından sonra, 2 ila 4 ay sürecek diyalog aşaması başlayacaktır. Bu aşamada Ombudsman, dilekçe sahibine toplanan veriler hakkında bilgi verecektir. Başvuran, toplanan verilere karşı cevap verme hakkına sahiptir. Nihayetinde Ombudsman, listeden çıkarılma talebine ilişkin bir rapor hazırlayarak Komiteye iletilecektir. Hazırlanan bu raporun Komiteye iletilmesi 30 ila 60 günü bulabilmektedir⁵⁹⁹.

Son aşamada Ombudsman, hazırladığı raporu Komiteye bizzat sunacaktır. Komitenin raporu 15 ila 30 gün süren bir gözden geçirme aşamasından sonra karar aşamasına gelinecektir. Karar aşamasında;

- Ombudsmanın listenin korunmasını tavsiye etmesi halinde dilekçe sahibinin listeden çıkarılmaması,
- Ombudsmanın listeden çıkarılmayı tavsiye etmesi halinde dilekçe sahibinin listeden çıkarılması,
- Ombudsmanın listeden çıkarılmasını tavsiye etmesi halinde dahi Komitenin oybirliği ile dilekçe sahibinin listede kalması,
- Ombudsmanın listeden çıkarılmasını tavsiye etmesi halinde dahi Komitenin kararıyla konunun BMGK'ya havale edilmesi,

sonuçlarına ulaşılabilmesi mümkündür. Karar aşaması 60 güne kadar sürmekte olup kararın gerekçesi de 30 gün içinde açıklanmaktadır⁶⁰⁰. Böylece Ombudsman sürecinin 8 ila 16 aylık sürelerde tamamlanması mümkündür. Ombudsman süreci bu şekilde işlese dahi, BMGK'nın yaptırım rejiminin herhangi bir yargısal denetime tâbi olmaması eleştirilere uğramaktadır⁶⁰¹.

⁵⁹⁸ UNSC, Resolution 2610, Annex II; UNSC, Procedure for Requests for Delisting Submitted to the Office of the Ombudsperson (S.C. Resolution 2610 (2021)), Procedural Chart.

⁵⁹⁹ UNSC, Resolution 2610, Annex II; UNSC, Procedure for Requests for Delisting Submitted to the Office of the Ombudsperson (S.C. Resolution 2610 (2021)), Procedural Chart.

⁶⁰⁰ UNSC, Resolution 2610, Annex II; UNSC, Procedure for Requests for Delisting Submitted to the Office of the Ombudsperson (S.C. Resolution 2610 (2021)), Procedural Chart.

⁶⁰¹ **Mirshahi**, "The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence", s. 31.

Ofis, faaliyetleriyle ilgili ayrıca Konseye belli aralıklarla rapor sunmaktadır. Ofis, 2011 yılından bugüne kadar 26 rapor hazırlamıştır. Ofisin başlıca faaliyeti, kişiler tarafından sunulan listeden çıkarılma talepleriyle ilgilidir. Dolayısıyla bu raporların incelenmesi hak arama yollarını işletmek isteyenler bakımından bilgilendirici olacaktır.

Ofis'in 22/02/2023 tarihinde sunmuş olduğu raporda önemli vurgular vardır. Ofis, kendisine yapılan başvurular hakkında Deaş-El Kaide ve bunlarla bağlantılı kişi, grup, teşebbüs ve kuruluşlarla ilgili Komite üyeleri, üye devlet temsilcileri, dilekçe sahipleri ve bunların avukatlarıyla iletişim kurarak araştırmalar yapmıştır⁶⁰². Rapor tarihi itibarıyla Ofis tarafından 105 adet listeden çıkarılma dilekçesi kabul edilmiştir. Dilekçe sahipleri talep etmedikçe değerlendirme aşamasında isimler gizli tutulmaktadır. Bir dilekçenin geri çekilmesi veya talebin reddedilmesi durumunda dilekçe sahibinin ismi yine gizli tutulmaktadır⁶⁰³.

Bu rapor tarihi itibarıyla Ombudsman süreci işletilerek tamamlanan 94 vakada, 68 listeden çıkarma talebi kabul edilmiş ve 26 başvuru reddedilmiştir. Sonuç olarak 68 farklı dilekçe ile başlayan süreçte 63 kişi ve 28 kuruluş listeden çıkarılmış, 1 kuruluşun ise takma adı listeden kaldırılmıştır. Bütün bunlara ek olarak 4 kişinin, Ombudsman süreci tamamlanmadan doğrudan Komite tarafından listeden çıkarılması kararlaştırılmıştır⁶⁰⁴. 105 başvurunun 60'ında dilekçe sahipleri profesyonel bir avukatlık hizmetinden faydalanmıştır⁶⁰⁵. Ofis, raporlama dönemi olan 09/08/2022 ile 22/02/2023 tarihleri arasında henüz başvuru yapmayan ama böyle bir talepte bulunmakla ilgilendiğini ifade eden 4 kişinin yasal temsilcisi ile görüşmüştür⁶⁰⁶. Sonuçlanmayan başvuruların listesine raporun sonunda yer verilmiştir. Ofisin bu raporu, BMGK'ya sunulduktan sonra 26/05/2023 tarihinde 106 ncı başvuru ve 23/06/2023 tarihinde 107 nci başvuru yapılmıştır. Ofisin kuruluşundan itibaren yapılan başvurular ve neticesinde verilen kararların listesi BMGK'nın resmi internet sitesinde yer almaktadır⁶⁰⁷. Bu liste

⁶⁰² UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson Submitted Pursuant to Security Council Resolution 2610 (2021), 22/02/2023, prg. 3. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N23/056/87/PDF/N2305687.pdf?OpenElement> (E.T. 06/07/2023).

⁶⁰³ UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson, 22/02/2023, prg. 4.

⁶⁰⁴ UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson, 22/02/2023, prg. 9.

⁶⁰⁵ UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson, 22/02/2023, prg. 12.

⁶⁰⁶ UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson, 22/02/2023, prg. 12.

⁶⁰⁷ UNSC, Status of Cases. Bkz.: <https://www.un.org/securitycouncil/sc/ombudsperson/status-of-cases> (E.T. 06/07/2023).

incelendiğinde Ofise yapılan başvuruların ortalama bir yıllık sürede tamamlandığı görülmektedir.

Ofis son raporunu ise 28/03/2024 tarihinde sunmuştur. Bir önceki raporla mukayese edilebilmesi adına bu raporun bazı verilerinden bahsetmek doğru olacaktır. Son bir yıl içerisinde 5 adet başvuru yapılmıştır. Henüz 6 adet başvurunun süreci devam etmektedir. Raporda bugüne kadar yapılan toplam 111 başvurunun 64 ünün avukatlar marifetiyle yapıldığına dikkat çekilmiştir⁶⁰⁸.

e. TFÖDUS’u Onaylama Çağrısı Olarak 1373 Sayılı Karar

aa. 11 Eylül Saldırıları ve 1373 Sayılı Kararın Genel Hatları

11 Eylül saldırılarından hemen bir gün sonra BMGK toplanmış ve 1368 sayılı kararı almıştır. Kararın 1 inci paragrafında, New York, Washington D.C. ve Pensilvanya'da 11/09/2001 tarihinde meydana gelen saldırılar “uluslararası barış ve güvenliğe yönelik bir tehdit ve dehşet verici bir terör saldırısı” olarak nitelendirilmiş ve kınanmıştır⁶⁰⁹. Kararın 3 üncü paragrafında, BM üyesi tüm devletler, bu terör saldırılarının faillerini, organizatörlerini ve **sponsorlarını** adalet önüne çıkarmak üzere acilen birlikte çalışmaya çağırılmış ve **bu eylemlerin faillerine, organizatörlerine ve sponsorlarına yardım ve yataklık etmekten sorumlu olanların hesap vereceği** vurgulanmıştır⁶¹⁰. Bu karar ile BMGK, uluslararası topluma, terörle mücadelede işbirliğinin artırılması ve başta 19/10/1999 tarih ve 1269 sayılı karar⁶¹¹ olmak üzere ilgili uluslararası terörle mücadele sözleşmeleri ve BMGK kararlarının tam olarak uygulanması da dahil olmak üzere, terör eylemlerinin önlenmesi ve bastırılmasına

⁶⁰⁸ UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson Submitted Pursuant to Security Council Resolution 2610 (2021), 28/03/2024, prg. 8, 9. Bkz.: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/090/50/pdf/n2409050.pdf?token=eR3JX91HqZAAU6Bm1K&fe=true> (E.T. 09/08/2024).

⁶⁰⁹ UNSC, Resolution 1368, 12/09/2001, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1368> (E.T. 08/07/2023).

⁶¹⁰ UNSC, Resolution 1368, prg. 3.

⁶¹¹ TFÖDUS’nin BM Genel Kurulunda kabulünden yaklaşık 2 ay önce BMGK’nın almış olduğu 1269 sayılı kararın 4 üncü paragrafında, üye devletler, “kendi topraklarında her türlü terör eyleminin hazırlanmasını ve **finans edilmesini tüm yasal yollarla önlemek ve bastırmak**” ve “**terör eylemlerini planlayan, finans eden ya da gerçekleştirenlerin yakalanmalarını, kovuşturulmalarını ya da iade edilmelerini sağlayarak bu kişileri güvenli sığınaklardan mahrum bırakmaları yönünde gerekli çalışmalarını yapmak**” konusunda uyarılmışlardır. UNSC, Resolution 1269, 19/10/1999, prg. 4. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1269> (E.T. 08/07/2023).

yönelik çabaların iki katına çıkarılması çağrısında bulunmuştur⁶¹². BMGK'nın bu kararı ile “uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye atan terörist eylemlerle her türlü yolla mücadele edilmesi” kararlaştırılmış oluyordu⁶¹³. Yaklaşık bir hafta sonra ise ABD Başkanı Bush “Teröre Karşı Savaş” ilan etmiş ve bunu takiben meşru müdafaaya yönelik olarak askeri güç kullanımına başlamıştır⁶¹⁴.

BMGK'nın 28/09/2001 tarih ve 4385 inci toplantısında terörizm ve terörizmin finansmanı konusunda ünlü 1373 sayılı karar alınmıştır. Bu kararın ön plana çıkmasının en önemli sebebi, genel ve soyut nitelikte bir norm özelliği taşıması olarak gösterilir. Halbuki BMGK'nın böyle bir yetkisinin olmadığı, bu yetkinin BM Genel Kuruluna ait olduğu, böyle bir durumun “rol çalma” olarak nitelendirilebileceği ve BM Şartının her iki organ arasında kurmuş olduğu dengeyi bozabileceği belirtilmiştir. Böyle genel nitelikli bir norma benzeyen düzenleme yapılırken eleştiri konusu edilen diğer bir husus kararın alınma yöntem ve hızıdır. Öyle ki, ABD diğer daimî üyelerle 26/09/2001 tarihinde görüşmeye başlamış, bu görüşmelerin hemen ardından karar taslağı yayımlanmış ve 28/09/2001 tarihinde sadece 5 dakika süren bir toplantıda nihai karar alınmıştır. Ayrıca, BM Şartının 31 inci maddesine göre, karardan etkilenecek devletlerin oy hakkı olmaksızın toplantıya katılabileceği düzenlenmesine rağmen, böyle bir imkân tanınmamıştır⁶¹⁵.

Daha önce bahsi geçen 1267, 1988 ve 1989 sayılı kararlar ile bunların devamı niteliğindeki kararlar belli kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşlara yönelik olup uluslararası hukuk anlamında soyut hukuki düzenleme değeri taşımamaktadır⁶¹⁶. Bu kararlar ile kurulan komiteler ve bunların oluşturduğu yaptırım listeleri konusunda ceza hukukunun temel ilkeleri bağlamında hukuki tartışmalar sürmektedir⁶¹⁷.

⁶¹² UNSC, Resolution 1368, prg. 4.

⁶¹³ Çağatay Özdemir, *The Rise And Fall Of The Eagle: An Assessment of the Liberal World Order*, Apple Academic Press, 2024, s. 77.

⁶¹⁴ Özdemir, *The Rise And Fall Of The Eagle: An Assessment of the Liberal World Order*, s. 77.

⁶¹⁵ Halatçı Ulusoy, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 127. BM Şartının 31 nci maddesi şöyledir: “Any Member of the United Nations which is not a member of the Security Council may participate, without vote, in the discussion of any question brought before the Security Council whenever the latter considers that the interests of that Member are specially affected.”

⁶¹⁶ Akın, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 25.

⁶¹⁷ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 192, 193.

1373 sayılı karar, belli kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşlara yönelik somut yaptırım kararlarından farklı olarak terör, terörizm, terör suçluları, terör öğütleri ve bunların finansmanı ile ilgili genel ve soyut bir normu andırmaktadır. O kadar ki, 1373 sayılı kararlar ile ilgili olarak TFÖDUS derecesinde etkili ve önemli olduğu değerlendirilmeleri yapılmaktadır⁶¹⁸. Gerçekten de 1373 sayılı kararın daha 1 inci paragrafından bu hususiyet anlaşılmaktadır. Buna göre tüm devletler;

- **“Terör eylemlerinin finansmanının önlenmesi ve bastırılması,**
- *Vatandaşları tarafından ya da kendi topraklarında, doğrudan ya da dolaylı olarak, herhangi bir yolla, fonların terör eylemleri gerçekleştirmek amacıyla kullanılması niyetiyle ya da kullanılacağı bilinciyle kasıtlı olarak **fon sağlanması ya da toplanmasının suç sayılması,***
- *Terör eylemleri gerçekleştiren, gerçekleştirmeye teşebbüs eden, terör eylemlerine katılan veya terör eylemlerinin gerçekleştirilmesini kolaylaştıran kişiler ile bu kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği kuruluşlar ile bu kişiler ve kuruluşlar adına veya bu kişi ve kuruluşların talimatıyla hareket eden kişi ve kuruluşların **fonları ve diğer mali/ekonomik kaynaklarının, bu kişilerin ve ilişkili kişi ve kuruluşların doğrudan veya dolaylı olarak sahip olduğu veya kontrol ettiği mülklerden elde edilen veya üretilen fonların gecikmeksizin dondurulması,***
- *Vatandaşlarının ya da topraklarında bulunan kişi ve kuruluşların, doğrudan ya da dolaylı olarak, terör eylemleri gerçekleştiren ya da gerçekleştirmeye teşebbüs eden ya da bu eylemlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştıran ya da bu eylemlere katılan kişilerin, bu kişilerin doğrudan ya da dolaylı olarak sahip olduğu ya da kontrol ettiği kuruluşların ve bu kişiler adına ya da bu kişilerin talimatıyla hareket eden kişi ve kuruluşların yararına **herhangi bir fon, mali varlık ya da ekonomik***

⁶¹⁸ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 151.

kaynak ya da mali ya da diğer ilgili hizmetlerin sunulmasının yasaklanması,”

konusunda gerekli hukuki tedbirleri alacaklardır⁶¹⁹. 1373 sayılı karar terörizmin finansmanı ile mücadele konusuyla başlamış ve çeşitli maddelerinde bu konuya değinilmiştir. Kararın 2 nci paragrafının (c) bendinde terörist eylemleri finanse edenlere güvenli sığınak sağlamaması, (e) bendinde terör eylemlerinin finansmanının ciddi bir suç olarak tanımlanması, (f) bendinde terör eylemlerinin finansmanı veya desteklenmesine ilişkin soruşturma ve kovuşturmalarının sağlıklı yürütülebilmesi için uluslararası adli işbirliğinin geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir⁶²⁰. Kararın 5 nci paragrafında terör eylemlerinin bilerek finanse edilmesi, planlanması veya teşvik edilmesinin BM'nin temel amaç ve ilkelerine aykırı olduğu güçlü bir şekilde vurgulanmıştır⁶²¹.

bb. Terörizmle Mücadele Komitesi ve Üye Ülkelerin Komiteye Sunduğu Raporlar

1373 sayılı kararın 6 ncı paragrafı ile Terörizmle Mücadele Komitesi (*Counter-Terrorism Committee-CTC*) kurulmuştur. Komitenin temel görevi 1373 sayılı kararın üye devletler tarafından uygulanıp uygulanmadığını izlemektir. Komite, BMGK'nın 15 üyesinden oluşmaktadır. Aslında bu Komite üye devletler ile BMGK arasında 1373 sayılı kararın uygulanması konusunda diyalogu sağlamaktadır⁶²².

Bütün üye devletler, kararda belirtilen tedbirlerle ilgili hangi hukuki adımları attıkları konusunda, kararın kabul tarihinden itibaren 90 gün içinde Komiteye rapor sunmaya çağırılmışlardır⁶²³. Bu çağrıya istinaden devletler raporlarını sunmuşlardır. Sunulan raporlarda ilk başlık terörizmin finansmanıdır. Sunulan raporların tamamı CTC'nin resmi internet sitesinden erişime açıktır⁶²⁴. Raporlardan bazılarını incelemek,

⁶¹⁹ UNSC, Resolution 1373, 28/09/2001, prg. 1. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1373> (E.T. 08/07/2023).

⁶²⁰ UNSC, Resolution 1373, 28/09/2001, prg. 2/c, e, f.

⁶²¹ UNSC, Resolution 1373, 28/09/2001, prg. 5.

⁶²² Akın, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 29.

⁶²³ UNSC, Resolution 1373, 28/09/2001, prg. 6.

⁶²⁴ CTED, Reports by Member States pursuant to Security Council resolution 1373 (2001). Bkz.: <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/content/member-states-national-reports> (E.T. 08/07/2023).

terörizmin finansmanı suçunun uluslararası boyutunu ve mukayeseli hukuktaki yaklaşımları göstermesi bakımından yol gösterici olabilecektir.

Belçika, 27/12/2001 tarihinde sunduğu ilk raporda, terörizmin finansmanının 11/01/1993 tarihli Kararının Aklanmasının Önlenmesi Kanununun (*The Anti-Money Laundering Law*) 3 üncü maddesinin 2 nci fıkrası kapsamında kaldığı bilgisini vermiştir⁶²⁵.

Avusturya, 20/12/2001 tarihli ilk raporunda, TFÖDUS'un 24/09/2001 tarihinde imzalandığı ve onay prosedürünün tamamlanması için parlamentoda bulunduğunu, silahlı örgütlerin finansmanının (*financing of armed associations*) Avusturya CK.'nin 279 uncu maddesine göre cezalandırıldığını ve bu suçun 3 yıla kadar hapis cezası gerektirdiğini belirtmiştir. Raporda belli terörist eylemlerin kasıtlı olarak finanse edilmesinin Avusturya CK.'nin 12 nci maddesi uyarınca iştirak kuralları (*act of assistance participation*) bağlamında değerlendirilebileceği özellikle ifade edilmiştir. Bu bağlamda terörist eylemi finanse edenin iştirak kurallarına göre, işlenmiş suça göre, 10 ila 20 yıl arasında hapis cezasına çarptırılabilmesi kaydedilmiştir⁶²⁶. Belli koşullar altında ise, bir suç örgütünün faaliyetlerini finanse etmek amacıyla para sağlanması (*providing*) veya toplanmasının (*collecting*), rapor tarihinde yürürlükte bulunan Avusturya CK.'nin 278/a maddesine göre, suç örgütü (kriminelle organisation) kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçuna iştirak olarak değerlendirilebileceği, bu durumda suçun oluşabilmesi için terör eyleminin gerçekleştirilmiş olması veya buna teşebbüsün şart olmadığı aktarılmıştır⁶²⁷. Raporda, malvarlığı değerlerinin dondurulmasına ilişkin olarak ise Avusturya CK. ve CMK uyarınca ilgili malvarlığı hakkında tedbir kararı verilebileceği, el koyma veya müsadereye ilişkin hükümlerin işletilebileceği, ayrıca Bankacılık Kanununda belli mekanizmaların öngörüldüğü notu düşülmüştür⁶²⁸.

⁶²⁵ UNSC, S/2001/1266, Annex (Report of Belgium on the Implementation of Security Council Resolution 1373 (2001), s. 3. Bkz: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/719/81/IMG/N0171981.pdf?OpenElement> (E.T. 08/07/2023).

⁶²⁶ UNSC, S/2001/1242, Annex (Report by Austria to the Committee Established Under Paragraph 6 of Resolution 1373 (2001), s. 3. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/715/96/PDF/N0171596.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶²⁷ UNSC, S/2001/1242, Annex (Report by Austria to the Committee), s. 3.

⁶²⁸ UNSC, S/2001/1242, Annex (Report by Austria to the Committee), s. 4.

İsviçre, 19/12/2001 tarihinde sunduğu ilk raporunda, İsviçre hukukunda terörist eylemlere ve bu eylemlerin finansmanının cezalandırılması için uygulanabilecek çok sayıda cezai normun bulunduğunu, bunlara örnek olarak İsviçre CK.'nın 112 nci maddesinde düzenlenen adam öldürme suçu (*mord*), 185 inci maddesinde düzenlenen rehin alma suçu (*geiselnahme*), 224 üncü maddesinde tanımlanan suç kastıyla patlayıcı kullanma (*Gefährdung durch Spreng-stoffe*), 231 inci maddesinde tanımlanan insanlar arasında hastalık yayma suçunun (*verbreiten menschlicher krankheiten*) gösterilebileceği belirtilmiştir. Bu suçların özellikle birkaç kişinin hayatını veya fiziksel bütünlüğünü tehlikeye atması durumunda ağır cezaların verildiği kaydedilmiştir. Ayrıca iştirak ve teşebbüsün de cezalandırıldığı ifade edilmiştir. Rapor tarihi itibarıyla İsviçre ceza hukukunun terörle mücadeleye ilişkin özel normlar içermediği not edilerek yine de mevcut düzenlemelerin terör suçlarının kontrol altında tutulmasında yeterli bir çerçeveye çizdiğinin altı çizilmiştir. Son olarak, rapor tarihindeki haliyle bir suç örgütüne üye veya destek olmak suçunun (*organisation criminelle*) düzenlendiği İsviçre CK.'nın 260ter maddesinin terör örgütlerini de kapsayacak şekilde genişletileceğinin mesajı verilmiştir⁶²⁹.

Lihtenştayn'ın 21/12/2001 tarihli raporunda, banka gizliliğinin hiçbir şekilde terörizmin finansmanı ile mücadeleye engel teşkil etmediği ve karşılıklı adli işbirliğinin güçlendirildiği vurgulanmıştır. Rapor tarihinde, Lihtenştayn CK.'nın 12 nci maddesi uyarınca bir suçun işlenmesine katılan herkesin fail olarak cezalandırılacağı, dolayısıyla sadece terör eylemi işleyen kişinin değil, aynı zamanda bu fiilin işlenmesine herhangi bir şekilde katkıda bulunan kişi veya kişilerin de cezai sorumluluğunun doğacağına altı çizilmiştir. Aynı zamanda Lihtenştayn CK.'nın 278a maddesinin suç örgütü (*kriminelle organisation*) kurmayı veya örgüte katılmayı suç saydığı ve bu hüküm dolayısıyla terör örgütlerinin de cezalandırılabilirdiği belirtilmiştir⁶³⁰.

Almanya, 1373 sayılı BMGK kararıyla ilgili raporunu CTC'ye 27/12/2001 tarihinde sunmuştur. Raporda terörizmi finanse etmek için kullanılan ya da

⁶²⁹ UNSC, S/2001/1224, Annex (Report on Counter-Terrorism Submitted by Switzerland the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001), s. 7. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/711/29/IMG/N0171129.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶³⁰ UNSC, S/2001/1253, Annex (Report of the Principality of Liechtenstein to the Counter-Terrorism Committee Established Pursuant to Security Council Resolution 1373 (2001), s. 9. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/717/44/PDF/N0171744.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

kullanılabilecek olan paranın izini sürmek için önemli idari ve kanuni adımların atıldığı, Mali Piyasaları Teşvik Kanununun (*Finanzmarktförderungsgesetz*) parlamentoda görüşüldüğü, bu kanunun şeffaf olmayan küresel sermaye akışları ve suç kökenli mali işlemlerle mücadele etmeyi amaçladığı belirtilmiştir. Ayrıca Alman Bankacılık Kanununda (*Kreditwesengesetz*) birtakım değişiklikler yapılarak banka denetimlerinin en ileri uluslararası standartlara çıkarılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Karapara aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi konusundaki tedbirlerin iyileştirmesini amaçlayan ilgili yasa tasarısının mümkün olan en kısa sürede parlamentoya sunulacağı belirtilmiştir. Rapor tarihinde yürürlükte bulunan kanuna göre, bir terör örgütünün finanse edilmesi Alman CK.'nın 261 nci maddesi kapsamında cezalandırılan karapara aklamının öncül suçu olarak kabul edildiği, bununla birlikte tüm finansman biçimlerinin ceza normunun kapsamına alınması için gerekli kanuni değişikliklerin yapılacağı not edilmiştir⁶³¹. Terörizmin finansmanının ayrıca, rapor tarihinde yürürlükte bulunan Alman CK'nın 129/a maddesi kapsamındaki suça (*forming terrorist organisations / bildung terroristischer vereinigungen*) vücut verebileceği değerlendirmesine yer verilmiştir. Anılan hükme göre, her kim maddede belirtilen suçların işlenmesine yönelik olarak bir örgüt kurar, bu örgüte üye olur veya destek verirse cezalandırılacaktır. Örneğin örgüte finansmanı sağlayan kişi örgüte üye değilse 6 aydan 5 yıla, üye ise 1 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasının öngörüldüğü belirtilmiştir. Raporda ayrıca terör örgütünün finansmanında suça iştirak kurallarının işletilebileceği notu düşülmüştür. Buna örnek olarak failin bir terör saldırısında insanları öldürmek için silahların satın alınmasını finanse etmesi halinde cinayet suçuna iştiraktan ceza verilebileceği gösterilmiştir⁶³².

Birleşik Krallık, 19/12/2001 tarihinde CTC'ye sunduğu raporunda 1373 sayılı kararın küresel terörizme karşı tüm devletlere yükümlülükler getiren ilk karar olduğu ve bu nedenle tarihi bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir. 11 Eylül'den önce Birleşik Krallık'ta terörist faaliyetlerle mücadele etmek için çok çeşitli kanuni tedbirin mevcut olduğu, bu kanuni çerçevenin merkezinde 2000 tarihli Birleşik Krallık Terörizm Kanununun (*The United Kingdom Terrorism Act-2000*) yer aldığı, bununla birlikte 1971

⁶³¹ UNSC, S/2002/11, Annex (Report to the Security Council Committee Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism-Germany), s. 4. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/230/45/PDF/N0223045.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶³² UNSC, S/2002/11, Annex (Report to the Security Council Committee Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism-Germany), s. 5.

tarıhli Göçmenlik Kanunu (*The Immigration Act-1971*), 1989 tarihli Suçluların İadesi Kanunu (*The Extradiction Act-1989*) vs. birçok normatif düzenlemenin olduğu ifade edilmiştir. 11 Eylül’den sonra terörle mücadele mevzuatının geliştirilmesine karar verildiği ve neticede 2001 tarihli Terörle Mücadele, Suç ve Güvenlik Kanununun (*Anti-Terrorism, Crime and Security Act-2001*) kabul edildiği aktarılmıřtır⁶³³. Raporda 2000 tarihli Birleşik Krallık Terörizm Kanununun terörizmin amaçları için fon toplama (*fund raising*), para veya mülkün terörizm amaçıyla kullanılması ve bulundurulması (*use and possession of Money or property for the purposes of Terrorism*) ve aklamanın (*money laundering*) suç olarak tanımlandığından bahsedilmiřtir⁶³⁴.

ABD, 19/12/2001 tarihinde 1373 sayılı BMGK kararında alınan tedbirlerle ilgili raporunu CTC’ye sunmuştur. Bu rapora göre, ABD’de teröristlere veya terör örgütlerine maddi destek sağlamak 1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin lm Cezası Kanununun (*The Antiterrorism and Effective Death Penalty Act-1996*) yürürlüğe girdiğinden beri sutur⁶³⁵. Terörizmin finansmanı 18 U.S.C.’nin 2339A ve devamı maddelerine göre cezalandırılmaktadır. Ayrıca, “PATRIOT Act” olarak bilinen kanunun 26/10/2001 tarihinde yürürlüğe girmesiyle teröristlerin malvarlığı değerlerinin doğrudan dondurulabilmesi konusunda özel bir yetkinin sağlandığı vurgulanmıřtır⁶³⁶.

Japonya, 27/12/2001 tarihinde sunduğu raporda TFÖDUS’nin ulusal hukuktaki çerçevesinin oluşturulması için çalışıldığını, uluslararası terörizmin engellenmesi için gerekli kanuni değişikliklerin ivedilikle yapılacağını beyan etmiřtir⁶³⁷. Bu bağlamda ıkarılan Terörle Mücadele zel Tedbirler Kanununun (*Anti-Terrorism Special Measures*

⁶³³ UNSC, S/2001/1232, Annex (Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001)-the United Kingdom, s. 3. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/715/09/PDF/N0171509.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶³⁴ UNSC, S/2001/1232, Annex (Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001)-The United Kingdom), s. 6.

⁶³⁵ UNSC, S/2001/1220, Annex (United States of America-Report of the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of 28 September 2002: Implementation of Resolution 1373 (2001)), s. 9. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/710/00/PDF/N0171000.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶³⁶ UNSC, S/2001/1220, Annex (United States of America-Report of the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of 28 September 2002: Implementation of Resolution 1373 (2001)), s. 10.

⁶³⁷ UNSC, S/2001/1306, Annex (Japan-Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of September 28, 2001), s. 4. Bkz.: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/204/18/IMG/N0220418.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

Law) önemli bir merhale olduğu belirtilmiştir⁶³⁸. Ayrıca 1999 tarihli Ayrımcı Gözetmeksizin Toplu Katliam yapan Örgütlerin Kontrolüne İlişkin Kanun (*The Act Regarding The Control of Organizations Which Committed Indiscriminate Mass Murder*) ve 1952 tarihli Yıkıcı Faaliyetleri Önleme Kanununun (*Subversive Activities Prevention Act*) terörizm ile mücadele bağlamında önem arz ettiği belirtilmiştir⁶³⁹.

Türkiye, 27/12/2001 tarihinde 1373 sayılı BMGK kararıyla ilgili ilk raporunu CTC'ye sunmuştur. Rapora göre, Türkiye terör eylemlerinin finansmanını önlemek ve bastırmak için gerekli mevzuata sahiptir. Bunlar arasında TMK, eTCK, mülga 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, mülga 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun gösterilmiştir. TMK'nın 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca dernek, vakıf, sendikaların teröre destek oldukları tespit edildiğinde faaliyetleri durdurulacak, mahkemece kapatılacak bu kuruluşların mal varlıklarının müsaderesine karar verilecektir⁶⁴⁰. Ayrıca TMK'nın 4 üncü maddesi ile eTCK'nın 169 uncu maddesinde “64 ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak veya esliha ve cephaneye veya elbise tedarik (...) ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır” şeklinde düzenlenen suçun terör suçu olarak kabul edildiği belirtilmiştir. 4208 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında, karaparanın terör suçlarından veya Türkiye'ye ithali veya Türkiye'den ihracı kanunla yasaklanmış herhangi bir madde ve eşya kaçakçılığında elde edilmiş veya suçun terör suçlarına kaynak sağlamak amacıyla işlenmesi halinde faile verilecek hapis cezasının dört yıldan az olamayacağını altı çizilmiştir. Ayrıca bütün bu kanunların ilgili hükümlerine göre malvarlığı değerleri üzerinde belli tedbir kararlarının alınabileceği not edilmiştir⁶⁴¹.

⁶³⁸ UNSC, S/2001/1306, Annex (Japan-Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of September 28, 2001), s. 5.

⁶³⁹ UNSC, S/2001/1306, Annex (Japan-Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of September 28, 2001), s. 4, Annex 3, Annex 4.

⁶⁴⁰ Bu yöndeki hüküm 29/06/2006 kabul tarihli, 18/07/2006 tarih ve 26232 sayılı R.G.'de yayımlanan 5532 sayılı Kanunun 6. maddesi ile “İkinci fıkrada belirtilen suçların; dernek, vakıf, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde işlenmesi halinde bu fıkradaki cezanın iki katı hükmolunur.” şeklinde değiştirilmiştir.

⁶⁴¹ UNSC, S/2001/1304, Annex (Measures Taken by the Republic of Turkey Against Terrorism Report to the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001)), s. 3, 4. Bkz.:

cc. Terörle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü

CTC'nin işlevinin artırılarak devletler ile uluslararası, bölgesel ve alt bölgesel örgütler arasındaki işbirliğinin canlandırılması amacıyla⁶⁴² 26/03/2004 tarih ve 1535 sayılı kararla özel bir siyasi misyon (*a special political mission*) olarak Terörizmle Mücadele Komitesi İcra Direktörlüğü (*Counter-Terrorism Committee Executive Directorate-CTED*) ihdas edilmiştir⁶⁴³.

CTED'e göre, teröristlerin temel ihtiyaçları için fon toplamak, bu fonları transfer etmek ve amaçları doğrultusunda kullanmak her zaman vuku bulabilecek bir husustur. Fonlar, meşru ticari girişimlerin istismarı, doğal kaynakların sömürülmesi, kâr amacı gütmeyen kuruluşların istismarı ve daha başka türlü birçok yolla toplanmaktadır. CTED, teröristler ve terör örgütlerinin doğrudan veya dolaylı olarak diğer organize suç örgütleriyle bağlantı kurduklarına dikkat çekmekte, uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, yağma ve fidye için adam kaçırma gibi suç faaliyetlerinde bulduklarının altını çizmektedir. CTED'in son verilerine göre, böylesine zor bir alanda, terör örgütlerinin fon toplamak için bir de interneti ve diğer modern teknolojiler ile sanal para birimlerini kullanması üye devletleri daha fazla endişelendirmektedir. Bu bağlamda, terörizmin finansmanı ile etkin bir şekilde mücadele etmek, devletler için çok sayıda yeni ve kalıcı zorluklar ortaya koymaktadır⁶⁴⁴.

CTED, 2022 yılının Temmuz ayında “*Terörizmin Finansmanı Amacıyla Doğal Kaynakların İstismarı, Ticareti ve Kaçakçılığından Elde Edilen Gelirlerin Kullanımına İlişkin Endişeler*” başlıklı bir rapor hazırlamıştır. Bu raporda terör örgütlerinin petrol ve doğalgaz, tarım ve balıkçılık, dünya çapında en kazançlı suç faaliyetleri arasında olan yaban hayatı ticareti (*wildlife trade*) ile mineraller ve değerli metallerin kaçakçılığından

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/207/48/PDF/N0220748.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).

⁶⁴² **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 104.

⁶⁴³ **UNSC**, Resolution 1535, 26/03/2004, prg. 2. Bkz.: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1535> (E.T. 08/07/2023).

⁶⁴⁴ **CTED**, *Countering The Financing of Terrorism (CFT)*, s. 1. Bkz.: https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/ctc_cted_factsheet_cft_oct_2021.pdf (E.T. 09/07/2023).

çok önemli gelirler elde ettiğine dikkat çekilmiştir⁶⁴⁵. CTED'in bu raporu terörizmin finansman eğilimini ortaya koyması bakımından önemlidir.

2. Avrupa Konseyi

A. 1973 Tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (Strazburg)

a. Hazırlanma Süreci

Avrupa Konseyi İstişari Meclisi (*Consultative Assembly of the Council of Europe*), 1973 yılının Mayıs ayındaki 25 inci oturumunda, uluslararası terörizme ilişkin 703 sayılı Tavsiye Kararını kabul etmiştir. İstişari Meclisin bu kararında, "*nedeni her ne olursa olsun masum insanların öldürülmesi veya hayatlarının tehlikeye girmesi ile neticelenen uluslararası terör eylemleri*" kınanmış ve bunların ciddi suçlar olarak tanımlanıp cezalandırılması istenmiştir. Bu tavsiye kararı doğrultusunda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, üye devletlerin hükûmetlerini, "siyasi suç" (*political offence*) kavramı için ortak bir tanım oluşturmaya davet etmelidir⁶⁴⁶.

Bu tavsiye üzerine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 24/01/1974 tarih ve 53 üncü toplantısında, üye devletlerin hükûmetlerine, terör eylemleriyle suçlanan veya hüküm giyen kişilerin iade taleplerini ele alırken belirli ilkeleri göz önünde bulundurmaları yönünde (74)-3 sayılı kararı kabul etmiştir⁶⁴⁷.

Daha sonra, Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin Adalet Bakanları 22/05/1975 tarihinde Fransa'nın Obernai şehrinde toplanarak bu alanda eşgüdümlü bir çalışmanın yürütülmesi gerektiği hususunda hemfikir kalmışlardır. Bunu izleyen aşamada, Avrupa Suç Sorunları Komitesi'nin (ECCP) 1975 yılının Mayıs ayında yapılan 24 üncü Genel Kurulu toplanmış ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne yeni şiddet eylemlerinin ortaya çıkardığı sorunları incelemek üzere hükûmet uzmanlarından oluşan bir komitenin

⁶⁴⁵ CTED, Concerns Over The Use of Proceeds From The Exploitation, Trade and Trafficking of Natural Resources for The Purposes of Terrorism Financing, s. 6-10. https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/files/documents/2022/Jun/cted_cft_trends_alert_june_2022.pdf (E.T. 09/07/2023).

⁶⁴⁶ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Suppression of Terrorism, Strasbourg, 27.I.1977, s. 1. Bkz.: <https://rm.coe.int/16800c9a69> (E.T. 13/07/2023).

⁶⁴⁷ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Suppression of Terrorism, Strasbourg, s. 1.

kurulmasını önermiştir. Bakanlar Komitesi, hemen bir ay sonra, bir uzmanlar komitesinin kurulmasını onaylamıştır. Bu komitenin başkanlığına Belçika'dan S. Oschinsky seçilmiş ve komitenin sekretaryasının Avrupa Konseyi Hukuk İşleri Müdürlüğü tarafından yapılması kararlaştırılmıştır. Bu Komite, 1975 yılının ekim ve 1976 yılının şubat aylarında yaptığı ilk iki toplantısında Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi'ni hazırlamıştır. Sözleşme taslağı 1976 yılının mayıs ayında toplanan ECCP Genel Kuruluna sunulmuştur. ECCP Genel Kurulu taslağın Bakanlar Komitesine iletilmesini kararlaştırmıştır. Bakanlar Komitesi, 1976 yılının kasım ayında yapılan 262 nci toplantısında, taslak metni onaylamış ve Sözleşmeyi üye devletlerin imzasına açmaya karar vermiştir⁶⁴⁸.

Terörizmle ilgili Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan ve kabul edilen ilk sözleşme olan 1973 tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (*European Convention on the Suppression of Terrorism*) Konsey üyesi devletlerin imzasına 27/01/1977 tarihinde Strazburg'da açılmış, imza ve onay prosedürlerinin ardından Sözleşmenin 11 inci maddesine uygun olarak 04/08/1977 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁶⁴⁹.

b. Hükümleri

Sözleşme metninin hemen başında, “*artan tedhişçilik suçlarının sebep olduğu büyüyen endişeyi müdrük olarak bu kabil suç faillerinin, kovuşturma ve cezadan kurtulmamaları için etkin önlemlerin alınmasını temenni ederek, bu sonuca varabilmek için suçluların iadesinin özellikle etkili bir çare olduğuna inanarak*” bu sözleşmenin yapıldığı belirtilmiştir. Sözleşmenin amacı 13/12/1957 tarihli Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi⁶⁵⁰, 20/04/1959 tarihli Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Avrupa Sözleşmesi⁶⁵¹ ve ayrıca Avrupa Konseyi'ne üye Devletler arasında akdedilmiş mevcut

⁶⁴⁸ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Suppression of Terrorism, Strasbourg, s. 2.

⁶⁴⁹ Sözleşme Türkiye tarafından 27/01/1977 tarihinde imzalanmıştır. 27/10/1980 tarih ve 2327 sayılı Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun çıkarılmıştır. [R.G. 28/10/1980, 17145]

⁶⁵⁰ Bu Sözleşme Türkiye tarafından 13/12/1957 tarihinde imzalanmış olup 18/11/1959 tarih ve 7376 sayılı Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin Tasdiki Hakkında Kanun ile onaylanmıştır. [R.G. 26/11/1959, 10365]

⁶⁵¹ Bu Sözleşme Türkiye tarafından 20/04/1959 tarihinde imzalanmış olup 18/03/1968 tarih ve 1034 sayılı Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli yardım Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun ile onaylanması uygun bulunmuştur. [R.G. 23/03/1968, 12856]

suçluların iadesi ve karşılıklı adli yardımlaşma sözleşmelerini tamamlayarak terörizmin bastırılmasına yardımcı olmaktadır⁶⁵².

Eğer bir fiil, suçluların iadesi anlaşmalarının uygulama alanına giren bir suç ise, talep edilen devlet, ilgili mevzuatı uyarınca, yargılama yetkisine sahip olan devletten gelen iade talebini yerine getirmekte pekâlâ zorluk çekmeyecektir. Ancak, terör eylemlerinin "*siyasi suç*" olarak değerlendirilebilmesi ve mevcut Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinde yer alan bir ilkeye göre, suçlunun iade edilememesi söz konusu olabilecektir. İşte bu sözleşmeyle temel olarak terör eylemlerinin siyasi suç olarak kabul edilemeyeceği düzenlenmiş olmaktadır.

Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre "*bir devlet reisinin veya ailesi efradından birinin hayatına kasıt siyasi bir suç sayılmayacaktır.*" Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesine 15/10/1975 tarihli Ek Protokolün 1 inci maddesinde, siyasi suçların "*soykırım, insanlığa karşı suçlar, savaş suçlarını içerdiği düşünülemez*" denilmiştir.

Bu Sözleşmenin birinci maddesine göre;

- *16/12/1970 tarihinde La Haye'de imzalanan Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesine İlişkin Sözleşmenin kapsamına giren suçlar,*
- *23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'de imzalanan Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmenin kapsamına giren suçlar,*
- *Diplomatik Ajanlar dahil olmak üzere Uluslar arası bir himayeye tabi olan şahısların hayat, fiziki bütünlüğü veya hürriyetine bir saldırıyı kapsayan vahim suçlar,*
- *Adam kaldırma, rehin alma veya gayri kanuni hürriyeti tehdit eden suçlar,*
- *Şahısların hayatı için tehlike teşkil ettiği ölçüde bomba, el bombası, roket, otomatik ateşli silah veya bombalı mektup veya koli kullanmak suretiyle işlenen suçlar,*

⁶⁵² CE, Explanatory Report to the European Convention on the Suppression of Terrorism, Strasbourg, s. 2.

- Yukarıda sayılan suçlardan birini işlemeye teşebbüs veya böyle bir suçu işleyen veya işlemeye teşebbüs eden bir şahsın fiiline suç ortağı olarak iştirake ilişkin suçlar,

âkit devletler arasında siyasi suça murtabit suç veya siyasi nedenle işlenmiş suç niteliğinde telakki edilmeyecektir. Böylece bu fiillerin o tarihte terör eylemi olarak kabul edildiğini söylemek doğru olacaktır.

c. 2003 Tarihli Tadil Protokolü

1973 tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, 190 sayılı Tadil Protokolü⁶⁵³ (*Protocol Amending the European Convention on the Suppression of Terrorism*) ile değişikliğe uğramıştır.

Bu değişiklik ile Sözleşmenin 1 inci maddesine (j) bendi olarak, “*New York'ta 9 Aralık 1999'da kabul edilen Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin uygulama alanındaki suçlar*” ibaresi eklenmiştir. Böylece TFÖDUS'a doğrudan atıf yapılarak terörizmin finansmanı fiillerinin de siyasi suç sayılmayacağı ve bu suçu işleyenlerin iadesinden kaçınılamayacağı esası kabul edilmiştir⁶⁵⁴.

B. 2005 Tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi (Varşova)

a. Hazırlanma Süreci

11 Eylül saldırılarından sonra Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 08/11/2001 tarihli 109 uncu oturumunda Terörizme Karşı Uluslararası Çok Disiplinli Grubu'nu (*Multidisciplinary Group on International Action Against Terrorism-GMT*) kurmuştur. GMT'ye verilen görevler arasında, başta 1973 tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi olmak üzere, terörizmle mücadeleye ilişkin mevcut Avrupa Konseyi belgelerinin uygulanmasının gözden geçirilmesi ve güncellenmesi yer almıştır. GMT'nin çalışmalarının ilk sonucu olarak yukarıda bahsettiğimiz 190 sayılı 1973 tarihli

⁶⁵³ Bu Sözleşme Türkiye tarafından 15/07/2003 tarihinde imzalanmış olup 13/01/2005 tarih ve 5288 sayılı Kanun ile onaylanması uygun bulunarak Bakanlar Kurulunun 15/03/2005 tarih ve 2005/8613 sayılı kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 08/04/2005, 25780]

⁶⁵⁴ Tokgöz, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 105.

Tedhişçiliğın Önlenmesine Dair Sözleşmenin Tadili Protokolünün imzaya açılması gösterilmektedir. Bu protokolün hazırlanması sırasında GMT'nin terörizme ilişkin daha kapsamlı bir sözleşme hazırlanması konusu gündeme gelmişse de GMT bu konunun yetki alanı dışında kaldığını düşünerek resmî bir tavır almamıştır⁶⁵⁵.

Parlamenteerler Meclisi, terörizmle mücadele ve insan haklarına saygı konulu 2002 tarih ve 1550 sayılı tavsiye kararı (*recommendation*) ile 242 sayılı görüşünde (*opinion*) terörizmle ilgili kapsamlı bir rapor hazırlanması konusunu gündeme getirmiştir. Meclis "*BM tarafından yürütölen çalışmalarını dikkate alarak, terörizme ilişkin kapsamlı bir Avrupa Konseyi sözleşmesi hazırlanmasının*" değerlendirilmesinin uygun olacağı yönündeki inancını belirtmiştir. Ayrıca, Parlamentoerler Meclisi, 2004 yılının ocak ayında, "*Terörizm: Demokrasiler İçin Bir Tehdit*" konulu 1644 sayılı tavsiye kararını kabul etmiştir. Bu kararda, Bakanlar Komitesini, BM, Avrupa Konseyi ve AB'nin normatif müktesebatına (*normative acquits*) dayalı olarak, terörizmle ilişkin kapsamlı bir Avrupa Konseyi sözleşmesinin hazırlanmasına yönelik çalışmalara gecikmeksizin başlamaya davet etmiştir⁶⁵⁶.

2003 yılında Terörizm Uzmanlar Komitesi (*The Committee of Experts on Terrorism-CODEXTER*) kurulmuştur⁶⁵⁷. 25 inci Avrupa Adalet Bakanları Konferansında, CODEXTER'in terörizmle ilgili kapsamlı bir sözleşme hazırlanmasının faydalı olup olmayacağına dair bir rapor hazırlayarak Bakanlar Komitesine sunması istenmiştir. CODEXTER 2003 yılının ekim ayında yaptığı ilk toplantısında böyle bir sözleşmenin faydalı olacağı yönünde görüş bildirmiştir. Bakanlar Komitesi 114 üncü oturumunda CODEXTER'in bu raporuna istinaden sözleşmenin hazırlanması talimatını vermiştir⁶⁵⁸.

CODEXTER, 2004 yılının temmuz ayından 2005 yılının şubat ayına kadar bir sözleşme taslağı hazırlamak için bir dizi toplantı yapmıştır⁶⁵⁹. CODEXTER, son toplantısında taslağı son şeklini vermiş ve Bakanlar Komitesine sunmuştur. Bakanlar

⁶⁵⁵ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, s. 1. Bkz.: <https://rm.coe.int/16800d3811> (E.T. 13/07/2023).

⁶⁵⁶ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, s. 2.

⁶⁵⁷ 2017 yılından sonra CODEXTER yenini Avrupa Konseyi Terörle Mücadele Komitesi'ne (*Council of Europe Committee on Counter-Terrorism (CDCT)*) bırakacaktır.

⁶⁵⁸ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, s. 2.

⁶⁵⁹ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, s. 3.

Komitesi, 03/05/2005 tarihinde Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesini (*The Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism*) kabul ederek Varşova'da imzaya açmıştır⁶⁶⁰.

b. Hükümleri

Sözleşmenin 1 inci maddesinde terör suçu tanımı yapılmamış, ekte yer verilen 11 farklı anlaşmadan birinin kapsamına giren suçların terör suçu olarak kabul edileceği belirtilmiştir. Buna göre;

- 16/12/1970 tarihinde Lahey'de imzalanan Uçakların Yasadışı Olarak Ele Geçirilmesi Sözleşmesi,
- 23/09/1971 tarihinde Montreal'de imzalanan Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi,
- 14/12/1973 tarihinde New York'ta kabul edilen Diplomatik Personel de Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunan Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi,
- 17/12/1979 tarihinde New York'ta kabul edilen Rehin Alma Olaylarına Karşı Uluslararası Sözleşme,
- 03/03/1980 tarihinde Viyana'da kabul edilen Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme,
- 24/02/1988 tarihinde Montreal'de imzalanan Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi ile İlgili Protokol,
- 10/03/1988 tarihinde Roma'da imzalanan Denizcilik Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasa Dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi,
- 10/03/1988 tarihinde Roma'da imzalanan Kıta Sahaneliği Üzerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Kanunsuz Eylemlerin Önlenmesi Protokolü,
- 15/12/1997 tarihinde New York'ta kabul edilen Terörist Bombalamalarının Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi,

⁶⁶⁰ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, s. 4.

- 09/12/1999 tarihinde New York'ta kabul edilen **Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme**,
- 13/04/2005 tarihinde New York'ta kabul edilen Nükleer Terörizmin Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme

kapsamına giren fiiller terör suçu ve bunları işleyenler terör suçlusu olarak kabul edilecektir. TFÖDUS'nin ekinde de benzer şekilde bir anlaşma listesi verilmiş ve bu kapsamda kalan fiillerin işlenmesi için finansman sağlanması yasaklanmıştır. Aynı şekilde 1973 tarihli Tedhişçiliğin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve 190 sayılı Tadil Protokolünde de böyle bir listelemeye karşılaşılmaktadır. Bu itibarla Parlamenterler Meclisinin BM ve Avrupa Konseyinin normatif müktesebatına (*normative acquits*) uygun şekilde kapsamlı bir sözleşme hazırlanma önerisinin hayata geçtiği pekâlâ söylenebilecektir⁶⁶¹.

Sözleşmenin ekinde TFÖDUS'a da yer verilmiş olması 1 inci madde uyarınca “terörizmin finansmanı” fiillerinin terör suçu olarak kabul edilmesini gerektirmektedir. Bu itibarla TFÖDUS'un 2 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen fiiller terör suçu kabul edilecek ve 2005 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesinin uygulama alanına girecektir.

Sözleşmenin amacı, taraflar arasında yürürlükte olan çok taraflı veya ikili anlaşmalar dikkate alınarak, terörizmin ve bunun insan hakları, daha özelde de hayat hakkı üzerindeki olumsuz etkilerini engellemek üzere uluslararası işbirliğinin geliştirilmesidir.

Sözleşmenin 5 nci maddesinde, “*terör suçunun işlenmesine alenen tahrik*” (*public provocation to commit a terrorist offence*), 6 ncı maddesinde “*terörist saflara katma*” (*recruitment for terrorism*) ve 7 nci maddesinde “*terörizm için eğitim*” (*training for terrorism*) fiillerinin tanımları yapılarak âkit devletlere bu fiillerin suç olarak ihdas edilmesi yönünde yükümlülük getirilmiştir.

⁶⁶¹ CE, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, s. 5.

c. 2015 Tarihli Ek Protokol (Riga)

2005 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, 217 sayılı Ek Protokol⁶⁶² (*Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism*) ile değişikliğe uğramıştır.

Ek Protokolün 2 nci maddesinde “*terörizm amacıyla bir derneğe veya gruba katılmak*” (*participating in an association or group for the purpose of terrorism*), 3 üncü maddesinde “*terörizm eğitimi almak*” (*receiving training for terrorism*), 4 üncü maddesinde “*terörizm amacıyla yurtdışına seyahat etmek*” (*travelling abroad for the purpose of terrorism*), 5 inci maddesinde “*terörizm amacıyla yurtdışına yapılan seyahatlere maddi kaynak sağlamak*” (*funding travelling abroad for the purpose of terrorism*) ve 6 ncı maddesinde “*terörizm amacıyla yurtdışına yapılan seyahatleri düzenlemek veya kolaylaştırmak*” (*organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism*) fiilleri tanımlanmıştır. Âkit devletler bu fiilleri iç hukuklarında bir suç olarak ihdas etmeyi yüklenmişlerdir. Bu fiiller terörizmin finansmanı ile rahatlıkla ilişkilendirilebilir niteliktedir.

Esasında bu Ek Protokol yabancı terörist savaşçılarla (*foreign terrorist fighters*) mücadele konusunda ilk uluslararası sözleşme olarak gösterilmektedir⁶⁶³. Hatırlanacak olursa, çalışmamızda daha önce bahsettiğimiz BMGK’nın 24/09/2014 tarih ve 2178 sayılı kararı ile Deaş, ANF ve El-Kaide ile bağlantılı tüm gruplar, teşebbüsler ve kuruluşlar tarafından silah altına alınan veya bunlara katılan yabancı terörist savaşçıların oluşturduğu tehdit konusu ele alınmış ve BM üyesi devletlerin BMGK’nın 1373 sayılı kararı uyarınca bunları engellemesinin zorunlu olduğu hatırlatılmıştır⁶⁶⁴. Riga Protokolünü, ihtiva ettiği hükümler bakımından BM bünyesindeki gelişmelerin Avrupa Konseyine bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür.

⁶⁶² Ek Protokol Türkiye tarafından 22/10/2015 tarihinde imzalanmış olup 15/02/2017 tarih ve 6799 sayılı Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesine Ek protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile onaylanması uygun bulunarak Bakanlar Kurulunun 30/10/2017 tarih ve 2017/10953 sayılı kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 16/12/2017, 30272 (Mükerrer)]

⁶⁶³ T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’ne Ek Protokol’ün. (Riga Protokolü) Ülkemiz Açısından Yürürlüğe Girmesi Hk. 154 No.lu Açıklama.” Bkz.: https://www.mfa.gov.tr/no_-154_-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesinin-ulkemiz-acisindan-yururluluge-girmesi-hk.tr.mfa (E.T. 14/07/2023).

⁶⁶⁴ UNSC, Resolution 2178, prg. 21, 24.

C. Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova)

a. Hazırlanma Süreci

Çalışmamızın önceki kısımlarında bahsettiğimiz üzere suç gelirlerini aklama ile mücadele yeni bir olgu değildir. Dolayısıyla, mali sistemin kötüye kullanımının bir vechesi olarak görülebilecek aklama ile mücadeleye ilişkin hukuk normları da yeni değildir. Avrupa Konseyi, 1980 yılında suç kaynaklı fonların transferine ve saklanmasına karşı önlemler hakkında R (80) 10 sayılı tavsiye kararını almıştır. Konsey 1990 yılında 141 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Aranması, Zapt Edilmesi ve Müsadere Edilmesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesini⁶⁶⁵ (*Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime*) Strazburg'da kabul etmiş ve imzaya açmıştır. Sözleşme, süreçlerin tamamlanmasıyla 1993 yılının eylül ayında yürürlüğe girmiştir⁶⁶⁶.

Daha önce terörizmin finansmanı meselesinin tarihi arka planı incelenirken, aklama ve terörizmin finansmanının zaman içerisinde hukuki olarak ayrıştığı, ancak özellikle uluslararası alanda her iki suç ile mücadelenin aynı konseptte ele alınması yönünde bir eğilimin geliştiği ve bu konseptin de “AML/CFT” olarak edildiği üzerinde durulmuştu.

Bu konseptin geliştirilmesinde 11 Eylül olaylarının bir kırılma olduğu bilinmektedir. Nitekim bu olay sonrasında uluslararası toplumun aklama ve terörizmin finansmanı arasındaki süreçleri arasındaki önemli benzerlikleri hızla fark ettiği bilinmektedir⁶⁶⁷. Ülkemizde de, 29/01/2016 tarih ve 6665 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin

⁶⁶⁵ Sözleşme, Türkiye tarafından 27/09/2001 tarihinde imzalanmış ve onaylanması 16/06/2004 tarih ve 5191 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Sözleşme, Bakanlar Kurulunun 30/07/2004 tarih ve 2004/7712 sayılı kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 01/09/2004, 25570].

⁶⁶⁶ CE, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing or Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, s. 1. Bkz.: <https://rm.coe.int/16800d3813> (E.T. 14/07/2023).

⁶⁶⁷ CE, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing or Terrorism, s. 1. Kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanını birbiri ile bağlantılı kavramlar olarak ele alan ilk Sözleşmenin 198 sayılı Sözleşme olduğu yönündeki görüş için bkz.: Tokgöz, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 108, 109.

Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanunun genel gerekçesinde “*para aklanması ve terörizmin mali desteğinin denetimi ve engellenmesi hakkındaki ilk uluslararası anlaşma olan bu metin, 1990 tarihli Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması ve Müsaderesine İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesini geliştirmekte, bu Sözleşmeye mali suçlar ve terörizm bağlantısını eklemektedir*” denilmiştir⁶⁶⁸.

Bu nedenlerle, Avrupa Konseyi bünyesinde 1990 tarihli Sözleşmenin güncellenerek terörizmin finansmanı boyutunun da eklenmesi gerekmiştir. Böylece 198 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi⁶⁶⁹ (*Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing or Terrorism*) hazırlanmıştır. Sözleşme 16/05/2005 tarihinde Varşova’da imzaya açılmıştır⁶⁷⁰. Sözleşmenin yürürlüğe girmesi ise 01/05/2008 tarihinde mümkün olabilmiştir⁶⁷¹.

b. Hükümleri

Sözleşmenin 1 inci maddesinin (h) bendinde, terörizmin finansmanının TFÖDUS’nin 2 nci maddesinde tanımlanan eylemler olduğu ifade edilmiştir. Aynı maddenin (g) bendinde dondurma veya el koymanın “*mahkeme veya diğer yetkili bir makamın kararına istinaden, mülkiyetin devrinin, imhasının, dönüştürülmesinin, tasarrufunun veya hareketinin geçici olarak yasaklanması veya mülkiyetin muhafazasının veya idaresinin geçici olarak üstlenilmesi*” anlamına geleceği hükme bağlanmıştır.

Sözleşmenin “*terörizmin finansmanı*” başlıklı 2 nci ve yeni bölümü, uygulama alanının terörizmin finansmanına ilişkin hususları içerecek şekilde genişlemesini

⁶⁶⁸ **TBMM**, Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/992), s. 4. Bkz.: <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss701.pdf> (E.T. 15/07/2023).

⁶⁶⁹ Sözleşme, Türkiye tarafından 28/03/2007 tarihinde imzalanmış ve onaylanması 29/01/2016 tarih ve 6665 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Sözleşme Bakanlar Kurulunun 21/03/2016 tarih ve 2016/8667 sayılı kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 07/04/2016, 29667].

⁶⁷⁰ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 123; **Tokgöz**, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 105.

⁶⁷¹ **Gökhan Erdoğan**, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi”, *Uluslararası Hukuk Bülteni*, s. 18.

sağlamıştır. Buna göre, Sözleşmenin 3, 4 ve 5 inci bölümlerinde yer alan hükümler terörizmin finansmanı olarak kabul edilen fiillere de uygulanacaktır. Bu hükümler arasında etkin soruşturma, müsadere, dondurma ve elkoyma, mali istihbarat birimlerinin (*financial intelligence unit-FIU*) önleme faaliyeti, şüpheli işlemlerin ertelenmesi, uluslararası adli ve idari işbirliği sayılabilir⁶⁷². Âkit devletler bütün bunların hayata geçmesi için gerekli kanuni düzenlemeleri yapma yükümlülüğünü taşımaktadır⁶⁷³.

3. Avrupa Birliği

A. Tüzükler

a. 2580/2001/EC Sayılı Tüzük

BMGK'nın 1373 sayılı kararının gereklerini yerine getirmek üzere AB Konseyi tarafından 27/12/2001 tarihinde 2580/2001 sayılı tüzük kabul edilmiştir. AB hukuku kapsamında bu tüzüğün terörizmin finansmanı konusunda en temel normlardan birisi olduğu kabul edilmektedir⁶⁷⁴.

Tüzüğün hemen başında, AB Konseyi tarafından 27/12/2001 tarihinde kabul edilen 2001/931/CFSP sayılı Ortak Tutum Belgesinin (*Common Position*) göz önünde bulundurulduğu ifade edilmiştir⁶⁷⁵. AB Anlaşmasının (*Treaty on European Union*) 34 üncü maddesi dikkate alınarak hazırlanan 2001/931/CFSP sayılı Ortak Tutum Belgesi incelendiğinde, AB Konseyinin 21/09/2001 tarihli olağanüstü toplantısında terörizmle mücadelenin AB'nin hedeflerinden biri olacağını ilan edildiği, bu çerçevede özellikle

⁶⁷² CE, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing or Terrorism, s. 11.

⁶⁷³ 6665 sayılı Kanunun gerekçesinde; “Terörizmden en çok zarar gören ülkelerin başında gelen Türkiye, devletlerin terörizmi önlemek ve ortadan kaldırmak için gerekli önlemleri almaları ve terörizmle mücadelede ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde işbirliği yapılması gerektiğine inanmakta ve bu yönde yoğun çaba harcamaktadır. Bu itibarla, ‘Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesine’ taraf olunmasının ülkemizin yukarıda özetlenen görüş ve politikasıyla uyumlu olacağı, terörizmle mücadele amacıyla uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesine hizmet edeceği ve uluslararası düzeyde terörizmle mücadele alanındaki öncü konumunu güçlendireceği düşünülmektedir.” ifadelerine yer verilmiştir. Bkz.: **TBMM**, Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/992), s. 4, 5.

⁶⁷⁴ **Tokgöz**, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 91.

⁶⁷⁵ 2580/2001/EC, 27/12/2001, *Official Journal L 344*, 28/12/2001, P. 0070 – 0075. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001R2580&qid=1689445528024> (E.T. 15/07/2023).

terörizmin finansmanı ile mücadelede yönelik geniş kapsamlı stratejiler ortaya koyan BMGK'nın 1373 sayılı kararının uygulanması için ilave tedbirlerin alınması gerektiği kaydedilmiştir⁶⁷⁶.

Tüzüğün 1 inci maddesinde “*fon, diğer finansal varlıklar ve ekonomik kaynaklar*”, “*fonların, diğer finansal varlıkların ve ekonomik kaynakların dondurulması*”, “*finansal hizmetler*”, “*terör eylemi*”, “*bir tüzel kişi, grup veya kuruluşa sahip olmak*”, “*bir tüzel kişiyi, guru veya kuruluşu kontrol etmek*” ifadelerinin tanımına yer verilmiştir⁶⁷⁷.

Buna göre, “*fon, diğer finansal varlıklar ve ekonomik kaynaklar*” deyiminden, “*maddi veya gayri maddi, taşınır veya taşınmaz, her ne şekilde elde edilmiş olursa olsun her türlü varlık ve banka kredileri, seyahat çekleri, banka çekleri, havaleler, hisseler, menkul kıymetler, tahviller, bonolar, akreditifler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, bu varlıkların mülkiyetini veya bu varlıklardaki menfaati gösteren elektronik veya dijital her türlü yasal belge veya araç*” anlaşılacaktır⁶⁷⁸.

“*Fonların, diğer finansal varlıkların ve ekonomik kaynakların dondurulması*” deyiminden, “*portföy yönetimi de dahil olmak üzere, fonların hacminde, miktarında, mülkiyetinde, zilyetliğinde, karakterinde, varış noktasında değişiklikler yapacak şekilde hareket ettirilmesi, aktarılması, değiştirilmesi, kullanılması veya fonlarla işlem yapılmasının engellenmesi*”ni ifade edecektir⁶⁷⁹.

“*Terör eylemi*” deyiminden ise, 2001/931/CFSP sayılı Ortak Tutum Belgesinin 1 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan tanımdaki fiillerin anlaşılacağı belirtilmiştir⁶⁸⁰. Anılan Ortak Tutum Belgesinin ilgili maddesinde terör eylemi, “*bir halkı ciddi şekilde korkutmak, bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya haksız yere zorlamak, bir ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi*

⁶⁷⁶ 2001/931/CFSP, 27/12/2001, *Official Journal L 344*, 28/12/2001 P. 0093 – 0096. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001E0931&qid=1689446866647> (E.T. 15/07/2023).

⁶⁷⁷ 2580/2001/EC, art. 1.

⁶⁷⁸ 2580/2001/EC, art. 1/1.

⁶⁷⁹ 2580/2001/EC, art. 1/2.

⁶⁸⁰ 2580/2001/EC, art. 1/4.

şekilde istikrarsızlaştırmak veya tahrip etmek amaçlarından biriyle ulusal hukukta suç olarak tanımlanan;

- *bir kişinin hayatına yönelik ölüme neden olabilecek saldırı,*
- *bir kişinin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırı,*
- *adam kaçırma veya rehin alma,*
- *bir hükümet veya kamu tesisine, ulaşım veya altyapı sistemine, kıta sahanlığında bulunan sabit bir platforma, kamuya açık bir yere veya özel mülkiyete, insan hayatını tehlikeye atacak veya büyük ekonomik kayıplara yol açacak şekilde kapsamlı tahribat verme,*
- *uçak, gemi veya diğer taşıma araçlarına el koyma,*
- *silah ve patlayıcılar ile nükleer, biyolojik veya kimyasal silahları üretme, bulundurma, edinme, taşıma veya kullanma ya da geliştirme,*
- *tehlikeli maddeleri serbest bırakma veya insan hayatını tehlikeye atacak yangın, patlama veya sele neden olma,*
- *etkisi insan hayatını tehlikeye atacak ölçüde olacak şekilde su, elektrik ve diğer kaynakların tedarikine müdahale etme veya bunları kesintiye uğratma,*
- *buraya kadar sayılan fiillerin herhangi birini gerçekleştirme tehdidinde bulunma,*
- *bir terör örgütü yönetme,*
- *terör örgütüne bilgi veya maddi kaynak sağlama, örgüt faaliyetlerini herhangi bir şekilde finanse etme,*

fiillerinin işlenmesi” şeklinde tanımlanmıştır⁶⁸¹.

“Bir tüzel kişi, grup veya kuruluşa sahip olmak” deyiminden ise, “bunların haklarının veya hisselerinin %50 veya daha fazlasına ya da çoğunluğuna sahip olmak” anlaşılacaktır⁶⁸².

⁶⁸¹ 2001/931/CFSP, 1/3.

⁶⁸² 2580/2001/EC, art. 1/5.

Tüzüğün 2 nci maddesinde, BMGK kararları doğrultusunda listelenen kişi, grup veya kuruluşa ait malvarlığı değerlerinin dondurulacağı, bunlara finansal hizmet verilmeyeceği hüküm altına alınmıştır⁶⁸³.

2580/2001 sayılı tüzük en sonuncusu 19/02/2024 tarihinde olmak üzere onlarca kere değişikliğe uğramış olup halen yürürlüktedir⁶⁸⁴.

b. 881/2002/EC Sayılı Tüzük

27/05/2002 tarihinde kabul edilen 881/2002/EC sayılı tüzük “*Usame bin Ladin, El Kaide ve Taliban ile bağlantılı belirli kişi ve kuruluşlara yönelik kısıtlayıcı tedbirlerin uygulanmasına*” ilişkindir. Bu tüzük esasında BMGK’nın 1267 ve devamı niteliğindeki kararların AB hukukunda uygulanması için çıkarılmıştır. Tüzüğün hemen başında terör eylemlerinin finansmanı, planlanması, kolaylaştırılması, hazırlanması veya gerçekleştirilmesine katılan kişilerle ilgili olarak 1373 sayılı BMGK Kararını tam olarak uygulama yükümlülüğü hatırlatılmıştır⁶⁸⁵.

Tüzüğün hazırlanmasında 27/05/2002 tarih ve 2002/402/CFSP sayılı Ortak Tutum Belgesi göz önüne alınmıştır. Burada BMGK’nın 16/01/2002 tarih ve 1390 sayılı kararına atıfla AB’de uygulanan kısıtlayıcı tedbirlerin güncellenmesi gerekliliğine işaret edilmiştir⁶⁸⁶. 11 Eylül sonrasında, 1390 sayılı karar ile Taliban ve El Kaide’ye yönelik yaptırımlar artırılarak genişletilmiş ve bütün dünya çapında uygulanabilir hale getirilmiştir. Daha önce sadece Taliban’ın kontrolü altındaki Afgan topraklarıyla ilişkilendirilen yaptırımlar artık “*Usame bin Ladin, El Kaide örgütü üyeleri ve Taliban ile bunlarla ilişkili diğer bireyler, gruplar, teşebbüsler ve kuruluşları*” kapsayacaktır⁶⁸⁷.

⁶⁸³ 2580/2001/EC, art. 2.

⁶⁸⁴ Bu tüzükte değişiklik yapan tüzükler şöyledir: 745/2003/EC, 1207/2005/EC, 1957/2005/EC, 1461/2006/EC, 1791/2006/EC, 1250/2012/EC, 517/2013/EC, 646/2013/EC, 2016/1710/EU, 2017/2061/EU, 2019/1163/EU, 2022/595/EU, 2024/669/EU.

⁶⁸⁵ 881/2002/EC, 27/05/2002, *Official Journal L 139*, 29/05/2002, P. 0009 – 0022. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002R0881&qid=1689484055716> (E.T. 16/07/2023).

⁶⁸⁶ 2002/402/CFSP, 27/05/2002, *Official Journal L 139*, 29/05/2001 P. 004 – 0005. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002E0402&qid=1689484293972> (E.T. 16/07/2023). Söz konusu Ortak Tutum Belgesi, BMGK’nın 2015 yılında aldığı 2253 sayılı kararı ile yaptırımlar rejimini Deaş’ı da kapsayacak şekilde genişletmesi üzerine 20/09/2016 tarih ve 2016/1693/CFSP sayılı karar ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁶⁸⁷ UNSC, Resolution 1390, prg. 2.

Tüzüğün 1 inci maddesinde “fonlar”, “ekonomik kaynaklar”, “fonların dondurulması” ve “ekonomik kaynakların dondurulması” kavramları tanımlanmıştır.

Tüzüğün 2 nci maddesinde yaptırımlar komitesi tarafından belirlenen ve EK 1’de listelenen bir gerçek veya tüzel kişiye, gruba veya kuruluşa ait olan ya da onların elinde olan tüm fonlar ve ekonomik kaynakların dondurulacağı hüküm altına alınmıştır⁶⁸⁸. 3 üncü maddesinde, üye devletlerin EK 1’de listelenen herhangi bir gerçek veya tüzel kişiye, gruba veya kuruluşa, özellikle her türden silah ve mühimmatın üretimi, bakımı ve kullanımıyla ilgili eğitim ve yardım da dahil olmak üzere, askeri faaliyetlerle ilgili teknik tavsiye, yardım ve eğitimin doğrudan veya dolaylı olarak verilmesi de açık bir şekilde yasaklanmıştır⁶⁸⁹.

Tüzüğün 7 nci maddesinde, AB Komisyonunun BMGK Yaptırımlar Komitesi ile gerekli tüm temasları sürdüreceği ve Komitenin tespitlerine dayanarak Tüzüğün ekindeki listede değişiklik yapabileceği hükme bağlanmıştır⁶⁹⁰.

881/2002/EC sayılı Tüzük, Afganistan'a belirli mal ve hizmetlerin ihracatını yasaklayan, uçuş yasağını tahkim eden ve Taliban ile ilgili fonların ve diğer ekonomik kaynakların dondurulmasını genişleten 06/03/2001 tarih ve 467/2001/EC sayılı tüzüğü 29/05/2002 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırmıştır. Bunun yanısıra, 467/2001/EC sayılı tüzükte değişiklik yapan 1354/2001/EC, 1996/2001/EC, 2062/2001/EC, 2199/2001/EC, 2373/2001/EC, 2604/2001/EC, 65/2002/EC, 105/2002/EC ve 362/2002/EC sayılı tüzüklerini de zımnen (*implicit repeal*) yürürlükten kaldırmıştır.

Tüzük yürürlüğe girdiği 29/05/2002 tarihinden bugüne kadar yüzlerce kere değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerin çoğu tüzüğün 1 numaralı eki ile ilgili olup yaptırım listesine dahil edilen kişilerin silinmesi, bilgilerinde değişikliğe gidilmesi yahut listeye yeni kişilerin eklenmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Diğer değişiklikler ise tüzüğün belli hükümlerinde yapılmıştır⁶⁹¹. Bazı değişiklikleri incelemek terörizmin finansmanı ve bu bağlamda malvarlığı değerlerinin dondurulması süreçlerinin AB

⁶⁸⁸ 881/2002/EC, art. 2.

⁶⁸⁹ 881/2002/EC, art. 3.

⁶⁹⁰ 881/2002/EC, art. 7.

⁶⁹¹ Bkz: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32002R0881&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

hukuku bakımından da BMGK'nın oluşturduğu yaptırımlar rejimine bağlı olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

27/03/2003 tarih ve 561/2003/EC sayılı tüzük ile yapılan değişikliğin amacı, BMGK'nın 20/12/2002 tarih ve 1452 sayılı kararı ile gıda maddeleri, kira veya ipotek, ilaçlar ve tıbbi tedavi, vergi, sigorta primi ve kamu hizmeti ücretleri dahil olmak üzere temel harcamalar için gerekli veya münhasıran mesleki ücretlerin ödenmesi ve yasal hizmetlerin sağlanmasına yönelik olarak ortaya çıkan masrafların ödenmesi ile ilgili fonların veya diğer mali varlıkların ya da ekonomik kaynakların rutin olarak tutulmasına getirilen istisnaların 881/2002/EC sayılı tüzüğe işlenmesidir. Bu sebeple tüzüğe 2/a maddesi eklenerek bu istisnalar gösterilmiştir⁶⁹².

881/2002/EC sayılı tüzükte değişiklik yapan 28/11/2008 tarih ve 1190/2008/EC sayılı tüzük bir ABAD kararı nedeniyle çıkarılmış olması bakımından önemlidir⁶⁹³. ABAD, 03/09/2008 tarihinde verdiği “*Yasin El Kadı I Kararı*” olarak bilinen ünlü kararı ile BMGK'nın 1267 sayılı kararına dayanan AB Konseyinin 881/2002/EC sayılı tüzüğünü adil bir yargılama süreci öngörmediği, savunma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkına riayet etmediği gerekçesiyle davacılar bakımından iptal etmiştir⁶⁹⁴.

Bu karar aslında Genel Mahkeme önünde görülerek reddedilen *Yusuf&Al Barakat Davası* ve *Yasin El kadı Davasının* Adalet Divanı önünde birleştirilmesi suretiyle verilmiş bir karardır. Genel Mahkeme her iki davada, 881/2002/EC sayılı tüzüğün BM yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla çıkarıldığı, mahkemenin bu düzenlemeyi sadece hukuki yönden inceleyebileceği, BMGK kararlarını *jus cogens*⁶⁹⁵ kurallarına aykırılık dışında inceleyemeyeceği, somut olayda da *jus cogens* kurallarına aykırılık bulunmadığını tespit etmiştir. Daha sonra her iki karar da temyiz edilmiş ve dosyalar

⁶⁹² 561/2003/EC, 27/03/2003, *Official Journal L 082*, 29/03/2003, P. 0001 – 0002. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32003R0561&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

⁶⁹³ 1190/2008/EC, 28/11/2008, *Official Journal L 322/25*, 02/12/2008. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008R1190&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

⁶⁹⁴ CJEU, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 3 September 2008, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council of the European Union and Commission of the European Communities*, Joined Cases C-402/05 P and C-415/05 P.

⁶⁹⁵ “*Jus cogens*, bir bütün olarak uluslararası devletler topluluğunca, kendisinden sapılmasına hiçbir biçimde izin verilmeyen bir norm olarak kabul edilmiş ve tanınmış normdur.” Bkz.: **Elif Başkaracaoğlu**, “Uluslararası Hukukta ‘Jus Congens’ (Emredici Kurallar)”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2011, s. 36.

Adalet Divanı önüne gelerek birleştirilmiştir⁶⁹⁶. Adalet Divanı öncelikle BM Şartı ve buna dayanan BMGK kararlarının ABAD'ın denetim yetkisinde olmadığı sonucuna varmıştır. Ancak Adalet Divanına göre, 881/2002/EC sayılı tüzük AB hukukunun bir parçasıdır ve ABAD'ın bu tüzüğün temel hak ve özgürlüklere uygun olup olmadığını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Dava konusu tüzük, AB hukuku bünyesinde genel, doğrudan uygulanan ve bağlayıcı nitelikte bir normdur. Adalet Divanı, tüzük değişikliğine de konu olmuş kararında davacıların savunma hakkı, hukuki dinlenme hakkı ve etkili hukuk yollarına başvuru haklarının ihlal edildiği sonucuna varmıştır⁶⁹⁷. Böylece 881/2002/EC sayılı tüzüğün Yasin El Kadı ve Al Barakat Uluslararası Vakfı ile ilgili kısmı iptal edilmiş, ilgili makamlara kararın uygulanması için 3 ay süre verilmiştir. Bu gelişme üzerine, AB Komisyonu, Adalet Divanının kararına uymak amacıyla, BM El Kaide ve Taliban Yaptırımlar Komitesi tarafından sağlanan gerekçelerin özetlerini davacılara iletmış ve bu konudaki görüşlerini sunma fırsatı vermiştir. Davacıardan Al Barakat Uluslararası Vakfı 09/11/2008, Yasin El Kadı 10/11/2008 tarihinde savunmalarını yapmıştır. Komisyon, neticede her iki ismin listede yer almasının doğru olduğuna karar vermiştir⁶⁹⁸.

881/2002/EC sayılı tüzükte değişiklik yapan 22/12/2009 tarih ve 1286/2009/EC sayılı tüzük, "*Yasin El Kadı I Kararı*" ile ilgilidir. Bu tüzüğün gerekçesinde anılan ABAD kararından bahsedilerek listede yer alan kişilerin bilgilendirilmesi ile ilgili bir takım usul kuralları getirilmiştir. Buna göre, listeye alınan kişi, grup veya kuruluşa BM El Kaide ve Taliban Yaptırımlar Komitesi tarafından iletilen listeye alınma gerekçelerinin sunulacak ve böylece ilgililer bu gerekçelere ilişkin görüşlerini ifade etme fırsatı bulacaklardır. Ancak 881/2002/EC sayılı Tüzüğünün amacının, BM tarafından hazırlanan El Kaide ve Taliban listesinde yer alan kişi, grup veya kuruluşların fonlarını ve ekonomik kaynaklarını dondurmak olduğu, bu itibarla bu tür bir işlemin gecikmeksizin gerçekleştirilerek sürpriz bir etki yapmasının olağan olduğu da kaydedilmiştir. Bu

⁶⁹⁶ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 184, 185, 186.

⁶⁹⁷ **CJEU**, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 3 September 2008, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council of the European Union and Commission of the European Communities*, Joined Cases C-402/05 P and C-415/05 P.

⁶⁹⁸ 1190/2008/EC, art. 1.

nedenle Komisyonun ilgilileri bilgilendirmeden bir karar alabilmesinin gerekli olduğuna işaret edilmiştir⁶⁹⁹.

Devam eden süreçte, Yasin El Kadı, yaptırım listesinde kalması yönündeki 28/11/2008 tarih ve 1190/2008/EC sayılı tüzüğün iptali istemiyle AB Komisyonuna karşı ABAD Genel Mahkemesinde yeni bir dava açmıştır⁷⁰⁰. Bu davada verilen 30/09/2010 tarihli kararda, davacının kendisine karşı kullanılan bilgi ve delillere uygun bir şekilde erişiminin olmadığı, savunma hakkından ve etkili bir hukuk yoluna başvuru imkanından mahrum bırakıldığı⁷⁰¹, etkili bir hukuk güvencesi sunmaksızın mülkiyet hakkına ölçsüz bir sınırlama getirildiği⁷⁰² tespitlerine yer verilerek 1190/2008/EC sayılı tüzük iptal edilmiştir⁷⁰³. Söz konusu Genel Mahkeme kararını temyizen inceleyen Adalet Divanı, 18/07/2013 tarihinde verdiği kararı ile davalıların temyiz taleplerini reddederek Yasin El Kadı'yı haklı bulmuştur⁷⁰⁴. Akabinde Yasin El Kadı, bu tüzük kapsamında tutulan yaptırım listesinden çıkarılmıştır.

Daha önce bahsedildiği üzere El Kaide Yaptımlar Rejimi 1267 ve 1989 sayılı, Taliban yaptırımlar rejimi ise 1988 sayılı BMGK kararları çerçevesinde devam edecektir⁷⁰⁵. İşte sebeple 881/2002/EC sayılı tüzükte değişiklik yapan 01/08/2011 tarih ve 754/2011/EC sayılı tüzük, BMGK'nın 17/06/2011 tarih ve 1989 sayılı kararına uyum sağlamak amacıyla çıkarılmıştır⁷⁰⁶.

⁶⁹⁹ 1286/2009/EC, 22/12/2009, *Official Journal L* 346/42, 23/12/2009. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1286&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰⁰ CJEU, Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 30 September 2010, *Yassin Abdullah Kadi v. European Commission*, In Case T-85/09. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62009TJ0085&qid=1689499778583> (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰¹ CJEU, Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 30 September 2010, *Yassin Abdullah Kadi v. European Commission*, In Case T-85/09, prg. 181.

⁷⁰² CJEU, Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 30 September 2010, *Yassin Abdullah Kadi v. European Commission*, In Case T-85/09, prg. 192.

⁷⁰³ Benzer yöndeki bir başka karar için bkz.: CJEU, Judgment of the General Court of 29 September 2010, *Al Faqih v. Council*, Joined Cases T-135/06 to T-138/06. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62006TA0135&qid=1689504145222> Bkz.: (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰⁴ CJEU, Judgment of the Court (Grand Chamber) of 18 July 2013, *European Commission & Council of the European Union & United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Yassin Abdullah Kadi*, Joined Cases C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10 P. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62010CA0584&qid=1689501090729> (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰⁵ UNSC, Resolution 1989, prg. 1, 2.

⁷⁰⁶ 754/2011/EC, 01/08/2011, *Official Journal L* 199/23, 02/08/2011. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011R0754&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

881/2002/EC sayılı tüzükte değişiklik yapan 14/03/2016 tarih ve 2016/363/EU sayılı tüzük ile BMGK'nın 17/12/2015 tarih ve 2253 sayılı kararına uyum sağlanmış, Deaş, yaptırımlar kapsamına alınmıştır⁷⁰⁷.

31/03/2023 tarih ve 2023/720/EU sayılı tüzük ile 881/2002/EC sayılı tüzükte yapılan değişiklik önemlidir. Bu değişiklikle güdülen amaç, BMGK'nın 09/12/2022 tarih ve 2664 sayılı kararı ile yaptırımlara getirilen insani yardım ile ilgili muafiyetlerin AB hukukuna aktarılmasıdır⁷⁰⁸.

c. 2015/847/EU Sayılı Tüzük

2015/847/EU sayılı tüzük, fon aktarımı sağlayan gönderici bilgilerine ilişkin olup 20/05/2015 tarihinde kabul edilmiştir. Aynı konuda daha önce yapılmış olan 1781/2006/EC sayılı tüzük yürürlükten kaldırılmıştır⁷⁰⁹.

Fon transferleri yoluyla da kanun dışı para akışı gerçekleştirilebilir. Bu durum da finansal sektörün bütünlüğü (*integrity*), istikrarı (*stability*) ve itibarına (*reputation*) zarar verebilir. Bu itibarla aklama, terörizmin finansmanı ve diğer örgütlü suçlar AB düzeyinde önemli meseleler olmaya devam etmiştir. Tüzüğün gerekçesinde, finansal sisteme ilişkin AB düzeyinde belli koordinasyon tedbirlerinin alınmaması halinde terörizmi finanse edenlerin AB'nin entegre finansal alanı içerisindeki sermaye hareketleri serbestisinden faydalanabileceğinin altı çizilmiştir⁷¹⁰.

Tüzükte vurgulanan bir başka husus, ödeme hizmeti sağlayıcılarına veya onların hizmetlerini kullanan kişilere gereksiz yükler veya maliyetler getirme gibi bir amacın olmadığıdır. Bu bağlamda, fonların finansal sistem marifetiyle aktarımı ile ilgili bu düzenleme, orantılı ve AB genelinde garanti altına alınan sermayenin serbest dolaşımı ile tam bir intibak içerisinde olmalıdır⁷¹¹.

⁷⁰⁷ 2016/363/EU, 14/03/2016, *Official Journal L 68/1*, 15/03/2016. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0363&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰⁸ 2023/720/EU, 31/03/2023, *Official Journal L 94/1*, 03/04/2023. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32023R0720&qid=1689491915219> (E.T. 16/07/2023).

⁷⁰⁹ 2015/847/EU, 20/05/2015, *Official Journal L 141/1*, 05/06/2015. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015R0847&qid=1689504746760> (E.T. 16/07/2023).

⁷¹⁰ 2015/847/EU, prg. 1, 2.

⁷¹¹ 2015/847/EU, prg. 6.

Ulusal ödeme sistemlerinin fon transferinin ödeme yapan kişiye kadar izlenebilmesinin her zaman mümkün olması koşuluyla, AB üyesi devletlerin, mal veya hizmet alımı için kullanılan bazı düşük değerli yerel fon transferlerini (*domestic low-value transfers of funds*) bu Tüzük kapsamından muaf tutabilmesi mümkündür⁷¹².

Anonim transferlerin (*anonymous transfer*) aklama ve terörizmin finansmanı açısından oluşturduğu potansiyel tehdit göz önünde bulundurulduğunda, ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme yapan ve ödeme alan hakkında bilgi talep etmesi uygun olacaktır⁷¹³.

Suç soruşturmaları kapsamında önemli delillere erişebilmek için, ödeme hizmeti sağlayıcılarının, kara para aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi, tespit edilmesi ve soruşturulması amacıyla, ödeme yapan ve ödeme alan hakkındaki bilgilerin kayıtlarını belirli bir süre boyunca tutmaları zorunludur. Bu süre **beş yıl** ile sınırlandırılmalı ve bu sürenin sonunda ulusal hukuk aksini öngörmediği sürece tüm kişisel veriler silinmelidir⁷¹⁴.

Tüzükle getirilen kuralların AB Temel Haklar Şartında koruma altına alınan hak ve ilkelere, özellikle de 7 nci maddesindeki özel ve aile hayatına saygı hakkını (*the right to respect for private and family life*), 8 inci maddesindeki kişisel verilerin korunması hakkını (*the right to the protection of personal data*), 47 nci maddesindeki etkili başvuru ve adil yargılanma hakkını (*the right to an effective remedy and to a fair trial*) ve nihayet **ne bis in idem** ilkesini gözettiği belirtilmiştir⁷¹⁵.

Son olarak aklama ve terörizmin finansmanıya mücadeleyle ilişkin çizilen çerçeve normların aksamadan uygulamaya konmasını sağlamak amacıyla, bu Tüzüğün yürürlük tarihi olarak 2015/849/EU sayılı Direktifin iç hukuka aktarılması için son tarih gösterilmiştir⁷¹⁶. Bir sonraki başlıkta incelenecek olan 2015/849/EU sayılı direktifin ilgili hükmüne göre AB üyesi devletlerin ulusal hukuklarını en geç 26/06/2017 tarihine kadar bahsi geçen direktifle uyumlu hale getirmeleri gerekmektedir.

⁷¹² 2015/847/EU, prg. 14.

⁷¹³ 2015/847/EU, prg. 23.

⁷¹⁴ 2015/847/EU, prg. 29.

⁷¹⁵ 2015/847/EU, prg. 35.

⁷¹⁶ 2015/847/EU, prg. 36.

B. Direktifler

a. 2015/849/EU Sayılı Direktif

Bu Direktif, AB hukukunda suç gelirlerini aklama ile mücadele amaçlı dördüncü direktiftir. 10/07/1991 tarih ve 91/308/EEC sayılı Direktif aklamayı uyuşturucu suçları açısından tanımlamış ve sadece finans sektörüne belli yükümlülükler getirmiştir⁷¹⁷. 04/12/2001 tarih ve 2001/97/EC sayılı Direktif, 91/308/EEC sayılı Direktifin kapsamını hem suçlar hem de meslek ve faaliyetler açısından genişletmiştir⁷¹⁸. 2003 yılının haziran ayında FATF'nin tavsiye kararlarını ve aklama ile mücadele konseptini terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde revize etmesiyle bu alandaki kontrollerin sıkılaştırılması amaçlanmıştır. FATF'nin kararları doğrultusunda 26/10/2005 tarih ve 2005/60/EC sayılı Direktif⁷¹⁹ ile 01/08/2006 tarih ve 2006/70/EC sayılı Direktif⁷²⁰ çıkarılarak terörizmin finansmanı ile ilgili boyut AB hukukuna yansıtılmıştır⁷²¹.

20/05/2015 tarih ve 2015/849/EU sayılı Direktifin amacı ise, AB hukukunun 2012 yılının şubat ayında FATF tarafından kabul edilen “*Gözden Geçirilmiş FATF Tavsiyeleri*”ne uyumlu hale getirilmesidir⁷²². Bu yeni direktif ile 2005/60 EC ve 2006/70/EC sayılı direktifler 26/07/2017 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kaldırılan eski direktiflere yapılan atıflar 2015/849/EU sayılı direktife yapılmış olarak addedilecektir⁷²³.

⁷¹⁷ 91/308/EEC, 10/07/1991, *Official Journal L 166*, 28/06/1991. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.1991.166.01.0077.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A1991%3A166%3ATOC (E.T. 16/07/2023).

⁷¹⁸ 2001/97/EC, 04/12/2001, *Official Journal L 344*, 28/12/2001. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2001.344.01.0076.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2001%3A344%3ATOC (E.T. 16/07/2023).

⁷¹⁹ 2005/60/EC, 26/10/2005, *Official Journal L 309/15*, 25/11/2005. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2005.309.01.0015.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2005%3A309%3ATOC (E.T. 16/07/2023).

⁷²⁰ 2006/70/EC, 01/08/2006, *Official Journal L 214/29*, 04/08/2006. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2006.214.01.0029.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2006%3A214%3ATOC (E.T. 16/07/2023).

⁷²¹ 2015/849/EU, 20/05/2015, *Official Journal L 141/73*, 20/05/2015. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849&qid=1689527984017#ntr4-L_2015141EN.01007301-E0004 (E.T. 16/07/2023).

⁷²² 2015/849/EU, prg. 4.

⁷²³ 2015/849/EU, art. 66.

AB üyesi devletler ulusal hukuklarını en geç 26/06/2017 tarihine kadar 2015/849/EU sayılı direktifle uyumlu hale getirmek mecburiyetindedir⁷²⁴. Aynı tarihte 2015/847/EU sayılı tüzük de yürürlük kazanmıştır⁷²⁵.

Direktifin 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, “birliğin mali sisteminin kara para aklama ve terörizmin finansmanı amacıyla kullanılmasının önüne geçilmesinin amaçlandığı”, ikinci fıkrasında “üye devletlerin kara para aklama ve terörizmin finansmanını yasaklanmasını sağlayacağı” belirtilmiştir. Aynı maddenin beşinci fıkrasında “terörizmin finansmanının 2002/475/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararının 1 ila 4 üncü maddeleri⁷²⁶ kapsamında sayılan suçlardan birinin kısmen veya tamamen gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılmak niyetiyle ve kullanılacağı bilinerek, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yolla fon sağlanması veya toplanması anlamına geleceği” hüküm altına alınmıştır⁷²⁷.

Hemen belirtmeliyiz ki, 2002/475/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararı 15/03/2017 tarih ve 2017/541/EU Direktifi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu Konsey Çerçeve Kararına yapılan atıflar 2017/541/EU Direktifine yapılmış kabul edilecektir⁷²⁸. Bu sebeple 2015/849/EU sayılı Direktifin 1 inci maddesinin beşinci fıkrasında 2002/475/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararına yapılan atıf 2017/541/EU sayılı direktife yapılmış kabul edilerek bu direktifin 3 ila 10 uncu maddelerinde belirtilen suçlar dikkate alınarak terörizmin finansmanının kapsamı belirlenmelidir.

b. 2015/2366/EU Sayılı Direktif

25/11/2015 tarih ve 2015/2366/EU sayılı Direktif AB iç pazarındaki ödeme servislerine ilişkindir. Aslında daha önce 13/11/2007 tarih ve 2007/64/EC sayılı Direktif, çıkarılarak bu alan düzenlenmiştir⁷²⁹. Ancak o tarihten bu yana, perakende ödemeler

⁷²⁴ 2015/849/EU, art. 67.

⁷²⁵ 2015/847/EU, prg. 36.

⁷²⁶ Bkz.: 2002/475/JHA, 13/07/2002, Official Journal L 164, 22/06/2002, art. 1-4. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002F0475&qid=1689530932213> (E.T. 16/07/2023).

⁷²⁷ 2015/849/EU, art. 1.

⁷²⁸ 2017/541/EU, 15/03/2017, Official Journal L 88/6, 31/03/2017, art. 27. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0541> (E.T. 16/07/2023).

⁷²⁹ 2007/64/EC, 13/11/2007, Official Journal L 319/1, 05/12/2007, Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32007L0064&qid=1689532516643> (E.T. 16/07/2023).

piyasası, elektronik ve mobil ödemelerin sayısındaki hızlı artış ve piyasada mevcut çerçeveyi zorlayan yeni ödeme hizmetleri türlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte önemli teknik yenilikler yaşanmıştır⁷³⁰. Bu sebeple 2015/2366/EU sayılı Direktif hazırlanmış ve 2007/64/EC sayılı Direktif 13/01/2018 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır⁷³¹.

Direktifte, son yıllarda elektronik ödemelerle ilgili güvenlik risklerinin arttığına dikkat çekilmiştir. Bunun nedeni olarak elektronik ödemelerin giderek artan teknik karmaşıklığı, dünya çapında sürekli artan elektronik ödeme hacimleri ve yeni ortaya çıkan ödeme hizmetleri gösterilmektedir. Güvenli ve emniyetli ödeme hizmetinin, iyi işleyen bir piyasa için hayati önemi olduğuna dikkat çekilen direktifte, ödeme hizmetleri kullanıcılarının bu tür risklere karşı yeterince korunması gerektiği ifade edilmiştir. Direktif hükümleri bütün bu temel yaklaşım etrafında hazırlanmıştır⁷³².

Direktifte dikkat çekilen ilginç bir husus da, mağaza kartları (*store cards*), yakıt kartları (*fuel cards*), üyelik kartları (*membership cards*), toplu taşıma kartları (*public transport cards*), park biletleri (*parking ticketing*), yemek kuponları (*meal vouchers*) gibi sosyal mevzuatta belirtilen hedeflere ulaşmak için kullanılan araçların **genel amaçlı bir araca dönüşmesi halinde**, bu Direktifin kapsamı dışında bırakılmayacağıdır⁷³³.

Direktifte, ödeme kuruluşlarının aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin gerekliliklerine tâbi olması gerektiği ifade edilmiştir⁷³⁴. Ayrıca bu Direktifin, ödeme hizmeti sağlayıcısının, aklama veya terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında fonların dondurulmasını hedefleyen herhangi bir özel tedbir alınmasını lüzumlu kılan istisnai durumlarda, ödeme hizmeti sözleşmesini feshetme yükümlülüğüne hâlel getirmeyecektir⁷³⁵.

Direktif, bir ödeme kuruluşu olarak yetkilendirme için ilgili üye devletin yetkili makamlarına yapılacak başvuruda birçok belgenin yanısıra “2015/849/EU sayılı Direktifi

⁷³⁰ 2015/2366/EU, 25/11/2015, *Official Journal L 337/35*, 23/12/2015, prg. 3. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32015L2366&qid=1689531937225> (E.T. 16/07/2023).

⁷³¹ 2015/2366/EU, art. 114.

⁷³² 2015/2366/EU, prg. 7.

⁷³³ 2015/2366/EU, prg. 14.

⁷³⁴ 2015/2366/EU, prg. 37.

⁷³⁵ 2015/2366/EU, prg. 62.

2015/847/EU sayılı Tüzüğü kapsamında aklama ve terörizmin finansmanı ile ilgili yükümlülüklerle tâbi olan ödeme kuruluşları için, başvuru sahibinin bu yükümlülüklerle uymak amacıyla oluşturduğu iç kontrol mekanizmalarının bir açıklamasının” da talep edileceğini emretmektedir⁷³⁶.

c. 2017/541/EU Sayılı Direktif

15/03/2017 tarih ve 2017/541/EU sayılı Direktif, AB hukukunda terörizmle mücadeleyi düzenleyen köşe taşı bir norm olan⁷³⁷ 13/07/2002 tarih ve 2002/475/JHA Konsey Çerçeve Kararının yerini almak üzere çıkarılmıştır. Bu sebeple 2002/475/JHA sayılı karar 2017/541/EU sayılı Direktifin OJEU’da yayımlanmasını takip eden 20 nci gün, yani 19/04/2017 tarihinde yürürlükten kalkmıştır⁷³⁸.

Direktifte, AB’nin “*insan onuru (human dignity), özgürlük (freedom), eşitlik (equality) ve dayanışma (solidarity) ile insan hakları ve temel özgürlüklere saygı gibi evrensel değerler üzerine kurulduğu*”, terör eylemlerinin “*bu temel ve evrensel değerlerin en ciddi ihlallerinden birini*” ve aynı zamanda “*demokrasi ve hukukun üstünlüğüne yönelik en ciddi saldırılardan birini*” teşkil ettiği belirtilmiştir⁷³⁹.

Direktifte ayrıca, BMGK’nın 2178 sayılı kararında yabancı terörist savaşçıların yarattığı artan tehditten duyulan endişesini dile getirdiği ve BM üyesi tüm devletlerden bu olguyla ilgili suçların ulusal hukuk kapsamında cezalandırılabilir olmasını sağlamalarını istediği kaydedilmiştir⁷⁴⁰. Avrupa Konseyinin de bu bağlamda 2015 yılı içerisinde Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesine Ek Protokolü (Riga Protokolü) kabul ederek imzaya açtığı hatırlatılmıştır⁷⁴¹. Bütün bu uluslararası hukuk çerçevesinde terör suçlarının, bir terör grubuyla ilgili suçların tanımının yapılarak özellikle yabancı terörist savaşçıları ve terörün finansmanı ile ilgili fiillerin daha kapsamlı bir şekilde belirlenmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Hatta bu tür fiillerin, sosyal medya

⁷³⁶ 2015/2366/EU, art. 1/k.

⁷³⁷ 2017/541/EU, prg. 3.

⁷³⁸ 2017/541/EU, art. 27.

⁷³⁹ 2017/541/EU, prg. 1, 2.

⁷⁴⁰ BMGK’nın 2178 sayılı kararında BM üyesi devletler bakımından yabancı terörist savaşçıların akışını durdurmalarının BMGK’nın 1373 sayılı kararı uyarınca zorunlu olduğu hatırlatılmıştır. Bkz.: UNSC, Resolution 2178, prg. 24.

⁷⁴¹ 2017/541/EU, prg. 5.

da dahil olmak üzere internet aracılığıyla işlendiğinde de cezalandırılabilir olmasına özel bir önem atfedilmiştir⁷⁴².

Direktifin 2 nci maddesinde “fonlar”, “tüzel kişi”, “terörist grup” ibarelerinin tanımları yapılmıştır⁷⁴³. Direktifin 3 üncü maddesinde “terör suçları”nın tanımı verilmiştir. Buna göre; terör eylemi, “bir halkı ciddi şekilde korkutmak, bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya haksız yere zorlamak, bir ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını ciddi şekilde istikrarsızlaştırmak veya tahrip etmek amaçlarından biriyle;

- bir kişinin hayatına yönelik ölüme neden olabilecek saldırı,
- bir kişinin fiziksel bütünlüğüne yönelik saldırı,
- adam kaçırmaya veya rehin alma,
- bir hükûmet veya kamu tesisine, ulaşım veya altyapı sistemine, kıta sahanlığında bulunan sabit bir platforma, kamuya açık bir yere veya özel mülkiyete, insan hayatını tehlikeye atacak veya büyük ekonomik kayıplara yol açacak şekilde kapsamlı tahribat verme,
- uçak, gemi veya diğer taşıma araçlarına el koyma,
- silah ve patlayıcılar ile nükleer, biyolojik veya kimyasal silahları üretme, bulundurma, edinme, taşıma veya kullanma ya da geliştirme,
- tehlikeli maddeleri serbest bırakma veya insan hayatını tehlikeye atacak yangın, patlama veya sele neden olma,
- etkisi insan hayatını tehlikeye atacak ölçüde olacak şekilde su, elektrik ve diğer kaynakların tedarikine müdahale etme veya bunları kesintiye uğratma,
- 2013/40/EU sayılı Direktifin⁷⁴⁴ 4 üncü maddesinde atıfta bulunulduğu üzere, bu Direktifin 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının veya dördüncü fıkrasının (b) veya (c) bendinin geçerli olduğu durumlarda kanun dışı sistem müdahalesi (illegal System interference) ve dördüncü fıkrasının (c) bendinin geçerli olduğu

⁷⁴² 2017/541/EU, prg. 6.

⁷⁴³ 2017/541/EU, art. 2.

⁷⁴⁴ 2013/40/EU, 12/08/2013, *Official Journal L 218/8*, 14/08/2013. Bkz.: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2013.218.01.0008.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2013%3A218%3ATOC (E.T. 16/07/2023).

durumlarda bu Direktifin 5 inci Maddesinde atıfta bulunulduğu üzere yasadışı veri müdahalesi (illegal data interference);

- *buraya kadar sayılan fiillerin herhangi birini gerçekleştirme tehdidinde bulunma,*

fillerinin kasıtlı şekilde” işlenmesidir⁷⁴⁵.

Direktifin 4 üncü maddesinde üye devletlerin bir terörist grubu yönetmek, bu grubun faaliyetlerine bilgi veya maddi kaynak sağlamak veya faaliyetlerini herhangi bir şekilde finanse etmeyi cezalandırmak üzere gerekli tedbirleri almaları gerektiği düzenlenmiştir⁷⁴⁶.

Direktifin 5 nci maddesinde, “*terör suçunun işlenmesine alenen tahrik*” (*public provocation to commit a terrorist offence*), 6 ncı maddesinde “*terörist saflara katma*” (*recruitment for terrorism*), 7 nci maddesinde “*terörizm için eğitim sağlama*” (*providing training for terrorism*), 8 inci maddesinde “*terörizm için eğitim almak*” (*receiving training for terrorism*), 9 uncu maddesinde “*terörizm amacıyla seyahat etmek*” (*travelling for the purpose of terrorism*), 10 uncu maddesinde “*terörizm amacıyla seyahati organize etmek veya başka bir şekilde kolaylaştırmak*” (*organising or otherwise facilitating travelling for the purpose of Terrorism*) fiillerinin tanımları yapılarak üye devletlere bu fiillerin suç olarak ihdas edilmesi yönünde yükümlülük getirilmiştir⁷⁴⁷. Benzer suç tanımlarına 2005 tarihli Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi ve 2015 tarihli Ek Protokolünde yer verilmiştir.

Direktifin 11 inci maddesinde terörizmin finansmanı, “*Direktifin 3 ila 10 uncu maddelerinde tanımlanan suçlardan herhangi birinin kısmen veya tamamen işlenmesi ya da işlenmesine katkıda bulunulması amacıyla kullanılmak üzere veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak herhangi bir yolla kasten fon sağlamak veya toplamak,*” olarak tanımlanmıştır. Maddenin 2 nci fıkrasında, “*terörizmin finansmanının Direktifin 3, 4 ve 9 uncu maddelerinde zikredilen fiillerden herhangi biriyle ilgili olması halinde fonların kısmen veya tamamen kullanılmış olmasının gerekmeyeceği, failin*

⁷⁴⁵ 2017/541/EU, art. 3.

⁷⁴⁶ 2017/541/EU, art. 4.

⁷⁴⁷ 2017/541/EU, art. 5, 6, 7, 8, 9, 10.

fonların hangi suçlar için kullanılacağını da bilmesinin şart olmadığı” hükmüne bağlanmıştır⁷⁴⁸.

V. TERÖRİZMİN FİNANSMANI İLE MÜCADELE AMAÇLI KURULUŞLAR

1. Mali Eylem Görev Gücü (FATF)

A. Genel Olarak

FATF, 16/07/1989 tarihinde G-7 ülkeleri ABD, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Kanada tarafından OECD bünyesinde suç gelirlerini aklama ile mücadele amacıyla hükûmetler arası bir organizasyon olarak kurulmuştur⁷⁴⁹. FATF, kuruluşundan tam bir yıl sonra kara para aklamayla mücadelede belli standartlar içeren “40 Tavsiye Kararı”nı yayımlamıştır⁷⁵⁰.

FATF, “Genel Kurul” (*The Plenary*), “Başkan” (*The President*), “Başkan Yardımcısı” (*Vice-President*), “Yürütme Kurulu” (*The Steering Group*) ve Sekreteryaya’dan (*The Secretariat*) müteşekkildir. Genel Kurul, FATF’nin karar organı olup tavsiye kararlarını alır ve standartları belirler. Ayrıca Genel Kurul, rehber ve raporları da kabul eder. Başkan, Başkan Yardımcısı ve Yürütme Kurulunun atanması ile FATF’nin bütçesi ve çalışma programının onaylanması Genel Kurul tarafından yapılmaktadır⁷⁵¹.

11 Eylül saldırılarından sonra, FATF’nin alanına terörizmin finansmanı ile mücadele boyutu da eklenmiştir. FATF, terörizmin finansmanı ile mücadele için harekete

⁷⁴⁸ 2017/541/EU, art. 11.

⁷⁴⁹ G-7 ülkelerinin 16/07/1989 tarihinde yayımladığı Ekonomik Deklarasyonda, “uyuşturucu sorununun yıkıcı boyutlara ulaştığı, uyuşturucu talebini azaltma ve uyuşturucu kaçakçılığının kendisine ve gelirlerinin aklanmasına karşı mücadelenin ilerletilmesi gerektiği, bu nedenle uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasa dışı trafiğine ilişkin Viyana Sözleşmesi’nin bir an önce devletler tarafından onaylanması ve uygulanması gerektiği” belirtilmiştir. Bu çerçevede zirve katılımcıları ve bu sorunlarla ilgilenen diğer ülkelerden bir mali eylem görev gücü oluşturulmasına karar verilmiştir. Görev gücü, bankacılık sisteminin ve mali kurumların kara para aklama amacıyla kullanılmasını önlemek için halihazırda yürütülen işbirliğinin sonuçlarını değerlendirmek ve çok taraflı adli yardımlaşmayı güçlendirmek için kanuni ve düzenleyici sistemlerin uyarlanması da dahil olmak üzere bu alanda ilave önleyici çabalarda bulunacaktır. G-7, Economic Declaration, Paris, July 16, 1989. Bkz.: <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communiqué/index.html> (E.T. 18/07/2023).

⁷⁵⁰ Ryder, *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*, s. 16; Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 86; FATF, *Mandate of the Financial Action Task Force*, Washington D.C., 12 April 2019, s. 4. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Fatf-mandate.html> (E.T. 18/07/2023).

⁷⁵¹ FATF, *Mandate of the Financial Action Task Force*, 12 April 2019, s. 7.

geçmenin hayati önemini kabul ederek bu alanda standart belirlemek amacıyla 2001 yılının ekim ayında “8 Özel Tavsiye Kararı” yayımlanmıştır⁷⁵². 2003 yılında, aklama tekniklerinin sürekli gelişmesi nedeniyle “40 Tavsiye Kararı” kapsamlı bir şekilde revize edilmiştir⁷⁵³. 2004 yılının ekim ayında ise terörizmin finansmanı ile mücadelede 8 Özel Tavsiye Kararına dokuzuncusu eklenmiş ve bu surette “9 Özel Tavsiye Kararı” ortaya çıkmıştır. Böylece AML/CFT alanına, 2012 yılına kadar “40+9 Tavsiye” yön vermiştir.

FATF'nin 2012 yılının şubat ayında yapılan Genel Kurulunda, terörizmin finansmanına ilişkin 9 Özel Tavsiye, aklama ile mücadele amacıyla oluşturulmuş 40 Tavsiye'ye entegre edilmiş ve neticede ortaya kapsamlı bir “40 FATF Tavsiyesi” çıkmıştır. Burada ayrıca kitle imha silahlarının (*weapons of mass destruction*) finansmanı konuları da kapsama alınmıştır. Bu standartlar, 2019 yılının haziran ayında sanal varlıklar ve kripto paralarla ilgili faaliyetlerin düzenlenmesi ve denetlenmesi konularını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Halihazırda FATF'ye Arjantin, Brezilya, Çin, Fransa, Yunanistan, Hindistan, İsrail, Japonya, Lüksemburg, Meksika, Yeni Zelanda, Portekiz, Suudi Arabistan, Güney Afrika, İsveç, Türkiye, ABD, Avustralya, Belçika, Kanada, Danimarka, Finlandiya, Almanya, İzlanda, İtalya, Güney Kore, Malezya, Hollanda, Norveç, Rusya⁷⁵⁴, Singapur, İspanya, İsviçre ve Birleşik Krallık olmak üzere 35 devlet üyedir. Ayrıca Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği Konseyi de FATF üyesi bölgesel yapılarıdır.

Türkiye, FATF'ye 25/09/1991 tarihinde üye olmuştur ve o tarihten bu yana FATF'nin belirlediği standartlara uygun hukuki düzenlemeler yapmak yükümlülüğü altındadır. Bu süreçte, FATF, 1990 yılında yayımlanan 40 Tavsiye Kararındaki

⁷⁵² FATF, IX Special Recommendations, October 2001 (incorporating all subsequent amendments until February 2008). Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Ixspecialrecommendations.html> (E.T. 20/07/2023).

⁷⁵³ FATF, 40 Recommendations, October 2003 (incorporating all subsequent amendments until October 2004). Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/The40recommendationspublishedoctober2004.htm> (E.T. 20/07/2023).

⁷⁵⁴ FATF, 24/02/2023 tarihi itibarıyla Rusya'nın üyeliğini askıya almıştır. Yapılan açıklamada, “Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik yasadışı ve haksız askeri işgalinden bir yıl sonra FATF, Ukrayna halkına yönelik en derin sempatiğini yineler ve Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya yönelik devam eden acımasız saldırısının neden olduğu büyük can kayıpları ve yıkımdan üzüntü duyar... Rusya Federasyonu'nun eylemleri, küresel finansal sistemin güvenliğini, emniyetini ve bütünlüğünü teşvik etmeyi amaçlayan FATF temel ilkelerine kabul edilemez bir şekilde ters düşmektedir.” ifadelerine yer verilmiştir. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/fatf-statement-russian-federation.html> (E.T. 18/07/2023).

standartlara uyum konusunda gereken önlemleri almaması nedeniyle 1996 yılında Türkiye'ye yaptırım uygulama kararı almıştır. Bunun üzerine Türkiye gerekli adımları ancak atabilmiştir⁷⁵⁵. Benzer bir durum terörizmin finansmanı ile ilgili olarak 2012 yılında yaşanmış, 2013 yılının şubat ayında TFÖHK çıkarılmıştır.

B. Terörizmin Finansmanına İlişkin IX Özel Tavsiye Kararı

Terörizmin finansmanına ilişkin 9 Özel Tavsiye Kararı, yerini FATF'nin Şubat 2012 Genel Kurulunda kabul edilen yeni 40 Tavsiye Kararına bırakmıştır. Yeni tavsiye kararları bir sonraki başlık altında incelenecektir. Burada kısaca 9 Özel Tavsiye Kararının maddelerini özetleyerek 2012 öncesi duruma göz atmış olacağız⁷⁵⁶.

“BM belgelerinin onaylanması ve uygulanması” başlıklı 1 numaralı kararda, TFÖDUS'un onaylanması ve 1373 sayılı BMGK kararının uygulanması tavsiye edilmiştir.

“Terörizmin finansmanı ve buna bağlı kara para aklamanın suç sayılması” başlıklı 2 numaralı kararda, terörizmin, teröristlerin ve terör örgütlerinin finansmanını suç olarak kabul etmesi yönünde tavsiyede bulunulmuştur.

“Teröristlerin malvarlığı değerlerinin dondurulması ve müsadere” başlıklı 3 numaralı kararda, terör eylemlerinin finansmanının önlenmesi ve bastırılmasına ilişkin BMGK kararlarına uygun olarak, teröristlerin, terörizmi finanse edenlerin ve terör örgütlerinin fonlarını veya diğer her türlü malvarlıklarını gecikmeksizin dondurmak için tedbirlerin uygulanması tavsiye edilmiştir. Ayrıca ülkelerin bu tür malvarlığı değerlerine el koyması ve müsadere etmesi, bu yönde gerekli kanuni düzenlemeleri yapması önerilmiştir.

⁷⁵⁵ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 24.

⁷⁵⁶ FATF, IX Special Recommendations, October 2001 (incorporating all subsequent amendments until February 2008).

C. 40 FATF Tavsiyesi (2012)

Aklamaya ilişkin 40 Tavsiye Kararı⁷⁵⁷ ile terörizmin finansmanına ilişkin 9 Özel Tavsiye Kararı 2012 yılının Şubat ayından önce ayrı ayrı kararlar şeklindeydi. Ancak FATF'nin Şubat 2012 Genel Kurulunda AML/CFT'yi bir bütün olarak düzenleyen “*Aklama ve Terörizmin finansmanı ile Kitle İmha Silahlarının Yayılmasına Dair Uluslararası Standartlar*” başlığıyla 40 Tavsiye Kararı kabul edilmiştir. 40 Tavsiye Kararı, sonuncusu 2023 yılının Kasım ayında olmak üzere birçok kere değişikliğe uğramıştır⁷⁵⁸.

Söz konusu yeni 40 Tavsiye Kararı yedi bölümden oluşmaktadır. Bu bölümleri “*A-AML/CFT Politika ve Koordinasyonu (m. 1, 2)*”, “*B-Kara Para Aklama ve Müsadere (m. 3, 4)*”, “*C-Terörizmin Finansmanı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı (m. 5, 6, 7, 8)*”, “*D-Önleyici Tedbirler (m. 9 ila 23)*”, “*E- Tüzel Kişilerde ve Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık (m. 24, 25)*”, “*F-Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları İle Diğer Kurumsal Tedbirler (m. 26 ila 35)*” ve “*G-Uluslararası İşbirliği (m. 36 ila 40)*” olarak sıralayabiliriz⁷⁵⁹.

a. AML/CFT Politika ve Koordinasyonu (m. 1, 2)

FATF'nin 40 Tavsiye Kararının ilk bölümünde aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin politika ve koordinasyon ele alınmıştır. Bu bölümde FATF standartlarına genel bir çerçeve çizilmiştir.

Kararın “*risklerin değerlendirilmesi ve risk bazlı yaklaşım uygulaması*” başlıklı 1 inci maddesinde, ülkelerin, kendi aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etmesi, değerlendirmesi ve kavraması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda bir makam ya da mekanizma ihdas edilerek her iki konuyla ilgili tedbirlerin alınması ve koordinasyonun sağlanması önerilmiştir. Aklama ve terörizmin finansmanının

⁷⁵⁷ 1990 tarihli 40 Tavsiye Kararı hakkında detaylı bilgi için bkz.: Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 89-93.

⁷⁵⁸ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated November 2023). Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf> (E.T. 20/07/2023).

⁷⁵⁹ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023).

önlenmesine yönelik tedbirler, risklerle orantılı olmalıdır. Bunu sağlamak amacıyla risk bazlı yaklaşımın (*risk-based approach-RBA*) uygulanmasının önemine dikkat çekilmiştir. Bu temel yaklaşım aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele rejimi bakımından FATF Tavsiyeleri genelinde uygulanmalıdır. Ayrıca ülkelerin daha yüksek riskler tespit ettiklerinde kendi AML/CFT rejimlerinin bu riskleri karşılayabilecek kapasitede olmasına dikkat etmesinin önemi vurgulanmıştır. Ülkeler, AML/CFT rejiminden ayrı olarak, kitle imha silahlarının yayılması konusunda da risklerini belirlemeli ve gereken tedbirleri almalıdır. Son olarak, ülkelerin finansal kuruluşları ve finansal olmayan belirli iş ve meslekleri (*non-financial businesses and professions-DNFBPs*), aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etmeye, değerlendirmeye ve bunları azaltmak için gerekli tedbirleri almaya mecbur kılacak kanuni düzenlemeleri yapmaları yönünde tavsiyede bulunulmuştur⁷⁶⁰. Gerek 1990 tarihli 40 Tavsiye Kararında gerekse de 9 Özel Tavsiye Kararında böyle bir madde bulunmamaktaydı.

“*Ulusal işbirliği ve koordinasyon*” başlıklı 2 nci maddede, ülkelerin, tespit edilen risklere göre şekillendirilmiş ve düzenli olarak gözden geçirilen ulusal aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele politikasına ve konuyla ilgili yetkili makam veya mekanizmaya sahip olması gerektiği belirtilmiştir⁷⁶¹.

b. Aklama ve Müsadere (m. 3, 4)

Bu bölümde yer alan “*aklama suçu*” başlıklı 3 üncü maddede, ülkelerin aklamayı Viyana ve Palermo Konvansiyonlarını esas almak suretiyle suç olarak sayması, öncül suçları olabildiğince geniş tutması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca “*müsadere ve geçici tedbirler*” başlıklı 4 üncü maddesinde, aklama fiilleriyle ilgili olarak müsaderenin yanı sıra TFÖDUS’ta benimsenen malvarlığı değerlerinin dondurulması ve el koyma gibi tedbirlerin de uygulanmasının önemine değinilmiştir⁷⁶².

⁷⁶⁰ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 10.

⁷⁶¹ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 10.

⁷⁶² FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 12.

c. Terörizmin Finansmanı ve Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanı (m. 5, 6, 7, 8)

Bu bölüm münhasıran terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı konularına ayrılmıştır. “*Terörizmin finansmanı suçu*” başlıklı 5 inci maddede, ülkelerin terörizmin finansmanını TFÖDUS’u esas almak suretiyle suç sayması gerektiği belirtilmiştir. Bu madde ile güdülen amaç, ülkelerin terörizmin finansmanı konusunda kanuni bir kapasiteye sahip olmalarıdır. Ayrıca bu suçlar aklamanın öncül suçları (*predicate offences*) olarak belirlenecektir. Böylece uluslararası terörizm ve aklama arasındaki yakın bağlantı göz önünde bulundurularak ülkelere terörizmin finansmanı suçlarını aklamanın öncül suçları arasına dahil etme yükümlülüğü getirilmiştir⁷⁶³. Bu maddenin yorumlayıcı notunda (*interpretive note*), **terörizmin finansmanının sadece suça iştirak veya teşebbüs temelinde suç sayılmasının bu tavsiye kararına uymak için yeterli olmadığı** vurgulanmıştır⁷⁶⁴. FATF, terörizmin finansmanının suç haline getirilmesine ilişkin bir rehber hazırlamıştır. Bu rehberde suç tanımının nasıl yapılması ve karşılığında nasıl bir ceza öngörüleceği gibi konularda mukayeseli hukuktan örnekler sunularak detaylı bilgiler verilmiştir⁷⁶⁵.

“*Terör ve terörizmin finansmanı ile ilgili olarak hedeflenen finansal yaptırımlar*” başlıklı 6 ncı maddede, ülkelerin terörizmin finansmanının önlenmesi için BMGK kararlarında belirtilen finansal yaptırımları uygulaması gerektiği belirtilmiştir. Özellikle BM Şartı’nın VII. Kısmı uyarınca, BMGK’nın 1267 sayılı ve devamı kararları ile listelenen veya 1373 sayılı karara uygun olarak ilgili ülke tarafından belirlenen kişi veya kuruluşun fonlarının veya diğer mali kaynaklarının gecikmeksizin dondurulmasının zorunluluğuna işaret edilmiştir⁷⁶⁶. Bu maddenin yorumlayıcı notunda, bu tedbirlerin yürütülen bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında **tamamlayıcı ve destekleyici bir etkiye sahip olabileceği, ancak bu tedbirlerin uygulanmasının herhangi bir**

⁷⁶³ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 13.

⁷⁶⁴ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 41.

⁷⁶⁵ FATF, Criminalising Terrorist Financing (Recommendation 5), October 2016, Paris. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Criminalising-terrorist-financing.html> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁶⁶ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 13.

mahkeme kararına ihtiyaç duymadığı, bu bakımdan da benzersiz oldukları belirtilmiştir. Bu itibarla, ülkelerin aynı zamanda insan haklarına saygı göstermeleri ve hukukun üstünlüğüne riayet etmeleri gerektiğinin altı çizilmiştir⁷⁶⁷.

6 ncı maddenin yorumlayıcı notunda bir başka önemli hususa dikkat çekilmiştir. Buna göre, ülkeler, BMGK'nın 1267 sayılı kararı ve onu takip eden kararları uyarınca listelenen, ancak ilgili ülkenin görüşüne göre listeleme kriterlerini karşılamayan veya daha önce karşılamakla birlikte halihazırda karşılamayan kişi ve kuruluşlar söz konusu olduğunda BMGK'ya liste dışı bırakma taleplerini iletmek için usuller geliştirerek uygulamalıdır⁷⁶⁸.

FATF standartlarının 7 nci maddesi, kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına ilişkin hedeflenen yaptırımlar hakkındadır. Burada da kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanının önlenmesi için, malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirinin önemine dikkat çekilmiştir.

“*Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar*” başlıklı 8 inci maddede, devletlere, terörizmin finansmanı amacıyla istismar edilme olasılığı bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla (*non-profit organisations-NPOs*) ilgili kanuni düzenlemelerin yeterliliğini gözden geçirmeleri önerilmiştir⁷⁶⁹.

d. Önleyici Tedbirler (m. 9 ila 23)

FATF standartlarının 9 ila 23 üncü maddelerinde aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesine ilişkin birtakım tedbirler öngörülmüştür. Bu tedbirlerden kısaca bahsetmek gerekirse⁷⁷⁰;

- 9 uncu maddede, finansal kuruluşlarda ilişkin gizliliğe ilişkin mevzuatın FATF tavsiyelerinin uygulanmasına engel olmaması gerektiği,

⁷⁶⁷ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 43.

⁷⁶⁸ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 48.

⁷⁶⁹ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 13.

⁷⁷⁰ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 14-21.

- 10 uncu maddede, finansal kuruluşların müşterilerini tanıması gerektiği,
- 11 inci maddede, finansal kuruluşların kayıt tutma (*record keeping*) yükümlülüğünün olması gerektiği,
- 12 nci maddede, finansal kuruluşlara siyasi nüfuz sahibi müşterilerin (*politically exposed persons*) tanınması hususundaki olağan tedbirlerin yanı sıra bir takım ilave bilgilerin muhafaza edilmesi gerektiği,
- 13 üncü maddede, muhabir bankacılığa (*corresponding banking*) ilişkin bir takım tedbirlerin alınması gerektiği,
- 14 üncü maddede, para veya değer transferi hizmeti sağlayan gerçek veya tüzel kişilerin lisanslı veya kayıtlı olmaları gerektiği,
- 15 inci maddede, ülkelerin ve finansal kuruluşların gelişen yeni teknolojilerin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilecek kara para aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etmeleri gerektiği,
- 16 ncı maddede, ülkelerin ve finansal kuruluşların elektronik transferlerde göndericiye (*originator*) ve alıcıya (*beneficiary*) ilişkin gerekli ve doğru bilgileri alarak bu bilgilerin ödeme zinciri boyunca elektronik transfer sisteminde yer almasını temin etmeleri ve ayrıca bu konuda BMGK'nın 1267 ve 1373 sayılı kararlarına uymaları gerektiği,
- 17 nci maddede, üçüncü taraflara güvenin ön koşullara bağlanması gerektiği,
- 18 inci maddede, finansal grupların kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda bir program belirlemeleri gerektiği,
- 19 uncu maddede, FATF'nin belirlediği yüksek riskli ülke (*higher-risk countries*) menşeli gerçek veya tüzel kişiler ile finans kuruluşlarıyla yürütülen iş ve işlemlerde sıkı müşteri tanı tedbirlerinin uygulanması gerektiği,
- 20 inci maddede, finansal kuruluşların şüpheli işlem bildiriminde (*reporting of suspicious transactions*) bulunma yükümlülüğü altında olması gerektiği,

- 21 inci maddede, finansal kuruluşlar ile bunların yöneticileri, memurları ve çalışanlarının şüphelerini mali istihbarat birimine (FIU) iyi niyetle (*in good faith*) bildirmeleri halinde, bunun altında yatan suçun ne olduğu hakkında tam bir bilgiye sahip olmasalar dahi ve hatta kanun dışı faaliyetin gerçek olup olmadığı dikkate alınmaksızın müşteri bilgilerini ifşa etmekten dolayı cezai ve hukuki sorumluluğuna gidilemeyeceğine ilişkin kanuni bir korumanın getirilmesi gerektiği,
- 22 nci maddede, finansal olmayan belirli iş ve mesleklere^{771 772} (DNFBPs) bazı hallerde müşterinin tanınması ve kayıt tutma yükümlülüklerinin öngörülmesi gerektiği,

belirtilmiştir.

e. Tüzel Kişilerde ve Yasal Oluşumlarda Şeffaflık ve Gerçek Faydalanıcılık (m. 24, 25)

24 ve 25 inci maddelerde, tüzel kişiler ve yasal oluşumlarda (*legal arrangements*) şeffaflığın sağlanması ve gerçek faydalanıcı bilgilerinin tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Özellikle hamiline yazılı hisse senedi veya hamiline yazılı hisse senedi varantı çıkarılabilen ya da vekil hissedara ve yöneticilere izin verilen ülkelerdeki

⁷⁷¹ **Kumarhaneler** (belli eşik değerlerin üstündeki işlemlerin gerçekleştirilmesi halinde); **emlakçılar** (gayrimenkul alım satımı ile işlerde aracılık halinde); **değerli maden ve taş ticareti ile uğraşanlar** (belirlenmiş eşik tutarın üstünde nakit işlem gerçekleştirildiğinde); **avukatlar, noterler, diğer bağımsız hukuk işleriyle uğraşanlar ile muhasebeciler** (gayrimenkul alım-satım, müşterinin para, menkul kıymet veya diğer varlıklarının yönetilmesi, banka, mevduat veya menkul kıymet hesaplarının yönetilmesi, şirketlerin kurulması, faaliyette bulunması ve yönetimi için katkılarının organize edilmesi, tüzel kişi veya yasal oluşumların kurulması, faaliyette bulunması veya yönetimi ile ilgili işletmelerin alım-satımı gibi işlemlerin gerçekleşmesi halinde); **trust ve şirket hizmeti sağlayanlar** (22 nci maddede gösterilen hallerde).

⁷⁷² Türkiye’de 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Önlenmesi Hakkında Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanununun 20 nci maddesiyle “savunma hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında ifa edilen mesleki çalışmalar nedeniyle edinilen bilgiler hariç olmak üzere, taşınmaz alım satımı, sınırlı ayni hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar” ibaresi eklenmiştir. [R.G. 31/12/2020, 31351 (mükerrer)] TFÖHK’nın 16 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca, 5549 sayılı Kanunun TFÖHK’ya aykırı olmayan hükümleri, kanunda hüküm bulunmayan hallerde uygulanacaktır. Türkiye Barolar Birliği 06/04/2021 tarih ve 2021/17 numaralı duyurusuyla Türkiye’de faaliyette bulunan Avukatları konu hakkında bilgilendirmiş ve MASAK’ın FATF standartlarına göre hazırladığı rehberi paylaşmıştır. Bkz.: https://d.barobirlik.org.tr/2021/tbb_20210406155548.pdf (E.T. 22/07/2023).

tüzel kişilerin aklama ve terörizmin finansmanı için istismar edilmesinin önüne geçecek tedbirler alınmalıdır⁷⁷³.

f. Yetkili Makamların Yetki ve Sorumlulukları ve Diğer Kurumsal Tedbirler (m. 25 ila 35)

FATF standartlarının 25 ila 35 inci maddelerinde, yetkili makamların yetki ve sorumlulukları düzenlenmiştir. Buna göre, ülkeler öncelikle finansal kuruluşlar ile DNFBPs'ler konusunda düzenleme yapacak ve onları denetleyecektir. Denetleyiciler, finansal kuruluşların aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini izlemek ve teftiş etmek konusunda yetkiyle donatılmış olmalıdır. Ülkeler mali istihbarat birimlerini (*FIUs*) kurmalıdır. Ayrıca ülkelerin nakit para ya da para yerine geçen taşınabilir değerlerin fiziki olarak sınır ötesine naklini ortaya çıkarmak için, bir beyan ve/veya açıklama sistemi kurması gerekmektedir. Bu yükümlülükler uyulmaması halinde finansal kuruluşlar ve DNFBPs'ler ile bunların yöneticileri ve üst düzey yönetimi için hukuki, idari ve cezai yaptırımlar öngörülmelidir⁷⁷⁴.

g. Uluslararası İşbirliği (m. 36 ila 40)

FATF standartlarının bu bölümünde uluslararası işbirliği hakkında tavsiye kararlarına yer verilmiştir. Devletler 1988 tarihli Viyana Konvansiyonu, 2000 tarihli Palermo Konvansiyonu, TFÖDUS ve 2003 tarihli Yolsuzluğa Karşı BM Konvansiyonuna taraf olmak ve uygulamak konusunda acil tedbirler almalıdır. Ülkeler, aklama ve buna bağlı öncül suçlar ile terörizmin finansmanı ile ilgili soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde en geniş kapsamda hızlı, yapıcı ve etkili karşılıklı adli yardımlaşma içerisinde olmalıdır. Ayrıca suçluların iadesi bağlamında, terörizmin finansmanı ve diğer terör suçları ile suçlanan kişilere güvenli bölgeler (*safe havens*) sağlanmaması konusunda gerekli tedbirler alınmalıdır⁷⁷⁵.

⁷⁷³ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 22.

⁷⁷⁴ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 23-26.

⁷⁷⁵ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 27-30.

D. FATF ile Türkiye Arasındaki Karşılıklı Değerlendirmeler

FATF, belirlediği standartların üye ülkeler tarafından uygulanıp uygulanmadığı konusunda karşılıklı değerlendirme raporları (*mutual evaluation report-MER*) hazırlamaktadır. Akabinde üye ülkelerin bu raporlarda tespit edilen hususlar doğrultusunda gerekli adımları atarak iyileştirmeler yapmaları beklenmektedir. Her turda karşılıklı değerlendirme raporları baz alınarak ülkelerin ilerleme raporları (*follow-up report-FUR*) ve teknik uyum yeniden değerlendirmeleri (*technical compliance re-rating*) hazırlanmaktadır. Ülkeler, FATF standartlarına uyumlu (*compliant*), büyük ölçüde uyumlu (*largely compliant*), kısmen uyumlu (*partially compliant*), uyumsuz (*non-compliant*) şeklinde notlandırılmaktadır⁷⁷⁶.

Türkiye ile ilgili Üçüncü Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu 23/02/2007 tarihinde yayımlanmıştır⁷⁷⁷. Bu raporda Türkiye'nin 40+9 Tavsiyelerinin üçüne uyumlu, on ikisine büyük ölçüde uyumlu, yirmi ikisine kısmen uyumlu ve on birine uyumsuz olduğu belirtilmiştir. Bu neticeden dolayı Türkiye hedefli takip sürecine alınmıştır. Akabinde on beş kez ilerleme raporu düzenlenmiş ve nihayet 2014 yılının ekim ayında Türkiye hedefli takip sürecinden çıkarılmıştır⁷⁷⁸.

Türkiye hakkındaki Dördüncü Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu 2019 yılının aralık ayında hazırlanmıştır. Bu raporda Türkiye'nin 780576 kilometrekarelik yüzölçümü ile Asya ve Avrupa kıtaları arasında yer aldığı, Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan, İran, Suriye, Irak, Yunanistan ve Bulgaristan ile ortak kara sınırına sahip olduğu ve ayrıca Kıbrıs, Rusya, Ukrayna ve Romanya ile deniz sınırlarının bulunduğu belirtilmiştir⁷⁷⁹. Bu coğrafi konumu nedeniyle Türkiye'nin terör ve terörizmin finansmanı tehditlerine maruz kaldığı, birçok ulusal ve uluslararası terör örgütünün hedefi olduğu vurgulanmıştır. Rapora göre, bütün bu nedenler Türkiye'de terörizmin finansmanı

⁷⁷⁶ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 95.

⁷⁷⁷ FATF, Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism – Turkey, Third Round Mutual Evaluation Report, 23 February 2007, Paris. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mutualevaluationofturkey.html> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁷⁸ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 95, 96; FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris, s. 13. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-turkey-2019.html> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁷⁹ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris, s. 15.

meselesini daha da karmaşık hale getirmektedir. Raporun dikkat çekici taraflarından biri de, FETÖ/PDY terör örgütünün 2016 yılının temmuz ayında giriştiği başarısız darbe teşebbüsünün Türkiye'nin AML/CFT rejiminin operasyonel öncelikleri üzerinde temel bir etkiye sahip olduğu ve yetkililerin bu tehdide karşı yoğun bir şekilde odaklandığı yönündeki tespitidir⁷⁸⁰. Raporda Türkiye'nin, FATF'nin 2012 yılında belirlediği 40 Tavsiye Kararının on birine uyumlu, on yedisine büyük ölçüde uyumlu, onuna kısmen uyumlu ve ikisine uyumsuz olduğu belirtilmiştir⁷⁸¹.

Raporda, FATF standartlarının 5 inci maddesinde öngörülen “*terörizmin finansmanının suç haline getirilmesi*” konusunda Türkiye'nin büyük ölçüde uyum içerisinde olduğu belirtilmiştir. Terörizmin finansmanı suçu dolayısıyla tüzel kişilere uygulanabilecek yaptırımların sınırlı olduğu tespitine yer verilmiştir. Bir tüzel kişi, terörizmin finansmanı suçunun işlenmesine karıştığıında, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrası ile TCK'nın 60 ıncı maddesine göre bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. Raporda bu durum hakkında yetkililerin, “*tüzel kişilere karşı ceza verilmesinin Türkiye'deki ceza adaleti sisteminin temel ilkelerine aykırı olduğu*” açıklamasını yaptığı belirtilmiştir. Ülkemizde tüzel kişiler hakkında idari para cezası ve güvenlik tedbirine hükmolunabileceği unutulmamalıdır.

Raporda Türkiye'nin, 40 tavsiye Kararının kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanına ilişkin hedeflenen yaptırımlar hakkındaki 7 nci maddesi ile finansal kuruluşlara siyasi nüfuz sahibi müşterilerin tanınması hususundaki olağan tedbirlerin yanı sıra bir takım ek yükümlülüklerin getirilmesi hakkındaki 12 nci maddesine uyum göstermediği belirtilmiştir⁷⁸².

2019 tarihli Karşılıklı Değerlendirme Raporundan sonra birkaç ilerleme raporu hazırlanmıştır. 30/11/2021 tarihinde yayımlanan ilerleme raporunda Türkiye'nin 7 nci maddeye ilişkin notu büyük ölçüde uyumlu olarak değişmiştir⁷⁸³. Ancak aynı raporda bu

⁷⁸⁰ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris, s. 19.

⁷⁸¹ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris, s. 11.

⁷⁸² FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris, s. 176, 190.

⁷⁸³ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – Turkey, 1 st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating, 30 November 2021, Paris, s. 4. Bkz.:

kez ülkelerin ve finansal kuruluşların gelişen yeni teknolojilerin kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilecek aklama ve terörizmin finansmanı risklerini tespit etmeleri hususundaki 15 inci maddeye uyumsuz olduğu değerlendirilmiştir⁷⁸⁴. 2023 yılının temmuz ayında yayımlanan ilerleme raporunda 12 nci ve 15 inci maddeye uyumsuzluğun giderildiği belirtilmiştir⁷⁸⁵. Böylece Türkiye'nin tamamıyla uyumsuz olduğu bir FATF standardı kalmamıştır.

FATF Genel Kurulunun Türkiye'nin 5. Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporunu 2026 yılının haziran ayında müzakere etmesi planlanmaktadır⁷⁸⁶.

E. FATF Benzeri Bölgesel Kuruluşlar (FATF Style Regional Bodies-FSRBs)

a. Asya Pasifik Grubu Kara Para Aklama Grubu (The Asia/Pacific Group on Money Laundering-APG)

Asya Pasifik Grubu Kara Para Aklama Grubu, 1997 yılında Asya-Pasifik bölgesinde yer alan ülkelerin bir araya gelerek kurduğu bölgesel bir yapıdır. Grubun amacı suç gelirlerinin aklanmasının önüne geçmektir. Elbette daha sonra terörizmin finansmanı ile mücadele misyonu da edinilmiştir. Grup, FATF ile yakın işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

Afganistan, Avustralya, Bangladeş, Butan, Brunei, Kamboçya, Kanada, Çin, Cook Adaları, Fiji, Hindistan, Endonezya, Japonya, Güney Kore, Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti, Malezya, Maldivler, Marshall Adaları, Moğolistan, Myanmar, Nauru, Nepal, Yeni Zelanda, Niue, Pakistan, Palau, Papua Yeni Gine, Filipinler, Samoa, Singapur, Solomon Adaları, Sri Lanka, Tayland, Doğu Timor, Tonga, Tuvalu, ABD, Vanuatu ve Vietnam APG'nin üyeleridir.

<https://www.fatf-gafi.org/en/publications/mutualevaluations/documents/fur-turkey-2021.html> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁸⁴ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – Turkey, 1 st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating, 30 November 2021, Paris, s. 8.

⁷⁸⁵ FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – Turkey, 3 rd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating, July 2023, Paris, s. 9, 14. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/turkiye-fur-2023.html> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁸⁶ Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/countries/detail/Turkey.html>. (E.T. 22/07/2023).

b. Karayipler Mali Eylem Görev Gücü (Caribbean Financial Action Task-CFATF)

Karayipler Mali Eylem Görev Gücü, kendisine üye ülkelerde FATF'nin 40 tavsiye Kararına uyumu denetleyen bölgesel bir yapıdır⁷⁸⁷. Anguilla, Antigua & Barbuda, Aruba, Barbados, Belize, Bermuda, Cayman Adaları, Curaçao, Dominica, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Montserrat, Saint Kitts & Nevis, Aziz Lucia, Saint Vincent & Grenadinler, Sint Maarten, Surinam, Bahamalar, Trinidad & Tobago, Turks ve Coicos Adaları, Venezuela, Virgin Adaları CFATF'nin üyeleridir.

c. Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadele Avrasya Grubu (The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism-EAG)

Belarus, Çin, Hindistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan EAG'nin üyeleridir. Bu ülkeler kendi aralarında “*Kara Paranın Aklanması ve Terörizmin Finansmanı İle Mücadeleyle İlişkin Avrasya Grubu Anlaşması*”nı (*Agreement on the Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism*) 16/06/2011 yılında Moskova’da imzalamıştır. EAG, FATF'nin 40 Tavsiye Kararının uygulanması konusunda FATF ile işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

d. Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayla Mücadele Grubu (Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group-ESAAMLG)

Doğu ve Güney Afrika Kara Para Aklamayla Mücadele Grubu, kendi bölgesinde FATF'nin 40 Tavsiye Kararının uygulanması için kurulmuş ve bu amaç doğrultusunda çalışan bir yapıdır⁷⁸⁸. Angola, Botswana, Eritre, Esvatini, Etiyopya, Kenya, Lesoto, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Ruanda, Seyşeller, Güney Afrika, Tanzanya, Uganda, Zambiya ve Zimbabve ESAAMLG'nin üyeleridir.

⁷⁸⁷ CFATF, Annual Report (2020-2021), 7 June 2022, s. 23. Bkz.: <https://www.cfatf-gafic.org/documents/cfatf-annual-reports/18393-cfatf-annual-report-2020-2021> (E.T. 22/07/2023).

⁷⁸⁸ ESAAMLG, Strategic Plan (2020-2023), s. 4. Bkz.: https://www.esaamlg.org/strategic_plans/FIFTH%20ESAAMLG%20STRATEGIC%20PLAN.pdf (E.T. 23/07/2023.)

e. Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force of Latin America-GAFILAT)

Latin Amerika Mali Eylem Görev Gücü, kendisine üye devletlerde AML/CFT standartlarını etkin bir şekilde uygulamak üzere kurulmuş, Güney Amerika, Orta Amerika ve Kuzey Amerika'dan 18 ülkeyi bir araya getiren hükûmetler arası bölgesel bir yapıdır. Arjantin, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Kosta Rika, Küba, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Meksika, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru ve Uruguay GAFILAT üyesi ülkelerdir.

f. Ortadoğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü (Middle East and North Africa Financial Action Task Force-MENAFATF)

Ortadoğu ve Kuzey Afrika Mali Eylem Görev Gücü, BM'nin kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda aldığı tedbirler ile FATF'nin 40 Tavsiye Kararının üye ülkelerde uygulanıp uygulanmadığını değerlendirmek üzere kurulmuş bölgesel bir yapıdır. 30/11/2004 tarihinde Bahreyn'in Manama kentinde düzenlenen Bakanlar Toplantısında, 14 ülkenin hükûmetleri MENAFATF'yi, FSRBs olarak kurmaya karar vermiştir. MENAFATF'nin merkezi Bahreyn'dedir. Cezayir, Bahreyn, Cibuti, Mısır, Irak, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Libya, Moritanya, Fas, Umman, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Somali, Sudan, Suriye, Tunus, Birleşik Arap Emirlikleri ve Yemen MENAFATF üyesi ülkelerdir.

g. Batı Afrika Karapara Aklamaya Karşı Hükûmetler Arası Eylem Grubu (Inter Governmental Action Group Against Money Laundering in West Africa-GIABA)

Batı Afrika Karapara Aklamaya Karşı Hükûmetler Arası Eylem Grubu, 200 yılında Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu Devlet ve Hükûmet Başkanları tarafından kurulmuştur. Benin, Burkina Faso, Cabo Verde, Komorlar, Fildişi Sahili, Gambiya, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Sao Tome & Principe, Senegal, Sierra Leone ve Togo GIABA üyesi ülkelerdir.

h. Orta Afrika Karapara Aklama Görev Gücü (Task Force on Money Laundering in Central Africa-GABAC)

Orta Afrika Karapara Aklama Görev Gücü, 14/12/2000 tarihli Orta Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu Devlet Başkanlarının Konferansında kurulmuştur. GABAC'ın temel görevi kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanına karşı çalışmalar yürütmektir. Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi ve Gabon GABAC'nin üyeleridir.

i. Kara Para Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures-MONEYVAL)

Karapara Aklanmasının Önlenmesine İlişkin Tedbirlerin Değerlendirilmesi Uzmanlar Komitesi, 1997 yılında Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından FATF üyesi olmayan ülkeler arasında kurulmuştur. Konsey üyesi ülkelerin aklama ile mücadele standartlarını geliştirmek amacıyla kurulmuş MONEYVAL'un görev alanına daha sonraki yıllarda terörizmin finansmanı ile mücadele de eklenmiştir. MONEYVAL değerlendirmelerinde FATF tavsiyeleri, BM belgeleri, Avrupa Konseyi Sözleşmeleri ve AB düzenlemeleri esas alınmaktadır. MONEYVAL, 2006 yılında FATF'ye imtiyazlı üye olmuştur⁷⁸⁹.

Arnavutluk, Andora, Ermenistan, Azerbaycan, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Gürcistan, Almanya, Cebelitarık, Guernsey, Vatikan, Macaristan, Man Adası, İsrail, Jersey, Letonya, Lihtenştayn, Litvanya, Malta, Moldova, Monako, Karadağ, Polonya, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Romanya, San Marino, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Ukrayna ve Birleşik Krallık MONEYVAL üyeleridir. İsrail ve Vatikan, Avrupa Konseyi üyesi olmamasına rağmen MONEYVAL tarafından değerlendirilmektedir.

⁷⁸⁹ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 97, 98.

2. Wolfsberg Grubu (The Wolfsberg Group)

Mali suç risklerinin yönetilmesi için çerçeve ve rehberlik geliştirmeyi amaçlayan Wolfsberg Grubu, 13 küresel bankadan⁷⁹⁰ oluşan bir birliktir⁷⁹¹. Wolfsberg Grubu, belli konularda rapor çıkarmak üzere çalışma grupları oluşturur. Muhabir Bankacılık Durum Anketi (*The Corresponding Banking Due Diligence Questionnaire-CBDDQ*), Mali Suç Uyum Anketi (*Financial Crime Compliance Questionnaire-FCCQ*) gibi çalışmalar yürüten birlik, malî suçlara finans kuruluşlarının uyumu konusuna odaklanan en eski kolektif eylem girişimlerinden birisi olarak kabul edilmektedir.

Birlik, ilk olarak 2000 yılının Ekim ayında İsviçre'nin kuzeydoğusunda yer alan Wolfsberg Şatosunda toplanmıştır. Bu toplantıda “Özel Bankacılık İçin AML İlkeleri” (*The AML Principles for Private Banking*) kabul edilmiştir. Birliğin 2002 yılındaki toplantısında ise “Muhabir Bankacılık İçin AML İlkeleri” (*The AML Principles for Corresponding Banking*) kabul edilmiştir. Bu ilkelere belli aralıklarla güncellemeler yapılmaktadır. Birlik, 2002 yılında ayrıca terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda da çalışmaya başlamıştır⁷⁹².

“İzleme, Tarama ve Aramaya Yönelik Wolfsberg Bildirgesi” 2003 yılında yayımlanmıştır. Söz konusu bildirgenin 3 üncü maddesine göre, finansal kuruluşların şüpheli işlemleri tespit edebilme kabiliyetine sahip olması ve bunları yetkili makamlarla paylaşması gerektiği belirtilmiştir. Hesap hareketlerinin ve bir finans kurumu aracılığıyla gerçekleşen işlemlerin izlenmesinin şüpheli işlem bildiriminde önemli olduğu vurgulanmıştır. Finansal kuruluşlar, terörizmin finansmanını tespit etmek amacıyla

⁷⁹⁰ Wolfsberg Grubu üyesi bankalar şunlardır: Banco Santander, Bank of America, The Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ Ltd., Barclays, Citigroup, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, J.P. Morgan Chase, Société Générale, Standard Chartered ve UBS.

⁷⁹¹ **WG**, The Wolfsberg Group Response to CPMI Consultation on ISO 20022 Harmonisation Requirements for Cross-Border Payments 2023, 8th May 2023, s. 1. Bkz.: <https://db.wolfsberg-group.org/assets/4bcbd5bb-4191-4630-b087-37dc0f48fbb1/ISO%2020022%20Harmonisation%20Consultation%20-%20Wolfsberg%20Group.pdf> (E.T. 24/07/2023).

⁷⁹² **WG**, Wolfsberg Statement on the Suppression of the Financing of Terrorism, 2002. Bkz.: [https://db.wolfsberg-group.org/assets/223bfb8c-6536-41e1-8f3c-6c9f7bebae8a/16.%20Wolfsberg_Statement_on_the_Suppression_of_the_Financing_of_Terrorism_\(2002\).pdf](https://db.wolfsberg-group.org/assets/223bfb8c-6536-41e1-8f3c-6c9f7bebae8a/16.%20Wolfsberg_Statement_on_the_Suppression_of_the_Financing_of_Terrorism_(2002).pdf) (E.T. 24/07/2023).

ödeme talimatlarını yetkili devlet makamları tarafından kendilerine sağlanan listelere göre tarayacak süreçlere sahip olmalıdır⁷⁹³.

Birliğin tüzel kişilik kazanması ise 2021 yılının ekim ayında olmuştur. Birliğin merkezi İsviçre'nin Basel Kantonunda bulunmaktadır.

3. Egmont Grubu (Egmont Group)

Egmont Grubu, 09/06/1995 tarihinde Brüksel'de 23 ülke ve 8 uluslararası kuruluş tarafından kurulmuş olup temel görevi suç gelirlerinin aklanmasıyla mücadelede mali istihbarat birimlerine yardımcı olmak ve bunlar arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırmaktır. Grup adını toplantının yapıldığı Egmont Sarayından almaktadır. Daha sonra, Egmont Grubunun çalışma alanına terörizmin finansmanı ile mücadele sütunu da eklenmiştir.

Egmont Grubu, “Mali İstihbarat Birimi Başkanları” (*Heads of Financial Intelligence Units-HoFIU*), “Egmont Komitesi”, “Bölgesel Gruplar”, (*Regional Groups*) “Çalışma Grupları” (*Working Groups*) ve “Sekreterlik”ten müteşekkildir.

HoFIU, Grubun yönetim organıdır. Bu organ üyelik, yapısal değişim, bütçe ve diğer temel ilkelere karar alma yetkisine sahiptir. HoFIU, Egmont Güvenlik Ağı (*Egmont Security Web-ESW*) üzerinden düzenli aralıklarla iletişim kurmaktadır. Mali İstihbarat Birimi Başkanları, yılda en az bir kere Egmont Genel Kurulunda bir araya gelir.

Egmont Komitesi, HoFIU ile Bölgesel Gruplar arasında koordinasyon ve danışma mekanizmasıdır. Komite, Sekreterliğin çalışmalarını da denetlemektedir. Egmont Grubunun başkanı, Egmont Komitesinin de başkanı olarak görev yapar. Ayrıca iki başkan yardımcısı, Çalışma Grubu başkanları, Bölgesel Grup temsilcileri, Sekreter ve **ESW’yi sistemlerinde barındıran FinCEN temsilcisi komitede yer alır.**

Kurum bünyesinde, 8 adet Bölgesel Grup bulunmaktadır. Amerika Bölgesinde 38, Asya Pasifik Bölgesinde 28, Doğu ve Güney Afrika Grubunda 10, Avrasya Grubunda 7, Avrupa I Grubunda 29, Avrupa II Grubunda 24, Ortadoğu ve Kuzey Afrika Grubunda

⁷⁹³ **WG**, Monitoring, Screening and Searching Wolfsberg Statement, September 2003, md. 3. Bkz.: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/02/Izleme-Tarama-ve-Aramaya-Yonelik-Wolfsberg-Bildirgesi---Eylul-2003.pdf> (E.T. 24/07/2023).

14, Batı ve Orta Afrika Grubunda 14 FIUs bulunmaktadır. Türkiye, Egmont Gruba 1998 yılının Haziran ayında üye olmuştur. MASAK, Avrupa II Grubunda yer almaktadır.

Grubun teşkilatında 4 adet Çalışma Grubu bulunmaktadır. Bunlar “Bilgi Paylaşımı Çalışma Grubu” (*Information Exchange Working Group*), “Üyelik, Destek ve Uyum Çalışma Grubu” (*Membership, Support and Compliance Working Group*), “Politika ve Prosedürler Çalışma Grubu” (*Policy and Procedures Working Group*) ve “Teknik Destek ve Eğitim Çalışma Grubu” (*Technical Assistance and Training Working Group*) olarak sıralanabilir.

Egmont Grubu Mali İstihbarat Birimleri Tüzüğü (*Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter*) üye FIUs’ler bakımından bağlayıcıdır. Bu tüzükte FATF’nin 2012 tarihli 40 Tavsiye Kararının 29 uncu maddesine atıfla FIUs’ler tanımlanmıştır. Bu tanımında, FIUs’lerin terörizmin finansmanı ile mücadele etmek üzere kurulacakları açık bir şekilde belirtilmiştir⁷⁹⁴.

Egmont Grubun 2022-2027 Stratejik Planında, finansal bilgi alışverişi için üyelerin yeteneklerinden yararlandığı, bu itibarla kara para aklama, bağlantılı öncül suçlar, terörizmin finansmanı ve suç gelirlerinin geri kazanımının belirlenmesi, soruşturulması, kovuşturulması ve önlenmesini desteklemek için üyelerinin operasyonel yeteneklerini geliştirmesinin önemine değinilmiştir. Ayrıca, Grubun anlaşmaya dayalı bir örgüt olmadığı, bunun yerine tüm üyelerinin Egmont Şartı ve Bilgi Değişimine İlişkin Egmont İlkelerinde yansıtılan bir dizi değere bağlılığına dayandığı belirtilmiştir⁷⁹⁵.

4. Basel Bankacılık Denetim Komitesi (The Basel Committee on Banking Supervision-BCBS)

G-10 ülkelerinin⁷⁹⁶ Merkez Bankası Başkanları tarafından 1974 yılında kurulan Basel Bankacılık Denetim Komitesi, uluslararası para piyasası ve bankacılık sistemlerinde yaşanan bir dizi krizin önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Merkezi Basel’de

⁷⁹⁴ EG, Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter, July 2013 (revised in September 2018). Bkz.: <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-Charter-Revised-September-2018-Sydney-Australia.pdf> (E.T. 25/07/2023).

⁷⁹⁵ EG, Egmont Group Strategic Plan 2022-2027, s. 5. Bkz.: <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2022/08/33.-Egmont-Group-Strategic-Plan-2022-2027-1.pdf> (E.T. 25/07/2023).

⁷⁹⁶ ABD, Belçika, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda, İsviçre, İtalya, Japonya, Kanada, Almanya ve İsveç.

bulunan Komite, dünya çapında bankacılık denetiminin kalitesini artırmak üzere standartlar (*Basel I, Basel II, Basel III*) belirlemektedir. Komitenin ilk toplantısı 1975 yılının şubat ayında yapılmıştır. Komite her yıl düzenli aralıklarla 3 veya 4 kez toplanarak belli kararlar almaktadır.

BCBS Şartının 4 üncü maddesine göre, doğrudan bankacılık denetleme yetkisine sahip kuruluşlar ve merkez bankaları Komiteye üye olabilmektedir. Halihazırda 28 ülke veya yetki alanından 45 farklı Kurum, Komitenin üyesidir. Ülkemizden BDDK ve T.C. Merkez Bankası, BCBS üyesidir. BCBS Şartının 4 üncü maddesinde ise, Komitenin diğer uluslararası finansal standart belirleyiciler ile işbirliği yaptığı belirtilmiştir. Bu bağlamda Komite, FATF ile işbirliği yapmaktadır.

Öte yandan, Basel Temel İlkeleri (*The Basel Core Principles*), bankacılık sisteminin düzenlenmesi, denetlenmesi, yönetimi ve risk yönetimi için sağlam bir temel oluşturmaktadır. Finansal sistemlerin kötüye kullanılmasıyla ilgili 29 uncu temel ilkede bankaların suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele kontrollerinin denetlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu temel ilkeler aynı zamanda Dünya Bankası ve IMF tarafından Finansal Sektör Değerlendirme Programlarında (*Financial Sector Assessment Programme-FSAP*) dikkate alınmaktadır. Şayet FATF, yakın zamanda bir ülkeyi değerlendirmeye tâbi tutmuşsa, FSAP değerlendirmeleri kapsamında FATF raporları esas alınabilecektir⁷⁹⁷.

BCBS, 2023 yılının Temmuz ayında yayımladığı yıllık ekonomi raporunda geleceğin para sistemlerine (*future monetary system*) önemli bir yer ayırmış ve bu sistemlerin en yüksek veri güvenliği standartlarını sağlayarak terörizmin finansmanı gibi faaliyetlere geçit vermemesi gerektiğinin altı çizilmiştir⁷⁹⁸. Söz konusu raporda “*piyasa bütünlüğü*” (*market integrity*) kavramı “*para sisteminde aklama ve terörizmin finansmanı gibi yasadışı faaliyetlerin yanı sıra piyasa manipülasyonunun önlenmesi*” olarak tarif edilmiştir⁷⁹⁹. BCBS, 2022 yılının aralık ayında yayımladığı bir başka raporda

⁷⁹⁷ BCBS, The Basel Framework, 2023, s. 1784. Bkz.: https://www.bis.org/basel_framework/index.htm?m=2697 (E.T. 28/07/2023).

⁷⁹⁸ BCBS, Annual Economic Report, June 2023, s. 87. Bkz.: <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2023e.htm> (E.T. 28/07/2023).

⁷⁹⁹ BCBS, Annual Economic Report, June 2023, s. 117.

kripto malvarlığı değerlerinin (cryptoassets) terörizmin finansmanı konusunda ciddi riskler doğurduğunu kaydetmiştir⁸⁰⁰.

5. Dünya Bankası (The World Bank) ve Uluslararası Para Fonu (IMF)

Dünya Bankası, ülkelere belli alanlarda bazı projeleri hayata geçirmek üzere finansal destek sağlamakla görevli bir BM özerk kuruluşu olup halihazırda 189 üyesi bulunmaktadır. IMF ise kendisine üye 190 ülkenin sürdürülebilir büyüme ve refahı sağlayabilmesi için çalışmalar yürütmektedir. Her iki yapı da 1944 yılının temmuz ayında ABD'nin New Hampshire eyaletinin Bretton Woods şehrinde toplanan bir konferansta kurulmuştur.

Dünya Bankası ve IMF, kendi temel görev alanları kapsamında, suç gelirlerinin aklanması, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının yaygınlaşmasının sonuçlarıyla ilgilenmektedir. Zira bu suçlar, ülkeleri daha az istikrarlı hale getirerek kanunların ve düzenin etkinliğini azaltabilecek niteliktedir. Zira bu suçların yaygınlık kazanmasıyla ülkelere yabancı sermaye girişi ve uluslararası sermaye dolaşımı ciddi anlamda zarar görebilir. Bu suçların failleri küresel finans sisteminin karmaşıklığı, ulusal hukukların birbirinden farklılığı ve gelişen teknolojiyle paranın küresel çapta hızlı dolaşımından istifade edebilir. İşte bu iki kurum, ülkelerin bu suçlarla mücadeleye ilişkin politikaların ulusal hukuk sistemlerinde de şekillenmesinde üye ülkelere yardımcı olmaktadır. Her iki kurumun katkısıyla 2003 yılında suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda bir rehber hazırlanmıştır. Bu rehberde, TFÖDUS'nin 11 Eylül saldırılarından önce kabul edildiği vurgulanmış, suç gelirlerinin aklanması için kullanılan tekniklerin terörizmin finansmanı için de kullanıldığı ve ülkelerin FATF tavsiyelerine uyması gerektiği belirtilmiştir⁸⁰¹.

6. Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı (ICPO-Interpol)

Interpol, hükümetler arası bir kuruluş olup halihazırda 195 üyesi bulunmaktadır. Türkiye Interpol'e üyedir. Interpol, üye ülkelerin kanunlarının sınırları içerisinde ve İnsan

⁸⁰⁰ BCBS, Prudential Treatment of Cryptoasset Exposures, December 2022, s. 29. Bkz.: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d545.htm> (E.T. 28/07/2023).

⁸⁰¹ Paul Allan Schott, *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, The World Bank and IMF, 2003, Washington, s. 4, 5.

Hakları Evrensel Beyannamesinin ruhuna uygun olarak ülkelerin adli kolluk makamları arasında mümkün olan en geniş karşılıklı işbirliğinin temin edilmesi amacıyla kurulmuştur⁸⁰². Ayrıca Interpol'ün siyasi, dini, etnik ve askeri nitelikte bir müdahale veya faaliyette bulunması yasaklanmıştır⁸⁰³.

Bütün üye ülkelerin bir veya birden fazla atadığı delegeden oluşan Genel Kurul, Interpol'ün en üst yönetim organı olup yılda bir kez toplanmaktadır. Genel Kurulun temel görevi, Interpol'ün kuruluş amacına uygun ilkeleri ve genel tedbirleri belirlemektir⁸⁰⁴.

Interpol'ün faaliyetleri Genel Sekreterlik tarafından koordine edilmektedir⁸⁰⁵. Genel Sekreterliğin merkezi Lyon'dadır ve ayrıca Singapur'da bir küresel inovasyon merkezi bulunmaktadır. Genel Sekreterliğin üye ülkelerdeki temas noktası olarak Interpol Ulusal Merkez Büroları (*National Central Bureau-NCBs*) kurulmuştur⁸⁰⁶. Ayrıca, Buenos Aires (Arjantin), Yaunde (Kamerun), Abidjan (Fil Dişi Sahilleri), San Salvador (El Salvador) ve Harare (Zimbabve) şehirlerinde bölgesel bürolar yer almaktadır.

Interpol üyesi ülkelerin gerek birbirleriyle gerekse de Genel Sekreterlikle doğrudan iletişim kurabilmeleri için I-24/7 adında bir iletişim sistemi geliştirilmiştir. Interpol, suç ve suçlular konusunda kritik bilgilerin yer aldığı veri tabanını yönetmektedir. Üye ülkeler gerçek zamanlı olarak bu veri tabanına erişebilmektedir. Adli tıp, analiz ve suç faillerinin yerlerinin tespiti konusunda üye ülkelere soruşturma desteği sunan Interpol, bu uzmanlığını özellikle küresel yaygınlık arz eden **terörizm**, siber suçlar, organize suçlar, finansal suçlar ve yolsuzlukla mücadele konusunda daha etkin kullanmaktadır. Interpol'ün dört küresel programı arasında “*terörizmle mücadele*” ve “*finansal suçlar*” gibi başlıklar yer almaktadır. Küresel nitelik arz eden suçlar bakımından “*küresel bir güvenlik mimarisi*” (*a global security architecture*) oluşturmayı hedefleyen Interpol'ün son zamanlarda daha çok eğildiği konular arasında terörizmin finansmanı da

⁸⁰² ICPO, Constitution of the International Criminal Police Organisation, art. 2. Bkz.: <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL> (E.T. 08/08/2023).

⁸⁰³ ICPO, Constitution of the International Criminal Police Organisation, art. 3.

⁸⁰⁴ ICPO, Constitution of the International Criminal Police Organisation, art. 6-14.

⁸⁰⁵ ICPO, Constitution of the International Criminal Police Organisation, art. 25-30.

⁸⁰⁶ ICPO, Constitution of the International Criminal Police Organisation, art. 31-33.

yer almaktadır. Bu bağlamda terörizmin finansmanı mahiyetindeki mali akışların takibi ve engellenmesi Interpol'ün önemli gündemlerinden birini oluşturmaktadır⁸⁰⁷.

Interpol'ün 2022 yılı raporunda, 18/11/2022 yılında Yeni Delhi'de düzenlenen “*Teröre Para Yok*” başlıklı üst düzey siyasi toplantısında, terörizmin finansmanı bağlamında “*küresel eğilimler*”, “*resmi ve gayri resmi fon kanalları*”, “*gelişen teknolojiler*” ve “*uluslararası işbirliği*” başlıkları üzerinde durulmuş olması yer almaktadır⁸⁰⁸. Interpol terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda FATF ve Egmont Grubu ile yakın işbirliği içerisinde çalışmaktadır.

7. AB Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı (Europol)

Europol, uluslararası nitelik arz eden siber suç, organize suç ve terörizmin önlenmesi konusunda AB üyesi devletleri destekleyen bir kuruluş olup merkezi Lahey'dedir⁸⁰⁹. Ayrıca Europol, AB'ye üye olmayan birçok ülkeyle ve uluslararası organizasyonla işbirliği yapmaktadır. Europol, 07/02/1992 tarihinde imzalanan Maastricht Anlaşması ile kurulmuştur. Europol, ilk olarak uyuşturucu ile mücadele alanına münhasır çalışmalar yürüten bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır. 1995 yılında AB üyesi devletler arasında *Avrupa Polis Teşkilatı* olarak Europol'ün kuruluşuna ilişkin anlaşma imzaya açılmıştır. Bu anlaşma bütün üye devletlerin imza ve onay sürecini takiben 01/10/1998 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak Europol'ün tam olarak çalışmaya başlaması 01/07/1999 tarihinde olabilmıştır. 11 Eylül saldırılarından hemen sonra Europol bünyesinde Terörizmle Mücadele Görev Gücü (*Counter-Terrorism Task Force-CTTF*) kurulmuştur.

Europol, AB Konseyinin 2009/371/JHA sayılı kararıyla AB'nin bir kuruluşu haline gelmiş, Europol'ü kuran ilk anlaşma yürürlükten kaldırılmıştır⁸¹⁰. 2016 yılında Europol bünyesinde Avrupa Terörle Mücadele Merkezi (*European Counter Terrorism*

⁸⁰⁷ ICPO, Global Counter-Terrorism Strategy, s. 2. Bkz.: <https://www.interpol.int/Crimes/Terrorism/Tracing-terrorist-finances> (E.T. 08/08/2023).

⁸⁰⁸ ICPO, Annual Report 2022, s. 10. Bkz.: <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL> (E.T. 08/08/2023).

⁸⁰⁹ Bernd Hecker, *Europäisches Strafrecht*, 6. Auflage, Springer-Lehrbuch, 2021, s. 174.

⁸¹⁰ 2009/371/JHA, 06/04/2009, *Official Journal L 121/37*, 15/05/2009. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009D0371&qid=1691500408120> (E.T. 08/08/2023).

Centre-ECTC) kurulmuştur⁸¹¹. Avrupa Birliğinin İşleyişine Dair Anlaşmanın (*Treaty on the Functioning of the European Union-TFEU*) 88 inci maddesine istinaden 11/05/2016 tarih ve 2016/794 sayılı Tüzükle AB Konseyinin 2009/371/JHA sayılı kararı yürürlükten kaldırılarak Avrupa Polis Teşkilatının yerine AB Kolluk Kuvvetleri İşbirliği Ajansı (*European Union Agency for Law Enforcement Cooperation*) kurulmuştur. Tüzükte Europol kısaltması korunmuştur⁸¹². Tüzüğün 7 nci maddesinin sekizinci fıkrasına göre, AB üyesi devletler aklama ve terörizmin finansmanı amacıyla bünyelerinde kurdukları FIUs'lerin Europol ile işbirliği yapmasını temin edecektir⁸¹³.

Büyük ölçekli suç ve terör örgütlerinin AB'nin iç güvenliğini tehlikeye atması ve bu tehlikeye ortak bir polis teşkilatı marifetiyle mücadele ihtiyacı hâsıl olması sebebiyle kurulan Europol, en büyük güvenlik tehditleri arasında “**terörizm**”, “**suç gelirlerinin aklanması**”, “**uyuşturucu kaçakçılığı**”, “**dolandırıcılık**”, “**Avro sahteciliği**” ve “**insan ticareti**”ni göstermektedir.

Europol tarafından 2023 yılında hazırlanan AB Terörizm Durum ve Eğilim Raporunda terörizmin finansmanına ilişkin bazı verilere yer verilmiştir. Rapora göre, 2022 yılı içerisinde üye devletler tarafından bildirilen 380 tutuklamanın 14'ü terörizmin finansmanı suçlaması ile ilgilidir. Raporda, terörizmin finansmanına ilişkin kaynak ve yöntemler arasında ticaret, bağış toplama, üyelik aidatları, ticari malların, videoların, yayınlarının ve etkinlik biletlerinin e-ticaret platformları üzerinden satılması ve suç faaliyetleri gösterilmiştir. Solcu, anarşist, sağcı, etnik-milliyetçi ve ayrılıkçı aşırılık yanlılarının da terörizmin finansmanında kullanılan fonları toplamak ve aklamak için barlar, kafeler, benzin istasyonları, büfeler ve restoranlar gibi yasal ticari yapıları kullandığına işaret edilmiştir. Özellikle sosyal medya platformlarının teröristlere ve

⁸¹¹ **EUROPOL**, Looking Back Moving Forward One Hundred Meetings of the Europol Management Board (1998-2016), s. 13-16, 106. Bkz.: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/looking-back-moving-forward-one-hundred-meetings-of-europol-management-board> (E.T. 08/08/2023).

⁸¹² 2016/794/EU, 11/05/2016, *Official Journal L 135/53*, 24/05/2016, art. 1. Bkz.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0794&qid=1691500690711> (E.T. 08/08/2023).

⁸¹³ 2016/794/EU, art. 7.

şiddet yanlılarına düşük maliyetli reklam imkânı sunduğu ve bunun da daha geniş bir hedef kitleye ulaşmalarını sağladığı vurgulanmıştır⁸¹⁴.

Aynı raporda 2022 yılının ağustos ayında Hollanda'da bir kişinin Deaş destekçilerine 100.000 USD topladığı için mahkûm olduğu kaydedilmiştir. Bu yolla toplanan fonların çoğu çatışma bölgelerine gönderilse de bir kısmının da AB bölgesinde üye kazanma ve radikalleşme çabaları için harcandığı belirtilmiştir⁸¹⁵. Yine bir İtalyan vatandaşının Libya'daki Majilis Shura Thuwar Bengasi adlı örgüte finansman sağladığı gerekçesiyle dokuz yıl hapis cezasına mahkûm edildiği aktarılmıştır. Bu vakada, failin iki gemiyi örgüte silah nakli için hazırladığı, bu gemilerden birinin silah ve mühimmat yüküyle Akdeniz'de uluslararası sularda yakalandığı belirtilmiştir⁸¹⁶.

Raporda, Türkiye'yi de ilgilendiren önemli bir tespite yer verilmiştir. Buna göre, AB sınırlarındaki teröristler tarafından insani yardım görünümü altında bağışlar toplanmakta, daha sonra Türkiye ve Lübnan üzerinden Afganistan, Irak, Somali ve Suriye gibi ülkelerdeki çatışma bölgelerine gönderilmektedir. PKK (*Partiya Karkerên Kurdistanê*) her yıl düzenlediği uluslararası **bağış kampanyası aracılığıyla** AB içinde büyük miktarlarda para toplamaktadır⁸¹⁷. PKK, AB ülkelerini finansman konusunda bir üs olarak kullanmaktadır⁸¹⁸. PKK'nın çeşitli faaliyetlerden elde ettiği gelirlerin AB'deki kapsamlı propagandayı ve Suriye'de faaliyet gösteren YPG'yi finanse etmeyi amaçladığı da kaydedilmiştir⁸¹⁹. PKK'nın yasadışı finansman kaynakları arasında uyuşturucu kaçakçılığı ve AB'de gerçekleştirilen dolandırıcılık yer almaktadır. DHKP-C'nin Türkiye'nin kurumsal sistemini yıkmayı ve sosyalist bir sistem kurmayı amaçladığı, bu örgütün Almanya ve diğer Avrupa ülkelerini **finansman, lojistik, eleman temini ve propaganda amacıyla** arka üs olarak kullandığı tespitlerine de yer verilmiştir⁸²⁰.

Raporda, terörizmin finansmanı için en yaygın olarak işlenen suçların, uyuşturucu kaçakçılığı, yağma, adam kaçırma, soygun, hırsızlık, insan kaçakçılığı ve

⁸¹⁴ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 20. Bkz.: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2023-te-sat> (E.T. 09/08/2023).

⁸¹⁵ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 20.

⁸¹⁶ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 15.

⁸¹⁷ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 21.

⁸¹⁸ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 65.

⁸¹⁹ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 68.

⁸²⁰ **EUROPOL**, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 60.

resmi-özel belgede sahtecilik olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ekonomik ve mali suçların da önemli fon kaynaklarından olduğu, vergi kaçakçılığı, dolandırıcılığı ve kamu fonlarının yasadışı kullanımı bu kapsamda zikredilmiştir⁸²¹.

Fon transferinde en yaygın olarak kullanılan yöntemin geleneksel bankacılık ve havala olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte dijital para birimleri ve sanal varlıkların da terörizmin finansmanı bağlamında yaygınlaştığı kaydedilmiştir⁸²².

8. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

FATF, Türkiye'nin 40 Tavsiye Kararına uyum sağlamadığı gerekçesiyle 19/09/1996 tarihinde yaptırım kararı almıştır. Bunun üzerine ülkemizde aynı yıl 4208 sayılı Kanun kabul edilerek suç gelirlerinin aklanması ile mücadele ilk kez kanuni bir zemine kavuşturulmuştur. 4208 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde “*Bu Kanunun amacı, karapara aklanmasının önlenmesi konusunda uygulanacak esasları belirlemektir.*” hükmüne yer verilmiş ve 2 nci maddesinde “*karapara*” ile “*karapara aklama suçu*” tanımlanmıştır. 4208 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile doğrudan Maliye Bakanına bağlı Mali Suçları Araştırma Kurulu kurulmuştur. MASAK, 17/02/1997 tarihinde faaliyetine başlamıştır.

2004 yılında TCK'nın 282 nci maddesinde “*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama*” suçu tanımlanmıştır. 2006 yılında kabul edilen 5549 sayılı Kanun, 4208 sayılı Kanunun yerini alarak suç gelirlerinin aklanması ile mücadele konusunda temel çerçeveyi yeniden belirlemiştir. Ayrıca 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanunla TMK'nın 8 inci maddesi değiştirilerek “*terörün finansmanı*” suçu tanımlanmıştır.

Bu itibarla, 5549 sayılı kanunun 19 uncu maddesinde MASAK'ın doğrudan Maliye Bakanına bağlı olduğu belirtilmiş ve görevleri arasında “*suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve değerlendirmek*” ile “*aklama veya terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek*” sayılmıştı. Daha sonra, 5549 sayılı Kanun'un 12, 19, 20, 21 inci maddeleri 02/07/2018 tarih ve 703 sayılı Anayasada Yapılan

⁸²¹ EUROPOL, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 21.

⁸²² EUROPOL, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023), s. 19, 21.

Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnenin⁸²³ 15 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.

10/07/2018 tarih ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnemesinin⁸²⁴ “*Bakanlıklar*” başlıklı altıncı kısmının “*Hazine ve Maliye Bakanlığı*” başlıklı sekizinci bölümünde yer alan 231 inci maddesinde doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı MASAK’ın görevleri arasında;

- Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla plan, program, politika, strateji hazırlama ve geliştirme süreçlerine katkıda bulunmak, kurum ve kuruluşlar arasında ulusal düzeyde risk değerlendirme çalışmaları da dâhil olmak üzere koordinasyonu sağlamak,
- Suç gelirlerinin aklanmasının, terörizmin finansmanının ve ekonomik güvenliğe yönelik risklerin ortaya çıkarılması ve önlenmesi kapsamında gelişmeleri izlemek, önlemler geliştirmek, analiz, araştırma ve inceleme yapmak,
- Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi kapsamında veri toplamak, şüpheli işlem bildirimlerini almak, analiz etmek ve bunları kaydetmek, istihbarat üretmek, gerekli görüldüğünde üretilen istihbarat ve analiz sonuçları hakkında ilgili birimleri bilgilendirmek,
- Aklama veya terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek,
- Yapılan analiz, araştırma ve inceleme sonucunda aklama ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde CMK hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak,

⁸²³ R.G. 09/07/2018, 30473 (3. Mükerrer).

⁸²⁴ R.G. 10/07/2018, 30474.

- Aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına ilişkin olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından intikal ettirilen konuların analiz etmek ve incelemek,
- Analiz, araştırma ve inceleme sürecinde gerekli hallerde kolluk ve diğer birimlerden kendi görev alanlarında inceleme ve araştırma yapılması talebinde bulunmak,
- Suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla istihbarat ve kolluk birimleri ile işbirliği yapmak ve bilgi alışverişinde bulunmak,

sayılmıştır⁸²⁵. Buna göre MASAK, Türkiye’de AML/CFT paradigması çerçevesinde faaliyet yürüten FIUs olarak nitelendirilebilir. Çalışmamız bağlamında özellikle, terörizmin finansmanı suçuna ilişkin olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemeler tarafından intikal ettirilen konuların inceleme ile terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde, CMK hükümlerine göre gerekli işlemlerin yürütülmesi için Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak görevleri oldukça önemlidir. Bu nedenle, terörizmin finansmanı suçu bakımından yapılacak değerlendirmelerde MASAK tespit ve değerlendirmelerini dikkate almak gerekecektir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre, MASAK görev alanına giren konularda uluslararası bilgi değişimini teminen, yabancı ülkelerdeki muadil kurumlarla uluslararası anlaşma niteliğinde olmayan mutabakat muhtıraları imzalamaya ve imzalanan mutabakat muhtıralarını değiştirmeye yetkilidir. İmzalanacak mutabakat muhtıraları ve değişiklikleri Cumhurbaşkanı kararıyla yürürlüğe girecektir.

⁸²⁵ 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231 inci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde yer alan “Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kuruluşlardan her türlü bilgi ve belgeyi istemek,” ibaresi AYM’nin 24/02/2022 tarih ve 2019/96 E.-2022/17 K. sayılı kararıyla iptal edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM: TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU

I. GENEL BİLGİLER

Terörizmin finansmanı suçu, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Madde şöyledir: “(1) 3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, **fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde**, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) (Ek:27/12/2020-7262/36 md.) Birinci fıkrada sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır. (3) Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz. (4) Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (5) Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. (6) Suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlıdır. (7) 3713 sayılı Kanunun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümleri, bu suç bakımından da uygulanır. (8) (Ek: 14/4/2016-6704/29 md.) Bu suç bakımından 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun; a) 133 üncü maddesinde yer alan şirket yönetimi için kayyım tayini, b) 135 inci maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, c) 139 uncu maddesinde yer alan gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, ç) 140 inci maddesinde yer alan teknik araçlarla izleme, tedbirlerine ilişkin hükümler uygulanabilir. (Ek cümle:27/11/2020-7262/36 md.) Ayrıca, 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre kontrollü teslimat tedbirine karar verilebilir.”

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin gerekçesinde, “Maddede, terörizmin finansmanı suçunun unsurlarına, tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine, bu suçların soruşturma, kovuşturma ve infazına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, 3 üncü madde kapsamına giren suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek, terör örgütlerine veya teröristlere fon sağlanması veya

toplanması yasaklanmakta ve yaptırıma bağlanmaktadır. Bu düzenlemeye göre, suçun maddi unsurunun oluşabilmesi için, **fon sağlayan veya toplayan kişinin, bu fonu 3 üncü maddede yasaklanan eylemlerin işlenmesi amacıyla veya bu eylemlerde kullanılacağını bilerek vermesi gerekmektedir.** Ayrıca failin cezalandırılabilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı da aranmamaktadır. Suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde ise, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, suçun kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır. Maddenin beşinci fıkrasında suçun, yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlı kılınmıştır. Maddenin altıncı fıkrası ile, Terörle Mücadele Kanununun soruşturmaya, kovuşturmaya ve infaza ilişkin hükümlerinin, bu suç bakımından da uygulanacağı hususu düzenlenmiştir.” değerlendirmelerine yer verilmiştir.

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde suçun tanımı yapılırken atıf yapılan 3 üncü maddesinde ise fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller sayılmıştır. Madde metni şöyledir: “(1) Aşağıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaktır: a) Bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri. b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller. c) Türkiye’nin taraf olduğu; 1) Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede, 2) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede, 3) Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede, 4) Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede, 5) Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede, 6) Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam, Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolde, 7) Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede, 8) Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Protokolde, 9) Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede, yasaklanan ve suç olarak düzenlenen fiiller.”

Görüldüğü üzere ülkemizde terörizmin finansmanı suçu genel ceza kanunu olan TCK'da değil, özel bir kanun olan TFÖHK'da yer almaktadır. TFÖHK'nın kabulünden önce, 29/06/2006 tarih ve 5532 sayılı Kanunla TMK'nın 8 inci maddesi değiştirilerek "terörün finansmanı" suçu tanımlanmıştı. TMK'nın mülga 8 inci maddesinde b suçu, "(1) Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır. (2) Bu maddenin birinci fıkrasında geçen fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü mal, hak, alacak, gelir ve menfaat ile bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri ifade eder." şeklinde tanımlanmıştı. TFÖHK'nın 18 inci maddesiyle TMK'nın 8 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

FATF, 2012 yılının haziran ayında Türkiye'nin terörizmin finansmanı suçundaki tanım ve kapsam eksikliğini gidermemesi halinde üyeliğinin askıya alınması yönünde görüşmelere başlanacağı ikazında bulunmuş⁸²⁶, bu ikazdan sonra Türkiye'nin herhangi bir adım atmaması üzerine bütün bu kanuni eksikliklerin 22/02/2013 tarihine kadar giderilmemesi halinde üyeliğinin askıya alınacağını kararlaştırmıştır⁸²⁷.

FATF'nin bu kesin tutumu karşısında TFÖHK, TBMM Genel Kurulunda 07/02/2013 tarihinde, yani üyeliğin askıya alınacağı tarihten 15 gün önce kabul edilmiş⁸²⁸, 16/02/2013 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁸²⁶ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 June 2012.

⁸²⁷ FATF, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 19 October 2012.

⁸²⁸ TBMM Adalet Komisyonu'nun 24/01/2013 tarihli toplantısında **dönemin Adalet Bakanı Sadullah Ergin** tarafından yapılan bazı açıklamalar oldukça manidardır: "Şimdi, "Bunu, şubatın üçüncü haftasına kadar çıkartırsak ne olur? Bu kadar niçin sık boğaz ediyoruz? Türkiye'ye ne yapabilirler, ne gibi bir sıkıntıyla karşılaşırız? Bunu bilmek hakkımız." Dedi. Sayın Yılmaz, haklı. Değerli arkadaşlar, Komisyonumuzun değerli üyeleri; FATF, "Mali Eylem Görev Gücü" dediğimiz ve OECD'ye bağlı olarak çalışan kara paranın aklanması ve terörizmin finansmanın önlenmesine dair faaliyetleri yürüten bu kurum 36 üyeli bir kurum. 34 üye ülke bazında, 2 de kurumsal üye var. Bunlar, Avrupa Konseyiyle Körfez İşbirliği Teşkilatı, kurumsal üyeler. Onun dışında 34 de ülke var. **Bu yapı içerisinde bu mevzuatı yapmamış iki tane ülke var; biri Türkiye, biri Endonezya. Bundan dolayı Türkiye koyu gri listeye alınmış durumda ve şubatın üçüncü haftası, işte, 22-23 Şubata kadar Genel Kurul sonlanacak, o tarihe kadar bir gelişme olmazsa üyeliğimiz tamamen askıya alınacak ve kara listeye alınma ihtimalimiz var.** Bu listede de iki ülke var dünyada; İran ve Kuzey Kore. Peki, bu listeye girersek ne olur? Türkiye'nin ticari potansiyeli, ekonomisi ciddi sıkıntılarla karşılaşma riskiyle karşı karşıya gelir. Yapılabilecek şeyler şunlar ki nitekim, Türkiye'deki para transferleri, Türkiye'den yurt dışına para transferi, yurt dışından Türkiye'ye para transferleri şu anki şartlarla olmayacaktır. Bunlara bu FATF'in getirdiği yaptırımlarla ayrı bir denetim mekanizması getirilecek ve bu paraların terör örgütlerinin finansmanında kullanılmadığına dair kanaat getirildikten sonra, birtakım incelemelerden geçirilecek, süreçlerden geçirecek ondan sonra bu transferler sağlanabilecek. Tabii, takdir edersiniz ki bu süreçler de uzatılarak, zahmet çektilererek yapılacak. Bu, Türkiye'nin her türlü ekonomik faaliyetini sıkıntıya sokacak, ihracat, ithalat, kredi kullanma,

FATF Genel Kurulunun 20-22 Şubat 2013 tarihli toplantısında Türkiye'nin çıkardığı bu kanun marifetiyle bu alandaki birçok eksikliği giderdiği tespit edilmiş ve bu surette CFT rejimini iyileştirmeye yönelik ciddi adımlar attığının altı çizilerek durum memnuniyetle karşılanmıştır⁸²⁹.

31/05/2013 tarihinde TFÖHK Yön. Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. FATF Genel Kurulunun 19-21 Temmuz 2013 tarihli toplantısında Türkiye'nin kanuni çerçeveyi belirlemenin yanında Yönetmelik düzenlemesini de yaptığı kayda geçirilmiş ve bu durumun uluslararası standartlara uyumu artırdığı belirtilmiştir⁸³⁰.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımı esas itibariyle TFÖDUS'un 2 nci maddesinden mülhemdir. Kanun metninin esas itibariyle TFÖDUS'nin bir tekrarı olduğu gerçeği TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin gerekçesinde, “*Maddede, terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller sayılmıştır. Terörizmin finansmanına yönelik olarak fon sağlanması veya toplanması, hem iç hukukumuzda hem de tarafı bulunduğumuz Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeyle yasaklanmıştır. Yapılan düzenlemeyle, terörizmin finansmanı suçu Sözleşmede öngörülen bu hükümlerle uyumlu hâle getirilmiştir.*” şeklinde ifade edilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, kanun koyucu, esas olarak TFÖDUS'u esas almış olsa da TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller sayılırken kapsamı daha da geniş tutmuştur. Zira maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde “*12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller*” ibaresine yer verilmesiyle birlikte TMK'da ve TCK'da yer alan mutlak veya nispi terör suçlarının tamamı fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller arasına dahil edilmiş olmaktadır.

kredi kullandırma faaliyetlerinde önemli olumsuzluklar yaşatabilecektir. Bunun neticesinde, Türkiye'de sıcak para, nakit para temini konusunda belli bir zorluk yaşanacaktır, gecikmeler yaşanacaktır. Bunun getireceği faiz artırımları, faiz artırımlarının ortaya çıkaracağı enflasyon yükselmesi ve komple ekonominin genel parametrelerinde bozulma tehlikeleri söz konusu.” Bkz.: **TBMM**, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 7, 8.

⁸²⁹ **FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 February 2013.

⁸³⁰ **FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 21 June 2013.

Suç gelirlerinin aklanması suçu ise, TCK'nın kabulünden önce 4208 sayılı Kanunda yer almaktayken, TCK'nın kabulüyle birlikte 282 nci maddede düzenlenerek genel ceza kanununa dahil edilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde detaylı şekilde bahsedildiği üzere terörizmin finansmanı suçu, uluslararası düzeyde suç gelirlerinin aklanması suçundan daha sonraki tarihlerde tanımlanmış, AML paradigmasına ikinci bir sütun olarak CFT sütunu eklenmiştir. Bu sebeple başta FATF olmak üzere diğer uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile FIUs'ler bu alandaki paradigmalarını "AML/CFT" birlikte olacak şekilde güncellemiştir. Bu sebeple olsa gerek, TFÖHK'nın 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında 5549 sayılı Kanunun TFÖHK'ya aykırı olmayan hükümlerinin, hüküm bulunmayan hallerde uygulanacağı açık bir şekilde belirtilmiştir.

Çalışmamızın bu bölümünde terörizmin finansmanı suçunun mukayeseli hukuktaki görünümü, benzer suçlardan farkı, suçla korunan hukuki değer, suçun unsurları, kusurluluk, hata, suçun özel görünüş şekilleri, soruşturma ve kovuşturma usulü ile suç karşılığında öngörülen yaptırımlar, detaylarıyla incelenecektir.

II. MUKAYESELİ HUKUKTA TERÖRİZMİN FİNANSMANI SUÇU

1. Genel Olarak

Mukayeseli hukukta terörizmin finansmanı suçuna ilişkin düzenlemelerin incelenmesi konunun daha iyi anlaşılmasına katkı yapacaktır. Nitekim çalışmamızın birinci bölümünde detaylı bir şekilde değindiğimiz gibi bu suçu uluslararası hukukun ve BM sisteminin mevcut yapısı ortaya çıkarmıştır. TFÖDUS, BMGK kararları ve FATF tavsiyeleriyle şekillenen terörizmin finansmanı suçu farklı ülkelerde farklı şekillerde düzenlenmiştir.

Mukayeseli hukukta suçun genel hatları büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Nitekim bu suçun tanımı esas itibarıyla TFÖDUS'nin 2 nci maddesi iktibas edilmek suretiyle yapılmaktadır. Buna rağmen farklı ülkelerin düzenlemelerinde suçun unsurlarında ve ceza normlarında birtakım farklılıklara rastlamak mümkündür. Bazı ülkelerde ceza normunda fon toplanması veya sağlanması yasaklanan fiillerin işleniş biçimi veya etkileri itibarıyla bir devlete veya uluslararası bir kuruluşa önemli ölçüde zarar verebilecek nitelikte olması gerektiği öngörülmüş, bazılarında ise böyle bir şarta yer verilmemiştir. Örneğin Alman CK.'nın 89c maddesinde bu yönde bir düzenlemeye

rastlanmaktadır. Yine bazı ülkeler doğrudan TFÖDUS'nin 2 nci maddesini alarak suç tanımlamış, bazı ülkeler ise iç hukuklarında terörizmin finansmanını suç olarak tanımlayan hukuk normunda fiilin bazı amaçlarla işlenmesi halinde suç teşkil etmeyeceğini hükme bağlamışlardır. Örneğin İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesinde, fiilin demokratik bir rejim veya hukuk devleti kurmak amacıyla işlenmesi halinde bunun terörizmin finansmanı suçu teşkil etmeyeceği açık bir şekilde ifade edilmiştir. Yine bazı ülkelerde toplanan veya sağlanan fonun değerinin düşük olması cezada indirim yapılmasını gerektiren bir hal olarak öngörülmüşken bazı ülkelerde böyle bir indirim sebebi düzenlenmemiştir. Örneğin Alman CK.'nın 89/c maddesinde böyle bir indirim haline yer verilmiştir. Bazı ülkelerde fiilin daha ağır cezayı gerektiren bir suç teşkil etmesi halinde bu suçtan ceza verilmeyeceği düzenlenmişken bazı ülkelerde böyle bir kurala yer verilmemiştir.

Bazı ülkelerde genel ceza kanunlarında düzenlenen suç, bazılarında ise özel ceza kanunlarında düzenlenmektedir. Örneğin bu suç Almanya, İsviçre, Lihtenştayn ve Avusturya'da genel ceza kanunlarında, Japonya'da ise özel ceza kanununda düzenlenmiştir. Ülkemizde de TCK'da düzenleme yapılmak yerine suçun özel bir ceza kanunu olan TFÖHK'te tanımlanması yoluna gidilmiştir.

Suç genel ceza kanunlarında düzenleyen ülkelerde suçun ceza kanunlarındaki yerleri de farklılaşmaktadır. Örneğin Alman CK.'nın özel hükümlerinin "*barışa karşı suçlar, vatana ihanet ve demokratik hukuk devletini tehlikeye atmak*" başlıklı birinci bölümünün üçüncü başlığı olan "*demokratik hukuk devletinin tehlikeye atılması*" altında düzenlenmiştir. İsviçre CK.'nın ikinci kitabı olan Özel Hükümlerin on ikinci başlığı olan "*kamu düzenine karşı işlenen cürümler ve cünhalar*", Lihtenştayn CK.'nın ikinci kitabı olan Özel Hükümlerin "*kamu barışına karşı işlenen suçlar*" başlıklı yirminci bölümünde düzenlenmiştir.

Çalışmamızda **Almanya, Avusturya, İsviçre, Birleşik Krallık ve ABD'de** terörizmin finansmanı suçunun nasıl düzenlendiği üzerinde durulacaktır.

2. Almanya

A. Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası

Almanya, 11 Eylül saldırılarından sonra, terörizmin finansmanı ile ilgili bir dizi düzenlemeler yapmıştır. FATF tavsiyeleri doğrultusunda şekillenen bu düzenlemeler terörizmin finansmanına ilişkin birçok tedbirin alınmasını içerse de⁸³¹ 2015 yılına kadar terörizmin finansmanı bağımsız bir suç tipi olarak tanımlanmamıştır.

FATF'nin 2014 yılının temmuz ayında Almanya'daki durumu ile ilgili olarak hazırladığı raporda, terörizmin finansmanının bağımsız bir suç tipi olarak tanımlanmadığı, meselenin Alman CK.'nın “devleti tehlikeye sokan ciddi şiddet eyleminin hazırlanması” (*Vorbereitung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat*) başlıklı 89a, “suç örgütü kurmak” (*Bildung krimineller Vereinigungen*) başlıklı 129 ve “terör örgütü kurmak” (*Bildung terroristischer Vereinigungen*) başlıklı 129a maddeleri çerçevesinde ele alındığı belirtilmiştir. Ancak bu hukuki durumun TFÖDUS'a uygun olmadığı ve bazı belirsizlikleri bünyesinde barındırdığı ifade edilmiştir⁸³².

18/08/1976 tarihinde Alman CK.'ya 129a maddesi eklenmiş ve böylece terör örgütü kurmak, örgüte üye olmak, örgütün propagandasını yapmak ve örgüte destekte bulunmak suç olarak düzenlenmiştir. 129a maddesi, 129 uncu maddesinde düzenlenen suç örgütü kurma suçuna göre daha ağır fiilleri işlemek üzere bir araya gelmiş örgütü düzenlemektedir⁸³³.

Alman CK.'nın 129a maddesinin birinci fıkrasında, “*her kim, amacı veya eylemleri aşağıdaki suçları işlemeye yönelik olan bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye olarak katılırsa, bir yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*”⁸³⁴ denilmiş

⁸³¹ **Ayşe Aslihan Erbaşı**, “Avrupa Birliği Terör Politikası Işığında Almanya Örneği”, İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2009, s. 198, 199.

⁸³² **FATF**, Mutual Evaluation of Germany, 3rd Follow-up Report, June 2014, s. 13. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Follow-up-report-germany-2014.html> (E.T. 23/08/2023).

⁸³³ **Erbaşı**, “Avrupa Birliği Terör Politikası Işığında Almanya Örneği”, s. 157; **Philipp H. Schulte**, *Terrorismus und Anti-Terrorismus-Gesetzgebung (Eine rechtssoziologische Analyse)*, Kriminologie und Kriminalsoziologie, Band 6, 1. Auflage, Waxman, 2008, s. 122-125.

⁸³⁴ **Feridun Yenisey**, “Uluslararası Terörizmle Mücadelede Suç Siyaseti İlkeleri”, *Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 5: Suç Politikası*, ed., Yener Ünver, Ankara: Seçkin Y., 2006, s. 25.

ve fıkranın devamında amaç suçlar sayılmıştır⁸³⁵. Maddenin ikinci fıkrasında, “*her kim amacı ve eylemleri aşağıda tanımlanan suçları işlemeye yönelik olarak bir örgüt kurar veya böyle bir örgüte üye sıfatı ile katılırsa ve bu örgüt birinci ve beşinci numaralarda belirtilen suçları; halkı ağır bir biçimde korkutmak, bir makamı veya uluslararası bir örgütü hukuka aykırı bir şekilde cebren veya cebir kullanma tehdidi ile zorlamak veya bir devletin veya uluslar arası bir kuruluşun siyasi, anayasal, iktisadi veya sosyal temel yapısını ortadan kaldırmak veya ağır bir şekilde ihlal etmek için işlenirse ve fiilin işlenme şekli veya doğurduğu etkiler bir devleti veya uluslararası bir kuruluşu ağır zarara uğratabilecek nitelikteyse aynı şekilde cezalandırılır*”⁸³⁶ hükmüne yer verilmiş ve fıkranın devamında buna ilişkin amaç suçlar sayılmıştır⁸³⁷. Görüldüğü üzere, Alman CK.’nın 129a maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında terör örgütü kurmak ve bu örgüte üye olmak suçları düzenlenmiştir. Maddenin beşinci fıkrasında ise, “*her kim; 1, 2 veya 3. ’üncü fıkralarda tanımlanmış olan örgüte yardım ederse, 1’inci ve 2’inci fıkraya giren hallerde 6 aydan 10 yıla kadar hapis cezası ile, 3’üncü fıkraya giren hallerde ise 5 yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası ile cezalandırılır*”⁸³⁸ hükmüne yer verilmiş ve bu surette terör örgütüne yardım etme suçu düzenlenmiştir.

Almanya’da terörizmin finansmanı suçunun bağımsız bir suç olarak tanımlandığı 2015 yılına kadar, terörizmin finansmanının Alman CK.’nın özellikle 129a maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen terör örgütüne yardım etmek suçu kapsamında ele alındığını söylemek mümkündür. FATF’nin 2014 yılının temmuz ayında yayımladığı raporda, Almanya’nın terörizmin finansmanını suç sayma konusundaki eksikliklerin hiçbirini şu ana kadar gidermediği ifade edilerek Federal Adalet ve Maliye Bakanlarının

⁸³⁵ Birinci fıkra kapsamındaki amaç suçlar şöyledir: “*Nitelikli kasten öldürme (StGB §211) ya da kasten öldürme (StGB §212) veya soykırım (Uluslararası Ceza Kanunu §6), İnsanlığa karşı suçlar (Uluslararası Ceza Kanunu §7) veya Savaş Suçları (Uluslararası Ceza Kanunu §8, 9, 10, 11 veya 12) veya; 2. Bu kanunun 239a ve 239b maddelerinde düzenlenen kişisel özgürlüğe karşı suçlar.*”

⁸³⁶ Yenisey, “Uluslararası Terörizmle Mücadelede Suç Siyaseti İlkeleri”, s. 25, 26.

⁸³⁷ İkinci fıkra kapsamındaki amaç suçlar şöyledir: “*1. Başka bir insana ağır bedensel veya ruhsal zarar vermeye; özellikle 226. Maddede belirtilen şekilde işlemeye yönelik, 2. 303b, 305, 305a maddelerinde yazılı suçları işlemeye veya genel tehlike yaratan suçlardan olan 306 ila 306c veya 307/1 ila 3, 308/1 ila 4, 309/1 ila 5, 313, 314 veya 315/1, 3 veya 4, 316b/1 veya 3 veya 316c/1 ila 3 veya 317/1 maddelerinde düzenlenen suçları işlemeye yönelik, 3. 330/1 ila 3’e giren hallerde çevreye karşı suç işlemeye yönelik, 4. Savaş Silahlarının denetimi hakkında Kanunun 19/1 ila 3, 20/1 veya 2, 20a/1 ila 3, 19/2 no.2 veya 19/3 no.2, 20/1 veya 2 veya 20a/1 ila 3 maddelerindeki suçların md.21’e bağlı hallerindeki veya md. 22a/1 ila 3’de tanımlanan suçları işlemeye veya 5. Silah Kanununun 51. Maddesinin 1’inci ve 3’üncü fıkralarında tanımlanan suçlar.*”

⁸³⁸ Yenisey, “Uluslararası Terörizmle Mücadelede Suç Siyaseti İlkeleri”, s. 25, 26.

bu suçun uluslararası standartlara uygun şekilde tanımlanması için Alman CK.'da değişiklik yapmayı taahhüt ettikleri kayda geçirilmiştir⁸³⁹.

FATF'nin 2014 raporundan sonra, 12/06/2015 tarihli kanun ile, Alman CK.'ya “*terörizmin finansmanı*” (terrorismusfinanzierung) başlıklı 89c maddesi eklenerek bu konuda bağımsız bir suç tipi ihdas edilmiştir⁸⁴⁰. Alman Federal Meclisinin 23/04/2015 tarihli Genel Kurulunda Alman Sosyal Demokrat Parti Milletvekili Dr. Johannes Fechner, FATF'nin çağrısına kulak vererek terörizmin finansmanını suç haline getirdiklerini ve bunun da terörle ve terörizmin finansmanı ile mücadelede önemli bir yapı taşı olduğunu belirtmiştir. Aynı milletvekili, ceza kanununda yaptıkları bu değişiklikle, Almanya'da terörizmi finanse etmek için para toplanmasını ve teröristlerin Almanya'yı terk ederek yurtdışında suç işlemelerini, gittikleri yerde ölçülemez acılara neden olmalarını ve insanları evlerinden etmelerini önleyeceklerini ifade etmiştir⁸⁴¹. Alman Federal Meclisinin aynı oturumunda, Alman Sosyal Demokrat Parti Milletvekili Dirk Wiese, terörizmin finansman kaynaklarını kurutmak gerektiği, bu amaçla Alman CK.'ya 89c maddesinin eklenerek terörizmin finansmanının bağımsız bir suç olarak tanımlandığı, terörizme giden en küçük meblağlar olduğunda bile bunun cezalandırılabilir hale geldiği, böylece FATF'nin raporlarında yer alan önemli bir hukuki açığın kapatıldığını belirtmiştir⁸⁴².

Alman CK.'nın 12 nci maddesi uyarınca suçlar cürüm (*verbrechen*) ve cünha (*vergehen*) olmak üzere ikiye ayrılır. Bir yıl veya daha fazla hapis cezası öngörülen hukuka aykırı eylemler cürüm, daha az hapis cezası ya da adli para cezası öngörülen hukuka aykırı eylemler ise cünhadır⁸⁴³. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu için öngörülen ceza dikkate alındığında cürüm olarak nitelendirilecektir.

⁸³⁹ FATF, Mutual Evaluation of Germany, 3rd Follow-up Report, June 2014, s. 15.

⁸⁴⁰ FATF, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 240. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-germany-2022.html> (E.T. 23/08/2023); **Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz – GVVG-ÄndG)**, Vom 12. Juni 2015, Bundesgesetzblatt Jahrgang 2015 Teil I Nr. 23, ausgegeben zu Bonn am 19. Juni 2015. Bkz.: www.bundesgesetzblatt.de (E.T. 23/08/2023).

⁸⁴¹ **Deutscher Bundestag**, Plenarprotokoll 18/100, 100. Sitzung, Berlin, Donnerstag, den 23. April 2015, s. 9607. Bkz.: <https://dserver.bundestag.de/btp/18/18100.pdf#P.9608> (E.T. 23/08/2023).

⁸⁴² **Deutscher Bundestag**, Plenarprotokoll 18/100, 100. Sitzung, Berlin, Donnerstag, den 23. April 2015, s. 9602.

⁸⁴³ **Soner Demirtaş**, “Alman Ceza Kanunu’nda Kurala İlişkin Örnekler Müessesesi: Kanunilik İlkesi Açısından Bir Değerlendirme”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2022 (49), s. 428; **Gözde Kazaker**

B. Korunan Hukuki Değer

İnceleme konusu suç tipi, Alman CK.'nın⁸⁴⁴ özel hükümlerinin “*barışa karşı suçlar, vatana ihanet ve demokratik hukuk devletini tehlikeye atmak*” başlıklı birinci bölümünün üçüncü başlığı olan “*demokratik hukuk devletinin tehlikeye atılması*” altında 89c maddesinde düzenlenmiştir. Bu nedenle suçla korunan hukuki değer, demokratik hukuk devleti olduğu söylenebilir.

Hukuk devleti (*Rechtstaat*) veya hukukun hâkimiyeti (*Rule of law*) “*kişilerin değil, hukukun hâkimiyeti*” anlamında kullanılmaktadır. Almanya’da idarecilerin keyfi eylem ve işlemlerinin hâkim olduğu polis devletinin tam zıddını ifade etmek üzere hukuk devleti teriminin kullanılmaya başlandığı bilinmektedir⁸⁴⁵. Hüseyin Hatemi, Konrad Löw’den naklen, hukuk devleti teriminin ilk defa 1798’de Almanya’da Johann Wilhelm Placidus tarafından yayımlanan “*Literatur der Staatslehre*” başlıklı eserde kullanıldığını belirtmektedir⁸⁴⁶. Bu ilk kullanımın akabinde K. Theodore Welcker tarafından birçok yazıda kullanılan terim, siyasi tartışmalarla gündeme gelmiş ve önemli bir argüman olarak kendini göstermiştir. Kavramın bir değer olarak kabul görmesi 19. yüzyılın ikinci yarısını bulmuştur⁸⁴⁷.

Hukuk devleti, II. Dünya Savaşı’ndan sonra hukuki metinlere girmeye başlamıştır⁸⁴⁸. Gerçekten de, 1946 tarihli Bavyera Anayasası hukuk devleti kavramının ilk kez kullanıldığı anayasa olarak karşımıza çıkmaktadır. Bavyera Anayasasının 3 üncü maddesine göre Bavyera, “*bir hukuk, kültür devleti ve sosyal bir devlettir*”⁸⁴⁹. Bundan

Bozkurt, “Cezalandırılabilirliğin Öne Çekilmesi-Kavram, Nedenleri, Görünüm Şekilleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (1), s. 258.

⁸⁴⁴ **Strafgesetzbuch** in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist. Bkz.: <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html#BJNR001270871BJNG000202307> (E.T. 20/08/2023).

⁸⁴⁵ **Jacques Chevallier**, *Hukuk Devleti*, çev., Ertuğrul Cenk Gürcan, Ankara: İmaj Y., 2010, s. 19.

⁸⁴⁶ **Hüseyin Hatemi**, *Hukuk Devleti Öğretisi*, İstanbul: İşaret Y., 1989, s. 8; **Doğan Özlem**, “Hukuk Devletini Sosyal Devlet İçinde Düşünmek”, *Doğu Batı Dergisi*, S.: 13 (*Hukuk ve Adalet Üstüne sayısı*), Ankara, 2008, s. 11-25.

⁸⁴⁷ **Chevallier**, *Hukuk Devleti*, s. 9.

⁸⁴⁸ Bu hususu İ. Özden Kaboğlu, hukuk devletinin uygulamaya konusu olarak ifade etmektedir. Bkz.: **İbrahim Özden Kaboğlu**, *Anayasa Hukuku Dersleri*, İstanbul: Legal Y., 2006, s. 382.

⁸⁴⁹ **Hatemi**, *Hukuk Devleti Öğretisi*, s. 8.

sonra anayasalarda kullanılmaya başlayan kavram, devleti nitelendirmede referans kavramlardan biri haline gelmiştir⁸⁵⁰.

Federal Almanya Anayasasının 28 inci maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde, “*Eyaletlerdeki anayasal düzen, bu Anayasada belirlenen cumhuriyetçi, demokratik ve sosyal hukuk devleti ilkelerine uygun olmak zorundadır*” denilerek devletin inşasında hukuk devletinin önemli bir değer olduğu vurgulanmıştır⁸⁵¹.

C. Suçun Maddi Unsurları (Objektiver Tatbestand)

a. Fiil

aa. Bir Başka Kişinin Belli Suçları İşlemesi Amacıyla Fon Toplamak, Kabul Etmek veya Sağlamak [Alman CK. m. 89c/1]

Alman CK.’nin “Terörizmin finansmanı” (*terrorismusfinanzierung*) başlıklı 89c maddesinin birinci fıkrasında, bir kimsenin başka bir kişi tarafından belli suçları işlemek amacıyla kullanılacağını bilerek veya bu niyetle malvarlığı değerlerini (*vermögenswerte/assets*) toplaması, kabul etmesi veya sağlaması suç olarak tanımlanmıştır. Hükümde malvarlığı değeri sağlanması, toplanması veya kabul edilmesi yasaklanan fiiller şu şekilde sayılmıştır:

- **Alman CK.’nin** 211 inci maddesinde düzenlenen nitelikli kasten öldürme (eines Mordes), 212 nci maddesinde düzenlenen kasten öldürme (eines Totschlags), 224 üncü maddesinde düzenlenen tehlikeli yaralama (Gefährliche Körperverletzung) veya 226 ncı maddede tanımlanan türden ciddi yaralama (Schwere Körperverletzung), **Uluslararası Ceza Kanununun** (*Völkerstrafgesetzbuches*)⁸⁵² 6 ncı maddesinde düzenlenen soykırım (Völkermordes), 7 nci maddesinde düzenlenen insanlığa karşı

⁸⁵⁰ Chevallier, *Hukuk Devleti*, s. 1.

⁸⁵¹ **Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland** in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100- 1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. Dezember 2022 (BGBl. I S. 2478) geändert worden ist. Bkz.: <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf> (E.T. 24/08/2023).

⁸⁵² **Völkerstrafgesetzbuch** vom 26. Juni 2002 (BGBl. I S. 2254), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Dezember 2016 (BGBl. I S. 3150) geändert worden ist. Bkz.: <https://www.gesetze-im-internet.de/vstgb/BJNR225410002.html> (E.T. 20/08/2023).

suç (eines Verbrechens gegen die Menschlichkeit), 8, 9, 10, 11 ve 12 nci maddelerinde düzenlenen savaş suçları (Kriegsverbrechen), [§ 89c/I-(1)]

- **Alman CK.'nin** 239a maddesinde düzenlenen yağma amacıyla adam kaçıрма (eines erpresserischen Menschenraubes), 239/b maddesinde düzenlenen rehin alma (einer Geiselnahme), [§ 89c/I-(2)]
- **Alman CK.'nin** 303b maddesinde düzenlenen bilgisayar sabotajı (Computersabotage), 305 inci maddesinde düzenlenen yapıların yıkılması (Zerstörung von Bauwerken), 305a maddesinde tanımlanan önemli iş ekipmanlarının imhası (Zerstörung wichtiger Arbeitsmittel), 306 ncı maddesinde düzenlenen kundakçılık (Brandstiftung), 306a maddesinde düzenlenen nitelikli kundaklama (Schwere Brandstiftung), 306b maddesinde düzenlenen nitelikli ciddi kundaklama (Besonders schwere Brandstiftung), 306c maddesinde düzenlenen ölüme neticelenen kundaklama (Brandstiftung mit Todesfolge), 307 nci maddesinde düzenlenen nükleer enerji kullanarak patlamaya neden olmak (sadece 1, 2 ve 3 üncü fıkralar) (Herbeiführen einer Explosion durch Kernenergie), 308 inci maddesinde düzenlenen patlayıcı madde kullanarak patlamaya neden olmak (sadece 1, 2, 3 ve 4 üncü fıkralar) (Herbeiführen einer Sprengstoffexplosion), 309 uncu maddesinde düzenlenen iyonlaştırıcı radyasyonun kötüye kullanılması (sadece 1, 2, 3, 4 ve 5 inci fıkralar) (Mißbrauch ionisierender Strahlen), 313 üncü maddesinde düzenlenen sele neden olmak (Herbeiführen einer Überschwemmung), 314 üncü maddesinde düzenlenen zehirleme yoluyla kamusal tehlike yaratmak (Gemeingefährliche Vergiftung), 315 inci maddesinde düzenlenen demiryolu, denizyolu ve havayolu trafiğine tehlikeli müdahale (sadece 1, 3, ve 4 üncü fıkralar) (Gefährliche Eingriffe in den Bahn-, Schiffs- und Luftverkehr), 316b maddesinde düzenlenen kamu hizmetine müdahale (sadece 1 ve 3 üncü fıkralar) (Störung öffentlicher Betriebe), 317 nci maddesinde düzenlenen telekomünikasyon sistemlerine müdahale (Störung von Telekommunikationsanlagen), [§ 89c/I-(3)]

- **Alman CK.’nın** 330a maddesinde düzenlenen zehir yayarak ciddi tehlikeye neden olmak (sadece 1, 2 ve 3 üncü fıkralar) (Schwere Gefährdung durch Freisetzen von Giften), [§ 89c/I-(4)]
- **Savaş Silahları Kontrol Kanununda**⁸⁵³ (Gesetzes über die Kontrolle von Kriegswaffen-KrWaffKontrG) düzenlenen bazı suçlar (§ 19, 20, 20a, 22a), [§ 89c/I-(5)]
- **Silah Kanununun**⁸⁵⁴ (Waffengesetz-WaffG) 51 inci maddesinin 1 ila 3 üncü fıkralarında düzenlenen suçlar, [§ 89c/I-(6)]
- **Alman CK.’nın** 328 inci maddesinde düzenlenen radyoaktif maddelerin veya diğer tehlikeli maddelerin yetkisiz ele geçirilmesi (sadece 1 ve 2 nci fıkralar) (Unerlaubter Umgang mit radioaktiven Stoffen und anderen gefährlichen Stoffen und Gütern), 310 uncu maddesinde düzenlenen patlama veya radyasyon suçunun hazırlanması (Vorbereitung eines Explosions- oder Strahlungsverbrechens), [§ 89c/I-(7)]
- **Alman CK.’nın** 89a maddesinde düzenlenen devleti tehlikeye atan ciddi şiddet suçu hazırlığı (Vorbereitung einer schweren staatsgefährdenden Gewalttat). [§ 89c/I-(8)]

Alman CK.’nın 89c maddesinin birinci fıkrasına göre, fail, 89c maddesinin birinci fıkrasının (1) ila (7) nci bentlerinde sayılan fiillerin,

- halkı ciddi şekilde korkutmak,
- bir otoriteyi veya uluslararası bir kuruluşu kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle hukuka aykırı olarak zorlamak,
- bir devletin veya uluslararası bir kuruluşun temel siyasi, anayasal, ekonomik veya sosyal yapılarını yıkmak veya önemli ölçüde bozmak,

⁸⁵³ **Gesetz über die Kontrolle von Kriegswaffen** in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. November 1990 (BGBl. I S. 2506), das zuletzt durch Artikel 25 des Gesetzes vom 19. Dezember 2022 (BGBl. I S. 2606) geändert worden ist. Bkz.: <https://www.gesetze-im-internet.de/krwaffkontrg/BJNR004440961.html> (E.T. 20/08/2023).

⁸⁵⁴ **Waffengesetz** vom 11. Oktober 2002 (BGBl. I S. 3970; 4592); 2003 I S. 1957), das zuletzt durch Artikel 228 der Verordnung vom 19. Juni 2020 (BGBl. I S. 1328) geändert worden ist. Bkz.: https://www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/BJNR397010002.html (E.T. 20/08/2023).

amaçlarıyla işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve bu niyetle herhangi bir malvarlığı değeri sağlar veya toplar yahut da bu fiillerin işlenmesi için malvarlığı değerini kabul ederse altı aydan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Finansman sağlanan suçların yönelmesi gereken bu amaçların ilk ikisi TFÖDUS'ta da sayılmıştır. Belirtmek gerekir ki, 89c maddesinin birinci fıkrasının (8) inci bendinde sayılan fiil için böyle bir amaca yer verilmemiştir.

Ayrıca işlenmesi için malvarlığı değeri toplanan, kabul edilen veya sağlanan fiillerin biçimi veya etkileri itibariyle bir devlete veya uluslararası bir kuruluşa önemli ölçüde zarar verebilecek nitelikte olması şartı Alman CK.'nin 89c maddesinin birinci fıkrasında açıkça öngörülmüştür. Bu şart fıkranın (1) ila (7) nci bentlerinde sayılan fiiller bakımından aranmıştır. TFÖDUS ve TFÖHK'da bu şart sadece kasten öldürme ve ağır yaralama fiilleri bakımından kabul edilmiştir.

FATF'nin 2022 yılı karşılıklı değerlendirme raporunda, TFÖDUS'yi aşan bu ek amaç ve şartların Alman CK.'nin 89c maddesindeki mevcudiyeti eleştirilmekte, buradaki suç tanımının herhangi bir amaç için bir teröriste fon sağlanması veya buna teşebbüs edilmesini kapsamadığı tespitine yer verilmektedir⁸⁵⁵.

Alman CK.'da malvarlığı değeri sağlanması veya toplanması yasak fiiller TFÖDUS'nin ekindeki sözleşmelere atıf yapılarak sayılmamış, doğrudan Almanya'da yürürlükte olan genel veya özel ceza kanunlarında tanımlanmış suçlara atıf yapılarak belirlenmiştir. Ülkemizde, TFÖHK, TFÖDUS'un 2 nci maddesindeki gibi belli amaçlarla işlenen kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri ile TFÖDUS'un ekinde yer alan dokuz farklı uluslararası anlaşmada yasaklanan fiillere fon sağlamak veya toplamak yasaklanmıştır. TFÖHK'da bütün bunların yanında TMK kapsamındaki terör suçlarına fon sağlamak veya toplamak da suç sayılmıştır. Bu itibarla, fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerin sayılmasındaki yöntem bakımından Türkiye ile Almanya arasında önemli bir farklılık göze çarpmaktadır.

Öte yandan TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde belli fiillere fon sağlanması veya toplanması yasaklanmışken, Alman CK.'nin 89c maddesinde malvarlığı değeri toplama

⁸⁵⁵ FATF, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 241.

(*sammelt/collect*), kabul etme (*entgegennimmt/accept*) ve sağlama (*stellt/provide*) yasaklanmıştır. Alman hukuku ile Türk hukuku arasında seçimlik hareketlerden “kabul etme” bakımından önemli bir başka farklılık bulunmaktadır. TFÖDUS’nin 2 nci maddesinde de fon sağlamak (*provide*) veya toplamak (*collect*) yasaklanmıştır.

bb. Belli Suçları Bizzat İşlemek İçin Fon Toplamak, Kabul Etmek veya Sağlamak [89c/2]

Alman CK.’nin 89c maddesinin ikinci fıkrasında, bir kimsenin maddenin birinci fıkrasındaki amaç ve şartlarda, yine birinci fıkrada sayılan suçlardan birini bizzat işlemek amacıyla malvarlığı değeri toplaması, kabul etmesi ya da temin etmesi halinde altı aydan on yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu fıkradaki farklılık, kanunda sayılan suçların bir başkası tarafından işlenmesi değil, malvarlığı değerini toplayan, kabul eden veya sağlayan kişinin bizzat kendisi tarafından işlenmesidir. Ülkemizde böyle bir düzenlemeye yer verilmemiş olup bu durum ilgili suçun hazırlık hareketleri olarak nitelendirilebilecek mahiyettedir.

b. Fail

89c maddesinin birinci fıkrasında fail, “*başka bir kişi tarafından belli suçları işlemek amacıyla kullanılacağını bilerek veya bu niyetle malvarlığı değerlerini (vermögenswerte/assets) toplayan, kabul eden veya sağlayan*” kimse olarak gösterilmiştir. Suç tanımında yer alan “her kim” (*wer/whoever*) ibaresi bunu ortaya koymaktadır. O halde bu suçun faili, ceza sorumluluğu bulunan herhangi bir gerçek kişi olabilecektir. Belirtmek gerekir ki, topluluk suç işleyemez (*Societas delinquere non potest*) kuralına dayanan⁸⁵⁶ Alman ceza hukukunda yürürlükte bulunan mevcut

⁸⁵⁶ Alman hukukunda tüzel kişilerin cezai sorumluluğuna ilişkin farklı dönemlerde farklı yaklaşımlara rastlamak mümkündür. Erken Cermen döneminin hukukunda (*Im Recht der germanischen Frühzeit*) kan davasının, bir kişi birliğinin veya klanın belirli bir sorumluluk biçimi anlamına geldiği ifade edilmiştir. Topluluk suç işleyemez anlamına gelen "*Societas delinquere non potest*" ifadesi, tüzel kişilerin sorumluluğunun reddini ifade eden Roma hukukundan uyarlanan bir ilke olmakla beraber bu ilkenin geçerliliği ve kapsamı tartışmalı olagelmiştir. Orta Çağda (*Im Mittelalter*), şirketlerin artan ekonomik, sosyal ve siyasi önemi dolayısıyla bir güç haline geldiği ve bu gücün ceza hukuku yoluyla kontrol altına alınması girişimlerine yol açtığı bilinmektedir. Malbranc tarafından ortaya atılan fikirlerin şirketlerin cezalandırılması yaklaşımlarını radikal bir şekilde tersine çevirdiği belirtilmiştir. Malbranc, 1793 tarihli "*Observationes quaedam ad delictas universitatum spectantes*" başlıklı makalesinde bu konuyu tartışmıştır. Bu makalede, topluluğa suç atfetmeye ve topluluğun cezalandırılabilirliğine karşı çıkmıştır. Feuerbach da dahil olmak üzere saygın ve önde gelen ceza hukukçuları bu görüşü desteklemiştir. Savigny'nin kurgu

düzenlemeler uyarınca (*de lege lata*) tüzel kişilerin (*Juristische Personen*) suç faili olamayacağı kabul edilmektedir⁸⁵⁷. Ancak olması gereken hukuk (*de lege ferenda*) bağlamında tüzel kişilerin suç faili olup olamayacağı tartışmaları devam etmektedir⁸⁵⁸. Nitekim ekonomik yaşamın küreselleşmesi ve uluslararası hukuki gelişmeler, Alman hukuk sisteminde tüzel kişilere yönelik cezai bir yaptırımın oluşturulmasına şimdiye kadar direnen Alman kanun koyucu üzerinde baskı oluşturmaktadır⁸⁵⁹.

Alman CK.'nın 14 üncü maddesinde, bir tüzel kişinin organ ya da temsilcisi gerçek kişilerin cezai sorumluluğu düzenlenmiştir⁸⁶⁰. Burada da tüzel kişinin sorumluluğu yerine, gerçek kişinin cezai sorumluluğuna gidilmektedir. Ancak, Alman Düzene Aykırılıklar Hakkında Kanun'un (OWiG) 30 ve 130 uncu maddesinde tüzel kişilerin idari ceza sorumluluğu düzenlenmiştir⁸⁶¹. Buna göre, işlenen suçun tüzel kişinin menfaatine olması veya yükümlülüklerinin ihlali sonucunu doğurması halinde tüzel kişilerin idari para cezası ödeme yükümlülüğü doğabilecektir⁸⁶². OWiG'de idari anlamdaki para cezaları için “*strafen*” teriminin değil, “*geldbuße*” teriminin tercih edildiğine dikkat çekilmiştir⁸⁶³. İdari para cezası doğrudan bir tüzel kişiye verilebilir. Bu hükmün altında yatan hukuk politikasının, bir yandan tüzel kişileri, temsilcilerinin

teorisi de önemli olup tüzel kişilerin hukuki özne olma niteliklerini, düşünen, isteyen ve hisseden varlıklar olarak yalnızca gerçek kişilere ait olan doğal bir hukuki ehliyete değil, bir kurguya borçlu oldukları savunulmuştur. Böyle bir kurgunun medeni hukukta kabul edilebileceği, ancak ceza hukukunda yeterli olmadığı belirtilmiştir. Otto von Gierke, Savigy'nin bu görüşüne itiraz etmiş ise de 1851 tarihli Prusya Ceza Kanununda (*PreußStGB*) ve 1871 tarihli Alman İmparatorluğu Ceza Kanununda (*RStGB*) Savigny'nin teorisine sadık kalmış ve cezai sorumluluğun yalnızca gerçek kişilere ait olduğu şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bkz.: **Christian Laue**, “Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden”, *Jura*, Heft 5/2010, s. 339.

⁸⁵⁷ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 241; **Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 15. Bası, 2021, s. 374; **Dennis Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 2. Auflage, Springer-Lehrbuch, 2021, s. 122; **Eylem Baş Bayraktaroğlu**, “Fail ve Mağdur”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020, s. 467.

⁸⁵⁸ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 122.

⁸⁵⁹ **Laue**, “Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden”, s. 339.

⁸⁶⁰ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 122.

⁸⁶¹ **Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (OWiG)** in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. Februar 1987 (BGBl. I S. 602), das zuletzt durch Artikel 5 des Gesetzes vom 14. März 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 73) geändert worden ist. Bkz.: https://www.gesetze-im-internet.de/owig_1968/BjNR004810968.html (E.T. 31/08/2023).

⁸⁶² **Baş Bayraktaroğlu**, “Fail ve Mağdur”, s. 446.

⁸⁶³ **Hasan Dursun**, “Almanya’da İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesinin Uygulanması”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2017, 9, s. 223.

ihlalleri nedeniyle, malvarlıklarıyla sorumlu tutmak, diğer yandan tüzel kişilik temsilcilerinin kural ihlali yapmasına engel olmaktır⁸⁶⁴.

OWiG'nin 30 uncu maddesine göre, “bir kişi, bir tüzel kişinin temsil yetkisine sahip organı ya da böyle bir organın üyesi sıfatıyla; hak ehliyetine sahip olmayan bir topluluğun yönetim kurulu ya da yönetim kurulunun üyesi sıfatıyla; hak ehliyetine sahip olan bir şahıs şirketinin, temsile yetkili ortağı sıfatıyla; bir tüzel kişinin ya da hak ehliyetine sahip olmayan bir topluluğun ya da hak ehliyetine sahip olan bir şahıs şirketinin genel temsilcisi ya da yönetici konumundaki ticari mümessili yahut ticari vekili sıfatıyla; şirketin idaresinin denetlenmesi ya da yönetici durumunda sair denetim yetkilerinin kullanılması da dâhil olmak üzere bir tüzel kişinin ya da hak ehliyetine sahip olmayan bir topluluğun ya da hak ehliyetine sahip olan bir şahıs şirketinin bir işletmesi ya da ticari müessesesinin yöneticisi olan sair bir kişi sıfatıyla faaliyette bulunur ve bu faaliyetlerden biri çerçevesinde bir suç (cürüm-cünha) ya da düzene aykırılık (kabahat)” gerçekleşirse⁸⁶⁵, tüzel kişiler ve kişi toplulukları hakkında para cezası öngörülmüştür. Bu hükme göre idari para cezasına hükmedilebilmesi için, bir suçun ya da kabahatin, tüzel kişilik ya da kişi topluluğuyla ilgili düzen kurallarını ihlal etmesi veya onların menfaati için işlenmiş olması şarttır. Ancak hatırlanmalıdır ki, terörizmin finansmanında amaç suç gelirlerinin aklanmasında olduğu gibi menfaat elde etmek değil, terör eylemlerine imkân tanıyacak mali kaynakların transferidir. Bu sebeple, bir tüzel kişinin terörizmin finansmanı nedeniyle zenginleştiği genellikle söylenemez. Bunun yerine daha çok tüzel kişilerin organları terörizmin finansmanı fiili nedeniyle tüzel kişi bakımından bazı düzen kurallarını ihlal etmiş olabilir. Lafarge olayında ise muvazalı birçok işlem ile tüzel kişiliği haiz bir ticaret şirketi terörizme fon sağlayarak hem terör örgütünden kendini korumayı hem de rakiplerinin rekabet gücünü kırmayı amaçlamıştır. Böylece terörizmin finansmanı fiilleri ile şirketlerin kâr elde etme amacı zaman zaman örtüşebilmektedir.

Bu sebeplerle, Alman ceza hukukunda tüzel kişilerin terörizmin finansmanı suçunun faili olamayacakları ve cezai sorumluluklarının bulunmadığı sonucuna

⁸⁶⁴ Laue, “Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden”, s. 342.

⁸⁶⁵ Baş Bayraktaroğlu, “Fail ve Mağdur”, s. 474.

varılabilir. Ancak tüzel kişilerin OWiG kapsamında, 10 milyon Avro'ya kadar idari para cezasına tabi tutulabilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir⁸⁶⁶.

c. Konu

Suçun konusu, belli suçların işlenmesi için toplanan, kabul edilen veya sağlanan malvarlığı değerlerinin (*vermögenswerte/assets*) tamamıdır. Alman CK.'nın 89c maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında özellikle malvarlığı değeri anlamına gelen “*vermögenswerte*” (*assets*) kavramı kullanılmış, fon (*fonds/funds*) terimi tercih edilmemiştir. Benzer şekilde, İsviçre CK.'nın 260^{quinqies} maddesinde de “*vermögenswerte*” kavramı tercih edilmiştir. TFÖDUS'nin İngilizce metninde “*funds*”, Fransızca metninde “*fonds*” terimi kullanılmıştır.

Alman CK.'da malvarlığı değerinin tanımına yer verilmemiştir. FATF raporunda bu belirsizlik eleştirilmiştir⁸⁶⁷. Ancak Almanya, malvarlığı, fon veya mülk tanımının olmamasını bir eksiklik olarak görmemektedir. Almanya makamları, meşru veya gayrimeşru bir kaynaktan elde edilip edilmediğine bakılmaksızın, taşınır veya taşınmaz mal veya hakların, sanal varlıkların ve maddi desteğin kastedileceği şekilde geniş yorumlandığını belirtmiştir⁸⁶⁸.

D. Suçun Manevi Unsuru (Subjektiver Tatbestand)

Suç tanımında, failin başka bir kişi tarafından suç işlemek için kullanılacağını **bilerek** (*mit dem wissen/in the knowledge*) veya **bu amaçla** (*in der Absicht/with the intention*) malvarlığı değerlerini toplaması, kabul etmesi veya sağlaması durumunda cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Failin, finanse ettiği kişinin bu finansmanı kanunda sayılan suçları işlemek amacıyla kullanacağını bilmesi veya bu kişinin suç işlemek için kullanması amacıyla hareket etmiş olması şarttır.

⁸⁶⁶ FATF, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 241.

⁸⁶⁷ FATF, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 241.

⁸⁶⁸ FATF, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 241.

Alman CK.’nın 15 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*fili işlediği sırada suçun kanuni tanımındaki bir unsuru bilmeyen kişi kasten hareket etmiş olmaz*” denilmektedir⁸⁶⁹. Ancak anılan kanun hükmünde kastın herhangi bir tanımına yer verilmemiştir. Doktrinde ise kast “*suçun maddi unsurlarını (objectiven Tatbestand) bilme (wissen) ve isteme (wollen)*” olarak tanımlanmaktadır. Bilmeye, bilişsel unsur (*kognitives Element*) ve istemeye, iradi unsur (*voluntatives Element*) denilmektedir⁸⁷⁰. Bir başka deyişle, kast, bilme unsuru (*wissenelement*) ve isteme unsuru (*wollenselement*) şeklinde iki sütundan oluşmaktadır⁸⁷¹.

Suç tanımında yer alan “*in der Absicht*” ibaresi fonun başka bir kişi tarafından belli suçların işlenmesi için kullanılması amacıyla sağlanması, toplanması veya kabul edilmesini içine almaktadır. Alman ceza hukukunda “*absicht*” birinci dereceden doğrudan kastı (*dolus directus ersten Grades*) karşılayan bir kavramdır⁸⁷². Buna göre fail, terörizmin finansmanı suçunun maddi unsurlarının gerçekleşmesi amacıyla hareket etmektedir⁸⁷³. Dikkat edilirse burada kastın isteme unsuru daha ön plandadır⁸⁷⁴.

Suç tanımında yer alan “*mit dem wissen*” ibaresi ise fonun başka bir kişi tarafından belli suçların işlenmesi için kullanılacağına bilinmesini içermektedir. Alman ceza hukukunda “*wissentlichkeit*” ikinci dereceden doğrudan kastı (*dolus directus zweiten Grades*) ifade etmek için kullanılan bir kavramdır⁸⁷⁵. Fonun, belli suçların işlenmesinde kullanılacağına bilinmesi gerekmektedir. Failin, fonun suçun işlenmesinde kullanılmasını amaçlaması gerekmemektedir. Burada kastın bilme unsuru daha ön plandadır⁸⁷⁶.

FATF’nin 2022 yılı raporunda, failin bu suç tanımındaki bilgi (*mit dem wissen*) ve amacının (*in der Absicht*) nesnel olgulardan çıkarılabileceği ifade edilmektedir. Alman

⁸⁶⁹ **Esmâ Nur Turhan**, “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIV, 2020 (3), s. 450.

⁸⁷⁰ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 291, 292.

⁸⁷¹ **Turhan**, “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, s. 450.

⁸⁷² **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 311.

⁸⁷³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 406.

⁸⁷⁴ **Turhan**, “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, s. 451.

⁸⁷⁵ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 314.

⁸⁷⁶ **Turhan**, “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”, s. 451.

CMK.'nın⁸⁷⁷ “*delillerin serbestçe değerlendirilmesi ilkesi*” başlıklı 261 inci maddesinde, hâkimin dosya kapsamında toplanan delilleri serbestçe değerlendirerek varacağı kanaate göre karar vereceği hüküm altına alınmıştır. İnceleme konusu suçun manevi unsuru olan kastın varlığı veya yokluğu dosya münderecatına göre hâkim tarafından tespit edilecektir.

Ayrıca Alman ceza muhakemesi hukukunda, hâkimin maddi gerçeği re'sen araştırma ilkesinin cari olduğu ifade edilmektedir. Alman CMK.'nın 244 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, “*mahkeme, gerçeğin ortaya çıkarılması amacıyla, re'sen delil toplama yetkisini, karar için önem arzeden tüm olay ve delillere teşmil eder.*” denilmektedir. Bu ilke dolayısıyla, ceza muhakemesinde hâkimin, sanığın ikrarı ya da muhakeme süjelerinin delil ikamesi talepleriyle bağlı olmadığına altı çizilmektedir⁸⁷⁸. Dolayısıyla mahkeme, faildeki kastı ortaya koymaya yarayacak hukuka uygun her türlü delile müracaat edebilecektir.

Özellikle, duyduğunu aktaran tanığın beyanlarının muteberliği önem taşımaktadır. Alman Federal Mahkemenin içtihatlarında böyle bir tanığın beyanlarının kabul edilmekle birlikte, daha az ispat gücünün atfedildiği aktarılmaktadır. Sadece bu tür bir tanıklığa dayanarak kastın ortaya konulabilmesi ve mahkûmiyet hükmünün kurulabilmesinin mümkün olmadığı da ifade edilmektedir⁸⁷⁹.

Öte yandan “şüpheden sanık yararlanır” ilkesinin (*in dubio pro reo*)⁸⁸⁰ delilleri serbestçe değerlendirme ilkesini tamamladığı ifade edilmektedir. Hâkimin bütün delilleri serbestçe değerlendirmesine rağmen, sanığın suçluluğu konusunda şüphesi bulunuyorsa bu ilke uyarınca beraat kararı verilmesi gerekir⁸⁸¹.

Son olarak, Alman CK.'da terörizmin finansmanı suçunun taksirli halinin cezalandırılacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. O halde, Alman CK.'nın 89c

⁸⁷⁷ **Strafprozeßordnung** in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist". Bkz.: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/StPO.pdf> (E.T. 23/08/2023).

⁸⁷⁸ **Ali Kemal Yıldız**, “Ceza Muhakemesinde İspat ve Delillerin Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2002, s. 52.

⁸⁷⁹ **Ali Kemal Yıldız**, “Ceza Muhakemesinde İspat ve Delillerin Değerlendirilmesi”, s. 56.

⁸⁸⁰ Şüpheden sanık yararlanır ilkesinin “*ceza davalarında daha ılımlı yorumlar kabul edilir*” (*In poenalibus causis benignius interpretandum est*) ilkesi ile yakından ilgili olduğu yönünde bkz.: **Serap Helvacı, Murat Topuz**, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 339.

⁸⁸¹ **Yıldız**, “Ceza Muhakemesinde İspat ve Delillerin Değerlendirilmesi”, s. 54.

maddesinde tanımlanan inceleme konusu suç, sadece kasten işlenebilecektir. Nitekim Alman CK.'nın 15 inci maddesinde, kanun açıkça taksirli eylemleri (*fahrlässiges Handeln*) cezalandırmadığı sürece yalnızca kasıtlı eylemlerin (*vorsätzliches Handeln*) cezalandırılacağı belirtilmiştir.

E. Daha Az Cezayı Gerektiren Nitelikli Hâller

Alman CK.'nın 89c maddesinin beşinci fıkrasına göre, işlenen suça konu malvarlığı değerinin düşük olması halinde, faile üç aydan beş yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Ayrıca, 89c maddesinin altıncı fıkrasında, Alman CK.'nın 49 uncu maddesinin birinci fıkrasına atıfla, mahkemenin, failin suçunun hafif olması halinde cezayı hafifletebileceği gibi ceza vermektan de kaçınabileceği belirtilmiştir. 49 uncu maddede, özel bir kanun hükmüyle cezanın hafifletebileceğinin öngörüldüğü ve buna izin verildiği hallerde mahkemenin belli indirimleri bu maddenin birinci fıkrasında öngörüldüğü şekilde uygulama yetkisinin olduğu belirtilmiştir.

F. Gönüllü Vazgeçme

Alman CK.'nın 89c maddesinin yedinci fıkrasında, inceleme konusu suç bakımından gönüllü vazgeçme öngörülmüştür. Buna göre, failin gönüllü olarak suçun icra hareketlerinden vazgeçmesi ve başkalarının bu suçu gerçekleştirmesi yönünde kendisinin neden olduğu ve farkına vardığı bir tehlikeyi önlemesi veya önemli ölçüde azaltması ya da kendi çabalarıyla bu suçun tamamlanmasını gönüllü olarak engellemesi halinde, mahkeme takdirî olarak ceza vermektan kaçınabileceği gibi 49 uncu maddenin ikinci fıkrasını uygulayarak cezada indirim yapabilecektir.

Alman Federal Meclisinin 23/04/2015 tarihli Genel Kurulunda Alman Sosyal Demokrat Parti Milletvekili Dirk Wiese, Alman CK.'ya 89c maddesini ekleyerek terörizmin finansmanını suç olarak tanımlayan kanununun görüşmelerinde, bu maddeye gönüllü vazgeçme hükümlerinin eklenmesinin önemine dikkat çekmiştir. Adı geçen milletvekili yaptığı konuşmada, bu düzenleme ile bir yandan suçlulara “*altın köprü*” olarak adlandırılan bir yolla suçlarıyla yüzleşmek için geri dönme fırsatı vermek istediklerini, diğer yandan da soruşturma makamlarına, yakalanan failleri etkilemek için

stratejik bir araç sunarak önemli bilgilerin ifşa edilmesi karşılığında ceza indirimi beklentisi yaratmak istediklerini beyan etmiştir⁸⁸².

3. Avusturya

A. Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası

Terörizmin finansmanı, Avusturya CK.'ya⁸⁸³ 2002 yılında eklenen 278d maddesi ile bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. Bu suçu ihdas eden kanun değişikliği 13/08/2002 tarihinde Federal Kanun Gazetesinde (*Bundesgesetzblatt-BGBl.*) yayımlanmıştır⁸⁸⁴. Bu değişiklik ile 11 Eylül 2001 terör saldırılarından sonra gelişen politik zeminde, BM ve AB gerekliliklerine uygun olarak Avusturya CK.'ya terörizmin finansmanı suçunun yanısıra, "terör örgütü" (*terroristische Vereinigung*) gibi yeni suçlar da dahil edilmiştir.

İnceleme konusu suçun ihdas edilmesin temel hukuki gerekçesi, TFÖDUS'nin Avusturya tarafından 24/09/2001 tarihinde imzalanması ve yakın zamanda onaylanacak olması ile BMGK'nın 1373 sayılı kararıdır. Öyle ki, TFÖDUS ve 1373 sayılı BMGK kararı belli suçların işlenmesi için finansman sağlanması veya toplanmasının suç sayılması konusunda üye devletlere yükümlülükler getirmiştir. Kanun gerekçesinde, bir terör eyleminin gerçekleştirilmesi için fon sağlama veya toplamanın halihazırda Avusturya CK.'nın 12 nci maddesi uyarınca suça iştirak kuralları bağlamında cezalandırıldığı, ancak finansman sağlanan kişinin hiç suç işlememiş olması durumunda cezai sorumluluktan bahsedilemeyeceği belirtilmiştir. Öte yandan, Avusturya CK.'nın 15 inci maddesi uyarınca suça teşebbüsün cezalandırıldığı, ancak fon sağlanan veya toplanan fiile teşebbüs edilmemesi durumunda da finansman sağlayan veya toplayan kişinin cezai sorumluluğuna gidilemeyeceği açıktır. TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasında,

⁸⁸² **Deutscher Bundestag**, Plenarprotokoll 18/100, 100. Sitzung, Berlin, Donnerstag, den 23. April 2015, s. 9602.

⁸⁸³ **Strafgesetzbuch**, Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen StF: BGBl. Nr. 60/1974 (NR: GP XIII RV 30 u. 1000 AB 959 u. 1011 S. 84. u. 98. BR: S. 326). Bkz.: <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&Paragraf=278d> (E.T. 27/08/2023).

⁸⁸⁴ **Bundesgesetz: Strafrechtsänderungsgesetz 2002**, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2002 Ausgegeben am 13. August 2002 Teil I, 134., (NR: GP XXI RV 1166 AB 1213 S. 110. BR: 6695 AB 6738 S. 690.). Bkz.: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/2002_134_1/2002_134_1.pdf (E.T. 27/08/2023).

terörizmin finansmanı suçunun oluşması için fonun, suçun işlenmesi için fiilen kullanılmış olmasının şart olmadığı belirtilmiştir. TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin dördüncü fıkrasında ise, bizatihi terörizmin finansmanına teşebbüsün de cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Gerekçede, bütün bu hukuki gereklilikler uyarınca terörizmin finansmanı suçunun bağımsız bir suç olarak tanımlandığına dikkat çekilmiştir⁸⁸⁵.

Avusturya CK.'nin 17 nci maddesine göre suçlar, cürüm (*verbrechen*) ve cünha (*vergehen*) olarak ikiye ayrılır. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre, cürüm, üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç demektir. Ceza kanununda tanımlanmış diğer fiiller ise cünhadır. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu için öngörülen ceza dikkate alındığında, cürüm olduğu görülmektedir.

Kanun gerekçesinde, Avusturya'nın TFÖDUS'nin ekinde sayılan uluslararası anlaşmaların tamamına taraf olduğu ve bu anlaşmaları uyguladığı belirtilmiştir⁸⁸⁶.

B. Korunan Hukuki Değer

Terörizmin finansmanı suçu, Avusturya CK.'nin özel hükümlerinin “*kamu düzenine karşı işlenen suçlar*” başlıklı yirminci bölümü altında, 278d maddesinde tanımlanmıştır. Aynı bölüm altında, 278a maddesinde suç örgütü (*kriminelle organisation*), 278b maddesinde terör örgütü (*terroristische vereinigung*) suçu düzenlenmiş, 278c maddesinde terör suçlarının (*terroristische straftaten*) hangileri olduğu gösterilmiştir. İncelemeye konu suç tipi hemen bunlardan sonra düzenlenmiştir.

⁸⁸⁵ **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Entwurf eines Bundesgesetzes, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeßordnung 1975, das Strafvollzugsgesetz, das Suchtmittelgesetz, das Gerichtsorganisationsgesetz, das Waffengesetz 1996 und das Fremdenengesetz 1991 geändert werden (Strafrechtsänderungsgesetz 2002), s. 31. Bkz.: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXI/ME/308/imfname_594141.pdf (E.T. 27/08/2023).

⁸⁸⁶ 16/12/1970 tarihli Uçaklara Kanunsuz El Koymanın Önlenmesi Sözleşmesi (*BGBI. Nr. 249/1974*), 23/09/1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme (*BGBI. Nr. 248/1974*) 14/12/1973 tarihli Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korumaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme (*BGBI. Nr. 488/1977*), 17/12/1979 tarihli Rehin Almaya Karşı Uluslararası Sözleşme (*BGBI. Nr. 600/1986*), 03/03/1980 tarihli Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına İlişkin Sözleşme (*BGBI. Nr. 53/1989*), 24/02/1988 tarihli Havaalanlarında Yasadışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesine İlişkin Protokol (*BGBI. Nr. 63/1990*), 10/03/1988 tarihli Deniz Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (*BGBI. Nr. 406/1992*), 10/03/1988 tarihli Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (*BGBI. Nr. 406/1992*) ve 15/12/1997 tarihli Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme (*BGBI. Nr. III No. 168/2001*). **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Strafrechtsänderungsgesetz 2002, s. 31.

Terörizmin finansmanı suçunun Avusturya CK.'nın düzenlendiği bölüm ve birlikte düzenlendiği suçlar dikkate alındığında, bu suçun ihdasıyla kamu düzeninin korunmak istendiği söylenebilir. Nitekim terör suçluları veya terör örgütlerinin ihtiyaç duydukları finansmanın engellenmesi amaçlanmaktadır.

C. Suçun Maddi Unsurları

a. Fiil

aa. Bir Başka Kişinin Belli Suçları İşlemesi Amacıyla Fon Sağlamak veya Toplamak [StGB 278d/1]

Avusturya CK.'nin "Terörizmin finansmanı" (*terrorismusfinanzierung*) başlıklı 278d maddesinin birinci fıkrasında, bir kimsenin belli suçların işlenmesi amacıyla kullanılması kastıyla malvarlığı değerlerini (*vermögenswerte/assets*) hazır bulundurması veya toplaması suç olarak tanımlanmıştır. Hükümde malvarlığı değeri sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller şu şekilde sayılmıştır:

- **Avusturya CK.'nın** 185 inci maddesinde düzenlenen hava korsanlığı (*Luftpiraterie*), 186 ncı maddesinde düzenlenen havacılık güvenliğinin kasten tehlikeye atılması (*Vorsätzliche Gefährdung der Sicherheit der Luftfahrt*)⁸⁸⁷, [§ 278d/1-(1)]
- **Avusturya CK.'nın** 102 nci maddesinde düzenlenen yağma amacıyla adam kaçırma (*Erpresserische Entführung*) ve bu yönde tehdit⁸⁸⁸, [§ 278d/1-(2)]
- Uluslararası korumaya sahip bir kişinin hayatına, vücut bütünlüğüne veya özgürlüğüne yönelik bir saldırı veya böyle bir kişinin konutuna, resmi hizmet ofisine veya ulaşım aracına yönelik, söz konusu kişinin yaşamını, vücut bütünlüğünü veya özgürlüğünü tehlikeye atması

⁸⁸⁷ 16/12/1970 tarihli Uçaklara Kanunsuz El Koymanın Önlenmesi Sözleşmesi (*BGBI. Nr. 249/1974*) ve 23/09/1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmesi (*BGBI. Nr. 248/1974*) kapsamında yasaklanan ve Avusturya CK.'da suç olarak tanımlanan fiiller.

⁸⁸⁸ 17/12/1979 tarihli Rehin Almaya Karşı Uluslararası Sözleşme (*BGBI. Nr. 600/1986*) kapsamında yasaklanan fiiller sayılmıştır.

muhtemel şiddet içeren bir saldırı veya bu yönde bir tehdit⁸⁸⁹, [§ 278d/1-(3)]

- **Avusturya CK.’nın** 171 inci maddesinde düzenlenen nükleer enerji veya iyonlaştırıcı radyasyonla kasıtlı olarak tehlikeye atma (*Vorsätzliche Gefährdung durch Kernenergie oder ionisierende Strahlen*) veya bununla tehdit etme, 177b maddesinde düzenlenen nükleer madde veya radyoaktif maddelerin veya tesislerinin izinsiz kullanımı (*Unerlaubter Umgang mit Kernmaterial, radioaktiven Stoffen oder Strahleneinrichtungen*), nükleer maddenin çalınması, gaspı, zimmete geçirilmesi veya hile ile elde edilmesi, tehdit, kuvvet kullanma veya diğer herhangi bir zorlama yoluyla nükleer madde talebini meydana getiren bir fiil⁸⁹⁰, [§ 278d/1-(4)]
- Uluslararası sivil havacılığa hizmet veren bir havaalanında, havalimanındaki güvenliği tehlikeye atması veya muhtemel bir tehlikeye neden olması şartıyla ve herhangi bir alet, madde veya silah kullanılmak suretiyle, a) bir şahsa karşı ciddi veya muhtemel yaralanmaya veya ölüme sebep olacak bir şiddet eylemi gerçekleştirilmesi, b) böyle bir havaalanının tesislerinin veya havaalanındaki bir uçağın tahrip edilmesi veya bir uçağa önemli ölçüde hasarın verilmesi veya havalimanında sunulan hizmetlerin inkıtaa uğratılması⁸⁹¹, [§ 278d/1-(5)]

⁸⁸⁹ 14/12/1973 tarihli Diploması Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korumaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Uluslararası Sözleşmenin (BGBl. Nr. 488/1977) 2 nci maddesinin birinci fıkrasında yasaklanan fiillerin özetidir. Anılan Sözleşmenin 1 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, uluslararası korumaya sahip kişi, “yabancı bir ülkede buldukları sırada, ilgili devletin anayasasına göre Devlet Başkanının görevlerini ifa eden organın herhangi bir üyesi de dahil olmak üzere, bir Devlet Başkanı, bir Hükümet Başkanı veya bir Dışişleri Bakanı ile kendisine refakat eden aile efradı; bir Devletin, suçun kendisine, resmi çalışma mahalline, özel ikametgahına veya ulaşım araçlarına karşı işlendiği yer ve zamanda, devletler hukukuna göre, hane halkını teşkil eden ailesi efradı da dahil olmak üzere, şahsına, hürriyetine veya haysiyetine karşı girişilecek saldırılardan özel korunmaya sahip herhangi bir temsilcisi veya görevlisi ile Hükümetlerarası karaktere sahip bir uluslararası kuruluşun herhangi bir görevlisi veya diğer temsilcisi” anlamına gelmektedir.

⁸⁹⁰ 03/03/1980 tarihli Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunmasına İlişkin Sözleşmenin (BGBl. Nr. 53/1989) 7 nci maddesinde yasaklanan fiillerin sayılmasından ibarettir.

⁸⁹¹ 23/09/1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam 24/02/1988 tarihli Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokolün (BGBl. Nr. 63/1990) 2 nci maddesinde suç olarak sayılan fiillerin özetidir. Hükümde ifadesini bulan, bir şahsa karşı ciddi veya muhtemel yaralanmaya veya ölüme sebep olacak bir şiddet eylemlerinin, Avusturya CK.’nın 75, 84, 102, 173 ve 176 ncı maddede sayılan suçları kapsadığı, Avusturya Adalet Bakanlığınca değerlendirilmektedir. Ayrıca Bir havaalanının veya uçağın tahrip edilmesi veya önemli ölçüde zarar görmesi ve hizmetlerin kesintiye uğraması

- **Avusturya CK.’nın** 185 ve 186 ncı maddelerinde gösterilen şekil ve tarzda, bir gemiye veya sabit platforma, bir gemide veya sabit platformda bulunan bir kişiye, bir geminin yüküne veya bir seyir tesisine karşı suç işleme⁸⁹², [§ 278d/1-(6)]
- Ölüm ya da ciddi bedensel yaralamaya yol açma veya bir alanın, tesisin ya da sistemin, önemli ölçüde ekonomik zararlar sonuçlanacak ya da sonuçlanması muhtemel olacak şekilde, geniş biçimde yıkılmasına yol açma amacıyla hukuka aykırı olarak ve kasten, bir kamu kesimine açık alan, bir Devlet ya da hükümet tesisi, bir kamu ulaşım sistemi ya da bir altyapı tesisine, içine ya da karşısına bir patlayıcı ya da diğer ölümcül bir araç-gereci yönlendirmek, yerleştirmek, ateşlemek ya da patlatmak⁸⁹³, [§ 278d/1-(7)]
- Halkın bir kesimini korkutma veya bir hükümeti veya uluslararası bir kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlama amacıyla, bir silahlı çatışmada bir sivilin veya çatışmalarda aktif rol almayan herhangi bir kişinin ölümüne veya ciddi bedensel yaralanmasına neden olmak⁸⁹⁴, [§ 278d/1-(8)]
- **Avusturya CK.’nın** 278c maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki diğer herhangi bir suç (*terör suçları*), 278e, 278f veya 278g maddeleri kapsamındaki herhangi bir suç veya 278c maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 9 numaralı bentleri kapsamındaki suçları işlemek üzere bir başkasının görevlendirilmesi⁸⁹⁵. [§ 278d/1-(9)]

bakımından göz önüne alınabilecek suçların Avusturya CK.’nın 105, 125, 169 uncu maddelerinde düzenlenen suçlar olduğu ifade edilmiştir. Bkz.: **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Strafrechtsänderungsgesetz 2002, s. 33.

⁸⁹² 10/03/1988 tarihli Deniz Seyrüsefer Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (*BGBI. Nr. 406/1992*) ve 10/03/1988 tarihli Kıta Sahanelerinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesi Protokolü (*BGBI. Nr. 406/1992*) uyarınca suç kabul edilen fiillerin sayılmasından ibarettir. Hükümde ifadesini bulan fiillerin, Avusturya CK.’nın 75, 84, 102, 105, 107, 125, 169, 173 ve 176 ncı maddede sayılan suçları kapsadığı, Avusturya Adalet Bakanlığınca değerlendirilmektedir. **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Strafrechtsänderungsgesetz 2002, s. 33.

⁸⁹³ 15/12/1997 tarihli Terörist Bombalamaların Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede (*BGBI. Nr. III No. 168/2001*) yasaklanan fiillerin sayılmasından ibarettir.

⁸⁹⁴ TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki fiiller.

⁸⁹⁵ Avusturya CK.’nın 278d maddesinin birinci fıkrasının (9) numaralı bendi 2018 yılında eklenmiştir. Söz konusu kanun değişikliği 25/10/2018 tarihinde BGBI’da yayımlanmıştır. **Bundesgesetz:**

Avusturya CK.'nın 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılı fiillerin işlenmesi için malvarlığı değerinin hazır bulundurulması (*bereitstellt/available*) veya toplanması (*sammelt/collect*) yasaklanmıştır. Hatırlanacak olursa, Alman CK.'nın 89c maddesinde seçimlik hareketler arasında malvarlığı değeri toplama (*sammelt/collect*), kabul etme (*entgegennimmt/accept*) ve sağlama (*stellt/provide*) bulunmaktaydı.

Buna göre, Avusturya CK.'nın 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesi amacıyla kullanılması kastıyla bir malvarlığı değerini kısmen de olsa kullanılmak üzere hazır bulunduran veya toplayan kişi bir yıldan on yıla kadar⁸⁹⁶ hapis cezası ile cezalandırılacaktır.

FATF'nin 2016 yılının eylül ayında yayımlanan karşılıklı değerlendirme raporunda, Avusturya CK.'nın malvarlığı değeri hazır bulundurulmasını veya toplanmasını yasakladığı fiiller bakımından TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerindeki fiilleri karşıladığı belirtilmiştir⁸⁹⁷.

Nitekim finanse edilmesinin yasaklandığı fiiller arasında **hava korsanlığı ve havacılık güvenliğine yönelik kasıtlı bir tehdit, fidye için adam kaçırmaya veya bu yönde tehdit, uluslararası koruma altındaki kişilere yönelik şiddet, nükleer maddelerin yasadışı kullanımı veya nükleer enerji yoluyla tehlike yaratma, sivil havacılığa yönelik şiddet, bir gemiye veya sabit platforma yönelik suçlar ve halka karşı patlayıcı madde kullanımı** sayılmıştır. Bütün bunlar TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında kalan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiillerdir. Avusturya CK.'nın 278d maddesinde bu fiiller tek tek sayılmış ve suç tanımı bu şekilde oluşturulmuştur. Oysa TFÖHK'da yer alan suç tanımında,

Strafrechtsänderungsgesetz 2018, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2018 Ausgegeben am 25. Oktober 2018 Teil I, (NR: GP XXVI RV 252 AB 261 S. 39. BR: AB 10025 S. 884.). Bkz.: https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2018_I_70/BGBLA_2018_I_70.pdfsig (E.T. 27/08/2023).

⁸⁹⁶ Öngörülen ceza 2013 yılından önce "**altı aydan beş yıla kadar hapis cezası**" (*von sechs Monaten bis zu fünf Jahren*) idi. Ayrıca "*Ancak, bu ceza mahiyet ve derece itibarıyla finanse edilen fiil için öngörülen cezadan daha ağır olamaz.*" şeklindeki birinci fıkranın son cümlesi 2013 yasa değişikliği ile kanun metninden çıkarılmıştır. Bkz.: **Bundesgesetz: Änderung des Strafgesetzbuches**, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2013 Ausgegeben am 29. Juli 2013 Teil I, (NR: GP XXIV IA 2369/A AB 2575 S. 216. BR: 9055 AB 9111 S. 823.). Bkz.: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2013/134> (E.T. 27/08/2023).

⁸⁹⁷ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 118. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-austria-2016.html> (E.T. 25/08/2023).

TFÖDUS'nin ekindeki anlaşmaların isimleri sayılmış ve bu anlaşmalarda yasaklanan fiillere fon sağlanması suç olarak kabul edilmiştir. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile ceza normlarının belirliliği ilkeleri uyarınca, Avusturya CK.'nın benimsediği yöntem kanaatimizce daha doğru olmuştur. Alman CK.'nın 89c maddesinde de aynı yöntem tercih edilmiştir.

Ayrıca, **niteliği ve kapsamı itibariyle, halkın bir kesimini korkutma veya bir hükûmeti veya uluslararası bir kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlama amacıyla, bir silahlı çatışmada bir sivilin veya çatışmalarda aktif rol almayan (muhasemata doğrudan katılmayan) herhangi bir kişinin ölümüne veya ciddi bedensel yaralanmasına neden olmak fiillerinin işlenmesi için** de malvarlığı değeri sağlanması veya toplanması suç olarak kabul edilmiştir. Böylece TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi aynen olduğu gibi suç tanımına dahil edilmiştir. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla, kasten öldürme veya ağır yaralama fiilleri*” denilmek suretiyle TFÖDUS'de ve Avusturya CK.'da yer alan “*muhasemata doğrudan katılmayan*” ibaresine yer verilmediği görülmektedir.

FATF'nin 2016 yılı raporunda, “*dolaylı olarak*” (*indirectly*) finansman sağlamak veya toplamaktan bahsedilmemesinin bir eksik olduğu, bir terör eylemi için veya bir terör örgütü veya bireysel terörist tarafından kullanılmak üzere dolaylı olarak fon sağlamayı veya toplamayı özel olarak kapsamaması nedeniyle Avusturya'da yürürlükte bulunan suç ve ceza normlarının terörizmin finansmanı suçu bakımından aranan kriterleri tam olarak karşılamadığı kaydedilmiştir. Avusturya mahkemelerinin dolaylı olarak fon sağlamayı da kapsamda gördükleri not edilmiştir⁸⁹⁸.

bb. Belli Suçları İşlediğini Bildiği Kişilere Malvarlığı Değeri Sağlamak veya Toplamak

⁸⁹⁸ FATF, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 118, 119.

278d maddesinin 1(a) fıkrası, birinci fıkradan sonra ve ikinci fıkradan önce gelmek üzere, 2013 yılında madde metnine eklenmiştir⁸⁹⁹. Buna göre; bir kimse 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılan fiilleri işlediğini bildiği başka bir kişi veya yine birinci fıkrada sayılan eylemleri gerçekleştirmeye yönlendirildiğini bildiği bir terör örgütü üyesine malvarlığı değeri sağlar veya toplarsa, cezalandırılacaktır.

Böylece, bireysel bir teröristin **herhangi bir amaç için** finanse edilmesi fiili de terörizmin finansmanı suçu kapsamına alınmış, FATF'nin raporlarına yansıyan endişeler giderilmiştir. Anılan 1(a) fıkrası 29/07/2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁹⁰⁰.

b. Fail

278d maddesinin birinci fıkrasında fail, “*belli suçları işlemek amacıyla kullanılması kastıyla malvarlığı değerlerini hazır bulunduran veya toplayan*” kimse olarak gösterilmiştir. Suç tanımında yer alan “her kim” (*wer/whoever*) ibaresi bunu ortaya koymaktadır. O halde bu suçun faili, ceza sorumluluğu bulunan herhangi bir gerçek kişi olabilecektir. Belirtmek gerekir ki, Avusturya ceza hukukunda tüzel kişilerin suç faili olabileceği kabul edilmektedir⁹⁰¹.

Avusturya’da yürürlükte bulunan bir kanunda (*Verbandverantwortlichkeitsgesetz-VbVG*)⁹⁰², aynı fiilden yargılanan gerçek kişilerin sorumluluğuna ek olarak, tüzel kişilerin belli hallerde cezai sorumlulukları düzenlenmektedir. VbVG’nin 3 üncü maddesinde, bir suçun (*strafat*) tüzel kişinin kendi menfaati için işlenmesi veya tüzel kişinin yükümlülüklerini ihlal etmesi halinde cezai sorumluluğu tüzel kişilik üstünde de doğacağı belirtilmiştir. Ayrıca tüzel kişiyi temsil etme yetkisine sahip olan Genel Müdür, Yönetim Kurulu Üyesi gibi imza yetkilileri ile

⁸⁹⁹ **Bundesgesetz: Änderung des Strafgesetzbuches**, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2013 Ausgegeben am 29. Juli 2013 Teil I, (NR: GP XXIV IA 2369/A AB 2575 S. 216. BR: 9055 AB 9111 S. 823.).

⁹⁰⁰ **FATF**, Mutual Evaluation of Austria, 3rd Follow-up Report, February 2014, s. 12. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fur/FUR%20Austria.pdf.coredownload.pdf> (E.T. 27/08/2023).

⁹⁰¹ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 119; **Baş Bayraktaroğlu**, “Fail ve Mağdur”, s. 522.

⁹⁰² **Bundesgesetz über die Verantwortlichkeit von Verbänden für Straftaten** (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz – VbVG), (StF: BGBl. I Nr. 151/2005 (NR: GP XXII RV 994 AB 1077 S. 122. BR: AB 7387 S. 725.) Bkz.: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004425> (E.T. 27/08/2023).

Denetim Kurulu Üyesi pozisyonunda bulunan (*VbVG md. 2*) kimselerin, hukuka aykırı ve kusurlu bir şekilde suç işlemesi gerekecektir. Diğer çalışanların hukuka aykırı ve kasıtlı suçlarından dolayı şirketin sorumluluğu ise ancak suçun tüzel kişi yöneticilerinin özellikle bu tür fiilleri önlemek için gerekli teknik, idari ve diğer önlemleri almaması nedeniyle işlenebilmiş olması şarttır. Belirtmek gerekir ki tüzel kişinin cezai bir sorumluluğunun doğmuş olması yöneticilerinin veya çalışanlarının cezai sorumluluğunu dışlamayacaktır. (*VbVG md. 3/4*) Böylece tüzel kişilerin, çalışanları tarafından suç işlenmesini önlemek için kapsamlı önlemler almaları için ek bir motivasyon sağlanması amaçlanmıştır⁹⁰³.

Avusturya CK.'nin 17 nci maddesine göre suçlar, cürüm (*verbrechen*) ve cünha (*vergehen*) olarak ikiye ayrılır. Anılan maddenin birinci fıkrasına göre, cürüm, üç yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suç demektir. Ceza kanununda tanımlanmış diğer fiiller ise cünhadır. VbVG'nin 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, tüzel kişinin cürüm (*verbrechen*) ve cünhadan (*vergehen*) dolayı sorumlu olduğu açık bir şekilde belirtilmiştir. Aynı maddede, tüzel kişinin cezai sorumluluğunun olduğu durumlarda ceza muhakemesindeki sanık teriminin hakkında kamu davası açılan tüzel kişi anlamına geleceği hükme bağlanmıştır. Dikkat edilirse, söz konusu cezalara ceza muhakemesi neticesinde verilen kararlar hükmedilmekte ve bunlar adli sicile işlenmektedir. Dolayısıyla tüzel kişilere verilen para cezalarının, idari para cezası niteliğinde olmadığı, ceza hukuku anlamında cezalardan olduğu ifade edilmektedir⁹⁰⁴.

VbVG'nin 4 üncü maddesine göre, bir tüzel kişinin, suçtan dolayı cezai sorumluluğunun doğması halinde para cezası tatbik edilecektir. Tüzel kişilere yönelik para cezaları, suçun ağırlığına, tüzel kişinin gelirine ve günlük oranlara (*tagessatz*) göre hesaplanmaktadır. Avusturya CK.'nin 278d maddesinin birinci fıkrasına göre, terörizmin finansmanı suçunun cezası 1 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasıdır. VbVG'nin 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında suçun 10 yılı aşmayan bir süre için hapis cezasını gerektirmesi halinde günlük oran sayısının en fazla "100" olacağı düzenlenmiştir. Ayrıca tüzel kişinin yıllık gelirinin 360'ta birine tekabül eden bir tutarda ya da bu tutarın en fazla

⁹⁰³ **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, JMZ 318.017/0001-II 2/2004, Entwurf eines Bundesgesetzes über die Verantwortlichkeit von Verbänden für mit gerichtlicher Strafe bedrohte Handlungen (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz-VbVG), s. 8. Bkz.: https://www.parlament.gv.at/dokument/XXII/ME/177/imfname_588047.pdf (E.T. 27/08/2023).

⁹⁰⁴ **Baş Bayraktaroğlu**, "Fail ve Mağdur", s. 522.

üçte biri kadar üstünde veya altında, ancak en az 50 ve en fazla 10.000 Avro olarak belirlenir. Yapılan bir kanun değişikliğiyle, 10.000 Avro tutarındaki bu üst sınır 01/09/2023 tarihinden itibaren 30.000 Avro olarak uygulanacaktır⁹⁰⁵.

c. Konu

İncelenen suç tipinin konusu, malvarlığıdır. 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesi için malvarlığı değerinin sağlanması veya toplanması cezalandırılacaktır. Ancak, fail tarafından sağlanacak veya toplanacak malvarlığı değeri 278d maddesinde tanımlanmamıştır. Avusturya'nın konu hakkında FATF'ye yaptığı açıklamalara göre, suç tanımında yer alan malvarlığı (*Vermögenswerte*), TFÖDUS'nin 1 inci maddesindeki fon tanımında yer alan unsurları taşıyacak şekilde yorumlanmaktadır⁹⁰⁶. Gerçekten de Avusturya Adalet Bakanlığına göre, maddenin lafzında yer alan malvarlığı değeri, nasıl elde edildiğine bakılmaksızın maddi, maddi olmayan, taşınır veya taşınmaz her türlü varlık anlamına gelmektedir. Söz konusu hükme göre, banka kredileri, seyahat çekleri, banka çekleri, havale, hisse senetleri, menkul kıymetler, tahviller, kambiyo senetleri ve akreditifler de dahil olmak üzere, elektronik veya dijital de dahil olmak üzere, bu tür bir mülkün mülkiyetini veya menfaatini kanıtlayan herhangi bir formdaki belge veya araçları da içermektedir⁹⁰⁷.

Ayrıca bu fonların gerçekten bir terör eylemi gerçekleştirmek ya da buna teşebbüs etmek için kullanılmış olması ya da belirli bir terör eylemiyle bağlantılı olması gerekmemektedir⁹⁰⁸.

⁹⁰⁵ **Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch im Bereich der Korruptionsbekämpfung, das Verbandsverantwortlichkeitsgesetz, die Nationalrats-Wahlordnung 1992 und die Europawahlordnung geändert werden (Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2023 – KorrStrÄG 2023)**, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2023 Ausgegeben am 20. Juli 2023 Teil I, (NR: GP XXVII RV 2098 AB 2158 S.226. BR: AB 11292 S.957.). Bkz.: <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2023/100> (E.T. 27/08/2023).

⁹⁰⁶ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 119.

⁹⁰⁷ **Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz**, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Strafrechtsänderungsgesetz 2002, s. 32.

⁹⁰⁸ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 119.

D. Suçun Manevi Unsuru

278d maddesinin birinci fıkrasında yer alan suç tanımında, failin belli suçların işlenmesi amacıyla kullanılması **kastıyla** (*mit dem Vorsatz*) malvarlığı değerlerini sağlaması veya toplamasından bahsedilmektedir. Dolayısıyla, failin malvarlığı değerini 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesi amacıyla kullanılması **kastıyla** sağlaması veya toplaması şarttır. Böyle bir kastın varlığından bahsedebilmek için, maddenin birinci fıkrasında sayılan fiillerin fon sağlanan veya toplanan kişi veya kişilerce işleneceğinin bilinmesi gerekmektedir. Yani, failin kastı fonun hangi amaçla kullanılacağı bilgisini de kapsamalıdır.

Ayrıca 2013 yılında 278d maddesine eklenen 1(a) fıkrasında ise, failin 278d maddesinin birinci fıkrasında sayılan **fiilleri işlediğini bildiği başka bir kişi** veya yine birinci fıkrada sayılan **eylemleri gerçekleştirmeye yönlendirildiğini bildiği bir terör örgütü üyesine** malvarlığı değeri sağlaması veya toplaması halinde cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Bu fıkra kapsamında failin bilmesinin, fon sağladığı veya topladığı kişinin “*belli fiilleri işlediğini*” veya “*belli fiilleri işlemek üzere yönlendirilen bir terör örgütü üyesi olduğunu*” kapsaması gerekmektedir. Failin, sağladığı veya topladığı fonun hangi amaçla kullanıldığını ayrıca bilmesi gerekmemektedir.

Avusturya CK.’da terörizmin finansmanı suçunun taksirli halinin cezalandırılacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. O halde, Avusturya CK.’nın 278d maddesinde tanımlanan inceleme konusu suç kasten işlenebilecektir. Nitekim Avusturya CK.’nın 7 nci maddesinde, kanunda aksi belirtilmedikçe sadece kasıtlı fiillerin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu niyet ve bilginin nesnel, olgusal koşullardan çıkarılması mümkündür. Avusturya CMK’nın⁹⁰⁹ 14 üncü maddesinde hakimin delilleri serbestçe değerlendirmesi ilkesine yer verilmiş, şüphe halinde sanık lehine karar verileceği belirtilmiştir. Bu ilke, hâkimin bu çıkarımı yapabilmesini sağlayacaktır⁹¹⁰. Ayrıca Avusturya CMK’nın 258 inci maddesinin ikinci fıkrasında, “*bir olayın ispatlanmış kabul edilip edilemeyeceği sorunu*

⁹⁰⁹ **Strafprozeßordnung** 1975 (StPO), StF: BGBl. Nr. 631/1975 (WV). Bkz.: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002326> (E.T. 28/07/2023).

⁹¹⁰ **FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 119.

hakkında hâkim, kanuni ispat kurallarına göre değil, lehe ve aleyhe delillerin vicdani değerlendirmesinden elde edeceği kanaate göre karar verir” denilmektedir. Avusturya ceza muhakemesi hukukunda, delillerin serbestçe değerlendirilmesi ilkesi, hâkimin keyfi davranması anlamına gelmeyip, kararın gerekçesinde hangi olayların niçin sabit görüldüğü veya görülmediği⁹¹¹, konumuz özelinde sanığın niyetinin ve bilgisinin tam bir kesinlik içinde gerekçelendirilmesi icap etmektedir.

E. Fiilin Daha Ağır Cezayı Gerektiren Başka Bir Suç Oluşturması

Avusturya CK'nın 278d maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, fiilin daha ağır cezayı gerektiren bir suç teşkil etmesi halinde fail 278d maddesi kapsamında cezalandırılmayacaktır.

Avusturya CK.'ya 278d maddesinin, 278b maddesinde tanımlanan terör örgütü yönetmek veya bu örgüte üye olmak suçu bakımından 12 nci maddedeki iştirak kuralının işletilemediği durumlar için her şeyi kapsayan bir suç olarak hizmet edeceği belirtilmektedir. 278d maddesinde tanımlanan suç, daha ağır cezalandırılabilir suçlar karşısında ikincil durumdadır⁹¹².

4. İsviçre

A. Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası

11 Eylül saldırılarının oluşturduğu atmosferde terörizmin finansmanının bağımsız bir suç tipi olarak tanımlanması için İsviçre Federal Konseyi (*Bundesrat*) tarafından bir tasarı hazırlanmış ve 26/06/2002 tarihinde Federal Meclise (*Bundesversammlung*) sunulmuştur⁹¹³. Konfederasyon Başkanı (*Bundespräsident*) Kaspar Villiger ve Federal Şansölye (*Bundeskanzlerin*) Annemarie Huber-Hotz imzasıyla sunulan tasarıda (*entwurf*), 11 Eylül sonrası gelişen siyasi ve hukuki durumun bir analizi yapılmıştır. Bu değerlendirmede, terörizmle mücadelenin 11 Eylül saldırılarından sonra

⁹¹¹ Ali Kemal Yıldız, “Ceza Muhakemesinde İspat ve Delillerin Değerlendirilmesi”, s. 58.

⁹¹² Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Strafrechtsänderungsgesetz 2002, s. 32.

⁹¹³ Bundesrat, Botschaft betreffend die Internationalen Übereinkommen zur Bekämpfung der Finanzierung des Terrorismus und zur Bekämpfung terroristischer Bombenanschläge sowie die Änderung des Strafgesetzbuches und die Anpassung weiterer Bundesgesetze, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052). Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2002/841/de> (E.T. 02/09/2023).

çok daha önemli hale geldiğine⁹¹⁴, bu alandaki on farklı uluslararası sözleşmeye İsviçre'nin taraf olduğuna, özellikle TFÖDUS'nin İsviçre tarafından 13/06/2001 tarihinde imzalandığı ve yakın bir tarihte onaylanacağına, finans merkezi konumunda olan ülkede terörizmin finansmanına müsaade edilmeyeceğine, bunun için de ceza hukuku araçlarının (*strafrechtlichen Instrumentariums*) güçlendirilmesinin gerekli olduğuna dikkat çekilmiştir. Önerilen kanun değişikliğiyle TFÖDUS'nin gerekliliklerine tam olarak uyumun sağlanmak istendiği vurgulanmıştır⁹¹⁵.

Gerekçede, BMGK'nın 28/09/2001 tarihinde 1373 sayılı kararında terörizm ve finansmanıyla mücadele için çeşitli önlemlerin sıralandığı ve bu kararın uygulanması için alınan önlemler hakkında doksan gün içerisinde CTC'ye bir raporun sunulmasının istendiği belirtilmiştir. Bunun üzerine İsviçre Federal Konseyinin 07/11/2001 tarihinde 1373 sayılı BMGK kararını uygulama kararı aldığı ve bu konudaki yol haritasını 19/12/2001 tarihinde CTC'ye sunduğu kaydedilmiştir⁹¹⁶.

Ayrıca terörizmin finansmanı ile ilgili FATF'nin 2001 yılının ekim ayında “8 Özel Tavsiye Kararı”nı ve Wolfsberg Grubunun 2002 yılının ocak ayında bir bildiri yayımladığı kaydedilmiştir. Avrupa Konseyi, AB, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı gibi bölgesel yapıların da konuyu ele aldığı belirtilmiştir. Bütün bunların merkezinde terörizmin finansmanının suç olarak tanımlanması ve malvarlığı değerlerinin dondurulması yer almaktadır⁹¹⁷.

Gerekçede dikkat çekilen bir başka husus, İsviçre'nin bugüne kadar uluslararası terörizmden etkilenmemiş olmasına rağmen Avrupa kıtasındaki merkez konumu nedeniyle önemli bir geçiş ülkesi niteliğinde olduğudur. Bunun yanısıra, İsviçre'nin uluslararası alanda tanınan önemli bir finans merkezi olması nedeniyle ülkedeki bankaların terörizmin finansmanında araç olarak kullanılma ihtimaline de dikkat

⁹¹⁴ Gerekçede, Uluslararası terörizmi ortadan kaldırmaya yönelik tedbirlerin 1972'den beri BM Genel Kurulu'nun gündeminde olduğu, o tarihten bu yana BM Genel Kurulunun terörizm konusunda birçok karar aldığını, bu kararlardan bir kısmının özel komiteler kurulması hakkında olduğu, bir kısmının tavsiye niteliğinde olduğu, bir kısmının da uluslararası sözleşmelerin imzalanmasıyla ilgili olduğu ifade edilmiştir. İsviçre'nin 21/05/2001 tarihinde BM Genel Sekreterliğine (*UNO-Generalsekretärs*) terörizmi önleme ve cezalandırma konusundaki mevzuat arka planını sunduğu kaydedilmiştir. Bkz.: **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5396.

⁹¹⁵ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5391.

⁹¹⁶ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5397.

⁹¹⁷ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5391.

çekilmiştir⁹¹⁸. Hatta aynı kanun değişikliği paketi içerisinde, İsviçre CK.'nın genel hükümler kitabına tüzel kişilerin cezai sorumluluğu ile ilgili bir düzenleme eklenmiştir.

Kanun değişikliğinin hazırlanma sürecinde birçok toplantının düzenlendiği, bu toplantılarda bir kısım hukukçunun TFÖDUS'nin uygulanması için yürürlükte bulunan mevzuatın yeterli olduğu ve yapılmak istenen düzenlemelerin sembolik nitelikte olduğunu belirttiği nakledilmiştir⁹¹⁹.

Kanun gerekçesinde, terör eylemlerinin karmaşıklığı göz önüne alındığında, bunların gerçekleştirilmesinin önemli bir hazırlık aşaması gerektirdiği, bu hazırlıkların finansmana ihtiyaç duyduğu, finansman kaynaklarının çeşitlilik arz ettiği ifade edilmiştir. Bu kaynak çeşitliliği ve terörizmin finansmanındaki aktörlerin karmaşıklığı nedeniyle, bu alanda işbirliği için uluslararası bir aracın oluşturulması gerektiği önemle vurgulanmıştır. Bu çerçevede İsviçre'nin izlediği suç siyaseti gereği terörizmin finansmanının bağımsız bir suç tipi olarak tanımlanmasının doğru olacağına karar verilmiştir⁹²⁰.

Bazı tartışmalar eşliğinde İsviçre Federal Meclisinde kabul edilen kanunla⁹²¹ terörizmin finansmanı bağımsız bir suç tipi olarak İsviçre CK.'da yerini almıştır. İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesi terörizmin finansmanını bağımsız bir suç olarak düzenlemiş, ayrıca belli hallerde tüzel kişinin terörizmin finansmanı suçundan dolayı cezai sorumluluğunun bulunduğunu hükme bağlamıştır. Anılan kanun 02/09/2003 tarihinde yayımlanmış ve 01/10/2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İsviçre CK.'da suçlar, karşılığında öngörülen cezaların ağırlığına göre cürüm (*verbrechen*), cünha (*vergehen*) ve kabahat (*übertretungen*) olarak üçe ayrılmaktadır. İsviçre CK.'nın 10 uncu maddesine göre, üç yıldan fazla hapis cezası gerektiren suçlara cürüm (*verbrechen*), karşılığında 3 yıla kadar hapis veya para cezası öngörülen suçlara cünha (*vergehen*) denilmektedir⁹²². 103 üncü maddede, kabahatlerin (*übertretungen*) sadece para cezası ile cezalandırılan suçlar olduğu hüküm altına alınmıştır. 260^{quinquies}

⁹¹⁸ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5397.

⁹¹⁹ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5399.

⁹²⁰ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5401.

⁹²¹ **Bundesgesetz über die Änderung des Strafgesetzbuches und des Bundesgesetzes betreffend die Überwachung des Post- und Fernmeldeverkehrs (Finanzierung des Terrorismus)**, Änderung vom 21. März 2003, AS 2003 3043. Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2003/417/de> (E.T. 03/09/2023).

⁹²² **Tahir Taner**, "Yeni İsviçre Ceza Kanunu", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 1940 (6/4), s. 739.

maddesinde terörizmin finansmanı suçu için öngörülen cezanın beş yıla kadar hapis cezası olduğu dikkate alındığında inceleme konusu suçun cürüm (*verbrechen*) olarak kabul edildiği söylenebilir.

B. Korunan Hukuki Değer

Terörizmin finansmanı suçu, İsviçre CK.'nın özel hükümlerinin “*kamu düzenine karşı işlenen cürüm ve cünhalar*” (*Verbrechen und Vergehen gegen den öffentlichen Frieden*) başlıklı on ikinci bölümü altında 260^{quinquies} maddesinde tanımlanmıştır. Aynı bölüm altında 258 inci maddede halk arasında korku ve paniğe neden olmak (*Schreckung der Bevölkerung*), 259 uncu maddede suç işlemeye veya şiddet eylemlerine alenen tahrik (*Öffentliche Aufforderung zu Verbrechen oder zur Gewalttätigkeit*), 260 ıncı maddede ayaklanma (*Landfriedensbruch*), 260bis maddesinde sayılan bir suçun işlenmesine hazırlık niteliğindeki eylemler (*Strafbare Vorbereitungshandlungen*), 260ter maddesinde suç ve terör örgütü (*Kriminelle und terroristische Organisationen*), 260^{quater} maddesinde güvenliğini silahla tehlikeye atmak (*Gefährdung der öffentlichen Sicherheit mit Waffen*), 260^{sexies} maddesinde terör suçu işlemek amacıyla istihdam, eğitim verme ve seyahat etme (*Anwerbung, Ausbildung und Reisen im Hinblick auf eine terroristische Straftat*), 261 inci maddesinde inanç ve ibadet özgürlüğüne müdahale, 261bis maddesinde ayrımcılık ve nefrete teşvik, 262 nci maddesinde ölümlerin huzurunu bozmak suçları düzenlenmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunun İsviçre CK.'nın düzenlendiği bölüm ve birlikte düzenlendiği suçlar dikkate alındığında, bu suçun ihdasıyla kamu düzeninin korunmak istendiği söylenebilir.

Kanun gerekçesinde, hükmün amacının terör saldırılarının finansmanına kasıtlı olarak katılan kişileri mümkün olan en kapsamlı şekilde cezalandırmak olduğu belirtilmiştir. Terör eylemlerine finansman sağlanması veya toplanması yasaklanarak karşılığında cezai yaptırım öngörülmektedir. Böylece, İsviçre'de ikamet eden nüfusu, temel hakları, hukukun üstünlüğünü ve demokratik sistemi tehdit eden terör eylemlerinin hazırlanması, planlanması ve hayata geçirilmesi için gereken finansal kaynağın sağlanması veya toplanmasının önüne geçilmek istenmektedir⁹²³.

⁹²³ **Bundesrat**, Botschaft, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052), s. 5402.

İlerleyen aşamada, İsviçre’de 2015 yılında, Terörle Mücadele Stratejisi (*Strategie der Schweiz zur Terrorismusbekämpfung*) kabul edilmiştir. Bu strateji, terörizmin engellenerek kamu düzeninin korunması noktasında federal ve kantonal düzeyde belirlenen faaliyet ve süreçleri ortaya koymakta ve müşterek bir temel oluşturmaktadır. Bu stratejide İsviçre'nin terörle mücadele çabaları şu dört sütunda ele alınmıştır: Önleme (*Prävention*), Bastırma (*Repression*), Koruma (*Schutz*) ve Kriz Yönetimi (*Krisenvorsorge*). Böylece, İsviçre’nin egemenliği altındaki topraklarda hiçbir terör eylemi gerçekleştirilmeyecek, **terörizm finanse edilmeyecek** veya terörizme lojistik destek sağlanamayacaktır. Terörle mücadele, Federal Anayasa ve uluslararası hukuka uygun olarak, özellikle temel haklar ve insan hakları gözetilerek yürütülecek ve özgürlük - güvenlik dengesinin korunmasına özen gösterilecektir⁹²⁴.

C. Suçun Maddi Unsurları

a. Fiil

İsviçre CK.’nın 260^{quinqies} maddesinin birinci fıkrasında, “*her kim halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçu finanse etme kastıyla malvarlığı değeri toplar veya sağlarsa beş yılı aşmayan hapis cezası veya para cezasıyla tecziye edilir*” denilmektedir.

Görüldüğü üzere, Almanya ve Avusturya’dan farklı olarak İsviçre’de suç tipinde fon toplanması veya sağlanması yasaklanan fiiller detaylı bir şekilde sayılmamıştır. Onun yerine, “şiddet içeren bir suça” (*Gewaltverbrechen*) TFÖDUS’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki amaçla fon toplanması veya sağlanması fiilleri 260^{quinqies} maddesindeki suça vücut verecektir.

Terörizmin finansmanı suçuna benzer şekilde, “suç ve terör örgütü” suçunun tanımlandığı 260ter maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinden, bir örgütün “*şiddet içeren suçları (Gewaltverbrechen) işlemek veya bu suçlar yoluyla zenginleşmek amacını*” gütmesi halinde suç örgütü, “*halkı korkutmak veya bir Devleti ya da uluslararası bir*

⁹²⁴ **Schweizerische Eidgenossenschaft**, Strategie der Schweiz zur Terrorismusbekämpfung, vom 18. September 2015, FF 2015 6843, s. 7487, 7488. Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2015/1784/fr> (E.T. 05/09/2023).

kuruluşu bir şey yapmaya veyahut da yapmaktan kaçınmaya zorlamak için şiddet içeren suçları (Gewaltverbrechen) işleme amacını gütmesi” halinde ise terör örgütü vasfını kazanacağı anlaşılmaktadır⁹²⁵. Her kim ki, bu neviden örgütlere katılırsa on yılı aşmayan hapis veya para cezasıyla cezalandırılacaktır. Aynı fıkranın (b) bendinde, bu neviden örgütlerin faaliyetlerinin desteklenmesi de suç olarak kabul edilmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunda, fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiillerin “şiddet içeren suçlar” olduğu görülmektedir. Aynı şekilde bir örgütün suç veya terör örgütü vasfını kazanabilmesi için de “şiddet içeren suçların belli amaçlarla işlenmesi” gerektiği hükme bağlanmıştır. O halde, kanunda geçen *Gewaltverbrechen* kavramının yani şiddet içeren suçların nelerden ibaret olduğunu ortaya koymak gerekmektedir.

İsviçre ceza hukukunda şiddet suçlarının (*Gewaltverbrechen/Gewaltstraftaten*), kişilere karşı kasıtlı şiddet kullanımı veya tehdidini içeren suçlar olduğu belirtilmektedir⁹²⁶. Bunlar arasında kasten öldürme (*vorsätzliche Tötung-StGB 111*), daha fazla cezayı gerektiren nitelikli kasten öldürme (*Mord-StGB 112*), daha az cezayı gerektiren öldürme (*Totschlag-StGB 113*), ağır yaralama (*schwere Körperverletzung-StGB 122*), basit yaralama (*einfache Körperverletzung-StGB 123*), saldırı (*Tätlichkeiten-StGB 126*), rehin alma (*Geiselnahme-StGB 185*), soygun (*Raub-StGB 140*), yağma (*Erpressung-StGB 156*), tehdit (*Drohung-StGB 180*), kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma ve kaçırma (*Freiheitsberaubung und Entführung-StGB 183*) gibi suçlar gösterilmektedir⁹²⁷.

Burada akla gelecek soru, şiddet içermeyen ve fakat TFÖDUS'nin finansmanının yasakladığı fiillerin işlenmesi amacıyla fon toplanması veya sağlanması halinde İsviçre CK.'nın 260^{quinqies} maddesinde düzenlenen suçun oluşup

⁹²⁵ 2012 yılında İsviçre Federal Mahkemesi PKK'nın merkezi silahlı yapıları HPG ve TAK'ın İsviçre CK.'nin 260ter maddesi anlamında suç örgütü olduğuna karar vermiştir. Aynı şekilde İtalyan Kızıl Tugayları, El Kaide de Federal Mahkeme tarafından suç örgütü olarak kabul edilmektedir. Bkz.: **CDCT, Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland**, 2021, s. 2.

⁹²⁶ İsviçre'de 2022 yılında 46687 şiddet suçu (*Gewaltstraftaten*) kaydedilmiş olup, bunların 1942'si ciddi olarak değerlendirilmiştir. Bkz.: **Schweizerische Eidgenossenschaft Bundesamt für Statistik, Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS), Jahresbericht 2022 der polizeilich registrierten Straftaten, Kriminalität und Strafrecht**, Neuchâtel 2023, s. 6, 29.

⁹²⁷ **Schweizerische Eidgenossenschaft Bundesamt für Statistik, Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS), Jahresbericht 2022 der polizeilich registrierten Straftaten.**

oluşmayacağıdır. Bu duruma FATF'nin 2016 yılı karşılıklı değerlendirme raporunda da dikkat çekilmiştir⁹²⁸. Rapora göre, TFÖDUS'nin yasakladığı, nükleer madde hırsızlığı veya hava trafiğinin engellenmesi gibi eylemler, İsviçre CK.'da suç olarak kabul edilse dahi olayın koşullarına göre bu tür eylemler, şiddete başvurmadan da işlenebilecektir. Bu gibi hallerde, malvarlığı değeri toplama veya sağlama fiilleri, ancak şiddete başvurulması veya İsviçre CK.'nın 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında terör örgütünün faaliyetlerine yardım olarak nitelendirilmesi halinde cezai sorumluluğun doğacağı ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, “*El-Kaide, Deaş ve İlgili Örgütlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun*”un⁹²⁹ 2 nci maddesine göre, bu kanun ile yasaklanan örgütlerin faaliyetlerine maddi her türlü destekte bulunmak suç olarak kabul edilmiştir⁹³⁰.

FATF'ye göre, İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçu, sadece “*halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçu finanse etme*” fiilini kapsama almakta, yoksa, niyet her ne olursa olsun bir terör örgütünü veya teröristi finanse etme eylemini kapsamamaktadır. Yine FATF'ye göre, “*El-Kaide, Deaş ve İlgili Örgütlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun*”un 2 nci maddesinde, finansmanın amacına bakılmaksızın bu kanunda yasaklanan grupların herhangi bir nedenle finansmanının suç olarak kabul edildiğine dikkat çekilmektedir⁹³¹. Ancak belirtilmelidir ki, “*El-Kaide, Deaş ve İlgili Örgütlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun*” 31/12/2018 tarihinde yürürlükten kalkmak üzere 01/01/2015 tarihinde yürürlüğe girmiş, 15/06/2018 tarihinde kabul edilen bir yasayla yürürlük tarihi 31/12/2022 tarihine kadar uzatılmıştır⁹³². “*Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve Ek Protokolününün Onaylanması ve Uygulanması ile Terörizm ve Örgütlü*

⁹²⁸ FATF, Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 163. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-switzerland-2016.html> (E.T. 04/12/2023).

⁹²⁹ Bundesgesetz über das Verbot der Gruppierungen «Al-Qaïda» und «Islamischer Staat» sowie verwandter Organisationen, vom 12. Dezember 2014 (Stand am 1. Januar 2019). Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2014/764/en> (E.T. 11/12/2023).

⁹³⁰ FATF, Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 163.

⁹³¹ FATF, Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 163.

⁹³² Bundesgesetz über das Verbot der Gruppierungen «Al-Qaïda» und «Islamischer Staat» sowie verwandter Organisationen, 15 Juni 2018, AS 2018 3345. Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2018/542/de> (E.T. 11/12/2023).

*Suçlara Karşı Ceza Hukuku Araçlarının Güçlendirilmesi Hakkında 25/09/2020 tarihli Federal Kararname*⁹³³ ile 01/07/2021 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. “*El-Kaide, Deaş ve İlgili Örgütlerin Yasaklanması Hakkında Federal Kanun*”u yürürlükten kaldıran söz konusu Federal Kararname ile birlikte İsviçre CK.’nın suç örgütlerini düzenleyen 260ter maddesi değiştirilerek terör örgütleri de madde kapsamına alınmıştır.

İsviçre CK.’nın 260ter maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, bir örgütün “*şiddet içeren suçları (Gewaltverbrechen) işlemek veya bu suçlar yoluyla zenginleşmek amacını*” gütmesi halinde suç örgütü, “*halkı korkutmak veya bir Devleti ya da uluslararası bir kuruluşu bir şey yapmaya veyahut da yapmaktan kaçınmaya zorlamak için şiddet içeren suçları (Gewaltverbrechen) işleme amacını*” gütmesi halinde ise terör örgütü vasfını kazanacağı belirtilmiştir⁹³⁴. Her kim ki, bu neviden örgütlere katılırsa on yılı aşmayan hapis veya para cezasıyla cezalandırılacaktır. Aynı fıkranın (b) bendinde, bu neviden örgütlerin faaliyetlerinin **desteklenmesi** de suç olarak kabul edilmiştir.

İsviçre CK.’nın 260^{quinqüies} maddesinde, halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçun finansmanı suç olarak düzenlenirken, 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde suç veya terör örgütüne destek olmak fiili düzenlenmektedir. İsviçre CK.’nın 260^{quinqüies} maddesi kapsamında fon sağlama veya toplama fiilinin belli siyasi amaçlarla şiddet suçlarına yönelik olması gerekmektedir. Ancak 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında terör örgütlerinin faaliyetlerinin desteklenmesinde bunun belli bir suçla yönelik olmasına gerek yoktur. Bir suç veya terör örgütüne katılım veya üye olma, failin örgütle bütünleşmesini ve örgütün suç teşkil eden amacıyla ilgili olarak aktif olmasını gerektirmektedir. Bir suç veya terör örgütünün faaliyetlerine destek vermek ise, herhangi bir katkıda bulunmaktan ibaret kabul edilmektedir. Failin örgütün faaliyetlerini genel bir şekilde desteklemesi yeterlidir.

⁹³³ **Bundesbeschluss vom 25. September 2020 über die Genehmigung und die Umsetzung des Übereinkommens des Europarats zur Verhütung des Terrorismus mit dem dazugehörigen Zusatzprotokoll sowie über die Verstärkung des strafrechtlichen Instrumentariums gegen Terrorismus und organisierte Kriminalität**, 25 Sept. 2020, AS 2021 360. Bkz.: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2021/360/de> (E.T. 11/12/2023).

⁹³⁴ 2012 yılında İsviçre Federal Mahkemesi PKK’nın merkezi silahlı yapıları HPG ve TAK’ın İsviçre CK.’nın 260ter maddesi anlamında terör örgütü olduğuna karar vermiştir. Aynı şekilde İtalyan Kızıl Tugayları, El Kaide de Federal Mahkeme tarafından terör örgütü olarak kabul edilmektedir. Bkz.: **CDCT, Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland**, 2021, s. 2.

İştirakte olduğu gibi, bu destek ile belirli bir suç arasında doğrudan bir bağlantı olması şart değildir⁹³⁵.

İsviçre Federal Mahkemesi'ne göre, fon sağlayan kişinin, katkısının, örgütün suç teşkil eden amacına hizmet edebileceğini bilmesi veya bu olasılığı öngörmesi ve kabul etmesi gerekmektedir. Ancak fonun herhangi bir terör eylemi ile bağlantılı şekilde sağlanması lüzumlu değildir⁹³⁶.

Bunun yanısıra, firari bir terör suçlusuna verilecek bazı destekler, İsviçre CK.'nın 305 inci maddesinde düzenlenen kolluk kuvvetlerini engellemek kapsamında suçlulara yardım etme fiili olarak nitelendirilebilecektir⁹³⁷.

b. Fail

İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesinin birinci fıkrasında fail, “*halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçu finanse etme kastıyla malvarlığı değerini toplayan veya sağlayan*” kimse olarak gösterilmiştir. O halde bu suçun faili, ceza sorumluluğu bulunan herhangi bir gerçek kişi olabilecektir. Bunun yanısıra, İsviçre ceza hukukunda şirketlerin suç faili olabileceği hususu 2003 yılında ceza kanununda yapılan değişiklikle kabul edilmiştir. İsviçre'nin dünya ekonomisindeki yerinin bu düzenlemenin yapılmasını gerekli kıldığı belirtilmektedir⁹³⁸.

İsviçre'de benimsenen sisteme göre, şirketlerin gerçek ve ikincil nitelikte olmak üzere iki tür cezai sorumluluğunun (*liability under the criminal law*) bulunduğu kabul edilmektedir. Gerçek ceza sorumluluğunda, şirketler organizasyonel yapılarındaki sorunlar nedeniyle bizzat sorumludur. İkincil nitelikteki ceza sorumluluğunda ise, şirketin yapısındaki bozukluk nedeniyle gerçek kişi sorumlu tespit edilemiyorsa yine şirketin ceza sorumluluğu gündeme gelmektedir⁹³⁹.

⁹³⁵ CDCT, *Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland*, 2021, s. 2.

⁹³⁶ BGE, 128 II 355.

⁹³⁷ FATF, *Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures*, September 2016, s. 163.

⁹³⁸ Ramazan Arıtürk, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, Ankara: Seçkin Y., 2022, s. 132.

⁹³⁹ Arıtürk, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 132.

Şirketlerin ceza sorumluluğu İsviçre CK.'nın 102 nci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında gerçek ve ikincil nitelikte ceza sorumluluğuna ilişkin şartlar belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, ticari faaliyetlerin yürütülmesi sırasında işlenen fiilin İsviçre CK.'nın 260ter, 260^{quinqies}, 305bis, 322ter, 322^{quinqies}, 322^{septies} birinci fıkrası veya 322^{octies} maddelerinde düzenlenen suçlar kapsamında kalması halinde, ilgili şirketin bu suçların işlenmesini önleme noktasında, makul tüm organizasyonel önlemleri almaması durumunda, herhangi bir gerçek kişinin cezai sorumluluğuna bakılmaksızın tüzel kişinin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Görüleceği üzere İsviçre CK.'nın 260^{quinqies} maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu da bu kapsama alınmıştır.

c. Konu

İncelenen suç tipinin konusu, malvarlığı değeridir. 260^{quinqies} maddesinin birinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesi için malvarlığı değerinin (*Vermögenswerte*) sağlanması veya toplanması cezalandırılacaktır. Ancak, fail tarafından sağlanacak veya toplanacak malvarlığı değeri bu maddede tanımlanmış değildir. FATF'nin 2016 yılı karşılıklı değerlendirme raporunda, bu terimin TFÖDUS'taki fon kavramını karşıladığı ifade edilmiştir⁹⁴⁰.

D. Suçun Manevi Unsuru

260^{quinqies} maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Suç tanımında, “*her kim halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçu finanse etme kastıyla malvarlığı değeri toplar veya sağlarsa*” denilmek suretiyle suçun manevi unsurunun kasıt olduğu açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Failin, suçun kanuni tanımına uygun fiili gerçekleştirmek amacıyla kasten hareket etmesi (*Absicht*) şarttır. Failin iradesi, neticeyi gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır.

⁹⁴⁰ FATF, Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016, s. 164.

Failin halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren **bir suç** **finanse ettiğini biliyor ve bunu istiyor olması gereklidir.** Suç tanımında geçen “*absicht*” ibaresi dolayısıyla bu suçun manevi unsuru bakımından isteme unsurunun ön planda olduğu ve birinci dereceden doğrudan kastın (*dolus directus ersten Grades*) arandığı söylenebilir. Bunu destekler nitelikte, 260^{quinquies} maddesinin ikinci fıkrasında, failin terörizmin finansmanı ihtimalini sadece kabul etmesi halinde, bu madde kapsamında suçun oluşmayacağı belirtilmiştir.

İsviçre CK.’nın 12 nci maddesinde, kanunda aksi yazılı olmadıkça suçun kasten (*vorsatz*) işlenebileceği belirtilmiştir. Terörizmin finansmanı suçunun taksirli (*Fahrlässigkeit*) halinin cezalandırılacağına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

E. Hukuka Uygunluk Nedenleri

a. Finansmanın Demokratik Bir Rejimin veya Hukuk Devletinin Kurulması yahut İnsan Haklarının Korunması Amacıyla Sağlanması veya Toplanması

Söz konusu hukuka uygunluk nedeni 260^{quinquies} maddesinin üçüncü fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, finansmanın demokratik bir rejimin veya hukuk devletinin kurulması yahut insan haklarının korunması amacıyla sağlanması veya toplanması halinde, bu suç oluşmayacaktır.

b. Silahlı Çatışmaların Yürütülmesine İlişkin Uluslararası Hukuk Kurallarını İhlal Etmeyen Eylemlerin Desteklenmesi

Söz konusu hukuka uygunluk nedeni 260^{quinquies} maddesinin dördüncü fıkrasında açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre, finansmanın silahlı çatışmaların yürütülmesine ilişkin uluslararası hukuk kurallarını ihlal etmeyen eylemlerin desteklenmesi amacıyla sağlanması veya toplanması halinde, bu suç oluşmayacaktır.

c. Uluslararası Kızılhaç Komitesi Tarafından Sağlanan İnsani Yardım Hizmetleri

İsviçre CK.'nın 260ter maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, Uluslararası Kızılhaç Komitesi (*International Committee of the Red Cross-ICRC*) gibi tarafsız bir insani yardım kuruluşu tarafından sağlanan insani yardım faaliyetleri bakımından bir suç veya terör örgütü faaliyetinin desteklenmesine ilişkin 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uygulanmayacaktır.

12/08/1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri⁹⁴¹ ⁹⁴² dört farklı uluslararası muahededden oluşmaktadır. Bunlar, “*Harb Halindeki Silâhlı Kuvvetlerin Hasta ve Yaralılarının Vaziyetlerinin Islahı Hakkında Cenevre Sözleşmesi*”, “*Silâhlı Kuvvetlerin Denizdeki Hasta, Yaralı ve Kazazedelerinin Vaziyetlerinin Islahı Hakkında Cenevre Sözleşmesi*”, “*Harb Esirleri Hakkında Tatbik Edilecek Muameleye Dair Cenevre Sözleşmesi*” ve “*Harb Zamanında Sivillerin Korunması Hakkında Cenevre Sözleşmesi*”dir.

Bu Sözleşmelerin 3 üncü maddeleri ortaktır ve “*Milletlerarası Kızılhaç Komitesi gibi tarafsız insani bir teşkilât, anlaşmazlık halindeki taraflara hizmetlerini arzdebilecektir*” hükmünü ihtiva etmektedir⁹⁴³. İsviçre CK.'nın 260ter maddesi, anılan sözleşme hükümlerine atıf yaparak, suç veya terör örgütlerine destek olmak suçu (260ter/1-b) bakımından özel bir hukuka uygunluk nedeni öngörmüştür. Hemen belirtilmelidir ki, bu hukuka uygunluk nedeni, birinci dereceden doğrudan kastla işlenebilen ve bir fiille doğrudan ilişkilendirilebilen 260^{quinqies} maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu için öngörülmemiştir.

F. Yabancı Uyruklu Failin Sınırdışı Edilmesi

İsviçre CK.'nın 66a maddesinin birinci fıkrasının (I) bendi uyarınca yabancı uyruklu bir kişinin terörizmin finansmanı suçundan hüküm giymesi halinde mahkeme kararıyla bir süreliğine sınırdışı edilmesi söz konusudur. Ancak aynı maddenin ikinci ve

⁹⁴¹ Cenevre Sözleşmeleri, 21/01/1953 tarih ve 6020 sayılı Türkiye’de Harb Felâketzedelerinin Himayesine Dair 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmelerinin Onanması Hakkında Kanun ile iç hukuka dahil edilmiştir. [R.G. 30/01/1953, 8322]

⁹⁴² Cenevre Sözleşmeleri, İsviçre namına dönemin Dışişleri Bakanı **Max Petitpierre** tarafından imzalanmıştır.

⁹⁴³ **Zeki Mesud Alsan**, “1949 Cenevre Sözleşmeleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1950 (7/3), s. 42.

üçüncü fıkralarındaki durumlarda mahkeme sınırdışı etme kararı vermekten takdiren kaçınabilecektir.

5. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ta terörizmin finansmanı suçu, 2000 yılında yürürlüğe giren Terörizm Kanunu'nun (*Terrorism Act 2000*)⁹⁴⁴ “*terörist mülkiyeti*” başlıklı III. Kısımında düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin TFÖDUS'a uygun ve yeterince kapsamlı olduğu FATF raporlarında belirtilmektedir⁹⁴⁵.

Terörizm Kanunu'nun 14 üncü maddesinde terörist mülkiyeti, “*a) terörizm amacıyla kullanılması muhtemel para veya malvarlığı değerleri, b) terör eylemlerinin işlenmesinden elde edilen gelirler, c) terörizm amacıyla gerçekleştirilen eylemlerin gelirleri*” olarak tanımlanmıştır.

Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasında, bir kimsenin terörizm amacıyla kullanılmasını amaçlayarak veya terörizm amacıyla kullanılacağından şüphelenmesi için makul bir sebebin bulunmasına rağmen bir başkasını **para veya malvarlığı değeri sağlamaya davet etmesi** suç olarak düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, bir kimsenin terörizm amacıyla kullanılmasını amaçlayarak veya terörizm amacıyla kullanılacağından şüphelenmesi için makul bir sebebin bulunmasına rağmen bir başkasından **para veya malvarlığı değerini kabul etmesi** fiili suç olarak tarif edilmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise bir kimsenin terörizm amacıyla kullanılacağını veya kullanılabileceğini bilerek veya terörizm amacıyla kullanılacağından şüphelenmesi için makul bir sebebin bulunmasına rağmen bir başkasına **para veya malvarlığı değeri sağlaması** halinde suç işleyeceği hüküm altına alınmıştır. Maddenin dördüncü fıkrasında ise para veya malvarlığı değerinin bağış, ödünç vs. herhangi bir yolla sağlanmasının önem arz etmediği belirtilerek “sağlama” fiili oldukça geniş tutulmuştur.

Kanunun 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında, **terörist malvarlığı değerini kullanmak** ve ikinci fıkrasında terörizm amacıyla kullanılmasını amaçlayarak veya

⁹⁴⁴ **Terrorism Act 2000**, bkz.: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents> (E.T. 05/03/2024).

⁹⁴⁵ **FATF**, Mutual Evaluation Report, United Kingdom, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2018, s. 179. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/mer/MER-United-Kingdom-2018.pdf> (E.T. 05/03/2024).

terörizm amacıyla kullanılacağından şüphelenmesi için makul bir sebebinin bulunmasına rağmen **elde bulundurmak** suç olarak düzenlenmiştir.

Kanunun 17 nci maddesinde, paranın veya herhangi bir malvarlığı değerinin terörizm amacıyla kullanılacağını veya kullanılabileceğini bilerek veya terörizm amacıyla kullanılacağından şüphelenilmesi için makul bir sebep bulunmasına rağmen **başkasının kullanımına sunulmasını sağlayan bir anlaşmaya girilmesi** suç olarak tarif edilmiştir.

Kanunun 17A maddesinde, sigorta sözleşmelerine ilişkin birtakım suçlar tanımlanmıştır. Maddenin birinci fıkrasında bir **sigortacının sigorta sözleşmesi kapsamındaki bir ödemeyi, ödemenin tamamen veya kısmen terörizm amacıyla yapılan bir talebin karşılığı olarak yapması** halindeki cezai sorumluluğu düzenlenmiştir. Cezai sorumluluğun doğabilmesi için sigortacının ödemenin böyle bir talebe yanıt olarak yapıldığını veya yapılabileceğini bilmesi ya da bundan şüphelenmek için makul nedenlerinin bulunması şarttır.

Son olarak ifade edelim ki, Birleşik Krallık'ta malvarlığı değerlerinin dondurulması, 2001 yılında kabul edilen Terörle Mücadele, Suç ve Güvenlik Kanunu (*Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001*)⁹⁴⁶ kapsamında ele alınmaktadır.

6. ABD

A. Terörizmin Finansmanı Suçunun İhdası

1994 tarihli Şiddet Suç Kontrolü ve İlke Uygulama Kanununun (*Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994*) 12 nci başlığındaki düzenleme ile U.S.C.'nin "*crimes and criminal procedure*" isimli 18 inci başlığı altında bulunan "*suçlar*" başlıklı 1 nci kısmının "*terörizm*" başlıklı 113B bölümüne "*teröristlere maddi destek sağlanması*" (*providing material support to terrorists*) başlıklı 2339A maddesi

⁹⁴⁶ **Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001**, bkz.: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents> (E.T. 05/03/2024).

eklenmiştir⁹⁴⁷. Böylece terörizmin finansmanı olarak düşünülebilecek bir dizi fiil 1994 yılında ilk kez bağımsız bir suç tanımına kavuşturulmuştur.

Bağımsız bir suç olarak tanımlanmasına kadar, terörizmin finansmanının, suç gelirlerinin aklanmasına ilişkin hükümlere göre ele alındığı daha önce aktarılmıştı.⁹⁴⁸ Gerçekten de ABD’de terörizmin finansmanına ilişkin özel düzenleme yapılarına kadar bu tür fiillerin tersine kara para aklamayı suç sayan 18 U.S.C.’nin “*reacketeering*” başlıklı 95 inci bölümü altında 1956 ncı maddesi kapsamında cezalandırılacağı belirtilmekteydi⁹⁴⁹. 1956 (a) (2) (A) hükmünde yasadışı faaliyetlerin (*specified unlawful activity-SUA*) yürütülmesini desteklemek amacıyla ABD’den ABD dışına fon transfer eden kişinin cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Ancak bu düzenlemeler terörizmin finansmanına ilişkin özel durumları gözetmemesi ve belli eksiklikleri bünyesinde taşıdıkları ileri sürülerek eleştirilmiştir⁹⁵⁰.

Halihazırda, 18 U.S.C.’nin “*terörizm*” başlıklı 113B bölümü altında 2339A, 2339B ve 2339C maddeleri incelendiğinde ABD’de federal düzeyde terörizmin finansmanı suçu olarak tanımlanan belli fiiller karşılığında cezai yaptırımın öngörüldüğü anlaşılmaktadır⁹⁵¹.

B. Teröristlere Maddi Destek Sağlama Suçu (18 U.S.C. 2339A)

“*Teröristlere maddi destek sağlanması*” başlıklı 2339A maddesinde, bir kimsenin bu maddede sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilerek veya kullanılması niyetiyle maddi destek (*material support*) veya kaynak (*resources*) sağlaması (*provide*), desteğin veya kaynağın doğasını, yerini, kaynağını ya da gerçek hak sahibini gizlemesi halinde, cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Maddede söz konusu fiillere teşebbüsün cezalandırılacağı da ayrıca düzenlenmiştir⁹⁵².

⁹⁴⁷ U.S. Government Publishing Office, Violent Crime Control and Law Enforcement Act, Public Law 103-322, Sept. 13, 1994, 108 Stat. 2022.

⁹⁴⁸ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 7.

⁹⁴⁹ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 8.

⁹⁵⁰ Breinholt, “What Is Terrorist Financing”, s. 8.

⁹⁵¹ FATF, Mutual Evaluation Report, United States, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2016, s. 186. Bkz.: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/mer/MER-United-States-2016.pdf.coredownload.inline.pdf> (E.T. 05/03/2024).

⁹⁵² 18 U.S.C. 2339A., Office of the Law Revision Counsel. Bkz.: <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 06/03/2024).

Maddede “uçak veya uçak tesislerinin tahribi [18 U.S.C./32]”, “uluslararası havalimanlarında şiddet [18 U.S.C./37]”, “özel deniz ve yargısal yetki alanlarında kundaklama [18 U.S.C./81]”, “biyolojik silah geliştirmek, üretmek, stoklamak, devretmek, satın almak, bulundurmak [18 U.S.C./175]”, “kimyasal silah geliştirmek, üretmek, elde etmek, devretmek, satın almak, stoklamak, bulundurmak, kullanmak [18 U.S.C./229]”, “Kongre, Kabine ve Yüksek Mahkeme üyelerine yönelik suikast, kaçırma ve saldırı [18 U.S.C./351]”, “yetkisiz şekilde nükleer madde alma, bulundurma, kullanma, devretme, değiştirme, elden çıkarma [18 U.S.C./831]”, “patlayıcı maddelerin ithalatı, ihracatı [18 U.S.C./842-m]”, “plastik patlayıcıyı nakletme, taşıma, devretme, alma, elde bulundurma [18 U.S.C./842-n]”, “patlayıcı madde kullanmak suretiyle mala zarar verme [18 U.S.C./844-f]”, “devletlerarası veya dış ticarete kullanılan bir binaya, araca ya da diğer mallara yakmak veya patlatmak suretiyle zarar verme [18 U.S.C./844-i]”, “Federal tesislerde ateşli silah veya diğer tehlikeli silahla insan öldürme [18 U.S.C./930-c]”, “yabancı bir ülkede kişileri öldürme, kaçırma, yaralamaya yönelik komplo [18 U.S.C./956]”, “soykırım [18 U.S.C./1091]”, “ABD’nin herhangi bir kamu kurumundaki memur veya çalışanın öldürülmesi [18 U.S.C./1114]”, “yabancı yetkililerin, resmi konukların ve uluslararası koruma altındaki kişilerin öldürülmesi [18 U.S.C./1116]”, “ABD’nin herhangi bir kamu kurumuna ait mülklere zarar verme ve bunları yağmalama [18 U.S.C./1361]”, “iletişim hatları, istasyonlar ve sistemlere zarar verme [18 U.S.C./1362]”, “özel deniz ve yargısal yetki alanlarındaki bina ve mülkleri yok etme, zarar verme [18 U.S.C./1363]”, “enerji tesislerine zarar verme [18 U.S.C./1366]”, “ABD Başkanını, seçilmiş gelecek dönem Başkanını, Başkan Yardımcısını, seçilmiş gelecek dönem Başkan Yardımcısını, kanunlara göre Başkan olarak görev yapan herhangi bir kişiyi ve belli diğer kişilere yönelik suikast, kaçırma ve saldırı [18 U.S.C./1751]”, “kara, deniz ve hava toplu taşıma sistemleri ile demiryolu taşıyıcılarına karşı terör saldırısı ve şiddet [18 U.S.C./1992]”, “milli savunma malzemeleri, binaları ve tesislerinin imhası-sabotaj [18 U.S.C./2155]”, “milli savunma malzemeleri, binaları ve tesislerinin kusurlu imali [18 U.S.C./2156]”, “denizde seyrişefere karşı şiddet [18 U.S.C./2280]”, “denizdeki sabit platformlara karşı şiddet [18 U.S.C./2281]”, “kitle imha silahlarının kullanılması [18 U.S.C./2332a]”, “ulusal sınırları aşan terör eylemleri [18 U.S.C./2332b]”⁹⁵³, “kamusal alanların, hükümet tesislerinin, toplu taşıma sistemleri ile

⁹⁵³ Ulusal sınırları aşan terör eylemleri için bkz.: 18 U.S.C. 2332b(g)-(5)-(b). “(i) section 32 (relating to destruction of aircraft or aircraft facilities), 37 (relating to violence at international airports), 81 (relating

altyapı sistemlerinin bombalanması [18 U.S.C./2332f]”, “işkence [18 U.S.C./2340A]”, “çocukları askere alma ve kullanma [18 U.S.C./2442]”, “nükleer tesislere ve yakıta yönelik sabotaj [42 U.S.C./2284]” suçları sayılarak bu suçların işlenmesinde kullanılmak üzere maddi destek ve kaynak sağlamak suç olarak kabul edilmiştir⁹⁵⁴. Sayılan bu suçlar incelendiğinde TFÖDUS’nin ekinde yer alan uluslararası sözleşmelerde yasaklanan fiillerin ABD iç hukukunda suç tanımı olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Hatırlanacak olursa benzer bir düzenlemeye Alman CK.’nın 89c maddesinin birinci fıkrasında yer verilmiştir.

Bu düzenlemeden hareketle, sayılan bu suçların faillerinin terör suçlusu veya terörist olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır. Nitekim maddenin başlığı “*teröristlere*

to arson within special maritime and territorial jurisdiction), 175 or 175b (relating to biological weapons), 175c (relating to variola virus), 229 (relating to chemical weapons), subsection (a), (b), (c), or (d) of section 351 (relating to congressional, cabinet, and Supreme Court assassination and kidnaping), 831 (relating to nuclear materials), 832 (relating to participation in nuclear and weapons of mass destruction threats to the United States) 2 842(m) or (n) (relating to plastic explosives), 844(f)(2) or (3) (relating to arson and bombing of Government property risking or causing death), 844(i) (relating to arson and bombing of property used in interstate commerce), 930(c) (relating to killing or attempted killing during an attack on a Federal facility with a dangerous weapon), 956(a)(1) (relating to conspiracy to murder, kidnap, or maim persons abroad), 1030(a)(1) (relating to protection of computers), 1030(a)(5)(A) resulting in damage as defined in 1030(c)(4)(A)(i)(II) through (VI) (relating to protection of computers), 1114 (relating to killing or attempted killing of officers and employees of the United States), 1116 (relating to murder or manslaughter of foreign officials, official guests, or internationally protected persons), 1203 (relating to hostage taking), 1361 (relating to government property or contracts), 1362 (relating to destruction of communication lines, stations, or systems), 1363 (relating to injury to buildings or property within special maritime and territorial jurisdiction of the United States), 1366(a) (relating to destruction of an energy facility), 1751(a), (b), (c), or (d) (relating to Presidential and Presidential staff assassination and kidnaping), 1992 (relating to terrorist attacks and other acts of violence against railroad carriers and against mass transportation systems on land, on water, or through the air), 2155 (relating to destruction of national defense materials, premises, or utilities), 2156 (relating to national defense material, premises, or utilities), 2280 (relating to violence against maritime navigation), 2280a (relating to maritime safety), 2281 through 2281a (relating to violence against maritime fixed platforms), 2332 (relating to certain homicides and other violence against United States nationals occurring outside of the United States), 2332a (relating to use of weapons of mass destruction), 2332b (relating to acts of terrorism transcending national boundaries), 2332f (relating to bombing of public places and facilities), 2332g (relating to missile systems designed to destroy aircraft), 2332h (relating to radiological dispersal devices), 2332i (relating to acts of nuclear terrorism), 2339 (relating to harboring terrorists), 2339A (relating to providing material support to terrorists), 2339B (relating to providing material support to terrorist organizations), 2339C (relating to financing of terrorism), 2339D (relating to military-type training from a foreign terrorist organization), or 2340A (relating to torture) of this title; (ii) sections 92 (relating to prohibitions governing atomic weapons) or 236 (relating to sabotage of nuclear facilities or fuel) of the Atomic Energy Act of 1954 (42 U.S.C. 2122 or 2284); (iii) section 46502 (relating to aircraft piracy), the second sentence of section 46504 (relating to assault on a flight crew with a dangerous weapon), section 46505(b)(3) or (c) (relating to explosive or incendiary devices, or endangerment of human life by means of weapons, on aircraft), section 46506 if homicide or attempted homicide is involved (relating to application of certain criminal laws to acts on aircraft), or section 60123(b) (relating to destruction of interstate gas or hazardous liquid pipeline facility) of title 49; or (iv) section 1010A of the Controlled Substances Import and Export Act (relating to narco-terrorism).”

⁹⁵⁴ FATF, Mutual Evaluation Report, United States, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2016, s. 186; 18 U.S.C. 2339A, Office of the Law Revision Counsel.

maddi destek sağlanması” şeklindedir. Ancak suç tanımında, bu fiillerin işleyen faillere maddi destek veya kaynak sağlanması şeklinde bir düzenleme yapılmamış, bu fiillerin işlenmesinde kullanılacağını bilerek veya kullanılması niyetiyle maddi destek veya kaynak sağlanması, desteğin veya kaynağın doğasının, yerinin, kaynağının ya da gerçek hak sahibinin gizlenmesi yasaklanmıştır. Bir kişiye maddi destek ve kaynak sağlanmasının suç teşkil edebilmesi, o kişinin daha önceden terör suçlusu olarak hüküm giymiş olması şartına bağlı değildir. Önemli olan sağlanan maddi destek veya kaynağın kanunda sayılan bu fiillerin işlenmesinde kullanılacağını biliniyor bilinmediği veya kullanılması niyetiyle veriliyor verilmediğidir. Failin buna yönelik kastının bulunması gerekmekte olup suçun taksirle işlenemeyeceği belirtilmektedir⁹⁵⁵.

Hemen belirtelim ki, sağlanan maddi destek veya kaynağın kanunda sayılan suçların işlenmesinde fiilen kullanılmasına lüzum bulunmamaktadır. Belirleyici olan husus, sağlanan maddi destek veya kaynağın, kanunda sayılan bu fiillerin işlenmesinde kullanılacağını bilerek veya kullanılması niyetiyle veriliyor verilmediğidir. Nitekim *United States v. Hassoun* davasında Temyiz Mahkemesi kararının III. Kısımında “§ 2339A, unsurları itibariyle, amaç suça ‘hazırlık için’ verilen maddi desteği suç saymaktadır, yani amaç suçun henüz tamamlanmış olması gerekmemektedir” değerlendirmesi yapılmıştır. Mahkeme, Hükûmetin 18. U.S.C.’nin 956 ncı maddesinde düzenlenen “yabancı bir ülkede kişileri öldürme, kaçırma, yaralamaya yönelik komplo” suçunun işlenmesinde kullanılacağını fail tarafından bilindiğini ispatlamasını istemiştir. Böyle bir ispatın olmaması durumunda maddi destek veya kaynak sağlayan failler sadece 2339A kapsamında sorumlu tutulacaktır. Mahkeme, Hükûmetin sanık hakkında daha güçlü deliller ortaya koyabilmesi halinde, doğrudan 18. U.S.C.’nin 956 ncı maddesinde düzenlenen suçtan sorumlu tutulabileceğine işaret etmiştir⁹⁵⁶.

Maddenin (b) bendine göre, “*maddi destek veya kaynaklar*” (*material support or resources*) ilaç ve dini materyaller hariç olmak üzere, para, parasal araçlar, finansal güvence, finansal hizmet, konaklama, eğitim, uzman tavsiyesi veya yardımı, güvenli ev, sahte belge veya kimlik, iletişim araçları, tesis, silah, zehirli madde, patlayıcı, bir veya daha fazla personel ve ulaşım da dahil olmak üzere her türlü maddi veya manevi mal veya

⁹⁵⁵ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 151.

⁹⁵⁶ *United States v. Hassoun*, United States Court of Appeals, Eleventh Circuit, No. 06-15845, January 30, 2007. Bkz.: <https://caselaw.findlaw.com/court/us-11th-circuit/1287692.html> (E.T. 10/03/2024).

hizmeti kapsamaktadır. Bu fıkrada sayılan eğitimin (*training*) “*genel bilginin dışında, özel ve belirli bir beceriyi kazandırmak üzere verilen bir eğitim*” olması gerektiği, uzman tavsiyesi veya yardımının (*expert advice or assistance*) ise “*bilimsel, teknik veya diğer özel bilgilerden elde edilen tavsiye ve yardım*” anlamına geldiği, fıkranın (2) ve (3) numaralı bendinde açık bir şekilde gösterilmiştir. İşte suçun konusunu, bu fıkrada sayılan maddi ve manevi mal ve hizmetler oluşturmaktadır.

ABD mahkemelerinin kararlarında, seçimlik hareketlerden “*sağlamak*” (*provide*) fiilinin “*vermek (furnish), tedarik etmek (supply), hazır hale getirmek (to make ready), kullanıma sunmak (to make available)*” anlamlarına geldiği yönünde değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu durumda değerli bir şeyin ödünç verilmesi veya geçici bir konaklamanın sağlanması dahi bu suça vücut verebilecek niteliktedir⁹⁵⁷.

Suç tanımının “*her kim*” (*whoever*) ibaresiyle başladığına dikkat çekilerek hem gerçek hem de tüzel kişilerin suçun faili olabileceği belirtilmektedir⁹⁵⁸. Gerçekten de, 1 U.S.C.’nin 1 inci maddesinde “her kim” veya “kişi” (*person*) ibaresinin, özel düzenlemelerde aksi belirtilmediği müddetçe, bireylerin yanı sıra “*şirketleri, ortaklıkları, tüzel kişileri, birlikleri, toplulukları, anonim şirketleri*” kapsadığı hükme bağlanmıştır. Bu sebeple, tüzel kişilerin 2339A maddesinde düzenlenen suçun faili olabilmeleri mümkündür.

Bu suçun soruşturulmasında federal makamların yetkisinin bulunduğu, madde metninde ayrıca hükme bağlanmıştır.

C. Yabancı Terör Örgütlerine Maddi Destek veya Kaynak Sağlama Suçu (18 U.S.C. 2339B)

18. U.S.C. 2339B maddesi Oklahoma City şehir merkezinde yer alan Alfred P. Murrah Federal Binasının 19/04/1995 tarihinde bombalanmasının akabinde 1996 yılında yürürlüğe girmiş bir ceza normudur. Bu normun Kongrenin terör örgütlerinin askeri,

⁹⁵⁷ *United States v. Sattar*, 314 F. Supp. 2d 279, 297 (S.D.N.Y. 2004) için bkz.: **Michael Taxay, Lary Schneider and Katherine Didow**, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, *The United States Attorneys Bulletin (Terrorist Financing)*, United States Department of Justice, V. 62/5, 2014, s. 10.

⁹⁵⁸ **Ahmet Emrah Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2024, s. 158.

siyasi ve sosyal olmak üzere birden fazla kanadı olabileceğini, bu kanatlardan herhangi birine verilen maddi desteğin sonuçta örgütün şiddet içeren faaliyetlerini desteklediği yönündeki kanaatini yansıttığı ifade edilmiştir. Yüksek Mahkeme, *Holder v. Humanitarian Law Project* davasında yabancı bir terör örgütüne (*foreign terrorist organisation-FTO*) verilen herhangi desteğin, önünde sonunda şiddet içeren bir amaca yönlendirilebileceği ve bu tür grupların meşruiyet kazanmalarına yol açabileceği, bu meşruiyetin de grupların varlığını sürdürmesi için üye ve para toplamasını kolaylaştırabileceğini belirtmiştir⁹⁵⁹. Böylece ABD’de 18. U.S.C. 2339B maddesinin getirdiği çok geniş kapsamlı yasaklar, yargı organı tarafından uygun bulunmuştur.

“*Belirli yabancı terör örgütlerine maddi destek veya kaynak sağlamak*” başlıklı 2339B maddesinde, yabancı bir terör örgütüne bilerek maddi destek veya kaynak sağlayan ya da buna teşebbüs eden (*attempt*) veya bu yönde komplo (*conspire*) kuran kimsenin cezai yaptırıma tâbi tutulacağı hükme bağlanmıştır. Bu suçun oluşabilmesi için failin,

- maddi destek veya kaynak sağladığı örgütün işbu maddenin (g)-(6) bendinde tanımlandığı şekliyle bir terör örgütü olduğunu⁹⁶⁰ (*Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası'nın 219 bölümünde [8 U.S.C. 1189] tanımlandığı şekliyle*),
- örgütün terörist faaliyetlerinde bulunduğunu veya bulunuyor olduğunu (*Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası'nın 212(a)(3)(B) bölümünde [8 U.S.C. 1182] tanımlandığı şekliyle*),
- örgütün terörizmle ilgili olduğunu (*1988 ve 1989 Mali Yılları Dış İlişkiler Yetkilendirme Yasası'nın 140(d)(2) bölümünde bölümünde [22 U.S.C. 2256f-(d)-(2)] tanımlandığı şekliyle*),

bilmesi şarttır⁹⁶¹.

⁹⁵⁹ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 10.

⁹⁶⁰ *United States v. Arcila Ramirez*, United States Court of Appeals, Eleventh Circuit, No. 20-10564, 2021. Bkz.: <https://caselaw.findlaw.com/court/us-11th-circuit/2151255.html> (E.T. 10/03/2024).

⁹⁶¹ **18 U.S.C. 2339B**, Office of the Law Revision Counsel. <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 07/03/2024).

8 U.S.C.'nin “*Yabancı terör örgütlerinin belirlenmesi*” başlıklı 1189 uncu maddesine göre⁹⁶², yabancı bir kuruluşun terörist faaliyette bulunması veya terörist faaliyete ya da terörizme girişme niyetinin bulunması ile bu durumun ABD vatandaşlarını veya ulusal güvenliğini tehlikeye sokması halinde, ABD Dışişleri Bakanı tarafından yabancı terörist örgüt (*foreign terrorist organisation-FTO*) olarak belirlenebilecektir. Bildirim üzerine ABD Hazine Bakanı tarafından bu örgütün malvarlıkları dondurulabilecektir. “*Terörist faaliyetler*” 8 U.S.C.'nin 1182 nci maddesinin (a)-(3)-(B) bendinde, “*terörizm*” ise 22 U.S.C.'nin 2656f maddesinin (d)-(2) bendinde tanımlanmıştır. Buna göre terörizm, “*ulus-altı gruplar veya gizli ajanlar tarafından muharip olmayan hedeflere karşı işlenen kasıtlı, siyasi amaçlı şiddet*” olarak tarif edilmektedir⁹⁶³.

Bu maddede tanımlanan suçun oluşabilmesi için, 2339A maddesinden farklı olarak, mutlaka ABD Dışişleri Bakanı tarafından 8 U.S.C. 1189 maddesine istinaden listelediği ve belirlediği yabancı bir terör örgütüne maddi destek ve kaynak sağlanması gerekmektedir⁹⁶⁴. 2339A maddesinden farklı olarak, desteğin veya kaynağın doğasının, yerinin, kaynağının ya da gerçek hak sahibinin gizlenmesi fiilleri, bu madde kapsamında suç olarak tanımlanmamıştır.

Maddenin (g)-(4) bendinde maddi destek veya kaynağın, 2339A maddesinde olduğu şekliyle, ilaç ve dini materyaller hariç olmak üzere, para, parasal araçlar, finansal güvence, finansal hizmet, konaklama, eğitim, uzman tavsiyesi veya yardımı, güvenli ev, sahte belge veya kimlik, iletişim araçları, tesis, silah, zehirli madde, patlayıcı, bir veya daha fazla personel ve ulaşım da dahil olmak üzere her türlü maddi veya manevi mal veya hizmeti kapsadığı hükme bağlamıştır.

Belirtilmelidir ki, maddi destek veya kaynağın kapsamında olan “*bir veya daha fazla personel*”in 2339A maddesinden daha farklı bir anlama geldiği 2339B maddesinin (h) bendinde belirtilmektedir. Buna göre, “*hiç kimse, yabancı bir terör örgütüne, söz*

⁹⁶² **8 U.S.C. 1189**, Office of the Law Revision Counsel. <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 07/03/2024).

⁹⁶³ **FATF**, Mutual Evaluation Report, United States, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2016, s. 186; **22 U.S.C. 2656f.**, Office of the Law Revision Counsel. <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 07/03/2024).

⁹⁶⁴ **Taxay, Schneider and Didow**, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 11.

konusu terör örgütünün yönlendirmesi veya kontrolü altında çalışmak veya söz konusu örgütün faaliyetlerini organize etmek, yönetmek, denetlemek veya başka bir şekilde yönlendirmek üzere 1 veya daha fazla kişiyi (kendisi de dahil olabilir) bilerek temin etmedikçe, temin etmeye teşebbüs etmedikçe veya temin etmek için komplo kurmadıkça, "personel" terimiyle bağlantılı olarak bu bölüm kapsamında” kovuşturulamayacaktır. Görüldüğü üzere, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından belirlenen yabancı terör örgütlerine (FTO) maddi destek veya kaynak sağlama suçu kapsamında bir veya daha fazla personel sağlanmanın suç teşkil edebilmesi için, sağlanan personelin söz konusu terör örgütünün yönlendirmesi veya kontrolü altında çalışmak veya söz konusu örgütün faaliyetlerini organize etmek, yönetmek, denetlemek veya başka bir şekilde yönlendirmek üzere konumlandırılması gerekmektedir. ABD’de mahkemelerin genellikle bu daraltılmış tanımın 2339B maddesinde tanımlanan suç bakımından geçerli olduğunu benimsediği belirtilmekle birlikte, *United States v. Augustin* davasında verilen kararda yer alan “§ 2339B(h)'de yer alan ilkelerin § 2339A için geçerli olduğunu varsaysak bile, delillerin mahkumiyetleri desteklemek için yeterli olduğu sonucuna varıyoruz” hükmünün genel değerlendirmeden ayrıldığı aktarılmaktadır⁹⁶⁵.

Bu suçun tanımında da “*her kim*” (*whoever*) ibaresine yer verilmiş olup 1 U.S.C.’nin 1 inci maddesi uyarınca tüzel kişilerin de fail olabilmeleri mümkündür⁹⁶⁶.

ABD’de, Federal ceza hukuku sisteminde, teşebbüs ile ilgili genel bir hükmün bulunmadığı, *United States v. Hite*⁹⁶⁷, *United States v. Hopkins*, *United States v. Joe*, *United States v. Douglas*, *nited States v. Duka* davalarında da bu hususun açık bir şekilde tespit edildiği ve bu nedenle sanığın bir federal suça teşebbüsten sorumlu tutulabilmesi için suç tanımının yapıldığı kanun hükmünde teşebbüse elverişli olduğunun açık bir şekilde yazılması gerektiği belirtilmektedir⁹⁶⁸. İnceleme konusu suç tanımında açıkça teşebbüse yer verilmiş olup bu suç teşebbüse elverişlidir.

⁹⁶⁵ **Taxay, Schneider and Didow**, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 11.

⁹⁶⁶ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 158.

⁹⁶⁷ *United States v. Hite*, United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit, No. 13-3066, October 21, 2014. Bkz.: <https://caselaw.findlaw.com/court/us-dc-circuit/1681320.html> (E.T. 10/03/2024).

⁹⁶⁸ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 166.

D. Terör Eylemlerine Fon Sağlama veya Toplama ya da Bunların Gizlenmesi (18 U.S.C. 2339C)

18 U.S.C. 2339C maddesinde TFÖDUS'nin 2 ve TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde tanımlanmış olan terörizmin finansmanı suçuna benzer bir suç tanımına rastlanmaktadır⁹⁶⁹. “*Terörizmin finansmanına karşı yasaklar*” başlığını taşıyan 2339C maddesinde terörizmin finansmanı suçu düzenlenmekle birlikte, suç tarifinde yer verilen bazı kavramların tanımına ve doğrudan TFÖDUS ekinde yer verilen sözleşmelere de atıf yapılmıştır⁹⁷⁰.

Maddenin (a) bendine göre, her ne suretle olursa olsun, kısmen veya tamamen, belli eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, hukuka aykırı bir şekilde ve kasten, fon (*funds*) sağlanması (*provide*) veya toplanması (*collect*) suçtur ve karşılığında cezai yaptırım uygulanacaktır. Fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller,

- 2339C maddesinin (e)-(7) bendinde sayılan ve ABD tarafından iç hukukta yürürlüğe konulan uluslararası anlaşmalarda⁹⁷¹ yasaklanan eylemler,
- Niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak ya da bir hükûmeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan

⁹⁶⁹ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 11.

⁹⁷⁰ 18 U.S.C. 2339C, Office of the Law Revision Counsel. <https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> (E.T. 08/03/2024).

⁹⁷¹ 2339C maddesinin (e)-(7) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalar şöyledir: *The Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, done at The Hague on December 16, 1970*; *The Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, done at Montreal on September 23, 1971*; *The Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons, including Diplomatic Agents, adopted by the General Assembly of the United Nations on December 14, 1973*; *The International Convention against the Taking of Hostages, adopted by the General Assembly of the United Nations on December 17, 1979*; *The Convention on the Physical Protection of Nuclear Material, adopted at Vienna on March 3, 1980*; *The Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, done at Montreal on February 24, 1988*; *The Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation, done at Rome on March 10, 1988*; *The Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms located on the Continental Shelf, done at Rome on March 10, 1988*; *The International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings, adopted by the General Assembly of the United Nations on December 15, 1997*.

herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler,

şeklinde sayılmıştır. Gerçekten de bu suç tanımı TFÖDUS'nin 2 nci maddesiyle tamamen aynı mahiyettedir. Çalışmamızda incelenen Almanya, Avusturya ve İsviçre'de bu suçun düzenlenişi oldukça farklıdır. Bu ülkelerde özellikle fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiiller, TFÖDUS'un ekindeki uluslararası anlaşmalara atıf yapılarak sayılmamıştır. ABD'de ise TFÖDUS'a kati surette riayet edildiği görülmektedir. Ülkemizde terörizmin finansmanı suçu düzenlenirken fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller hem maddi ceza kanunlarına hem de TFÖDUS'un ekinde yer verilen uluslararası anlaşmalara atıf yapılmak suretiyle belli edilmiştir.

Maddede düzenlenen suçun oluşması için sağlanan veya toplanan fonların belirtilen eylemlerde fiilen kullanılmış olması şart değildir. Önemli olan suç tanımındaki kasıtlı fonun sağlanması veya toplanmasıdır.

ABD'de, Federal ceza hukuku sisteminde, teşebbüs ile ilgili genel bir hüküm bulunmamasıyla birlikte 2339C maddesinin (a)-(2) bendindeki özel hüküm dolayısıyla suç teşebbüse elverişlidir⁹⁷².

Maddenin (c) bendinde, ABD'nin içinde veya dışında bulunan maddi destek veya kaynaklar ile fonların doğasının, yerinin, kaynağının ya da gerçek hak sahibinin gizlemesi suç olarak tanımlanmıştır⁹⁷³. Bu suçun oluşabilmesi için failin, maddi destek veya kaynak ile fonun 18. U.S.C.'nin 2339B maddesini ihlal etmek üzere sağlandığını bilmesi veya bu niyetle hareket etmesi şarttır⁹⁷⁴. 2339C maddesinde tanımlanan gizleme suçuna TFÖDUS'ta yer verilmemiştir. Bu bakımdan söz konusu kanun hükmü TFÖDUS'u aşan bir boyut taşımaktadır.

⁹⁷² *United States v. Hite*.

⁹⁷³ **Taxay, Schneider and Didow**, "What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case", s. 11.

⁹⁷⁴ **18 U.S.C. 2339C**, Office of the Law Revision Counsel; **FATF**, Mutual Evaluation Report, United States, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2016, s. 187.

Maddenin (e)-(4) bendinde “**sağlamak**” (*provide*) fiilinin “*verme (giving), bağışlama (donating) ve iletmeyi (transmitting)*”; “**toplamak**” (*collect*) fiilinin “*artırma (raising) ve teslim almayı (receiving)*” kapsadığı belirtilmiştir⁹⁷⁵.

Maddenin (e)-(1) bendinde suçun konusunu oluşturan fon, “*her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredileri, seyahat çekleri, para havaleleri, hisse senetleri, teminatları, tahvilleri, kredi mektupları*” şeklinde tanımlanmıştır. (e)-(13) bendinde ise maddi destek ve kaynakların ise 2339B maddesinin (g)-(4) maddesi ile aynı anlamda kullanıldığı açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Bu suçun tanımında “her kim” (*whoever*) ibaresine yer verilmiş olup 1 U.S.C.’nin 1 inci maddesi uyarınca tüzel kişilerin de fail olabilmeleri mümkündür⁹⁷⁶.

2339C maddesinin (a) bendinde düzenlenen fon sağlama veya toplama fiilinin karşılığında adli para cezası (*fine*) ve/veya 20 yıla kadar hapis (*imprisoned*), (c) bendinde düzenlenen fonları gizleme suçunun karşılığında adli para cezası ve/veya 10 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.

Bu maddede düzenlenen suçun bir ağır suç (*felony*) olması⁹⁷⁷ nedeniyle, suç failinin gerçek kişi olması halinde hükmedilecek para cezasının üst sınırı 18 U.S.C.’nin 3571 maddesinin (c)-(2) numaralı bendi uyarınca 250.000 USD, bir tüzel kişi olması hâlinde ise para cezasının üst sınırı, aynı maddenin (c)-(3) numaralı bendi uyarınca 500.000 USD olacaktır.

Ayrıca, 2339C maddesinin (f) bendinde, (a) bendi kapsamındaki terörizmin finansmanı suçunun ABD kanunlarına göre kurulmuş bir tüzel kişinin yöneticisi tarafından işlenmesi halinde ayrıca tüzel kişinin en az 10.000 USD tutarında cezaya çarptırılacağı hüküm altına alınmıştır.

⁹⁷⁵ **Taxay, Schneider and Didow**, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 10.

⁹⁷⁶ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 158.

⁹⁷⁷ 18 U.S.C.’nin 16 ncı maddesinin (b) bendi.

ABD’de 2339C maddesinin uygulamasının bazı sebeplerle oldukça sınırlı olduğu belirtilmektedir. İlk olarak bu suç büyük ölçüde 2339A ve 2339B maddesinde tanımlanan suçlarla örtüşmektedir. İkincisi suçun oluşabilmesi için fonun amaç suçların işlenmesinde kullanılacağına bilinmesine yönelik bir kastın aranmasıdır. Malum olduğu üzere bu suç kapsamında belli eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek fonun sağlanması veya toplanması gerekmektedir. Failin kastının fonun yasaklanan fiillerde kullanılması niyetini veya kullanılacağı bilgisini kapsamı şarttır. Üçüncüsü bu suçtan mahkûmiyet için söz konusu kastın ispatlanmasının (*proof of willfulness*) zorluğudur⁹⁷⁸. Halbuki örneğin 2339B maddesinde tanımlanan suçun oluşması için ABD Dışişleri Bakanının belirlediği yabancı terör örgütlerinden (FTO) birine, bu niteliği bilinerek, maddi destek veya kaynağın sağlanması yeterli olacaktır.

E. Değerlendirme

Somut bir vakada bakılması gereken ilk husus maddi destek, kaynak ya da fonun alıcısını belirlemek olmalıdır. Alıcının ABD Dışişleri Bakanı tarafından belirlenmiş olan yabancı bir terörist örgüt (FTO)⁹⁷⁹ olup olmaması, 2339A veya 2339B maddelerinden

⁹⁷⁸ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 11.

⁹⁷⁹ Bu kapsamdaki terör örgütleri ABD Dışişleri Bakanlığının resmi internet sitesinde listelenmiştir. Liste kapsamında hangi örgütün hangi tarihte listeye dahil edildiğinin bilgisi de bulunmaktadır. Bu örgütler şöyledir: “*Segunda Marquetalia, Revolutionary Armed Forces of Colombia – People’s Army (FARC-EP), ISIS-DRC, ISIS-Mozambique, Harakat Sawa’d Misr (HASM), Asa’ib Ahl al-Haq (AAH), Islamic Revolutionary Guard Corps (IRGC), Jama’at Nusrat al-Islam wal-Muslimin (JNIM), al-Ashtar Brigades, ISIS in the Greater Sahara (ISIS-GS), ISIS-West Africa, ISIS-Philippines, ISIS-Bangladesh, Hizbul Mujahideen (HM), al-Qa’ida in the Indian Subcontinent (AQIS), ISIS-Libya, Islamic State’s Khorasan Province (ISIS-K), Jaysh Rijal al-Tariq al-Naqshabandi (JRTN), al-Nusra Front, aka Hay’at Tahrir al-Sham (ANF/HTS) — Jabhat Fath al-Sham Amendment (November 14, 2016) — Hay’at Tahrir al-Sham Amendment (June 1, 2018), ISIS-Sinai Province (formerly Ansar Bayt al-Maqdis)— ISIL Sinai Province Amendment (September 30, 2015), Ansar al-Shari’a in Benghazi, Ansar al-Shari’a in Darnah, Ansar al-Shari’a in Tunisia, al-Mulathamun Battalion, aka al-Murabitoun, Ansaru, Boko Haram, Ansar al-Dine (AAD), Abdallah Azzam Brigades— Marwan Hadid Brigades Amendment (November 2, 2017), Jemaah Anshorut Tauhid (JAT), Indian Mujahideen (IM), Army of Islam (AOI), Jaysh al-Adl (formerly Jundallah)— Jaysh al-Adl Amendment (July 2, 2019), Tehrik-e Taliban Pakistan (TTP), Harakat ul-Jihad-i-Islami (HUJI), al-Qa’ida in the Arabian Peninsula (AQAP) — Ansar al-Shari’a Amendment (October 5, 2012), Kata’ib Hizballah (KH), Revolutionary Struggle (RS), al-Shabaab— al-Hijra Amendment (August 1, 2018), Harakat ul-Jihad-i-Islami/Bangladesh (HUJI-B), Islamic Jihad Union (IJU), ISIS (formerly al-Qa’ida in Iraq)— Islamic State of Iraq Amendment (January 26, 2012)— al-Hayat Media Center and Amaq News Agency Amendments (March 22, 2019), Continuity Irish Republican Army (CIRA), Ansar al-Islam (AAI), Lashkar i Jhangvi (LJ), Jemaah Islamiya (JI), Communist Party of the Philippines/New People’s Army (CPP/NPA), al-Qa’ida in the Islamic Maghreb (formerly Salafist Group for Call and Combat)— AQIM Amendment (February 20, 2008), Asbat al-Ansar (AAA), Al-Aqsa Martyrs Brigade (AAMB), Lashkar-e-Tayyiba (LeT)— Tehrik-e-Tahafuz Qibla Awwal, Tehrik-e-Hurmat-e-Rasool, and Al-Anfal Trust Amendments (June 26, 2014)— Al Muhammadiyah Students Amendment (December 30, 2016)— Tehreek-e-*

hangisinin uygulanacağına karar vermek bakımından önemlidir. Şayet ABD Dışişleri Bakanı tarafından belirlenmiş bir yabancı terör örgütüne maddi destek veya kaynak sağlanıyorsa, büyük ihtimalle 2339B, aksi halde 2339A veya 2339C hükmü uygulama alanı bulacaktır⁹⁸⁰. 2339B hükmünde düzenlenen suç bakımından işaret edilen önemli bir husus, failin kasıt yoğunluğunun azlığı (*lesser intent*) ve bu sebeple suçun manevi unsurunun ispatının kolay olmasıdır. Bu bakımdan soruşturma makamları tarafından söz konusu hükmün daha sık tercih edildiği görülmektedir⁹⁸¹.

2339B maddesi kapsamı dışındaki bir örgütün söz konusu olması halinde, bakılması gereken husus, maddi destek veya kaynağın 2339A veya 2339C maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağı bilinererek veya kullanılması niyetiyle sağlanıp sağlanmadığıdır. Bu iki hükümden hangisinin uygulama alanı bulacağı, somut olayın özelliklerine göre belirlenecektir⁹⁸². Terörizmin finansmanı suçlaması yöneltlen failin, şayet bu amaç suçlardan birinin faili olabileceği değerlendiriliyor ve buna yönelik güçlü deliller bulunuyorsa, soruşturma makamlarınca, davaların muhtemelen ilgili suçlardan yürütülmesi tercih edilecektir. Ancak, örneğin bir kişinin terör örgütüne üye olduğu, bazı suçları örgüt adına fail olarak işlediği yönünde güçlü delillerin bulunmaması halinde, 2339A veya 2339C maddesinde sayılan suçlar kapsamında kalınarak soruşturma yürütülecektir.

Terörizmin finansmanı soruşturmalarında, ilgili makamlarca genellikle paranın izini sürme yönünde de işlemlerin tesis edildiği belirtilmektedir. Bu nedenle fonlar takip edilerek malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirleri uygulamaya konulabilir. ABD'den para çıkarma söz konusu olduğunda, somut olayın özelliklerine göre,

Azadi-e-Kashmir and Milli Muslim League Amendments (April 4, 2018), Jaish-e-Mohammed (JEM), New Irish Republican Army (formerly Real IRA)— New IRA Amendment (June 30, 2023), Islamic Movement of Uzbekistan (IMU), al-Qa'ida (AQ), Abu Sayyaf Group (ASG), HAMAS, Harakat ul-Mujahidin (HUM)— Ansar ul-Ummah Amendment (August 8, 2014), Hizballah, Kurdistan Workers Party (PKK), Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), National Liberation Army (ELN), Palestine Liberation Front (PLF), Palestine Islamic Jihad (PIJ), Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP), PFLP-General Command (PFLP-GC), Revolutionary People's Liberation Party/Front (DHKP/C), Shining Path (Sendero Luminoso, SL)". Daha önce bu kapsamda yer alan ve fakat bir sepele listeden çıkarılan örgütlerin de listesinde yer verilmiştir. Bkz.: **U.S. Department of State Bureau of Counterterrorism, Designated Foreign Terrorist Organisation and De-listed Foreign Terrorist Organisation**, <https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/> (E.T. 10/03/2024).

⁹⁸⁰ **Taxay, Schneider and Didow**, "What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case", s. 13.

⁹⁸¹ **Taxay, Schneider and Didow**, "What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case", s. 14.

⁹⁸² **Taxay, Schneider and Didow**, "What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case", s. 13.

soruşturmalar vergi kaçakçılığı ve aklama suçlaması ekseninde de yürütülebilmektedir⁹⁸³. Son olarak, yürütülen davalar neticesinde 18. U.S.C.’nin 3554 üncü maddesi uyarınca müsadereye de hükmedilebilecektir⁹⁸⁴.

III. BENZER SUÇLARLA MUKAYESE

1. Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 220/7, 314/2-4)

A. Genel Olarak

Silahlı terör örgütüne yardım suçu, terörizmin finansmanı suçuyla karıştırılmaktadır. Bu karışıklığa, mahkeme kararlarında dahi rastlamak mümkündür. Bu nedenle, her iki suç tipi arasındaki önemli farkları ele almak, çalışmamızın inceleme konusu olan terörizmin finansmanı suçunun daha iyi anlaşılmasına hizmet edecektir.

TMK’nın 7 nci maddesinin birinci fıkrasında “*Cebir ve şiddet kullanılarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleriyle, 1 inci maddede belirtilen amaçlara yönelik olarak suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesi hükümlerine göre cezalandırılır. Örgütün faaliyetini düzenleyenler de örgütün yöneticisi olarak cezalandırılır.*” denilmektedir. Anılan hükmün yaptığı atıf dolayısıyla, silahlı terör örgütünün TCK’nın Özel Hükümler Kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” başlıklı beşinci bölümünde “*Silahlı örgüt*” başlıklı 314 üncü maddesinde düzenlendiği ifade edilir. Maddede, “(1) Bu kısmın dördüncü⁹⁸⁵ ve beşinci⁹⁸⁶

⁹⁸³ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 15.

⁹⁸⁴ Sharon Ohen Levin, Carolina A. Fornos, “Using Criminal and Civil Forfeiture to Combat Terrorism and Terrorist Financing”, *The United States Attorneys Bulletin (Terrorist Financing)*, United States Department of Justice, V. 62/5, 2014, s. 43.

⁹⁸⁵ “*Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde şu suçlar düzenlenmiştir: “*Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak (TCK md. 302)*”, “*Düşmanlarla işbirliği yapmak (TCK md. 303)*”, “*Devlete karşı savaşa tahrik (TCK md. 304)*”, “*Temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama (TCK md. 305)*”, “*Yabancı devlet aleyhine asker toplama (TCK md. 306)*”, “*Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma (TCK md. 307)*”, “*Düşman devlete maddi ve mali yardım (TCK md. 308)*”.

⁹⁸⁶ “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümde şu suçlar düzenlenmiştir: “*Anayasayı ihlal (TCK md. 309)*”, “*Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı (TCK md. 310)*”, “*Yasama organına karşı suç (TCK md. 311)*”, “*Yürütme organına karşı suç (TCK md. 312)*”, “*Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyan (TCK md. 313)*”.

*bölimlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir.*⁹⁸⁷ **(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.**” hükmüne yer verilmiştir. Böylece TCK’nın 314 üncü maddesi, hem atıf alan, hem de atıf yapan bir özellik taşımaktadır⁹⁸⁸.

Görüldüğü üzere, TCK’nın 314 üncü maddesinde silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte bu neviden bir örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme hali düzenlenmiş değildir. Bunun yerine, 314 üncü maddenin dördüncü fıkrasında TCK’nın 220 nci maddesinde düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma” suçuna atıf yapılmıştır. Dolayısıyla suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümler, “amaç suçlar, silah unsuru ve yaptırım” özellikli unsurları hariç silahlı terör örgütü suçu için de uygulama alanı bulacaktır⁹⁸⁹.

⁹⁸⁷ Maddenin üçüncü fıkrası 02/03/2024 tarih ve 7499 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 11 inci maddesi ile eklenmiştir. Bkz.: R.G. 12/03/2024, 32487. Değişiklik gerekçesinde, “Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 314 üncü maddesine yeni bir fıkra eklenmektedir. Düzenlemeyle, 314 üncü madde kapsamındaki silahlı örgütler bakımından örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili, müstakil bir suç olarak kabul edilmektedir. Teklifte, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı gereğince 220 nci maddede yapılan değişikliğe uyum sağlanması ve uygulamada meydana gelebilecek tereddütlerin önlenmesi amacıyla bu fiil, doğrudan 314 üncü maddede düzenlenmektedir. Ayrıca, örgüt adına suç işleyen kişi hem işlediği suçtan hem de bu fıkrada düzenlenen örgüt adına suç işleme suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır. Belirtmek gerekir ki, 314 üncü maddede düzenlenen suç, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 3 üncü maddesinde terör suçu olarak kabul edildiği için 3713 sayılı Kanunun 5 inci maddesi uygulanacak ve verilen ceza yarı oranında artırılacaktır.” denilmektedir. **TBMM**, Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karslı ile 124 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Adalet Komisyonu Raporu, Sıra Sayısı: 109. Bkz.: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/Kanun/dfab4c12-e3cd-4d22-a085-018db209a74b> (E.T. 12/03/2024). Ayrıca 7499 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi ile, yukarıdaki değişikliğin doğal bir sonucu olarak, TMK’nın 7 nci maddesinin beşinci fıkrasındaki “220 nci maddesinin altıncı” ibaresi “**314 üncü maddesinin üçüncü**” şeklinde değiştirilmiştir.

⁹⁸⁸ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 112.

⁹⁸⁹ **Evik**, “Silahlı Örgütlenme”, s. 272; **Ahmet Tuna Altunöz**, “Uluslararası Hukuk ve Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Açısından Örgüt Suçları”, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2014, s. 14; **Özgür Çakın**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2015, s.107; **İsmail Dursun**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M. 220)”, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2008, s. 77; **Rahime Erbaş**, “Organised Crime-Related Legislation in the Turkish Criminal Law”, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, C. 3, S. 1, 2015, s. 290; **Aykut Ersa**n, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı’ya Armağan*, C. LXXI, S. 1, 2013, s.391.

TCK'nın 220 nci maddesinde “(1) Kanununun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir. (2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır. (4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur. (5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır. (6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.^{990 991 992} (7) Örgüt içindeki

⁹⁹⁰ Maddenin altıncı fıkrasının önceki hali şöyledir: “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.” Fıkranın bu hali AYM'nin 26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı kararı ile iptal edilmiş ve akabinde 02/03/2024 tarih ve 7499 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi ile bu şekli almıştır. Bkz.: R.G. 12/03/2024, 32487.

⁹⁹¹ AYM'nin 26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı kararında şu değerlendirmelere yer verilmiştir: “belirtilik incelemesi bakımından gözetilmesi gereken bir diğer husus bir kişinin örgüt adına suç işlediğinin kabul edilmesi durumunda örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasıdır. İlke olarak kişinin silahlı örgüte üyelikten cezalandırılabilmesi için eylemlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğu veya bu özellikler olmasa dahi suçun niteliği ile örgütün amacına ulaşma bakımından ancak örgüt üyeleri tarafından işlenip işlenemeyeceği gözetilmeli; örgütle organik bir bağının bulunduğu ve örgütün hiyerarşik yapısı içinde bilerek ve isteyerek hareket ettiği yeterli bir gerekçeyle gösterilmelidir. Buna karşın itiraz konusu kural uygulandığında silahlı örgüte üye olma suçu bakımından aranan belirli şartlar, örgüte üye olmayan ancak örgüt adına suç işleyen bir kimse yönünden aranmamakta ve **her iki kategorideki kimseler arasında herhangi bir ayırım yapılmaksızın örgüte üye olmayan ancak örgüt adına suç işleyen bir kimse örgüt üyesi olarak cezalandırılmaktadır.** Bu itibarla bir kimse silahlı örgütle zayıf da olsa bir şekilde bağlantısı bulunduğu iddia edilen bir suç işlediği gerekçesiyle, örgütle bağlantısı açıkça ortaya konulmaksızın, işlediği suçun yanı sıra gerçek içtima hükümleri uyarınca ayrıca örgüt üyeliğinden de cezalandırılmaktadır. Bu durum, örgüt adına suç işleyen kimsenin örgüt üyelerine göre daha ağır cezalarla karşılaşmasına neden olmaktadır.” AYM, 26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı karar için bkz.: <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2023/183?EsasNo=2023%2F132> (E.T. 12/03/2024). Söz konusu karar 08/12/2023 tarih ve 32393 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve 08/04/2024 tarihinde yürürlüğe girmeden hemen önce 02/03/2024 tarih ve 7499 sayılı Kanununun 10 uncu maddesi ile metindeki şekilde değiştirilmiştir. Böylece örgüt adına suç işleyen kişi örgüte üyelikten değil, 2 yıl 6 aydan 6 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacak, ayrıca suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilecektir.

⁹⁹² AYM'nin 26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı kararı doğrultusunda yapılan değişikliğin gerekçesi şöyledir: “Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında düzenleme yapılmaktadır. Maddenin altıncı fıkrası, Anayasa Mahkemesinin 26/10/2023 tarihli ve E: 2023/132; K: 2023/183 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dört ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir. Söz konusu karar, 8/12/2023 tarihli ve 32393 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Maddenin altıncı fıkrasında yapılan değişiklikle, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınmak suretiyle örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiili, müstakil bir suç olarak düzenlenmektedir. Belirtmek gerekir ki, bu fıkra hükmünün sadece silahlı örgütler

hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir. (8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” hükmüne yer verilmek suretiyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu tanımlanmıştır.

Bu nedenle, silahlı terör örgütüne yardım fiilleri, TCK’nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasındaki “örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.” düzenlemesi kapsamında cezalandırılacaktır⁹⁹³.

Elbette silahlı terör örgütüne yardımdan bahsedilebilmesi için öncelikle ortada bu nitelikte bir örgütün varlığı şarttır. TCK’nın 220 ile 314 üncü maddeleri ve TMK’nın 1 ila 7 nci maddelerine göre şu unsurların varlığı halinde Türk hukuku bakımından silahlı terör örgütünün varlığı kabul edilmelidir⁹⁹⁴: a) **Üye sayısı**⁹⁹⁵: Örgüt en az 3 kişiden oluşmalıdır. b) **Hiyerarşi**⁹⁹⁶: Örgüt mensupları arasında hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. c) **Yöntem**: Örgüt cebir ve şiddet kullanarak baskı, korkutma, yıldırma, sindirme ve tehdit yöntemlerini kullanmalıdır. d) **Amaç ve saik**⁹⁹⁷: Örgüt siyasi amaçlarla faaliyet göstermeli, TMK’nın 1 inci maddesinde sayılan amaçlar doğrultusunda devletin Anayasal düzeni veya devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla birleşmeli ve

hakkında uygulanması nedeniyle suçun cezasının belirlenmesinde maddenin üçüncü fıkrası da dikkate alınmıştır. Ayrıca, örgüt adına suç işleyen kişi hem işlediği suçtan hem de bu fıkra düzenlenmiş örgüt adına suç işleme suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.”

⁹⁹³ **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 107, 108.

⁹⁹⁴ **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 26; **Bodur, Özkul**, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 23-36.

⁹⁹⁵ **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.; 10/06/2008, 2007/9-270 E., 2008/164 K.

⁹⁹⁶ **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.; **Yargıtay 6. CD.** 07/10/2008, 2007/23786 E., 2008/16408 K.; 08/10/2008, 2008/5141 E., 2008/16603 K.

⁹⁹⁷ **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.

faaliyette bulunmalıdır. e) **Elverişlilik, araç ve gereç**⁹⁹⁸: Örgütün, TCK'nın İkinci Kitabının, Dördüncü Kısımının, Dördüncü ve Beşinci Bölümlerinde düzenlenen suçları işlemek amacıyla kurulmuş olup bu amaç suçları işlemeye yeterli derecede silaha sahip olması, silah kullanma imkân ve kabiliyetine sahip olması, en azından örgüt mensuplarının bir kısmının silahlı olması yeterlidir⁹⁹⁹. f) **Devamlılık**¹⁰⁰⁰: Örgüt belli bir devamlılığı gerektirmektedir. Elbette bir örgütün terör örgütü olduğunun tespiti, yukarıdaki unsurların varlığının ortaya konulması suretiyle ancak yargı kararıyla mümkündür^{1001 1002}.

TCK'nın 314 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının atfıyla 220 nci maddesinin yedinci fıkrası kapsamındaki silahlı terör örgütüne yardım suçunun ihdasıyla, bu neviden

⁹⁹⁸ **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.; **Bursa BAM 2. CD.**, 02/07/2020, 2019/807 E., 2020/801 K.

⁹⁹⁹ TCK'nın 314 üncü maddesine atf yapan TMK'nın 7 nci maddesinin birinci fıkrası 5532 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi ile değiştirilmiştir. Madde gerekçesinde, "5237 sayılı Türk Ceza Kanununun silahlı örgüt ve suç işlemek için örgüt kurma suçlarına ilişkin hükümleri göz önünde bulundurularak, 3713 sayılı Kanunun 7 nci maddesi değiştirilmiştir. Değiştirilen birinci fıkraya göre, söz konusu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere, terör örgütü kuranlar, yönetenler ile bu örgüte üye olanlar Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine göre cezalandırılacaktır. **Dikkat edilmelidir ki, burada Türk Ceza Kanununun 314 üncü maddesine yapılan yollama, sadece ceza yaptırımları ile sınırlı değildir. Söz konusu suçun unsurları terör örgütü bakımından da göz önünde bulundurulacaktır. Ayrıca, 314 üncü maddede yapılan atf dolayısıyla terör örgütüyle ilgili olarak da bu maddede yer almayan hususlarda Türk Ceza Kanununun suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin hükümleri uygulanacaktır.**" değerlendirmelerine yer verilmiştir. Kanun değişikliği ve söz konusu gerekçeye rağmen Yargıtay'ın silahlı ve silahsız terör örgütü ayrımı yaptığı, silahsız terör örgütünün varlığı halinde TMK'nın 7 inci maddesinin birinci fıkrasının yollamasıyla TCK'nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki cezanın verilmesi gerektiğine hükmettiğine rastlanmaktadır. Bkz.: **Yargıtay 16. CD.**, 24/10/2017, 2015/1354 E., 2017/5381 K.

¹⁰⁰⁰ **Yargıtay CGK.**, 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.; **Yargıtay 8. CD.**, 13/05/2008, 2007/12848 E., 2008/5496 K.

¹⁰⁰¹ Bu konuda, "Anglo-Sakson hukuk sistemine sahip birçok ülkede bir organizasyonun terör örgütü olarak nitelendirilmesi konusunda yasama veya yürütme organlarına yetki verildiği görülmektedir. Kıta Avrupası ülkelerinde ise özel bir düzenlemeye yer verilmediği ve bu tespitin çoğunlukla ceza mahkemelerine bırakıldığı anlaşılmaktadır." şeklinde yapılan bir değerlendirme için bkz.: **Furkan Yıldız**, "Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 72 (2), 2023, s. 594. Hatırlanacak olursa çalışmamızda incelediğimiz ABD'deki kanuni düzenlemeye göre, ABD Dışişleri Bakanının "yabancı terör örgütlerini (FTO)" belirleyerek listeleme yetkisi verilmiş ve bu örgütlere maddi destek ve kaynak sağlayanların cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

¹⁰⁰² "Bununla birlikte bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığının altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemeye belirlenmesi bir tespit kararıdır (bkz. § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılmaması sonucunu doğurur. Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihatlarının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibat ve iltisak kuran kişilerin kasıtlarının ortaya konulması hayati öneme sahiptir (Ahmet Aslan, B. No: 2021/23949, 6/10/2022, §§ 50-51)." **AYM**, 18/10/2022, 2019/20791 B. No., prg. 50.

örgütlerin varlığı ve eylem kabiliyetlerinin devamlılığını dolaylı da olsa kolaylaştıran davranışların etkili bir şekilde önüne geçmek amaçlanmaktadır¹⁰⁰³. Burada mühim olan, failin örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yaptığı yardımın silahlı terör örgütünü destekleyen, kolaylaştıran ya da garantileyen mahiyette olup olmadığıdır¹⁰⁰⁴. Bu durumda fail, örgüt üyesi olarak cezalandırılacaktır¹⁰⁰⁵.

Yargıtay'a göre, silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması gerekmektedir. Elbette niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğu kabul edilmektedir¹⁰⁰⁶. Görüldüğü üzere, bu

¹⁰⁰³ Çakın, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)", s. 96.

¹⁰⁰⁴ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 108; Ersan, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", s. 387; Çakın, "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)", s. 79.

¹⁰⁰⁵ Daha yakın zamanda AYM'nin 26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K. sayılı kararı ile TCK'nın 220 nci maddesinin altıncı fıkrasındaki örgüt adına işlenen suçlar için faile örgüte üyelikten ceza verileceğine ilişkin düzenlemenin iptali ve neticede 7499 sayılı Kanun ile söz konusu hükümde değişikliğe gidildiğini tekraren hatırlatmalıyız. Gerek AYM kararında gerekse de 7499 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinde yapılan değerlendirmeler, pekâlâ aynı maddenin yedinci fıkrasındaki durum için de yapılabilecektir. Nitekim, örgüt hiyerarşisine dahil olmamakla birlikte örgüte yardım etme suçunda da failin, örgüte üye olmaktan cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Belirtmeliyiz ki, hakkaniyet ve ceza adaleti ilkesi gereğince örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmaksızın örgüte yardım eden kişi ile örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan kişinin fiillerindeki haksızlık içeriği dolayısıyla 02/07/2012 tarih ve 6352 sayılı Kanun'un 85 inci maddesi ile TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasına, "örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir." cümlesi eklenmiştir¹⁰⁰⁵. Ancak, TCK'nın 220 nci maddesinin altıncı fıkrasında da örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kimseye verilecek cezanın yarı oranında indirilebileceği hükme bağlanmıştı. Demek ki, AYM sadece cezada indirim yapılmasını ceza normlarının belirliliği bakımından yeterli görmemiştir. Elbette böyle bir iptal kararına sebep olan diğer bir faktör de, "örgüt adına suç işleme"nin ne anlama geldiği konusundaki belirsizliklerdir. Şayet, "örgüte yardım" için aynı belirsizliğin var olması durumunda benzer bir sonuca ulaşılmasını mümkün kılacaktır.

¹⁰⁰⁶ "Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hakim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir. Silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması aranmaktadır. Ancak niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğunun kabulü gerekir."

durumun yardım etmeden farkı, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olarak daha yoğun, sürekli ve çeşitli faaliyetler içerisine girilmiş olmasıdır¹⁰⁰⁷. Böyle bir durumda artık örgüte yardımdan değil, doğrudan doğruya üyelikten bahsedilerek cezai yaptırım buna göre tayin edilecektir¹⁰⁰⁸. Örgüt üyeliği ile yardımcı birbirinden ayıran unsurlara işaret edilen Yargıtay kararlarına paralel olarak AYM kararlarında da örgüt üyeliği için eylemin “çeşitlik, süreklilik, yoğunluğu” ile failin “hiyerarşik yapıya dahil olması gerektiği” vurgusu yapılmaktadır¹⁰⁰⁹.

B. Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme

a. Terör Örgütünün Propagandası Suçu Açısından Fiillerin Tetkiki

Bilindiği üzere, TMK'nın 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında 2006 yılında 5532 sayılı kanunla yapılan değişiklikten önce, terör örgütü mensuplarına yardım ve örgütün propagandasını yapma fiilleri aynı fıkra da birlikte düzenlenmekteydi. Bu nedenle, yargı kararlarında o dönem maddi veya manevi yardım ayırımı yapıldığı, maddi nitelikteki yardımların silahlı terör örgütüne yardım suçunu, manevi nitelikteki yardımların ise terör

Yargıtay 16. CD., 27/02/2018, 2017/3466 E., 2018/767 K. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 12/03/2024).

¹⁰⁰⁷ **Caner Yenidünya, Zafer İçer**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 19, S. 2, 2013, s. 810.

¹⁰⁰⁸ “Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.11.1991 tarih, Esas 9-242, Karar 305). Yardım teşkil eden hareketin başlı başına suç teşkil etmesi gerekmez. Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise örgüt üyesi olarak da kabul edilebilecektir.” **Yargıtay 3. CD.**, 18/10/2021, 2021/1612 E., 2021/9566 K. için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 15/03/2024).

¹⁰⁰⁹ “5237 sayılı Kanun'un 314. maddesinde yer alan terör örgütüne üye olma suçundan her türlü şüpheden uzak bir şekilde mahkûm edilebilmesi için bir kişinin eylemlerinin sürekliliği, çeşitliliği ve yoğunluğu dikkate alınmalı ve örgütün hiyerarşik yapısına bilerek ve isteyerek dâhil olduğu yeterli bir gerekçe ile ispat edilmelidir. Kişilerin her biri örgüt üyeliğine ilişkin bir parçayı açıklayan ve delil olarak kabul edilen faaliyetleri birleştirilerek olayın bütününe anlaşılması sağlanmalıdır. Kişilerin terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren delillerin birlikte incelenmesi sonucunda delillerin sağlamlığı sınanmalı; her biri terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Kişilerin delil olarak kabul edilen faaliyetleri birbiriyle sınanmalı ve sağlamaları yapılarak birbirlerini tamamlayıp tamamlamadığı ve tutarsızlık içerip içermediği tespit edilmelidir.” **AYM**, 10/06/2021, 2014/6548 B. No., prg. 91. Bkz.: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/6548> (E.T. 15/03/2024). Benzer yönde bir başka karar için bkz.: **AYM**, 22/05/2019, 2014/15440 B. No., prg. 67, 72. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/15440> (E.T. 15/03/2024).

örgütünün propagandası suçunu oluşturacağı kabul edilmekteydi^{1010 1011}. Bu değişiklikten sonra, TMK'nın 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında sadece terör örgütünün propagandası suçu düzenlenmiş olup, yardım fiilleri münhasıran TCK'nın 314 üncü maddesi ile 220 nci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında kalmıştır. Bunun istisnası TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçudur^{1012 1013}.

Yargıtay CGK.'nın 30/04/2019 tarih ve 2017/693 E.-2019/352 K. sayılı kararında, sanığın eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu mu, yoksa silahlı terör örgütünün propagandasını yapmak suçunu mu oluşturduğu hususu tartışılmıştır. Kararda, CGK.'nın 12/02/2008 tarih ve 2007/230 E.-2008/23 K.¹⁰¹⁴ ile 03/03/2009 tarih

¹⁰¹⁰ Yargıtay'ın bir kararında "Sanıkların silahlı terör örgütünün amaç ve faaliyeti doğrultusunda başlatılan imza kampanyası nedeniyle örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak 'ben bir Kürdistanlı olarak, kürdistanda sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum' ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemlerinin silahlı terör örgütünün propagandasını yapma niteliğinde olup hukuki durumlarının 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanlışlıkla yazılı şekilde hüküm tesisi" hukuka aykırı bulunmuştur. **Yargıtay 9. CD.**, 07/12/2006, 2006/5725 E.-2006/6976 K. sayılı bozma ilamı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 16/03/2024).

¹⁰¹¹ "3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nun 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arzetymekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nun 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Amacı Türkiye Cumhuriyetinin hakimiyeti altında bulunan topraklardan bir kısmını silahlı mücadele vererek devlet idaresinden ayırıp bu bölgede Marksist-Leninist ilkelere dayalı bir Kürt devleti kurmak olan PKK terör örgütü elebaşının yakalanması üzerine, örgüt tarafından Kürdistan Demokratik Konfederalizm önderi olarak kabul edilen Abdullah Öcalan'ı sahiplenme kampanyası çerçevesinde sanıkların örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistanda sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Bu itibarla Yerel Mahkeme direnme hükmünün suç vasfındaki yanlışlıkla yazılı nedeniyle bozulmasına karar verilmelidir." **Yargıtay CGK.**, 12/02/2008, 2007/230 E.-2008/23 K. sayılı ilamı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 16/03/2024).

¹⁰¹² **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı, s. 109.

¹⁰¹³ "765 sayılı Türk Ceza Kanunu sistematüğinden tamamen farklı bir anlayışla düzenlenen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, örgütün faaliyetleri doğrultusunda işlenen suçlardan da ayrıca sorumluluk esas kabul edilmiş, yardım etme eylemleri de yaptırım açısından örgüt üyeliği kapsamında değerlendirilerek bağımsız bir şekilde örgüte yardım suçuna yer verilmemiş, gösterdiği vahamet dikkate alınarak örgüte silah sağlama şeklindeki yardım fiilleri 5237 sayılı TCK'nın 315. maddesinde bağımsız olarak, diğer yardım fiilleri ise örgütün niteliğine göre anılan Kanun'un 220 ile 314. maddeleri kapsamında yaptırıma bağlanmıştır." **Yargıtay CGK.**, 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K. sayılı ilam için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/> (E.T. 16/03/2024).

¹⁰¹⁴ Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 13/06/2006 tarih ve 2006/79 E.-2006/124 K. sayılı ilamında, "ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistanda sayın Abdullah Öcalan'ı bir siyasal irade olarak görüyorum ve kabul ediyorum" ibarelerini içeren bildirimleri imzalatmaktan ibaret eylemlerinin terör örgütünün propagandası suçunun boyutlarını aştığı, bu nedenle söz konusu eylemin silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturacağı kanaatine varılmıştır. Yargıtay 9. CD. 07/12/2006, 2006/5725 E.-2006/6976 K. sayılı kararı ile anılan ilk derece mahkemesi kararını bozmuştur. Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin

ve 2008/184 E.-2009/43 K.¹⁰¹⁵ sayılı kararlarına da yansıyan ve daha önceden silahlı terör örgütünün propagandasını yapma suçunu oluşturduğu kabul edilen, örgütün ve amacının toplum içinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak; “*Ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistanda sayın Abdullah Öcalan’ı bir siyasal irade olarak görüyor ve kabul ediyorum.*” ibarelerini içeren bildirimleri/metinleri imzalamak şeklindeki eylemler irdelenmektedir. CGK., uyuşmazlık konusu olayda PKK silahlı terör örgütünün sözde yürütme konseyince alınan kararlar ve yapılan eylem çağruları doğrultusunda başlatılan kampanya doğrultusunda, sanığın, örgütün aldığı bu kararlara ve çağrularına uyup örgüt adına projelendirilen ve ancak çok sayıda insanın katılımı ile gerçekleştirilmesi mümkün olan eylemleri üstlendiğini tespit etmiştir. Terör örgütü elebaşına destek verilmesi ve sahiplenilmesi amacıyla hazırlanan matbu dilekçeyi hem kendi imzalamış hem de başka kişilere ait aynı mahiyetteki çok sayıda dilekçenin posta yoluyla gönderilmesine yönelik işlemlerin tamamlanabilmesi için gereken zarflama ve zarflarda yer alan gönderici ve alıcı kısımlarını doldurma işlerini tamamlamıştır. Söz konusu dilekçelerin Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmek üzere PTT Müdürlüğüne teslimini gerçekleştirmiştir. Yargıtay’a göre bu eylem PKK terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet eden faaliyetlerinden olup silahlı terör örgütüne yardım etme niteliğindedir¹⁰¹⁶.

Bu karara katılmayan ve karşı oy kullanan bir üye, failin üyesi olmadığı bir örgüte, maddi yardımda bulunmak veya yol göstermek, yer sağlamak, somut eylemlerle yön vermek, örgüt üyelerinin bir yerden bir yere geçişini veya konaklamasını sağlamak, gıda, malzeme ve mühimmat sağlamak, para yardımı veya desteğinde bulunmak, harita, plan, proje ve teknolojik destek sağlamak gibi fiillerin, silahlı terör örgütüne yardım

27/03/2007 tarih ve 2007/28 E.-2007/123 K. sayılı kararı ile Yargıtay 9. CD.’nin bozma kararına direnilmiştir. Bunun üzerine ihtilaf Yargıtay CGK.’nin önüne gelmiştir. Yargıtay CGK.’nin 12/02/2008 tarih ve 2007/230 E.-2008/23 K. sayılı ilamı ile “*ben bir Kürdistanlı olarak, Kürdistanda sayın Abdullah Öcalan’ı bir siyasal irade olarak görüyor ve kabul ediyorum*” ibarelerini içeren bildirimleri imzalamaktan ibaret eylemleri, nitelik ve yoğunlukları da dikkate alınmak suretiyle 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.” sonucuna varılarak, 6 karşı oyla birlikte, ilk derece mahkemesinin direnme kararı bozulmuştur.

¹⁰¹⁵ “3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt, yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY’nın 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir.” **Yargıtay CGK.**, 03/03/2009, 2008/184 E.-2009/43 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 17/03/2024).

¹⁰¹⁶ **Yargıtay CGK.**, 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K. Aynı yönde: **Yargıtay CGK.**’nin 07/02/2017 tarih ve 2013/383 E.-2017/60 K. sayılı kararı da aynı yöndedir. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 18/03/2024).

kapsamında ele alınması gerektiği, somut ihtilaftaki fiillerin ise TMK'nın 7 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ele alınması gerektiğini belirtmiştir¹⁰¹⁷. Yine karara katılmayan ve karşı oy kullanan diğer bir üye ise, örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, doküman ve belge saklama, örgüte eleman temini, örgüt üyelerine rehberlik etme, örgüt üyelerinin sipariş ettikleri malzemeleri temin etme, hasta veya yaralı örgüt üyelerini tedavi etme, örgüte ilaç temini gibi fiillerin, silahlı terör örgütüne yardım kapsamında ele alınması gerektiği, somut ihtilaftaki fiillerin ise TMK'nın 7 nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında ele alınması gerektiğini ifade etmiştir¹⁰¹⁸.

¹⁰¹⁷ “Gerek öğretide gerekse Yargıtay içtihatlarında açıklandığı üzere, TCK'nın 220/7 maddesi kapsamındaki yardımdan söz edebilmek için öncelikle üyesi olmadığı suç örgütüne maddi yardımda bulunmak veya yol göstermek, yer sağlamak, somut eylemlerle yön vermek, örgüt üyelerinin bir yerden bir yere geçişini veya konaklamasını sağlamak, özgür irade ile gıda, malzeme ve silah mühimmatı ya da para yardımında veya desteğinde bulunmak, harita, plan, proje ve hatta teknolojik destek sağlamak gerekmektedir. Somut olayımızda; sanığın örgütün ve amacının toplum içerisinde benimsenmesini sağlamaya yönelik olarak 'Sanık ile arkadaşlarının yasadışı PKK terör örgütü sözde yürütme konseyince 18 Mayıs 2008 tarihi öncesinde alınan karar üzerine başlatılan 2. Edi Bese kampanyası çerçevesinde, müzahir tabanı ve sempatizanlarına yönelik çağrılar üzerine başlatılan 'Ben de sayın Öcalan diyorum' dilekçe kampanyasını organize ederek ve bizzat kendi adlarına da dilekçe verip toplanan dilekçelerin koliler halinde PTT binasında zarflayıp, üzerlerine isim ve adreslerini yazarak Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmek üzere postane görevlilerine teslim ettikleri ve katıldıkları basın açıklaması ile de, 'Eğer sayın olarak hitap etmek suç ise ben de Sayın ... diyorum ve bu suçu işleyip kendimi ihbar ediyorum' şeklinde gerçekleşen eylemde TCK'nın 220/7 maddesi kapsamında bir yardımın bulunmadığı tartışmayı gerektirmeyecek kadar açıktır. Yargılamaya konu edilen eylemin, düşünce özgürlüğü ve açıklaması kapsamında değerlendirmesi mümkün değil ise de; örgütün amacı doğrultusunda şiddet içeren eylemlere birinci derecede katkıda bulunduğundan söz etmek de mümkün değildir. Suçun sübutu konusunda en küçük şüpheyi sanık lehine değerlendiren ceza muhakemesi hukukunun, eylemin niteliği konusunda oluşan şüphenin sanık aleyhine değerlendirilmesine izin vermesi beklenemez. Kaldı ki!.. 'Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması' başlıklı Anayasa m. 13'e göre, kişi hak ve hürriyetleri ile ilgili sınırlamaların önceden yasal zeminde öngörülebilir ve bilinebilir olması şarttır.” Yargıtay CGK., 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K. sayılı ilamındaki karşı oy yazısından.

¹⁰¹⁸ “Silahlı terör örgütüne yardım etme suçu ise, TCK'nın 314/2. maddesinde düzenlenmiş TCK'nın 220/7. maddesinde; 'örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır' hükmüne yer verilerek, örgüt mensubu olmasa bile örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmiş olanların aynı Kanunun 314/2. maddesi uyarınca örgüt üyesi olarak cezalandırılacakları hüküm altına alınmıştır. Yerleşik içtihatlar ve uygulamalara göre; örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, belge ve doküman saklama, örgüte eleman temini, rehberlik etme, örgüt üyelerinin, sipariş ettikleri malzemeleri temin etme, hasta veya yaralı örgüt üyelerini tedavi etme, örgüte ilaç temini gibi yardım olarak kabul edilebilecek her türlü faaliyet bu suçun konusunu teşkil edebilir. Ceza Genel Kurulu'nun 12.02.2008 gün ve 230-23; 03.03.2009 gün ve 184-43 sayılı kararlarında da belirtildiği üzere; 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nun 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, bu iki maddeyi ayırıcı ölçüt, yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nun 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir. Somut olayımızda; sanığın yasadışı PKK terör örgütünün çağrılar üzerine Diyarbakır ilinde içeriği '... eğer sayın olarak hitap etmek suç ise ben de Sayın ... diyorum ve bu suçu işleyip kendimi ihbar ediyorum' olan matbu hazırlanmış dilekçeleri, imzalatmak, zarflara koymak, zarfların üstünü yazmak, bu konudaki basın açıklamasına katılmak şeklindeki faaliyetlerinin 3713 Sayılı Yasanın 7/2. maddesinde düzenlenen terör örgütünün

Yargıtay 3. CD.'nin yakın tarihli bir kararında da, “*Hakkında el koyma ve toplatma kararı olan Demokratik Yaşam adlı gazetenin PKK silahlı terör örgütünün cebir ve şiddet yöntemlerini övme, meşrulaştırma ve şiddete teşvik niteliğinde olan yazılar içermesi nedeniyle örgütün propagandası suçunu oluşturacak nitelikte içeriklerinin bulunduğu ancak silahlı terör örgütü propagandasını yapma suçunu oluşturan yazı ve resimlerin yazılması ve yayınlanmasına sanığın iştirakinin olmaması nedeniyle terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılması mümkün değil ise de; sanığın; anılan gazetenin satım ve dağıtımını yapmak için olay tarihinde nevrüz kutlamalarına götürmek isterken güvenlik güçleri tarafından yolda yakalandığı sabit olmakla; eyleminin TCK'nun 314/3 ve 220/7. maddeleri delaletiyle 314/2 ve 35 inci maddeleri kapsamındaki silahlı terör örgütüne yardıma teşebbüs suçunu oluşturacağı gözetilerek sanığın müsnet suçlardan cezalandırılmaları gerekirken delillerin değerlendirilmesinde ve suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması” hukuka aykırı bulunmuştur.¹⁰¹⁹ Propaganda ise bir nevi manevi yardımdır. Propaganda ile amaçlanan, terör örgütünün bilinirliği ve yaygınlığını artırarak örgüte üye ve destekçi kazandırmaktır^{1020 1021}.*

Çelişkili olduğu izlenimi uyandıran bu gibi durumların giderilmesi hukuki belirlilik açısından elzemdir. Nitekim, olsa olsa TMK'nın 7 nci maddesinin ikinci

propagandasını yapma suçunu oluşturması nedeniyle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının kabul edilmesi yerine, sanığın eyleminin TCK'nun 314. maddesindeki suçu oluşturduğu yönündeki Yargıtay Yüksek Ceza Genel Kurulu sayın çoğunluğunun kararına katılmıyorum” Yargıtay CGK., 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K. sayılı ilamındaki karşı oy yazısından.

¹⁰¹⁹ Yargıtay 3. CD., 14/09/2023 tarih ve 2023/7206 E.-2023/5583 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (E.T. 19/03/2024).

¹⁰²⁰ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 212; **Uğur Özbek**, *İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu*, Ankara: Adalet Y., 2020, s. 33.

¹⁰²¹ “Silahlı terör örgütüne yardım suçunun daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle 'yardım'ın ne manaya geldiğinin belirlenmesi gerekmektedir. Yardım: Türk Dil Kurumuna göre, - Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet, - Bir ülkeye bağış veya ödünç olarak verilen para ve ihtiyaç maddeleri, - Etki, -Bağış, iane, - İşlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı, destek anlamına gelmekte olup yardım bünyesinde gerek fiili gerek manevi olarak başka bir kişi, kurum, ülke, millete yapılan desteği ifade etmektedir. Bu kapsamda yardım 'maddi' ve 'manevi' unsurları içeren karma bir yapıyı ifade etmektedir. Örneğin başka bir kişiye, ya da örgütün üyelerine barınacak yer gösterme, barındırma, erzak, lojistik destek sağlama, örgüte ait malzemeleri, belge ve dokümanları saklama, ilaç temini gibi maddi fiiller olduğu gibi, terör örgütünün düşüncesini yaymak amacıyla slogan atma, bildiri/gazete/dergi vs. dağıtmak/satmak, resim/yazı/bayrak/pankart asmak/taşımak, mesaj göndermek, konuşma/basın açıklaması yapmak gibi manevi yönden destek olmak için yapılan ancak dış dünyaya maddi fiil olarak yansıyan fiiller de bulunmaktadır. Propaganda: yaymak, bir düşünceyi başkalarına tanıtmak, benimsetme, yayma amacıyla yapılan her türlü faaliyetlerdir.” Bkz.: **Yargıtay CGK.**, 07/02/2017, 2013/383 E.-2017/60 K. Ayrıca propaganda kavramının incelendiği başka bir karar için bkz.: **Yargıtay CGK.**, 10/12/1990, 1990/263 E.-1990/336 K.

fikrasında düzenlenen propaganda suçunu oluşturacak bazı eylemlerin, TCK'nın 314 üncü maddesinin atfıyla 220 nci maddesinin yedinci fıkrasından dolayı, yani örgüt üyeliğinden cezalandırılması ceza sorumluluğunu ölçüsüzce genişletebilecektir¹⁰²². Zira nitelikle propaganda olarak yapılırsa, faile 1 yıldan 5 yıla kadar hapis, örgüte yardım olarak yapılırsa 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası verilecektir. Bu nedenle Yargıtay içtihatlarının silahlı terör örgütüne yardım fiilleri ile örgütün propagandası fiillerini daha sistematik şekilde ayırıştırması veya ABD'de olduğu gibi (*18 U.S.C. 2339A maddesinin (b) bendi*) yardımın neleri kapsadığının kanun ile ortaya konulması doğru olacaktır. Özellikle CGK.'nın ikinci kararının karşı oy görüşlerindeki, örgüte yardımın ne anlama geldiği ile ilgili yorumlar da oldukça kıymetlidir.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunda ise böyle bir karışıklığa rastlamak pek mümkün değildir. Nitekim terörizmin finansmanı suçunda yasaklanan, teröriste veya terör örgütlerine belli fiilleri gerçekleştirme amacıyla veya bu fiillerin gerçekleştirilmesinde kullanılacağını bilerek fon sağlamak veya toplamaktır. TFÖHK'nın 2 nci maddesinde fonun tanımı verilmiştir. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere, propaganda ise bir nevi manevi yardım olup fon sağlamak veya toplamak fiilleri ile karıştırılması oldukça zordur. Buraya kadar incelediğimiz Yargıtay kararlarında tartışılan husus, propagandanın nerede bittiği ve yardım aşamasının nerede başladığıdır.

b. Yardım Fiillerinin Tahdidi Olarak Sayılmaması

Yardım etme fiili, eTCK'nın "*Silahlı çeteye yardım*" başlıklı 169 uncu maddesinde "*64 ve 65 inci maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder, yahut erzak ve esliha ve cephane veya elbise tedarik ederse üç seneden beş seneye kadar ağır hapis ile cezalandırılır*" şeklinde düzenlenmişti. Görüleceği üzere mülga hükümde yardım etme fiillerinin nelerden ibaret olduğu açık bir şekilde belirtilmektedir. Halbuki, yukarıda detaylı bir şekilde bahsettiğimiz üzere TCK'da silahlı terör örgütüne yardımın

¹⁰²² Yargıtay **9. CD.**, 01.10.2019, 2019/19-2019/141 K. sayılı kararının karşı oyunda, "*örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak ve örgüt liderine saygı duymak gibi eylemler örgüt üyeliği için yeterli değildir*" değerlendirmeleri yapılmıştır. Söz konusu karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 17/03/2024). Ayrıca bkz.: **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 114.

nelerden ibaret olduğu gösterilmemiştir. Bu nedenle yardım fiillerinin nelerden ibaret olduğu hususunda, doktrin ile yargı kararlarının ele alınması yerinde olacaktır.

Yargıtay içtihatlarına göre, “suç örgütüne maddi yardımda bulunmak veya yol göstermek, yer sağlamak, somut eylemlerle yön vermek, örgüt üyelerinin bir yerden bir yere geçişini veya konaklamasını sağlamak, özgür irade ile gıda, malzeme ve silah mühimmatı ya da para yardımında veya desteğinde bulunmak, harita, plan, proje ve hatta teknolojik destek sağlamak, örgüt üyelerini barındırma veya barınacak yer gösterme, örgüte erzak veya lojistik sağlama, örgüte ait malzeme, belge ve doküman saklama, örgüte eleman temini, rehberlik etme, örgüt üyelerinin, sipariş ettikleri malzemeleri temin etme” olarak kabul edilebilecek her türlü faaliyet yardım olarak değerlendirilmektedir¹⁰²³.

Yargıtay 16. CD.’nin 30/09/2020 tarih ve 2020/1029 E.-2020/4660 K. sayılı kararında, “**Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır.** Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.11.1991 tarih, Esas 9-242, Karar 305). Yardım teşkil eden hareketin başlı başına suç teşkil etmesi gerekmez. Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise örgüt üyesi olarak da kabul edilebilecektir.” denilmek suretiyle yardım fiillerinin tahdidi olarak sayılmadığı açık bir şekilde belirtilmiştir¹⁰²⁴.

Benzer şekilde, Yargıtay CGK.’nin 28/06/2022 tarih ve 2018/570 E.-2022/488 K. sayılı kararında, “Örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek aşağıda sayılan hâller dışında barındırma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırılmasını ve yakalanmasını engellemeye yönelik imkan sağlama gibi örgütün faaliyetlerini kolaylaştırıcı ancak suç teşkil etmeyen her türlü faaliyet TCK’nın 314/3 ve 220/7. maddeleri yollamasıyla 314/2. maddesi; silahlı terör örgütü üyesi olmayıp örgütün faaliyetlerinde kullanılmak

¹⁰²³ **Yargıtay CGK.**, 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K.; 07/02/2017, 2013/383 E.-2017/60 K.; **Yargıtay 9. CD.**, 01.07.2009, 2008/21593 E.-2009/7935 K.; 16.07.2009, 2008/21670 E.-2009/8561 K.; 06.07.2009, 2009/779 E.-2009/7936 K.; 05.04.2011, 2009/7986 E.-2011/2088 K.; 19.12.2011, 2009/20949 E.-2011/30216 K. Ayrıca Bkz.: **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 113.

¹⁰²⁴ **Yargıtay 16. CD.**’nin 30/09/2020 tarih ve 2020/1029 E.-2020/4660 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 19/03/2024). **Yargıtay 3. CD.**’nin 09/12/2021 tarih ve 2021/9996 E.-2021/10523 K. sayılı kararı da aynı yöndedir.

maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silâh temin eden, nakleden veya depolayanların TCK'nın 315. maddesi; terör örgütlerine veya mensuplarına para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi sağlayan veya toplayan kişilerin 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında kalacaktır.” değerlendirmesi yapılmıştır. Yargıtay’a göre TCK’nın 315 inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçu ile TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, silahlı terör örgütüne yardımın özel bir türüdür.

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunda ise, bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlama veya toplama söz konusudur. O halde, fon sağlama veya toplama dışında herhangi bir fiil ile bu suç işlenemeyecektir.

c. Fiillerin Yönelmesi Gereken Amaç Suçlar Açısından Tetkiki

Terörizmin finansmanı suçunda fonun TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde yasaklanan fiillerin işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve istenerek sağlanması veya toplanması şarttır. Bu amaç suçlar dışında başka herhangi bir fiile fon sağlanması veya toplanması bu suça vücut vermeyecektir.

Halbuki, kanunda silahlı terör örgütüne yardım suçu bakımından böyle bir amaç suç şartına yer verilmemiştir. Önemli olan, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte, bilerek ve isteyerek onun işleyişine yardımcı olacak faaliyetlerde bulunmaktır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve faaliyetlerini sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamındadır¹⁰²⁵. Elbette silahlı terör örgütü, TCK’nın 314 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki amaç suçları işlemek üzere kurulan bir örgüttür. Ancak bu örgüte yapılacak yardımların bu amaç suçların işlenmesinde kullanılmasına yönelik yapılması şart olmayıp örgütün devamlılığını ve varlığını devam ettirebilmesi için yapılmış olması yeterlidir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, TFÖHK’nın 4 üncü maddesine göre, teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak yasaklanmıştır. Şayet fon sağlanan veya

¹⁰²⁵ Yargıtay 16. CD., 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K.

toplanan bir terörist ya da terör örgütü değil de, adi bir suç örgütü ise TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte yardım suçu kapsamında cezalandırma yoluna gidilecektir¹⁰²⁶. Aksi bir uygulama suçun maddi unsurlarıyla uygunluk arz etmeyecektir.

C. Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme

Silahlı terör örgütüne yardım suçunun konusu, örgütün varlığını devam ettirebilmesi için lüzumlu olan her türlü faaliyettir¹⁰²⁷. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde yardım, “1) Kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, iane, muavenet; 2) Bir ülkeye veya birine bağış veya ödünç olarak verilen para ve ihtiyaç maddeleri; destek; 3) İşlerin daha etkin ve verimli olabilmesi için sağlanan katkı; destek” anlamlarına gelmektedir¹⁰²⁸. Kubbealtı Lügatinde yardım, “1) Elindeki imkânları ve gücünü ihtiyâcı olan biri için kullanma, muâvenet; 2) Bir gücün bir olay üzerinde yaptığı etki, katkı; 3) Bağış, îâne; 4) Bir devlete başka bir devletin bağış olarak veya îâde edilmek üzere verdiği para yâhut malzeme” olarak tarif edilmektedir¹⁰²⁹.

TCK'nın 220 nci maddesinin birinci fıkrasında elverişlilik şartına yer verilmiş olup örgüt kurma ve yönetme suçunun somut tehlike suçu olduğu kabul edilmektedir¹⁰³⁰. Bu nitelikte bir örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmekle suçun tamamlanacağı ifade edilerek silahlı terör örgütüne yardım suçunun soyut tehlike suçu olduğu değerlendirilmesi yapılmaktadır¹⁰³¹. Suçun bu vafına rağmen, yardımın, silahlı terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet etmesi gerektiği¹⁰³², örgüt üyelerine yapılan her türlü yardımın,

¹⁰²⁶ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 139.

¹⁰²⁷ **Evik**, “Silahlı Örgütlenme”, s. 311; **Yenidünya, İcer**, “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, s. 810; **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 123; **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 51; **Oğuzhan Demir**, “Türk Hukukunda Üye Olmayan Kişinin Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2021, s. 94.

¹⁰²⁸ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 19/03/2024).

¹⁰²⁹ <http://lugatim.com/s/yardim> (E.T. 19/03/2024).

¹⁰³⁰ **Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 213.

¹⁰³¹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 124.

¹⁰³² “Sanıkların eylemlerinin silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermemesi nedeniyle örgüt üyesi olarak kabul edilmelerine yasal olanak bulunmamakta ise de örgütün kırsal kadrosunda faaliyet gösteren Kurtay kod ile Bahoz kod isimli mensuplarını evlerinde barındırma ve dış tedavilerini sağlama şeklinde gerçekleşen ve örgütün amacına hizmet eden eylemlerinin örgüte yardım etme suçunu oluşturacağı” **Yargıtay 16. CD.**, 13/02/2020,

özellekle insani mülahazalarla yapılan yardımın, TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası ve 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilemeyeceğine de dikkat çekilmektedir^{1033 1034}.

Yargıtay kararlarına göre, yardımların silah veya fon niteliğinde olmaması gerekmektedir. Şayet yardım silah ise, TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçu, fon niteliğinde ise TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır¹⁰³⁵. Yargıtay'ın bu sonuca ulaşmasının sebebi, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yardımla ilgili özel bir düzenleme olduğu yönündeki kanaatidir. Bu kanaat, TCK'nın 315 inci maddesi bakımından isabetli olsa da, terörizmin finansmanı suçu bakımından ise asli norm - tali norm değerlendirmesinin yapılarak bir sonuca

2019/2837 E.-2020/1096 K. için bkz.: <https://www.corpus.com.tr#!/CorpusWeb> (E.T. 19/03/2024). Benzer yönde: **Yargıtay 16. CD.**, 08/06/2020, 2020/1306 E.-2020/2410 K.; 01/06/2020, 2020/1314 E.-2020/2141 K.

¹⁰³³ “Mesela hasta veya yaralı olan örgüt mensubuna iyileşmesi için tıbbi müdahalede bulunulması, ceza sorumluluğunu gerektirmez, ancak, mesela gerektiğinde tıbbi müdahalede bulunmak üzere kendisini örgüte, örgüt mensuplarına hizmete adanmış olan ve bu amaç çerçevesinde örgüt mensuplarına tıbbi yardımda bulunan kişiyi, örgüt üyesi olarak cezalandırmak gerekir. Keza, suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt mensubu olsa bile, mesela aç kalan, donma tehlikesiyle karşı karşıya gelen bir kişiye yapılan yardım, esas itibarıyla, suç olarak nitelendirilemez. Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüt mensubuna sırf insani mülahazalarla yardımda bulunulması, suç teşkil etmemekte ise de; yardımda bulunan, yardım ettiği kişinin bir örgüt mensubu olduğunu bilmesi halinde, durumu derhal suçu takibi yetkili makamlara haber verme yükümlülüğü altındadır.” Bkz.: **Özgenç, Suç Örgütleri**, s. 51; **Bodur ve Özkul, Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları**, s. 141.

¹⁰³⁴ “Silahlı terör örgütü PKK/KCK silahlı terör örgütüne üye olma suçundan koşullu salıverilen sanığın kısa süre sonra örgütün dağ kadrosuna katıldığı, yakalanmadan 10 ... kadar önce ... kod adlı örgüt mensubu tarafından Ağrı ilinde gençlik örgütlenmesi ve keşif yapması için ... kod adlı E.D. ile birlikte görevlendirildikleri, Ağrı iline gelen sanık ...'in ailesini de görmek istemesi üzerine 18.06.2016 tarihinde 21.00 sıralarında ailesinin bulunduğu eve E.D.'ye gittikleri, ...'in annesinin ..., babasının ise ... olduğu, gelen ihbar üzerine 19.06.2016 tarihinde 05.30 sıralarında evde yakalandıkları somut olayda; Habip'in önceden haber vermeksizin eve gelmesi, yanındaki E.D. hakkında bilgi vermemesi, sanıkların, ...'in anne ve babası olması nedeniyle kısa süreliğine evde kalmalarına ... göstermelerinin insani bir davranış olması ve bu insani davranış nedeniyle Anayasanın 38/5 mad. "Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz." şeklinde belirtildiği gibi kısa süreliğine evde bulunan çocukları aleyhine ihbarda bulunmalarının beklenemeyeceği, bu şekilde eve çocuklarını kabul etmekten ibaret eylemlerinin örgüte yardım kastı olarak değerlendirilemeyeceği gözetilerek atılı suçtan kast yokluğu nedeniyle beraatleri yerine delillerin değerlendirilmesinde düşülen yanlış sonucu yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.” **Yargıtay 3. CD.**, 11/10/2023, 2021/2265 E.-2023/7102 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr#!/CorpusWeb> (E.T. 19/03/2024).

¹⁰³⁵ “Terör örgütüne yardım suçunda kastedilen yardım ise özel düzenleme yapılan örgüte silah sağlama (TCK 315. md.), fon sağlama (6415 sy. 4. md.) dışında örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek barınma, nakletme, istihbarı bilgi sağlama, örgüt mensuplarının araştırma ve yakalanmalarını engellemeye yönelik imkân sağlama gibi her türlü yardımdır. Yardımların somut bir suça yönelik olmasına gerek yoktur.” **Yargıtay 16. CD.**, 04/12/2018, 2018/2918 E.-2018/5439 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr#!/Yargitay> (E.T. 19/03/2024). Ayrıca bkz.: **Yargıtay 3. CD.** 25/10/2021, 2021/7936 E.-2021/9747 K.; **Yargıtay CGK.**, 26/02/2019, 2017/1104 E.-2021/137 K.; **Yargıtay 16. CD.**, 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K.

ulaşılması gerektiği savunulmaktadır¹⁰³⁶. Öğretide bazı müellifler de Yargıtay ile aynı görüştedir¹⁰³⁷.

Yardımlar maddi olabileceği gibi propaganda hariç, manevi nitelikte de olabilir. Terörizmin finansmanı suçunun konusu ise fondur. TFÖHK'nın 2 nci maddesine göre fon, “*para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belge*”dir. Dolayısıyla, terörizmin finansmanı suçunun oluşabilmesi için teröriste veya terör örgütüne sağlanan ya da toplanan yardımın mutlaka fon niteliğinde olması gerekmektedir¹⁰³⁸. Gerek TFÖHK'nın 2 nci maddesindeki gerekse de TFÖDUS'un 1 inci maddesindeki tanım, fonun manevi nitelikte olamayacağını, belli fiillerin işlenmesi için terör örgütüne veya teröriste finansman sağlamak üzere yapılan yardım olduğunu ortaya koymaktadır.

Terörizmin finansmanı suçunda, fonun terörist veya terör örgütünün finansmanını ve devamlılığını sağlayacak boyutta olması gerektiği savunulmakta, her somut olaya göre hâkim tarafından incelenmesi gerektiği belirtilmektedir¹⁰³⁹. Yargıtay içtihatlarında da kendini gösteren diğer bir görüşe göre fonun miktarının bir önemi bulunmamaktadır¹⁰⁴⁰. Yardımın ise örgütün o an için ihtiyacını giderecek nitelikte olması yeterlidir. Nitekim bu sebeple silahlı terör örgütüne yardım suçunun konusuna “*mini fon*” denilmektedir¹⁰⁴¹. Kanaatimizce de, yapılan yardım belli bir meblağın üzerinde ve örgütün varlığını devam ettirebilmesi bakımından etkili, eylem kapasitesini artıracak boyutta mali kaynak şeklinde ise finansmandan bahsedilebilecektir. Finansman, bir girişimin gerçekleşmesi, bir kuruluşun gelişip işleyebilmesi için gerekli mâlî imkanları sağlamaktır¹⁰⁴². Örneğin bir işletme açmak veya bir işletmenin yapacağı bir işe finansman

¹⁰³⁶ Evik, “Silahlı Örgütlenme”, s. 314, 315; Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 109; Soner Hamza Çetin, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, Ankara: Bilge Y., 2017, s. 62; Ersan Şen ve H. Sefa Eryıldız, *Suç Örgütü*, Ankara: Seçkin Y., 2024, s. 335.

¹⁰³⁷ Bodur ve Özkul, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 235; Yıldız, “Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti”, s. 579; Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 333; Turinay, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 259; Demir, “Türk Hukukunda Üye Olmayan Kişinin Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu”, s. 59; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 53.

¹⁰³⁸ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 139.

¹⁰³⁹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 139.

¹⁰⁴⁰ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 307.

¹⁰⁴¹ Turabi, *Terör Örgütleri ve Terör Suçları*, s. 483.

¹⁰⁴² Bkz.: “Finansman Terimi” başlığı altındaki açıklamalar.

bulmak, yapılacak işi gerçekleştirmeye elverişli miktarda ekonomik kaynağa erişmek demektir. Bir işe destek olmak amacıyla gönderilen ve asla bir finansman olarak görülemeyecek miktardaki bir paranın, ancak “yardım” olarak ifade edilmesi mümkündür.

Yargıtay 16. CD.’nin 27/06/2016 tarih ve 2016/1631 E.-2016/4468 K. sayılı onama kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın CMK’nın 308 inci maddesine istinaden yaptığı itiraz üzerine Yargıtay CGK.’nin önüne gelen bir ihtilafta, terör örgütü üyelerine erzak ve yaşam malzemesi sağlamanın örgüte yardım suçunu mu yoksa terörizmin finansmanı suçunu mu oluşturacağı tartışılmıştır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın 14/10/2016 tarih ve 74166 sayılı itiraz layihasında, “....Ancak, Türk Ceza Kanununun genel sistematigi içerisinde düşünüldüğünde; yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan yasal düzenlemeler ışığında yardım suçu düzenlendikten sonra bu çerçevede içerisinde, terör örgütlerine silah sağlamak veya finansman sağlamak suretiyle yardım suçunun, terör örgütlerine yardım suçunun özel bir düzenleniş şekli olduğu ve bu düzenlemenin ayrıca getirilmesinin de bir gerekçesi ve amacı olduğu anlaşılmaktadır. Özel bir kanun olan 6415 sayılı Kanun ile, örgüte fon sağlamak suretiyle yardımın düzenlenmesi amacı, kanunun gerekçesinde açıklanmaktadır. **Kanuni düzenleme yapılmasının başlıca nedeni, terör örgütlerinin değişik finansman kaynakları ve metodları ile gerek ulusal gerek uluslararası boyutta mücadelenin etkinleştirilmesidir. Finansman kaynakları, ulusal ve uluslararası düzeyde uyuşturucu, silah kaçakçılığı, ulusal boyutta vatandaştan haraç alma faaliyetleri, yerel yönetimlerin insan ve malzeme gücünün örgütlerin faaliyetlerinin finansmanına seferber edilmesi gibi faaliyetlerin engellenmesidir. TCK’nun 314/3 ve 220/7. maddeleri delaletiyle 314/2. maddesi kapsamındaki yardımdan farklı daha organize, düzenli, süreklilik ve çeşitlilik arzedecek şekilde örgüt ile hiyerarşik bir bağ kurulmadan, belli bir organizasyon dahilinde ulusal ve uluslararası boyutta yapılan yardım eylemlerinin cezalandırılması olduğu açıktır. Yukarıda yapılan açıklamalar karşısında, sanıkların eyleminin örgüte bilerek ve isteyerek yardım suçunu oluşturduğu, sanıklar hakkında TCK’nun 314/3 ve 220/7. maddeleri delaletiyle 314/2. maddesi gereğince uygulama yapılması, 6352 sayılı Kanunun 85. maddesi ile değişik TCK’nun 220/7. maddesi gereğince cezalarından indirim yapılması gerektiği gözetilmeden, anılan indirim maddesinin uygulanmaması ile 6415 sayılı Kanunun 4. maddesi gereğince terörizmin finansmanı suçundan cezalandırılmalarına karar verilmesinin kanuna aykırı**

olduğu” hukuki değerlendirmelerine yer verilmiştir. Görüldüğü üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, yardımın belli bir boyuta ulaşması halinde, fon olarak nitelendirilerek terörizmin finansmanı suçundan hüküm kurulması gerektiğini düşünmüş ve ilgili daire kararına itiraz etmiştir.

Bu itirazı inceleyen Yargıtay CGK., 13/02/2018 tarih ve 2017/692 E.-2018/41 K. sayılı kararı¹⁰⁴³ ile, “...fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü değer veya menfaat olduğundan, maddi değeri olan her şey fon olabilmektedir. Bu bakımdan, fonun para veya eşya olması zorunlu olmayıp “alacak hakkı” gibi bir ekonomik değer ihtiva etmesine rağmen eşya niteliği taşımayan şeyler olması da mümkündür. ... Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise; terörizmin finansmanı suçundan ceza verilebilmesi için, fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmamakta, fonun sağlanması veya toplanması yeterli kabul edilmektedir. Bu bakımdan, terörizmin finansmanı suçu bir tehlike suçudur. ... Terörizmin finansmanı suçunun oluşması açısından, toplanan ya da sağlanan fonun miktarının ya da toplama veya sağlama yönteminin herhangi bir önemi yoktur. Ancak fon sağlama ya da toplama eylemlerinin belli yoğunluk ve süreklilik arz ettiği durumlarda, diğer koşulların varlığı halinde, failin eyleminin TCK'nun 314. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen silahlı terör örgütü üyesi olmak suçunu oluşturacağı gözetilmelidir... Bu noktada, silahlı terör örgütü mensuplarına erzak, yaşam malzemesi ve para temin etme eyleminin hukuksal niteliği üzerinde durulmalıdır. **Yargıtayın istikrar kazanan uygulamalarına göre, örgüt mensuplarının geçici olarak barındırılması, evde yemek ikram edilmesi, örgütün verdiği para ile ihtiyaç listesindeki malzemelerin temin edilmesi gibi eylemler fon sağlama kapsamında değerlendirilmeyip TCK'nun 314. maddesinin üçüncü ve 220. maddesinin yedinci fıkraları delaletiyle uygulanacak olan ve TCK'nun 314. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen genel nitelikte silahlı terör örgütüne yardım suçu kapsamındadır. ... Bu bakımdan, terörizmin finansmanı suçunun yalnızca düzenli, sürekli ve çeşitlilik arzeden ve belli bir organizasyon dahilinde ulusal ve uluslararası boyutta yapılan yardım eylemlerini kapsadığını ileri sürmek imkân dahilinde değildir. Zira; terörizmin finansmanı suçunun belli bir organizasyon dahilinde yoğunluk ve süreklilik arzedecek biçimde işlenmesi hâlinde eylem, niteliğine göre TCK'nun 314. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen**

¹⁰⁴³ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (E.T. 19/03/2024).

silahlı terör örgütü yöneticiliği veya aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen silahlı terör örgütüne üye olmak suçu kapsamında kalmaktadır. PKK silahlı terör örgütünün varlığını koruması, 6415 sayılı Kanun'un 3. maddesinde fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiilleri gerçekleştirebilmesi ve bu husustaki örgütsel faaliyetlerini sürdürülebilmesi amaçlarına uygun olarak, örgütün kırsalda faaliyet gösteren mensuplarına, sanıklardan ...'nin 2009 yılı bahar aylarında iki kez ekmek ile diğer erzak ve yaşam malzemesi, sanık ...'in 2009 yılı Mayıs ayında un, tereyağı, şeker, çay ve ekmek, 2010 yılı Nisan ayında on kg un, 3-4 kg peynir, dört kg bulgur ve deterjan gibi erzak ve yaşam malzemesi, sanık ...'ün de 2009 yılına kadar yiyecek, koyun, kitap ile iki adet dijital kamera ve 3.000 TL temin ettiği olayda; sanıklar tarafından temin edilen para ve diğer eşyanın niteliği itibarıyla 6415 sayılı Kanun'un 2. maddesinin (c) bendinde tanımlanan "fon" kapsamında olduğu, dolayısıyla sanıkların terör örgütü mensuplarına fon sağlamaları şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, aynı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.” sonucuna ulaşmıştır.

Çoğunluk görüşüne katılmayan CGK. üyesi “... Kanunun amaç ve kapsamını belirten 1. maddesindeki düzenleme, bu maddenin atıf yaptığı 'BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin 2. maddesi ile 6415 sayılı Kanunun genel mantığı ile düzenleniş amacı birlikte değerlendirildiğinde, kısa süreli ve günlük yiyecek ve yaşam malzemesinin fon sayılması mümkün değildir. 6415 sayılı Kanunun yapılmasının başlıca nedeni, terör örgütlerinin değişik finansman kaynakları ve metotları ile ulusal ya da uluslararası boyutta mücadelenin etkin bir şekilde yapılmasını sağlamaktır. Finansman kaynakları ulusal veya uluslararası düzeyde uyuşturucu, silah, sigara, göçmen ve petrol kaçakçılığı, insan ticareti, bilişim suçları, kara paranın aklanması, vatandaştan haraç alma, yerel yönetimlerin insan ve malzeme gücünün örgütün faaliyetlerine seferber edilmesi gibi faaliyetler olup kanunla bunların engellenmesi amaçlanmıştır. Yoksa yerleşik Yargıtay içtihatlarına göre, örgüt üyesi olmamakla birlikte, örgüte ve örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yapılan kısa süreli ve günlük yiyecek ve yaşam malzemesi sağlanması, barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama gibi eylemler 5237 sayılı TCK'nun 314/3-2, 220/7. maddeleri kapsamında zaten cezalandırılmaktadır. 6415 sayılı Kanundaki düzenleme, terör örgütlerine silah ve finansman sağlamak suretiyle yardım suçunun, 5237 sayılı TCK'nun 314/3-2, 220/7. maddelerindeki terör örgütlerine yardım suçunun özel bir düzenleniş şekli olup; 5237

sayılı TCK'daki düzenlemeden farklı olarak örgütün devamlılığını sağlamak amacıyla daha organize, düzenli, süreklilik arzedecek şekilde örgüt ile hiyerarşik bağ kurulmadan, belirli bir organizasyon dahilinde ulusal veya uluslararası boyutta yapılan yardım eylemlerinin cezalandırılması amaçlanmıştır.” şeklinde karşı oy yazısı kaleme almıştır¹⁰⁴⁴.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazında ve karşı oy yazısında, terörizmin finansmanı suçunun ihdas edilmesindeki amaç gözetildiğinde, her yardımın fon olarak nitelendirilemeyeceği, bunun için yardımın organize, düzenli, süreklilik arzedecek bir boyutta olması gerektiği, ancak böyle bir durumda finansmandan bahsedilebileceği savunulmaktadır. CGK.'ın çoğunluk görüşünde ise, sağlanan yardımın maddi kıymetinin bir öneminin olmadığı, yardımın organize, düzenli, süreklilik arzedecek bir boyutta olması halinde failin doğrudan örgüte üyelik suçundan sorumlu tutulması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu nedenle miktarına bakılmaksızın para ile ölçülebilen her şeyin fon olarak değerlendirileceği içtihadı ortaya çıkmıştır¹⁰⁴⁵. Böylece terör örgütüne yardımı düzenleyen TCK normlarının neredeyse uygulanamaz hale geldiğini kaydetmek yerinde olur.

Yargıtay 3. CD.'nin 18/10/2022 tarih ve 2021/1859 E.-2022/6630 K. sayılı kararında, bir terör örgütünün kırsalda faaliyet gösteren mensuplarına, İstanbul'dan uyku tulumu ve sırt çantalarını bedelini ödeyerek temin etmenin, terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı belirtilmiştir. Ayrıca kararda, bu suçun konusunu oluşturan uyku tulumu ve sırt çantalarının fon kapsamında kaldığına da açık bir şekilde işaret edilmiştir¹⁰⁴⁶.

Yargıtay 3. CD.'nin 07/10/2021 tarih ve 2021/2761 E.-2021/9368 K. sayılı kararında ilginç bir ayrıma yer verilmiştir. Buna göre, sanıkların kendi paraları ile temin ettikleri malzemeleri örgüt mensuplarına ulaştırması halinde terörizmin finansmanı suçu, örgüt mensuplarının verdiği parayla malzeme temin ederek ulaştırmaları halinde ise TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne yardım etme suçu

¹⁰⁴⁴ Yargıtay CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K. sayılı kararındaki karşı oy yazısı.

¹⁰⁴⁵ Benzer yönde bkz.: Yargıtay 3. CD., 16/02/2022, 2021/6076 E.-2022/652 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (19/03/2024).

¹⁰⁴⁶ Yargıtay 3. CD., 18/10/2022, 2021/1859 E.-2022/6630 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (19/03/2024).

kapsamında cezaya hükmolunacaktır¹⁰⁴⁷. Bu karar, fon kavramının ne anlama geldiği tartışılmadan bir sonuca ulaşılması bakımından eleştirilmiştir¹⁰⁴⁸.

Yargıtay CGK.'nın 26/02/2019 tarih ve 2017/1104 E.-2019/137 K. sayılı kararında, örgüt üyelerinin vermiş olduğu bir miktar parayla erzak alımı sırasında, bu paranın yetmemesi üzerine, kendi cebinden 50 TL ilave ederek ödeme yapan kişinin eyleminin, terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı belirtilmiştir¹⁰⁴⁹.

D. Fail ve Mağdur Yönünden Değerlendirme

Silahlı terör örgütüne yardım suçu ile terörizmin finansmanı suçunun faili, herkes olabilir¹⁰⁵⁰. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında “*Birinci fıkra da sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.*” hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle terör örgütünü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi olan bir kimsenin terörizmin finansmanı suçunu işlemesi halinde daha ağır ceza tatbik edilecektir. Belirtmeliyiz ki, terör örgütünü kuran, yöneten veya örgüte üye olan bir kimsenin örgüte yaptığı yardımlar, silahlı terör örgütüne yardım suçu kapsamında değil, TCK'nın 314 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları kapsamında ele alınacaktır.

Öte yandan TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, “*Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” denilmek suretiyle failin sıfatı bakımından nitelikli hâl öngörülmüştür. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu

¹⁰⁴⁷ Yargıtay 3. CD., 07/10/2021, 2021/2761 E.-2021/9368 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (19/03/2024).

¹⁰⁴⁸ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 139.

¹⁰⁴⁹ “PKK silahlı terör örgütünün varlığını koruması, 6415 sayılı Kanun'un 3. maddesinde fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiilleri gerçekleştirebilmesi ve bu husustaki örgütsel faaliyetlerini sürdürülebilmesi amaçlarına uygun olarak, sanık ...'ın örgütün kırsalda faaliyet gösteren mensuplarıncaya verilen 330 TL karşılığında satın almasını istedikleri 5 kg peynir, 10 kg zeytin, 4 çift mekap ayakkabı, 5 kg makarna, 5 kg şeker, 10 kg un ve bir miktar çay, tütün, tuz, bant ve çoraptan ibaret malzemelerinin satış bedelinin verilen parayla karşılanmaması üzerine kendi cebinden ilave ettiği 50 TL'nin niteliği itibarıyla 6415 sayılı Kanun'un c bendinde tanımlanan "fon" kapsamında kaldığı anlaşıldığından, eyleminin bir bütün halinde, aynı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.” Yargıtay CGK., 26/02/2019, 2017/1104 E.-2019/137 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb> (19/03/2024).

¹⁰⁵⁰ Evik, “Silahlı Örgütlenme”, s. 284.

“görünüşte özgü suç” niteliğini haizdir¹⁰⁵¹. Silahlı terör örgütüne yardım suçunda böyle bir ayırım söz konusu değildir.

Bu suçların mağdurunun, toplumu oluşturan herkes olduğu kabul edilmektedir¹⁰⁵².

E. Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme

Terörizmin finansmanı, kasten işlenebilen bir suçtur. Failin, suç tanımındaki maddi unsurları bilerek ve isteyerek yerine getirmesi şarttır. Ayrıca failin, fonu belli yasak eylemlerin işlenmesinde kullanılması amacıyla (saikiyle) toplaması veya sağlaması halinde de suç oluşacaktır. Failin doğrudan kastı ve amacının (saikinin) varlığı tipikliğin manevi unsuru bakımından yeterlidir. Şayet failde fonu belli yasak eylemlerin işlenmesinde kullanılması amacı (saiki) veya kullanılacağı yönünde bir bilgi ve istek bulunmuyorsa, durumun TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası ve 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında silahlı terör örgütüne yardım suçu cihetiyle değerlendirilmesi doğru olacaktır¹⁰⁵³.

Silahlı terör örgütüne yardım suçu da kasten işlenebilmektedir. Nitekim TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasında “örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden” kişinin cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. **Bilerek** ibaresinin doğrudan kastı ifade ettiği, bu nedenle failin, yardım ettiği örgütün silahlı terör örgütü vasfını bilmesi gerekmektedir. Failin silahlı terör örgütü mensuplarına yardım etmesi durumunda, failin yardımda bulunduğu kimsenin örgüt mensubiyetini bilmesi de gerekmektedir¹⁰⁵⁴. Ayrıca failin **isteyerek** yardımda bulunmuş olması da şarttır. Bu nedenle failin iradesinin cebir veya tehdit ile fesada uğrayıp uğramadığı araştırılmalıdır¹⁰⁵⁵. Failin bilerek ve isteyerek hareket etmiş olması gerekliliği, terörizmin finansmanı suçu için de geçerlidir.

¹⁰⁵¹ Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 233.

¹⁰⁵² Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 142.

¹⁰⁵³ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 142.

¹⁰⁵⁴ Evik, “Silahlı Örgütlenme”, s. 312; Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 49; Bodur ve Özkul, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 141.

¹⁰⁵⁵ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 49.

F. İçtima Yönünden Değerlendirme

Terörizmin finansmanı ile silahlı terör örgütüne yardım suçlarının farkını ortaya koyarken, içtima, önemli bir bahis olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim her iki suçun birbiriyle olan ilişkisinde, görünüşte içtimanın söz konusu olduğu ifade edilmektedir. Görünüşte içtimada, bir olaya birden fazla ceza normunun uygulanması mümkün görünmekle birlikte aslında bunlardan sadece bir tanesinin uygulanması söz konusu olmaktadır¹⁰⁵⁶. Bu nedenle bu tür içtima hallerine “görünüşte normlar çatışması” da denilmektedir¹⁰⁵⁷.

Görünüşte içtima, üç temel ilkedен kaynaklanmaktadır: a) özel normun önceliği (*spezialiaet-lex specialis derogat legi generali*), b) bir normun diğeri tarafından tüketilmesi (*konsuntion*), c) tali normun sonralığı (*subsidiaritaet*)¹⁰⁵⁸.

Özel normun önceliği ilkesinden “özel-genel norm”, bir normun diğeri tarafından tüketilmesi ilkesinden “tüketen-tüketilen norm” ve yardımcı normun sonralığı ilkesinden ise “asli-tali norm” ilişkisi doğmaktadır.

Özel - genel norm ilişkisi, bir olaya uygulanması mümkün görünen genel ve özel ceza normlarının bulunması halinde mevzu bahis olmaktadır¹⁰⁵⁹. Bu konuda verilen en yaygın örnek, özgü suç ile genel suç arasındaki ilişkidir. Gerçekten de, TCK.’nın 247 nci maddesinde düzenlenen zimmet suçu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 160 ıncı maddesinde düzenlenen zimmet suçuna göre genel normdur. Böyle bir görünüşte norm çatışmasında, özel normun önceliği ilkesi gereğince 5411 sayılı Kanunda düzenlenen zimmet suçu uygulama alanı bulacaktır¹⁰⁶⁰. TCK.’nın 106 ncı maddesinde düzenlenen tehdit veya 108 inci maddesinde düzenlenen cebir suçları ile 117 nci maddesinde tanımlanan iş ve çalışma hürriyetini ihlal suçları arasında özel - genel norm ilişkisi

¹⁰⁵⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 795.

¹⁰⁵⁷ Hamide Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, İstanbul: Beta Y., 2019, s. 562.

¹⁰⁵⁸ Bock, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 869-876; Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 563; Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Y., 2020, s. 554; Eric Hilgendorf, Brian Valerius, *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım*, çev., Salih Oktar, Ankara: Yetki Y., 2021, s. 348, 349, 350.

¹⁰⁵⁹ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 564.

¹⁰⁶⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796; Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Hilgendorf, Valerius, *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım*, s. 348; Bock, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 870.

bulunmaktadır. Yine TCK'nın 220 nci maddesinde tanımlanan suç örgütü suçu ile 314 üncü maddesinde tanımlanan silahlı terör örgütü suçu arasında da benzer bir ilişki vardır¹⁰⁶¹.

Tüketen - tüketilen norm ilişkisi, bir olaya uygulanması mümkün görünen iki normdan birinin diğesinde mündemiç olması halinde doğmaktadır¹⁰⁶². Bu ilişkide her iki ceza normunu da kapsayan norm, tüketen konumundadır¹⁰⁶³. TCK'nın 42 nci maddesinde düzenlenen bileşik suç, bu ilişkinin önemli bir görünüm şeklidir¹⁰⁶⁴. Bileşik suçun parçalarını oluşturan suçlar diğ normun unsuru veya daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halidir.

Asli - tali norm ilişkisi, asli normun uygulanma imkanının bulunmadığı takdirde tali normun uygulanmasından ibarettir¹⁰⁶⁵. Böylece tali norm asli normun uygulanmadığı durumlarda devreye girerek kanunda doğması muhtemel boşlukların önüne geçilmiş olacaktır¹⁰⁶⁶. Bu ilişki açık¹⁰⁶⁷ veya zımni¹⁰⁶⁸ olarak doğabilir. Açık asli norm - tali norm ilişkisinin doğabilmesi için suç tanımında “*kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında*”¹⁰⁶⁹ gibi bir ibareye veya fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması şartına¹⁰⁷⁰ yer verilmesi gerekmektedir¹⁰⁷¹. Zımni asli norm-tali norm ilişkisinde suç tanımında herhangi bir açık hüküm bulunmamasına rağmen, mantık¹⁰⁷² kurallarından hareketle böyle bir sonuca ulaşılmaktadır. Örneğin zarar suçları

¹⁰⁶¹ **Zafer**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 564.

¹⁰⁶² **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 876.

¹⁰⁶³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796.

¹⁰⁶⁴ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555.

¹⁰⁶⁵ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 559.

¹⁰⁶⁶ **Zafer**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 564.

¹⁰⁶⁷ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 871.

¹⁰⁶⁸ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 873.

¹⁰⁶⁹ Görevi kötüye kullanma suçunun tanımlandığı TCK'nın 257 nci maddesinde böyle bir ibareye yer verilmiştir. Dolayısıyla görevi kötüye kullanma suçu açık asli-tali norm ilişkisine uyan bir örnektir.

¹⁰⁷⁰ Terörizmin finansmanı suçunun tanımlandığı TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde ve kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf suçunun tanımlandığı TCK'nın 261 inci maddesinde böyle bir şarta yer verilmiştir. Seçim belgelerinde sahtecilik suçunun tanımlandığı Alman CK.'nın 107b maddesinde yine böyle bir şarta (*suç diğ hükümler uyarınca daha ağır bir ceza ile cezalandırılmadıkça ((wenn die Tat nicht in anderen Vorschriften mit schwererer Strafe bedroht ist.))*) yer verilmiştir. Bkz.: **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 871.

¹⁰⁷¹ **Zafer**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 565; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796.

¹⁰⁷² **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 873.

ile tehlike suçları arasında böyle bir ilişkinin varlığı kabul edilir¹⁰⁷³. TCK'nın 179 uncu maddesinde düzenlenen trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu, bir tehlike suçu olup, birer zarar suçu olan 86 ıncı maddesinde tanımlanan kasten yaralama veya 89 uncu maddesinde tanımlanan taksirle yaralama suçuna göre tali norm niteliğindedir. Şayet yaralama suçuna vücut verilmiş ise yardımcı normun sonralığı ilkesi gereğince uygulanacak norm, duruma göre TCK'nın 86 veya 89 uncu maddesidir¹⁰⁷⁴.

Bütün bu ilkeler ve bu ilkelerin doğurduğu norm ilişkilerinden hareketle silahlı terör örgütüne yardım suçu ile terörizmin finansmanı suçu arasındaki bağın ortaya konulması uygun olacaktır.

Doktrindeki bir görüş, burada özel - genel norm ilişkisi bulunduğu yönündedir¹⁰⁷⁵. Buna göre, örgüte yardım suçunun tanımlandığı TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası genel norm, terörizmin finansmanı suçunun tanımlandığı TFÖHK'nın 4 üncü maddesi özel normdur. Bu nedenle, özel normun önceliği (*spezialiaet-lex specialis derogat legi generali*) ilkesi devreye girecek ve fon tanımına dahil her türlü yardımda TFÖHK'nın 4 üncü maddesi uygulama alanı bulacaktır. Yargıtay'ın da bu görüşü benimsediği söylenebilir¹⁰⁷⁶.

Doktrindeki diğer bir görüşe göre, örgüte yardım suçunun tanımlandığı TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası asli norm, terörizmin finansmanı suçunun tanımlandığı TFÖHK'nın 4 üncü maddesi tali normdur¹⁰⁷⁷. Üstelik bu bir “açık asli-tali norm ilişkisidir.” TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında terörizmin

¹⁰⁷³ **Zafer**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 565. Ayrıca bu konuda bkz.: **Osman Gazi Ünal**, “Tehlike Suçu ve Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimaı Konusunun Uzlaştırma Kurumu Bakımından Sonuçları”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 2, 2022, s. 871.

¹⁰⁷⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796.

¹⁰⁷⁵ **Bodur ve Özkul**, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 235; **Yıldız**, “Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti”, s. 579; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 333; **Turinay**, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 259; **Demir**, “Türk Hukukunda Üye Olmayan Kişinin Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu”, s. 59; **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 53; **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 318.

¹⁰⁷⁶ “*Terörizmin finansmanı suçu, silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun özel bir hâli olduğundan, bu suçun faili terör örgütünün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmayan her gerçek kişi olabilir.*” **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K. Ayrıca bkz.: **Yargıtay 3. CD.**, 25/10/2021, 2021/7936 E.-2021/9747 K.; **Yargıtay CGK.**, 26/02/2019, 2017/1104 E.-2021/137 K.; **Yargıtay 16. CD.**, 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K.

¹⁰⁷⁷ **Evik**, “Silahlı Örgütlenme”, s. 314, 315; **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 109; **Çetin**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 62; **Şen, Eryıldız**, *Suç Örgütü*, s. 287.

finansmanı suçundan faile ceza verilebilmesi için fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturulmaması şartına yer verildiği görülmektedir. Ayrıca 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi ile TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen “*Birinci fıkrada sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.*” şeklindeki ikinci fıkrasının bu argümanı güçlendirdiği, zira bu nitelikli halin TCK veya TMK'da değil de TFÖHK'da düzenlenmesi, kanun koyucunun terörizmin finansmanını tanımlayan normun tali norm olduğuna işaret ettiği ifade edilmiştir¹⁰⁷⁸. Buna göre, tali normun sonralığı (*subsidiaritaet*) ilkesi gereğince, daha ağır cezayı gerektiren silahlı terör örgütüne yardım suçu, öncelikle uygulama alanı bulacaktır. Suç tanımının bu şekilde yapılarak silahlı terör örgütüne yardım suçu ile terörizmin finansmanı suçu arasında asli - tali norm ilişkisini kabul etmekle birlikte terörizmin finansmanı suçunun bu şekilde düzenlenmesini eleştirenler de vardır¹⁰⁷⁹.

Kanaatimizce, silahlı terör örgütüne yardım suçu ile terörizmin finansmanı suçunu düzenleyen normlar arasında asli-tali norm ilişkisi bulunmaktadır. Nitekim, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında suç tanımı yapılırken, fon sağlayan veya toplayan failin fiilinin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde terörizmin finansmanı suçundan cezalandırılacağı, tereddüte yer bırakmayacak şekilde düzenlenmiştir. Kanun bu haliyle yürürlükteyken suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca asli - tali norm ilişkisinin uygulanması gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 30/08/2012 tarih ve 18222 sayılı layihasıyla Yargıtay 6. CD.'nin 07/06/2012 tarih ve 4758-12201 sayılı kararına CMK'nın 308 inci maddesine istinaden itirazda bulunması üzerine **Yargıtay CGK.'nin 10/06/2014 tarih ve 2012/1336 E.-2014/323 K. sayılı** kararına konu olan bir

¹⁰⁷⁸ **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 148.

¹⁰⁷⁹ “Katıldığımız görüşe göre ise 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen suçun metninde ‘fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde’ ibaresi görünüşte içtima hallerinden asli-tali (yardımcı) norm ilişkisini ifade etmekte olup **suçun tali norm olarak düzenlenmesi ise yerinde olmamıştır**. Bilindiği üzere tali-yardımcı normlar, kanunda bulunması olası boşluk ve eksiklikleri tamamlama görevini üstlenen normlardır. Türkiye’de terörizmin finansmanı ile mücadele mevzuatı, uluslararası belgelere istinaden oluşturulmaktadır. Uluslararası standartlara uygunluk bakımından da öncelikli uygulamanın terörizmin finansmanı suçu yönünde olması gerekir. Bu açıdan 6415 sayılı Kanun'un 4. maddesi, terör örgütüne yardıma ilişkin norma göre özel norm niteliğine sahip olarak değerlendirilmelidir.” Bkz.: **Evik**, “Silahlı Örgütlenme”, s. 315.

ihtilafta asli - tali norm ilişkisi tartışılmıştır. Bu ihtilaf, sahte olarak düzenlenmiş menşe şahadetnamesinin kontrol noktasında görevlilere ibraz edilmesi eyleminin TCK'nın 204/1. maddesi kapsamında sahtecilik suçunu mu, yoksa suç tarihinde yürürlükte bulunan 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununun 45. maddesindeki suçu mu oluşturduğunun belirlenmesine ilişkindir. Neticede Yargıtay CGK., “*Asli - yardımcı norm ilişkisinin olduğu durumda fiile yardımcı norm değil asli norm uygulanacaktır. Bir normun yardımcı norm mu asli norm mu olduğunun, asli normun uygulanmadığı yerlerde başvurulmuş bir norm olmasından anlaşılması bir yana, düzenleme içinde, "fiil daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde", "kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında" ve "eylemin başka bir suç oluşturmaması halinde" gibi ifadelerin yer alıp almamasına göre de belirlenmekte, bu gibi ifadelerin yer aldığı normların yardımcı norm olduğu kabul edilmektedir. 5237 sayılı TCK'nun 244/4, 245/3, 257 ve 261. maddelerinde de benzer ifadeler bulunduğundan bu maddelerle getirilen hükümlerin yardımcı norm niteliğinde oldukları kabul edilebilir... Resmi belge niteliğindeki menşe şahadetnamesinde sahtecilik eylemlerini düzenleyen 3285 sayılı Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanununun 45. maddesinde 'filleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde' ifadesi yer aldığından bu düzenlemenin yardımcı (tali) norm niteliğinde olduğu, 5237 sayılı TCK'nun 204. maddesindeki düzenlemenin ise asli norm özelliği taşıdığı, 'yardımcı normun sonralığı' ilkesi uyarınca eyleme asli norm niteliğinde olan ve daha ağır cezayı gerektiren 5237 sayılı TCK'nun 204/1. maddesindeki düzenlemenin uygulanması gerektiği kabul edilmelidir.” sonucuna ulaşmıştır¹⁰⁸⁰. Benzer değerlendirmenin terörizmin finansmanı ile silahlı terör örgütüne yardım suçunun arasındaki ilişki için de yapılması elzemdir.*

G. Yaptırım Yönünden Değerlendirme

Silahlı terör örgütüne yardım suçunun karşılığında TCK'nın 314 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının yollamasıyla 220 nci maddesinin yedinci fıkrası ve 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ancak TMK'nın 3 üncü maddesinde silahlı örgüt suçunun terör suçları arasında sayılmış ve 5 inci maddesinde ilgili kanunlara göre tayin edilecek cezalara yarı

¹⁰⁸⁰ **Yargıtay CGK.**, 10/06/2014, 2012/1336 E.-2014/323 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 22/03/2024).

oranında artırım uygulanacak olması¹⁰⁸¹ gözetildiğinde 7,5 yıldan 15 yıla kadar hapis cezasının tatbik edileceği açıktır.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise terörizmin finansmanı suçunun karşılığında 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezasının tatbik edileceği, aynı maddenin dördüncü fıkrasında failin kamu görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak fiili işlemesi halinde cezanın yarı oranında artırılacağı hükme bağlanmıştır. Belirtmeliyiz ki, TMK'nın 8/A maddesinde TMK kapsamındaki suçların kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi halinde cezanın yarı oranında artırılacağı belirtildiğinden TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci ve 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen cezalara bu nispette artırım yapılacaktır. Terörizmin finansmanı suçunun nitelikli halinde dahi terör örgütüne yardım suçuna uygulanacak cezai yaptırım aşılamamaktadır.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki suç tanımında “*teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde,*” ibaresi yer almaktadır. Söz konusu hüküm dolayısıyla, örgüte yardım suçunu düzenleyen hükümlerin terörizmin finansmanını düzenleyen hükümlere göre öncelikle uygulanacağı açıktır¹⁰⁸². Öyle ki, silahlı terör örgütüne yardım suçu karşılığında hükmedilecek ceza her halükarda terörizmin finansmanı suçundan daha ağır olacaktır.

TCK'nın 221 inci maddesinde yer alan etkin pişmanlık hükümleri silahlı terör örgütü suçu bakımından da uygulama alanı bulacaktır¹⁰⁸³. Terörizmin finansmanı suçunda ise herhangi bir etkin pişmanlık hükmüne yer verilmemiştir.

¹⁰⁸¹ **Bodur ve Özkul**, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 49.

¹⁰⁸² **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 142.

¹⁰⁸³ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 46. **Yargıtay CGK.**, 02/07/2019, 2019/312 E.-2019/514 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 21/03/2024).

2. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282)

A. Genel Olarak

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu TCK'nın 282 nci maddesinde, “(1) *Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*¹⁰⁸⁴ (2) *Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*¹⁰⁸⁵ (3) *Bu suçun, kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde, verilecek hapis cezası yarı oranında artırılır. (4) Bu suçun, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır. (5) Bu suçun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. (6) Bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz.” şeklinde düzenlenmiştir.*

Görüldüğü üzere, aklama suçu genel ceza kanunu olan TCK'da, terörizmin finansmanı suçu ise ayrı bir özel kanunda düzenlenmiştir. Bununla birlikte, suç ile mücadele 5549 sayılı Kanunla yapılmaktadır. TFÖHK'nın 16 ncı maddesinde “*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 5549 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.*” denilmiştir. Her iki suçun temas ettiği alanda uygulama kabiliyeti taşıyan 5549 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde, “*Bu Kanunun amacı, suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usûl ve esasları belirlemektir.*” hükmüne yer verilmek

¹⁰⁸⁴ 26/06/2009 tarih ve 5918 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile değiştirilen birinci fıkra şöyledir: “(1) *Alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*” Bkz.: RG., 09/07/2009, 27283.

¹⁰⁸⁵ Maddenin ikinci fıkrası 5918 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile eklenmiştir.

suretiyle söz konusu kanunun amacı ortaya konulmuştur. TFÖHK ise hem terörizmin finansmanı suçunun hem de malvarlığı değerlerinin dondurulmasının düzenlendiği bir kanun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde ortaya koyduğumuz üzere, terörizmin finansmanı suçu ve aklama suçunun uluslararası niteliği ön plana çıkmaktadır¹⁰⁸⁶. Aklama suçu çok daha erken tarihlerde ceza hukukunun konusu olmuştur. Bir dönem terörizmin finansmanı suçu için “*tersine kara para aklama*” tabiri kullanılmış, birtakım küresel gelişmelerden sonra TFÖDUS ile terörizmin finansmanı ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Bu gelişmeler nedeniyle, AML paradigmasına ikinci bir sütun olarak CFT sütunu eklenmiştir. Bu sebeple başta FATF olmak üzere diğer uluslararası ve bölgesel kuruluşlar ile FIUs’ler bu alandaki paradigmalarını “AML/CFT” birlikte olacak şekilde güncellemiştir. Ülkemizde de MASAK’ın görev alanına hem aklama suçu hem de terörizmin finansmanı suçu girmektedir. Birbiriyle böyle girift bir ilişki içerisinde olan her iki suç tipinin benzerlikleri ve farklarını ortaya koymak yerinde olacaktır.

B. Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme

TCK’nın suçların tanımlandığı İkinci Kitabı kısım ve bölümlere ayrılmıştır. Kısım başlıkları daha çok mağdur esas alınarak isimlendirilmiş¹⁰⁸⁷, bölüm başlıklarında ise daha somut hukuki değerler¹⁰⁸⁸ kıstas alınmıştır. Elbette bazı suçların birden fazla hukuki değeri ihlal ettiği, yani karma hukuki konulu suç niteliğinde olduğu da ifade edilmektedir. Böyle suçların kanunun hangi başlığı altında olacağı hususunda kanun koyucunun çeşitli hukuki değerlerden birine üstünlük tanıdığı kabul edilmektedir. Buna örnek olarak iftira suçu gösterilmekte, bu suç ile hem adliyenin işleyişi hem de kişinin onuru ve şerefının korunmaya çalışıldığı aktarılmaktadır¹⁰⁸⁹.

Aklama suçu, TCK’nın Özel Hükümler Kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı Dördüncü Kısımının “*Adliyeye Karşı Suçlar*” başlıklı İkinci Bölümü altında 282 nci maddesinde düzenlenmiştir. Böylece aklama suçu ile

¹⁰⁸⁶ **Murat Volkan Dülger**, “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanında Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı ve Sonuçları: Bir Kedi Fare Oyunu”, *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu*, ed., Veli Özer Özbek, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 83.

¹⁰⁸⁷ “Kişilere Karşı Suçlar”, “Topluma Karşı Suçlar”, “Millete ve Devlete Karşı Suçlar”.

¹⁰⁸⁸ “Çevreye Karşı Suçlar”, “Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar”, “Kamu Barışına Karşı Suçlar” vb.

¹⁰⁸⁹ **Zafer**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 185.

korunan öncelikli hukuki değerin, adli makamların işleyişi olduğu değerlendirmesi yapılabilir. Zira ortada bir suç var ve bu suçtan bir malvarlığı değeri elde edilip bunun aklanması için ekonomik sistem fesada uğratılıyorsa burada toplum adına gerekli işlemleri yapması lazım gelen makam adliyedir, yani devletin üç temel organından birisi olan yargıdır¹⁰⁹⁰. Şayet suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanmasına müsaade edilirse, suç işleyerek gelir elde etmek normalleşerek yolsuzluk yaygınlaşacaktır. Bu durumda adli sistemin suçu ve bundan elde edilen gelirleri engelleyemediği, bunları takip ederek hukuku uygulayamadığı ve hatta suçluların kayırdığı yönünde bir algı yerleşerek adliyenin güvenilirliğini de zedeleyebilecektir¹⁰⁹¹. Nitekim Yargıtay'a göre, aklama suçuyla korunan hukuki değerlerden biri adil yargılanma hakkı olup suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun özel bir şeklini teşkil etmektedir¹⁰⁹². Bu suç ile korunan bir diğer hukuki değer, ekonomik sistemin işleyişi¹⁰⁹³ ve dolayısıyla kamu

¹⁰⁹⁰ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 260.

¹⁰⁹¹ TCK'nın 282 nci maddesinin gerekçesi şöyledir: “Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme sokulması, suç işlemenin kazanç elde etme açısından cazip bir yol olarak görülmesine neden olmaktadır. Suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayırılması sonucunu doğurmaktadır. Bu düşüncelerle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.” Ayrıca bkz.: **Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 19. Bası, 2021, s. 1214.

¹⁰⁹² “Devletin adli çıkarlarına karşı işlenen bir suç olma özelliği gösteren bu suçun hukukî konusunu adil yargılanma hakkı oluşturmaktadır. Zira bu suçu oluşturan eylemler soruşturma ve kovuşturma makamlarının öncül suçlardan elde edilen malvarlığı değerlerine ulaşmasını ve etkin biçimde soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemekte, böylece bu suçla gizlenen öncül suçların ve faillerinin ortaya çıkarılmasını güçleştirmektedir. Dolayısıyla aklama eylemlerinin suç haline getirilmesiyle adalet sistemi korunmuş olmaktadır. Madde gerekçesinde yer alan “Suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayırılması sonucunu doğurmaktadır” ifadesi de bu hususu destekleyici niteliktedir. Nitekim, kanun koyucu bu suçu hukuki konusu itibarıyla ‘Adliyeye karşı suçlar’ arasında düzenleyerek suçla mücadeleyle ilişkin toplumsal yararın adli yararlarla temsil edildiği düşüncesini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan anılan suç, adil yargılanma hakkının yanı sıra adliyeye ilişkin yararları da korumakta ve aslında suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun özel bir şeklini oluşturmaktadır.” **Yargıtay CGK.**, 16/10/2018, 2015/172 E.-2018/435 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 22/03/2024).

¹⁰⁹³ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 260; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1214. Ayrıca **Yargıtay CGK.**, 16/10/2018, 2015/172 E.-2018/435 K. sayılı kararındaki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 03/07/2014 tarih ve 42546 sayılı layihasında, “TCK'nın 282/1. maddesinde tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığının değerlerini aklama suçunda korunan hukuki yarar suçtan elde edilen kara paranın aklamasını engelleme ve suçtan kaynaklanan malvarlığının, ekonomik sisteme katılmasını önlemektir. Bu şekilde, suç işlenerek elde edilen gayrimeşru kazancın engellenmesi suçla mücadele edilerek toplumsal adalet duygusunun tatmini ve suç faillerinin yaptıklarının yanına kâr olarak kalmaması düşüncesiyle eylemler müeyyide altına alınmıştır.” Hukuki değerlendirmesine yer verilmiştir.

düzenidir¹⁰⁹⁴. Yine öncül suçlar ile korunması amaçlanan hukuki değerlerin de aklama suçu ile korunduğu belirtilmiştir¹⁰⁹⁵. Görüldüğü üzere, aklama suçu birden fazla hukuki değeri korumayı amaçlayan karma hukuki konulu bir suç tipidir¹⁰⁹⁶.

Terörizmin finansmanı suçu ile korunan hukuki değerlerin ise terör suçlarıyla korunan hukuki değerler olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla, fertlerin ve toplumun güvenliği, kamu düzeni, devletin anayasal düzeninin korunması ve devamı bu suçla korunan hukuki değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın önceki kısımlarından bahsedildiği üzere, terörizmin finansmanı suçu uhdesinde küreselleşme ve uluslararası terörizmle ilgili birtakım bağlantı noktaları taşımakta olup bu nedenle uluslararası toplumun bazı menfaatlerinin korunmaya çalışıldığından bahsedilebilecektir¹⁰⁹⁷. Yine, bu suç ile TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesini kolaylaştıracak veya önünü açacak finansal desteğin temininin önüne geçilmek istendiğine göre söz konusu amaç suçlar ile korunan hukuki değerlerin de nazara alındığı düşünülebilir.

C. Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 282 nci maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan aklama suçu seçimlik hareketli bir suç tipidir¹⁰⁹⁸. Buna göre, “a) suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini

¹⁰⁹⁴ Kocasakal, “Karapara Aklama Suçu”, s. 4.

¹⁰⁹⁵ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 262; Gizem Dursun Özdemir, “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK M. 282/1)”, *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu*, ed., Veli Özer Özbek, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 176. Yargıtay CGK., 16/10/2018, 2015/172 E.-2018/435 K. sayılı kararında ise “ ilgili Bakanlığın sanıklara atılı resmi belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçları ile teşekkül halinde ihracat kaçakçılığı suçundan ayrı açılan davalarda katılan olarak duruşmalara kabulüne karar verilmesinin, aynı Bakanlığa, sanıkların bu suçlardan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutmak suretiyle işledikleri iddia olunan ve öncül nitelikteki diğer suçlardan bağımsız ve farklı bir hukuki değer korunmasına yönelen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan açılan davaya katılma hakkı vermeyeceği” yönünde bir sonuca ulaşılmıştır.

¹⁰⁹⁶ Aydın, Arslan, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 39. “Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçu ile birden fazla hukuki yarar korunmakta olup, kendisine kaynaklık eden öncül suçtan bağımsız ve ayrı suç olması nedeniyle öncül suçtan zarar gören mağdurun bu suçtan açılan kamu davasına katılma hakkı yoktur. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu, ancak daha önce işlenmiş bir suçtan elde edilmiş, ekonomik değeri olan şeylerin oluşturabileceği gözetilmelidir.” Yargıtay 15. CD., 10/09/2013, 2013/7721 E.-2013/12895 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 23/03/2024).

¹⁰⁹⁷ Aydın, Arslan, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 99, 100.

¹⁰⁹⁸ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 268.

yurt dışına çıkarma, b) suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutma” fiillerinden birinin işlenmesi halinde bu suç vücut bulacaktır¹⁰⁹⁹.

Birinci seçimlik hareket bakımından, suçtan kaynaklanan bir malvarlığı değerinin **yurt dışına çıkarılmasıyla** suç tamamlanmış olacaktır. Malvarlığı değerinin hangi yolla yurt dışına çıkarıldığıнын bir önemi bulunmamaktadır¹¹⁰⁰.

İkinci seçimlik hareket bakımından, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla **çeşitli işlemlere tâbi tutulması halinde** suç tamamlanacaktır. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini “*çeşitli işlemlere tâbi tutma*” çok geniş anlamlar taşımakta olup bilinen veya ileride geliştirebilecek tüm yöntemleri kapsadığı düşünülebilir. Çeşitli işlemlere tâbi tutma fiiline örnek olarak “*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin bankaya yatırılması, başka bir değere tahvili, bir yatırım aracına çevrilmesi, devri, vs.*” gösterilmektedir¹¹⁰¹. Bu yönüyle, aklama suçu, serbest hareketli bir suç tipidir.

Doktrinde, bu seçimlik hareketin sadece icrai davranışla işlenebileceğini savunanlar¹¹⁰² kadar hem icrai hem de ihmali davranışla işlenebileceğini savunanlar¹¹⁰³ da bulunmaktadır. Suçun sadece icrai davranışla işlenebileceğini savunanlar, kanun koyucunun amacının icrai davranışı cezalandırmak olduğunu, bir kimsenin aklama suçunda icrai bir davranışla iştirakinin bulunmaması halinde cezai sorumluluğuna gidilemeyeceği, böyle bir durumda failin TCK’nın 166 ncı maddesinde düzenlenen bilgi vermeme suçu veya 281 inci maddesindeki suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan sorumlu tutulabileceği ya da 5549 sayılı Kanunun 14 ile 15 inci maddeleri uyarınca cezalandırılabilceğini ileri sürmektedir¹¹⁰⁴. Öte yandan, “*çeşitli*

¹⁰⁹⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1215; Dursun Özdemir, “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK M. 282/1)”, s. 182.

¹¹⁰⁰ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 270.

¹¹⁰¹ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 274.

¹¹⁰² Aydın, Arslan, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 52.

¹¹⁰³ Murat Volkan Dülger, *Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar*, Ankara: Seçkin Y., 2011, s. 541.

¹¹⁰⁴ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 275, 276.

işlemlere tâbi tutmak” ibaresinin suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olduğunu iddia eden müellifler de bulunmaktadır¹¹⁰⁵.

TCK’nın 282 nci maddesinin ikinci fıkrasında, aklama suçunun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek **satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan** kişinin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu suç ile yasaklanan fiiller “*gerçek olmayan aklama faaliyeti*” olarak ifade edilmiştir¹¹⁰⁶. Maddenin bu fıkrası 26/06/2009 tarih ve 5918 sayılı Kanun ile eklenmiş olup tanımlanan suçun öncül suçu sadece aklama suçudur. Bu itibarla TCK’nın 165 inci maddesinde düzenlenen, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan ayrılmaktadır. Bu suçun işlenebilmesi için ortada iki öncül suçun bulunması gerekmektedir. Öncelikle öncül suç işlenmek suretiyle kirli bir malvarlığı değeri elde edilecek, daha sonra bu değer aklanacaktır. Bu iki suçun işlenmesinden sonra malvarlığı değerinin bu özelliğinin bilinerek satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması gerekmektedir¹¹⁰⁷.

Terörizmin finansmanı suçu ise fon sağlama ve toplama fiillerinin işlenmesiyle vücut bulabilecektir. Mesela fonun, bir teröriste veya terör örgütüne gönderilmek üzere suçtan elde edilmiş malvarlığı değerinin aklanmasıyla elde edilmesi halinde TFÖHK’nın 4 üncü maddesindeki “fon toplama” fiilinin gerçekleştiğinden bahsedilebilecektir. Yahut bir terör örgütünün, uyuşturucu ticaretinden elde ettiği malvarlığı değerini, mensubu bulunan bir kimseye aklatarak faaliyetlerinde kullanmak üzere bir kenarda tutması da söz konusu olabilir.

Terörizmin finansmanı suçunda, fonun yurtdışına aktarılması zorunlu değildir. Önemli olan, fonun belli suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütüne sağlanması veya toplanmasıdır. Yoksa teröristin veya terör örgütünün yurtdışında olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

¹¹⁰⁵ Aydın, Arslan, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 52.

¹¹⁰⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1228.

¹¹⁰⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1231, 1232.

Terörizmin finansmanı suçunda gerek sağlama gerekse de toplama fiillerinde fonun resmi veya gayri resmi işlemlere tâbi tutulması söz konusu olacaktır. Ancak fail, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla hareket etmemektedir. Fail için önemli olan fonun sağlanması veya toplanmasıdır.

D. Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme

a. Öncül Suç

Aklama suçunda mutlaka bir öncül suç bulunmalıdır¹¹⁰⁸. TCK.’nın 282 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca öncül suçun “*alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç*” olması gerektiği açık bir şekilde hükme bağlanmıştır. Aklama suçunun varlık sebebinin öncül suç olduğu, öncül suçtan elde edilen bir malvarlığı değerinin bulunmaması halinde aklama suçundan söz edilemeyeceği vurgulanmaktadır¹¹⁰⁹.

Halbuki terörizmin finansmanı suçunda böyle bir öncül suçun bulunmasına gerek yoktur. Üstelik terörizmin finansmanı suçunda, fon sağlama veya toplama fiilinin, belli suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek işlenmesi gerekmektedir. Fonun bir suç işlenerek toplanması veya sağlanması elbette mümkündür. Ancak terörizmin finansmanında önemli olan TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağı bilinerek ve istenerek fonun sağlanması veya toplanmasıdır.

b. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değeri

Aklama suçunun konusu bir suçun işlenmesinden elde edilen malvarlığı değeridir¹¹¹⁰. Üstelik öncül suçun alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olması zaruridir. Açık kanuni düzenleme karşısında, cezası bu

¹¹⁰⁸ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 153.

¹¹⁰⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1218.

¹¹¹⁰ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 153.

miktardan düşük olan suçların işlenmesinden elde edilen malvarlığı değerleri ise aklama suçunun konusu olamayacaktır.

Terörizmin finansmanı suçunun konusunu teşkil eden fonun ise bir suçun işlenmesinden elde edilmesi şart olmayıp meşru bir faaliyet sonucu elde edilmesi de mümkündür. Mesela bir terör örgütüne sağlanan fon, uyuşturucu ticaretinden elde edilebileceği gibi meşru bir ticari faaliyetten de elde edilebilecektir. Terörizmin finansmanı suçunun konusu bakımından gösterdiği bu özellik, ABD’de bu suçun tersine kara para aklama suçu olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Nitekim aklama suçunda suç işleyerek elde edilen bir malvarlığı değerinin yasal finansal sisteme sokulmasıyla meşru bir görünüm kazanması söz konusu iken, terörizmin finansmanı suçunda belki meşru bir malvarlığı değerinin teröriste veya terör örgütüne fon olarak sağlanması ya da toplanmasıyla **kirletilmesi** söz konusudur. Bu bakımdan aklama suçu ile terörizmin finansmanı suçunda süreçler tam tersine işleyebilmektedir. Ezcümle, birinde kirli paranın aklanması, diğesinde belli hallerde temiz paranın kirletilmesi süreci işlemektedir.

E. Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme

Aklama suçu ve terörizmin finansmanı suçu kasten işlenebilmektedir. Ancak, aklama suçuna vücut veren seçimlik hareketler, amaç yönünden farklılık arz etmektedir¹¹¹¹. Birinci seçimlik hareket olan “*malvarlığı değerinin yurtdışına çıkarılması*” bakımından, fail elindeki malvarlığı değerinin suçtan kaynaklandığını biliyor ve yurtdışına çıkarma işlemini gerçekleştiriyorsa, failin kastının mevcut olduğu kabul edilmektedir. Bu hareketin herhangi bir özel amaçla gerçekleştirilmesi şartı aranmamıştır¹¹¹². Ancak ikinci ihtimalde “*çeşitli işlemlere tâbi tutma*” seçimlik hareketinin, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla gerçekleştirilmesi halinde, aklama suçu vücut bulacaktır¹¹¹³. Bu durumda da failin elindeki malvarlığı değerinin

¹¹¹¹ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 341.

¹¹¹² **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 344, 345.

¹¹¹³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1223, 1224; **Dursun Özdemir**, “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK M. 282/1)”, s. 187.

suçtan kaynaklandığını bilmesi ve anılan amaçlarla (saikle) bunlar üzerinde çeşitli işlemler gerçekleştirmesi gerekmektedir¹¹¹⁴.

Aklama suçunun tanımından hareketle, olası kastla işlenemeyeceği kabul edilmektedir. Nitekim failin belli amaçla hareket etmesi şart koşulmaktadır. Aksinin kabulü halinde, failin cezai sorumluluğu kanunun öngörmediği şekilde genişletilmiş olacaktır¹¹¹⁵.

Terörizmin finansmanı suçunun oluşabilmesi için, failin, belli suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek, bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlaması veya toplaması gerekmektedir.

Görüldüğü üzere aklama suçu ve terörizmin finansmanı suçu birbirinden amaç (saik) bakımından ayrılmaktadır. Aklama suçunda failin kastı, yurtdışına aktardığı veya çeşitli işlemlere tâbi tuttuğu malvarlığı değerinin suçtan kaynaklandığını bilmeyi kapsamalıdır. Terörizmin finansmanı suçunda, failin kastının, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilmeyi ve bunu istemeyi kapsamak durumundadır.

F. Suçlarla Mücadele Amaçlı Tedbirler Yönünden Değerlendirme

Her iki suç tipinin birbiriyle en yakın yönü belki de bunlarla mücadele amaçlı tedbirlerdir¹¹¹⁶. O kadar ki, 11 Eylül saldırılarından sonra, FATF'nin görev alanına terörizmin finansmanı ile mücadele de eklenmiş, hemen akabinde 2001 yılının ekim ayında buna dair “8 Özel Tavsiye Kararı” yayımlanmış, 2004 yılında bu tavsiyelere 9 uncusu eklenmiştir¹¹¹⁷. AML/CFT alanına, 2012 yılına kadar “40+9 Tavsiye” yön vermiştir. Daha sonra, bu iki ayrı kararın bir bütün olarak ele alınması yönündeki irade FATF'nin şubat 2012 Genel Kurulunda ortaya konularak “Kara Para Aklama ve

¹¹¹⁴ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 347.

¹¹¹⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 1224.

¹¹¹⁶ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 151.

¹¹¹⁷ FATF, IX Special Recommendations, October 2001 (incorporating all subsequent amendments until February 2008).

Terörizmin Finansmanı ile Kitle İmha Silahlarının Yayılmasına Dair Uluslararası Standartlar” başlığıyla 40 Tavsiye Kararı kabul edilmiştir¹¹¹⁸.

Ülkemizde aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele eden FIUs, doğrudan Hazine ve Maliye Bakanına bağlı MASAK’tır. Bu durum da, her iki konudaki mücadele amaçlı tedbirlerin birbirine yakınlığını ortaya koyan kurumsal bir emaredir. Bu tedbirler suçların işlenmesinden sonra ceza muhakemesinde uygulama alanı bulacak koruma tedbirleri mahiyetinde olabileceği gibi suçların işlenmesinin önlenmesinde özellikle finansal sistem içerisinde belli önleyici tedbirler mahiyetinde de olabilecektir.

Yine 5549 sayılı Kanun, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanmasının önlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere çıkarılmıştır. TFÖHK’nın 16 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki açık hüküm dolayısıyla TFÖHK’da hüküm bulunmayan hallerde 5549 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

5549 sayılı Kanunda aklama ve terörizmin finansmanı suçu ile mücadele için birtakım önleyici tedbirler belirlenmiştir. Anılan Kanunun 3 üncü maddesinde “müşterinin tanınması”, 4 üncü maddesinde “şüpheli işlem bildirimini”, 5 inci maddesinde “eğitim, iç denetim, kontrol ve risk yönetim sistemleri”, 6 ncı maddesinde “devamlı bilgi verme”, 7 nci maddesinde “bilgi ve belge verme”, 8 inci maddesinde “muhafaza ve ibraz”, 9 uncu maddesinde “erişim sistemi” tedbirlerine yer verilmiştir.

5549 sayılı Kanunun 27 nci maddesine istinaden çıkarılan “Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik”¹¹¹⁹ ile kanunda düzenlenen bu önleyici tedbirlere dair detaylı düzenlemeler yapılmıştır. Nitekim Yönetmeliğin 1 inci maddesinde amacın “11/10/2006 tarihli ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasına yönelik olarak; suç gelirlerinin aklanmasının ve terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yükümlüler, yükümlülükler, yükümlülüklerle uyumun denetimi, gümrük idaresine açıklama yapılması ve diğer tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek” olduğu ifade edilmiştir. Yönetmeliğin Üçüncü Bölümünde “müşterinin tanınmasına

¹¹¹⁸ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated November 2023).

¹¹¹⁹ R.G. 09/01/2008, 26751.

ilişkin esaslar”, Dördüncü Bölümünde “*şüpheli işlem bildirimine ilişkin esaslar*”, Beşinci Bölümünde “*bilgi ve belge vermeye dair esaslar*” düzenlenmiştir.

MASAK’ın 2022 faaliyet raporunda yer alan verilerine göre, 2018 yılında terörizmin finansmanı bağlamında 27139, aklama veya ilgili öncül suçlar bağlamında 195604, 2019 yılında terörizmin finansmanı bağlamında 14862, aklama veya ilgili öncül suçlar bağlamında 188924, 2020 yılında terörizmin finansmanı bağlamında 1987, aklama veya ilgili öncül suçlar bağlamında 235544, 2021 yılında terörizmin finansmanı bağlamında 2758, aklama veya ilgili öncül suçlar bağlamında 502237, 2022 yılında terörizmin finansmanı bağlamında 2936, aklama veya ilgili öncül suçlar bağlamında 422386 şüpheli işlem bildirimini gerçekleştirilmiştir¹¹²⁰. Bildirimde bulunan yükümlü gruplarından bankalar, ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları, faktöring şirketleri, kıymetli maden aracı kuruluşları, sigorta ve emeklilik şirketleri, sigorta ve reasürans aracıları, kargo şirketleri, finansman şirketleri, sermaye piyasası aracı kurumları, kıymetli maden, taş, mücevher alım satımı yapanlar, iş makineleri dahil her türlü deniz, hava ve kara nakil vasıtalarının alım satımı ile uğraşanlar ön plana çıkmaktadır. Son zamanlarda kripto varlık sağlayıcılar ve tasarruf finansman şirketlerinin de azımsanmayacak sayıda bildirimde bulunduğu görülmektedir¹¹²¹. Raporunda dikkat çeken bir başka husus, terör ve terörizmin finansmanı suçu bağlamında, kişisel ve kurumsal ihbarlar ile adli/kolluk araştırma talepleri, 2022 yılında toplam 11363 olup bu suçlarda toplam 21609 kişinin adı geçmiştir. Bu sayı, 2022 yılında, diğer suçlar bağlamında yapılan toplam bildirim yaklaşık dört katıdır¹¹²².

Yine anılan rapora göre, aklama ve terörizmin finansmanı suçu bağlamında Cumhuriyet savcılar, hakimler, mahkemeler ve sair adli makamların MASAK’a ilettikleri araştırma taleplerinin sayısı, 2022 yılında, 12347’yi bulmuştur. Emniyet güçleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Komutanlığı ve sair kolluk kuvvetlerinin, 1470 adet araştırma talebinde bulunduğu bildirilmiştir¹¹²³.

¹¹²⁰ MASAK, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, s. 17. Bkz.: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/04/2022-Faaliyet-Raporu.pdf> (E.T. 24/03/2024).

¹¹²¹ MASAK, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, s. 18, 19.

¹¹²² MASAK, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, s. 21, 22.

¹¹²³ MASAK, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, s. 22.

5549 sayılı Kanun'un getirdiği yükümlülüklerle riayet etmeyen ilgililer hakkında 13 üncü madde uyarınca idari para cezası, 14 üncü madde uyarınca hapis ve adli para cezası ile tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır. Ayrıca 5549 sayılı Kanun'un 15 inci maddesinde “*Yükümlüler nezdinde veya aracılığıyla yapılacak kimlik tespitini gerektiren işlemlerde, kendi adına ve fakat başkası hesabına hareket eden kimse, bu işlemleri yapmadan önce kimin hesabına hareket ettiğini yükümlülere yazılı olarak bildirmedeği takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis veya beş bin güne kadar adli para cezasıyla cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmiştir.

Bilindiği üzere, CMK'nın 128 inci maddesinde, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin uygulanabileceği suç kataloğunda, aklama ve terörizmin finansmanı suçlarına yer verilmemiştir. Ancak 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesi uyarınca, aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde, CMK'nın 128 inci maddesi uygulama alanı bularak malvarlığı değerlerine elkonulabilecektir. CMK'nın 128 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre, elkoyma kararını ancak hakim verebilirken, 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında “*Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı da elkoyma kararı verebilir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim en geç yirmi dört saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Hâkimin onaylaması hâlinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinde belirtilen değere ilişkin rapor üç ay içinde alınır ve tekrar hâkim onayına sunulur. Onaylanmama veya raporun üç ay içinde alınmaması hâlinde Cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır.*”¹¹²⁴ denilmek suretiyle CMK'nın öngördüğü bir koruma tedbirinin olağan işleyişinden ayrı bir işleyiş getirilmiştir¹¹²⁵. Bu fıkranın 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanununun 24 üncü maddesiyle değiştirilmeden önceki halinde, CMK'nın 128 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında suçtan elde edilen değere ilişkin raporun¹¹²⁶

¹¹²⁴ 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanununun 24 üncü maddesiyle değiştirilen fıkra şöyledir: “(2) *Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da el koyma kararı verebilir. Hakim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim en geç yirmidört saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Onaylanmama halinde Cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır.*” Bkz.: R.G. 31/12/2020, 31351 (5.Mükerrer).

¹¹²⁵ 5549 sayılı Kanun, CMK'ya göre özel bir kanundur ve CMK'dan sonra kabul edilmiştir. Bu sebeple aklama ve terörizmin finansmanı suçu kapsamında elkoyma koruma tedbirine 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesi tatbik edilecektir. Bkz.: Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 397.

¹¹²⁶ MASAK'ın 2022 yılı raporuna göre, suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin tespiti amacıyla yapılan malvarlığı araştırması sayıları şöyledir: 2018 yılında 230 dosya açılmış, 1123 dosya sonuçlandırılmış; 2019

MASAK'tan en geç üç ay içerisinde alınarak elkoyma tedbirinin tekrar hakim onayına sunulması, şayet raporun en geç üç ay içerisinde alınmaması halinde kararın hükümsüz kalacağına dair bir düzenleme yer almamaktaydı. Bu yönde bir kanun değişikliğinin yapılması, olası hak ihlallerinin önüne geçilmesi bakımından isabetli olmuştur. Ancak yine de, CMK'nın 128 inci maddesindeki usulden ayrılarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde geçici süre olsa dahi hakim kararı olmaksızın elkoyma tedbirinin uygulanması eleştirilmiştir¹¹²⁷.

Belirtmeliyiz ki, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, terörizmin finansmanı suçundan yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda CMK'nın 133 üncü maddesinde yer alan şirket yönetimi için kayyım tayini, 135 inci maddesinde yer alan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, 139 uncu maddesinde yer alan gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, 140 inci maddesinde yer alan teknik araçlarla izleme ile 4208 sayılı Kanunda yer alan kontrollü teslimat tedbirine karar verilebileceği açık bir şekilde hükme bağlanmasına rağmen, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirine yer verilmediği görülmektedir. Halbuki TFÖHK'nın 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasında malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının, MASAK Başkanlığı'nın talebi üzerine CMK'nın 128 inci maddesinin üçüncü ila yedinci fıkralarında belirtilen usule uygun olarak gecikmeksizin yerine getirileceği düzenlenmiştir. TFÖHK'daki bu durum kafa karışıklığına neden olsa da 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin birinci fıkrasının açık düzenlemesi dolayısıyla terörizmin finansmanı suçundan yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda da elkoyma koruma tedbiri uygulama alanı bulacaktır.

5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, aklama suçunun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip işlenmediğine bakılmaksızın CMK'nın 139 uncu maddesinde yer alan gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ile 4208 sayılı Kanunda yer alan kontrollü teslimat tedbirine karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu koruma tedbirleri, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde sayıldığı için terörizmin finansmanı suçunda da uygulanabilecektir.

yılında 665 dosya açılmış, 561 dosya sonuçlandırılmış; 2020 yılında 346 dosya açılmış, 377 dosya sonuçlandırılmış; 2021 yılında 338 dosya açılmış, 378 dosya sonuçlandırılmış; 2022 yılında 278 dosya açılmış, 322 dosya sonuçlandırılmıştır. Bkz.: **MASAK**, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, s. 24.

¹¹²⁷ **Çakır**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 397.

Şirket yönetimi için kayyım tayini, koruma tedbirinin düzenlendiği CMK'nın 133 üncü, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması koruma tedbirinin düzenlendiği 135 inci, teknik araçlarla izleme koruma tedbirinin düzenlendiği 140 ıncı maddelerinde, aklama suçu, katalog suçlar arasında sayılmasına rağmen, terörizmin finansmanı suçu sayılmamıştır. Ancak daha önce belirttiğimiz üzere bütün bu koruma tedbirlerinin terörizmin finansmanı suçunun tanımlandığı TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde uygulanabileceğine dair özel bir hüküm bulunmaktadır.

5549 sayılı Kanun'un 9/A maddesinde gerek bu kanun gerekse de TFÖHK'nın uygulanması kapsamında yapılacak tebligatların 11/02/1959 tarih ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 7/a maddesinde düzenlenen elektronik tebligata dair usullerle bağlı olmaksızın elektronik ortamda yapılabileceği ve bu tebligata elektronik ortamda cevap verilmesinin istenebileceği hükme bağlanmıştır. Bilindiği üzere, 7201 sayılı Kanun'un 7/a maddesinin dördüncü fıkrasında "*Elektronik yolla tebligat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılır.*" hükmüne yer verilmiştir. Ancak anılan maddedeki açık düzenleme uyarınca, 5549 sayılı kanun ve TFÖHK kapsamında yapılan tebligatlar karşı tarafa ulaştığında tebliğ edilmiş sayılacaktır. Tebligata dair bu özel duruma, başvuru yollarının işletilmesinde hak kayıplarına uğranılmaması için dikkat edilmesi gerekmektedir.

G. Tüzel Kişilerin Sorumluluğu Yönünden Değerlendirme

30/03/2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun¹¹²⁸ "tüzel kişilerin sorumluluğu" başlıklı 43/A¹¹²⁹ maddesinde TCK'nın 282 nci maddesinde tanımlanan

¹¹²⁸ R.G., 31/03/2005, 25772 (Mükerrer).

¹¹²⁹ 43/A maddesi, 26/06/2009 tarih ve 5918 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesi ile kanun metnine eklenmiştir. Bkz.: R.G., 09/07/2009, 27283. Madde gerekçesinde, "*Türk Ceza Kanununun 20 nci maddesinde tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamayacağı, ancak suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanununun 60 ıncı maddesinde ise tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek güvenlik tedbiri olarak faaliyet izninin iptali ve müsadere kararı verilebileceği düzenlenmiştir. Bir özel hukuk tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde ve bu tüzel kişinin yararına olarak bir suç işlenmesi halinde, tüzel kişi bakımından adli para cezasına hükmetmek mümkün değilse de, bu tüzel kişilerin faaliyetlerinin hukuk zemininde disipline edilebilmesini temin amacıyla, organlarını oluşturan veya temsilcisi sıfatını taşıyan kişilerin en azından dikkat ve özen yükümlülüğünü vurgulamak için; belirli suçların bir özel hukuk tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, bu suçları işleyen kişiler hakkında mahkumiyet kararı verildiği takdirde, ayrıca bu tüzel kişi hakkında da idari para cezası verilebilmesine imkan tanımak gerekmiştir. Yapılan düzenlemede, tüzel kişinin yararına olarak işlenen suçlar sayma yöntemi ile belirlenmiştir.*" denilmiştir. **TBMM**, Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), Sıra

aklama suçu ve TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunun “*daha ağır idari para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından; tüzel kişinin¹¹³⁰ yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye onbin¹¹³¹ Türk Lirasından elli milyon¹¹³² Türk Lirasına kadar idari para cezası*” verileceği hüküm altına alınmıştır. En son 2024 yılı yeniden değerlendirme oranının tatbik edilmesiyle idari para cezasının alt sınırı 149.541 TL, üst sınırı ise 262.482.185 TL olmuştur. Belirtmeliyiz ki, idari para cezasının, işleme veya eyleme konu menfaatin iki katından az olamayacağı maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde hüküm altına alınmıştır.

43/A maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, aklama ve terörizmin finansmanı suçlarının bir tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda, tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanmasının beklenmesine gerek yoktur. Şayet, soruşturma veya kovuşturma sonucunda suçun tüzel kişinin yararına işlenmediğinin anlaşılması hâlinde idari para cezası kaldırılacak, tahsil edilmiş ise iade edilecektir.

Her iki suçun 43/A maddesinde, TCK'da düzenlenen “*dolandırıcılık*”, “*uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti*”, “*ihaleye fesat karıştırma*”, “*edimin ifasına fesat karıştırma*”, “*rüşvet*” suçları, 5411 sayılı Kanun'da düzenlenen “*zimmet*”,

Sayı: 353, 07/01/2009, s. 5. Bkz.: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877be-4fe6-037b-e050-007f01005610> (E.T. 25/03/2024).

¹¹³⁰ Burada yer alan “*bir özel hukuk tüzel kişisinin*” ibaresi, 28/03/2023 ve 7445 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle “*bir tüzel kişinin*” şeklinde değiştirilmiştir. Bkz.: R.G., 05/04/2023, 32154.

¹¹³¹ Alt sınır olan 10.000 TL tutarına yıllara göre belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2010 yılında %2,20 oranında zam yapılarak 10.220 TL, 2011 yılında %7,70 oranında zam yapılarak 11.006 TL, 2012 yılında %10,26 oranında zam yapılarak 12.135 TL, 2013 yılında %7,80 oranında zam yapılarak 13.081 TL, 2014 yılında %3,93 oranında zam yapılarak 13.595 TL, 2015 yılında %10,11 oranında zam yapılarak 14.969 TL, 2016 yılında %5,58 oranında zam yapılarak 15.804 TL, 2017 yılında %3,83 oranında zam yapılarak 16.409 TL, 2018 yılında %14,47 oranında zam yapılarak 18.783 TL, 2019 yılında %23,73 oranında zam yapılarak 23.240 TL, 2020 yılında %22,58 oranında zam yapılarak 28.487 TL, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 31.082 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 42.433 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 94.372 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **149.541 TL** olmuştur.

¹¹³² Bu üst sınır 2.000.000 TL'den 50.000.000 TL'ye 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanun'un 19 uncu maddesi ile çıkarılmıştır. Dolayısıyla üst sınır olan 50.000.000 TL tutarına 2021 yılından itibaren yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 54.555.000 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 74.303.910 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 165.645.706 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **262.482.185 TL** olmuştur.

21/03/2007 tarih ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen "kaçakçılık", 04/12/2003 tarih ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun Ek 5 inci maddesinde düzenlenen "kaçak petrol ticareti" suçları ile birlikte sayılmış olması son derece önemlidir. Bütün bu suçlar ekonomik yönü ön plana çıkan ve bu özellikleri dolayısıyla tüzel kişi yararına işlenme ihtimali bulunan suçlardır. Nitekim madde gerekçesinde "**Yolsuzlukla mücadele ile ilgili olarak taraf olduğumuz sözleşmeler bakımından uluslararası alanda maruz kaldığımız eleştirilerin önüne geçmek amacıyla, Kabahatler Kanununa eklenen yeni bir maddeyle, bir özel hukuk tüzel kişininin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından, yolsuzluk olarak nitelenen bazı suçların tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, tüzel kişiye de idari para cezası verilmesine imkan tanınmıştır.**" değerlendirmelerine yer verilmiştir¹¹³³. Aklama suçunun da bir yolsuzluk olarak değerlendirilmesi elbette mümkündür. Ancak terörizmin finansmanı suçu, teröristlere veya terör örgütlerine fon sağlamak ya da toplamak olduğuna göre, tüzel kişinin yararına bu suçun nasıl işlenebileceği üzerinde durmak önemlidir. Zira terörizm belli siyasi amaçlarla birtakım suçların işlenmesidir. Bunun finansmanı ise genellikle ekonomik bir çıkar elde etmek amacıyla yapılmamaktadır. Elbette siyasi ve ticari birtakım amaçların içiçe geçtiği bazı olaylara rastlamak da mümkündür. İşte tam da burada Lafarge olayını yeniden anmakta fayda vardır. Hatırlanacak olursa, Fransız beton şirketi Lafarge SA'nın Deaş ve El-Nusra'ya yaklaşık 6 milyon Amerikan doları fon sağladığı ortaya çıkmıştı¹¹³⁴.

Bu örnek de göstermektedir ki, 5326 sayılı Kanun'un 43/A maddesinde diğer ekonomik suçlar ve bilhassa aklama suçu ile birlikte terörizmin finansmanı suçunun sayılması yerinde olmuştur.

¹¹³³ TBMM, Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), Sıra Sayısı: 353, 07/01/2009, s. 5.

¹¹³⁴ Bkz.: "Ceza Hukuku Bağlamında Temellendirmenin Güçlüğü" başlığı altında incelenen Lafarge SA olayı.

3. Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama Suçu (TCK m. 305)

A. Genel Olarak

TCK'nın Özel Hükümler Kitabının “Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı dördüncü kısmının “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde “Temel milli yararlara karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama”¹¹³⁵ başlıklı 305 inci maddesinde “(1) Temel milli yararlara karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan vatandaşa ya da Türkiye'de bulunan yabancıya, üç yıldan on yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir. Yarar sağlayan veya vaat eden kişi hakkında da aynı cezaya hükmolunur.¹¹³⁶ (2) Fiilin savaş sırasında işlenmiş olması halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.¹¹³⁷ (3) Suç savaş hali dışında işlendiği takdirde, bu nedenle kovuşturma yapılması Adalet Bakanının iznine bağlıdır. (4) Temel milli yararlar deyiminden; bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel nitelikleri anlaşılır.” hükmüne yer verilmiştir.

B. Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme

Bu suç ile korunan hukuki değer, failin sağladığı menfaat uğruna temel milli yararların tehlikeye sokulmasının önlenmesi olduğu belirtilmektedir¹¹³⁸. Maddenin dördüncü fıkrasında, temel milli yararlardan bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli

¹¹³⁵ Maddenin başlığı “Temel milli yararlara karşı hareket” şeklindeyken 29/06/2005 tarih ve 5377 sayılı Kanunun 38 inci maddesi ile bu halini almıştır. Bkz.: R.G., 08/07/2005, 25869.

¹¹³⁶ Maddenin birinci fıkrası 29/06/2005 tarih ve 5377 sayılı Kanunun 38 inci maddesi ile değiştirilmiştir. Fıkranın önceki hali şöyledir: “(1) Temel milli yararlara karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan vatandaşa, üç yıldan on yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir. Yarar sağlayan veya vaat eden kişi hakkında da aynı cezaya hükmolunur.”

¹¹³⁷ Maddenin ikinci fıkrası 29/06/2005 tarih ve 5377 sayılı Kanunun 38 inci maddesi ile değiştirilmiştir. Fıkranın önceki hali şöyledir: “(2) Fiilin savaş sırasında işlenmiş ya da yararın basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak için verilmiş veya vaat edilmiş olması halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” Bkz.: R.G., 08/07/2005, 25869.

¹¹³⁸ Zeynel T. Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, *Özel Ceza Hukuku*, C. XI, İstanbul: On İki Levha Y., 2022, s. 133.

güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasa'da sayılan temel niteliklerinin anlaşılacağı açık bir şekilde belirtilmektedir.

Belirtilen değerlerin arz ettiği siyasi anlam dikkate alındığında terörizmin finansmanı suçu bakımından da korunan hukuki değerler olduğu düşünülebilecektir. Örneğin bir terör örgütü tarafından Türkiye'de gerçekleştirilmesi planlanan bir bombalı eylemin finanse edilmesi durumunda, Türkiye'nin milli güvenliği değerine bir saldırı olduğundan bahsedilecektir. Ancak bazı durumlarda, terörizmin finansmanı suçuyla korunan hukuki değer, uluslararası nitelik arz edebilecek mahiyettedir. Örneğin yabancı bir ülke bayrağını taşıyan bir sivil uçağa zarar vermeyi amaçlayan bir terör eyleminin finansmanı durumunda artık temel milli yararlar saldırı değil, uluslararası sivil havacılığın güvenliğine tecavüz söz konusu olacaktır.

Bu suç TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılmadığı gibi mutlak ve nispi terör suçları arasında da gösterilmemiştir. Ancak belirtmeliyiz ki TCK'nın 314 üncü maddesinde, silahlı örgütün "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*" başlıklı dördüncü kısmın "*Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*" başlıklı dördüncü bölümünde yer alan suçların işlenmesi amacıyla da kurulabileceği belirtilmektedir. Bu nedenle, silahlı terör örgütünün temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yardım sağlama suçunu işlemek amacıyla kurulmuş olması halinde böyle bir örgüte hedeflerini gerçekleştirmesi için fon sağlanması veya toplanması, terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecektir. Bu halde terörizmin finansmanı suçu ile korunan hukuki değer, amaç suçlar ile korunan hukuki değeri de kapsadığı düşünülerek her iki suç tipi açısından korunan hukuki değerlerin ortak alanlarının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

C. Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 305 inci maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde, yabancı kişi veya kuruluşlardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan vatandaşın ya da Türkiye'de bulunan yabancının cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, ilk ihtimalde bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının yabancı kişi veya kuruluşlardan kendisi veya başkası için maddi yarar sağlaması yasaklanan harekettir. İkinci ihtimalde ise, Türkiye'de bulunması kaydıyla bir yabancının, yabancı kişi veya kuruluşlardan kendisi veya başkası için maddi yarar sağlaması suç olarak sayılmıştır.

Failin sağladığı yararın mutlaka maddi bir yarar olması gerekmektedir. Maddi yararın “*para veya eşya verilmesini, iş vermeyi, bir hizmetten karşılıksız yararlandırma gibi menfaatleri*” kapsadığı ifade edilmektedir¹¹³⁹. Ayrıca bu maddi yararın yabancı kişi veya kuruluşlardan sağlanması şarttır. Burada yabancı kişi, Türk vatandaşı olmayan gerçek kişiyi, yabancı kuruluş ise yönetim veya işletme merkezi Türkiye dışında olan tüzel kişiyi ifade eder. Fail, maddi yararı kendisine veya başkasına sağlayabilir. Önemli olan maddi yararın, temel milli yararlar karşı fiillerde bulunmak maksadıyla temin edilmesi, kabul edilmesidir¹¹⁴⁰.

Maddi yararın sağlanmasıyla suç oluşur. Yoksa temel milli yararlar karşı fiillerin gerçekleştirilmesi suçun oluşması için gerekmemektedir. Bu nedenle suçun soyut tehlike suçu olduğu söylenebilecektir¹¹⁴¹.

305 inci maddenin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, yarar sağlayan veya vaat eden kişi hakkında da aynı cezaya hükmolunacağı açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu kapsamda, yararı sağlayan veya vaat eden failin yabancı bir kişi veya yabancı bir kuruluşu temsile yetkili kimse olması zaruridir¹¹⁴².

Bütün bu nedenlerle temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama suçu, ancak kanunda sayılan “*maddi yarar sağlamak, vaat etmek, maddi yararı kabul etmek*” fiillerinin gerçekleştirilmesiyle oluşabilecektir. Bunlar dışındaki fiiller söz konusu suça vücut vermeyecektir. Hareketin sayısına göre yapılacak bir değerlendirmede bu suçun, seçimlik hareketli bir suç olduğu sonucuna varılacaktır. Hareketin şekline göre yapılacak değerlendirmede icrai hareketli bir suç tipi olduğu söylenecektir¹¹⁴³.

305 inci maddenin ikinci fıkrasında, daha ağır cezayı gerektiren suçun nitelikli haline yer verilmiştir. Buna göre, yarar sağlama fiilinin savaş sırasında işlenmiş olması halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılabilecektir. Bu nedenle birinci fıkradaki fiil gerek savaş zamanında gerekse de barış zamanında işlenebilecektir.

¹¹³⁹ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 142.

¹¹⁴⁰ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 142.

¹¹⁴¹ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 143.

¹¹⁴² Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 144.

¹¹⁴³ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 141.

305 inci maddenin ikinci fıkrası 5377 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce “*Fiilin savaş sırasında işlenmiş ya da yararın basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak için verilmiş veya vaat edilmiş olması halinde*” cezanın artırılarak verileceği hükmünü taşımaktaydı. Madde gerekçesinde bu fıkra ile ilgili olarak, “*İkinci fıkrada ise, basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak üzere para veya yarar veya vaat kabul edilmiş ise ceza artırılabilecektir: Para, yarar veya vaat kabulü suretiyle bugün Türk askerinin Kıbrıs'tan çekilmesi veya bu konuda Türkiye aleyhine bir çözüm yolunun kabulü için veya sırf Türkiye'ye zarar vermek amacıyla, tarihsel gerçeklere aykırı olarak, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Ermenilerin soy kırımına uğradıklarının basın ve yayın yoluyla propagandasının yapılması gibi.*” değerlendirmesi yapılmıştır. Ancak bu değişiklikten sonra, yararın basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak için verilmiş veya vaat edilmiş olması halinde ceza ağırlaştırılmayacaktır. Her ne kadar yararın basın ve yayın yoluyla propaganda yapmak için verilmiş veya vaat edilmiş olması nitelikli haller arasından çıkarılmış olsa da bu suçun temel şeklinin bu şekilde işlenebileceği akla gelmektedir. Burada hukuka uygunluk nedenlerinden, hakkın kullanılması bağlamında, “*ifade ve basın hürriyeti ile bilimsel faaliyette bulunma özgürlüğü*” göz önünde bulundurulmalıdır¹¹⁴⁴.

Terörizmin finansmanı suçunda, suç sayılan fiil, bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamaktır. Bu iki seçimlik hareketten birinin işlenmesi suça vücut verebilecektir. Fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde belirtilmiş suçların işlenmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek sağlanması veya toplanması şarttır. Fon toplamak fiili maddi yararı kabul etme fiiline, fon sağlama fiili de maddi yararı sağlama fiiline benzemektedir¹¹⁴⁵.

D. Fail Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 305 inci maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde düzenlenen suçun faili herkes olabilir. Ancak yabancı kişi veya kuruluşlardan kendisi veya başkası için maddi yarar sağlayan failin fiilin gerçekleştirildiği anda ya Türk vatandaşı olması ya da

¹¹⁴⁴ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 146.

¹¹⁴⁵ Türkiye'deki bazı kuruluşlara yurtdışından maddi yarar sağlanması hususu “*fonlamak*” olarak ifade edilmektedir. Bu yöndeki bir haber için bkz.: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyedeki-bazi-kuruluslarin-abd-ve-avrupadan-yuz-binlerce-dolar-fonlanmasi-tartisma-konusu-oldu/2314149> (E.T. 24/03/2024).

Türkiye’de bulunması şarttır¹¹⁴⁶. Terörizmin finansmanı suçunda ise fon sağlayan veya toplayan kişinin suçun işlendiği sırada vatandaş olması veya Türkiye’de bulunması gerekmemektedir.

E. Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme

Temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama suçunun konusunun temel milli yararlar olduğu ifade edilmektedir¹¹⁴⁷. TCK’nın 305 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, temel milli yararlar deyiminden “*bağımsızlık, toprak bütünlüğü, milli güvenlik ve Cumhuriyetin Anayasa’da sayılan temel niteliklerinin*” anlaşılacağı belirtilmektedir¹¹⁴⁸. Madde gerekçesinde bu fıkranın Fransız CK.’dan esinlenerek kaleme alındığı belirtilmiştir¹¹⁴⁹.

Terörizmin finansmanı suçunun konusu ise fondur. Fon TFÖHK’nın 2 nci maddesinde ve TFÖDUS’nin 1 inci maddesinde tanımlanmıştır.

F. Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme

Temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama suçu kasten işlenebilen bir suç olup taksirli hali cezalandırılmamıştır. Ancak failin, yabancı bir kişi veya kuruluştan kendisine ya da bir başkasına yarar sağlama fiilini temel milli yararlar karşı fiillerde bulunmak maksadıyla veya bu nedenle işlemesi yönünde bir amacı (saiki) aranmıştır. Bu amaçlar dışında yarar sağlanması halinde anılan suç oluşmayacaktır. Örneğin fail sadece para toplamak amacıyla hareket etmişse, diğer unsurları da tamamsa,

¹¹⁴⁶ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 135.

¹¹⁴⁷ Kangal, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 136.

¹¹⁴⁸ Madde gerekçesinde şu ifadeler yer verilmiştir: “*Madde, genel olarak temel milli yararları korumakta ve bunlara karşı eylemlerde bulunmak üzere yarar elde edilmesini cezalandırmaktadır. "Temel milli yarar" kavramının gerek içerik gerek kapsamı itibarıyla çok geniş olabileceği bilinmektedir. Bu bakımdan maddenin son fıkrası kısıtlayıcı bir ölçüt olarak kaleme alınmıştır. Bu nedenle, "kanunsuz suç olmaz" ilkesini kabul etmiş bulunan Türk ceza hukuku sisteminde "temel milli yarar" a karşı eylemde bulunma maksadının belirlenmesi bazen duraksamalara neden olabilir. Ancak maddenin son fıkrası duraksamaların giderilmesine olanak verecek niteliktedir.*” Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 23/03/2024).

¹¹⁴⁹ Madde gerekçesinde bu husus şöyle açıklanmaktadır: “*Maddenin son fıkrası, temel milli yararlardan nelerin anlaşılması gerektiğini göstermektedir. Bu fıkra, Fransız Ceza Kanunundan esinlenilerek kaleme alınmıştır. Fransız Kanunu, belirttiği bazı suçların temel milli yararlar ilişkili bulunmasını suçun unsuru saymış ve bu nedenle temel milli yararların neler olduğunu tanımlamıştır. Böylece Fransız Kanunu temel milli yararlar yönelik her hareketi suç saymamakta, bazı suçların cezalandırılması için bu yararlar zarar olasılığını aramakta ve bu nedenle temel milli yararların ne olduğunu tanımlamaktadır.*” Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 23/03/2024).

dolandırıcılık suçunun oluştuğundan bahsedilebilecektir. Tipikliğin manevi unsurundaki bu özellik dolayısıyla suçun olası kastla işlenmesi de mümkün görünmemektedir.

Terörizmin finansmanı suçunda da kastın yanı sıra, fonun belli suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla sağlanması veya toplanması halinde de manevi unsur tamam olacaktır.

G. Muhakeme Şartı Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 305 inci maddesinin üçüncü fıkrasında temel milli yararlar karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama suçunun barış zamanında işlenmesi halinde kovuşturulabilmesi, Adalet Bakanı'nın iznine bağlanmıştır. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı CMK'nın ilgili hükümleri uyarınca soruşturma işlemlerini yürüttükten sonra iddianame düzenlemeye yeterli şüpheye ulaşırsa Adalet Bakanı'ndan kovuşturma izni isteyecektir. Şayet Adalet Bakanı kovuşturma izni vermezse kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilecektir. Bir şekilde bu şart yerine getirilmeden kamu davası açılmış ise mahkemenin durma kararı vererek Adalet Bakanı'na izin için başvurması gerekmektedir. Adalet Bakanı izin vermezse, muhakeme şartı yokluğundan davanın düşmesine karar verilmelidir¹¹⁵⁰.

Terörizmin finansmanı suçunda ise böyle bir muhakeme şartına yer verilmemiştir.

4. Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım Suçu (TCK m. 308)

A. Genel Olarak

TCK'nın Özel Hükümler Kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümünde “*Düşman devlete maddi ve mali yardım*” başlıklı 308 inci maddesinde “(1) *Türkiye Cumhuriyeti Devletinin savaş halinde olduğu devlete, savaşta Türkiye Cumhuriyeti Devletinin aleyhine kullanılacak her türlü eşyayı karşılıklı veya karşılıksız, doğrudan veya dolaylı olarak veren vatandaşı, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu hüküm, Türkiye'de oturan yabancı hakkında da*

¹¹⁵⁰ **Kangal**, “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”, s. 149, 150.

uygulanır. (2) Savaş zamanında, düşman devlet yararına yapılan borçlanmalara veya her ne nedenle olursa olsun ödemelere katılan veya bunlara ilişkin işlemleri kolaylaştıran vatandaşa veya Türkiye'de oturan yabancıya aynı ceza verilir. (3) Savaştan evvel başlamış olsa bile, birinci fıkrada yazılı haller dışında, nerede bulunursa bulunsun düşman devlet vatandaşıyla veya düşman devlet topraklarında oturan diğer kimselerle Türkiye Devleti zararına veya düşman devletin savaş gücüne olumlu etki yapacak nitelikte doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ticaret yapan vatandaşa veya Türkiye'de oturan yabancıya iki yıldan beş yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir. (4) Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerin düşman devletle aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan devlet yararına işlenmesi halinde de bu madde hükümleri uygulanır.” hükmüne yer verilerek düşman devlete maddi ve mali yardım suçu düzenlenmiştir¹¹⁵¹.

B. Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme

Bu suç tipi, “devletin güvenliğine karşı suçlar” başlığı altında düzenlendiğinden temel olarak korunan hukuki değer devletin güvenliği olduğu söylenebilir. Madde gerekçesinde, “savaş halinde vatandaşın veya Türkiye'deki yabancıların, düşmanla her türlü ticari veya iktisadi ilişkilerde bulunmalarını yasaklamakta ve böylece Devletin savaş çabalarına, ne suretle olursa olsun, engel olunmamasını sağlamak amacını gütmektedir” değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu nedenle söz konusu suçun ihdasıyla devletin savaş çabalarının baltalanmasının önüne geçilmek istenmiştir¹¹⁵².

Bu suç TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılmadığı gibi mutlak ve nispi terör suçları arasında da gösterilmemiştir. Ancak belirtmeliyiz ki TCK'nın 314 üncü maddesinde, silahlı örgüt “Mille ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler” başlıklı dördüncü kısmın “Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde yer alan suçların işlenmesi amacıyla da kurulabilmektedir. Bu nedenle, silahlı terör örgütünün düşman devlete maddi ve mali yardım sağlamak suçunu işlemek amacıyla kurulmuş olması halinde böyle bir örgüte hedeflerini gerçekleştirmesi için fon sağlanması veya toplanması terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecektir. Bu halde terörizmin

¹¹⁵¹ Bu suç tipi eTCK'nın 129 uncu maddesinde yer almaktaydı.

¹¹⁵² Sinan Altunç, “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”, *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022, s. 177.

finansmanı suçu ile korunan hukuki değerin, amaç suçlar ile korunan hukuki değeri de kapsadığı düşünülerek her iki suç tipi açısından korunan hukuki değerlerin ortak alanlarının olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

C. Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 308 inci maddesinin birinci fıkrasında, bir vatandaş veya Türkiye'de oturması şartıyla bir yabancı tarafından, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin savaş halinde olduğu bir devlete, savaşta Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aleyhine kullanılacak her türlü eşyanın verilmesi fiili suç olarak düzenlenmektedir. Suça konu eşyanın karşılıklı veya karşılıksız, doğrudan veya dolaylı olarak verilmesinin bir önemi bulunmamakta, her ne surette olursa olsun eşyanın verilmesi yeterli olmaktadır. Bu fıkra kapsamındaki suçun oluşabilmesi için eşyanın verildiği devletin, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile savaş halinde olması şarttır¹¹⁵³. Böyle bir savaş halinden bahsedilmiyorsa söz konusu suçun vücut bulmayacağı açıktır. Savaş, lügatte, “*Devletler arasında cereyan eden silâhli çarpışma, cenk, harp, muhârebe*”¹¹⁵⁴ olarak geçmekte, hukuken ise “*devletlerarasında gerçekleşen ve taraflarca savaş niteliği kabul edilen silahlı çatışma*”¹¹⁵⁵ şeklinde tanımlanmaktadır¹¹⁵⁶. 04/11/1983 tarih ve 2941 sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu'nun¹¹⁵⁷ 3 üncü maddesinde ise, savaş, “*Devletin bekasını temin etmek, milli menfaatleri sağlamak ve milli hedefleri elde etmek amacıyla, başta askeri güç olmak üzere Devletin maddi ve manevi tüm güç ve kaynaklarının hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan kullanılmasını gerektiren silahlı mücadele*” ve savaş hali “*savaş ilanına karar*

¹¹⁵³ Altunç, “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”, s. 179.

¹¹⁵⁴ Bkz.: <http://lugatim.com/s/savas> (E.T. 27/03/2024).

¹¹⁵⁵ M. Yasin Aslan, “Savaş Hukukunun Temel Prensipleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 79, 2008, s. 250.

¹¹⁵⁶ Savaş ilanının zorunlu olup olmadığı ile ilgili şu değerlendirme yapılmıştır: “Savaşın ilan edilmesi, savaşı bir hukuksal durum olarak değerlendiren görüş uyarınca bir zorunluluktur. Savaş haklı olsa bile, Grotius'a göre savaş ilan etmek bir zorunluluktur. Devletlerin savaş ilan etmelerinin uluslararası antlaşmalarla belirlenmiş bir yükümlülük olup olmadığına bakarsak, bunun tek örneği olarak 1907 III. La Haye Sözleşmesi verilebilir. Anılan sözleşmenin tarafları 1. maddeye göre savaş ilan etme yükümlülüğü altındadırlar. Ancak Oppenheim gibi savaşı bir eylem olarak gören, yani önceliği taraflar arasında silahlı çatışma olup olmadığına veren görüşler için savaşın ilan edilmesi o kadar büyük önem taşımamaktadır. Devletlerin uygulamasında savaş ilan etmek hiçbir zaman genel bir uygulama niteliğine sahip olmamıştır. Örneğin II. Dünya Savaşı sırasında Latin Amerika devletleri ve Türkiye Almanya'ya savaş ilan ettiler ama taraflar arasında hiç çatışma yaşanmadı. 1935'te İtalya'nın Habeşistan saldırısında, 1939'da Almanya ve Sovyetler Birliği'nin Polonya'ya yaptıkları saldırıda, 1941'de Japonya'nın Pearl Harbor baskınında savaş ilan edilmedi. Buna karşılık, Fransa ve İngiltere, 3 Eylül 1939'da Almanya'ya, Almanya ve İtalya 11 Aralık 1941'de ABD'ye savaş ilan ettiler.” Bkz.: Funda Keskin Ata, “Uluslararası Hukukta Savaş ve Barış”, *Mülkiye Dergisi*, 38 (3), 2014, s. 85, 86.

¹¹⁵⁷ R.G., 08/11/1983, 18215.

verilmesinden, bu halin kaldırıldığıнын ilan edilmesine kadar devam eden süre içinde, hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı durum” olarak tanımlanmıştır. Anayasa’nın 92 nci maddesinin, “milletlerarası hukukun meşru saydığı hallerde savaş hali ilanına” TBMM’nin yetkili olduğu hükme bağlanmıştır. 2941 sayılı Kanun’un 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında, “savaş halinin kaldırılmasına” TBMM tarafından karar verileceği, savaş hali uygulamasının ise “savaş halini sona erdiren kararda belirtilen gün ve saatte son bulacağı” açık bir şekilde belirtilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrasında, düşman devlet lehine mali kolaylıkların sağlanması suç olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda, düşman devlet yararına yapılan borçlanmalara veya her ne nedenle olursa olsun ödemelere katılmak veya bunlara ilişkin işlemleri kolaylaştırmak fiilleri suç teşkil etmektedir. Anlaşılacağı üzere, ikinci fıkrada yer alan suç, seçimlik hareketli olup bu hareketlerden herhangi birinin yapılması halinde bahis konusu suç vücut bulacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, nerede bulunursa bulunsun düşman devlet vatandaşıyla veya düşman devlet topraklarında oturan diğer kimselerle ticaret yapılması cezalandırılmaktadır. Ticaretin savaştan önce başlamasının bir önemi bulunmamaktadır. Böyle bir durumda, savaş ilanı ile birlikte düşman devlet vatandaşıyla veya düşman devlet topraklarında oturan diğer kimselerle ticaretin kesilmesi gerekmektedir. Savaş hali ilanı ile savaş halinin kaldırılması arasında geçen süre zarfında bu neviden bir ticaretin yapılmaması lâzımdır. Aksi halde suç oluşacaktır. Şayet bu suç işlendikten sonra barış sağlanırsa ceza hukuku bağlamında failin sorumluluğunun devam edeceği belirtilmektedir¹¹⁵⁸. Ayrıca yapılan bu ticaretin Türkiye Cumhuriyeti Devleti zararına

¹¹⁵⁸ **Altunç**, “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”, s. 180. Ayrıca lehe kanunun uygulanması kapsamında idarenin sonradan yapılan düzenleyici idari işlemlerinin lehe olmasının nasıl değerlendirileceği hususunda **Yargıtay CGK.**’nın 22/02/2000 tarih ve 2000/3 E.-2000/32 K. sayılı ilamı oldukça dikkat çekicidir: “7. Ceza Dairesinin uygulaması ve içtihadı bu doğrultuda olduğu gibi Ceza Genel Kurulu da 01/10/1984 gün ve 424/290 sayılı kararında “Bakanlar Kurulu kararlarının, kanun niteliğinde bulunmaması itibarıyla TCK.nun 2. maddesi içerisinde mütalaasının mümkün olmadığı” nı kabul etmiştir. Bu karar ve Yargıtayın son uygulamalarına göre TCK.nun 2. maddesinde konu edilen husus, kanunlardaki lehe değişikliklerdir. Suç unsurları ile ilgili harcı durumlardaki değişiklikler bu madde kapsamında düşünülmemektedir. Tıpkı faiz oranlarında yapılan değişiklik veya trafiğe kapalı bir yolun sonradan trafiğe açılması ya da sahte yüzbin liranın piyasaya sürülmesinden sonra 100.000 liranın tedavülden kaldırılması gibi. Bu misallere, Devlet Ormanı sayılan alanda 6831 sayılı Yasaya aykırı davranıldıktan sonra, bu yerine idari düzenleme ile orman dışına çıkarılması, harp zamanında TCK.nun 129/3 maddesinde yazılı suç işledikten sonra, barış halinin avdet etmesi yahut memuriyet görev ve sıfatının ağırlatıcı neden kabul edildiği bir suç işleyen kimsenin memuriyet görevinden ayrılması gibi benzer birçok hali eklemek mümkündür. **Tüm bu hallerde idarece sonradan yapılan düzenleyici tasarrufların lehte olsa bile suça ve cezaya etkisi kabul edilmemektedir.**” Elbette, bu kararda sonradan yapılan idari düzenleyici işlemlerin lehe

veya düşman devletin savaş gücüne olumlu etki yapacak nitelikte bulunması şartı aranmıştır. Şayet ticaret Türkiye Cumhuriyeti Devleti zararına yapılmamış veya düşman devletin savaş gücüne olumlu bir etkide bulunmuyorsa faile ceza verilmeyecektir. Ticaretin birinci fıkra kapsamında kalan haller dışında gerçekleşmesi gerekir. Şayet savaşta Türkiye Cumhuriyeti Devletinin aleyhine kullanılacak eşyanın düşman devlete karşılıklı verilmesi söz konusu ise artık TCK'nın 308 inci maddesinin birinci fıkrası uygulanacaktır¹¹⁵⁹.

Maddenin dördüncü fıkrası uyarınca, bu maddenin ilk üç fıkrasında tanımlanan suçların düşman devletle aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan devlet yararına işlenmesi halinde de bu madde uygulanacaktır.

D. Fail Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 308 inci maddesinden, bu suçun failinin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya Türkiye'de oturan yabancı olması şartıyla herkes olabileceği çıkarılmaktadır¹¹⁶⁰. Buna göre vatandaş her nerede bulunuyor olursa olsun suçun faili olabilir. Yabancıların ise ancak Türkiye'de sürekli yerleşmek amacıyla oturması, yani Türk hukukuna göre geçerli bir oturma iznine sahip olması kaydıyla bu suçun faili olabilmesi mümkündür¹¹⁶¹. Terörizmin finansmanı suçunda ise fail bakımından böyle bir sınırlama öngörülmemiştir.

E. Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme

Düşman devlete maddi ve mali yardım suçunun konusunu, a) savaşta Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aleyhine kullanılacak her türlü eşya, b) düşman devlet yararına yapılan borçlanma ve her ne surette olursa olsun yapılan ödemeler ile c) nerede bulunursa bulunsun düşman devlet vatandaşıyla veya düşman devlet topraklarında oturan diğer kimselerle Türkiye Devleti zararına veya düşman devletin savaş gücüne olumlu etki

olması hali tartışılmıştır. Ancak 2941 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca, savaş halinin kaldırılmasına TBMM yetkili olup aynı maddenin ikinci fıkrasına göre savaş hali uygulaması, savaş halini sona erdiren kararda belirtilen gün ve saatte son bulur.

¹¹⁵⁹ Altunç, "Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım", s. 181.

¹¹⁶⁰ Madde gerekçesinde şöyle denilmektedir: "Her üç fıkrada yazılı suç, nerede oturursa otursun vatandaş tarafından işlenebildiği halde, ancak Türkiye'de oturan yabancı tarafından bu suçlar işlenebilir. Dolayısıyla maddede yer alan fiilleri dışarıda işleyen yabancılar hakkında madde uygulanmayacaktır."

¹¹⁶¹ Altunç, "Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım", s. 178.

yapacak nitelikte doğrudan doğruya veya dolaylı olarak yapılan ticaret oluşturmaktadır¹¹⁶².

Terörizmin finansmanı suçunun konusunu teşkil eden fon ise TFÖHK'nın 2 ve TFÖDUS'ın 1 inci maddeleri uyarınca çok daha geniş bir mahiyete sahiptir.

F. Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme

Düşman devlete maddi ve mali yardım, kasten işlenebilen bir suç tipidir. Suçun taksirli halinin cezalandırılacağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu yönüyle terörizmin finansmanı suçu ile benzeşmektedir. Ancak terörizmin finansmanı suçunun aksine, TCK'nın 308 inci maddesinde, failin herhangi bir amaçla hareket etmesi aranmamıştır¹¹⁶³.

5. Silah Sağlama (TCK m. 315)

A. Genel Olarak

TCK'nın Özel Hükümler Kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” başlıklı beşinci bölümünde “*Silah sağlama*” başlıklı 315 inci maddesinde “(1) *Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmek suretiyle silahlı terör örgütüne yardım suçunun özel bir şekli düzenlenmiştir. Bu husus madde gerekçesinde açıkça ifade edilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, bu fiil eTCK'nın 169 uncu maddesinde silahlı çeteye yardım suçu kapsamında “*esliha ve cephaneye*” tedarik etmek seçimlik hareketi olarak cezalandırılmaktaydı. Halihazırda ise TCK'nın 315 inci maddesi silahlı terör örgütüne yardım etmenin özel bir hali olup, silah sağlama dışındaki yardımlar TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası ve 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca

¹¹⁶² Altunç, “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”, s. 178.

¹¹⁶³ Altunç, “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”, s. 182.

cezalandırılacaktır¹¹⁶⁴. Şartları ve unsurları oluşması halinde TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu açısından da bir değerlendirme yapılarak cezai sorumluluk tespit edilecektir.

B. Korunan Hukuki Değer Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 314 ve 315 inci maddelerinin “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” altında düzenlendiği ve TMK'nın 3 üncü maddesinde mutlak terör suçları arasında sayıldığı dikkate alındığında, korunan hukuki değer anayasal düzen ve bu düzenin işleyişi olduğu söylenebilecektir. Nitekim silahlı terör örgütlerinin hedef aldığı temel unsurlardan biri anayasal düzenin işleyiştir. Böyle bir örgüte silah sağlayarak o örgütün operasyonel etki alanının genişletilmesi özel olarak suç sayılmıştır. Zira silah, diğer yardımlara nazaran terör örgütlerine çok daha fazla güç kazandırma potansiyeli olan bir araçtır. Böyle bir aracın sağlanması, TCK'nın Özel Hükümler Kitabının “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı dördüncü kısmının “*Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar*” başlıklı dördüncü bölümü ve “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar*” başlıklı beşinci bölümünde yer alan suçları işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün bu amaçlarını gerçekleştirme imkanını elde etmesini sağlayacaktır. Bu nedenle kanun koyucu silah sağlama yönündeki yardımların özel bir suç olarak düzenlenmesini uygun görmüştür.

C. Suç Teşkil Eden Fiiller Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen suç, seçimlik hareketli bir suçtur. Buna göre, failin, silahlı terör örgütlerinin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere silah “*a) üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle temin etmesi, b) nakletmesi, c) depolaması*” seçimlik hareketlerinden birini işlemesi gerekmektedir. Ayrıca bu suç bağlı hareketli bir suç türüdür. Nitekim ancak kanunda sayılan şekillerde işlenebilmesi mümkündür. Yine bu suç, icrai hareketli bir suç türü olup, ihmal suretiyle işlenebilmesi mümkün değildir¹¹⁶⁵.

¹¹⁶⁴ **Vesile Sonay Evik**, “Silah Sağlama”, *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022, s. 338.

¹¹⁶⁵ **Evik**, “Silah Sağlama”, s. 344.

Terörizmin finansmanı suçu da seçimlik hareketli bir suç türüdür. Bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanması veya toplanması, suç olarak kabul edilen fiillerden olup failin bu iki fiilden birisini gerçekleştirmesi yeterlidir. Terörizmin finansmanı suçu, icrai bir suç türüdür. Fonun herhangi bir şekilde sağlanması veya toplanmasının bir önemi bulunmadığından terörizmin finansmanı suçunun, serbest hareketli bir suç türü olduğu söylenebilecektir.

D. Netice Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 315 inci maddesinde tanımlanan silah sağlama suçunun tamam olabilmesi için, silahın sağlandığı örgüt tarafından 314 üncü maddedeki amaç suçların işlenmesine gerek bulunmamaktadır. Bu bakımdan silah sağlama suçunun soyut tehlike suçu olduğu söylenmektedir¹¹⁶⁶. Aynı durum, TFÖHK'nın 4 üncü maddesi uyarınca terörizmin finansmanı suçu için de geçerlidir.

Silahın üretilmesi, satın alınması, ülkeye sokulması, nakledilmesi ve depolanmasıyla, TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen suç tamam olacaktır. Suçun tamamlanması için silahın terör örgütüne teslim edilmesi veya örgüt tarafından kullanılması gerekmemektedir. Bu nedenle silah sağlama suçu, neticesi harekete bitişik suçlar arasında gösterilmektedir¹¹⁶⁷. Aynı şekilde fonun toplanmasıyla, terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır, fonun teröriste veya terör örgütüne teslim edilmesine gerek yoktur.

Öte yandan TCK'nın 315 inci maddesinde tanımlanan suç, silah üretmek, satın almak, ülkeye sokmak, nakletmek fiilleri bakımından ani olarak işlenebilecek, silah depolamak fiili bakımından ise kesintisiz suç özelliğine bürünecektir. Terörizmin finansmanı suçu da ani hareketli bir suçtur.

Elbette silah “a) üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle temin etmesi, b) nakletmesi, c) depolaması” seçimlik hareketleri bakımından icra hareketlerine başlanmış olması şarttır. Yargıtay, teşebbüs aşamasına ulaşmamış hazırlık hareketi

¹¹⁶⁶ Evik, “Silah Sağlama”, s. 345.

¹¹⁶⁷ Evik, “Silah Sağlama”, s. 346.

niteliğinde olan fiillerden dolayı, failin silah sağlama suçundan cezai sorumluluğuna gidilmeyeceği görüşündedir¹¹⁶⁸.

E. Fail Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçu, özgü suç olmayıp kural olarak herkes tarafından işlenebilir. Suç tipinde sayılan seçimlik hareketleri gerçekleştiren fail, silahlı terör örgütü mensubu (kurucu, yönetici veya üye) ise bu durumda silah sağlama suçundan değil, duruma göre örgüt kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmak suçlarından cezalandırılacaktır. Şayet bir terör örgütünün mensubu olan bir kimse tarafından başka bir terör örgütüne silah sağlanırsa, bu kişinin TCK'nın 315 inci maddesi kapsamında cezalandırılması gerekecektir¹¹⁶⁹.

TCK'nın 315 inci maddesinde sayılan seçimlik hareketlerin bir örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi halinde, gerek 314 üncü maddenin ikinci fıkrası gerekse de 174 üncü maddesi ile 10/07/1953 tarih ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12 ve 13 üncü maddelerinin uygulama alanı bulabileceği belirtilmektedir¹¹⁷⁰. Yargıtay'ın müstakar kararlarına göre, failin örgüt üyesi olması durumunda, TCK'nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve 174 üncü maddesi, üyeliğin kanıtlanamaması halinde ise 315 inci maddesi kapsamında cezai sorumluluğun tayini gerekmektedir¹¹⁷¹.

¹¹⁶⁸ “Suç tarihinde Suriye ülkesinden kimliği tespit edilemeyen bir kişinin yaya olarak Türkiye-Suriye sınır hattında bulunan menfeze içerisinde 4.415 adet 7,62 mm Rus menşeli fişek bulunan 3 adet çuvalı bıraktığı, PKK/PYD Silahlı Terör Örgütü tarafından Suriye ülkesi Tel Abyad bölgesinden Şanlıurfa ili Akçakale ilçesine silah/mühimmat geçirileceği istihbaratı üzerine de kolluk güçlerince olayın faillerinin suç üstü halinde yakalanmalarına yönelik yapılan çalışmada, sanıkların çuvaları almak üzere yola çıkarak alışverişin yapılacağı sınır hattına doğru yaklaştıkları ancak; kolluk görevlilerini fark etmeleri üzerine olay yerinden kaçtıkları somut olayda, sanıkların yargılama konusu mühimmatların Suriye ülkesinden yurda sokulması organizasyonu içerisinde bulduklarına dair her türlü şüpheden uzak, yeterli ve somut delil bulunmadığı gibi, mühimmat olduğuna dair bilgilerinin olduğu da belirlenemediği ve söz konusu mühimmatı buldukları yerden almaya yönelik eylemlerinin, henüz icra hareketlerine başlanılmaması nedeniyle teşebbüs aşamasına ulaşmamış hazırlık hareketi niteliğinde olduğu, bu aşamaya kadarki fiillerinin bir başka suçu da oluşturmadığı değerlendirilerek beraatlerine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden delillerin değerlendirilmesinde düşülen yanlış sonucunda yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırıdır.” **Yargıtay 3. CD.**, 20/10/2022, 2021/5354 E.-2022/6495 K. sayılı kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 30/03/2024).

¹¹⁶⁹ **Evik**, “Silah Sağlama”, s. 340.

¹¹⁷⁰ **Evik**, “Silah Sağlama”, s. 340.

¹¹⁷¹ “Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 24.02.2009 tarih ve 2008/9-78 Esas, 2009/39 sayılı Kararı ve Dairemizin yerleşik uygulamalarına göre, bu suçun failinin örgüte üye olmayan kişilerden olması gerekmektedir. Silahlı terör örgütlerinin üyesi olan failin bu seçimlik hareketleri gerçekleştirmesi halinde

Doktrinde, bir kimsenin terör örgütü üyesi olmasının, TCK'nın 315 inci maddesindeki suçun oluşmasına engel olmayacağı da ileri sürülmüştür. Buna göre, 220 nci maddenin yedinci fıkrası örgüt üyesince ihlal edilemeyecektir, nitekim söz konusu hükümde “örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte” denilmekle örgüte yardım suçu düzenlenmiştir. Halbuki 315 inci maddede, örgüt üyesi olmaksızın silah sağlama suçundan bahsedilmemektedir. Dolayısıyla TCK'nın 220 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca failin 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasının yanı sıra duruma göre 174 üncü madde, 315 inci madde ve 6136 sayılı Kanun uyarınca cezalandırılabilir¹¹⁷². Yukarıda belirttiğimiz üzere Yargıtay, silah sağlama suçunun örgüte yardımın özel bir şekli¹¹⁷³ olduğunu kabul ile bu suçun örgüt mensubunca işlenemeyeceğini müstakar şekilde sonuca bağlamaktadır.

F. Suçların Konusu Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen suçun konusu silahtır. Silah lügatte, “düşmanı öldürmek, imhâ etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü âlet” olarak geçmektedir¹¹⁷⁴. TCK'nın 6 ncı maddesinde silah deyiminden, “1. ateşli silahlar, 2. patlayıcı maddeler, 3. saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet, 4. saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler, 5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler”in anlaşılacağı açık bir şekilde belirtilmektedir¹¹⁷⁵.

ise örgüt üyesi olmaktan TCK'nın 314/2 ve patlayıcı madde bulundurulması suçundan ayrıca TCK'nın 314/3, 220/4. maddeleri delaletiyle TCK'nın 174/1-2. maddesi uyarınca cezalandırılması gerekecektir. Örgüt üyesi oldukları kanıtlanamayan sanıkların bilerek ve isteyerek örgüte ait patlayıcı maddeleri naklettiklerinin kabul edilmiş olmasına göre sübut bulan eylemlerine uyan ve TCK'nın 315. mad. örgüte silah sağlama suçundan cezalandırılmaları gerektiği gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırıdır.” **Yargıtay 3. CD.**, 07/04/2022, 2021/2470 E.-2022/1830 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 30/03/2024). **Yargıtay 16. CD.**'nin 08/09/2020 tarih ve 2020/1278 E.-2020/3785 K. sayılı kararı da aynı yöndedir.

¹¹⁷² **Şen, Eryıldız, Suç Örgütü**, s. 416.

¹¹⁷³ “TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen suç, örgüte yardımın özel bir şeklidir.” **Yargıtay 3. CD.**, 07/04/2022, 2021/2470 E.-2022/1830 K.

¹¹⁷⁴ Bkz.: <http://lugatim.com/s/silah> (E.T. 30/03/2024).

¹¹⁷⁵ eTCK'nın 189 uncu maddesinde ise, “Ceza tayininde Kanunun şiddet sebebi sayarak bildirdiği silah tabirinden maksat; 1. Ateşli silahlar; 2. Patlayıcı maddeler; 3. Tecavüz ve müdafaaada kullanılan her türlü kesici, delici veya bereleyici aletler; 4. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı eczalar veya diğer her türlü zehirler ve boğucu, kör edici gazlardır.” hükmüne yer verilmişti.

TCK'nın 6 ncı maddesinde silah tanımı oldukça geniş olup bazı hallerde bir baston veya sopanın dahi silah olarak kabul edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Bu nedenle söz konusu hükmün bazı suçlar bakımından, silahın, daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak öngörüldüğü durumlarda uygulanabileceği belirtilmektedir¹¹⁷⁶. Nitekim 6 ncı maddedeki tanım her suç için uygulanabilir bir silah tanımı değildir. Suçta kullanılan araç veya gereç bir suç için silah olarak nitelendirilebilecekken başka bir suç için bu niteleme yapılamayacaktır¹¹⁷⁷.

Bütün bu sebeplerle, TCK'nın 6 ncı maddesindeki tanımın doğrudan doğruya 314 ve 315 inci maddelerdeki silahı karşılamak üzere kullanılması uygun olamayacaktır. Hakimin her somut olayın özelliklerine göre, failin, üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle temin ettiği, naklettiği veya depoladığı silahın örgütün amaç suçları işleminde elverişli olup olmadığını incelemesi gerekmektedir. Nitekim, 315 inci madde gerekçesinde ise “*silahlı örgüt suçu kapsamına giren örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak üzere silah, cephane veya benzeri maddelerin sağlanması*”ndan bahsedilmektedir. TCK'nın 174 üncü maddesinde sayılan “*patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik madde*”lerin TCK'nın 315 inci maddesindeki silah kapsamında olduğu söylenebilir. Öte yandan 6136 sayılı Kanun'un 12, 13 ve Ek 5 inci maddelerinde sayılan silahların yine bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür¹¹⁷⁸.

Terörizmin finansmanı suçunun konusunu fon oluşturmaktadır. TFÖHK ve TFÖDUS'ta yer alan fon tanımına göre, “*değeri para ile temsil edilebilen taşınır*” ile “*maddi her türlü mal*” fon kapsamındadır. Dolayısıyla silahın da fon kapsamında olduğu söylenebilir. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütüne silah sağlanması veya toplanması durumunda, terörizmin finansmanı suçu vücut bulabilecektir. Ancak burada TCK'nın 315 inci maddesi ile TFÖHK'nın 4 üncü maddesi arasında görünüşte içtima halleri açısından bir değerlendirme yapılması uygun olacaktır.

¹¹⁷⁶ Evik, “Silah Sağlama”, s. 342.

¹¹⁷⁷ İsmail Turgut Kıldan, Togay Akdemir, “Kasten Yaralama Suçunda Silah Kavramının Yargıtay Kararları Doğrultusunda İncelenmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 6, 2016, s. 230.

¹¹⁷⁸ Evik, “Silah Sağlama”, s. 342.

G. Tipikliğin Manevi Unsuru Yönünden Değerlendirme

TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen suç, kasten işlenebilmektedir. Ayrıca suç tanımında, failin silahlı terör örgütünün “*faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla*” silahı üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin etmesi, nakletmesi veya depolaması seçimlik hareketlerinden birini yapmış, gerçekleştirmiş olması şarttır. Failin belirtilen saikle hareket etmesi ve silah sağladığı örgütün amaçlarını bilmesi gerekmektedir. Bu nedenle silah sağlama suçunun olası kastla işlenmesi mümkün görünmemektedir¹¹⁷⁹. Nitekim fail, örgütün amaçlarını bilmiyor ve örgüt faaliyetlerinde kullanılması amacıyla silah sağlamıyorsa bu suçun manevi unsurunun tamam olduğundan bahsedilemeyecektir¹¹⁸⁰.

H. İçtima Yönünden Değerlendirme

Asli - tali norm ilişkisi, asli normun uygulanma imkanının bulunmadığı takdirde tali normun uygulanmasından ibarettir¹¹⁸¹. Terörizmin finansmanı suçu ile silah sağlama suçu arasında, açık asli norm - tali norm ilişkisi mevcuttur. Nitekim, terörizmin finansmanı suçunun tanımında, “*fili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*” ibaresine yer verilmiştir. Bu nedenle, failin TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sınırlı şekilde sayılan suçların gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütüne silah sağlanması veya toplanması durumunda, silahın fon tanımı kapsamında kalmasına rağmen, failin TCK'nın 315 inci maddesi kapsamında cezalandırılması yoluna

¹¹⁷⁹ Evik, “Silah Sağlama”, s. 347.

¹¹⁸⁰ “**Suçun manevi unsuru ise, bu eylemlerin, örgütün amaçları bilinerek gerçekleştirilmesidir. Sanığın aşama beyanlarında, olay tarihinde taksi şoförü olarak tanıdığı ...'yı aradığını, İslahiye'ye gitmek istediğini söylediğini, sanık ...'nın gelip kendisini aldığını, malzemeleri araca koyduğunu, Kırıkhan'ın dışında sanık ... ile buluştuklarını, malzemeleri sanık ...'nın aracından alıp onun arabasına yüklediğini beyan ettiği, olaylı yakalama tutanağına göre de, patlayıcı yüklü poşet ve çuvalın ...'ın aracında yakalandığı görülmekle; olayda şoför olarak patlayıcı yüklü poşet ve çuvalı taşıyan sanığın örgütsel amaçla hareket ettiği her türlü şüpheden uzak şekilde ortaya konulmadığı gibi patlayıcıyı teslim eden ve teslim alan sanıkların uhdesindeki gayeyi bildiğine dair de dosya kapsamında herhangi bir delil olmadığı görülmekle; sanığın eyleminin TCK 174. mad. tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçunu oluşturduğu kabul edilip bu suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken yanlış vasıflandırmayla yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 19/01/2022, 2021/5583 E.-2022/156 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 30/03/2024).**

¹¹⁸¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 796; Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 559.

gidilecektir. Nitekim silah sağlama suçunun cezası, terörizmin finansmanı suçuna göre daha ağırdır.

Öte yandan, silah sağlama suçunun düzenlendiği 315 inci madde ile 220 nci maddenin yedinci fıkrası arasında *özel - genel norm ilişkisi* mevcuttur¹¹⁸². Bu ilişki, bir olaya uygulanması mümkün görünen genel ve özel ceza normlarının bulunması halinde mevzubahis olmaktadır¹¹⁸³. Yargıtay'ın müstakar içtihatlarında da, silah sağlama suçunun, örgüte yardım suçunun özel bir şekli olduğu sonucuna varılmaktadır¹¹⁸⁴. Bu nedenle, özel normun önceliği ilkesi gereği, terör örgütüne silah sağlanması halinde TCK'nın 315 inci maddesi uygulama alanı bulacaktır.

IV. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

İnsan, şahsiyet sahibi oluşuyla diğer canlılardan ayrılmaktadır. Şahsiyet, lügatte “*bir kimsenin şahsına ve nefesine âit özelliklerin, rûhî ve mânevî niteliklerin bütünü, kişilik*” anlamlarına gelmektedir¹¹⁸⁵. Böylece insanın şahsiyet sahibi oluşu, ona kendisinin ve etrafında olup bitenin bilincinde olması kabiliyeti vermektedir. İnsan, bu kabiliyetiyle etrafında olup biten hakkında belli sonuçlar çıkarabilmekte ve belli değer yargılarına varabilmektedir¹¹⁸⁶. Buradan da belli değerler doğmakta ve bunların korunması gerekmektedir. Nitekim insan, aynı zamanda irade hürriyetine sahip bir varlık olup bazı fiilleri ile bu değerleri ihlal ettiği ve tanımadığını ortaya koyabilmektedir¹¹⁸⁷. Böyle durumlarda, hukuki değerlerin ceza normu marifetiyle korunmasının, ceza hukuku dogmatığının merkezinde yer aldığı belirtilmektedir¹¹⁸⁸. Hukuki değerler, “*hukukun meşru olarak koruduğu ve hukuki güvenceye muhtaç değerler*” olarak tarif edilmektedir. Tam da bu noktada genel olarak hukukun ve daha özeldede ceza hukukunun görevinin hukuki değerleri korumak olduğu gerçeğine atıf yapmak doğru olacaktır. TCK'nın 1 inci maddesinde, “*Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve*

¹¹⁸² Evik, “Silah Sağlama”, s. 347.

¹¹⁸³ Zafer, *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*, s. 564.

¹¹⁸⁴ “TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen suç, örgüte yardımın özel bir şeklidir.” Yargıtay 3. CD., 07/04/2022, 2021/2470 E.-2022/1830 K.

¹¹⁸⁵ Bkz.: <http://lugatim.com/s/shahsiyet> (E.T. 02/04/2024).

¹¹⁸⁶ İzzet Özgenç, “Davranış Normları Teorisi (Haksızlık ve Müeyyide İlişkisi)”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 5, S: 1-2, 1996, s. 443.

¹¹⁸⁷ İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Y., 2019, s. 175.

¹¹⁸⁸ Yener Ünver, “Ceza Hukukunda Hukuksal Değer”, çev., R. Barış Erman, *Hukuk Felsefesi ve Sosyoloji Arkivi*, C. 8, İstanbul: İstanbul Barosu Yayını, 2003, s. 114.

güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.” hükmüne yer verilmesi boşuna değildir. Elbette, bu görevin kendini gösterebileceği alanın, *ultima ratio* ilkesi gereğince¹¹⁸⁹, belli sınırları vardır. Buna göre, cezaya son çare olarak başvurulması gerekecektir. Kanun koyucu, bir fiili suç olarak tespit edip tanımlarken “*cezaya liyakat*” veya “*cezaya muhtaçlık*” ilkelerinden hareket etmektedir. Bu nedenle, hukuki değerleri korumaya yönelmeyen ve buna hizmet etmeyen ceza normunun, meşruiyetinin bulunmadığı savunulmuştur¹¹⁹⁰.

Belirtmemiz gereken bir başka husus, ceza normlarının hukuki değerleri belli seviyelerde veya durumlarda koruma altına aldığıdır. Bazı suçların taksirli hallerinin cezalandırılmasına ihtiyaç duyulmamış, suçtan zarar görene medeni hukuk çerçevesinde tazminat talep etme imkânı verilmekle yetinilmiştir¹¹⁹¹. Yine bazı suçlar, soyut tehlike suçu iken, bazıları somut tehlike suçu veya zarar suçu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suç, hukuki bir değer ihlalidir. O halde, korunan hukuki değer (*rechtsgut, legal good*)¹¹⁹², suçun ihlal ettiği hak veya menfaattir¹¹⁹³. Kanun koyucu, koruma altına almak istediği hukuki değer ihlali durumunda cezai bir yaptırım öngörmektedir. Suçla korunan hukuki değer, aynı zamanda “*suçun hukuki konusu*” olarak da bilinmektedir¹¹⁹⁴. Bu itibarla korunan hukuki değer ile suçun konusu birbirine karıştırılmamalı ve her suçun hukuki bir konusunun bulunduğu bilinmelidir¹¹⁹⁵.

Suçla korunan hukuki değer¹¹⁹⁶, “*kanunun yasak hükmü ve müeyyide ile açıkça koruduğu bir hak*” veya “*ceza kuralı ile korunan bir suçun ihlal ettiği (zarar verdiği veya*

¹¹⁸⁹ “Kısaca özetlemek gerekirse, ‘tahammül edilemeyecek nitelikte olma’, ‘önemli ve ağır olma’ gibi özellikler, ceza hukukunun *ultima ratio* (son araç) olma niteliği dolayısıyla, kanun koyucunun yapmak durumunda olduğu bir değerlendirmede esas alınacak hususlardır.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Hakan Hakeri**, “Ceza Hukukunda Önemsiz Hareketler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 69, 2007, s. 60.

¹¹⁹⁰ **Ünver**, “Ceza Hukukunda Hukuksal Değer”, s. 114.

¹¹⁹¹ **Öykü Didem Aydın**, “Ceza Hukuku’nun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 53, 2004, s. 117.

¹¹⁹² Alman ceza hukukçularının, hukuki yarar (*rechtsgut*) kavramı olmaksızın bir ceza hukuku sistematigi hayal etmekte zorlandıklarına ilişkin görüş için bkz.: **Markus Dubber**, “Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law”, *American Journal of Comparative Law*, 53/3, 2006, s. 682.

¹¹⁹³ **Faruk Erem**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 25, S. 1, 1968, s. 12; **Zeki Hafizoğulları**, **Devrim Güngör**, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 69, 2007, s. 23.

¹¹⁹⁴ **Erem**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 12.

¹¹⁹⁵ **Erem**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 24.

¹¹⁹⁶ Suçla korunan hukuki değer, yani suçun hukuki konusu birkaç teoriyle açıklanmaya çalışılmıştır. **Rocco teorisinde**, suçta şekli konu (*oggetto formale*) ve esas konu (*oggetto sostanziale*) ayrımı vardır. Şekli konu,

tehlikeye maruz bıraktığı) menfaat” şeklinde tanımlanmıştır. Bütün bu tanımların yanı sıra, suçun hukuki konusunun “kanun kuralının koruduğu subjektif hak”, “suçun ihlal ettiği hukuk kuralının kendisi” veya “hukuken teşkilatlanmış toplumun (devlet) düzeni muhafazadaki menfaatinin suç ile ve dolayısıyla ihlali” olarak da anlaşıldığı aktarılmaktadır¹¹⁹⁷.

Hukuki değerlerin, kanun koyucunun hukuk politikasına dair (*penalizasyon ve dekriminalizasyon*) normların eleştirilerek yeniden düzenlenmesi veya kaldırılmasında, suç tiplerinin sınıflandırılmasında, normun yorumunda ve suçun konusunun tespitinde birtakım işlevlerinin bulunduğu ifade edilmektedir¹¹⁹⁸. Bütün bu işlevler ceza hukuku bakımından hukuki değerlerin ve haliyle bir suç tipi incelemesinde o suçla korunan hukuki değerlerin ne olduğunun ortaya konulmasının önemini göstermektedir. Bu önem dolayısıyla çalışmamızda, terörizmin finansmanı suçuyla korunan hukuki değerleri anlatmaya çalışacağız.

Terörizmin finansmanı suçunun hangi hukuki değeri/değerleri korumaya hizmet ettiğinin tespitinin daha kolay yapılabilmesi için bu suçun tarihi arka planı ve suç gelirlerinin aklanmasıyla ilgili açıklamalarımızın göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Terör ve terörizm kavramları kendi içinde belirsizlik barındırmakta, bir devlete göre terörizm olanın başka bir devlete göre terörizm sayılmadığının örneklerine rastlanmaktadır. Ceza hukukunda ise böyle bir belirsizliğin yeri yoktur. Söz gelimi, kasten öldürme suçu ile insanın hayat hakkı korunmaktadır. Bir insanın öldürülmesine finansman sağlamak, iştirak kuralları çerçevesinde değerlendirilerek finansman sağlayanın cezai sorumluluğuna yardım eden sıfatıyla gidilecektir. Ancak bir öldürme

devletin hukuku vazederek ceza normlarına riayet edilmesini sağlaması, yani devletin cezalandırma hakkı ve tekelidir. Esas genel konu, ortak yaşamının sürekliliğinin sağlanmasındaki umumi menfaattir. Esas özel konu, suç ile doğrudan hakları ihlal edilmiş kişi veya kurumun menfaati olup hayat, hürriyet, şeref, mamelek vs. olarak karşımıza çıkabilir. *Carnelutti* ise, *Rocco*'nun ortaya koyduğu esas genel konuya itiraz etmiş, bunun ceza normunun vazedilme sebebi olduğunu ileri sürerek suçun hukuki konusunun suçla ihlal edilen menfaat olduğunu ileri sürmüştür. **Sübjektif hakkın ihlali teorisine** göre, suçun hukuki konusunu sübjektif bir hakkın ihlali teşkil etmektedir. İhlal edilen hak bir şahsın olabileceği gibi kamunun da olabilir. Şayet ihlal edilen haklar devletin ise, devlete karşı suç (*delictum publicum*), bireylere ait ise özel suç (*delictum privatum*) işlenmiş olacaktır. Feuerbach'ın, “*başkasının hakkını, ceza kanununun yasakladığı bir fiil ile ihlal*” şeklindeki suç tanımının buradan esinlendiği ifade edilmiştir. Bkz.: **Erem**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 25, 26.

¹¹⁹⁷ **Erem**, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 23.

¹¹⁹⁸ **Ünver**, “Ceza Hukukunda Hukuksal Değer”, s. 116.

fiilinin ne zaman terörizm olacağı ve haliyle buna finansman sağlamanın terörizmin finansmanı suçu teşkil edeceğinin tespiti her durumda kolay olmayacaktır.

Terörizmin finansmanı, ABD’de 1994 yılında özel bir suç haline getirilmiş, suçta kullanılmamış olsa dahi fon sağlayanın cezai sorumluluğuna gidilebilmesinin önü açılmıştır. Bu suç tipi, önce 1999 yılında BM Genel Kurulunda kabul edilen TFÖDUS’un 2 inci maddesinde karşımıza çıkmış, 11 Eylül saldırılarından sonra ise BM üyesi ülkelerin neredeyse tamamının ceza kanunlarına girmiştir. TFÖDUS’un 2 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “*Bir eylemin 1 inci paragraf anlamında bir suç oluşturması için, fonun, işbu maddenin 1 inci paragrafının (a) ve (b) bentlerinde yeralan bir suçun işlenmesi için fiilen kullanılmış olması gerekli değildir.*” hükmü fonun sağlanması veya toplanmasıyla suçun tamamlanacağı, fonun kullanılmasına gerek olmadığı ve bu suçun soyut tehlike suçu olarak düzenlendiği sonucuna ulaşmamıza neden olmaktadır. Nitekim Türk ceza hukukunda da, TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “*Birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz.*” hükmüne yer verilerek aynı yaklaşım benimsenmiştir. Yine söz gelimi, bir insanın öldürülmesinde kullanılacak silahın alınması amacıyla fon toplayan veya sağlayan failin, henüz öldürmeye yönelik icra hareketleri başlamamışsa yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması mümkün değildir. Ne zaman ki, öldürme fiili elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icra edilmeye başlanmışsa cezai sorumluluk gündeme gelecektir. Böyle bir durumda, fon sağlanan veya toplanan kişinin öldürme fiilini işlemekten vazgeçmesi ve bu hazırlık aşamasında failin fiillerinin başkaca bir suç oluşturmaması halinde fon sağlayan veya toplayan kişinin cezai sorumluluğundan bahsedilemeyecektir. Halbuki, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin ifadesiyle “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla*” kasten öldürme fiilinin gerçekleştirilmesi için sadece fon sağlanması veya toplanması ile cezai sorumluluk doğacaktır.

O halde, terörizmin finansmanını, soyut tehlike suçu olarak düzenlemenin hayat hakkından daha fazlasını korumaya yönelik olması gereklidir. Zira daha önce belirttiğimiz üzere, cezai sorumluluğu bu derece genişleten bir suç tipinin koruduğu hukuki değerle orantılı olması önem arz etmektedir. Bu suç tipindeki fon sağlamak veya toplamak fiilinin, amaç suçun işlenmesine yönelik icra hareketleri başlamadan cezalandırılmasına layık görülmesine neden olan unsurun elbette korunan hukuki değer

ağırlığı ve kıymeti olduğu ifade edilebilir. Benzer bir durum, silahlı terör örgütüne yardım suçu için de geçerlidir. Ancak orada TCK'nın 221 inci maddesinin 4 üncü fıkrasındaki etkin pişmanlık hükmü devreye girebilecek ve örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, gönüllü bir şekilde teslim olarak örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde örgüte üye olmak suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Terörizmin finansmanı suçunda ise böyle bir etkin pişmanlık haline yer verilmemiştir. Bu nedenle, terörizmin finansmanı suçunun, silahlı terör örgütüne yardım suçundan daha öte başkaca hukuki değerleri koruması beklenir.

Doktrindeki bir görüşe göre, terör ve terörizmle etkin mücadele yürütmek bu suç ile korunan hukuki değerdir¹¹⁹⁹. Diğer bir görüşe göre, bir ülkenin siyasal, sosyal, askeri ve ekonomik yapısına zarar verme ihtimali bulunan terör eylemlerinin önüne geçmek amaçlandığına göre, suçla korunan hukuki yarar ülkenin “*istikrar, güven ve sağlamlığı*”dır¹²⁰⁰. Bir diğer görüş, aktardığımız bu ilk iki görüşü eleştirerek bunlardan ilkinin ceza normunun *ratio legis*'ini, ikincisinin suçun etkisini ortaya koyduğunu belirtmiş, inceleme konusu suçla anayasal düzen ile anayasal hak ve özgürlüklerin korunduğunu ileri sürmüştür¹²⁰¹. Başka bir görüşe göre, terör suçlarıyla korunan hukuki değerlerin tamamı korunmaktadır. Bireylerin ve toplumların güvenliği, devletin anayasal düzeni, uluslararası toplumun genel menfaatlerinin bu suç ile korunduğu belirtilmiştir¹²⁰². Bir diğer görüş ise bu suç ile kamu düzeni ve barışı ile kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunduğu yönündedir¹²⁰³.

Buraya kadar aktardıklarımız, suç ile korunan hukuki değeri tespit edebilmek için suçun düzenlendiği kanun ve ceza normunun konuluş amacını ortaya koymanın elzem olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle TFÖHK'nın genel mantığını ve ceza normunun ihdas edilme amacını inceleyeceğiz.

Terörizmin finansmanı suçunun düzenlendiği TFÖHK, Türkiye'nin TFÖDUS'a taraf olması ve FATF'ye üye olmasının bir gereği olarak kabul edilerek hukuk dünyamıza

¹¹⁹⁹ **Bodur ve Özkul**, *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, s. 239.

¹²⁰⁰ **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 87.

¹²⁰¹ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 289, 290.

¹²⁰² **Aydın/Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 99, 100.

¹²⁰³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 44.

adımını atmıştır. Kanunun bu özelliği dolayısıyla, terörizmin finansmanının uluslararası yönü ağır basan bir suç olduğu rahatlıkla söylenebilecektir. Örneğin bu suçun, TCK'nın kamu barışına karşı suçlar başlığı altında veya TMK'da düzenlenmesi de mümkünken, bu yol tercih edilmemiş, “*muhasemata doğrudan katılmayan*” ibaresinin çıkarılması ve TMK'daki terör suçlarına yapılan atıf dışında TFÖDUS'nin çevirisi olarak ayrı bir kanunda düzenlenmiştir. Böyle bir suç yok ise, terör örgütlerine veya teröristlere finansman sağlamak suç sayılmamış gibi bir izlenim oluşmaktadır. Halbuki, bu neviden fiiller TFÖHK'dan önce TMK'nın 8 inci maddesi ile, 2008 yılından önce ise örgüte yardım veya diğer iştirak kurallarının devreye girmesiyle zaten cezalandırılmaktaydı. Dediğimiz gibi, bu yeni düzenlemenin ayırıcı vasfı, verili küresel düzeni korumaya daha elverişli olmasıdır. Nitekim finansman sağlanması veya toplanması yasak fiillerinin sayıldığı TFÖDUS'nin 3 üncü maddesinde TFÖDUS'nin ekindeki listede yer alan dokuz farklı uluslararası sözleşmeye doğrudan atıf yapılmıştır. Yasak fiiller sayılırken dahi, TCK'daki ilgili suçlara atıf yapılmak yerine, böyle bir yöntem tercih edilmiştir.

Adalet Komisyonu Raporunda, “*Terör örgütlerinin finansal kaynaklarının tespit edilmesi ve bu kaynaklara ilişkin etkili tedbirlerin alınması, terör örgütlerinin yapısının ortaya çıkarılmasında büyük önem taşımaktadır. Bu tespitlerin yapılabilmesi için oluşturulacak bilgi ağı vasıtasıyla terör örgütlerinin finansal hareketlerinin ve örgüt üyelerinin yerlerinin saptanması, terör eylemlerinin gerçekleştirilmeden önlenmesinde önem arz eder. Ayrıca terör örgütlerine destek sağlayanların ve terör örgütü üyelerinin malvarlıklarının dondurulmasının, terör örgütlerinin hareket kabiliyetlerini büyük oranda kısıtlayacağı şüphesizdir. Hele de terör örgütlerine karşı mücadeleyi teröristle mücadele şeklinde kabul eden anlayışın (teröristleri etkisiz hale getirme anlayışı) tek başına etkili bir yöntem olmadığı günümüzde kesin olarak kabul edilmiş olması karşısında, terörizmin finansmanın önlenmesinin önemini bir kat daha artırmıştır (Haydar Çakmak-Mehmet Kurum, Terörizmin Finansman Boyutu ve Terörizmle Mücadeledeki Yeri, Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi, Barış Platin Kitabevi, Ankara 2009, s. 7-44). Tasarıyla öngörülen model, bu amacı gerçekleştirme bağlamında önemli bir kilometre taşıdır.*” değerlendirmelerine yer verilmiştir¹²⁰⁴. Suçun düzenleniş şekli ve Adalet Komisyonu Raporunda işaret edilen hususlar dikkate alındığında, suçun ihdas

¹²⁰⁴ **TBMM**, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporu (1/489), s. 46.

edilmesindeki temel amacın terör örgütlerinin mali açıdan hareket kabiliyetlerinin kısıtlanarak terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinin önüne geçmek olduğu anlaşılmaktadır. TFÖDUS'nin önsözündeki, “*Terörist eylemlerin tüm şekil ve tezahürlerinin dünya çapındaki artışından duydukları derin endişeyi vurgulayarak, ... Uluslararası terörizmin ortadan kaldırılmasını hedefleyen tedbirler beyannamesinde, Kurul'un, Devletleri, bu sorunun tüm veçhelerini kapsayacak genel bir yasal çerçevenin mevcudiyetini temin etmek amacıyla, terörizmin tüm şekil ve tezahürleriyle önlenmesi, cezalandırılması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin olarak yürürlükte bulunan uluslararası hukuki düzenlemelerin kapsamını acilen gözden geçirmeleri için de teşvik ettiğini not ederek, ... Terörizmin finansmanı konusunun uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddi şekilde kaygılandıran bir sorun teşkil ettiğini mülahaza ederek, ... Uluslararası terörizmin eylemlerinin sayı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri mali kaynaklarla orantılı olduğunu not ederek, ...*” ibareleri bu amacı doğrulamaktadır.

Bütün bu tespitlerden hareketle terörizmin finansmanı suçu ile öncelikle verili küresel düzen ve dengenin korunduğu kanaatini taşımaktayız. Elbette bir terör örgütü veya teröristin belli eylemleri gerçekleştirmek için mali kaynak bulmasının önüne geçilerek kamu barışı ve düzeni ile TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlar ile korunan hukuki değerler de korunmaktadır. Somutlaştıracak olursak;

- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi bakımından, toplumların huzur ve sükunu, meşru kurum ve kuruluşların yetkilerini kullanma ve görevlerini yerine getirebilmeleri, yaşama hakkı, vücut bütünlüğü ve dokunulmazlığı,
- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi bakımından, terör suçları ile korunan hukuki değerlerin tamamı,
- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi bakımından, sivil havacılığın güvenliği, kişi hürriyeti ve güvenliği, diplomatik güvenlik, deniz seyrüseferinin güvenliği, kıta sahanlığındaki sabit platformların güvenliği, nükleer maddelerin emniyetinin sağlanarak kişi hak ve özgürlüklerinin korunması, yine nükleer maddelerin emniyetinin sağlanarak bazı uluslararası denge ve menfaatlerin korunması,

gibi değerlerin korunduğunu ifade edebiliriz. Görüldüğü üzere, inceleme konusu suç tipi ile korunan hukuki değerlerin karma ve çok katmanlı bir nitelik arz ettiği ortadadır. Ayrıca belirtmeliyiz ki, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında terörizmin finansmanı suçundan faile ceza verilebilmesi için fiilin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması şartına yer verilmiş, ilgili ceza normlarıyla asli-tali norm ilişkisi kurulmuştur. Fiilin daha ağır cezayı gerektiren bir suç teşkil etmesi halinde, ilgili hukuki değerlerin asli norm ile korunması yeterli görülmüştür.

V. SUÇUN UNSURLARI

1. Tipiklik

A. Tipikliğin Maddi Unsurları

a. Fiil

aa. Genel Olarak

Fiil, lügatte “*olup gerçekleşmiş iş, yapılmış gerçekleşmiş hareket veya davranış, kasıtlı kasıtsız her türlü iş, eylem, amel*” olarak tanımlanmıştır¹²⁰⁵. *Nullum crimen sine actione* ilkesi uyarınca fiilsiz suç olmaz¹²⁰⁶. Bu nedenle, bir suçtan bahsedebilmek için öncelikle ortada bir fiilin¹²⁰⁷, yani dış dünyada etki doğuran bir insan davranışının bulunması gerekmektedir¹²⁰⁸. İnsan davranışı dışında kalan, hayvanların hareketleri ile

¹²⁰⁵ <http://lugatim.com/s/Fiil> (E.T. 23/04/2024). “*Ceza Kanunumuzda kullanılan fiil kavramı, icrai ve ihmali davranışı kapsayan üst bir belirleme niteliği taşıdığı gibi, bazı maddelerde suç karşılığında da kullanılmaktadır. Örneğin TCK m. 3/1, m. 10/1, m. 57/3, m. 60/3, m. 62/2'deki kullanımlar bu niteliktedir. Nitekim Alman Ceza Kanununun 1975'ten sonraki şeklinde hem hareketin (icrai) hem de ihmalin kastedildiği hallerde fiil kavramından veya cezalandırılan fiilden (suç=straftat) söz edildiği ifade edilmektedir.*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Berrin Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2023, s.301, 302.

¹²⁰⁶ **Helvacı, Topuz**, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 429; **Murat Volkan Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Hukuk Akademisi Y., 2021, s. 245; **Hakan Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2024, s. 141; **Hakan Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2023, s. 48. Ayrıca “...davranış normlarına aykırılık yönündeki bir tercih, sorumluluğu (=Verantwortung, mes'uliyet) gerekli kılan bir husustur.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Özgenç**, “Davranış Normları Teorisi (Haksızlık ve Müeyyide İlişkisi)”, s. 449.

¹²⁰⁷ **Filippo Gramatica**, *Toplumsal Savunma İlkeleri*, çev., Sami Selçuk, Ankara: İmge Y., 2005, s. 118.

¹²⁰⁸ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 120; **Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, İstanbul: Beta Y., 2023, s. 240; **Timur Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 240.

tabiat olayları ise ceza hukuku anlamında fiil tanımına dahil değildir¹²⁰⁹. Her suçun mutlaka fiili bünyesinde barındırdığı, ancak her fiilin suç oluşturmadığı unutulmamalıdır. Dolayısıyla ceza hukuku, fiilleriyle dış dünyada etki doğurmayan veya herhangi bir değişiklik yapmayan insanla ilgilenmemektedir¹²¹⁰. Gerek bir somut olayı aydınlatmaya yönelik iddianame, mahkeme kararı, savunma layihaları gibi pratik hukuk metinleri gerekse de bir suçu inceleyen akademik çalışmalar öncelikle tipikliğin maddi unsurları arasında yer alan fiili tetkik etmektedir¹²¹¹.

Ceza hukuku bakımından insanın dış dünyadaki iradi davranışı “*icrai*” veya “*ihmali*” olarak iki şekilde tebarüz edebilir¹²¹². İcrai davranışta insan bir şeyi yapmakta, ihmali davranışta ise insan emredici normun hilafına bir şeyi yapmamaktadır. Her iki halde de, insanın düşüncesi, davranışı marifetiyle dış dünyaya yansımaktadır. İcrai davranış, ampirik olarak tespit edilebilmekte, ihmali davranış ise normatif olarak bilinmektedir. Nitekim ihmali davranış, emredici hukuk kuralının insandan beklentisinin ihmal edildiği bir riayetsizlik halidir¹²¹³.

Fiilin ceza hukukunda “*tasnif edici, tarif edici, sınırlayıcı*” fonksiyonları bulunmaktadır. Fiilin ceza hukuku açısından önem arz eden bütün insan davranışlarını kapsaması (kasıtlı, taksirli, ihmali, icrai vs.) ve bunların birbirinden farkını ortaya koyabilmesi “*tasnif edici*” fonksiyonudur. Tipikliğin bütün unsurlarını ve hukuka aykırılık unsurunu barındıran bir içeriğe sahip olması ise “*tarif edici*” fonksiyondur. Son olarak fiil kavramının, ceza hukuku bakımından önemli olmayan davranış ve halleri dışlaması “*sınırlayıcı*” fonksiyon olarak karşımıza çıkmaktadır¹²¹⁴. Fiilin incelenmesi bütün bu fonksiyonlar bakımından da büyük önemdedir.

¹²⁰⁹ “...fiil ile hareket arasındaki ilişkiye ve farka işaret etmek gerekir. Fiil, ancak insana izafe edilen bir davranış olmakla birlikte, hareket ile insan arasında zorunlu bir bağ yoktur. İnsan dışındaki varlıklara da hareket izafe edilebilir.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 182.

¹²¹⁰ **Selahattin Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 40/1, 1988, s. 122.

¹²¹¹ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 299, 300.

¹²¹² **Zeki Hafızoğulları, Muharrem Özen**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: USA Y., 2019, s. 170.

¹²¹³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 300.

¹²¹⁴ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 136, 137; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301; **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 89; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 275.

Peki, fiilin ceza hukukunda bir tanımını vermek mümkün müdür? Bu sorunun cevabı, fiil teorilerinin incelenmesiyle verilebilir. Fiil teorileri, **ontolojik** ve **normativist** olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmaktadır. Biz de terörizmin finansmanı suçunun yapısal analizinde istifade etmek üzere çalışmamızın sınırlarını zorlamadan bu teorileri kısaca ele alacağız.

Bunlardan ilki, ana kategorilerden biri olan **ontolojik teori**, fiil kavramını incelerken insanın dış dünyaya yansıyan davranışlarının hayat içerisindeki doğal ve içtimai neticeleri ve etkilerini esas almaktadır¹²¹⁵. Ontolojik teori, kendi içerisinde doğal (illi) hareket teorisi, amaççı (gai-final) hareket teorisi, sosyal hareket teorisi ve kişisel hareket teorisi olmak üzere ayrılmaktadır.

Doğal (illi) hareket teorisine (*Kausale Handlungslehre*) göre, hareket “*iradi bir davranışla dış dünyada bir değişikliğe sebep olma ve bu değişikliği önlememdir.*”¹²¹⁶ Bu teoriye göre, fiil “*hareket, netice ve nedensellik bağı*”ndan oluşmaktadır¹²¹⁷. Bu nedenle, doğal (illi) hareket teorisini savunan **Franz von Liszt** pozitivist bir yaklaşımla¹²¹⁸ suç tanımını “*kanuni tipe uygun (ceza ile tehdit edilen), hukuka aykırı ve kusurlu bir harekettir*” şeklinde yapmaktadır¹²¹⁹. Söz konusu teoriyi savunanlar, suçun manevi unsurları olan kast ve taksiri, kusurun bir parçası olarak konumlandırmaktadır¹²²⁰. Yani kastın ve hatta taksirin dahi olmadığı durumlarda failin dış dünyada etki doğuran hareketi haksızlık içeriği taşımakta, ancak kusurun bulunmadığı söylenmektedir. Böyle bir strüktür ise istenmeyen bir neticeye sadece iradi olarak sebep olunmasını haksızlık içeriği bakımından yeterli görmeyi gerektirmektedir¹²²¹. Bu mekanik¹²²² ve hukuka takaddüm eden¹²²³ bakış açısı ise objektif bir sorumluluğa yol açılmış olmaktadır. İnceleme konusu suç ve diğer hiçbir suç bakımından objektif sorumluluğun

¹²¹⁵ **Koca, Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 90; **Centel, Zafer, Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 241.

¹²¹⁶ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 307; **Kayhan İcel, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta Y., 2023, s. 275; **Centel, Zafer, Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş**, s. 242; **Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 241.

¹²¹⁷ **Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin Y., 2019, s. 212.

¹²¹⁸ **Dubber**, “Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law”, s. 694.

¹²¹⁹ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 308.

¹²²⁰ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 144.

¹²²¹ **Koca, Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 91.

¹²²² **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 144.

¹²²³ **Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 306.

benimsenmesi ise mümkün değildir. Ayrıca ihmali suçlar bakımından, tabii anlamda bir illiyetin varlığından söz etmek mümkün olmadığından, bu teorinin ihmali suçları açıklayamadığı belirtilmektedir¹²²⁴.

Amaççı (gai-final) hareket teorisi (*Die Finale Handlungslehre*), doğal (illi) hareket teorisine yöneltilen eleştiriler üzerine geliştirilmiş ve gücünü buradan almıştır¹²²⁵. Belirtmeliyiz ki, amaççı teori (*the doctrine of finalismus/purpose oriented act*) 1930’lu yıllarda Alman ceza hukukunda geliştirilmiş olup Alman hukukçuların birçoğu tarafından benimsenmiştir¹²²⁶. Bu teoriye göre, insanın dış dünyada etki doğuran hareketi sadece iradi değil, bununla birlikte belli bir amaca yönelen¹²²⁷, belli bir amaç¹²²⁸ uğruna gerçekleştirilen bir niteliktedir. Hareketi saf mekanik bir olay olarak görmeyen bu teorinin ceza hukukçularını sevk ettiği yol, her somut olayda insanın hareketinin neyi amaçladığı¹²²⁹ sorusunu sormaktır. **Hans Welzel**, insan hareketini, “*amaca yönelik faaliyetin icrasıdır*” şeklinde tarif etmektedir¹²³⁰. Hareket sadece illi nitelik taşımaz, aynı zamanda final bir oluşturmaz. Başka bir anlatımla, hareket “*illiyet ve amaç diye adlandırılan*

¹²²⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310; **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 92; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 161; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252.

¹²²⁵ **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242.

¹²²⁶ **C. R. Snyman**, “The Normative Concept of Mens Rea: A New Development in Germany”, *The International and Comparative Law Quarterly*, 28/2, 1979, Cambridge University Press, s. 211.

¹²²⁷ “*Şuur ve irade sahibi bir varlık olarak insan, belli amaçları elde etmek için davranışta bulunur. Davranışta bulunmak, esasında, bilinçli amaçlar için hareket etmek demektir. Böyle olunca, hareket, insanın bir amaca matuf bir davranışı olmaktadır. O halde, bütüncül karakteri itibarıyla hareketi vurgulayan özellik, ‘bilinçli bir amaca yönelme’dir.*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Hafizoğulları, Özen**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 171.

¹²²⁸ “*...insanı bu yükümlülüklerine uygun hareket etme imkân ve iktidarına sahip olmasına rağmen; iradesini, tercihini aykırı hareket etme yönünde kullanmıştır ve bu nedenle sorumlu olması gerekir.*” Bkz.: **Özgenç**, “Davranış Normları Teorisi (Haksızlık ve Müeyyide İlişkisi)”, s. 449; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 276.

¹²²⁹ “*...görece kuramlar, hareketin değerlendirmesinin başka değerlerle (öznel vb.) ilişkisinden çıkarılacağı düşüncesindedirler. Bu sonuncular arasına, hareketi ‘bir amaca’ yönelmiş iradi tutum olarak değerlendiren ve İtalya’da Bettiol tarafından savunulan amaçsal (teleolojik) dediğimiz ölçüt görüşünü de sokmak gerekir. Başka deyişle, bu görüşe göre yapılan davranışı nitelendiren amaçtır.*” Değerlendirme için bkz.: **Gramatica**, *Toplumsal Savunma İlkeleri*, s. 121.

¹²³⁰ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311. Hans Welzel’in ders kitabında yer alan ve bir tren yolu makasçısının (*switchman*) yaşadığı dilemma nedeniyle yaptığı davranış ilginçtir. Buna göre, bir yük treni, konumlandırma hatası nedeniyle yolcularla dolu bir trene yaklaşmakta iken makasçı bunu fark eder ve yük trenini yolculara göre çok daha az sayıda işçinin bulunduğu raylara yönlendirir. Yük treni işçilere çarpar ve işçiler ölür. Böyle bir durumda makasçının bunu yapmasının ceza hukuku bakımından anlamı nedir? Bu ikilemin farklı bir versiyonu olan tramvay problemi (*trolley problem*) İngiliz filozof Philippa Foot tarafından tanımlanmış ve Judith Thomson tarafından geliştirilmiştir. Bkz.: **Frank Peter Schuster**, “Coping With Moral Dilemmas In German Criminal Law Theory and Justice: Classical Cases And Modern Variants”, *Criminal Law Forum*, 34, 2023, s. 244.

iki ontolojik kategorinin kaynaşması”dır¹²³¹. İradilik ve amaç fiilin ayrılmaz bir parçası olmaktadır¹²³². Bu temel kabulleriyle teori, doğal (illi) hareket teorisinden ayrılarak kasti (*mens rea*)¹²³³, hareketin bir unsuru olarak konumlandırmaktadır¹²³⁴. Halbuki doğal (illi) hareket teorisi, hareketi, salt insanın dış dünyaya yansıyan davranışı olarak nitelendirmekle, kasti, hareketin bir unsuru olarak değil, kusurluluk içerisinde incelemektedir. Welzel, hareketin amaca yönelmesini özetle “a) hareketin düşünce aşaması, b) failin dış dünyada harekete geçmesi” olarak ikiye ayırır. Amaçlanan netice herhangi bir nedenle gerçekleşmezse, teşebbüsten bahsedilecektir. Bu teoriyle taksir¹²³⁵, ihmali suç ve olası kastın açıklanamadığı belirtilmiştir¹²³⁶.

Sosyal hareket teorisine (Die Soziale Handlungslehre) göre, hareket, “ceza hukukunda insanın ihmal ve icra şeklinde ortaya çıkan, neticeye sebebiyet veren ve toplumsal önemi olan davranışları” olarak kabul edilmektedir¹²³⁷. Bu teori, sosyal ve toplumsal bir önem taşımayan davranışları en baştan elemektedir¹²³⁸. Teorinin kurucusu olarak kabul edilen **Eberhard Schmidt**, Liszt’in harekete doğal-illi bakışından sapmış ve hareketi sosyal bir fenomen olarak görmüştür. Buna göre yapılan bazı tariflerde, hareket, “insanın toplumsal önemi olan davranışdır”, “insanın ihmal veya icra şeklindeki sosyal önemi olan davranışdır”, “kişiye yüklenebilen toplumsal önemi olan

¹²³¹ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 147.

¹²³² **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 49.

¹²³³ “Latince’de ‘suçlu zihin’ (guilty mind) anlamına gelen bu ifade, ‘Actus non facit reum nisi mens sit rea’ (düşünce kusurlu olmadıkça sadece bir fiil bireyi kusurlu yapmaz) ilkesinin kısaltılması ile oluşturulmuştur.” Aktarım için bkz.: **Selin Başer**, “Uluslararası Ceza Hukuku Bakımından Soykırım Suçunun Manevi Unsuru (Mens Rea) ve Manevi Unsurun Yorumlanmasına Dair Yaklaşımlar”, *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4/2, 2022, s. 652.

¹²³⁴ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 148; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 93; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 168; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 214; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 307; **Fatih Selami Mahmutoğlu, Serra Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, İstanbul: Beta Y., 2021, s. 278.

¹²³⁵ “Gai hareket kavramını esas alan bu suç teorisine birçok noktada eleştiri yöneltilmiştir. Ancak, bu eleştirilerden en önemlisi, taksirli hareket ile gailik arasındaki ilişkiye yönelik olanıdır. Gailik, yönlendirici irade ile tesvip edilmeyen netice arasındaki psikolojik bağ olduğuna göre; bu bağın taksirli hareketlerde mevcut olmadığı muhakkaktır. Bu itibarla, Welzel, daha başta gailiği, kasdi hareketler için ‘aktüel gailik’ olarak tavsif ederken, taksirli hareketler açısından ‘potansiyel gailik’ten söz etmiştir. Ancak, bu anlayış büyük bir eleştiriye maruz kalmıştır.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 170.

¹²³⁶ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 312, 313, 314, 315; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 94; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 170; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 214; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 245.

¹²³⁷ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 316.

¹²³⁸ **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 215.

ve neticeye sebebiyet vermiş bulunan davranıştır”, “objektif olarak öngörülebilir sosyal önemi olan davranıştır” denilmektedir¹²³⁹. Bu teori **Hans Heinrich Jescheck** tarafından da takip edilerek daha da geliştirilmiştir¹²⁴⁰. Teoriyi savunanlardan **Gustav Radbruch**¹²⁴¹, doçentlik tezini Heidelberg Üniversitesi’nde **Karl von Lilienthal**’in danışmanlığında “*Ceza Hukuku Sistemi Açısından Hareket Kavramının Anlamı*” başlığıyla yazmış bir ceza hukukçusudur¹²⁴². Radbruch, hukuku, “*insanların bir arada yaşamasına yönelik, genel, nihai olarak adalet ve eşitliğe yönelen kurallar bütünü*” olarak tanımlamaktadır¹²⁴³. Radbruch, suçların toplumsal bir olay vasfı ile ele alınarak anlaşılabilirliğini ileri sürmüştür. Dikkat edilirse sosyal hareket teorisinde de fiil, hukuk öncesi ontolojik bir olgu olarak ele alınmaktadır¹²⁴⁴. Ancak diğer ontolojik teorilerden farklı olarak bu teoride, fiilin mutlak surette sosyal bir önem taşıması zaruridir¹²⁴⁵. Sosyal hareket teorisi, fiil bakımından aradığı “*hareketin sosyal öneminin*” belirsiz bir ölçüt olması nedeniyle eleştirilmiştir¹²⁴⁶. Nitekim insanın her davranışının sosyal bakımdan önemli olduğu, böyle bir durumda da fiilin sınırlayıcı fonksiyonunun işlevsiz kalacağı belirtilmiştir¹²⁴⁷. Bu teorinin daha sonra taksirli suçları açıklama fonksiyonu kazandığı da ifade edilmiştir¹²⁴⁸. Zira, bir başka suç tanımında “*toplumun değer verdiği yararlar, tahammül edilemeyecek zarar ve tehlikenin yaratılması*”dır denilerek toplum düzenini

¹²³⁹ **Hakeri**, “Ceza Hukukunda Önemsiz Hareketler”, s. 71; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 277.

¹²⁴⁰ **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 264.

¹²⁴¹ **Radbruch**, Berlin’de *Frans von Liszt* ile tanışmış, onun liberal yönünden oldukça etkilenmiştir. Radbruch 1902’de “*ceza hukukunda nedensellik bağlantısı*” ile ilgili doktora tezini yazmıştır. Daha sonra Heidelberg’e *Karl von Lilienthal*’in yanına dönmüştür. Akabinde bir ara Mannheim’de bulunmuş, 1910-1914 arasında ise Heidelberg’de görev yapmış, burada *Max Weber* ve yeni Kantçı filozof *Emil Lask* ile tanışmıştır. Bkz.: **Sevtaç Metin ve Altan Heper**, *Ceza Hukuku Felsefesine Katkı: Radbruch Formülü*, İstanbul: Tekin Y., 2018, s. 15.

¹²⁴² **Arzu Balan**, “Orta Yolcu Bir Formül Olarak Radbruch Formülü”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8/1, 2018, s. 80; **Gustav Radbruch**, *Der Handlungsbegriff in seiner Bedeutung für das Strafrechtssystem*, Berlin, 1903.

¹²⁴³ **Heather Leawoods**, “Gustav Radbruch: An Extraordinary Legal Philosopher”, *Washington University Journal of Law&Policy*, 2, January 2000, s. 493.

¹²⁴⁴ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 145.

¹²⁴⁵ **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 277.

¹²⁴⁶ **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 247.

¹²⁴⁷ **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 96.

¹²⁴⁸ “*Taksir, insan hareketine toplumsal anlam ve önemini kazandıran unsurdur. Diğer bir deyişle, insan hareketini ceza hukuku bakımından önemli kılan, bunun toplumsal çevre ve toplumsal hayat alanına ait olması değil de, taksirli diye nitelendirilebilecek bir hareket olup olmamasıdır. Örneğin bir trafik kazası ya da ağır zararlar sonucunda cerrahi müdahale açısından önemli olan, sürücü veya cerrahın bazı özen kurallarına uyup uymamasıdır. Binaenaleyh hareketin toplumsal anlamı, taksirde, yani tehlikeli faaliyeti düzenleyen özen kuralları ile hareket arasındaki çatışmada aranmalıdır.*” Açıklama için bkz.: **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 146, 147.

önemli ölçüde ihlal eden fiile atıf yapılmıştır¹²⁴⁹. Dikkat edilirse bu teori, aslında amaççı teoriye yakın ve fakat failin bir amaca yönelik davranışını sosyal bir bağlam içerisinde ele alan bir mahiyet taşımaktadır¹²⁵⁰. Organize suçların, özellikle terör suçlarının sosyal ve toplumsal bakımdan önem taşıdığı rahatlıkla söylenebilecek, pekâlâ aynı değerlendirme terörizmin finansmanı için de yapılabilecektir. Ancak bu sosyal bakımdan önemli oluş, bir insan davranışını, ceza hukuku anlamında cezalandırılmaya layık bir fiil haline getirebilecek midir? Örneğin bir toplumun terörist olarak tanımladığını diğerinin özgürlük savaşçısı olarak niteleyebilmesi mümkündür. O halde her iki farklı toplumsal bakış açısına göre bu teröriste - özgürlük savaşçısına fon sağlamak veya toplamanın, kısaca maddi yardımda bulunmanın ceza hukukundaki karşılığı ne olacaktır? Sosyal hareket teorisinin benimsenmesi durumunda, terörizmin finansmanı suçu bakımından oluşacak belirsizlik daha da artacaktır.

Kişisel hareket teorisi (*Personale Handlungslehre*), **Claus Roxin** tarafından geliştirilmiştir. Bu teoriye göre, fiil ancak kişiliğin bir dışa vurumu olarak anlaşılabilir¹²⁵¹. Nitekim fiil, insanın “*manevi-zihni hareket merkezinden kaynaklanan*” ve irade tarafından hükmedilebilen davranışlardır. Bu nedenle, örneğin bir insanın baygın haldeyken veya uykudayken yaptıkları, hareket merkezinden kaynaklanmadığı için fiil olarak nitelendirilemez. Yine düşünce, heyecan, karar, istek gibi haller dış dünyaya yansımadağı sürece fiil niteliği taşımayacaklardır¹²⁵². Bu teori, basit taksirde, failin kişiliğinin dışa vurumu olarak nitelendirilebilecek ruhsal unsurların bulunmaması ve “kişiliğin ifadesinin” bünyesinde barındırdığı belirsizlikler nedeniyle eleştirilmiştir¹²⁵³.

Fiil teorilerinin ikinci ana kategorisi, **normativist teoridir**. Ontolojik fiil teorilerine karşı üretilen bu teori, fiili, hukuk öncesi ve dışı değil, normlardan kaynaklanan bir olgu olarak ele almaktadır¹²⁵⁴. **Karl Binding**'e göre, doğa bilimleri

¹²⁴⁹ **Ayhan Önder**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, İstanbul, 1991, s. 6.

¹²⁵⁰ **Christoffer Wong**, *Criminal Act, Criminal Jurisdiction and Criminal Justice*, Cracow: Polpress, 2004, s. 150.

¹²⁵¹ **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 312.

¹²⁵² **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 318.

¹²⁵³ **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 269.

¹²⁵⁴ **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 95; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 215; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 247.

çerçevesindeki bir hareket kavramı, ceza hukuku bakımından elverişsizdir¹²⁵⁵. Suçun özü, haksız bir fiilin işlenmesinden ziyade bir pozitif hukuk normunun ihlal edilmesidir. Bu anlamda ceza hukuku bir adalet talebi veya Kant'ın ifadesiyle “kategorik buyruk” (*categorical imperative*) değil, devletin otoritesini sağlamak bakımından kullanmayı seçip seçmemekte serbest olduğu bir araçtır¹²⁵⁶. Bu teori, fiilin ontolojik yanını tamamen dışladığı için eleştirilmiştir¹²⁵⁷. Yoksa elbette, fiilin gerçekleştirilmesinden sonra normatif bir inceleme yapılacaktır¹²⁵⁸. İşte bu aşamadan sonra taksirli ve ihmali suçları açıklayabilmek için normativist teoriden faydalanılmaktadır¹²⁵⁹.

Bütün bu anlatılanlar ışığında, fiilin, amaççı (gai-final) hareket teorisi temel alınarak “*belirli bir amaca yönelen, kişinin isteğine ve iradesine bağlı, dış dünyada etki doğuran icrai yahut ihmali bir insan davranışı*”¹²⁶⁰ şeklinde yapılan tanıma sadık kalınacak, terörizmin finansmanı suçu buradan hareketle incelenecektir. Ancak, inceleme konusu suçun taksirle, olası kastla veya ihmali davranışla işlenip işlenemeyeceği tartışmaları bakımından da normatif bir bakış açısıyla konuların ele alınması mecburiyeti bulunmaktadır. Elbette mesele terörizmin finansmanı olunca, konunun sosyal bakımdan önemli bir bağlama oturduğu kabul edilerek sosyal hareket teorisinden de faydalanılabilmesi mümkündür.

Fiilin bu önemi ve fonksiyonu dolayısıyla, biz de çalışmamızda terörizmin finansmanı suçuna vücut veren fiil/ler/i ele alacağız. Belirtmeliyiz ki, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, terör örgütüne veya teröriste fon sağlamak veya toplamak fiilinin belli suçların veya yasak fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya bunların işlenmesinde kullanılacağı bilinerek ve istenerek gerçekleştirilmesi şart koşulmuştur. Sınırlı sayı (*numerus clausus*) prensibince sayılan bu amaç suçlar, suç tanımının yapıldığı maddede değil, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde

¹²⁵⁵ Keyman, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 149.

¹²⁵⁶ Dubber, “Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law”, s. 694.

¹²⁵⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 318, 319. Ayrıca davranış normlarının devletten bağımsız ve ondan önce gelen bir varlığa sahip olduğu yönünde bkz.: Rahmi Çobanoğlu, *Hukukta Gaye Problemi*, İstanbul, 1964, s. 29.

¹²⁵⁸ Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 270.

¹²⁵⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 321.

¹²⁶⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 301. Bu yönde bir başka tanım “yönlendirici irade tarafından hâkim olunan veya hâkim olunabilir, belli bir gayeyi gerçekleştirmeye yönelik ve dış dünyada gerçekleşen insan davranışdır” şeklinde yapılmıştır. Bkz.: Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 99.

gösterilmiştir. Fon sağlamak veya toplamak fiilinin sınırlayıcı fonksiyonunu ortaya koyabilmek için, bu yasak fiillerin de incelenmesinde fayda görüyoruz. Zira failin, fiilini, bir teröriste veya terör örgütlerine belli fiillerin işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi lüzumludur. Ayrıca suç tanımında fonun “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” sağlanması veya toplanmasından bahsedilmektedir. Suç tanımını karmaşık hale getiren bu ibare nedeniyle de, fiili incelediğimiz bu başlık altında, “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” fon sağlanması veya toplanmasının ne anlama geldiğini de yorumlamak zaruridir. Nitekim fiilin sınırlayıcı fonksiyonu ve final hareketin ne olduğunun tespiti bakımından bütün bu ayrımların incelenmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Akabinde hareketin sayısına, şekline, önemine, icra hareketlerinin süreklilik arz edip etmemesine göre değerlendirmeler yapılacaktır.

bb. Fon Sağlanması veya Toplanması Yasak Olan Fiiller

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması **amacıyla** veya kullanılacağını **bilerek ve isteyerek** belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişi terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacaktır.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının **(a) bendi**, “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla*” gerçekleştirilen kasten öldürme ve ağır yaralama fiillerine fon sağlanmasını veya toplanmasını yasaklamaktadır. TFÖHK'nın anılan hükmünde, TFÖDUS'un 2 nci maddesinden farklı olarak, kasten öldürme ve ağır yaralama fiillerinin bir sivile veya bir silahlı çatışma durumunda **muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiye** yönelmesi şartı aranmamıştır. Böyle bir farklılık, Türkiye'nin TFÖDUS'un 2 nci maddesinin mevcut düzenlemesine karşı beyanda bulunmuş olmasıyla ilgili olup iç hukuk bakımından anlamlıdır. Ancak TFÖDUS'den önemli bir farkla ayrılan bu ceza normunun

uluslararası alanda etki doğurup doğuramayacağı hususu tartışmalıdır. Bu husus, TFÖHK tasarısının Adalet Komisyonunda yapılan görüşmelerinde de dile getirilmiştir¹²⁶¹.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının **(b) bendi**, TMK'da terör suçu olarak düzenlenen suçlara fon sağlamayı veya toplamayı yasaklamaktadır. TFÖDUS'nin 2 nci maddesinde, terörizmin finansmanının kapsamını bu kadar genişleten herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu anlamda, terörizmin finansmanının dünya genelinde suç haline gelmesi sürecinde, Türkiye uygulaması, enteresan bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. TMK'nın 3 üncü maddesinde sayılan mutlak terör suçları ve 4 üncü maddesinde sayılan nispi terör suçları dikkate alındığından bu bent ile **69 farklı suç** fon sağlamak veya toplamak terörizmin finansmanı sayılmaktadır. Halbuki TMK'nın 7, TCK'nın 314 ve 220 nci maddesinin yedinci fıkrası hükümlerine istinaden “*silahlı terör örgütüne yardım*” fiillerine karşı cezai yaptırım öngörülmüştür. Maddenin (b) bendi nedeniyle uygulama oldukça karmaşık bir hal almıştır. Bunun detaylarına silahlı terör örgütüne yardım ile terörizmin finansmanı suçunun farkı anlatılırken değinilmiştir. TFÖHK tasarısının Adalet Komisyonunda yapılan görüşmelerinde bu konuyla ilgili tartışmalar yaşanmıştır¹²⁶². **Kanaatimizce TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde TMK'da sayılan terör suçlarına atıf yapılması doğru**

¹²⁶¹ TBMM Adalet Komisyonu'nun 24/01/2013 tarihli toplantısında Prof. Dr. Adem Sözüer bu konuyla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır: “*İkincisi, bu sözleşmenin amacı Türkiye'nin terörle ilgili olarak aldığı tedbirlere ilişkin değildir, o yüzden Türkiye'nin bir devlet olarak silahlı gruplarla yaptığı çatışma, Türkiye Cumhuriyeti'nin, bu sözleşmenin amacı değildir. Terörle Mücadele Kanunu'na yapılan atıf, sadece Türkiye'yi bağlar. Halbuki burada yapılmak istenen, bütün dünyadaki ülkelerin, gerçek kişilere yönelik olarak bazı tedbirleri uygulaması. Dolayısıyla, Türkiye'nin diyelim ki bir terör örgütü olarak ilan ettiği grup, bu sözleşmenin amacı kapsamında değil. Onlar, bu atıf yoluyla, aslında zaten kanunumuzda olan bir şeyi, bir de burada söyledik ama biz bu sözleşme kapsamında bir başka ülkeden talepte bulunamayız. Yani niye talepte bulunamayız? “Biz şu örgütle bir çatışma hâlindeyiz, bu sözleşmeyi uygulayın.” diyemeyiz çünkü buraya bir istisna konmuş. Şimdi, bu çok karmaşık bir durum. Neden böyle bir istisna konulmuş? Bu sadece... Türkiye buna itiraz etmiş, bu itirazın da hiçbir geçerliliği yok. Fakat, ben her zaman ifade ediyorum terör söz konusu olunca, terör hukuk literatürüne, hukuk düşüncesine tecavüz etmiştir son yirmi yılda dedim. Doğru, bütün prensipleri altüst edilmiştir, terör kavramıyla. Yani, bunu, her ülke bakımından söyleyebiliriz.” Bkz.: TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 11.*

¹²⁶² TBMM Adalet Komisyonu'nun 24/01/2013 tarihli toplantısında dönemin Adalet Bakanı Sadullah Ergin bu konuyla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır: “*Sayın Başkanım, bu sözleşme 2000 yılında imzalandı yanılmıyorsam. Bu sözleşmenin maddelerinde bizim tasarruf etme imkânımız yok ancak sözleşmede sadece Sayın Bakanımızın okuduğu bent yok, diğer bentlere de baktığımızda 9 ayrı uluslararası sözleşme de bu madde kapsamında değerlendirilmektedir. Bunlardan bir tanesi; “Terörist Bombalamaların Önlenmesi Sözleşmesi” ve bunun dışında da 8 tane daha sözleşme var. Bütün bu sözleşmelerin içerisinde, bu endişeleri karşılayacak düzenlemeler vardır diye düşünüyorum. Bunu kesin, net ifade etmeyeyim ama onun dışında bizim kendi metnimizde (b) bendinde sayılan Terörle Mücadele Kanunu'na yapmış olduğumuz atıf, bizim, kendi açımızdan kapsamı genişleten ve bu tür eylemleri de içerisine alan bir tedbirdir diye düşünüyoruz.” Bkz.: TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 11.*

olmamıştır. Nitekim bir terör örgütüne hangi nedenle olursa olsun yardım etmek zaten daha ağır cezayı gerektiren bir suçtur. Hatırlanacak olursa İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesine göre halkı korkutmayı veya bir devleti yahut uluslararası bir kuruluşu bir şeyi yapmaya ya da yapmaktan kaçınmaya zorlamayı amaçlayan şiddet içeren bir suçun finansmanı fiili terörizmin finansmanı suçunu, 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre ise suç veya terör örgütüne herhangi bir destek olma fiili, örgüte destek olma suçunu oluşturacaktır. İsviçre CK.'nın 260^{quinquies} maddesi kapsamında fon sağlama veya toplama fiilinin belli siyasi amaçlarla şiddet suçlarına yönelik olması gerekmektedir, 260ter maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında terör örgütlerinin faaliyetlerinin desteklenmesinde bunun belli bir suça yönelik olmasına gerek bulunmamaktadır. İsviçre ceza hukukunda, iştirakte olduğu gibi, örgüte yapılan bu destek ile belirli bir suç arasında doğrudan bir bağlantı olmasının şart olmadığı ifade edilmiştir¹²⁶³. İsviçre'nin aksine, ülkemizde tercih edilen yöntem ise terörizmin finansmanını terör örgütüne yardım suçunun özel bir düzenlenişi şeklinde algılanmasına yol açmış, Yargıtay uygulamalarının bu şekilde gelişmesine neden olmuş ve üye olmamakla birlikte terör örgütüne yardım suçu ile ilgili düzenlemeleri kadük bırakma tehlikesi doğurmuştur. O kadar ki, TFÖHK Tasarısının 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında bulunmayan “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresi Adalet Komisyonu'nda eklenerek böyle bir tehlikenin giderilmesi istenmiş ise de bu ibare nedeniyle suç tanımı iyice karmaşık hale gelmiştir¹²⁶⁴.

TBMM Adalet Komisyonu'nun 25/01/2013 tarihli toplantısında dönemin Adalet Bakanı Sadullah Ergin, “*Şimdi, bu getirilen tasarıdaki düzenlemeler evet, yeni bir yasa yapıyoruz biz burada, bir uluslararası sözleşmenin onayı yasası değil bu ancak bu yasaı oluşturan maddeler 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının*

¹²⁶³ CDCT, *Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland*, 2021, s. 2.

¹²⁶⁴ TBMM Adalet Komisyonu'nun 25/01/2013 tarihli toplantısında **Prof. Dr. Adem Sözüer** bu konuyla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır: “*Terörizmin finansmanı suçu, Terörle Mücadele Kanunu'nda da var, doğru ancak oradaki düzenleme buradakinden biraz farklı. Şimdi Alt Komisyon da düzeltmiş fakat biraz daha karışıklığa yol açacak bir madde hâline geliyor. Şimdi hem 3'üncü madde kapsamındaki suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde kullanılması amacıyla kullanılacağını bilerek ve isteyerek olacak, o fiillerin gerçekleştirilmesinde ama. Ancak belli bir fiillerde ilişkilendirilmeden dahi “bir teröriste veya terör örgütüne” deyince... Şimdi bu maddenin nerede uygulanacağı büyük bir sorun olarak ortaya çıkıyor, yani evet dün söylendi. Zaten şimdi örgüte yardım ediyorsa, örgüt zaten bir suçtur, bir fiildir. Dolayısıyla, o yüzden bir fiil ile ilişkilendirilmeden “terör örgütüne fon sağlama” diye bir şey olmaz, bir çelişki var. Şimdi, biz hem terör örgütü diyoruz. Terör örgütü nedir? Bir suç. Bu bir fiil olduğuna göre “Bu suçun gerçekleştirilmesinde yardım eden” dersek anlamlı olur. Ama hem “bu fiilin gerçekleştirilmesinde” diyoruz ama belli bir fiille de ilişkilendirilmeden deyince hakikaten çok tartışmalı bir durum ortaya çıkıyor.” Bkz.: TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 5.*

Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'den alınmış maddelerdir. Dolayısıyla, biz bu maddelerin burada üzerinde tartıştığımız, yapacağımız operasyonel değişiklikler bizzat o sözleşme üzerinde yapılan değişiklik anlamına da gelecektir, bunun da bilinmesi lazım.” değerlendirmelerini yapmıştır¹²⁶⁵. Halbuki maddenin (b) bendi ile hem TFÖDUS hükümleri iç hukuka aktarılırken ölçüsüz bir biçimde genişletilmiş hem de silahlı terör örgütüne yardım suçunu düzenleyen hükümler neredeyse uygulanamaz hale getirilmiştir. Üstüne Yargıtay'ın bu hükümler arasında asli-tali norm ilişkisi yerine, özel-genel norm ilişkisi kurması ile konu içinden çıkılmaz bir hâl almıştır. Böylece dönemin Adalet Bakanı'nın uluslararası anlaşmalar üzerinde “operasyonel değişiklik yapılamaz” ifadeleri ile ceza hukuku tekniğine son derece aykırı bir norm ihdas edilerek hem iç hukukta karmaşa yaratılmış hem de TFÖDUS'nin getirdiği yükümlülüğün dışına çıkmıştır. Uluslararası hukuk marifetiyle PKK, FETÖ/PDY vs. terör örgütleriyle mücadeleye hiçbir katkı sağlamayacak bu düzenleme TFÖDUS'nin ihdas edilmesini emrettiği terörizmin finansmanı suçunun sadece Türkiye sınırları içerisinde en çok da Türk vatandaşlarına yönelik cezalandırılabilir alanı genişletmiştir.

Bu konuyla ilgili oluşan tereddütler konusunda doktrinde bazı görüşler ileri sürülmüştür. **Aydın ve Arslan**'a göre, TFÖHK'nın kapsamının TFÖDUS'ta sayılan fiillerle sınırlı tutulması, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin (a) ve (b) bentlerinde sayılan fiillerin TMK ya da TCK'nın 220 nci maddesi kapsamında yer alması gerekmektedir. Yazarlar, Türk ceza hukuku bakımından “suç örgütü veya terör örgütüne yardım kapsamında değerlendirilebilecek olan fiillerin” TFÖHK'da sayılmasının failin sorumluluğunun örgüt üyeliği, örgüte yardım veya terörizmin finansmanı suçlarından hangisine göre belirleneceği konusunda belirsizlik yarattığını ifade etmektedirler¹²⁶⁶. **Balcı / Çakır / Başoğlu**'na göre, bu durum suçta ve cezada kanunilik ilkesini zedeleyebilecek mahiyettedir¹²⁶⁷. Biz de bu görüşlere katılmakta, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin zaten TMK kapsamında kaldığı, bunlar bakımından TMK'nın 7 nci maddesi yollamasıyla TCK'nın 314 ve 220 nci maddesinin

¹²⁶⁵ **TBMM**, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 6.

¹²⁶⁶ **Aydın ve Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s.103.

¹²⁶⁷ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 52.

yedinci fıkrasının uygulama alanı bulacağından TFÖHK kapsamından çıkarılması gerektiği kanaatindeyiz.

Sözür, TFÖHK tasarısının görüşüldüğü TBMM Adalet Komisyonu'nun 24/02/2013 tarihli toplantısında, “*Şöyle sorunlarla karşılaştığım için bunu örnek veriyorum: İstanbul Hukuk Fakültesi olarak çok sayıda uluslararası etkinlik yapıyoruz ve bu etkinliklere, dünyanın her yerinden, Türkiye’ye ilgi duyan, zayıf, haksızlığa uğramış ülkelerin akademisyenlerini ve öğrencilerini çağırıyoruz. Ama sonra bize birtakım bilgiler verdi, ‘Bu çağırdığınız insanlar belli ülkelerin, kuruluşların terör listesinde.’ dendi bize. Dedik ki: ‘Biz bu etkinliklerimizi Başbakanlığın, YÖK’ün fonlarıyla şey yapıyoruz. Biz fon mu sağlamış oluyoruz yani bunlara?’ Biz bu eleştirilerimizi bazı güncel sıkıntılardan hareket ederek söyledik.*” değerlendirmesini yaparak oldukça ilginç bir duruma dikkat çekmiştir¹²⁶⁸.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının **(c) bendi**, Türkiye'nin taraf olduğu dokuz farklı uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiillere fon sağlamayı veya toplamayı suç saymaktadır. Bu anlaşmalardan bir kısmında yasaklanan fiiller TCK'nın ilgili hükümlerinde suç olarak tanımlanmış fiillerdir. Belirtmeliyiz ki, Türkiye bu anlaşmaların tamamına taraftır ve gereklerini yerine getirmekle yükümlüdür. Şayet anlaşmaların suç olarak düzenlenmesini istediği bazı fiiller suç değil ise temel ceza kanununda veya ilgili özel ceza kanunlarında bu fiillerin suç olarak tanımlanması gerekmektedir. Varsa, böyle bir eksiklik giderildikten sonra, TFÖHK'da ilgili ceza normlarına atıf yaparak fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerin belirlenmesi daha doğru olacaktır. Bu yol Alman CK.'da da benimsenmiş olup suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile ceza normunun belirliliği ilkesine daha uygundur. Nitekim suçun tipiklik unsurunu ortaya koyan ceza normu ile uluslararası anlaşmaların üslubu arasında fark bulunmaktadır. Üstüne üstlük TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde terörizmin finansmanı suçundan bahsedilirken “*teröriste veya terör örgütlerine*” fon sağlanması veya toplanmasından bahsedilmesiyle birlikte, sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiilleri hangi amaçla işlediğine bakılmaksızın her işleyene terörist denilip denmeyeceği tartışması doğmaktadır. İfade ettiğimiz gibi, bu anlaşmalarda sayılan birçok fiil TMK kapsamında nispi terör suçudur. Dolayısıyla, hükümde sayılan anlaşmalarda yasaklanan

¹²⁶⁸ **Prof. Dr. Adem Sözür**'in bu değerlendirmesi için bkz.: **TBMM**, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 21.

fiilleri terör amacı olmaksızın işleyen veya işleyecek kimseye fon sağlanması ya da toplanması terörizmin finansmanı suçunu mu oluşturacaktır? Yoksa fon sağlayan veya toplayan kimsenin cezai sorumluluğu ilgili suça iştirak ettiğinden bahisle mi tespit edilecektir?

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin her üç bendinin açıklanacağı başlıklar altında bu konular üzerinde detaylarıyla duracağız.

aaa. Bir Halkı Korkutmak veya Sindirmek ya da Bir Hükûmeti veya Uluslararası Kuruluşu Herhangi Bir Eylemi Gerçekleştirmeye veya Gerçekleştirmekten Kaçınmaya Zorlamak Amacıyla Gerçekleştirilen Bazı Fiiller

aaaa. Kasten Öldürme

Hayat hakkı, temel insan haklarının en başında gelmekte ve insanın eylemde bulunma kabiliyeti bakımından olmazsa olmaz niteliktedir¹²⁶⁹. Bu özelliği dolayısıyla, belli istisnalar dışında, insanın hayatı dokunulmazdır ve korunmak zorundadır. Devletlerin hayat hakkını bizzat ihlal etmeme yönünde negatif yükümlülüğü olduğu kadar, bu hakkın ihlalini hedefleyen kimselere karşı da koruma yönünde pozitif bir yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu nedenle ceza kanunlarında gözlerin ilk olarak aradığı suç belki de kasten öldürme suçu olmaktadır. Kasten insan öldürme suçu ile korunan hukuki değer hayat hakkı olup bu hak üzerinde tasarruf edilmesi mümkün olmayan doğal, dokunulmaz, devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedir¹²⁷⁰.

Hukumumuzda TCK'nın 81 inci maddesinde, “*bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır*” şeklinde tanımlanan kasten öldürme suçu ile hayat hakkı korunmaktadır. TCK'nın 82 nci maddesinde kasten öldürme suçunun nitelikli halleri düzenlenmiştir. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca TCK'nın 81 ve 82 nci maddesindeki suç, fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller arasındadır.

¹²⁶⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 98; Necati Meran, *Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar*, Ankara: Seçkin Y., 2008, s. 29; Bilal Kılınc, *Mukayeseli Hukukta Ötanaziye ilişkin Yaklaşımlar ve Hukukumuzda Ötanazinin Yeri Sorunu*, Ankara: Adalet Y., 2019, s. 134.

¹²⁷⁰ Mahmut Koca, İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2020, s. 71.

Belirtmeliyiz ki, fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiil, kasten öldürmenin “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak*” **amacıyla** işlenmesidir. Şayet failin böyle bir amaca yönelmiş kasten öldürme fiili için değil de, mesela şahsi öç alma amacıyla gerçekleştirilecek öldürme fiiline fon sağlanması veya toplanması halinde terörizmin finansmanı suçu oluşmayacaktır. Böyle bir durumda şartları varsa fon sağlayan veya toplayan failin cezai sorumluluğuna iştirak hükümleri çerçevesinde gidilebilecektir.

TFÖDUS’nin 2 nci maddesinde kasten öldürme fiilinin “*bir sivil veya bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiye*”¹²⁷¹ karşı işlenmesi halinde, amaç suç haline geleceği belirtilmektedir. Muhasemat, lügatte “*savaşta çarpışma*” anlamına gelmektedir¹²⁷². TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde böyle bir ibareye yer verilmemiş, kasten öldürme fiilinin yöneldiği kişi veya kişilerin muhasemata doğrudan katılıp katılmamalarına bir önem atfedilmemiştir. Örneğin bir terör örgütünün, meşru bir devletin güvenlik güçleriyle çatışma halindeyken çatışmaya katılan güvenlik görevlilerinden bir veya birkaçını öldürmesi durumu TFÖDUS kapsamında kalmamaktadır. TFÖHK ise bu durumları da kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır. Türkiye, TFÖDUS’a imza koyarken buna dair beyanda bulunmuştur¹²⁷³.

bbbb. Ağır Yaralama

İnsan, doğduğu andan öldüğü ana kadar belli hukuki korumalar altında hayatını sürdürmektedir. Bu himayenin en önemlileri arasında vücut dokunulmazlığı ve bütünlüğü gelmektedir¹²⁷⁴. Devletlerin vücut bütünlüğünü bizzat ihlal etmeme yönünde negatif

¹²⁷¹ TFÖDUS’un İngilizce metninde şu şekilde geçmektedir: “*to a civilian, or to any other person not taking an active part in the hostilities in a situation of armed conflict*”.

¹²⁷² <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 27/04/2024).

¹²⁷³ Türkiye’nin beyanı şöyledir: “*Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1(b) paragrafının uygulanmasının bir silahlı çatışmanın varlığına işaret etmeyeceğini, silahlı çatışma tabirinin, örgütlü bir biçimde olsun veya olmasın, ceza hukuku kapsamında terörizm suçunu oluşturan fiillerin işlenmesinden farklı olan bir durumu betimlediğini beyan eder. Türkiye Cumhuriyeti, Sözleşmenin 2 nci maddesinin 1(b) paragrafının, 21 inci maddede de ifade edildiği üzere, devletlerin BM Şartı da dahil olmak üzere uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerine, özellikle başka devletlerin topraklarında faaliyet gösteren terörist ve silahlı gruplara finansal destek sağlamama yükümlülüğüne zarar vermeyeceğini beyan eder.*”

¹²⁷⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 229.

yükümlülüğü olduğu kadar, vücut dokunulmazlığını ihlal ederek vücut bütünlüğünü ve sağlığı bozmayı hedefleyen kimselere karşı da koruma yönünde pozitif bir yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu nedenle, insanın vücudu ve haliyle sağlığına yönelen saldırılar ceza kanunlarında suç olarak düzenlenmiştir.

Hukumumuzda, TCK'nın 86 ncı maddesinde, "*Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" şeklinde tanımlanan kasten yaralama suçu ile vücut dokunulmazlığı ve bütünlüğü korunmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında "*Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur. Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz.*" denilerek daha az cezayı gerektiren haller düzenlenmiştir. Maddenin üçüncü fıkrasında ise, "*Kasten yaralama suçunun; a) Üstsoya, altsoya, eşe, boşandığı eşe veya kardeşe karşı, b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, e) Silahla, f) Canavarca hisle, işlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında, (f) bendi bakımından ise bir kat artırılır.*" denilmek suretiyle daha fazla cezayı gerektiren nitelikli haller gösterilmiştir.

TCK'nın 87 nci maddesinde ise, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasına göre; "*Kasten yaralama fiili, mağdurun; a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına, b) Konuşmasında sürekli zorluğa, c) Yüzünde sabit ize, d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına*" neden olmuşsa TCK'nın 86 ncı maddesine göre belirlenen ceza artırılabilecektir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, "*Kasten yaralama fiili, mağdurun; a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine, b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine, c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına, d) Yüzünün sürekli değişikliğine, e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine*" neden olmuşsa, birinci fıkraya göre verilecek cezada artırıma gidilecektir. Ayrıca maddenin üçüncü fıkrasında, kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması halinde, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, kırık veya çıkığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre cezanın yarısına kadar artırılacağı hükme bağlanmıştır.

Son olarak yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse daha da ağır ceza tatbik edilecektir¹²⁷⁵.

Belirtmeliyiz ki, fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiil, kasten yaralamanın “*bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak*” **amacıyla** işlenmesidir. Şayet failin böyle bir amaca yönelmiş ağır yaralama fiili için değil de, mesela şahsi öç alma amacıyla gerçekleştirilecek yaralama fiiline fon sağlanması veya toplanması halinde terörizmin finansmanı suçu oluşmayacaktır. Böyle bir durumda şartları varsa fon sağlayan veya toplayan failin cezai sorumluluğuna iştirak hükümleri çerçevesinde gidilebilecektir.

TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “*ağır yaralama*” fiillerine fon sağlamak veya toplamak yasaklanmıştır. Bu ibare, TFÖDUS’un 2 nci maddesinde de ağır yaralama (*serious bodily injury*) şeklinde geçtiği için kanun metnine alınmış olmalıdır. Ancak ifade edelim ki, ağır yaralama ile kastedilenin TCK’daki hangi suç olduğunun açıkça gösterilmesi ceza normunun belirliliği ilkesine daha uygun olurdu. Mesela bir terör örgütü veya teröriste kasten yaralama fiilinin bir halkı korkutmak veya sindirmek ya da bir hükûmeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacıyla TCK’nın 86 ncı maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki yaralama veya ikinci fıkrası kapsamındaki basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif bir yaralama fiillerini gerçekleştirme üzere fon sağlayan veya toplayan kişinin cezai sorumluluğu doğacak mıdır? Halbuki, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kaleme alınırken TCK’nın 86 ncı maddesinin ilgili fıkralarının madde metninde anılması veya kastedilen neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama ise TCK’nın 87 nci maddesine doğrudan atıf yapılması daha uygun olurdu.

Alman CK. 89c/1 maddesinde, fon sağlanması veya toplanması yasak fiiller, Alman CK.’daki ilgili suç tanımlarına atıf yoluyla belirginleştirilmiştir. Buna göre, Alman CK.’nın 224 üncü maddesinde düzenlenen tehlikeli yaralama (*Gefährliche Körperverletzung*) veya 226 ncı maddede tanımlanan türden ciddi yaralama (*Schwere Körperverletzung*) yasaklanan amaç fiiller arasında sayılmıştır. Alman CK’daki bu

¹²⁷⁵ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 224.

düzenleme ve TCK'nın yaralama suçlarına ilişkin sistematığı dikkate alındığında 86 ncı maddenin 3 üncü fıkrası ve 87 nci maddenin ağır yaralama olarak anlaşılması uygun olacaktır. Ancak yine de, TFÖHK'nın 3 üncü maddesindeki “ağır yaralama” ibaresi ceza hukuku tekniği bakımından oldukça mahzurludur ve ilgili kanun hükmüne doğrudan atıf yapılarak düzeltilmesi elzemdir.

TFÖDUS'nin 2 nci maddesinde, ağır yaralama fiilinin “*bir sivile veya bir silahlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiye*” karşı işlenmesi halinde, amaç suç haline geleceği belirtilmektedir. Muhasemat, lügatte “*savaşta çarpışma*” anlamına gelmektedir¹²⁷⁶. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde böyle bir ibareye yer verilmemiş, ağır yaralama fiilinin yöneldiği kişi veya kişilerin muhasemata doğrudan katılıp katılmamalarına bir önem atfedilmemiştir. Örneğin bir terör örgütünün, meşru bir devletin güvenlik güçleriyle çatışma halindeyken çatışmaya katılan güvenlik görevlilerinden bir veya birkaçını ağır yaralaması durumu TFÖDUS kapsamında kalmamaktadır. TFÖHK ise bu durumları da kapsayacak şekilde kaleme alınmıştır.

bbb. TMK Kapsamında Terör Suçu Kabul Edilen Fiiller

aaaa. Genel Olarak

Daha önce belirttiğimiz üzere terör suçu, bir suç tipi değil bir suç kategorisidir¹²⁷⁷. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde “*TMK kapsamında terör suçu olarak kabul edilen fiiller*”in fon sağlanması ve toplanması yasak fiiller arasında sayıldığı görülmektedir. TMK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlar “*mutlak terör suçları*”, 4 üncü maddesinde sayılan suçlar ise “*nispi terör suçları*” olarak anılmaktadır¹²⁷⁸. TMK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların terör suçu vasfını kazanması için TMK'nın 1 inci maddesinde sayılan amaç ve yöntemlere başvurulmasına veya başkaca herhangi bir şartta gerek bulunmamaktadır. Ancak TMK'nın 4 üncü

¹²⁷⁶ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 27/04/2024).

¹²⁷⁷ “*Terör suçu bir suç tipi değildir. Tahir Taner'in de belirttiği üzere 'Hakikatte bir tedhişçilik suçu yoktur, tedhişçilik mahiyetinde bir takım suçlar vardır. 'Belli bir terör suçu incelendiğinde o suçtaki terör unsuru, suçun özünden değil niteliğinden kaynaklanmaktadır.*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Turinay**, “Terörle Mücadele Kanunu'na Göre Mutlak ve Nispi Terör Suçları”, s. 338.

¹²⁷⁸ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 20.; **Boz**, “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”, s. 150.

maddesinde sayılan suçların terör suçu vasfını kazanarak TFÖHK kapsamına girebilmesi için, TMK'nın 1 inci maddesindeki amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi şarttır.

TMK'nın 1 inci maddesinde ise terör, “*cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*” şeklinde tanımlanarak nispi terör suçları bakımından şart olan amaçlar da gösterilmiş olmaktadır.

Çalışmamızda kısaca mutlak ve nispi terör suçlarının neler olduğu incelenecektir. Böylece fon sağlamak veya toplamak fiilleri bakımından failin amaç ve kastının kapsaması gereken ve TMK'da sayılan yasak fiillerin nelerden ibaret olduğu gösterilmiş olacaktır. Ayrıca nispi terör suçlarından bazıları aynı zamanda terörizmin illegal finansman kaynakları arasında gösterilebilir. Bunlara örnek olarak göçmen kaçakçılığı, insan ticareti, şantaj, hırsızlık, yağma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imâl ve ticareti, kültür ve tabiat varlıklarını yurt dışına çıkarma suçları ile 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda düzenlenen suçlar gösterilebilir.

bbbb. Terör Suçları (Mutlak Terör Suçları) (TMK m. 3)

aaaaa. Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmak (TCK m. 302)

Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak suçu TCK'nın 302 nci maddesinde “(1) *Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymaya veya Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya veya birliğini bozmaya veya Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya yönelik bir fiil işleyen kimse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolünür. (3) Bu maddede*

tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır. Failin bu suçun işlenmesine katkısı iştirak düzeyine ulaşmışsa asli - tali norm ilişkisi uyarınca cezai sorumluluk bu suça iştirak kapsamında tayin edilmelidir.

bbbb. Askeri Tesisleri Tahrip ve Düşman Askeri Hareketleri Yararına Anlaşma (TCK m. 307)

Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma suçu TCK'nın 307 nci maddesinde, “(1) *Devletin silahlı kuvvetlerine ait olan veya hizmetine verilmiş bulunan kara, deniz ve hava ulaşım araçlarını, yolları, müesseseleri, depoları ve diğer askeri tesisleri, bunlar henüz tamamlanmamış bulunsalar bile, kısmen veya tamamen tahrip eden veya geçici bir süre için olsa bile kullanılmayacak hale getiren kişiye, altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Suçun; a) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir devletin çıkarı için işlenmiş olması, b) Devletin savaş hazırlıklarını veya savaş kudret ve yeteneğini veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuş olması, halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur. (3) Tahrip veya kullanılamaz hale gelme, birinci fıkrada belirtilen bina, tesis veya eşyayı elinde bulunduran veya korumak ve gözetlemekle yükümlü olan kimsenin taksiri sonucunda meydana gelmiş veya bu nedenle suçun işlenmesi kolaylaşmış ise, bu kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. (4) Savaş zamanında Türkiye Devleti zararına olmak üzere, düşman askeri hareketlerini kolaylaştırmak veya Türkiye Devletinin askeri hareketlerine zarar vermek maksadıyla yabancıyla anlaşan veya anlaşma olmasa da aynı sonuçları meydana getirmeye yönelik fiilleri işleyen kişiye on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası verilir. (5) Dördüncü fıkrada tanımlanan fiil sonucunda, düşman askeri hareketleri fiilen kolaylaşmış veya Türk Devletinin askeri hareketleri zarar görmüş ise faile ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. (6) Dört ve beşinci fıkralarda yazılı suçları işleyen kimse ile anlaşan yabancıya da aynı ceza verilir. (7) Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerin Türkiye Devleti ile aralarında savaş için ittifak veya iştirak olan devlet zararına olarak Türkiye'de işlenmesi halinde de bu madde hükümleri uygulanır.” şeklinde tarif edilmiştir.*

ccccc. Anayasayı İhlal (TCK m. 309)

Anayasayı ihlal suçu TCK'nın 309 uncu maddesinde “(1) Cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya veya bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılırlar. (2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur. (3) Bu maddede tanımlanan suçların işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır.

dddd. Yasama Organına Karşı Suç (TCK m. 311)

Yasama organına karşı suç, TCK'nın 311 inci maddesinde “(1) Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevlerini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edenler ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılırlar. (2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır.

eeee. Hükûmete Karşı Suç (TCK m. 312)

Hükûmete karşı suç, TCK'nın 312 nci maddesinde “(1) Cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs eden kimseye ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. (2) Bu suçun işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır.

ffff. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine Karşı Silahlı İsyan (TCK m. 313)

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyan suçu, TCK'nın 313 üncü maddesinde “(1) Halkı, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı bir isyana tahrik eden kimseye onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezası verilir. İsyan gerçekleştiğinde, tahrik eden kişi hakkında yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine karşı silahlı isyanı idare eden kişi, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. İsyana katılan diğer kişilere altı yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Bir ve ikinci fıkrada tanımlanan suçların, Devletin savaş halinde olmasının sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle işlenmesi halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur. (4) Bir ve ikinci fıkrada tanımlanan suçların işlenmesi sırasında başka suçların işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ilgili hükümlere göre cezaya hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır.

ggggg. Silahlı Örgüt (TCK m. 314)

Silahlı terör örgütü kurmak, yönetmek ve bu örgüte üye olmak suçu, TCK'nın 314 üncü maddesinde “(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silahlı örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir. (3) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. (4) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.” şeklinde tanımlanmıştır.

hhhhh. Silah Sağlama (TCK m. 315)

Silah sağlama suçu, TCK'nın 315 inci maddesinde “(1) Yukarıdaki maddede tanımlanan örgütlerin faaliyetlerinde kullanılmak maksadıyla bunların amaçlarını bilerek, bu örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklinde tanımlanmıştır.

iiii. Yabancı Hizmetine Asker Yazma, Yazılma (TCK m. 320)

Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma suçu, TCK'nın 320 inci maddesinde “(1) Hükümetin izni olmaksızın bir yabancı veya yabancı Devlet hizmetinde veya bunların lehinde çalışmak üzere Ülke içinde vatandaşlardan asker yazan veya vatandaşları silahlandıran kimseye üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Asker yazılanlar veya silahlandırılanlar arasından asker veya askerlik çağında olanlar varsa ceza üçte

biri oranında artırılır. (3) Birinci fıkradaki hizmeti kabul eden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.” şeklinde tanımlanmıştır.

uuu. Cumhurbaşkanına Suikast (TCK m. 310/1)

Cumhurbaşkanına suikast suçu, TCK'nın 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında “(1) Cumhurbaşkanına suikastte bulunan kişi, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiile teşebbüs edilmesi halinde de suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.” şeklinde tanımlanmıştır.

cccc. Terör Amacı İle İşlenen Suçlar (Nispi Terör Suçları) (TMK m. 4)

aaaaa. Suçun TMK'nın 1 inci Maddesindeki Amaçlar Doğrultusunda Kurulmuş Bir Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

Burada sayılan suçlar, TMK'nın 1 inci maddesinde sayılan amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi halinde terör suçu olarak kabul edilecekler ve TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamına dahil olacaklardır. Aksi halde, fon sağlayan veya toplayan failin terörizmin finansmanı suçundan değil, ilgili suça iştiraktan sorumlu tutulabilmesi mümkündür. Ayrıca TMK'nın 4 üncü maddesinde sayılan suçların terör amacı ile bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmemesi halinde, bu suçların işlenmesine fon sağlayan veya toplayan failin suça iştirak hükümleri çerçevesinde sorumluluğuna gitmek mümkündür.

bbbb. TMK'nın 4/1-a Maddesinde Sayılan Suçlar

TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, TCK'da düzenlenen göçmen kaçakçılığı (m. 79), insan ticareti (m. 80), kasten öldürme (m. 81), nitelikli kasten öldürme (m. 82), intihara yönlendirme (m. 84), kasten yaralama (m. 86), neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama (m. 87), eziyet (m. 96), tehdit (m. 106), şantaj (m. 107), cebir (m. 108), kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (m. 109), eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi (m. 112), kamu hizmetinden yararlanma hakkının engellenmesi (m. 113), siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi (m. 114), inanç, düşünce ve kanaat

hürriyetinin engellenmesi (m. 115), konut dokunulmazlığının ihlali (m. 116), iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (m. 117), sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi (m. 118), nitelikli hırsızlık (m. 142), yağma (m. 148), nitelikli yağma (m. 149), mala zarar verme (m. 151 ve 152), genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (m. 170), radyasyon yayma (m. 172), tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması ve el değiştirmesi (m. 174), zehirli madde katma (m. 185), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (m. 188), kıymetli damgada sahtecilik (m. 199), para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçları üretmek, ülkeye sokmak, satmak, devretmek, satın almak, kabul etmek, muhafaza etmek (m. 200), mühürde sahtecilik (m. 202), resmi belgede sahtecilik (m. 204), resmi belge hükmündeki belgelerde sahtecilik (m. 210), halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (m. 213), suç işlemeye tahrik (m. 214), suçu ve suçluyu övme (m. 215), ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması (m. 223), kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali (m. 224), bilişim sistemine girme (m. 243), sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme (m. 244), görevi yaptırmamak için direnme (m. 265), tutuklu veya hükümlünün kaçmasını sağlama (m. 294), devletin egemenlik alametlerini aşağılama (m. 300), Cumhurbaşkanıya fiili saldırı (m. 310/2), suç için anlaşma (m. 316), askeri komutanlıkların gaspı (m. 317), halkı askerlikten soğutma (m. 318), askerleri itaatsizliğe teşvik (m. 319) suçları nispi terör suçları olarak sayılmıştır. Bu suçların TMK'nın 1 inci maddesindeki amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi halinde terör suçu olarak nitelendirilmesi gerekecektir.

cccc. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda Tanımlanan Suçlar (TMK m. 4/1-b)

TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar nispi terör suçları arasında sayılmıştır. Ülkemizde ateşli silahlarla mermilerinin ve bıçaklarla salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel olarak yapılmış bulunan diğer aletlerin memlekete sokulması, yapılması, satılması, satın alınması, taşınması veya bulundurulması 6136 sayılı Kanunu hükümlerine tâbidir. Bu kanunda belli suçlara yer verilmiştir.

6136 sayılı Kanun'un 12 nci maddesinde bu kanun kapsamına giren ateşli silahlarla bunlara ait mermileri ülkeye sokmak veya sokmaya kalkışmak veya bunların

ülkeye sokulmasına aracılık etmek veya bunları 29/6/2004 tarihli ve 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun¹²⁷⁹ hükümleri dışında ülkede yapmak veya bu suretle ülkeye sokulmuş ve ülkede yapılmış olan ateşli silahları veya mermileri bir yerden diğer bir yere taşımak veya yollamak ya da taşımaya bilerek aracılık etmek, satmak veya satmaya aracılık etmek veya bu amaçla bulundurmak suç olarak düzenlenmiştir. Kanunun 13 üncü maddesinde ise bu kapsamdaki ateşli silahlarla bunlara ait mermilerini kanun hükümlerine aykırı olarak satın almak, taşımak veya bulundurmak suçuna yer verilmiştir.

6136 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesinde, kama, hançer, saldırma, şişli baston, sustalı çakı, pala, kılıç, kasatura, süngü, sivri uçlu ve oluklu bıçaklar, topuz, topuzlu kamçı, boğma teli veya zinciri, muşta ile salt saldırı ve savunmada kullanılmak üzere özel nitelikteki benzeri aletleri Kanun hükümlerine aykırı olarak ülkeye sokmak, sokmaya kalkışmak veya bunların ülkeye sokulmasına aracılık etmek veya bunları ülkede yapmak veya bir yerden diğer bir yere taşımak, yollamak veya taşımaya aracılık etmek suç olarak tanımlanmıştır. 6136 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, yalnız sporda kullanılan yivli ateşsiz silahlar ve mermileri ile yivsiz tüfekler ve mermilerinin, ev gereçlerinden olan veya tababet, sanayi, tarım, spor için kullanılan aletlerle bir meslek veya sanatın icrası için gerekli bıçak, şiş, raspa ve benzerlerinin kullanılması bu Kanun hükümlerine tabi değildir. Kanunun 15 inci maddesinde ise, bu neviden bıçak veya diğer aletleri veya benzerlerini kanuna aykırı olarak satmak, satmaya aracılık etmek, satın almak, taşımak veya bulundurmak fiilleri suç olarak kabul edilmiştir.

dddd. Kasten Orman Yakma Suçları (TMK m. 4/1-c)

TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan orman yakma suçları, nispi terör suçları arasında kabul edilmiştir.

6831 sayılı Kanun'un 110 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında "*Kasten orman yakan kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Suçun, yangına müdahalenin geciktirilmesi veya yangının söndürülmesinin zorlaştırılması amacıyla ve bu amacı gerçekleştirmeye elverişli olacak*

¹²⁷⁹ R.G., 03/07/2004, 25511.

yer, zaman veya şartlarda işlenmesi halinde faile verilecek ceza yarı oranında artırılır.” düzenlemesine yer verilmek suretiyle kasten orman yakma suçu düzenlenmiştir. Aynı maddenin beşinci fıkrasında ise “*Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakan kişi müebbet hapis ve yirmibin günden yirmibeşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.”* denilmiştir.

eeee. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda Tanımlanan Suçlar (TMK m. 4/1-ç)

TMK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’na atıf yapılarak bu kanunda düzenlenen suçların terör amacıyla işlenmesi halinde terör suçu olarak kabul edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak 21/03/2007 tarih ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun¹²⁸⁰ kabulüyle 4926 sayılı Kanun ilga edilmiştir. 5607 sayılı Kanun’un Geçici 1 inci Maddesi uyarınca, mülga 4926 sayılı Kanun’a yapılan atıflar 5607 sayılı Kanuna yapılmış kabul edilecektir.

Bu nedenle, her ne kadar TMK’nın 4 üncü maddesinde 4926 sayılı Kanun’da düzenlenen suçlardan bahsedilmiş ise de bu kapsamdaki nispi terör suçunun tespiti için 5607 sayılı Kanun’un 3 üncü maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

ffff. Olağanüstü Halin İlanına Neden Olan Olaylarla İlgili Suçlar (TMK m. 4/1-d)

TMK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca, Anayasa’nın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hâl ilan edilen bölgelerde, olağanüstü hâlin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar nispi terör suçları arasında sayılmıştır. Ancak 21/01/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa’nın 120 nci maddesi yürürlükten kaldırılarak tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde olağanüstü hal ilan edilmesini düzenleyen 119 uncu maddesinin birinci fıkrası “*Cumhurbaşkanı; savaş, savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini*

¹²⁸⁰ R.G. 31/03/2007, 26479.

içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.” şeklinde değiştirilmiştir. Söz konusu değişiklik 6771 sayılı Kanun’un 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca değişiklikten sonra yapılan ilk TBMM seçimleri ve Cumhurbaşkanı seçimlerinden sonra Cumhurbaşkanının göreve başladığı 09/07/2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu tarihten sonra TMK’nın söz konusu hükmünün Anayasa’nın 119 uncu maddesinde bahsedilen şiddet olayları ile ilgili suçlar şeklinde anlamak gerekecektir. Bir başka deyişle, burada kastedilen 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu’nun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında “*Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması halleri*”dir. Aksi durumda, Anayasa değişikliğinden önce yapılan bir atıf ve atıf yapılan bir maddenin yürürlükten kaldırılarak başka unsurları da olan bir başka madde ile birleştirildiği için tehlikeli salgın hastalık veya ağır ekonomik bunalımın da kapsama dahil edildiği söylenecektir. Böyle bir durum, ceza normlarının belirliliği ve açıklığı ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Kanaatimizce, TMK’nın söz konusu bendinin değiştirilerek Anayasa’nın 119 uncu maddesine atıf yapılması gerekmektedir.

ggggg. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Tanımlanan Suç (TMK m. 4/1-e)

TMK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 68 inci maddesinde tanımlanan suç nispi terör suçu olarak kabul edilmiştir. Buna göre, “*kültür ve tabiat varlıklarını bu Kanuna aykırı olarak yurt dışına çıkarmak*”, fon sağlanması veya toplanması yasak olan fiiller arasındadır. 2863 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a)-(1) bendinde kültür varlıkları, “*tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.*” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı fıkranın (a)-(2) bendinde

ise tabiat varlıkları, “jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.” olarak tarif edilmiştir.

ccc. Türkiye'nin Taraf Olduğu Bazı Uluslararası Sözleşmelerde Yasaklanan Fiiller

aaaa. Genel Olarak

TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “ekte tadat olunan anlaşmaların herhangi biri kapsamında ve vazettiği tanım çerçevesinde suç teşkil eden eylem”lere fon sağlanması veya toplanması yasaklanmıştır. Çalışmamızın birinci bölümünde TFÖDUS ile ilgili açıklamalar yaparken, anlaşma ekinde yer alan bu listeden bahsedilmişti.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde TFÖDUS'un eki listede tadat edilen uluslararası anlaşmalar aynen sayılarak bunlarla suç olarak kabul edilen fiillerin işlenmesi için veya bu amaçla fon sağlanması veya toplanması yasaklanmıştır. Türkiye, bu listede yer alan anlaşmalara taraf olup, bu anlaşmalarda yer alan birçok fiili, ceza kanunlarında suç olarak tanımlamıştır. Bu sebeple, doğrudan ilgili ceza normuna atıf yapılarak fon sağlanması veya toplanması yasak olan fiillerin belirlenmesi hukuki belirlilik ilkesine daha uygun olurdu. Zaten halihazırdaki durum, suç tanımında tekerrüre düşülen hususların olduğunu göstermektedir.

Bu başlık altında, TFÖDUS ve TFÖHK'da listelenmiş olan uluslararası anlaşmalarda yasaklanmış ve üye ülkelerden kendi iç hukuklarında suç haline getirilmesi istenen fiilleri kısaca inceleyeceğiz.

bbbb. Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Uçakların Kanun Dışı Yollarda Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme'nin¹²⁸¹ 1 inci maddesinde, “Uçuş halindeki bir uçakta bulunan herhangi bir şahıs; a) Kanun dışı olarak, zorla veya tehditle veya diğer herhangi bir korkutma yolu ile, uçağa elkoyar veya uçağın kontrolünü ele geçirirse veya böyle bir harekete teşebbüs ederse, veya b) Böyle bir hareketi yapan veya buna teşebbüs eden bir şahısla suç ortağı olursa suç işlemiş sayılır.” hükmüne yer verilerek hava korsanlığı fiilleri yasaklanmıştır. Sözleşmenin ön sözünde, uçuş halindeki uçağı veya kontrolünü ele geçirme şeklindeki kanunsuz fiillerin, fert ve mal emniyetini tehlikeye düşürdüğü, hava servislerinin faaliyetini ciddî olarak etkilediğı ve uluslararası sivil havacılık güvenliğine karşı itimadı zayıflattığı belirtilmiştir.

Söz konusu fiil, eTCK'nın 384 üncü maddesinde “Her kim bir uçağı kaçıırır veya hareket etmesine engel olur veya bu eylemlere teşebbüs ederse üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasıyla cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiş, hava korsanlığının zorla, tehditle veya hileyle işlenmesi halinde ise cezanın ağırlaştırılarak verileceğı hükme bağlanmıştı. Halihazırda TCK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla hava ulaşım aracının hareket etmesini engelleyen veya bu aracı gitmekte olduğu yerden başka yere götüren kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” denilerek hava korsanlığı suç olarak tanımlanmıştır. eTCK'dan farklı olarak TCK'da cebir veya tehdit, suçun temel şeklinin birer unsuru haline gelmiş, ağırlaştırıcı neden olarak öngörülmemiştir. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, **TCK'nın 223 üncü maddesine atf yapılması daha doğru olurdu.** Öte yandan TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, TCK'nın 223 üncü maddesinde tanımlanan suç, bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenmişse terör suçu olarak kabul edilecektir.

Uçakların Kanun Dışı Yollarda Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme'nin 1 inci maddesinde sayılan ve TCK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü

¹²⁸¹ Lahey Sözleşmesi olarak da bilinen bu sözleşmenin onaylanması 30/11/1972 tarih ve 1634 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 07/12/1972, 14384] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 31/03/1973 tarih ve 7/5790 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 31/03/1973, 14493]

fikrasındaki suç bakımından en önemli nokta, uçağın hareket halinde olması gerektiğidir. Başka bir anlatımla, fail tarafından uçağın hareket etmesine engel olunması şarttır. Sözleşmenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, “*binişi müteakip bütün dış kapıların kapanmasından, tahliye için kapılardan birinin açılması anına kadar bir uçak her zaman uçuş halinde sayılır. Mecburî iniş halinde, uçak ile uçaktaki yolcu ve malların sorumluluğu yetkili makamlarca deruhte edilinceye kadar uçuşun devam ettiği farz olunacaktır.*” Anılan ölçütler nazara alınarak uçağın hareket halinde olduğu söylenemiyorsa hava korsanlığından bahsetmek mümkün değildir¹²⁸².

Bir hava korsanının (M.G.), Diyarbakır-İstanbul seferini yapan Pegasus Havayollarına ait uçağı, Diyarbakır'dan havalandıktan sonra 178 yolcusu ve 7 mürettebatla 10/04/2007 tarihinde kaçırdığı olayda, M.G., Ankara Esenboğa Havalimanına indirilen uçaktayken yetkililerle yaptığı 40 dakikalık görüşme sonrası teslim olmuştur. Hava korsanının ifadesi terör ve organize suçlara bakmakla görevli Ankara Cumhuriyet Başsavcı vekilince alınmış, akabinde M.G.'nin terörle bağlantısı bulunmadığı belirlenmiştir. Bu sebeple dosya, Ankara Esenboğa Havalimanının bulunduğu yer bakımından yetkili olan Çubuk Cumhuriyet Savcılığına gönderilmiştir. M.G.'nin Çubuk Asliye Ceza Mahkemesi önünde yapılan yargılaması neticesinde TCK'nın 223 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası kapsamında "*Hava ulaşım aracının kaçırılması, alıkoyulması*", aynı maddenin dördüncü fıkrasının yollamasıyla "*Cebir, tehdit, hile kullanarak, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma*" suçlarının zincirleme şekilde işlendiğinden bahisle sanık toplam 19 yıl 2 ay hapis cezasına çarptırılmıştı. Yargıtay 14. Ceza Dairesi, ilk derece mahkemesinin anılan kararını onamıştır¹²⁸³.

¹²⁸² “*Sanığın Pegasus Havayollarına ait PC 120 sefer sayılı uçak ile İstanbul ilinden İzmir iline geldiği ve uçaktan yolcuların inmesi sırasında "ben DHKP-C üyesiyim uçağa bomba koydum, bomba var" demesi üzerine polis memurlarınca uçakta yapılan arama sonrasında uçakta suç unsuruna rastlanmadığı ve PC 120 sefer sayılı uçağın bir sonraki sefere gecikmeli olarak hareket ettiğinin anlaşılması karşısında, sanığın içerisinde bulunan uçağın seferini tamamlaması nedeniyle uçağın hareket etmesini engelleyici bir davranışının olmadığı, uçağın sonraki seferlerine gecikmeli kalkmasına neden olmak biçimindeki eyleminin ise suçun tanımındaki unsurları oluşturmadığı, eylemin TCK'nın 270/1. mad. suç üstlenme suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfında yanılığa düşülerek yazılı biçimde hüküm kurulması yasaya aykırıdır.*” **Yargıtay 8. CD.**, 17/12/2019, 2019/2466 E.-2019/15105 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr#!/Yasalar> (E.T. 28/04/2024). Ayrıca bkz.: **Azime Ayça Kahraman**, “Uluslararası Hukukta Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Hukuka Aykırı Eylemlerde Devletin Cezai Yetkisi”, *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, 2022, s. 70; **Hasan Karatosun**, “Uluslararası Hava Hukuku Açısından Uçak Kaçırma Eylemleri”, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2019, s. 79.

¹²⁸³ **Yargıtay 14. CD.**, 10/09/2013, 2013/2762 E.-2013/8907 K. sayılı onama kararı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr#!/Yasalar> (E.T.28/04/2024).

Görüldüğü üzere hava korsanının, herhangi bir terör örgütüyle bağlantısı bulunmadığından, yargılama TMK kapsamında yapılmamıştır. Tam da bu noktada, TFÖHK'nın 3 üncü ve 4 üncü maddesi uyarınca bu hava korsanına finansman sağlamak veya toplamak fiilinin terörizmin finansmanı suçuna vücut verip vermeyeceği tartışılabilir. Nitekim, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, teröriste veya terör örgütüne bu sözleşmede yasaklanan fiilleri gerçekleştirmesi için veya bu amaçla fon sağlanması şartı aranmıştır. Bir kişinin hava korsanlığı yapması, fiilin terör suçu, failin ise terörist olarak nitelendirilmesi için yeterli midir? Örneğin, hareket halindeki bir uçağı, uçakta bulunan başka bir kişiden şahsi oç almak amacıyla kaçırarak bir kişinin, TCK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki suçu ve Uçakların Kanun Dışı Yollarda Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme'nin 1 inci maddesindeki yasak fiili işlediğinde şüphe bulunmamaktadır. Böyle bir durumda, hava korsanlığı fiilinin, TMK'nın 1 inci maddesindeki amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyetleri kapsamında yapılmadığı açıktır. Bu nedenle hava korsanlığı fiiline terör suçu ve faile terörist denilemeyecektir. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde “*terörist veya terör örgütü*” unsuru göz önüne alındığında, uçağı şahsi oç almak için kaçırarak bir kişiye fon sağlamak veya toplamak fiilinin terörizmin finansmanı suçuna vücut verip vermeyeceği tartışması çıkacaktır. Nitekim, TFÖDUS'ta teröriste veya terör örgütüne fon sağlanmasından bahsedilmemekte, sadece Sözleşmedeki fiilin gerçekleştirilmesi için veya bu amaçla fon sağlanması veya toplanması yasaklanmaktadır. Bu bakımdan TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımı ile 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin birbiriyle uyumsuz olduğu söylenebilecektir. Bu tespitlerin, Diploması Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme kapsamında Cumhurbaşkanına yönelik suikast fiili ve Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme hariç TFÖHK'da sayılan diğer uluslararası anlaşmalar için de geçerli olduğunu ifade etmeliyiz.

Gödekli'ye göre, fon sağlanması veya toplanması fiillerinin cezalandırılabilmesi için bu fiillerin teröriste veya terör örgütlerine yönelmesi gerekmektedir. Yazar, TFÖDUS'ta böyle bir unsura yer verilmemesine rağmen terörist veya terör örgütü ibaresine suç tanımında yer verilmesini isabetli bulmamış, ancak

TFÖDUS'tan hareketle bu suç ile “*aslında teröre her türlü fon kazandırma faaliyetinin cezalandırılabilir alana dahil edildiği*” şeklinde de yorumlanabileceğini belirtmiştir¹²⁸⁴.

Akyazan'a göre, fon sağlamak veya toplamak fiilinin suç teşkil edebilmesi için,, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlanması yeterlidir. Fon sağlamak veya toplamak fiillerinin suç tanımındaki terörist veya terör örgütüne yönelmesi gerekmemektedir. Yazar, TFÖHK Yön.'ün 3 üncü maddesinde yapılan terörist ve terör örgütü tanımlarından hareketle, TFÖHK'da sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiilleri gerçekleştiren kişilerin terörist ve grupların terör örgütü olduklarını kabul etmektedir¹²⁸⁵. Yazar, çalışmasında kastın kapsamını açıkladığı kısımda “*fail, kendisine fon sağladığı veya topladığı kişi ya da kuruluşun ‘terörist’ ya da ‘terör örgütü’ olduğunu bilmelidir (TFÖHK m. 4/1), eğer bilmiyorsa kasten hareket etmediği kabul edilir*” değerlendirmesini yapmaktadır¹²⁸⁶. Hatırlatmak isteriz ki, hukukumuzda ,yönetmelikle terör suçlusu veya terör örgütü tanımı yapılamayacaktır. TMK'nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasına göre terör suçlusu, TMK'nın birinci maddesinde “*belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi*” dir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, “*terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır*” hükmüne yer verilmiştir. Hukuk devleti ilkesi ve bu ilkenin bir unsuru olan normlar hiyerarşisi uyarınca, TFÖHK Yön.'ün 3 üncü maddesinde yapılan terörist ve terör örgütü tanımlarının, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiiller bakımından her halükarda kabul edilmesi mümkün değildir. Öte yandan unutulmamalıdır ki, kanun koyucu, TFÖHK'nın 18 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılan TMK'nın 8 inci maddesinde, “*terörist veya terör örgütleri*” ibaresini kullanmamasına rağmen, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde bunları kullanmayı tercih ederek suçun unsurları haline getirmiş olmaktadır. TBMM Adalet Komisyonu'nun 25/01/2013 tarihli toplantısında **Sözür**'in suç tanımında geçen “*terörist*” ibaresinin ceza

¹²⁸⁴ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 295, 296.

¹²⁸⁵ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 226.

¹²⁸⁶ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 262.

hukuku tekniği ile uyuşmadığını belirtmesi üzerine, Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Prof. Dr. Ahmet İyimaya'nın “*neyin terör, neyin terörist olduğunun*” TMK’da ifade edildiğini belirttiğini not olarak düşmeliyiz¹²⁸⁷.

Aydın ve Arslan’a göre, “*terör örgütü olduğu bilinen bir yapılanmaya ya da terörist eylemlere yönelen bir kişiye fon sağlanması*” terörizmin finansmanı suçunun oluşması için gereklidir¹²⁸⁸.

Yıldırım, “*kanunda tanımlanmayan terörizm ve terörist ifadelerinin uygulamada sorun oluşturabileceği, bu nedenle bu kavramların açıklanması gerektiği*” görüşündedir. Yazar, ceza muhakemesinin, kişinin işlediği fiile göre şekillendiğini, TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca TMK’nın soruşturma, kovuşturma ve infaza ilişkin hükümlerinin terörizmin finansmanı suçu bakımından da uygulanacağını belirtmektedir. Buradan hareketle, TFÖHK ve “*ekindeki 9 adet sözleşmede*” sayılan her bir eylemin münferit olarak terör eylemi olduğu, bunları gerçekleştirenin de terörist olarak nitelendirildiği kanaatine varmaktadır¹²⁸⁹. Yazar, suç tanımında yer alan terörist ibaresinin kafa karıştırma potansiyeli taşıdığını kabul etmektedir. Böylece suçun, ceza normunun belirliliği ilkesine uygun bir biçimde tarif edilmediğini söylemiş olmaktadır. Ancak normu, kıyas yasağına girecek şekilde geniş yorumlamaktadır. TMK’nın 4 üncü maddesinin nispi terör suçlarını düzenlediği, bu suçların terör amacıyla işlenmemesi halinde terör suçu olarak nitelendirilemeyeceği, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan birçok fiilin hukuk sistemimizde nispi terör suçu olarak düzenlendiği, kanun koyucunun isteği, bu suçları mutlak terör suçu yapmak idiyse,

¹²⁸⁷ TBMM Adalet Komisyonu’nun 25/01/2013 tarihli toplantısında Prof. Dr. Adem Sözüer’in suç tanımından geçen “terörist” ibaresinin ceza hukuku tekniği ile uyuşmadığını belirtmesi üzerine Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Prof. Dr. Ahmet İyimaya bu konuyla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır: “**Hocam, şimdi oradaki terörist yerine başka suç işleyen fail tabirini kullanırsak herhâlde çok daha genişletmiş olacağız, fail teröristin dışına çıkar, bir. İkincisi, bizim terörist kabul etmediğimiz bazı kişileri başkaları terörist kabul edebilir doğrudur. Başkalarının terörist kabul etmediğini de biz terörist kabul ediyoruz. Yani bu kanun olsa da olmasa eğer bir mal varlığı dondurulması veya cezalandırma söz konusu olacaksa başka ülke tarafından bizim buradaki kanunumuza uyar mı, uymaz mı diye ona zaten bakmayacak. Yani biz bunu böyle de çıkarsak onlar için bir şey fark etmez, çıkarmasak da fark etmez. Kendi açımızdan zaten bizim Terörle Mücadele Kanunumuz var; orada neyin terör, terörist olduğunu keza 8’inci maddede belirtiyor finansmanı. O bakımdan yani bunun bir etkisi olacağını düşünmüyorum kısaca.**” Bkz.: TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 5.

¹²⁸⁸ **Aydın ve Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s.104.

¹²⁸⁹ **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 92.

TMK'nın 3 üncü maddesinde anmasının zorunlu olduğu gerçeği gözden kaçırmaktadır. Kaldı ki, yazar, aynı eserinde suçun manevi unsurunu incelerken “*fon sağlanan kişinin terör örgütü veya terörist olduğu bilinmeden yardım yapılması halinde suçun manevi unsuru bulunmadığından Tasarının 4 üncü maddesinde tanımlanan suç oluşmayacaktır*” değerlendirmesini yapmıştır¹²⁹⁰. Kastın suç tanımındaki unsurları kapsamı gerektiği düşünüldüğünde, yazar dolaylı bir şekilde “*fonun terörist veya terör örgütüne sağlanması*” gerektiğini belirtmiş olmaktadır.

Özgenç'e göre, “*fon sağlama fiilinin tamamlanabilmesi için sağlanan fonun terör örgütünün veya teröristin egemenlik alanına geçmesi, fonun üzerinde terör örgütünün veya teröristin tasarrufta bulunma imkanını elde etmesi gerekmektedir.*”¹²⁹¹ Yazar, TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddelerinde terör suçlarının kapsamının genişletildiğini, liste olarak sayılan uluslararası anlaşmalarda sayılan fiillerin açıkça ifade edilmese bile terör suçu olarak kabul edildiğini belirtmektedir¹²⁹².

Balcı / Çakır / Başoğlu'na göre, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarda düzenlenen yasak fiillere atıfla suç tanımının yapılması, suçta ve cezada kanunilik ilkesini zedeleyebilecek niteliktedir¹²⁹³.

Turinay'a göre, TMK'nın mülga 8 inci maddesi ile TFÖHK'nın 4 üncü maddesi mukayese edildiğinde önemli bir farklılık göze çarpmaktadır. TMK'nın mülga 8 inci maddesinde, “*Her kim tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlar veya toplarsa, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Fon, kullanılmamış olsa dahi, fail aynı şekilde cezalandırılır.*” denilmekteyken, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, belli fiillerin gerçekleştirilmesi için veya bu amaçla bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak fiili cezalandırılmaktadır. Yazar, buradan hareketle, kanun koyucunun TFÖHK'nın kabulüyle bir taraftan terör örgütü ile terörizmin finansmanı arasındaki ilişkiyi güçlendirdiğini diğer taraftan fon sağlayan veya toplayan failin terör örgütü üyesi olarak cezalandırılmamasını vazettiğini ifade etmektedir. Elbette

¹²⁹⁰ **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 99.

¹²⁹¹ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 184.

¹²⁹² **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 178, 179.

¹²⁹³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 52.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımı sadece örgütlü terör faaliyetlerini değil, bireysel terör faaliyetlerini de kapsamaktadır. Böylece TMK'ya hakim olan, örgüt esaslı terörizm yaklaşımının dışına çıkılarak bireysel terörizm faaliyetleri de fon sağlama veya toplama fiilleriyle sınırlı olarak bu kapsama alınmıştır. Bu durum da “*terör fiillerinin işleme biçimini ve terörün hukuki tanımını genişletme eğiliminde*”dir¹²⁹⁴.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde kasten öldürme ve ağır yaralama fiilleri bakımından terör amacı öngörölmüş ve (b) bendinde terörizmle mücadele amaçlı çıkarılmış TMK'daki terör suçlarına atıf yapılmıştır. Buradaki sorun (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalar ile yasaklanan fiillerin gerçekleştirilmesinde failerin terörist veya terör örgütü olması yönünde bir şartta TFÖDUS'ta yer verilmemesine rağmen TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresinin kullanılmasıdır. O halde, teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak final hareketin bir parçasıdır. Her ne kadar TFÖHK Yön.'ün 3 üncü maddesinin (k) bendinde terörist, TFÖHK'nın “*3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden kişi*”, (l) bendinde TFÖHK'nın “*3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştiren veya gerçekleştirmeye teşebbüs eden örgüt*” şeklinde tanımlanmış ise de bu konuların idari düzenleyici işlemler ile vazedilemeyeceği izahıtan varestedir. Hukukumuzda terör örgütü ve terör suçlusu tanımları, TMK'nın ilgili hükümleri ile, TCK'nın 314 ve 220 nci maddeleri çerçevesinde yapılmaktadır¹²⁹⁵. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarla yasaklanan suçların birçoğu TMK'nın 4 üncü maddesi uyarınca nispi terör suçu olup terör amacıyla işlenmedikleri takdirde terör suçu olarak kabul edilmemektedir. TFÖHK Yön.'ün aksine, TFÖHK'da da herhangi bir terörist veya terör örgütü tanımı yapılmamıştır. TFÖHK'ya dayanılarak çıkarılmış Yönetmeliğin terörist ve terör örgütü tanımı yapan hükümleri, suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırıdır. Öte yandan TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde yapılan suç tanımı, ceza normlarının belirli olması gerektiği yönündeki ilkeyle uyumsuzdur. Yargıtay'ın terörizmin finansmanı suçunu silahlı terör örgütüne yardım suçunun özel bir hali olarak gördüğünü hatırlatmakta da fayda görüyoruz¹²⁹⁶. Kanaatimizce, TFÖHK'nın mevcut 4 üncü maddesindeki suç

¹²⁹⁴ Turinay, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 258.

¹²⁹⁵ Turinay, *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*, s. 200, 201.

¹²⁹⁶ “*Terörizmin finansmanı suçu, silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun özel bir hâli olduğundan, bu suçun faili terör örgütünün kurucusu, yöneticisi ya da üyesi olmayan her gerçek kişi olabilir.*” Yargıtay

tanımı, 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek **bir terörist**¹²⁹⁷ veya **terör örgütüne** fon sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Aksi halde Yönetmelik ile suç tanımını genişletilmiş olacaktır. Yapılması gereken şey, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımının gözden geçirilerek TFÖDUS'a uyum sağlanması veya kanun koyucunun zaten amacı terörizmin finansmanı suçuna TMK'ya hakim olan örgüt ve dolayısıyla terör suçlusu (terörist) esaslı terörizm yaklaşımını bir emniyet olarak yerleştirmekse, TFÖHK Yön.'ün 3 üncü maddesinin (k) ve (l) bentlerinin kanuna uygun hale getirilmesidir.

cccc. Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme'nin¹²⁹⁸ 1 inci maddesinde, “1. Herhangi bir şahıs, kanuna aykırı ve kasıtlı olarak; a) Uçuş halindeki bir uçakta bulunan bir şahsa karşı uçağın emniyetini tehlikeye düşürmesi muhtemel bir şiddet hareketinde bulunursa; veya, b) Servisteki bir uçağı tahrip eder veya böyle bir uçağı uçamayacak hale getirecek şekilde veya uçuş halinde emniyetini tehlikeye düşürmesi muhtemel bir hasara uğrattırsa; veya, c) Servisteki bir uçağı, bu uçağı tahrip etmesi muhtemel olan veya onu uçamayacak hale getirecek veya uçuş halinde emniyetini tehlikeye düşürmesi muhtemel olacak şekilde hasara uğratabilecek bir cihaz veya maddeyi herhangi bir şekilde koyar veya koydurtursa; veya, d) Hava seyrüsefer kolaylıklarını tahrip eder veya hasara uğrattır veya bunların işletilmesine müdahale ederse ve bu fiillerden biri uçuş halindeki uçağın emniyetini tehlikeye düşürebilecek mahiyette ise; veya, e) Yanlış olduğunu bildiği bilgiler vermek suretiyle uçuş halindeki bir uçağın emniyetini tehlikeye düşürürse, suç işlemiş olur. 2. Keza, bir şahıs: a) Bu maddenin 1'inci paragrafında belirtilen suçlardan herhangi birini işlemeye

CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K. Ayrıca bkz.: **Yargıtay 3. CD.**, 25/10/2021, 2021/7936 E-2021/9747 K.; **Yargıtay CGK.**, 26/02/2019, 2017/1104 E.-2021/137 K.; **Yargıtay 16. CD.**, 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K.

¹²⁹⁷ TBMM Adalet Komisyonu'nun 25/01/2013 tarihli toplantısında Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Prof. Dr. Ahmet İyimaya'nın “**neyin terör, terörist olduğunu**” TMK'nın gösterdiğini ifade etmiş olduğunu tekrar hatırlatmalıyız. Bkz.: **TBMM**, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 5.

¹²⁹⁸ Montreal Sözleşmesi olarak da bilinen bu sözleşmenin onaylanması 17/04/1975 tarih ve 1888 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 04/05/1975, 15226] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 22/06/1975 tarih ve 7/10260 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 25/11/1975, 15427]

teşebbüs ederse; veya, b) Bu suçlardan herhangi birini işleyen veya işlemeye teşebbüs eden şahsın suç ortağı ise, suç işlemiş olur.” hükmüne yer verilmiştir. Burada sayılan uçuş güvenliğini tehlikeye düşüren fiiller yasaklanmıştır¹²⁹⁹.

Sözleşmenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca, *“bir uçak, bindirme ve yüklemeyi takiben bütün dış kapılarının kapatıldığı andan, indirme ve boşaltma için bu kapılardan herhangi birinin açıldığı ana kadar uçuş halinde kabul edilir; mecburi iniş halinde, yetkili makamlar, uçağın ve uçaktaki şahısların ve eşyanın sorumluluğunu yükleninceye kadar uçuş devam ediyor kabul edilecektir.”* Aynı fıkranın (b) bendi uyarınca, *“bir uçak, belirli bir uçuş için yer personeli veya mürettebat tarafından uçuş öncesi hazırlıklara başlanması ile inişten sonraki yirmi dört saat içerisinde serviste kabul edilir; her halde, serviste bulunduğu süre, bu maddenin (a) fıkrasında belirtilmiş olan, uçağın uçuş halinde bulunduğu tüm süreyi kapsayacaktır.”* Bütün bu tanımlamalar söz konusu yasak fiiller bakımından önem arz etmektedir.

Peki, bu Sözleşme ile yasaklanan fiillerin, terör amacı ile değil de, örneğin bir havayolu şirketinin eski çalışanının ilgili şirketi zarara uğratmak amacıyla gerçekleştirildiği bir durumda, bu fiilleri işleyen kişiye fon sağlayan veya toplayan kişinin terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilebilecek midir? Yahut, eski bir husumetlisine uçakla yapacağı yolculuk sırasında zarar vermek üzere hareket eden bir şahsa uçak bileti alan kişi, terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacak mıdır? TFÖDUS’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aynen kabul edilmiş olsa ve sadece Sözleşmeye atıf yapılsaydı terörizmin finansmanı suçunun gerçekleştiği tereddütsüz kabul edilebilirdi. Ancak, TFÖHK’nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında yer alan *“bir teröriste veya terör örgütlerine”* ibaresi nedeniyle bunun pek mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme açısından yapılan açıklamaları burada da tekrar ediyoruz.

¹²⁹⁹ **Kahraman**, “Uluslararası Hukukta Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Hukuka Aykırı Eylemlerde Devletin Cezai Yetkisi”, s. 80.

dddd. Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Diplomasi Ajanları da Dahil Olmak Üzere Uluslararası Korunmaya Sahip Kişilere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme'nin¹³⁰⁰ 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, uluslararası korunmaya sahip kişiler “(a) *Yabancı bir ülkede buldukları sırada, ilgili devletin anayasasına göre Devlet Başkanının görevlerini ifa eden organın herhangi bir üyesi de dahil olmak üzere, bir Devlet Başkanı, bir Hükümet Başkanı veya bir Dışişleri Bakanı ile kendisine refakat eden ailesi efradı;* (b) *Bir Devletin, suçun kendisine, resmi çalışma mahalline, özel ikametgâhına veya ulaşım araçlarına karşı işlendiği yer ve zamanda, devletler hukukuna göre, hane halkını teşkil eden ailesi efradı da dahil olmak üzere, şahsına, hürriyetine veya haysiyetine karşı girişilecek saldırılardan özel korunmaya sahip herhangi bir temsilcisi veya görevlisi ile Hükümetlerarası karaktere sahip bir uluslararası kuruluşun herhangi bir görevlisi veya diğer temsilcisi*” olarak sayılmıştır.

Sözleşme'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasında ise, “*Taraf Devletlerin her biri aşağıda belirtilenlerin kasıtlı olarak yapılmasını iç hukuklarında suç olarak öngörecektir: (a) Uluslararası korunmaya sahip kişilerin şahıslarına veya hürriyetine karşı bir cinayet, kaçırma veya diğer bir saldırı; (b) Uluslararası korunmaya sahip bir kişinin şahsını veya hürriyetini tehlikeye düşürebilecek şekilde resmi çalışma mahalline, ikametgahına veya ulaşım araçlarına şiddetli bir saldırı; (c) Böyle bir saldırıda bulunma tehdidi; (d) Böyle bir saldırıda bulunmaya teşebbüs; ve (e) Böyle bir saldırıya yardımcı olarak katılma fiili.*” hükmüne yer verilmek suretiyle uluslararası korunmaya sahip kişilere karşı belli fiillerin işlenmesi yasaklanmıştır.

Uluslararası korunmaya sahip kişilere yönelik bu fiiller zaten suç olmakla birlikte, özel olarak böyle bir yasağın getirilmesi, Sözleşmenin ön sözünde açıklanmıştır. Ön sözde, diplomatik temsilcilere ve diğer uluslararası korunmaya sahip kişilere karşı işlenen

¹³⁰⁰ Bu Sözleşmenin onaylanması, 21/01/1981 tarih ve 2324 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 23/01/1981, 17229] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 18/03/1981 tarih ve 8/2560 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 01/05/1981, 17327]

ve bu kişilerin güvenliğini ihlâl eden suçların Devletler arasındaki işbirliğine ve uluslararası ilişkilerin sürdürülmesine yönelik ciddi bir tehdit olduğu vurgulanmıştır.

TMK'nın 4 üncü maddesine göre, örneğin Cumhurbaşkanına yönelik öldürme fiili hariç diğer kişilere yönelmiş öldürme ancak bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenirse terör suçu kabul edilmektedir. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde ,bu Sözleşme'de yasaklanan fiillerin gerçekleştirilmesi için veya bu amaçla “*teröriste veya terör örgütlerine*” fon sağlamak veya toplamak suç olarak tanımlanmıştır. Peki, uluslararası korumaya sahip bir kişiye yönelik şahsi öç amacıyla kasten yaralama fiili gerçekleştirirse, faille maddi yardımda bulunan kişi, terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacak mıdır? TFÖDUS'un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aynen kabul edilmiş olsa ve sadece Sözleşmeye atıf yapılsaydı, terörizmin finansmanı suçunun gerçekleştiği tereddütsüz kabul edilebilirdi. Ancak TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle hali hazırda bu değerlendirmeyi yapmak oldukça zordur. Elbette Cumhurbaşkanına yönelik suikast fiili, TMK'nın 3 üncü maddesi ve TCK'nın 310 uncu maddesinin birinci fıkrası uyarınca mutlak terör suçu olduğundan burada ayrıca bir terör amacı aranmayacaktır. Bu hal dışında, Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme açısından yapılan açıklamaları burada da tekrar ediyoruz.

eeee. Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Rehine Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme'nin¹³⁰¹ 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*Bir başka şahıs (bundan sonra ‘rehine’ olarak atıf yapılacaktır.), bir üçüncü tarafı, yani bir devleti, uluslararası bir kuruluşu, bir hakiki veya hükmi şahsı veya bir kişi grubunu; rehinenin serbest bırakılmasının kesin veya dolaylı bir şartı olarak, herhangi bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlamak için cebren tutan veya hapseden ve öldürmek, yaralamak veya hapsedmeye devam etmekle tehdit eden herhangi bir şahıs, bu sözleşmeye göre, ‘rehine alma’ suçunu işlemiştir.*” denilmiştir.

¹³⁰¹ Bu Sözleşmenin onaylanması, 21/04/1988 tarih ve 3442 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 29/04/1988, 19799] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 11/05/1989 tarih ve 89/14120 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 06/07/1989, 20217]

Dikkat edilirse, bu yasak fiilin belli bir amaca matuf olarak yapılması gerekmektedir. Hatırlanacak olursa, benzer bir şarta TFÖDUS'un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ve TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde kasten öldürme ve ağır yaralama fiilleri bakımından da yer verilmişti. Yani burada herhangi bir amaçla gerçekleştirilen hürriyeti tahdit fiili bulunmamakta, bir devleti, uluslararası bir kuruluşu, bir hakiki veya hükmi şahsı veya bir kişi grubunu; rehinenin serbest bırakılmasının kesin veya dolaylı bir şartı olarak, herhangi bir şeyi yapmaya veya yapmamaya zorlamak amaçlanmaktadır. Bu amacın siyasi bir boyut taşıması veya başka bir anlatımla terör kapsamında kalması halinde, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçu bakımından bir tartışma çıkmayacaktır. Ancak, örneğin belli miktar para için bir veya birkaç kişinin rehin alınması, rehinelere bırakılmasının paranın ödenmesi şartına bağlanması durumunda da fail veya failler bu Sözleşme kapsamında yasaklanan fiilleri işlemiş olmaktadır. Ancak böyle bir ihtimalde, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle, faillere fon sağlayan veya toplayan kişinin terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilip gidilemeyeceği belirsizdir. Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme açısından yapılan açıklamaları burada da tekrar ediyoruz.

ffff. Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Hakkında Sözleşme'nin¹³⁰² 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, “*Kasti olarak işlenen: (a) Nükleer maddenin herhangi bir kişinin sağlığının ciddi bir biçimde bozulmasına, ölümüne veya mülke veya çevreye karşı önemli zarara sebebiyet vermesine yol açan veya bunlara yol açabilecek biçimde yasal bir yetkiye dayanmaksızın elde edilmesini bulundurulmasını kullanılmasını, transferini, değiştirilmesini, atılmasını veya saçılmasını oluşturan bir fiil; (b) Nükleer maddenin çalınması ve gaspı; (c) Nükleer maddenin zimmete geçirilmesi veya hile yoluyla elde edilmesi; (d) Yasal bir yetkiye dayanmaksızın nükleer maddenin başka bir Devlete veya Devletten dışarıya taşınması, gönderilmesi veya nakledilmesini içeren bir fiil; (e) Suç*

¹³⁰² Bu Sözleşmenin onaylanması, 08/01/1984 tarih ve 3070 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 29/04/1988, 19799] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 24/06/1986 tarih ve 86/10753 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 07/08/1986, 19188]

işleyen kişinin kasten radyasyona maruz kalmaya veya radyoaktif maddelerin serbest kalması sonucunda ölüme ve ciddi şekilde yaralanmaya veya mülke veya çevreye ciddi zarara sebebiyet vereceği veya fiilin bu tip sonuçlar doğuracağını bildiği durumlarda fiil, nükleer tesisin bulunduğu Taraf Devletin ulusal hukukuna uygun olarak gerçekleşmediği sürece, nükleer tesise yöneltilen veya nükleer bir tesisin işletilmesini engelleyen fiil; (f) Tehdit veya kuvvet kullanma yahut diğer herhangi bir zorlama yoluyla nükleer madde talebini meydana getiren bir fiil; (g)-(i) Herhangi bir kişinin ölümüne veya ciddi şekilde yaralanmasına veya mülke veya çevreye ciddi zarar vermek için veya (e) bendinde açıklanan suçun işlenmesi amacıyla nükleer maddenin kullanılması, veya (ii) Bir gerçek veya tüzel kişiyi, uluslararası kuruluşu veya Devleti herhangi bir fiilde bulunmaya veya bu fiilden kaçınmaya zorlamak için (b) ve (e) bentlerinde belirtilen suçlardan birinin işleneceğine dair tehdit; (h) (a)'dan (e)'ye kadar olan bentlerde belirtilen suçlardan herhangi birinin işlenmesine teşebbüs; (i) (a)'dan (h)'ye kadar olan bentlerde belirtilen suçlardan herhangi birine katılmayı meydana getiren fiil; (j) (a)'dan (h)'ye kadar olan bentlerde belirtilen suçlardan birinin işlenmesi için diğerlerini organize eden veya yönlendiren herhangi bir kişinin fiili ve; (k) ortak bir amaç etrafında hareket eden bir grup insan tarafından (a)'dan (h)' ye kadar olan bentlerde açıklanan herhangi bir suçun işlenmesine katkı sağlayan bir fiil; bu tip bir fiilin kasti olması ve (i) Bu tip bir eylem ve amacın (a)'dan (g)' ye kadar olan bentlerde açıklanan bir suçun işlenmesini kapsadığı grubun suç faaliyetlerini veya amaçlarını ilerletme niyetini taşıması, veya (ii) (a) 'dan (g)' ye kadar olan bentlerde açıklanan bir suçun işlenmesi amacıyla grubun bilgisi dâhilinde gerçekleşmesi, Her bir Taraf Devletçe ulusal mevzuatına ceza gerektiren bir suç olarak dahil edilecektir.” denilmiştir¹³⁰³.

Hukukumuz bakımından, söz konusu fiillerin işlenmesi için veya bu amaçla bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanmadığı, ancak söz gelimi, bu nükleer maddeyi satarak para kazanmayı hedefleyen bir hırsıza veya rakip devletin nükleer gücünü kırmak üzere bir devletin istihbarat ajanlarına fon sağlandığı veya toplandığı hallerde, terörizmin finansmanı suçu oluşacak mıdır? TFÖDUS’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi dikkate alınacak olursa, pekala bu gibi hallerde de terörizmin finansmanı suçu

¹³⁰³ 4-8 Temmuz 2005 tarihlerinde Viyana’da düzenlenen Diplomatik Konferans’ta kabul edilen “Nükleer Maddelerin Fiziksel Korunması Sözleşmesinde Değişiklik”in 10/02/2015 tarih ve 6611 sayılı Kanun [R.G. 27/02/2015, 29280] ile onaylanması uygun bulunması ve Bakanlar Kurulu’nun bu kanuna dayanarak 08/04/2015 tarih ve 2015/7533 sayılı kararı [R.G. 24/04/2015, 29336] ile onaylamasıyla madde son şeklini almıştır.

oluşabilecekken, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle bu yorumu yapmak oldukça zordur. Uçakların Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme açısından yapılan açıklamaları burada da tekrar ediyoruz.

Yine belirtmeliyiz ki, TCK'nın 174 üncü maddesinde, “*Yetkili makamlardan gerekli izni almaksızın, patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı **nükleer**, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeyi imal, ithal veya ihraç eden, ülke içinde bir yerden diğer bir yere nakleden, muhafaza eden, satan, satın alan veya işleyen kişi, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Yetkili makamların izni olmaksızın, bu fıkra kapsamına giren maddeleri imal etmek, işlemek veya kullanmak amacıyla, gerekli olan malzeme ve teçhizatı ithal eden, ihraç eden, satışa arz eden, başkalarına veren, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi de aynı ceza ile cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmek suretiyle tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi suçu tanımlanmıştır. TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca TCK'nın 174 üncü maddesinde düzenlenen suç, şayet bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenirse terör suçu olarak kabul edilecektir. Yani bu suç mutlak bir terör suçu değildir. Bu suç bakımından, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yollamasıyla, TMK'nın 4 üncü maddesinin uygulanabilmesi TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi göz önüne alındığında, her hal ve şartta mümkün olmayabilecektir.

gggg. Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Ek Protokolde Yasaklanan Fıiller

Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşmeye Munzam Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet Veren Havaalanlarında Kanun Dışı Şiddet Olaylarının Önlenmesine İlişkin Protokol'ün¹³⁰⁴ 2 nci maddesinde, “*Herhangi bir şahıs kanuna aykırı ve kasıtlı olarak herhangi bir alet, madde veya silah kullanarak; a) Uluslararası sivil havacılığa hizmet veren bir havalimanındaki bir şahsa*

¹³⁰⁴ Bu Ek Protokol, 14/04/1989 tarih ve 89/13966 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 17/05/1989, 20168]

karşı ciddi veya muhtemel yaralanmaya veya ölüme sebep olacak bir şiddet eylemine girişirse; veya b) Uluslararası sivil havacılığa hizmet veren bir havalimanındaki tesisleri veya havaalanında bulunan hizmette bulunmayan bir uçağı tahrip eder veya ciddi şekilde hasara neden olursa veya havaalanındaki hizmetleri inkitaya uğrattırsa, eğer böyle bir eylem havaalanındaki güvenlik için tehlike yaratırsa veya muhtemel bir tehlikeye neden olursa, suç işlemiş olur” hükmüne yer verilmiştir. Görüldüğü üzere, Protokol’ün 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılan fiillerin, bu Protokol kapsamında kalabilmesi için eylemin havaalanındaki güvenlik açısından tehlike yaratması veya muhtemel bir tehlikeye neden olması şartı aranmıştır. Zira, bu Protokol ile havaalanlarının güvenliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Gerçekten de, Japon Kızıl Ordu tarafından, Tel Aviv’de bulunan Ben Gurion Havalimanı’na 1972 yılında bir saldırı gerçekleştirilmiş, bu saldırıyı 1973’te Atina’da ve 1985’te Roma’da gerçekleştirilen havalimanı saldırıları izlemiştir. Daha sonra bu neviden saldırıların yaygınlaştığı bilinmektedir. İşte bu nedenlerle, 1971 tarihli Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Kanun Dışı Eylemlerin Önlenmesine İlişkin Sözleşme’nin temel hükümlerinin ve tedbirlerinin havalimanlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi zarureti hâsıl olmuştur¹³⁰⁵.

Peki, bu Protokol ile yasaklanan fiillerin, terör amacı ile değil de, örneğin havalimanını işleten bir şirketin eski çalışanı tarafından ilgili şirketi zarara uğratmak amacıyla gerçekleştirildiği bir durumda, bu fiilleri işleyen kişiye fon sağlayan veya toplayan kişinin, terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilebilecek midir? Yahut da serserilik yapmak üzere havaalanı yakınlarında insansız hava aracı (dron) uçuran bir gence, babasının bu durumu bilmesine rağmen dronu alacak parayı vermesi halinde, baba, terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacak mıdır?¹³⁰⁶ TFÖDUS’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aynen kabul edilmiş olsa ve sadece Protokole atıf yapılsaydı terörizmin finansmanı suçunun gerçekleştiği tereddütsüz kabul edilebilirdi. Ancak, TFÖHK’nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında yer alan “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle bunun pek mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Uçakların

¹³⁰⁵ **Kahraman**, “Uluslararası Hukukta Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Hukuka Aykırı Eylemlerde Devletin Cezai Yetkisi”, s. 80; **Karatosun**, “Uluslararası Hava Hukuku Açısından Uçak Kaçırma Eylemleri”, S. 81.

¹³⁰⁶ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 300.

Kanun Dışı Yollarla Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Hakkında Sözleşme açısından yapılan açıklamaları burada da tekrar ediyoruz.

TCK'nın 152 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, “*Mala zarar verme suçunun işlenmesi sonucunda haberleşme, enerji ya da demiryolu veya havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması hâlinde, yukarıdaki fıkralar hükümlerine göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.*” denilmiştir. Buna göre, örneğin, havaalanındaki tesislerin tahrip edilmesi suretiyle mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde, havayolu ulaşımı alanında kamu hizmetinin geçici de olsa aksaması yönünde objektif cezalandırılabilme şartı aranmıştır. TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca TCK'nın 152 inci maddesinde düzenlenen nitelikli mala zarar verme suçu, şayet bir terör örgütünün faaliyetleri çerçevesinde işlenirse, terör suçu olarak kabul edilecektir. Yani bu suç, mutlak bir terör suçu değildir. Bu suç bakımından, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yollamasıyla, TMK'nın 4 üncü maddesinin uygulanabilmesi TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımındaki “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi göz önüne alındığında, her hal ve şartta mümkün olmayabilecektir. Bu tartışmayı bitirmek için suç tanımının gözden geçirilmesi gerekir.

hhhh. Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme'nin¹³⁰⁷ 3 üncü maddesinde, “*1. Herhangi bir şahıs, kanuna aykırı ve kasıtlı olarak aşağıdaki fiilleri işlerse suç işlemiş olur: a) Kuvvet kullanarak veya tehditle veya herhangi bir korkutma şekli ile bir gemiyi veya bunun kontrolünü ele geçirirse; veya b) Gemide bulunan bir şahsa karşı, geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokması muhtemel bir şiddet hareketinde bulunursa; veya c) Geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokabilecek tarzda gemiyi tahrip eder veya gemiye veya bunun navlununa zarar verirse; veya d) Geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokacak veya sokması muhtemel bir şekilde, gemiye ve navlununa zarar verecek veya gemiyi tahrip edebilecek bir cihaz veya maddeyi*

¹³⁰⁷ Bu Sözleşmenin onaylanması, 27/09/1990 tarih ve 3662 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 09/10/1990, 20660] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 06/01/1998 tarih ve 98/10501 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 26/01/1998, 23242]

herhangi bir surette gemiye koyar veya koydurtursa; veya e) Geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokabilecek şekilde, seyrüseferi kolaylaştıran yapıları tahrip eder veya bunlara önemli bir zarar verirse veya bu yapıların işlenmesini ciddi bir şekilde aksatırsa; veya f) Yanlış olduğunu bildiği bilgiyi ileterek geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokarsa; veya g) (a)'dan (f)'ye kadar belirtilen suçların işlenmesi veya bunlara teşebbüs edilmesi münasebetiyle bir kimseyi öldürür veya yaralarsa, 2. Keza bir şahıs; a) Geminin seyir güvenliğini tehlikeye sokabilecek şekilde 1 inci paragrafta belirtilen suçları işlemeye teşebbüs ederse; veya b) Bu nev'i suçlardan birini işleyen kimseyi azmettirir veya başka bir şekilde böyle bir suçu işleyen kimsenin suç ortağı olursa; veya c) Bir özel veya tüzel kişiyi bir şeyi yapmaya veya yapmaktan alıkoymaya zorlamak amacıyla, milli kanunlarda öngörüldüğü şekilde, şartlı veya şartsız, 1 inci paragrafın (b), (c) ve (e) bentlerinde yer alan suçları işlemek tehdidinde bulunursa ve bu tehdit sözkonusu geminin seyir güvenliğini tehlikeye düşürebilecek ise, suç işlemiş addedilir.” denilmek suretiyle yasaklanan fiiller gösterilmiştir.

Sözleşme'nin 1 inci maddesi uyarınca, gemi tabirinden, “dinamik takviyeli, su altına dalabilir veya diğer yüzen her gemi dahil devamlı olarak deniz yatağına bağlı bulunmayan her türlü gemi” anlaşılacaktır. Ancak, bu Sözleşme “a) Harp gemisi, b) Devlete ait veya Devlet tarafından yardımcı gemi veya gümrük veya polis hizmeti amacıyla işletilen gemi, c) Seferden çekilen ve kızağa alınan gemi” hakkında uygulanmayacaktır. Yani, örneğin, bir teröriste veya terör örgütüne seferden çekilen bir gemiyi yakarak gerçekleştireceği eylemler için için fon sağlansa veya toplansa, bu Sözleşme'deki yasak fiil dolayısıyla değil, suçunun TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi yollamasıyla TCK'nın 151 ve 152 nci maddelerinde düzenlenen mala zarar verme suçunun terör suçu kabul edilmesi dolayısıyla terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır.

Peki, bu Sözleşme ile yasaklanan fiillerin, terör amacı ile değil de, örneğin bir şirket tarafından diğer bir rakip şirketin gemisine zarar vererek ticari itibarını sarsmak amacıyla gerçekleştirildiği bir durumda, bu fiilleri işleyen kişiye fon sağlayan veya toplayan kişinin, terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilebilecek midir? Yine, şirketin yetkili organlarınca rakip şirketin gemisine zarar vermek üzere fon sağlanması durumunda, şirket organlarındaki gerçek kişilerin terörizmin finansmanı suçundan cezai sorumluluğuna gidilebilecek midir? Yahut, bu suçun şirket tüzel kişisinin yararına işlendiği kabul edildiğinde, Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesinin birinci

fıkrasının (d) bendi uyarınca şirkete idari para cezası verilebilecek midir? TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aynen kabul edilmiş olsa ve sadece Protokole atıf yapılsaydı terörizmin finansmanı suçunun gerçekleştiği tereddütsüz kabul edilebilir ve buna bağlı cezai sorumluluklar mevzu bahis olabilirdi. Ancak, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında yer alan “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle bunun pek mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Elbette bir teröristin veya terör örgütünün kendi amaçlarını gerçekleştirmek için kazanç elde etmek üzere böyle bir deniz haydutluğunu gerçekleştirmeye talip olması durumunda, fon sağlayan veya toplayan failin, terörizmin finansmanı suçunu işlediği kabul edilebilir. Bu nedenle tüzel kişinin sorumluluğuna da gidilebilir. Yine de, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin mevcut halinin sorunlu olduğuna dair fikrimizi muhafaza etmekteyiz.

TCK'nın 223 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında “(1) *Cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla kara ulaşım aracının hareket etmesini engelleyen, bu aracı hareket halinde iken durduran veya gitmekte olduğu yerden başka yere götüren kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun konusunun deniz veya demiryolu ulaşım aracı olması halinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*” denilerek deniz korsanlığı ve haydutluğu suç olarak tanımlanmıştır. Şayet TCK'nın 223 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrasında tanımlanan bu suç, TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca bir terör örgütünün faaliyetleri kapsamında işlenmiş ise terör suçu olarak kabul edilecek, fon sağlayan veya toplayan failin cezai sorumluluğuna TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında da gitmek mümkün olabilecektir.

iii. Kıta Sahanelğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Kıta Sahanelğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme'nin¹³⁰⁸ 2 nci maddesinde, herhangi bir şahsın, kanuna aykırı ve kasıtlı olarak “*a. Kuvvet kullanarak veya tehditle veya herhangi bir*

¹³⁰⁸ Bu Sözleşmenin onaylanması, 27/09/1990 tarih ve 3662 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 09/10/1990, 20660] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 06/01/1998 tarih ve 98/10501 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 26/01/1998, 23242]

korkutma şekli ile bir sabit platforma el koyar veya bunun kontrolünü ele geçirirse; veya, b. Bir sabit platformda bulunan bir şahsa karşı, bu platformun güvenliğini, tehlikeye sokması muhtemel bir şekilde, şiddet hareketinde bulunursa; veya, c. Sabit bir platformu tahrip eder veya bunun güvenliğini tehlikeye sokabilecek şekilde buna zarar verir; veya, d. Sabit bir platformu, tahrip edebilecek veya bunun güvenliğini tehlikeye sokabilecek bir cihaz veya maddeyi herhangi bir surette sabit platforma yerleştirir veya koydurtursa, e. (a)'dan (d)'ye kadar belirtilen suçların işlenmesi veya bunlara teşebbüs edilmesi münasebetiyle bir kimseyi öldürür veya yaralarsa” suç işlemiş olacağı hükme bağlanmıştır.

Peki, bu Sözleşme ile yasaklanan fiillerin, terör amacı ile değil de, örneğin bir şirket tarafından, diğer bir rakip şirketin sabit platformuna zarar vererek ticari itibarını sarsmak amacıyla gerçekleştirildiği bir durumda, bu fiilleri işleyen kişiye fon sağlayan veya toplayan kişinin, terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilebilecek midir? Elbette bir teröristin veya terör örgütünün kendi amaçlarını gerçekleştirmek için kazanç elde etmek üzere sabit platformlara zarar vermeye talip olması durumunda, fon sağlayan veya toplayan failin, terörizmin finansmanı suçunu işlediği kabul edilebilir. Ancak sabit platformlara yönelik fiilleri bir terörist veya terör örgütü gerçekleştiriyorsa, bu fiillerin gerçekleştirilmesi için fon sağlayan veya toplayan failin terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğuna gidilebilmesi noktasında TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında yer alan “*bir teröriste veya terör örgütlerine*” ibaresi nedeniyle tereddütler yaşanacaktır.

TCK'nın 224 üncü maddesinin birinci fıkrasında “*Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgede kurulmuş sabit bir platformu cebir veya tehdit kullanarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla ele geçiren, zapteden veya kontrolü altına alan kişi, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” denilerek sabit platformlara yapılan saldırılar suç olarak tanımlanmıştır. Şayet TCK'nın 224 üncü maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan bu suç, TMK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca bir terör örgütünün faaliyetleri kapsamında işlenmiş ise terör suçu olarak kabul edilecek, fon sağlayan veya toplayan failin cezai sorumluluğuna TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında da gitmek mümkün olabilecektir.

iii. Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşmede Yasaklanan Fiiller

Terörist Bombalamalarının Önlenmesine İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin¹³⁰⁹ 2 nci maddesinin birinci fıkrasında, “(a) Ölüm ya da ciddi bedensel yaralamaya yol açma ya da; (b) Bu tür bir alanın, tesisin ya da sistemin, önemli ölçüde ekonomik zararlar sonuçlanacak ya da sonuçlanması muhtemel olacak şekilde, geniş biçimde yıkılmasına yol açma.” amaçlarına ulaşmak için “hukuka aykırı olarak ve kasten, bir kamu kesimine açık alan, bir Devlet ya da hükümet tesisi, bir kamu ulaşım sistemi ya da bir altyapı tesisine, içine ya da karşısına bir patlayıcı ya da diğer ölümcül bir araç-gereci yönlendiren, yerleştiren, ateşleyen ya da patlatan herhangi bir kişi bu Sözleşmenin anlamı dahilinde suç işlemiş sayılır.” denilmiştir.

Ön sözde, “Birleşmiş Milletlere üye devletlerin, diğerleri yanında, devletler ve halklar arasındaki dostça ilişkileri tehlikeye düşüren ve devletlerin toprak bütünlüğü ve güvenliğini tehdit edenler de dahil olmak üzere, kim tarafından ve nerede işlenirse işlensin, tüm terörist eylem, yöntem ve uygulamaları suç ve mazur görülemez olarak sarih bir şekilde kınadıklarını ciddi olarak yeniden teyit ettikleri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 9 Aralık 1994 tarih ve 49/60 sayılı kararına ekli Uluslararası Terörizmin Ortadan Kaldırılması İçin Önlemler Hakkındaki Beyannameyi de hatırlayarak,” denilerek Sözleşme'nin hazırlanma amacı ortaya konulmuştur.

Bu Sözleşme'de yasaklanan fiiller ancak bir terörist veya terör örgütü tarafından gerçekleştirilebilecektir. Nitekim bu fiillerin doğrudan terör eylemi oldukları Sözleşme'nin ön sözünde belirtilmiş olup fiillerin yönelmesi gereken amaçlar bakımından da bunun kabulü zorunludur. Söz konusu sözleşme ile yasaklanan terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi için veya bu amaçla fon toplanması veya sağlanması durumunda terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır.

¹³⁰⁹ Bu Sözleşmenin onaylanması, 11/01/2002 tarih ve 4740 sayılı Kanun ile uygun bulunmuştur. [R.G. 19/01/2002, 24645] Sözleşme anılan kanuna dayanılarak 01/03/2002 tarih ve 2002/3821 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. [R.G. 17/04/2002, 24729]

ddd. Suç Tanımında Yer Alan “Belli Bir Fiille İlişkilendirilmeden Dahı” İbaresinin Anlamı

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde, yukarıda sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek **belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahı** bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya toplayan kişinin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Hemen belirtmeliyiz ki, bu ibare Hükûmet tasarısında yer almamasına rağmen, Adalet Komisyonu'nun kabul ettiği metinde yer almış ve bu haliyle kanunlaşmıştır. Adalet Komisyonu'nun 25/01/2013 tarihli toplantısında **Sözler**, “*Şimdi hem 3'üncü madde kapsamındaki suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde kullanılması amacıyla kullanılacağını bilerek ve isteyerek olacak, o fiillerin gerçekleştirilmesinde ama. Ancak belli bir fiillerde ilişkilendirilmeden dahı “bir teröriste veya terör örgütüne” deyince... Şimdi bu maddenin nerede uygulanacağı büyük bir sorun olarak ortaya çıkıyor, yani evet dün söylendi. Zaten şimdi örgüte yardım ediyorsa, örgüt zaten bir suçtur, bir fiildir. Dolayısıyla, o yüzden bir fiil ile ilişkilendirilmeden “terör örgütüne fon sağlama” diye bir şey olmaz, bir çelişki var. Şimdi, biz hem terör örgütü diyoruz. Terör örgütü nedir? Bir suç. Bu bir fiil olduğuna göre “Bu suçun gerçekleştirilmesinde yardım eden” dersek anlamlı olur. Ama hem “bu fiilin gerçekleştirilmesinde” diyoruz ama belli bir fiille de ilişkilendirilmeden deyince hakikaten çok tartışmalı bir durum ortaya çıkıyor.” değerlendirmelerini yapmıştır¹³¹⁰.*

Gerçekten de, maddedeki bu ibare suç tanımını anlamayı zorlaştırmaktadır. Örneğin, TCK'nın 314 ve 220 nci maddesinin yedinci fıkrası hükmünde silahlı terör örgütüne yardım suçu düzenlenmiştir. Failin bu kapsamdaki bir örgüte veya örgüt mensubuna maddi yardımda bulunması halinde, fon sağlaması veya toplaması TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin (b) bendi kapsamında silahlı terör örgütü suçunun düzenlendiği ve mutlak terör suçları arasında sayılan TCK'nın 314 üncü maddesindeki fiille ilişkilendirilmiştir. Böyle bir durumda zaten, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan ve faile “*ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı*”nın aranmayacağına ilişkin düzenleme devreye girerek terörizmin finansmanı suçu işlenmiş olacaktır. Hatta böyle bir durumda, gerçek olmayan içtima bahsindeki asli - tali norm ilişkisi devreye girerek terör örgütüne yardım suçundan

¹³¹⁰ **TBMM**, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 5.

cezalandırma yoluna gidilmesi gerekecektir. Ancak Yargıtay'ın bu konuda özel - genel norm ilişkisi kurarak terörizmin finansmanı suçundan hüküm kurulması yönünde görüş benimsediğini belirtmiştik. Görüldüğü üzere, terör örgütünün veya örgüt mensubunun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerden hangisini gerçekleştireceğinin bir önemi kalmamaktadır. Bizatihi bu neviden bir örgütü kurmak, yönetmek, mensubu olmak ve örgüt faaliyetleri icra etmek TFÖHK'nın 3 üncü maddesi ile fon sağlanması veya toplanması yasaklanmış bir fiildir.

Bir başka örnek olarak, bir terör örgütünün hava korsanlığı eylemi yapmasında kullanılacağını bilerek ve isteyerek veya bu amaçla fon sağlanması veya toplanması durumunda zaten suç oluşacaktır. Diyelim ki, fon sağlanan veya toplanan terör örgütü tarafından, hava korsanlığı eylemi değil de, Kıta Sahanelğinde Bulunan Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin Önlenmesine Dair Sözleşme'de yasaklanan fiiller (TCK m. 224) işlenmiş olsun. Böyle bir durumda, failin hava korsanlığı eyleminin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlama veya toplama fiilini işlemesinin bir önemi bulunmamakta, terörizmin finansmanı suçu oluşmaktadır. Yine varsayalım ki, fon sağlanan veya toplanan terör örgütü, planladığı hava korsanlığı eylemini birtakım sebeplerle ertelemiş veya hiç gerçekleştirilmemiş olsun, bu durumda da fon sağlayan veya toplayan fail, terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olmaktadır.

Çoğaltılabilecek örnekler ve TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile TFÖDUS'nin 2 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki *“Bir eylemin 1 inci paragraf anlamında bir suç oluşturması için, fonun, işbu maddenin 1 inci paragrafının (a) ve (b) bentlerinde yer alan bir suçun işlenmesi için fiilen kullanılmış olması gerekli değildir.”* hükmü varken **“belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi”** ibaresinin suç tanımına eklenmesinin hiçbir anlamı bulunmamaktadır.

Adalet Komisyonu'nda yapılan müzakereleri incelediğimizde, bu ibarenin, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde gösterilen bir fiilin gerçekleştirilmesi amacıyla veya bunu bilerek ve isteyerek fon sağlanması veya toplanması ile amaç fiilin işlenmesine iştirak arasındaki farkı ortaya koyabilmek için yazıldığını anlamaktayız¹³¹¹. Halbuki,

¹³¹¹ TBMM Adalet Komisyonu'nun 24/01/2013 tarihli toplantısında dönemin **Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Kenan Özdemir** bu konuyla ilgili şu değerlendirmeleri yapmıştır: *“Yine burada, takılmılan bir husus “Belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi” ibaresidir. Şimdi burada, şuna dikkat etmek lazım: 4'üncü maddenin suç tanımına baktığımızda, 3'üncü madde yani fon sağlanması veya toplanması yasak*

TCK'nın müşterek failliği düzenleyen 37 nci, azmettirmeyi düzenleyen 38 inci, yardım etmeyi düzenleyen 39 uncu maddeleri ile örgüte yardımı düzenleyen 220 nci maddesinin yedinci fıkrası böyle bir ayrımı zaten yapmaktadır. Kaldı ki, TFÖDUS'nin 2 nci maddesinde “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresine yer verilmemiş, fonun fiilen kullanılmış olmasının gerekli olmadığı yönünde bir düzenleme yapılmıştır. Aynı düzenleme TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer almaktayken, suç tanımında bu ibarenin belirsizliği artırdığını düşünmekteyiz.

cc. Hareketin Sayısına Göre Değerlendirme

İnceleme konusu suç, hareketin sayısına göre, seçimlik hareketli bir suçtur¹³¹². Seçimlik hareketli suçun mevzu bahis olduğu durumlarda, failin suç tanımında yer verilen hareketlerden en az birisini gerçekleştirilmesi, suçun vücut bulması bakımından yeterlidir¹³¹³. Suç tanımında belirtilen bütün seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmesine lüzum yoktur. Seçimlik hareketlerin hepsinin fail tarafından gerçekleştirilmiş olması durumunda, suçun birden fazla olduğundan bahsedilmeyecek, bu durum TCK'nın 61 inci maddesine göre temel cezanın belirlenmesinde hâkim tarafından dikkate alınabilecektir¹³¹⁴.

olan fiillerin tarif edildiği madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağı bilerek ve isteyerek bu yardımın yani fon sağlanması veya fon toplanmasının suç olarak öngörüldüğü bir düzenleme. Burada “belli bir fiille ilişkilendirilmeden” ifadesinin önemi şudur: Şimdi, efendim, eğer belli bir fiille ilişkilendirilmesi şartını aradığımızda, yani eğer kişi kalkıp da bir terör örgütüne veya bir kişiye “Şu suçu işlemen için sana şu kadar fon sağlıyorum veya yardım yapıyorum.” dediğinizde aslında bu suç da oluşmaz, daha ötesinde o suçun ortaklığı oluşur. Bunu gözden kaçırmamak lazım. İçişleri Komisyonunda verilen güzel bir örnek vardır yani bunun devamındaki maddede yine gündeme getirilen bir husus, fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz da hep eleştirilen bir konudur ve burada verilen örnek de çok yerindedir, İçişleri Komisyonunda bu gündeme getirilmişti, bu, ruhsatsız silah bulundurmaya benzer. Ruhsatsız silah bulundurma ayrı bir şeydir, o ruhsatsız silahla suç işlenmesi farklı bir şeydir.” Bkz.: TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3, s. 11.

¹³¹² **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 52; **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 93; **Aydın, Arslan**, *Suçtan Kaynaklanan malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 103; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 292; **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 245.

¹³¹³ **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252.

¹³¹⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 323; **Koca, Üzülmüş**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 122; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 185; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 223; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 286; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 235; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 286; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 336; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 55, 56. Bazı yazarlar bunu “*seçenek hareketli suç*” olarak ifade etmektedir. Bkz.: **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 149.

Bir suçun seçimlik hareketli olup olmadığına, tanımda yer alan hareketlerin konusuna bakarak karar verilir. Şayet suç tanımındaki hareketlerin konusu aynı ise ortada bir seçimlik hareketli suç vardır¹³¹⁵. İnceleme konusu suç bakımından, sağlamak veya toplamak hareketlerinin konusunu fon oluşturmaktadır. Öte yandan seçimlik hareketli suçlarda, hareketlerin “veya” bağlacı ile birbirine bağlandığı ifade edilmiştir¹³¹⁶. Terörizmin finansmanı suçunda da her iki hareket arasında “veya” bağlacı kullanılmıştır.

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki suç tanımında, bir teröriste veya terör örgütlerine “fon sağlamak” veya “fon toplamak” seçimlik hareketlerine yer verilmiştir. Fail, fon sağlamak veya toplamakla terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacaktır. TFÖDUS’un 2 nci maddesinde de, üye devletlere fon sağlamak (*provides*¹³¹⁷, *fournir*¹³¹⁸) veya toplamak (*collects*¹³¹⁹, *réunir*¹³²⁰) fiillerinin suç olarak düzenlenmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

aaa. Teröriste veya Terör Örgütlerine Fon Sağlamak

Suç tanımında yer alan ilk seçimlik hareket, **fon sağlamaktır**. Sağlamak fiili lügatte, “bir iş için gerekli şartları ve şeyleri hazırlamak, temin etmek; elde etmesine vesile olmak, kazandırmak” gibi anlamlara gelmektedir¹³²¹.

¹³¹⁵ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 123; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 186;

¹³¹⁶ Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 235.

¹³¹⁷ TFÖDUS’un İngilizce metninde “sağlamak” fiiline karşılık olarak “provide” fiili kullanılmıştır. Bu kelime Oxford Sözlükte “kullanım için bir şeyi tedarik etmek, kullanılabilir hale getirmek, vermek” anlamına gelmektedir. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “provide (v.), sense II.6,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1454537910>. (E.T. 13/05/2024).

¹³¹⁸ TFÖDUS’un Fransızca metninde “sağlamak” fiiline karşılık olarak “fournir” fiili kullanılmıştır. Bu kelime L’Academie Française Sözlüğünde “birine yiyecek sağlamak, bir tüccarın eve şarap, odun gibi emtialar tedarik etmesi, birine silah veya para sağlamak” gibi anlamlara gelmektedir. Bkz.: *Dictionnaire de L’Academie Française*, 8. Baskı, 1935, C: 1, s. 566, 567.

¹³¹⁹ TFÖDUS’un İngilizce metninde “toplamak” fiiline karşılık olarak “collect” fiili kullanılmıştır. Bu kelime Oxford Sözlükte “bir grup insandan vergi vb. gibi parasal katkıları veya yapılması lazım gelen ödemeleri almak, hayır amacıyla veya başka bir amaç için para toplamak, tahsilat yapmak, para almak, ödeme almak” anlamına gelmektedir. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “collect (v.), sense I.b,” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/4641279818>. (E.T. 13/05/2024).

¹³²⁰ TFÖDUS’un Fransızca metninde “toplamak” fiiline karşılık olarak “réunir” fiili kullanılmıştır. Bu kelime L’Academie Française Sözlüğünde “ayrılmış olan şeyleri veya insanları bir araya getirmek, iki veya daha fazla şeyi bir araya getirmek” gibi anlamlara gelmektedir. Bkz.: *Dictionnaire de L’Academie Française*, 8. Baskı, 1935, C: 2, s. 524.

¹³²¹ <https://www.lugatim.com/s/sağlamak> (E.T. 07/04/2024).

Fail, para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi bir teröriste veya terör örgütlerine sağlamalıdır. Burada fail, fonun kaynağı durumundadır. Failin, örneğin, belli bir miktar nakit paranın zilyetliğini teslim etmesi, banka hesabındaki parayı havale etmesi, zilyetliğindeki kıymetli evrakı vermesi, bir gayrimenkul malı üzerinde tasarruf işlemi gerçekleştirerek mülkiyetini devretmesi, zilyetliğinde bulunan bir otomobili veya sahibi olduğu bir ekskavatörü teslim etmesi, şirket hisselerini devretmesi, kambiyo senedi tanzim ederek teslim etmesi, seyahat çeki vermesi, telefon veya internet paketi sağlaması, başka herhangi bir taşınır malı teslim etmesi gerekmektedir.

Hemen belirtelim ki, failin sağladığı fonun kendi mülkiyetinde bulunup bulunmamasının veya meşru bir yöntemle elde edilip edilmemesinin hareket bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin fail, emin sıfatıyla zilyet konumunda bulunduğu bir otomobili bir terör örgütüne verirse, otomobil kendi mülkiyetinde olmasa bile fon sağlamış olacaktır. Yine fail, hırsızlıktan elde ettiği bir miktar parayı bir terör örgütüne teslim ederse, paranın kaynağı gayri meşru olmasına rağmen fon sağlamış kabul edilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, failin, örgüt mensuplarından aldığı para ile belli malzemeleri alıp terör örgütlerine teslim etmesi hâlidir. Nitekim böyle bir durumda, terörizmin finansmanı suçu değil, örgüte yardım suçu oluşacaktır¹³²².

Öte yandan, failin fon sağlarken tesis etmiş olduğu işlemin, borçlar hukukundaki görünümünün de hareket bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Şöyle ki, bir taşınır eşyanın bağışlanması veya emanet olarak verilmesi, belli bir miktar paranın bağışlanması veya ödünç olarak verilmesi mümkündür. Elbette belli işlemlerin kanunda öngörülen şekilde gerçekleştirilmedikçe sonuç doğurmayacağı malumdur. Örneğin, bir şirket hissesinin devri de yine ticaret hukukundaki kurallara göre yapılabilecektir. TTK'nın

¹³²² “...Sanıkların örgüte götürmek üzere satın aldıkları malzemeleri örgütten temin edilen parayla mı yoksa kendi paraları ile mi aldıkları karar yerine tartışılarak eylemin terörizmin finansmanı suçu kapsamında mı yoksa silahlı terör örgütüne yardım suçu kapsamında mı kaldığının belirlenmesi gerektiği gerekçesi ile bozulduğu, ancak bozma üzerine verilen kararda mahkemece söz konusu bozma kararının gereğinin yerine getirilmeyerek belirtilen hususun aynı şekilde tartışmasız bırakıldığı anlaşılmakla; sanıkların eylemlerinin kendi paraları ile temin ettikleri malzemeleri örgüt mensuplarına ulaştırma şeklinde gerçekleşmesi halinde 6415 s. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hak. Kanununun 4. mad. terörizmin finansmanı suçunu, malzemelerin örgüt mensuplarının verdiği parayla temin edilerek ulaştırılmasından ibaret eylemlerinin ise TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilerek bu husus karar yerinde tartışılıp bozma gereği de yerine getirildikten sonra sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiği gözetilmeksizin eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırıdır.” **Yargıtay 3. CD.**, 07/10/2021, 2021/2761 E.-2021/9368 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 24/05/2024).

KİSYFÖİK'nin 32 nci maddesi ile değişik 489 uncu maddesine göre, kayden izlenmeyen hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin şirket ve üçüncü kişiler nezdinde hüküm ifade etmesi için pay senedini devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna bildirimde bulunulması zorunluluğu getirilmiştir. Böylece, fonun bu surette sağlanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Yine bir gayrimenkul ancak resmi şekilde bir başkasına devredilmektedir. Ancak terör örgütlerinin belli amaçları gerçekleştirmek üzere gizli hareket ettikleri göz önüne alındığında gayrimenkul devredilmeden kullanıma tahsis edilmiş olabilir. Böyle bir durumda bir taraftan fon sağlama hareketinin yapıldığından bahsedilebilecek, diğer taraftan da TCK'nın 220 inci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında örgüte yardım suçunun oluştuğu da düşünülebilecektir.

Fail, gayrimenkulünü bir başka kişiye resmi şekilde devretmesi veya taşınmaz satış vaadinde bulunmak suretiyle gayrimenkulün bedelini terör örgütü üyesi olduğunu bildiği bir kimseye gönderilmesini istemesi durumunda da, fon sağlama fiilini dolaylı da olsa gerçekleştirmiştir. Ancak, gayrimenkulü devralarak işaret edilen kişiye ödeme yapan alıcının, ceza hukukundaki sorumluluğunu, olaydaki bilgisine ve kastına göre ayrıca tespit etmek gerekmektedir.

Yine fail, cüzdanında bulunan kripto parasını bir teröriste veya terör örgütüne gönderirse, fon sağlamış olacaktır. Failin, içine para yüklü olan bir yemek veya market alışveriş kartını (*multinet, setcard, sodexo vs.*) teslim etmesi veya bir şekilde ulaştırması durumunda da fon sağlanmış olacaktır.

Örneğin, belediyenin mülkiyetinde olan bir iş makinasının belediye başkanınca veya diğer görevliler tarafından bir terör örgütüne verilmesi halinde fon sağlama hareketinin icra edildiğinden rahatlıkla bahsedilebilecektir. Ancak örneğin, belediye başkanınca belediye görevlisi şoföre talimat verilerek iş makinesi ile terör örgütünün belli faaliyetleri için yardımda bulunulması söz konusu ise, artık burada TCK'nın 314 ve 220 nci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca silahlı terör örgütüne yardım suçu söz konusu olacaktır. Nitekim bu örnekte, iş makinesi, yardımda bulunan kişinin hâkimiyetinden çıkmamıştır.

Yine bir başka örnek olarak, bir iş adamının TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki amaç ve kasıtlı belli bir miktar parayı bazı araçlarla bir teröriste veya terör örgütüne

göndermesi halinde fon sağlama hareketi gerçekleştirilmiş olacaktır¹³²³. Bir iş adamının ticari işletmesinin gelirinden belli bir komisyonu bir teröriste veya terör örgütüne ödemesi halinde de fon sağlama hareketinin gerçekleştiği söylenebilecektir. Böyle bir durumda kusurluluğu azaltan veya kaldıran bir durumun olup olmadığının ayrıca tartışılması ve incelenmesi gerekmektedir.

Deaş ve LCS arasında yapılan gelir paylaşımı anlaşmasından (*a revenue-sharing agreement*) daha önce bahsedilmişti. Bu anlaşma uyarınca Deaş'ye satılan her bir ton çimento için LCS tarafından araçlara 750 Suriye sterlini komisyon ödenecek, bunun karşılığında Deaş ise LCS'nin en önemli rakibi olan Türk çimento şirketlerinin çalışmalarını engelleyecektir. Görüldüğü üzere, burada esasında karma tipte bir sözleşme ilişkisi bulunmakta olup Lafarge, Deaş'tan belli rakiplerini saf dışı bırakmak ve belki de kendi güvenliğini sağlaması karşılığında örtülü olarak komisyon ödemektedir. Lafarge yetkilileri bakımından bu durum pekâlâ fon sağlama olarak nitelendirilebilir, failer terörizmin finansmanı suçundan sorumlu tutularak suçun tüzel kişinin menfaatine işlendiği düşünüldüğünde, Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesi uyarınca idari para cezası verilebilir ve ayrıca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmedilebilir.

Elbette bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Somut olayın özelliklerine göre failin hareketinin tetkik edilerek fon sağlama kapsamında kalıp kalmadığının belirlenmesi doğru olan yöntemdir. Önemli olan failin bir fonu TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde belirtilen amaçlarla ve kasıtlı bir teröriste veya terör örgütlerinin hakimiyet alanına terketmesidir. Başka bir anlatımla, fon üzerinde teröristin veya terör örgütünün tasarrufta bulunma imkânı elde etmesi şarttır¹³²⁴. Nitekim Yargıtay CGK.'ya göre fon sağlamak, "*failin kendi mal varlığından veya başkasının mal varlığından fon sayılabilecek ekonomik bir değeri örgüte aktarma veya terör örgütünün finansmanında kullanılacak fonun temin edilmesine yönelik her türlü faaliyet*"tır¹³²⁵.

Önemle belirtelim ki, silah sağlama hareketi ise, TCK'nın 315 inci maddesi kapsamında ayrı bir suç olup, terörizmin finansmanına vücut veren fon sağlama seçimlik hareketi içerisinde değerlendirilmeyecektir. Bu kapsamda, silahı üretmek, satın almak,

¹³²³ Akın, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 398.

¹³²⁴ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 184.

¹³²⁵ Yargıtay CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

ülkeye sokmak suretiyle temin etmek, nakletmek veya depolamak hareketleri silah sağlama olarak nitelendirilecektir. Ancak silah temini için bir miktar paranın verilmesini ise, fon sağlama hareketi olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Son olarak vurgulanmalıdır ki, Yargıtay’a göre, terörizmin finansmanı suçunun oluşması açısından, fonun miktarının ya da sağlama yönteminin herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Buna göre, fon sağlama hareketinin belli bir yoğunluk ve süreklilik arz ettiği durumlarda, failin eyleminin TCK’nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen silahlı terör örgütü üyesi olmak suçunun oluşup oluşmadığı incelenmelidir¹³²⁶. Ancak daha önce ifade ettiğimiz üzere, terörizmin finansmanı suçu ile terör örgütüne yardım suçunun alanlarının doğru tayin edilmesi için, sağlanan fonun finansman düzeyine ulaşip ulaşmadığının tetkiki gerekir. Bu da her olayın kendine mahsus özelliklerine göre ayrıştırılması gereken bir husustur.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca “fon sağlamak” hareketinin nelerden ibaret olduğunun kanunda gösterilmesini önermekteyiz. Örneğin TCK’nın 315 inci maddesinde silah sağlama suçu tanımlanırken, “*örgütlere üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silah temin eden, nakleden veya depolayan*” ibaresine yer verilerek fiil belirli bir şekilde ortaya konulmuştur. Mukayeseli hukuktan bir başka örnek olarak, ABD’de 18. U.S.C.’nin 2339C maddesinin (e)-(4) bendinde “*sağlamak*” (*provide*) fiilinin “*verme (giving), bağışlama (donating) ve iletmeyi (transmitting)*” kapsadığı açık bir şekilde belirtilmiştir¹³²⁷.

bbb. Teröriste veya Terör Örgütlerine Fon Toplamak

Suç tanımında yer alan ilk seçimlik hareket, **fon toplamaktır**. Toplamak fiili lügatte, “*birçok kimse veya şeyi bir araya getirmek; devşirmek, dermek; biriktirmek; yoğunlaştırmak, teksif etmek; vergi, bağış, haraç, parsa, bahşiş vb. verecek olanlardan almak*” gibi anlamlara gelmektedir¹³²⁸.

Bu seçimlik hareket bakımından fail, başka kimselerin hakimiyet alanındaki fonu TFÖHK’nın 4 üncü maddesindeki amaçlar doğrultusunda almakta ve kabul

¹³²⁶ Yargıtay CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

¹³²⁷ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 10.

¹³²⁸ <https://www.lugatim.com/s/toplamak> (E.T. 07/04/2024).

etmektedir. Dikkat edilirse burada fail, fonun kaynağı durumunda değildir. Fon bir kaynaktan çıkarak onu toplayan faile yönelmiştir. Aslında fail, bir nevi terör örgütleri ile fonu sağlayanlar arasında aracılık faaliyetinde bulunmaktadır¹³²⁹. Böyle bir durumda, fon sağlayanların durumun farkında olması veya olmaması mümkündür.

Üçüncü kişilerin toplanan fonun terör eylemlerinde kullanılıp kullanılmayacağını veya bir terör örgütüne aktarılıp aktarılmayacağını bilmelerinin fon toplama hareketinin gerçekleşmesi bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Şayet üçüncü kişiler bu amaçları biliyorsa fon sağlamaktan sorumlu tutulacak, bilmiyorsa herhangi bir cezai sorumlulukları doğmayacaktır¹³³⁰.

Bu noktada son zamanlarda sıkça gündeme gelen bir hususa değinmek gerekebilir. Kişilerin aldıkları hizmet karşılığında kredi kartıyla ödeme yapmak yerine banka IBAN numarasına para göndererek yaptıkları ödemelerin terörizmin finansmanı olarak nitelendirilebileceğine dair birtakım haberler basında yer almaktadır. Varsayalım ki, bir terör örgütüne fon toplamak için, bir oto yıkamacı işletiliyor olsun. Üçüncü bir kişinin, otomobilinin yıkanması hizmeti karşılığında ödeme yapmak istediğinde fail tarafından pos cihazının bozuk olduğu gerekçesiyle IBAN numarasına havale yapabileceği şeklinde yönlendirilmiş olduğunu düşünelim. Bütün olup bitenden habersiz üçüncü kişi, kendisine söylenen IBAN numarasına, aldığı hizmet karşılığında bir miktar para gönderdiğinde, oto yıkamacı fail fon toplama fiilini işlemiş olacaktır. Ancak üçüncü kişinin TFÖHK'nın 4 üncü maddedeki kasıtlı hareket etmediği için fon sağlama fiilini işlediği söylenemeyecektir.

Yine başka bir örnek, sosyal medya hesaplarından duyurulan yardım kampanyaları ile ilgilidir¹³³¹. Varsayalım ki, bir sosyal medya hesabından savaş mağdurlarına yardım kampanyası yapıldığı, kampanyaya katılım için hesapta verilen

¹³²⁹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 52; **Akın**, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 398.

¹³³⁰ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 53.

¹³³¹ “Sosyal medyadaki yardım çağrısına uydular, ‘terörizmin finansmanı’ suçlamasıyla ceza aldılar... Farklı şehirlerdeki 13 kişiyi bir araya getiren ‘terör’ dosyasının ayrıntıları” başlıklı haber için bkz.: <https://www.indyurk.com/node/371466/haber/sosyal-medyadaki-yardim-cagrisina-uydular-terorizmin-finansmani-suclamasıyla-ceza> (E.T. 14/05/2024).

IBAN numarasına para havale edilebileceği belirtilmiş, ama sosyal medya kullanıcısının asıl amacı insani yardım görünümünde terör örgütüne fon toplamak olsun. Böyle bir durumda, sosyal medya kullanıcısı, IBAN numarasına para gönderildiği anda fon toplamak hareketini gerçekleştirmiş olacaktır. Ancak bunun bir insani yardım olduğunu düşünen ve para havalesi yapan üçüncü kişilerin ise terörizmin finansmanı suçunu işlediklerini söyleyebilmek zordur. Bunun için para havalesi yapan kişilerin TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde belirtilen amaç ve kastı taşıdıklarının ortaya konulması elzemdir.

Özellikle ABD, Almanya ve diğer bazı Avrupa ülkelerinde fon toplama hareketi kapsamında değerlendirilen İslami dernek ve vakıflar aracılığıyla toplanan hayır ve insani yardımlardan bahsedilmelidir. Özellikle camilerde toplanan yardımların Kafkaslarda, Güney Batı Asya'da, Hint Alt Kıtasında, Orta Doğu'da, Afrika'da, Filistin'de kriz bölgelerine ulaştırıldığı ifade edilmektedir. Bu yardımların anılan ihtiyaç bölgelerinde okul ve hastane inşaatı, bunların yenilenmesi, ilaç ve gıda temini vaadiyle toplandığı bilinmektedir. ABD, Almanya ve diğer bazı Avrupa devletlerinde bu paraların aslında "ekstremist" veya terörist organizasyonların faaliyetlerinde kullanıldığı yönünde ön kabul bulunmaktadır¹³³². Ceza hukukunda ise böyle ön kabullerle bir neticeye varılması düşünülemez. Önemli olan TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde belirtilen amaç ve kasıtlarla fonun toplandığının kesin ve şüpheden uzak şekilde ortaya konulabilmesidir. Ayrıca insani mülahazalarla hayırda bulunan veya bulunduğunu düşünen kişilerin varsa aksi yöndeki kasıtları da ortaya konulmadan terörizmin finansmanı suçundan sorumlu tutulmaları mümkün değildir. Görüldüğü üzere hayır toplamak ve hayırda bulunmak ile terörizmin finansmanına vücut veren seçimlik hareketler arasında ince bir çizgi bulunmaktadır.

Fon toplamak, bir kıymetli evrakı teslim alarak paraya tahvil etmek şeklinde görünebileceği gibi bir şirket hissesini onun ekonomik getirisini örgütsel yapıya vermek amacıyla devralmak şeklinde de tezahür edebilecektir.

Failin, örgüt mensuplarından aldığı para ile belli malzemeleri alıp terör örgütlerine teslim etmesi durumunda failin nitelemesi doğru yapılmalıdır. Nitekim böyle bir durumda, failin, örgüt mensuplarınca verilen para ile malzeme alması terörizmin

¹³³² Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 168, 169.

finansmanı suçunu değil, örgüte yardım suçunu oluşturacaktır¹³³³. Ancak örgüt mensuplarından alınan paranın nemalandırılarak artırılması, fon toplamak olarak nitelendirilebilecektir. Zira böyle bir durumda, eldeki para, fail tarafından yapılan işlemlerle çoğaltılmaktadır.

Fon toplama fiilinin finansal kiralama yapmak suretiyle gerçekleştirilmesi de mümkündür. Örneğin, A, X Finansal Kiralama A.Ş.'den, bir iş makinesinin finansal kiralamasını yapmıştır. İş makinesi A'nın İstanbul'daki adresine teslim edilmiştir. Daha sonra, iş makinesinin geri ödemelerinde yaşanan gecikme ve firma yetkililerine telefonla ulaşılamaması nedeniyle A'nın adresine X Finansal Kiralama A.Ş. yetkililerince ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaretten çok kısa bir süre önce A'nın iş makinesini bir kamyonla yükleyerek oradan ayrıldığını öğrenen X Finansal Kiralama A.Ş., yaptığı GPS kontrolünde iş makinesinin Ankara'dan Adana istikametine gittiğini tespit etmiştir. Bunun üzerine MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunulmuştur. MASAK'ın durumu Emniyet Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirmesi üzerine, A, içinde iş makinesi bulunan kamyonu kullanırken yakalanmıştır. Yapılan araştırmada A'nın, iş makinesinin finansal kiralamasını terör örgütü PKK'ya teslim etmek üzere yaptığı ortaya çıkmıştır. Bu ihtimalde A, fon toplama fiilini gerçekleştirmekle birlikte, fon sağlama fiilini gerçekleştirememiştir.

Bu türden örnekler çoğaltılabilecek olup burada kritik meselenin, failin TFÖHK'da fon olarak tanımlanan herhangi bir şeyi kanunda belirtilen amaç ve kasıtlı hakimiyet alanına dahil etmesi veya bu mahiyetteki bir şeyin hakimiyet alanına dahil edilmesine müsaade etmesi olduğu kanaatindeyiz. Yargıtay CGK.'ya göre fon toplamak, "*failin başkalarından temin edilen fonları örgüte aktarma konusunda aracılık yapması*"dır¹³³⁴.

Fon toplama hareketi bakımından önemli bir ayrıma dikkat edilmesi gerekmektedir. Failin, fon toplama hareketini gerçekleştirirken yağma suçunun oluşmasını mümkün kılacak derecede cebir veya tehdit kullanmamış olması gereklidir.

¹³³³ "...sanıkların eylemlerinin kendi paraları ile temin ettikleri malzemeleri örgüt mensuplarına ulaştırma şeklinde gerçekleşmesi halinde 6415 s. Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hak. Kanununun 4. mad. terörizmin finansmanı suçunu, malzemelerin örgüt mensuplarının verdiği parayla temin edilerek ulaştırılmasından ibaret eylemlerinin ise TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddesi uyarınca silahlı terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturacağı..." **Yargıtay 3. CD.**, 07/10/2021, 2021/2761 E.-2021/9368 K.

¹³³⁴ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

Aksi halde yağma suçu vücut bulabilecek¹³³⁵, hatta cezai sorumluluk, TCK'nın 149 uncu maddesinin birinci fıkrasının (f) ve (g) bentlerine göre belirlenebilecektir. Buna içtima bahsinde değinilecektir.

Son olarak vurgulanmalıdır ki, terörizmin finansmanı suçunun oluşması açısından, fonun miktarının ya da toplama yönteminin herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Fon toplama hareketinin belli bir yoğunluk ve süreklilik arz ettiği durumlarda, failin eyleminin TCK'nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen silahlı terör örgütü üyesi olmak suçunu oluşturup oluşturmadığı incelenmelidir¹³³⁶. Yine bu bağlamda, örgüt hiyerarşisine dahil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içeren örgütsel faaliyetlerine dair yeterli ve kesin delil bulunamayan kişilerin aslında fon toplamamakla birlikte, örneğin ceza soruşturmalarında muhtemel el koyma işlemlerinin engellenmesini teminen görünür yasallık oluşturmak suretiyle örgütün faaliyetleri çerçevesinde kurulan bir şirketin hisselerini elinde tutması terör örgütüne yardım suçunu oluşturacaktır¹³³⁷.

Suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca “*fon toplamak*” hareketinin nelerden ibaret olduğunu kanunda gösterilmesini önermekteyiz. Örnek olarak, ABD’de 18. U.S.C.’nin 2339C maddesinin (e)-(4) bendinde “*toplamak*” (*collect*) fiilinin “*artırma*” (*raising*) ve *teslim almayı* (*receiving*)” kapsadığı açık bir şekilde belirtilmiştir¹³³⁸.

dd. Hareketin Şekline Göre Değerlendirme

Hareketin şekline göre suçlar, icrai (aktif) veya ihmali (pasif) olmak üzere iki türlü olabilmektedir. İnsanın iradi davranışı bir şeyi yapmak, işlemek (icrai) veya yapmamak, işlememek (ihmali) şeklinde dış dünyaya yansımaktadır. İcrai hareket, bir

¹³³⁵ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 182, 183.

¹³³⁶ Yargıtay CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

¹³³⁷ Yargıtay 16. CD., 03/10/2019, 2018/1286 E.-2019/5759 K. sayılı kararında “Örgüt hiyerarşisine dahil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içeren örgütsel faaliyetlerine dair yeterli ve kesin delil ikame olunamayan, hayvancılıkla uğraşan ve kar payı almadığını söyleyen sanığın, örgütle ilgili ceza soruşturmalarında muhtemel el koyma işlemlerinin engellenmesini teminen görünür yasallık oluşturmak suretiyle örgütün Şuhut ilçesinde faaliyet gösteren eğitim kurumlarının bağlı bulunduğu Hisar Özel Eğitim Kurumları A.Ş.’nin kurucu ortağı sıfatı ile 1998-2016 yılları arasında hisselerini elinde bulundurmaktan ibaret eyleminin örgüte yardım suçunu oluşturacağı gözetilmeden delillerin yanlış değerlendirilmesi ile suç vasfında yanılgiya düşülmesi,” sonucuna varılmıştır. Karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 17/05/2024).

¹³³⁸ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 10.

şeyin yapılmasını veya işlenmesini yasaklayan normlara (*verbotsnorm*) aykırılık, ihmali hareket ise bir şeyin yapılmasını emreden kurala (*gebotsnorm*) aykırılıktır¹³³⁹. İcrai ve ihmali hareketin ayırımının normatif bir değerlendirmeyle yapılması gerekmektedir¹³⁴⁰.

İnceleme konusu suç, hareketin şekline göre icrai suç niteliğini taşımaktadır¹³⁴¹. Nitekim TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belli fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlamak veya toplamak **yasaklanmıştır**. Bu yasak, esas itibariyle icrai bir hareketle ihlal edilebilecektir.

Terörizmin finansmanı suçu, *gerçek ihmali suç* şeklinde işlenemeyecektir. Örneğin, TCK'nın 166 ncı maddesine göre, bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi, kanunun kendinden beklediği bir davranışı yapmamıştır. Bu örnekte, faile, belli bir yönde davranmak üzere yükümlülük getirilmesine rağmen, fail hareketsiz kalmıştır. Bir başka anlatımla, “*yap emrini içeren*” bir norm¹³⁴² mevzubahis olduğu için ortada gerçek ihmali suç bulunmakta ve bu suç yalnızca ihmali hareketle işlenebilmektedir. Terörizmin finansmanı suçunda ise, failin fon sağlaması veya toplaması yasaklanarak, bu yönde icrai bir harekette bulunması istenmemiştir. Bu nedenle, terörizmin finansmanı suçu, saf - gerçek ihmali suç (*echte unterlassungsdelikte*)¹³⁴³ olarak nitelendirilemeyecektir¹³⁴⁴.

¹³³⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 324; Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 390, 391; Özgeç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 231; Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 223, 224; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 292, 293; Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 170, 171, 172; İcel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 282, 283; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 150; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 257; Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 254.

¹³⁴⁰ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 393.

¹³⁴¹ Balci, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayırımı*, s. 53; Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 93; Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 291; Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 249.

¹³⁴² Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 264.

¹³⁴³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 325.

¹³⁴⁴ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 292.

Ancak doktrinde, terörizmin finansmanı suçunun belli hallerde ihmal suretiyle icra suçu (*gerçek olmayan/garantörsel ihmalî suç*)¹³⁴⁵ şeklinde işlenebileceği de ileri sürülmüştür¹³⁴⁶. Belirtmeliyiz ki, Türk ceza hukukunda gerçek olmayan ihmal suç ile ilgili olarak genel bir düzenleme yapılmamıştır. Alman CK.'nın 13 üncü maddesinde ise buna ilişkin genel bir düzenleme yapılarak konu netleştirilmiştir. Bu genel düzenlemeye göre, ihmal suretiyle işlenen suçtan (*bergehen durch unterlassen/commission by omission*) bahsedilebilmesi için, ihmalin icrai davranışa eşdeğer olması ve kişinin belli bir neticeyi engelleme konusunda bir statüye sahip olması şartlarının bir arada bulunması gerekmektedir. Böyle bir halde, Alman CK.'nın 49 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre cezada indirim yapılabilecektir¹³⁴⁷. İhmal suretiyle icra suçu, TCK'da genel bir düzenlemeye değil, 83 üncü maddede kasten öldürmenin ihmalî davranışla gerçekleştirilmesi ve 88 inci maddede kasten yaralamanın ihmalî davranışla işlenmesi bağlamında özel düzenlemeye konu olmuştur. TCK'nın 83 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, kişinin yükümlü olduğu belli bir icrai davranış gerçekleştirilmemesi dolayısıyla meydana gelen ölüm neticesinden sorumlu tutulabilmesi için, bu neticenin oluşumuna sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması gerekir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, "*ihmalî ve icrai davranışın eşdeğer kabul edilebilmesi için, kişinin; a) belli bir icrai davranışta bulunmak hususunda kanuni düzenlemelerden veya sözleşmeden kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunması, b) önceden gerçekleştirdiği davranışın başkalarının hayatı ile ilgili olarak tehlikeli bir durum oluşturması, gerekir*" hükmüne yer verilmiştir. TCK'da gerçek olmayan ihmalî suç ile ilgili genel bir düzenlemenin bulunmamasının belirlilik ilkesiyle bağdaşmadığı yönünde görüşler ileri sürülmektedir. Bu nedenle suçta kanunilik ilkesinin bir gereği olarak gerçek olmayan ihmalî suçlara ilişkin kanuni bir düzenleme yapılması gerektiği belirtilmektedir¹³⁴⁸.

¹³⁴⁵ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 327; **Rahime Erbaş**, "Türk Ceza Kanunu'nda Görünüşte İhmalî Suçlarda Garantörlük", *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, 2019, s. 9; **Fatih Yurtlu**, "İhmalî Suçlar", *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020, s. 155; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 156; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 53.

¹³⁴⁶ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 54; **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 93; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 291, 292.

¹³⁴⁷ **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 266, 267.

¹³⁴⁸ **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 346, 347.

Örneğin, bir kolluk görevlisi, belli suçların işlenmesinde kullanılacak bir fonun varlığını öğrenmesine rağmen, rüşvet aldığı için fon sağlama veya toplama fiilinin gerçekleştirilmesine seyirci kalması halinde, ihmal suretiyle terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacak mıdır? Yahut, bir bankada çalışan görevlinin, terörizmin finansmanına konu teşkil eden bir fonun banka müşterisi bir şahsın mevduatında toplandığını farketmesine rağmen şüpheli işlem bildirimini yapmaması halinde ihmal suretiyle terörizmin finansmanı suçunu işlediğinden bahsedilebilecek midir?

Bütün bu örneklerde, 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun Ek 4 üncü maddesindeki "*Polis, görevli bulunduğu mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın, bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tesbit, muhafaza ve yetkili zabıtaya teslim etmekle görevli ve yetkilidir.*" hükmü uyarınca, kolluk tarafından fon sağlama ve toplama fiillerine müdahale etmelidir. 5549 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesindeki "*Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur.*" hükmü uyarınca, banka görevlisi tarafından MASAK'a şüpheli işlem bildirimini yapılmalıdır. Bütün bu emirler yerine getirilmemişse, fail, TCK'nın 278 inci maddesinde düzenlenen suçu bildirmeme veya 281 inci maddesindeki suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan sorumlu tutulabilecek ya da TFÖHK'nın 15 inci maddesi veya 5549 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesi uygulanabilecektir. Nitekim, kanun koyucunun terörizmin finansmanı suçunu ihdas etme amacı icrai davranışı cezalandırmak olup, bir kimsenin bu suça icrai bir davranışla iştirakinin bulunmaması halinde cezai sorumluluğa gidilmemesi doğru olacaktır.

Verilen örneği biraz değiştirecek olursak, fonun sağlanması veya toplanması konusunda yükümlülüğü bulunan belli statüdeki görevlilerin ihmal suretiyle terörizmin finansmanı suçunu işlediği değerlendirilmesine daha da yaklaşabiliriz. Şöyle ki; TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde belirtilen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütlerine fon toplamak üzere bir bankadaki mevduat hesabına ödeme kabul edecek bir kimse, aynı zamanda banka görevlisiyle irtibat kurarak gelen bu ödemeye göz yummasını, hareketsiz kalarak MASAK'a herhangi bir bildirimde bulunmamasını ister

ve banka görevlisi de buna göz yumarsa, fon toplamak fiilini ihmali surette gerçekleştirdiği akla gelebilir. Ancak burada da, banka görevlisinin terörizmin finansmanı suçuna TCK'nın 39 uncu maddesi uyarınca yardım ederek iştirak ettiği değerlendirilmesinin yapılması daha isabetli olacaktır.

Tekrar edelim ki, hukukumuzda gerçek olmayan ihmali suçlar için genel bir düzenleme yer almamakta ve gerek mukayeseli hukukta gerekse de TCK'nın 83 üncü maddesinde düzenleniş şekliyle yalnızca neticeli suçlar bakımından öngörüldüğü değerlendirilmesi yapılmaktadır¹³⁴⁹. Bütün bu hususlar bir arada değerlendirildiğinde sırf hareket suçu ve tehlike suçu vasfındaki terörizmin finansmanının garantörsel ihmali suç şeklinde işlenebilmesinin mümkün olabileceğini ifade etmek isabetli değildir.

ee. Hareketin Önemine Göre Değerlendirme

Hareketin önemine göre suçlar, serbest veya bağlı hareketli suçlar olarak kategorize edilmektedir. Hareket şeklinin suç tanımında belirtilmiş olması halinde bağlı hareketli suçtan, belirtilmediği durumlarda ise serbest hareketli suçtan bahsedilmektedir¹³⁵⁰.

İnceleme konusu suç, hareketin önemine göre, bağlı hareketli bir suçtur¹³⁵¹. Nitekim suç tanımında fon sağlamak veya toplamak fiillerinin suç teşkil edeceği açık bir

¹³⁴⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 325; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 271. Ayrıca, "...icrai hareketle işlenebilen diğer neticeli suçların ihmali hareketle işlenebilmesi için ceza kanununun genel hükümler kısmında konuya ilişkin bir düzenlemenin varlığı yeterli değildir. Çünkü böyle bir genel hükmün, kanunilik ilkesinin tüm gereklerine cevap vermesi mümkün olamaz. Özellikle bu şekilde genel bir hükmün hangi ihmali davranışların suç teşkil edeceği hususunda belirsizlik oluşturacağı muhakkaktır. Bu itibarla TCK'nın gerçek olmayan ihmali suçlar konusundaki tutumunu isabetli bulmaktayız. Mevcut düzenlemeye göre, kanunda ihmali hareketle işlenebileceği açıkça belirtilmeyen neticeli suçların, ihmali hareketle işlenmesi mümkün değildir." Yönünde bir değerlendirme için bkz.: Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 399. Aksi yönde bkz.: Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 351.

¹³⁵⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 333; Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 121, 122; Özgeç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 184, 185; Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 225; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 287; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 234; İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 287; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 149; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 335; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 267.

¹³⁵¹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 54; Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 294; Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 93; Akyazan, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 246.

şekilde yazılmıştır. Başka bir anlatımla, terörizmin finansmanı suçu ancak fon sağlamak veya toplamak şeklinde tebarüz eden hareketlerle işlenebilecektir. TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasında düzenlenen örgüte üye olmamakla birlikte yardım suçunda ise yardım etmenin herhangi bir şekli belirtilmemiştir. Bu nedenle, terörizmin finansmanının aksine, örgüte yardım suçunun serbest hareketli bir suç olduğu söylenebilecektir.

Doktrindeki aksi yönde bir görüşe göre, terörizmin finansmanı suçu serbest hareketli bir suçtur. Buna göre, fon sağlamak veya toplamak hareketlerinin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin suç tanımında herhangi bir sınırlamaya yer verilmemiştir¹³⁵². Bu görüşe katılmamaktayız.

ff. Hareketin İcrasının Süreklilik Arz Edip Etmemesine Göre Değerlendirme

Hareketin icrasının süreklilik arz edip etmemesine göre suçlar, ani ve mütemadi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ani suç (*zustandsdelikte*), tipikliğin gerçekleşmesiyle tamamlanan ve aynı zamanda biten suçlardır. Ani suç mevzu bahis ise suç, hareketin yapılmasıyla (*sırf hareket suçu*) veya neticesinin gerçekleşmesiyle (*neticeli suç*) tamamlanmış ve aynı anda bitmiş olur. Neticenin ne zaman meydana geldiğinin bu bakımdan bir önemi bulunmamaktadır. Mütemadi suç (*dauerdelikte*) ise, tipiklikteki hareketin gerçekleştirilmesiyle tamamlanan ve icrası devam eden suçlardır¹³⁵³. Anlaşılacağı üzere, mütemadi suçlarda hareketin yapılmasıyla suç tamamlanmakta ancak bitmemektedir. Örneğin TCK'nın 109 uncu maddesinde düzenlenen, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, mütemadi bir suçtur. Mütemadi suçta, failin devam etmekte olan fiiline son vermeye muktedir olması gerekmektedir¹³⁵⁴.

¹³⁵² **Ali Kemal Yıldız**, “Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu”, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm*, Ankara: Türkiye Klinikleri, 2020, s. 65.

¹³⁵³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 334, 335; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.56.

¹³⁵⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 334, 335; **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 123, 124; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 189, 190; **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 229; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 288, 289; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 247, 248; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 341; **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 266.

İnceleme konusu suç, hareketin icrasının süreklilik arz edip etmemesine göre ani suç görünümündedir¹³⁵⁵. TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında yer alan fon sağlama veya toplama fiilinin gerçekleştiği anda suç tamamlanmış ve bitmiştir. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılmış olması şart olmadığı için, amaç suçların hazırlık hareketlerinin tamamlanıp da icra hareketlerinin başlayıp başlamadığı, fiilin icra edilip edilmediği, ilgili suç bakımından neticenin doğru olup olmadığı, terörizmin finansmanı suçu bakımından herhangi bir önem taşımamaktadır.

Fon toplamak seçimlik hareketi bakımından suçun mütemadi olduğu akla gelebilecektir. Bu nedenle söz konusu fiil bakımından özel bir değerlendirme yapmak doğru olacaktır. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütlerine fon toplayan fail, örneğin bir miktar parayı banka havalesi yoluyla veya kripto para transferiyle almaktadır. Böylece fon toplama hareketi gerçekleştirilmiş olmakta, fonun bir belli bir süre failin uhdesinde kalması lüzumlu görülmemektedir. Nitekim suç tanımında failin fonu topladıktan sonra uhdesinde tutması şart koşulmamıştır. Önemli olan fonun, failin hakimiyet alanına girmesidir¹³⁵⁶. Yahut da failin adeta bir meslek gibi sürekli bir şekilde fon toplama hareketini yapması gerekmekte, tek bir defa dahi bu hareketi yapmasıyla suç tamamlanmakta ve bitmektedir. Böyle bir durumda zincirleme suçtan bahsedilebilecektir.

Daha önce terörizmin finansmanı suçunun sırf hareket suçu olduğundan bahsedilmişti. Örneğin yine sırf hareket suçu olan kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu, failin mağduru hukuka aykırı şekilde alıkoymaya yönelik ilk davranışıyla tamamlanmakta, failin sonraki hareketleriyle de suçun icrası devam etmektedir. Başka bir anlatımla, failin iradesi ile suç oluşturan fiilin temadisi mevcuttur. Ancak her sırf hareket suçunda bu örnekte olduğu gibi icra hareketinin bir süre daha devam etmesi

¹³⁵⁵ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 55; **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 250.

¹³⁵⁶ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 55; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 299. Fon toplama hareketinin mütemadi suç görünümünde olabileceği yönünde bir görüş için bkz.: **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 251.

gerekmemektedir¹³⁵⁷. Fon toplamak hareketinin icrasının bir süre devam etmesi lüzumlu değildir.

Bir suçun mütemadi suç veya ani suç şeklinde olmasının bazı hukuki sonuçları bulunmaktadır¹³⁵⁸. Her şeyden önce, ani suçlarda fiilin işlendiği anda yürürlükte bulunan, mütemadi suçlarda ise temadinin sona erdiği anda yürürlükte bulunan ceza normu uygulanacaktır. Öte yandan TCK'nın 66 ncı maddesinin altıncı fıkrası uyarınca mütemadi suçlarda zamanaşımı temadinin bitmesinden itibaren, ani suçlarda ise zamanaşımı hareketin yapıldığı veya neticenin gerçekleştiği andan itibaren işlemeye başlayacaktır. Ani suçlarda icra hareketlerinin tamamlanmasından sonra iştirakin mümkün olmamasına rağmen, mütemadi suçlarda temadi devam ettiği sürece azmettirme hariç iştirakin bütün şekilleri mümkündür. Bir diğer önemli ayırım, icra hareketleri devam ettiği sürece ani suçun failine karşı meşru müdafaa da bulunmak hukukten mümkünken, mütemadi suçlarda suç tamam olsa dahi temadinin devamı boyunca meşru müdafaa gerçekleştirilebilecektir. Son olarak CMK'nın 12 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, mütemadi suçlarda temadinin bittiği yer mahkemesi yetkili olacaktır¹³⁵⁹.

Ani suçlar ile mütemadi suçlar arasındaki bu hukuki farklar gözetilerek terörizmin finansmanı suçu açısından değerlendirme yapılmalıdır. Fon sağlama veya toplama hareketinin gerçekleştiği anda yürürlükte bulunan ceza normu somut olaya uygulanacaktır. Terörizmin finansmanı suçunda zamanaşımı fon sağlama veya toplama hareketinin yapıldığı anda işlemeye başlayacaktır. Fon sağlama veya toplama hareketleri bakımından suça iştirak icra hareketleri tamamlanıncaya kadar mümkündür. Son olarak fonun sağlandığı veya toplandığı yer mahkemesi yetkili olacaktır. Terörizmin finansmanı suçu, mütemadi suç niteliği taşımadığından temadinin kesildiği yer mahkemesinin yetkili olduğuna dair CMK'nın 12 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanamayacaktır. Özellikle fon toplama hareketi bakımından yetkili mahkemenin tespitinde bu hususun göz önünde bulundurulması doğru olacaktır.

¹³⁵⁷ **Musa Kaya**, “Kesintisiz (Mütemadi) Suç”, *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2023, s. 31.

¹³⁵⁸ **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 170.

¹³⁵⁹ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 336, 337; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 247, 249.

b. Netice

Bilindiği üzere klasik suç teorisine göre fiil, “*hareket, netice ve nedensellik bağından*” oluşmaktadır¹³⁶⁰. Anılan teorinin bu yaklaşımı, her suçun mutlaka bir neticesinin olmasını gerektirmektedir. Bu da neticesi harekete bitişik suç ve neticesi hareketten ayrı suç tanımlamasını yapmayı gerektirmektedir. Halbuki günümüz ceza hukukunun ve TCK’ya hâkim olan suç teorisinin bu yaklaşımı terkettiği belirtilmekte, önemli olanın suçun kanuni tanımında unsur olarak yer alan netice olduğu ifade edilmektedir. Günümüz ceza hukukunda tipikliğin maddi unsurları arasında gösterilen netice, hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliktir¹³⁶¹. Bu yaklaşım suçun kanuni tanımında neticenin yer alıp almamasına göre suçları “*sırf hareket suçları*” ve “*neticeli suçlar*” olmak üzere ikiye ayırmayı gerekli kılmıştır¹³⁶².

Suç tanımında belirtilen icrai veya ihmali hareketin fail tarafından gerçekleştirilmesiyle tamamlanan suçlara “*sırf hareket suçları*” denir¹³⁶³. Bir başka anlatımla, sadece hareketin yapılmış olması ile suç tipi ihlal edilmiş ve suç tamamlanmıştır. Bu tip suçlara “*neticesiz suç*”¹³⁶⁴ veya “*şekli suç*”¹³⁶⁵ da denilmektedir. Buna örnek olarak hırsızlık (TCK m. 141), yalan tanıklık (TCK m. 262), iftira (TCK m. 267), askeri yasak bölgelere girme (TCK m. 332) gösterilebilir¹³⁶⁶.

¹³⁶⁰ İçel, “*Tipe Uygun Eylem*”in suçun bir unsuru olduğunu, eylemin ise “*hareket, sonuç ve nedensellik bağlantısı*” alt unsurlarından oluştuğunu belirtmektedir. Bkz.: İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 268.

¹³⁶¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 337; Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 127; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191; Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 225; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 307; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 238; Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 176.

¹³⁶² Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 127; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 308. Neticeye göre suçların tasnifinde “*kalkışma suçları*”na da yer verilmektedir. Bkz.: Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 338; Elvan Keçelioğlu, “Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu Mudur?”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXV, S: 2, Y: 2021, s. 440.

¹³⁶³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 339; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 395; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 57.

¹³⁶⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 339; Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 128; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191.

¹³⁶⁵ Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 231; Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191.

¹³⁶⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 339.

Hareketin gerçekleştirilmesinden ayrı olarak suç tanımında belirtilen neticenin¹³⁶⁷ meydana gelmesi durumunda tamamlanan suçlara “*neticeli suçlar*” denilmektedir¹³⁶⁸. Bu tip suçlar “*maddi suçlar*” olarak da isimlendirilmektedir¹³⁶⁹. Bir suçun zarar suçu olarak nitelendirilmesinin, bu suçun mutlaka neticeli bir suç olduğu anlamına gelip gelmediği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, örneğin, hırsızlık suçunda tipik hareketin yapılmasıyla suç tamamlanmakta, mağdurun bir mal üzerindeki tasarruf yetkisi ortadan kaldırıldığı için zarar doğmakta ve fakat suç tanımında, suça konu mal üzerinde herhangi bir zararın gerçekleştirilmesine netice olarak yer verilmediğinden, sırf hareket suçundan bahsedilmektedir¹³⁷⁰. Diğer bir görüşe göre ise, zarar suçları, neticeli suç niteliğindedir¹³⁷¹.

Terörizmin finansmanı suçunu, netice unsuru bakımından değerlendirecek ve sınıflandıracak olursak “*sırf hareket suçu*” olduğu sonucuna varmaktayız¹³⁷². Nitekim, bu suç, fon sağlama veya toplama hareketlerinin fail tarafından gerçekleştirilmesiyle suç tipi ihlal edilmekte ve tamamlanmaktadır. TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki suç tanımında, failin hareketi ile ayrı bir neticenin gerçekleşmesi yönünde

¹³⁶⁷ “*Alman hukukunda, suç teşkil eden haksızlığın, fiilin ifade ettiği haksızlık ve neticenin ifade ettiği haksızlıktan oluştuğu, dolayısıyla neticenin, haksızlığın ayrı ve fiille aynı derecede bağımsız kurucu unsur olduğu kabul edilmektedir. Ancak neticenin suçun yapısındaki hangi unsur ile ilişkili olduğu ve dolayısıyla ne şekilde anlamlandırılacağı hususunda görüş farklılığının bulunduğu görülmektedir. Bir görüşe göre, netice, ilgili suç tipiyle korunan hukuki değer ihlalini ifade eder ve neticenin ifade ettiği haksızlık da zarar ve tehlike şeklinde tezahür eder. Bu ayrımın zarar, ilgili suç tipiyle korumaya alınan hukuki değer gerçekte anlamda zarara uğratılmasını; tehlike ise ilgili suç tipiyle korunan hukuki değer ihlal tehlikesine maruz bırakılmasını ifade eder. (Maurach/Zipf) Neticeyi suçun konusuyla bağlantılı olarak ele alan diğer görüş ise, neticenin hareketten zaman ve mekan olarak ayrı ve suçun konusu üzerinde zarar veya tehlike olarak ortaya çıkan olgu olduğunu, dolayısıyla neticenin hukuki değer ihlalinden farklı ele alınması gereken bir konu olduğunu ve kamuni tarifinde neticeye unsur olarak yer vermeyen suçlarda da hukuki değer ihlalinin söz konusu olması nedeniyle, hukuki değer ihlalinin netice olarak kabulünün yerinde olmadığını savunmaktadır. (Jescheck/Weigend)*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Koca, Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 128.

¹³⁶⁸ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 339; **Koca, Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 128; **Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 191.

¹³⁶⁹ **Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 231; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 339; **Zafer, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 239; **İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 289; **Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 264.

¹³⁷⁰ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 339; **Koca, Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 129.

¹³⁷¹ **Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 221; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 385; **Dülger, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 310.

¹³⁷² **Balcı, Çakır ve Başoğlu, Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı**, s. 65; **Gödekli, Terörizmin Finansmanı Suçu**, s. 297; **Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”**, s. 248; **Yıldırım, Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma**, s. 93; **Mete Hasan Başpınar, “Terörizmin Finansmanı Suçu”**, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, 2023, s. 139.

herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bilakis, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “birinci fıkra hükmüne göre ceza verilebilmesi için fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, bir terör örgütüne sağlanan veya toplanan fonun herhangi bir terör eyleminin hazırlığında kullanılmış veya terör eyleminin gerçekleştirilmiş olmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak, sağlanan fonun, teröristin veya terör örgütlerinin hakimiyet alanına dahil olması gerekir. Toplanan fonun ise failin kendi hakimiyet alanına dahil olması gerekir.

Bir suçun, sırf hareket suçu olarak nitelendirilmesinin bazı hukuki sonuçları vardır. Sırf hareket suçlarında, hareketten ayrı bir netice aranmadığı için hareket yapıldığı anda suç tamamlanmakta ve zamanaşımı işlemeye başlamaktadır. Hareketin yapıldığı yer, suçun işlendiği yer olarak kabul edilir. Bu neviden suçlara teşebbüs, icra hareketlerinin kısımlara bölünmesi mümkünse söz konusu olabilecektir¹³⁷³.

c. Nedensellik Bağı

Olayların, neden ve sonucu birbirine bağlayan bir ilişkiden meydana geldiği ifade edilmektedir. Bu ilişkiye nedensellik bağı denilmekte ve nedensiz bir sonucun olmayacağı kabul görmektedir¹³⁷⁴. Bu bağlılık ilişkisi, suç teorisinde, hareket ile netice arasında bulunmaktadır. Failin dış dünyaya yansıyan hareketi ile ortaya çıkan netice arasında böyle bir illiyetin bulunması şarttır. Diğer bir anlatımla, neticenin hareketi yapan faile yüklenebilmesi için nedensellik bağının bulunması gerekmektedir¹³⁷⁵. Aksi halde tipikliğin maddi unsurlarından biri olan nedensellik bağının eksikliğinden bahsedilecektir.

Daha önce klasik suç teorisinin, fiili, “hareket, netice ve nedensellik bağından” müteşekkil bir bileşen olarak değerlendirdiğini ve bu nedenle her suçta mutlaka bir neticenin bulunması gerektiğini savunduğunu aktarmıştık. Böyle bir yaklaşımın tabii sonucu olarak suçlar, neticesi harekete bitişik suç ve neticesi hareketten ayrı suç olarak tasnif edilmiştir. Halbuki modern suç teorisi ile bu yaklaşım terkedilmiş, neticenin fiilden

¹³⁷³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 339; Keçelioğlu, “Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu Mudur?”, s. 459.

¹³⁷⁴ Nur Karahan Tarım, “Ceza Hukukunda Nedensellik Bağı (İngiliz ve Amerikan Hukuku İle Mukayeseli)”, *Doktora Tezi*, Trabzon Üniversitesi, 2022, s. 3.

¹³⁷⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 340; Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 130; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191, 192.

ayrı bir maddi unsur olduğu ve her suç bakımından neticenin gerekmediği savunulmuştur. Bu nedenle, suç tipinde sadece hareketin varlığının yeterli kabul edildiği sırf hareket suçlarında, nedensellik bağı aranmamaktadır¹³⁷⁶. Ayrıca soyut tehlike suçlarında da, hareketin yapılmasıyla suç oluşmakta, ayrıca bir neticenin doğması aranmamaktadır. Bu nedenle soyut tehlike suçlarının da sırf hareket suçu vasfında olduğu belirtilmektedir¹³⁷⁷. Dolayısıyla soyut tehlike suçları bakımından da nedensellik bağının aranmasına gerek yoktur.

Belirtmeliyiz ki, TCK'da nedensellik bağına ilişkin genel bir düzenlemeye yer verilmemiş, özel hükümlerde ilgili suç tipinde hareket ile netice arasındaki tabii bağa işaret eden “neden olan” (TCK m. 85, 86); “neden olmuşsa” (TCK m. 87), “sebebiyet veren” (TCK m. 173) gibi ibarelere yer verilmiştir. Bu durumun bir eksiklik olarak nitelendirilmemesi gerektiği, bilakis nedensellik bağının hareket ile netice arasında doğal olarak bulunduğu¹³⁷⁸, hatta bu sebeple nedensellik bağının, “suçun yazılı olmayan unsuru” olduğu hususları doktrinde savunulmuştur¹³⁷⁹.

Bütün bu anlatılanlar ışığında, terörizmin finansmanı suçunun sırf hareket suçu olduğu göz önüne alınarak, nedensellik bağının bir unsur olarak aranmasına gerek bulunmamaktadır¹³⁸⁰. Elbette fonun, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlarda kullanılma ihtimalini içeren soyut tehlike ile fon sağlama veya toplama hareketleri arasında doğal bir illiyetten bahsedilebilecektir¹³⁸¹. Ancak TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında suçun tamamlanması bakımından herhangi bir neticeye yer verilmediği için hareket ve netice arasında bir nedensellik bağından bahsedilemeyecektir.

Şayet ceza normunda terörizmin finansmanı suçunun oluşması için fon sağlanan veya toplanan bir terör örgütünün eylemi sonucu bazı insanların ağır yaralanması veya

¹³⁷⁶ **Karahan Tarım**, “Ceza Hukukunda Nedensellik Bağı (İngiliz ve Amerikan Hukuku İle Mukayeseli)”, s. 185; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 314.

¹³⁷⁷ **Karahan Tarım**, “Ceza Hukukunda Nedensellik Bağı (İngiliz ve Amerikan Hukuku İle Mukayeseli)”, s. 217.

¹³⁷⁸ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 340; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 130; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 191, 192.

¹³⁷⁹ **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 314.

¹³⁸⁰ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 66; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 300.

¹³⁸¹ **Karahan Tarım**, “Ceza Hukukunda Nedensellik Bağı (İngiliz ve Amerikan Hukuku İle Mukayeseli)”, s. 218.

ölmesi neticesine yer verilmiş olsaydı, fon sağlama veya toplama hareketiyle, ağır yaralanma veya ölüm neticesi arasında bir nedensellik bağının araştırılmasına ve tespitine ihtiyaç duyulacaktı. Böyle bir bağın tespit edilememesi halinde ise tipikliğin maddi unsurlarından birinin eksik olduğu sonucuna varılabilecekti.

Bütün bu hususlar bir yana, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında “fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması şartı aranmaz” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, bir teröriste veya terör örgütüne sağlanan veya toplanan fonun herhangi bir terör eyleminin hazırlığında kullanılmış ve bu nedenle terör eyleminin gerçekleştirilmiş olması gerekmemektedir. Bu hüküm de inceleme konusu suçun maddi unsurları arasında nedensellik bağının olup olmadığını araştırmaya gerek olmadığını ortaya koymaktadır. TFÖHK tasarısının TBMM İçişleri Komisyonu'ndaki görüşmelerinde, bazı milletvekilleri, fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olma şartının aranmayacağına ilişkin bu hükmün suç teorisindeki nedensellik bağına aykırılık oluşturacağını ileri sürmüştür¹³⁸². Bu yaklaşımın daha önce yaptığımız açıklamalar doğrultusunda isabetli olmadığını, bu suçun sırf hareket suçu olarak kurgulandığını ve bu sebeple nedensellik bağının araştırılmasına gerek olmadığını belirtmeliyiz. Aksi bir durum, uygulamacıları, fon sağlama veya toplama hareketi ile ceza normunda öngörülme-yen fonun terör eyleminde kullanılmış olması neticesi arasında nedensellik bağı tespitine yöneltecektir. Bu ise ceza normunun getiriliş amacına ve suç genel teorisine aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması durumunda, fon sağlayan veya toplayan fail bakımından ilgili suça iştirake ilişkin bir değerlendirme yapılarak daha ağır bir cezayı gerektiren bir hale rastlanırsa terörizmin finansmanı suçundan ceza verilmeyecektir.

¹³⁸² Örneğin İstanbul Milletvekili Sırrı Süreyya Önder, kanun tasarısına karşı yazdığı muhalefet şerhinde, “Görüşülmekte olan 1/489 numaralı kanun tasarısının 4. Maddesinin 2. Fıkrasındaki ‘şartı aranmaz’ ibaresi kaldırılarak, onun yerine ‘şartı aranır’ ibaresi eklenmelidir. Bu yapılmadığı zaman hukukun evrensel ilkelerinden olan ‘illiyet bağı’ ilkesi çiğnenmiş olacaktır...” değerlendirmelerini yapmıştır. Bkz.: **TBMM**, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporu (1/489), s. 14, 27.

d. Fail

aa. Genel Olarak

Fail lügatte, “yapan, işleyen kimse” olarak geçmektedir¹³⁸³. Tipikliğin maddi unsurlarından olan fiilden bahsederken belli bir amaca yönelik iradi hareket edebilme yeteneğinin insana mahsus olduğu, dolayısıyla suç teşkil eden fiilleri ancak insanın işleyebileceğinden bahsetmiştik. Doğruyu yanlıştan, haklıyı haksızdan ayırt etme kudretine sahip, yani kusur yeteneği bulunan bir insan suç faili olabilir. Hukukumuzda tüzel kişilerin suç faili olamayacakları ifade edilmektedir¹³⁸⁴. Nitekim TCK’nın “ceza sorumluluğunun şahsiliği” başlıklı 20 nci maddesinin ikinci fıkrasında, “Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.” Denilmiş, “faillik” başlıklı 37 nci maddesinin birinci fıkrasında ise “Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.” hükmüne yer verilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişinin de fail olarak cezai sorumluluğunun bulunduğu kabul edilmiştir.

eTCK’da suçun failini belirtmek üzere “her kim” (e TCK m. 174) veya “kimse” (eTCK m. 125) ibarelerine yer verilmişken TCK’da daha çok “kişi” (TCK m. 81, 86, 89, 282) ibaresine yer verilmiştir¹³⁸⁵. Terörizmin finansmanı suçunun düzenlendiği TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında da “kişi” ibaresine yer verilmiştir. Yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda suç tanımında yer alan “kişi” ibaresinin, “gerçek kişi” yani insan olarak anlaşılması gerekir¹³⁸⁶. Nitekim, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun “Kişiler Hukuku” isimli Birinci Kitabının “Gerçek Kişiler” başlıklı Birinci Kısımının “Hak ehliyeti” başlıklı 8 inci maddesinde, “Her insanın hak ehliyeti vardır. Buna göre bütün insanlar, hukuk düzeninin sınırları içinde, haklara ve borçlara ehil olmada eşittirler.” hükmüne yer verilmiştir. Aynı kanunun 9 uncu maddesinde, “Fîil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir.”, 10

¹³⁸³ <https://www.lugatim.com/s/fail> (E.T. 16/05/2024).

¹³⁸⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366; Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 112; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 187; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349.

¹³⁸⁵ Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 187.

¹³⁸⁶ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 303.

uncu maddesinde “*Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.*” ve 13 üncü maddesinde “*Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir.*” denilmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunun TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen temel şekli, her insan tarafından işlenebilir. Daha önce terörizmin finansmanı suçu ile benzer suçların farkını anlattığımız kısımda belirttiğimiz üzere, failin terör örgütü kurucusu, yöneticisi veya üyesi olmaması gerekir. Yargıtay CGK’nın görüşü de bu yöndedir¹³⁸⁷.

bb. Görünüşte Özgü Suç

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, terörizmin finansmanı suçunun “*kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde*” cezanın yarı oranında artırılacağı düzenlenmiştir. Temel şekli herkes tarafından işlenebilen bir suçun, belli bir sıfatı taşıyan kişi tarafından işlenmesinin, cezanın artırılması veya azaltılmasını gerektirmesi durumunda “*gerçek olmayan/görünüşte özgü suç*”un varlığından bahsedilmektedir¹³⁸⁸. Terörizmin finansmanı suçu da bu mahiyettedir.

Terörizmin finansmanı suçunun temel şekli herkes tarafından işlenebilirken, daha ağır cezayı gerektiren suçun nitelikli hali, ancak “*kamu görevlisi*” sıfatını taşıyan bir kişi tarafından işlenebilecektir. TFÖHK’da kamu görevlisi tanımına yer verilmemiştir. Bu nedenle TCK’nın “*Tanımlar*” başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde yapılan tanımı esas almak gerekecektir. Söz konusu tanıma göre, kamu görevlisi “*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette süreli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*”dir.

¹³⁸⁷ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K. Aksi yönde bir görüş için bkz.: **Gödekl**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 303.

¹³⁸⁸ **Artuk, Gökcen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366; **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 113; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 189; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 368; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 212; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 65.

cc. Tüzel Kişilerin Sorumluluğu

4721 sayılı Kanun'un "tüzel kişilik" başlıklı 47 nci maddesinde ise "Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülennmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar." hükmüne yer verilmiş, devamı maddelerinde ise, tüzel kişilerin cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil oldukları, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla fiil ehliyetini kazanacakları belirtilmiştir. Aynı kanunun 50 nci maddesinde, tüzel kişinin iradesinin organları aracılığıyla açıklanacağı, organların hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokacağı ve organların kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumlu olacağı hükümlerine yer verilmiştir.

Bazı ülkelerde tüzel kişilerin cezai sorumluluğu mümkün ise de¹³⁸⁹ hukukumuzda tüzel kişilerin suç faili olamayacağı kabul edilmektedir¹³⁹⁰. Hal böyle olmakla birlikte, TCK'nın 20 nci maddesinin ikinci fıkrası ve 60 ıncı maddesi uyarınca ceza normunda ayrıca belirtilmesi halinde, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmedilebilmektedir¹³⁹¹. Bu genel düzenlemeler ışığında, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasında "suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur." denilmiştir¹³⁹². TCK'nın 60

¹³⁸⁹ Birleşik Krallık, ABD, Fransa, Belçika, Hollanda, İsviçre, Avustralya, Çin ve Japonya'da tüzel kişilerin cezai sorumluluğu bulunmaktadır. Bkz.: **Arıtürk**, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 129-133.

¹³⁹⁰ **Artuk**, **Gökçen**, **Alşahin**, **Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366; **Koca**, **Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 112; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 187; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 213; **Hafizoğulları**, **Özen**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 349; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 281; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 129; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 475; **Centel**, **Zafer**, **Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 251. Almanya, Yunanistan ve İtalya'da tüzel kişilerin suç faili olamayacakları kabul edilmektedir. Bkz.: **Arıtürk**, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 133-138.

¹³⁹¹ "Alman sisteminden etkilenerek hazırlanan Türk Ceza Kanunu'nda tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanmasına yer verilmezken (m.20) bir diğer cezai yaptırım türü olan güvenlik tedbiri uygulanabileceği (m.60) öngörülmüştür. Bunun pratik sonucu, tüzel kişiler hakkında adli para cezası uygulanamayacağı ancak faaliyet izninin iptali ve müsadere gibi güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceğidir. Türk Ceza Kanunu'nda tüzel kişiler hakkında adli para cezasını kabul edilmemiş ancak, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.43/A'da sayılan suçlardan dolayı özel hukuk tüzel kişileri hakkında idari para cezası uygulanabileceği kabul edilmiştir. Görüldüğü üzere tüzel kişilerin cezai sorumluluğu konusunda Türk hukukunda melez bir yapı söz konusudur." yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Devrim Aydın**, "Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu Tartışmaları", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Y: 5, S: 10, 2017, s. 109.

¹³⁹² TFÖHK, tüzel kişilere güvenlik tedbiri öngören özel kanunlara önemli örnekler arasında gösterilmektedir. Bkz.: **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263.

ıncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca, terörizmin finansmanı suçunun bir **tüzel kişinin yararına** işlenmesi halinde faaliyet izninin iptali yönünde güvenlik tedbirine hükmedilebilecektir. Yine TCK'nın 54 üncü maddesi uyarınca, eşya müsadere ve 55 inci maddesi uyarınca, kazanç müsadere ve güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi de mevzu bahis olabilecektir.

Dikkat edilirse TCK'nın 60 ıncı maddesinde de tüzel kişi hakkında güvenlik tedbirine hükmedilebilmesi için suçun tüzel kişinin yararına işlenmesinden bahsedilmektedir. Bu konuyu birer tüzel kişi olan şirketler üzerinden açıklamak yerinde olabilir.

TCK'nın 60 ıncı maddenin ikinci fıkrasında ve gerekçesinde, tüzel kişiler için müsadere güvenlik tedbirinin “*özel hukuk tüzel kişisi yararına işlendiği belirlenen suç*” bakımından uygulanabileceği belirtilmektedir. Yargıtay kararlarında da “*tüzel kişi yararına suç*” tabiri kullanılmaktadır¹³⁹³. Şirket yararına bir suçun işlenmesi halinde eşya ve kazanç müsadere ve güvenlik tedbirlerine başvurulabilecektir. Lafarge olayı, terörizmin finansmanı suçunun şirket yararına işlenmesinin tipik bir örneğidir. Zira Lafarge, rakip Türk çimento şirketlerini saf dışı bırakabilmek ve şirketin Suriye'deki faaliyetlerinin devamı için Deaş ile örtülü ve dolaylı bir komisyon sözleşmesi yaparak fon sağlamıştır.

TCK'nın 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre, bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan şirket organ veya temsilcilerinin iştirakiyle faaliyet izninin kötüye kullanılması suretiyle şirket yararına işlenen kasıtlı suçlardan gerçek kişi failerin mahkumiyeti halinde şirketin faaliyet izni iptal edilebilecektir. Terörizmin finansmanı suçu kasten işlenebilen bir suç olup şirket organ veya temsilcilerinin iştirakiyle faaliyet izni kötüye kullanılarak işlenmesi halinde şirketin faaliyet izni iptal edilecektir. Örneğin kuruluş veya Türkiye'de şube açma izni alan bankaların 5411 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi uyarınca BDDK'dan faaliyet izni alması şarttır. Bir

¹³⁹³ **Yargıtay 4. CD.**, 27/12/2012, 2010/31681 E.-2012/32675 K. sayılı ilamında “5237 sayılı Türk Ceza Kanununda tüzel kişilerin ceza sorumluluğunun bulunmadığı kabul edilmiş, ancak tüzel kişi yararına suç işlenmesi durumunda, 60. madde uyarınca tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunması esası benimsenmiştir. Bu düzenleme uyarınca her ne kadar sanık sıfatını alamayacak ise de, iddianame ile hakkında güvenlik tedbirine hükmedilmesi talep edilen tüzel kişinin bu sıfatla yargılamada yer almasının ve duruşma günü tebliğ edilerek şirketi temsilen savunmanın alınması da zorunlu bulunmakla birlikte, Ticaret Sicil Memurluğu yazısı ile münferiden her türlü işlem yapmaya yetkili olduğu belirtilen şirket yönetim kurulu üyesi Eyüp Yiğit'e duruşma gününün tebliğ edilmesi ve yapılan savunmanın bu konuyu da kapsamı karşısında belirtilen yasal gereklerin yerine getirildiği düşünülmüş” değerlendirmelerine yer verilmiştir. Karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 17/05/2024).

beyanname ile yapılacak izin başvurusu üzerine verilecek izin, BDDK tarafından aksi kararlaştırılmış olmadıkça, 5411 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesindeki bütün faaliyetleri kapsamaktadır¹³⁹⁴. Varsayalım ki, bir bankanın organ veya temsilcilerinin iştirakiyle BDDK'dan alınan bankacılık faaliyet izninin kötüye kullanılması suretiyle banka yararına olacak şekilde bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlanmış veya toplanmış olsun. Bu durumda gerçek kişi failin terörizmin finansmanı suçundan mahkumiyeti halinde güvenlik tedbiri olarak bankanın faaliyet izni iptal edilebilecektir¹³⁹⁵.

Öte yandan, TCK'nın 60 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasına göre, faaliyet izninin iptali ve müsadere güvenlik tedbirinin uygulanması halinde işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. Madde gerekçesinde buna dair *“örneğin çok sayıda kişi işsiz kalabilir veya iyi niyetli üçüncü kişiler bakımından telafisi güç kayıplar meydana gelebilir. İşte bu gibi hallerde mahkeme maddedeki orantılılık ilkesine dayanarak bu güvenlik tedbirlerine hükmetmeyebilecektir.”* açıklamalarına yer verilmiştir.

Ayrıca Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu **tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde** görev üstlenen bir kişi tarafından

¹³⁹⁴ Faaliyet izni kural olarak, mevduat kabulü, katılım fonu kabulü, nakdi, gayrinakdi her cins ve surette kredi verme işlemleri, nakdi ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri, çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri, saklama hizmetleri, kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri, efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı, kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve döviz dayalı, vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri, sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri, sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri, daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri, başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri, yatırım danışmanlığı işlemleri, portföy işletmeciliği ve yönetimi, Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı, Faktöring ve forfaiting işlemleri, bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık, finansal kiralama işlemleri, sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri, Kurulca belirlenecek diğer faaliyetlerinin tamamını kapsamaktadır. Mevduat bankaları katılım fonu kabulü ve finansal kiralama işlemlerini; katılım bankaları mevduat kabulü, kalkınma ve yatırım bankaları ise mevduat kabulü ile katılım fonu kabulü işlemlerini gerçekleştiremezler.

¹³⁹⁵ TCK'nın 60 ıncı maddesinin gerekçesinde şu örnek verilmektedir: *“Örneğin uyuşturucu veya uyarıcı madde ticaretinden elde edilen gelirlere meşruiyet görüntüsü kazandırmak için bir döviz bürosunun kullanılması halinde, bu döviz bürosunu işleten özel hukuk tüzel kişinin, döviz bürosu işletmek için aldığı izin iptal edilecektir. Yine, ilaç üretmek için izin alınmış olan bir laboratuvarında uyuşturucu veya uyarıcı madde üretimi yapılması durumunda da, aynı sonuç doğacaktır.”*

terörizmin finansmanı suçunun işlenmesi halinde ilgili tüzel kişiye 141.541,00 TL'den 262.482.185,00 TL'ye kadar¹³⁹⁶ idari para cezası tatbik edilebilecektir.

Terörizmin finansmanı suçunun tüzel kişinin faaliyetleri çerçevesinde işlendiğinin tespiti, tüzel kişi hakkında idari para cezası uygulanıp uygulanmaması bakımından önemlidir. Failin, terörizmin finansmanı suçunu tüzel kişi hesabına ve menfaatine işlenmesi halinde, suçun şirket faaliyetleri kapsamında işlendiğinin kabulü gerekecektir¹³⁹⁷.

Şirket faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçtan bahsedilebilmesi için, şirket mensubu gerçek kişilerin, şirket organları ve teşkilatı içerisinde, şirket yapılanması vasıtasıyla suç işlemleri elzemdir. Bu özel durum nedeniyle genellikle tek kişinin işlediği bir suçtan değil, şirketin karmaşık ve katmanlı bürokratik örgütlenmesi içerisindeki birçok gerçek kişinin katılımıyla işlenen suçlardan bahsedilmektedir. Elbette önemli olan, suç teşkil eden fiilin şirket hesabına ve menfaatine işlenmiş olmasıdır. Bu kriterden hareketle, *“şirketi ilgilendiren, tüzel kişiliğin kuruluşuyla, yapısıyla, sermayesiyle ve ortaklarıyla ilgili işlemlere ve ilişkilere yönelik olan suçların”* şirket faaliyeti kapsamında işlendiği ifade edilmektedir¹³⁹⁸. Şirket suçluluğu olarak ifade edilen bu hâl, iki farklı bağlamda vuku bulabilecektir. Birinci bağlam, şirket yapılanmasının sağladığı imkân ve kaynaklar vasıtasıyla şirket mensubu gerçek kişilerin üçüncü kişilere yönelik olarak suç işlemedir. Özel kanunlarda tanımlanan suçların yanısıra TCK'da düzenlenen herhangi bir suçun bir şirket vasıtasıyla işlenmesi bu bağlamda ele alınabilir. İkinci bağlam ise, şirket organizasyonu içerisinde şirketin kuruluşu ile ilgili veya şirketin unsur ve organları arasında belli suçların işlenmesidir. TTK'nın 562 nci maddesindeki suçlar bu bağlamda ele alınmaktadır¹³⁹⁹. Görüldüğü üzere, terörizmin finansmanı suçu birinci bağlamda ele alınabilecek mahiyettedir.

¹³⁹⁶ 2024 yılı yeniden değerlendirme oranına göre.

¹³⁹⁷ **Yargıtay 10. CD.**, 23/02/2009, 2007/11212 E.-2009/2458 K.; **Yargıtay 11. CD.**, 06/12/2006, 2006/678 E.-2006/9932 K.

¹³⁹⁸ **Arıtürk**, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 263, 264.

¹³⁹⁹ **Arıtürk**, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 264.

e. Mağdur

Mağdur, lügatte “*gadre uğramış, haksızlık ve zulüm görmüş, hakkını alamamış*” şeklinde tarif edilmektedir¹⁴⁰⁰. Etimolojik olarak Arapça “*hainlik, vefasızlık, zulüm, merhametsizlik, haksızlık*” anlamındaki “*gadr*” kelimesinden türemiştir¹⁴⁰¹. Mukayeseli hukukta, mağdur kavramı İngilizce “*victim*” kelimesi ile karşılanmaktadır. Bu kelime Oxford Sözlükte “*bir başkası tarafından öldürülen veya işkenceye maruz bırakılan kişi; zalim veya baskıcı muamele nedeniyle bedeni veya mülkü ciddi şekilde zarar gören kişi*” olarak tanımlanmaktadır¹⁴⁰².

Ceza hukukunda mağdur, kanunda tanımlanan suç ile korunan hukuki değer sahibi kişi veya kişilerdir¹⁴⁰³. Başka bir tanımda mağdur, “*tecavüzün zarar verdiği değer sahibidir*” şeklinde ifade edilmiştir¹⁴⁰⁴. Ancak, suçun zarar verdiği veya tehlikeye attığı herkes suçun mağduru olmayabilir. Bu itibarla suçun mağdurundan, suç teşkil eden hareketten zarar gören her insanı değil, hareket ile hakları ihlal olunan ve ceza hukukunun korumasına konu insan anlaşılmalıdır¹⁴⁰⁵.

Bazı yazarlar mağduru, suçun “*pasif süjesi*” olarak ifade eder¹⁴⁰⁶. Belirtmeliyiz ki, bir kişi suçun hem mağduru hem de faili olamaz¹⁴⁰⁷. Başka bir anlatımla fail ile mağdur sıfatları birleşemez.

Her suçta bir mağdurun bulunduğu kabul edilir¹⁴⁰⁸. Mağdur, tipikliğin maddi unsurları arasında yer almaktadır. Sadece gerçek kişilerin suçun mağduru olduğu, tüzel

¹⁴⁰⁰ <https://lugatim.com/s/mağdur> (E.T. 17/05/2024).

¹⁴⁰¹ Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, s. 274, 561.

¹⁴⁰² Oxford English Dictionary, s.v. “*victim* (n), sense 2.a,” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/6578257336>. (E.T. 17/05/2024).

¹⁴⁰³ Olgun Değirmenci, “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 77, 2008, s. 37; Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 211; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 192.

¹⁴⁰⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379.

¹⁴⁰⁵ Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *Ankara Üniversitesi hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 61, S: 2, 2012, s. 662.

¹⁴⁰⁶ Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 190.

¹⁴⁰⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 382; Koca, Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 116.

¹⁴⁰⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379; Koca, Üzülmmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 114; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 223; Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 211; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 378.

kişilerin ancak suçtan zarar gören olabileceği belirtilmektedir¹⁴⁰⁹. Tüzel kişiler, devletler¹⁴¹⁰, uluslararası organizasyon ve kurumlar ancak suçtan zarar gören olabilirler¹⁴¹¹. Mağdur, işlenen suç ona karşı bir haksızlık içerdiğinden kural olarak zarar gören konumundadır. Ancak bir suçun işlenmesi neticesinde suçun mağduru dışında o suçtan zarar gören başka gerçek veya tüzel kişiler olabilir. İşte mağdur dışında kalan bu kişilere “suçtan zarar gören” denilmektedir¹⁴¹².

Bazı suçlar vardır ki toplumu oluşturan herkes mağdurdur¹⁴¹³. Buna “geniş anlamda mağdur” denilmektedir. Yine mağduru belirli bir kişi olmayan suçlarda, toplumu oluşturan herkesin mağdur olacağı kabul edilir. Bu tip suçların işlenmesiyle toplumu oluşturan herkes mağdur edilmiş olmaktadır¹⁴¹⁴.

Bu açıklamalar ışığında, toplumu oluşturan herkesin terörizmin finansmanı suçunun mağduru olduğu söylenebilecektir. Zira, fonun sağlanması veya toplanması ile birlikte toplumu oluşturan herkesin barış ve esenlik içerisinde yaşama hakkı, vücut bütünlüğü, huzur ve sükunu, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilme tehlikesi doğmaktadır¹⁴¹⁵. Fonun TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılmış olan suçlarda kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek sağlanması veya toplanması, bütün bu hukuki değerlerin ihlal edilmesine arka çıkmak, finansman sağlamak, ihlalin bugün olmazsa bile bir başka gün gerçekleşmesine imkan tanımaktır. Üstelik suçun mahiyetine dikkat edilirse failin, toplumun belli fertlerinin ölmesine ve

¹⁴⁰⁹ **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 379.

¹⁴¹⁰ “Devletin suçun mağduru olup olamayacağı tartışılmıştır. Suçun özel pasif süjesinin yanında tüm suçlar için bir pasif süje daha vardır. Bu genel süje devlettir. Çünkü suç her zaman genel bir menfaati ihlal etmektedir. Bu kategoriye dahil edebileceğimiz diğer bir düşünceye göre de suç, devletin koyduğu kuralın ihlalini teşkil ettiğinden, ‘koyduğu kurallara uyulması hususundaki çıkarın sahibi olarak devlet pasif süje kabul edilir. Bazı suçların devlete karşı işlenen suçlar sayılması devletin adeta iki sıfatlı süje olması demektir.’ **Devlet tüzel kişiliğini, suçun mağduru sayan yukarıdaki görüş, devleti bir hak süjesi olarak kabul eden, eski anlayışın bir ürünüdür. Günümüz çağdaş hukuk sistemlerinde hak süjesi, ancak fertlerdir. Bütün suçlarda toplumu oluşturan herkes ve yaşama hakkına sahip herkes mağdur konumundadır.**” şeklinde bir değerlendirme için bkz.: **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381. Aynı yönde bir görüş için bkz.: **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 225.

¹⁴¹¹ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 115.

¹⁴¹² **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 380.

¹⁴¹³ **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 479.

¹⁴¹⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 382.

¹⁴¹⁵ **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 306; **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 66.

tamamının ciddi bir endişeye kapılmasına yönelik hareket eden kimseleri bilmesine rağmen ihbarda bulunmadığı bir durumun olduğu da görülecektir.

Bunun yanısıra, fon sağlanan veya toplanan terörist veya terör örgütü TFÖHK'nın 3 üncü maddesindeki amaç suçları gerçekleştirirse ayrıca o suçların mağdurlarının aynı zamanda terörizmin finansmanı suçunun mağduru olabilmeleri de mümkündür¹⁴¹⁶. Somutlaştıracak olursak;

- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi bakımından, hayat hakkı ile vücut bütünlüğü ve dokunulmazlığı ihlal edilen kişi veya kişiler,
- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi bakımından, terör suçlarının mağdurları,
- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi bakımından, örneğin kaçırılan bir uçakta bulunan kişiler, patlamanın meydana geldiği bir havalimanında bulunan ve yaralanan kişiler, bir saldırıda yaralanan veya ölen diplomatik görevliler, deniz korsanları tarafından kaçırılan ve yaralanan bir deniz adamı, nükleer maddelerin hukuksuz olarak ele geçirilmesi nedeniyle hayatı ve malı tehlikeye giren herkes,

suçun mağduru olabilecektir. İnceleme konusu suç tipinin çok katmalı bir nitelik arz etmesi her olaya göre mağduru tespitini gerekli kılmaktadır.

Terörizmin finansmanı suçundan zarar görenler ise, devlet ve ilgili uluslararası kuruluşlardır¹⁴¹⁷. Amaç suçların gerçekleşmesi halinde ise anılanların dışında ayrıca ilgili suçun mağdurlarının yakınları terörizmin finansmanı suçunun da suçtan zarar göreni olabilecektir. Somutlaştıracak olursak;

- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi bakımından, hayat hakkı ile vücut bütünlüğü ve dokunulmazlığı ihlal edilen kişi veya kişilerin

¹⁴¹⁶ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 66.

¹⁴¹⁷ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 66.

yakınları, bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlanan hükümet veya uluslararası kuruluş,

- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi bakımından, terör suçlarının mağdurlarının mirasçıları, devlet, şayet terör suçu yabancı bir devlete yönelikse yabancı devlet,
- TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi bakımından, örneğin kaçırılan ve bir uçakta bulunan kişilerin yakınları, bu uçağın maliki olan şirket, patlamanın meydana geldiği bir havalimanında ölen kişilerin mirasçıları ve havalimanı işletmesi, bir saldırıda ölen diplomatik görevlilerin mirasçıları, deniz korsanları tarafından kaçırılan bir geminin maliki şirket, bütün bunlar bakımından ilgili devlet,

suçtan zarar gören olabilecektir. İnceleme konusu suç tipinin çok katmanlı bir nitelik arz etmesi her olaya göre suçtan zarar görenin özel olarak tespitini gerekli kılmaktadır. Unutulmamalıdır ki, suçtan zarar görenin kamu davasına katılma hakkı bulunmaktadır¹⁴¹⁸. Ayrıca MASAK'a bu davalara katılma talebinde bulunma hak ve yetkisi tanınmıştır. (TFÖHK Yönetmelik m. 23)

f. Konu

aa. Genel Olarak

Tipikliğin maddi unsurları arasında gösterilen suçun konusu, doktrinde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımlardan bazılarına göre suçun konusu, “*kanuni tanımdaki hareketin yöneldiği, suçun üzerinde icra edildiği kişinin fiziki, maddi ve manevi yapısı veya şey*”¹⁴¹⁹, “*tipik hareketin üzerinde icra edildiği kişi veya şey*”¹⁴²⁰, “*üzerinde suçun husule geldiği insan veya şey*”¹⁴²¹, “*eşya veya şahsın fiziki, maddi yapısı*”¹⁴²², “*tipe uygun hareketin gerçekleştiği maddi şey*”¹⁴²³, “*fülin/hareketin üzerinde gerçekleştiği kişi,*

¹⁴¹⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 381.

¹⁴¹⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 383.

¹⁴²⁰ Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 116.

¹⁴²¹ Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 14.

¹⁴²² Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 219.

¹⁴²³ Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 211.

eşya veya hayvan”¹⁴²⁴, “suçun maddeten etkilerini üzerinde gösterdiği varlık”¹⁴²⁵, “hareket veya hareketlerin yönelik olduğu eşya veya kişinin fiziki varlığı”¹⁴²⁶dır. Suçun konusu ile suçla korunan hukuki değer birbirine karıştırılmamalıdır¹⁴²⁷. Zira suçla korunan hukuki değer aynı zamanda “suçun hukuki konusu” olarak ifade edilmektedir¹⁴²⁸. Hatırlamak gerekirse, suçla korunan hukuki değer, suçun ihlal ettiği hak veya menfaattir¹⁴²⁹. Bu ayrımı vurgulamak üzere, suçun konusu aynı zamanda “suçun maddi konusu” olarak da ifade edilmektedir¹⁴³⁰. Çeşitli hukukçular tarafından “maddi fiilin konusu” veya “suçun maddi anlamda konusu” deyimlerinin de kullanıldığı aktarılmıştır¹⁴³¹.

Bir suça vücut veren hareketin mutlaka konusu bulunmalıdır¹⁴³². Suçun konusu, hareketin yöneldiği insan veya şeydir¹⁴³³. Suçun konusunun insan olması halinde insanın hem maddi hem de manevi yönünün buna dahil olduğu kabul etmek gerekir¹⁴³⁴. Örneğin kasten yaralama suçunda (TCK m. 86) konu, vücuduna zarar verilen insan olduğu kadar ve aynı zamanda manevi varlığı hedef alınan insandır¹⁴³⁵. Suçun konusunun insan olması halinde, bazı suç tiplerinde konu ile mağdur aynı olabilmektedir. Kasten öldürme suçunda, öldürülen insan hem suçun konusu hem de mağdurdur¹⁴³⁶. Suçun konusunun insan dışında, şey olabileceğini de belirtmiştik. Şey, lügatte, “nesne, madde, cansız varlık,

¹⁴²⁴ Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 194.

¹⁴²⁵ Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 209.

¹⁴²⁶ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 481.

¹⁴²⁷ Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 211.

¹⁴²⁸ Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 70.

¹⁴²⁹ Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 12; Hafizoğulları, Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, s. 23.; Hafizoğulları, Özen, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 209; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 194.

¹⁴³⁰ “Hırsızlık suçunun maddi konusu fail tarafından suçun üzerinde işlenebileceği ‘taşınabilir mal’dir. Aynı maddenin 2. fıkrasına göre, ekonomik bir değer taşıyan her türlü enerji de taşınabilir mal sayılmaktadır. Suça konu taşınabilir eşyanın ekonomik bir değeri bulunmalıdır. Ekonomik değeri bulunan bu taşınabilir mal bir başkasına ait olmalı ve failin alması hususunda sahibinin rızası olmamalıdır.” Yargıtay CGK., 16/05/2006, 2006/137 E.-2006/42 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 18/05/2024).

¹⁴³¹ Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 12.

¹⁴³² Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 116; Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 382; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 382; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.69.

¹⁴³³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 383.

¹⁴³⁴ Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 16.

¹⁴³⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 382; Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 16.

¹⁴³⁶ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 219.

ayn, eşyâ” olarak geçmektedir¹⁴³⁷. Pek çok suçta, failin hareketi suçun konusuna karşı tahrip edici veya değiştirici bir tecavüz şeklinde görünür. Mala zarar verme buna örnek olarak gösterilebilir. Bazı suç tiplerinde ise, hareket, suçun konusunu tahrip etmemekte veya değişikliğe uğratmamakta, konunun ilişkisinde bir değişiklik meydana getirmektedir. Buna örnek olarak hırsızlık verilmekte, failin hareketi ile suçun konusu taşınır mal ile bir şahıs arasındaki ilişkide değişiklik olmaktadır¹⁴³⁸. Terörizmin finansmanı suçu da böyledir. Nitekim terörizmin finansmanı suçunun konusu fon olup failin hareketiyle fona bir zarar verilmemekte, fon ile kişiler arasındaki ilişkide değişiklik meydana getirilmektedir. Mesela, mülkiyetinde bulunan bir miktar parayı bir teröriste bağışlayan bir kişi para üzerinde kendi mülkiyetini sona erdirmekte ve teröristin malik haline gelmesini sağlamaktadır.

bb. Fon Kavramı

Çalışmamızda incelediğimiz suç tipinin konusu insan olmayıp şey kategorisinde kalan “fon”dur. TFÖDUS’nin 1 inci maddesinin birinci fıkrasında, fonun “*her ne suretle edinilmiş olursa olsun, maddi veya gayri maddi, menkul veya gayrimenkul, her türlü kıymeti ve bu kıymetler üzerinde bir mülkiyet hakkı veya çıkarı kanıtlayan, elektronik veya dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları ve bu çerçevede banka kredilerini, seyahat çeklerini, para havalelerini, hisse senetlerini, teminatları, tahvilleri, kredi mektuplarını, işbu tadat sınırlayıcı olmaksızın*” kapsayacağı belirtilmektedir. TFÖDUS’de yer alan bu tanım TFÖHK’nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde kısaltılarak, fonun “*para veya değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak ile bunları temsil eden her türlü belgeyi*” ifade edeceği belirtilmiştir. TFÖDUS’de yer almamasına rağmen, TFÖHK’daki bu tanımda “*para veya değeri para ile temsil edilebilen*” ibaresi kullanılmıştır. TMK’nın mülga 8 inci maddesinde de aynı ibareye yer verildiği görölmektedir. TFÖHK Yön.’ün 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde ise bu kez TFÖDUS’taki tanım korunarak fonun “*her ne surette elde edilmiş olursa olsun para veya değeri para ile temsil edilebilen banka kredisi, banka ve seyahat çeki, havale, menkul kıymet, hisse senedi, teminat, tahvil, bono, poliçe, kredi mektubu ve benzeri*

¹⁴³⁷ <https://lugatim.com/s/SEY> (E.T. 18/05/2024).

¹⁴³⁸ Erem, “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”, s. 17.

kıymetler ile taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi, her türlü mal, hak, alacak ve bunlar üzerinde bir mülkiyet hakkını veya menfaati tevsik ve temsil eden elektronik veya dijital ortamdakiler de dahil olmak üzere her türlü belgeyi” ifade edeceği hüküm altına alınmıştır.

Belirtmeliyiz ki, kanun ile yönetmelik arasındaki bu farklılık yerinde değildir. Nitekim TFÖHK’da terörizmin finansmanı suç tanımı ve malvarlığı değerlerinin dondurulması konuları TFÖDUS’ye sadık kalarak tasarlanmışken, suçun konusunu teşkil eden fonun tanımlanmasında, kanun düzeyinde TFÖDUS’dan ayrılmak ve daha sonra uygulama yönetmeliği yapılırken tekrar TFÖDUS’nin tanımını benimsemek, suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırıdır. Hatırlanacak olursa, terörist ve terör örgütü tanımlamalarına yer verilmemesine rağmen, TFÖHK Yön.’de bu tanımlara yer verilmişti. Öyle anlaşılıyor ki, kanun yapım sürecinde bazı kavramların tanımlanması ya istenilen gibi yapılamamış ya da teknik bir hata yapıldığı daha sonra farkedilmiş ve uygulama yönetmeliğinde buna bir çare bulunmak istenmiştir. Halbuki, idarenin düzenleyici işlemleriyle suç tanımlarının ve kapsamalarının genişlemesine yol açabilecek kuralların konulamayacağı temel bir ilkedir.

Kanaatimizce fon tanımı bakımından, TFÖDUS ile TFÖHK arasındaki uyumsuzluk ya da TFÖHK ile uygulama yönetmeliği arasındaki uyumsuzluk giderilmelidir.

aaa. Genel Bir Fon Tanımı Yapılabilir mi?

Hukuk normları arasındaki bu farklılık bir kenara, hukukumuzda terörizmin finansmanı suçunun konusu olan fonun ne olduğunun netleştirilmesi bakımından her üç düzenlemenin bir arada yorumlanması doğru bir yöntem olacaktır. Evvela TFÖHK’nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde “*para*” veya “*değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak*” ile “*bunları temsil eden her türlü belge*”nin fon kapsamında kalacağı hükme bağlanmıştır. Burada TFÖDUS’nin 1 inci maddesinin birinci fıkrasının özetlendiği görülmektedir. Zira TFÖDUS’nin anılan maddesinde bir “*tadat*” yapıldığı ve bu tadatın “*sınırlayıcı olmadığı*” (*including, but not limited to*) açık bir şekilde gösterilmiştir. Bu itibarla TFÖDUS’de “*banka kredileri, seyahat çekleri, para havaleleri, hisse senetleri, teminatları, tahviller, kredi mektupları*” sınırlı sayı (*numerus clausus*) prensibince sayılmış değildir. Buradan

hareketle, TFÖHK’da sayılmamakla birlikte TFÖHK Yön.’ün 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde sayılan “banka kredisi, banka ve seyahat çeki, havale, menkul kıymet, hisse senedi, teminat, tahvil, bono, poliçe, kredi mektubu”nun da örnek olarak sayıldığı, sınırlı sayı prensibinin bulunmadığı değerlendirilmesi rahatlıkla yapılacaktır.

TFÖDUS, TFÖHK ve uygulama yönetmeliğindeki düzenlemeler ve fon kavramından hareketle, örnek olarak sayılanlar dışında, fonun ne olduğuna dair genel bir yaklaşımın ortaya konulması gerekmektedir.

Fon, lügatte, “belirli bir iş için gerektiğince harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak, bir kuruluşun mali kaynaklarının tümünün göstergesi”¹⁴³⁹, “belirli bir işi yürütmek için gerektiğinde harcanmak üzere elde bulundurulan para”¹⁴⁴⁰ anlamlarına gelmektedir. TFÖDUS’nin İngilizce metninde geçen “fund” kelimesi Oxford Sözlükte, “özellikle belirli bir amaç için biriktirilen veya kullanıma sunulan bir miktar para”¹⁴⁴¹, “bir kişinin, kuruluşun vb. elindeki para; mali kaynaklar”¹⁴⁴² olarak tanımlanmaktadır. Tam da bu noktada, fon kavramının bu anlamları ile finansman kavramının bir arada ele alınması yol gösterici olabilir. Hatırlanacak olursa “finansman” “bir girişimin gerçekleşmesi, bir kuruluşun gelişip işleyebilmesi için gerekli mâlî imkanları sağlama” olarak tarif edilmektedir¹⁴⁴³. Oxford Sözlük’te “financing” kelimesi “bir iş, giriş vb. için sermaye veya fon sağlama ya da elde etme eylemi veya süreci” olarak geçmektedir¹⁴⁴⁴. Bu itibarla finansman, fonun sağlanması, toplanması veya işlenmesi olarak düşünülebilecektir. Yani fon, kavramsal ve mantıksal olarak finansmanın konusu mahiyetindedir. Burada “finans” kavramının “kişi veya kurum ve kuruluşların yararlanabileceği para, fon ya da sermaye” anlamına geldiğini hatırlatmak isteriz. Bu anlamda “finans” ile “fon” oldukça yakındır. Dikkat edilirse, finansman, finansın temin edilmesi ya da sağlanmasıdır¹⁴⁴⁵. Bu sebeple terörizmin finansından (finance) değil,

¹⁴³⁹ <https://sozluk.gov.tr> (E.T. 18/05/2024).

¹⁴⁴⁰ <https://lugatim.com/s/fon> (E.T. 18/05/2024).

¹⁴⁴¹ Oxford English Dictionary, s.v. “fund (n.1), sense I.2.a,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/5980621595>. (E.T. 18/05/2024).

¹⁴⁴² Oxford English Dictionary, s.v. “funds' in fund (n.1), sense I.2.b,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1013712897>. (E.T. 18/05/2024).

¹⁴⁴³ <http://lugatim.com/s/finansman> (E.T. 13/12/2022).

¹⁴⁴⁴ Oxford English Dictionary, s.v. “financing (n.), sense 2,” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/5284920028>. (E.T. 13/05/2024).

¹⁴⁴⁵ Aydın, Arslan, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları, s. 89.

finansmanından (*financing*) bahsedilmektedir. Gelişip işleyerek hayatiyetini devam ettirebilmesi ve nihayet amaçlarına ulaşabilmesi için sağlanan veya toplanan fona terörizmin finansmanı denilmektedir.

Bu kavramsal açıklamalardan sonra, ceza hukuku nazarında fonun unsurlarını incelemek yerinde olacaktır. Bir şeyin fon olabilmesi için ya “*para*” ya da “*değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak*” statüsünde bulunması şarttır. Bu şart gerçekleşmemişse o şeyin fon olmadığı söylenecektir. Para ve değeri para ile temsil edilebilen mal, hak ve alacağı “*tevsik ve temsil eden her türlü belge*” de fon kapsamındadır. Örneğin, pasifikteki bir gemide bulunan bir miktar gübrenin bomba yapılmak üzere terör örgütü üyesine teslim edilmemesine rağmen, taşınır mal statüsündeki gübrenin örgüt üyesince limandan alınabilmesi için gübreyi temsil eden konişmentonun teslim edilmesi halinde, fon sağlama gerçekleşmiş olacaktır. TFÖDUS’ın ve TFÖHK’nin mal, hak ve alacağı “*tevsik ve temsil eden her türlü belge*”ye yaptığı atfın anlamı burada yatmaktadır.

Özetle denilebilir ki, bir şeyin TFÖHK’daki tanımda belirtilen değeri para ile temsil edilebilen taşınır veya taşınmaz, maddi veya gayri maddi her türlü mal, hak, alacak statüsünde olması o şeyin fon olması için yeterlidir. Buna “*statü şartı*” demenin uygun olacağını düşünüyoruz. TFÖDUS, TFÖHK ve uygulama yönetmeliğindeki hüküm bir arada değerlendirildiğinde, statü şartlarını kıyas yoluyla çoğaltmak veya kıyasa yol açacak şekilde genişletmek mümkün değildir. TFÖDUS’ta “*such assets*” tabiriyle ifade edilen “*bu tür malvarlığı değerleri*” fonu tanımlayan temel unsurdur. Bir de gübrenin değil de onu temsil eden konişmentonun teslimi örneğinde olduğu üzere, belirtilen statüyü temsil ve tevsik eden belgenin de fon olabilmesi mümkündür. Buna da “*statüye bağlı belge şartı*” denilebileceği kanaatindeyiz. Statüye bağlı belgelerin ise sınırlı sayı prensibince sayılmadığı ve ileride geliştirilebilecek yeni bir tür belgenin de fon kapsamında olabileceği kanaatindeyiz. TFÖDUS’ın çeyrek asırlık geçmişinde kripto paralar buna güzel bir örnektir. Paranın da taşınır bir mal olduğu¹⁴⁴⁶ göz önüne alındığında, fonun kısaca, belli bir statüdeki malvarlığı değerleri ile bunları tevsik ve temsil eden belge olarak tanımlanması mümkündür. Esasında TFÖDUS, küresel finans sistemi kullanılarak terörizmin finansmanını engelleme amacına yöneldiği için, finansal

¹⁴⁴⁶ **Turgut Öz**, “Banka Havalelerinde Sebepsiz Zenginleşme”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 5, S: 1, 2017, s. 140.

faaliyetlerde karşılığı olan birçok belgeyi örnek olarak saymış ve bunlarla sınırlı olmamak üzere her türlü yasal belge ve enstrümana atıf yapmıştır.

bbb. Fon Kavramının Statü Unsuru Hakkında

Doktrindeki ağırlıklı görüş¹⁴⁴⁷ ve Yargıtay uygulamasına¹⁴⁴⁸ göre, fonun parasal miktarının ne kadar olduğunun terörizmin finansmanı suçunun oluşumu bakımından bir önemi yoktur. Doktrinde, fonun miktarının terörizmin finansmanı suçu ve silahlı terör örgütüne yardım suçu bakımından önemli olduğu yönünde de görüş mevcuttur¹⁴⁴⁹. TFÖHK'nın lafzını incelediğimiz zaman fonun miktarının önemli olmadığı, hatta cezada indirim sebebi dahi yapılmadığı anlaşılmaktadır. TFÖDUS'de da böyle bir ayrıma yer verilmemiştir. Ancak daha önce de vurguladığımız üzere, TFÖDUS, küresel finans sistemi kullanılarak terörizmin finansmanını engelleme amacına yönelmiştir. Terörizmin finansmanı suçunda, fonun terörist veya terör örgütünün finansmanını sağlayacak boyutta olması gerektiğini düşünmekteyiz. Üye olmamakla birlikte örgüte yardımın ise örgütün o an için ihtiyacını giderecek nitelikte olması yeterlidir. Bu sebeple silahlı terör örgütüne yardım suçunun konusuna “*mini fon*” denilmiştir¹⁴⁵⁰. Yapılan yardım belli bir meblağın üzerinde ve örgütün varlığını devam ettirebilmesi bakımından etkili, eylem kapasitesini artıracak boyutta mali kaynak şeklinde ise finansmandan bahsedilebilecektir¹⁴⁵¹. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, bir itiraz layihasında, son derece isabetli şekilde bu hususa vurgu yapmıştır¹⁴⁵². Yargıtay CGK., Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının suçun konusu bakımından yaptığı ayrıma katılmamış, “*ekmek ile diğer erzak ve yaşam malzemesi, un, tereyağı, şeker, çay, bulgur, deterjan, koyun, kitap, dijital kamera ve 3.000 TL'yi*” fon olarak kabul etmiştir¹⁴⁵³. Her ne kadar Yargıtay bu görüşteyse de, fonun parasal bedel olarak belli bir ağırlıkta olması gerektiği kanaatindeyiz. TFÖDUS'nin ön sözünde,

¹⁴⁴⁷ **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 307; **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 59.

¹⁴⁴⁸ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

¹⁴⁴⁹ **Şen, Eryıldız**, *Suç Örgütü*, s. 334.

¹⁴⁵⁰ **Turabi**, *Terör Örgütleri ve Terör Suçları*, s. 483.

¹⁴⁵¹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 139.

¹⁴⁵² Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının bu değerlendirmesine **Yargıtay CGK.**'nin 13/02/2018 tarih ve 2017/692 E.-2018/41 K. sayılı kararında yer verilmiştir. Bkz.: “*Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 220/7, 314/2-4)*” başlığı.

¹⁴⁵³ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

terörizmin finansmanı suçunun küresel bir tehditle ilgili olduğu, meşru sermayenin dolaşımına hanel getirmeksizin mali kaynakların uluslararası hareketleri konusunda tedbirler alınması gerektiği ifade edilmiştir¹⁴⁵⁴. Parasal bedel olarak belli ağırlıkta olmayan yardımların ise, TCK'nın 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası ile 220 nci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında örgüte üye olmamakla birlikte yardım suçü kapsamında ele alınması gerektiğini düşünüyöruz.

Diğer taraftan, farklı bir bakış açısıyla “elverişliliğin” özel olarak kanunda öngörölme de, “konu bakımından elverişlilik” incelemesinin zaten suçun vücut bulup bulmadığı bakımından yapılması gereken bir denetim olduğu düşünölebilecektir¹⁴⁵⁵. Nitekim TCK'nın 35 inci maddesinin gerekçesinde “Suça teşebbüste kullanılan araç suçun kanunî tanımında öngörölen fiili meydana getirmeye elverişli olmalıdır. Ancak elverişlilik sadece kullanılan araç bakımından değil, **suçun konusu da dâhil olmak üzere bütün fiil yönünden bulunmalıdır.**” denilmiştir. Suçun konusunun da elverişli olması gerektiği düşünöldüğünde, çok küçük bir meblağın bir teröriste veya terör örgütüne sağlanması halinde, hareket elverişli olarak nitelendirilse de konunun elverişsiz olduğu söylenebilecektir. Bu ihtimalde failin teşebbüsten dolayı sorumlu tutulması söz konusu olabilir. Bu örnek üzerinden yürütölebilecek başka bir düşünce tarzı ise, sağlanan düşük meblağın TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan terör eylemlerinde kullanılmaya kısmen de olsa elverişli miktarda olmadığı yönünde geliştirilebilir. Bu ihtimalde ise failin teşebbüsten sorumlu tutulması da mümkün olmayacaktır.

Bu para veya parayla temsil edilebilen mal, hak ve alacağın doğrudan veya dolaylı olarak, meşru veya gayri meşru yöntemle temin edilip edilmemesinin, maddi veya gayri maddi bir hak olup olmamasının da bir önemi bulunmamaktadır. Daha önce bahsedildiği üzere, terörizmin finansman kaynakları oldukça çeşitlidir. Terör örgütleri

¹⁴⁵⁴ TFÖDUS'un ön sözünde, “Genel Kurulun 17 Aralık 1996 tarih ve 51/210 Kararının, 3. Paragrafının (f) bendinde, Kurul'un, Devletleri, uygun iç düzenlemelerle, teröristlerin ve gerek doğrudan, gerek hayır, kültürel veya sosyal amaçları da olan veya olduğunu iddia eden örgütler aracılığıyla veya aynı zamanda kişilerin terörist faaliyetlerin finansmanı amacıyla kullanılması da dahil olmak üzere, silâh kaçakçılığı, uyuşturucu trafiği ve haraç toplama gibi kanunsuz eylemler yoluyla dolaylı olarak karışmış örgütlerin finansmanını önlemek ve engellemek için tedbir almaya davet ettiğini ve özellikle, gerektiği takdirde, meşru sermayelerin serbest dolaşımına hiçbir şekilde hanel getirmeksizin, terörist amaçlara hizmet edeceğinden şüphelenilen mali kaynakların önlenmesi ve hareketlerin engellenmesi için hukuki düzenlemeler oluşturulması ve bu tür mali kaynakların uluslararası hareketleri konusunda bilgi değişimini yoğunlaştırmaya davet ettiğini hatırlatarak,” vurguları dikkat çekicidir.

¹⁴⁵⁵ Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 238.

sadece suç işleyerek gelir elde etmemekte, işleyecekleri suçlarda kullanılmak ve örgütsel yapılarını güçlendirmek üzere sistem içi araçlardan ve yollardan faydalanmaktadır¹⁴⁵⁶. Finansman temininde hukuk siteminin içinde yer alan araçların tercih edilmesi, terör örgütlerinin gelirlerinin tespit edilmesini de bir hayli zorlaştırmaktadır. Terör örgütleri vakıf ve dernekler kurarak aidat ve bağış toplayabilmekte, gerçek kişiler veya ticari şirketler eliyle ticari işletmeler açarak kâr elde edebilmektedir. İşte bütün bu yasal kaynaklar da fon kapsamındadır. Örneğin, FETÖ/PDY terör örgütü tarafından Bank Asya isiminde bir banka kurulmuş ve bu suretle fon toplanmıştır. Terör örgütü adına hareket eden banka kurucuları, yöneticileri, çalışanları ile terör örgütünün faydasına olacağını bilerek ve isteyerek bankaya para yatıranlar veya fon olarak nitelendirilebilecek diğer mal ve yasal belge/aracı bu bankaya teslim edenler bakımından terörizmin finansmanı suçunun oluşup oluşmadığı değerlendirilebilecektir.

Öte yandan, fonun gayri meşru bir yoldan elde edilmiş olması da mümkündür. Bu nitelikteki bir fonun aklanması ihtiyacı doğmaktadır. Gayri meşru yöntemlerle terör örgütüne fon toplayan, örneğin uyuşturucu ticareti yapan bir kimsenin bu parayı bir şekilde aklamaya yönelmesi, fonu akladıktan sonra ise terör örgütüne bu fonu sağlaması muhtemeldir. Nitekim terör örgütüne fon sağlayan bir kimse kendini gizli tutmak isteyecek, bunun için ise FIUs'ler tarafından suç gelirinin izinin sürülmesini istemeyecektir. Böyle bir halde, suç gelirlerinin aklanmasının başka bir sebebi ise, terör eylemlerinin gizlilik içerisinde planlanabilmesini temin etme gayesi olabilir. Ayrıca fonlara el konması, müsaderesi veya malvarlığı değerlerinin dondurulmasının önüne geçilmesi için fon sağlayan veya toplayan bakımından gizlilik önemlidir. Bu hususlar *“Terörün Finansmanına Yönelik Şüpheli İşlemlerin Bildirimi Genel Tebliği”*nde¹⁴⁵⁷, *“Terörün finansmanı ile etkin mücadele, öncelikle terörün finansmanının niteliğinin iyi bilinmesini gerekli kılmaktadır. Terörün finansmanının en önemli niteliklerinden birisi, bunun yasa uygulama birimlerinin dikkatini çekmeksizin gerçekleştirilmesi gereğidir. Böylece bir taraftan terör eylemlerinin gizliliği sağlanarak terörü finanse edenlerin asıl suçla ilgisinin kurulması engellenirken, diğer taraftan terörün finansmanı için ayrılan fonlara el konulması veya bu fonların müsaderesinin önüne geçilir. Bu bakımdan terörü finanse edenler bu fonları terör örgütleri için işletirken ya da teröristlere veya terör*

¹⁴⁵⁶ **Freeman**, “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”, s. 21.

¹⁴⁵⁷ R.G. 07/11/2007, 26693.

örgütlerine ulaştırırken çoğu kez aklayıcılar ile benzer yöntemleri kullanırlar.” şeklinde ifade edilmiştir.

Yargıtay CGK. bir kararında, ihbar edilen Ford transit marka bir aracın içinden çıkarılan ve dağdaki terör örgütü mensuplarına götürüldüğü tespit edilen “on adet çakmak gazı, yüz seksen adet pil, bir adet 15 kg’lık peynir tenekesi, bir adet çadır brandası, on adet tırnak makası, üç adet kamuflaj desenli panço tipi yağmurluk, iki adet pense, bir adet yıldız tornavida, bir adet masat, bir adet satır, üç adet bıçak, üç adet 100’lük paketler halinde jilet, üç adet makas, on iki adet tıraş sabunu, iki adet çakmaktaşı paketi, iki adet dikiş iğnesi paketi, 2,5 kg kırmızı biber, 500 gr biber, 1 kg baharat, 500 gr karabiber, iki adet 1 kg’lik kolonya, iki adet 500 gr’lik kolonya, 10 kg’lik ince bulgur, 5 kg badem, üç adet 5 kg’lik karışık kuruyemiş, iki adet 5 kg’lik kabak çekirdeği, 5 kg leblebi, 5 kg antep fıstığı, 5 kg fındık, 5 kg ay çekirdeği, 10 kg tütün, üç adet çaydanlık, 5 kg çay, bir adet düdüklü tencere, içerisinde on iki adet yemek kaşığı bulunan üç adet kutu, on paket şeker, on sekiz adet şeffaf koli bandı, iki adet 1 kg’lik bakkaliye torbası, dokuz paket tütün kağıdı, kırk adet hazır kahve, beş kutu 750 gr’lik hurma, beş adet yaklaşık 100 gr’lik limon tuzu, iki adet 100 gr’lik hindistan cevizi, 500 gr pudra şekeri, iki paket 100 gr’lik tarçın, 100 gr susam, 100 gr siyah çörek otu, on altı paket puding, üç adet 100 gr’lik kakao, üç paket 50 gr’lik mahlep, on paket kabartma tozu, on paket vanilya, her birinin içerisinde kırk sekiz adet toz kahve bulunan dokuz paket, üç adet kazma, üç adet kazma sapı, üç adet makaraya sarılı iplik, 10 kg süt tozu, altı teneke sıvı tahin, 16 kg’lık beş teneke margarin, 10 kg’lık dört teneke zeytin, 25 kg’lık beş çuval küp şeker, üç adet leğen, yüz metre elektrik kablosu, 10 kg şeffaf çadır naylonu, beş adet yaklaşık 500 gr’lik irmik, bir adet pilli el radyosu, bir adet 1 GB kapasiteli hafıza kartı, bir adet küçük el feneri, bir adet Casio marka kol saati, bir adet uyku tulumu, on beş adet çakmak ve bir adet mont”u fon olarak kabul etmiştir¹⁴⁵⁸. Yukarıda yaptığımız açıklamalar doğrultusunda, örneğin 10 kg. tütünün fon kavramı içerisinde değerlendirilmemesi, bunun yerine olaydaki Ford transitin bu tür eşya ile doldurulması için harcanan paranın fon olarak kabulü daha uygun olacaktır. Zira, terörizmin finansmanı suçunda aslolan örgüte bu tür yardımlara imkân tanıyan fonun nereden geldiğinin tespiti ve bu fonu sağlayanın veya toplayanın cezai

¹⁴⁵⁸ Yargıtay CGK., 12/03/2019, 2017/691 E.-2019/202 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 19/05/2024).

sorumluluğuna gidilmesidir. Bu tür yardımları yapanların cezai sorumluluğunun tayini zaten TCK'nın 314 ve 220 nci maddelerine istinaden yapılabilmektedir.

Silah, değeri para ile ölçülebilen taşınır bir mal olduğuna göre, fon kavramına dahildir¹⁴⁵⁹. Ancak TCK'nın 315 inci maddesinde düzenlenen silah sağlama suçunun konusu özel olarak silahtır. TFÖHK'nin dördüncü maddesinin birinci fıkrasındaki “*fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*” ibaresi nedeniyle her iki norm arasında görünüşte içtima türlerinden olan asli-tali norm ilişkisi mevcuttur. Bu ilişkide tali normun sonralığı (*subsidiaritaet*) ilkesi gereğince, silah sağlanması halinde, failin cezai sorumluluğu TCK'nın 315 inci maddesi uyarınca tayin edilecektir. Yargıtay hem silah sağlamanın hem de terörizmin finansmanının silahlı terör örgütüne yardım suçunun özel bir şekli olduğu kanaatine varmaktadır¹⁴⁶⁰.

Son olarak Yargıtay kararlarında, TFÖHK'ya göre fon kavramına para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü değer veya menfaatin dahil olduğu, bu sebeple maddi değeri olan her şeyin fon olabileceği içtihat edilmektedir. Bu bakımdan, fonun para veya eşya olması zorunlu olmayıp “*alacak hakkı*” gibi bir ekonomik değer ihtiva eden herhangi bir malvarlığı değeri olması da mümkündür¹⁴⁶¹.

ccc. Fon Kavramının Statüye Bağlı Yasal Belge veya Araç Unsuru Hakkında

Buraya kadar yaptığımız açıklamalar, fonun, sadece bir miktar paranın veya taşınır bir malın fail tarafından teslim alınması veya teslim edilmesi şeklinde basit bir görünümde değil, finansal faaliyetlere konu olan para veya değeri para ile ölçülebilen

¹⁴⁵⁹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 63; **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 309.

¹⁴⁶⁰ “*Türk Ceza Hukukunda silahlı terör örgütlerine yardım suçu, aşağıdaki sistematik içinde düzenlenmiştir. 06.2005 tarihinden itibaren yürürlükte olan TCK'nın 314/3, 220/7, 314/2. Maddelerinde düzenlenen silahlı terör örgütüne genel nitelikte yardım suçu, 06.2005 tarihinden itibaren yürürlükte olan TCK'nın 315. maddesinde düzenlenen silahlı terör örgütüne silah sağlama suçu, 07.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5532 sayılı Kanun ile yeniden düzenlenen ve 16.02.2013 tarihine kadar yürürlükte kalan 3713 sayılı Kanunun 8. maddesinde yer alan ve 16.02.2013 tarihinde yürürlüğe giren 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu. Bu çerçevede içerisinde, terör örgütlerine silah sağlamak veya finansman sağlamak suçunun, terör örgütlerine yardım suçunun özel bir düzenleniş şekli olduğu anlaşılmaktadır.*” **Yargıtay 16. CD.**, 17/09/2019, 2018/7107 E.-2019/5300 K. sayılı ilamı için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 19/05/2024).

¹⁴⁶¹ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

maddi veya gayri maddi, taşınır veya taşınmaz her türlü mal, hak, alacağı temsil eden her türlü belge olarak da karşımıza çıkmasının mümkün olduğunu göstermiştir. Zaten TFÖDUS'nin 1 inci maddesinde ve TFÖHK uygulama yönetmeliğinin 3 üncü maddesinde örnek olarak sayılan bazı hukuki belge ve araçlar bu mahiyettedir. Biz de konuya daha sistematik yaklaşmak açısından Türk hukukundaki pozitif düzenlemelere göz atılmasında fayda olduğunu düşünüyoruz.

7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun “*tanımlar ve kısaltmalar*” başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde bu kanunun uygulanmasında finansal faaliyetlerin hangi faaliyet, hizmet ve işlemleri kapsadığı sayılmıştır^{1462 1463}. Buna göre, 1567 sayılı Kanun, 4632 sayılı Kanun, 5411 sayılı Kanun, 5464 sayılı Kanun, 5684 sayılı Kanun, 6361 sayılı Kanun, 6362 sayılı Kanun ve 6493 sayılı Kanun kapsamında belirtilen faaliyet, hizmet ve işlemler finansal faaliyet olarak kabul edilmiştir.

1567 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinde, kambiyo, nokut, esham ve tahvilat alım ve satımının ve bunlar ile kıymetli madenler ve kıymetli taşlarla bunlardan mamul veya bunları muhtevi her nevi eşya ve kıymetlerin ve ticari senetlerle tediyeyi temine yarıyan her türlü vasıta ve vesikaların memleketten ihracı veya memlekete ithalinin tanzim ve tahdidine ve Türk parasının kıymetinin korunması zımında kararlar ittihazına Cumhurbaşkanının yetkili olduğu belirtilmiştir. O halde bu işlemler finansal faaliyet ve işlemler arasında sayılabilir. Bu işlemlere konu ekonomik değeri olan her eşya, hak ve alacak ile bu malvarlığı değerlerini temsil eden her türlü hukuki belge ve araç da fon kapsamında kalacaktır.

¹⁴⁶² İstanbul Finans Merkezi'nin resmi web sitesinde, “*Finans alanında uluslararası piyasalarla entegrasyon ve etkin bir ekosistem sunma amacıyla yola çıkan İstanbul Finans Merkezi, kısa vadede bölgesel, orta vadede ise küresel bir merkez olmayı hedeflemekte ve bu doğrultuda kamu ve özel sektör bankalarını, portföy yönetim şirketlerini, aracı kurumları, sigorta şirketlerini, profesyonel hizmet şirketleri ile farklı kategorilerden ulusal ve uluslararası finansal kuruluşları bir araya getirmektedir. Türkiye ekonomisinin büyümesine katkıda bulunacak ve finansal piyasaların gelişimini destekleyecek ürünlerin ve araçların merkezi haline gelecek projede Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Borsa İstanbul, Ziraat Bankası, Halkbank, Vakıfbank, Türkiye Sigorta ve İŞ GYO ofisleri bulunmaktadır.*” açıklamalarına yer verilmiştir. Bkz.: <https://ifm.gov.tr/b/2/hakkimizda> (E.T. 19/05/2024).

¹⁴⁶³ Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin resmi web sitesinde, “*Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisine tevdi edilen görevler kapsamında koordine ettiği ve yürüttüğü çalışmaların da katkısıyla İFM, dünyanın önde gelen ve hızla büyüyen finans merkezleri arasında yer alacaktır. Küresel finans mimarisinin yeniden tasarlandığı bu süreçte İFM, bir çekim merkezi olmayı ve öncü küresel finans merkezleri arasında konumlanmayı hedeflemektedir.*” açıklamalarına yer verilmiştir. Bkz.: <https://www.cbfo.gov.tr/istanbul-finans-merkezi-hakkinda> (E.T. 19/05/2024).

4632 sayılı Kanun ile bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede yapılan işlemler finansal faaliyet ve işlemlerdendir.

5411 sayılı Kanun ile finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. Bu kanunun 4 üncü maddesinde sayılan faaliyet konuları, finansal faaliyet ve işlemler arasında değerlendirilmektedir.

5464 sayılı Kanun ile banka ve kredi kartlarının çıkarılması ve kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemek suretiyle kartlı ödemeler sisteminin etkin çalışmasının sağlanması amaçlanmıştır. Anılan kanunun 2 nci maddesinde, “*kartlı sistem kuran, kart çıkaran, üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile üye işyerleri ve kart hamilleri bu Kanun hükümlerine tabidir*” hükmüne yer verilmiştir. Bu çerçevede söz konusu suçların terörizmin finansmanı suçu bağlamında sorumluluklarının doğabilmesi mümkündür.

6361 sayılı Kanun ile finansal kuruluş olarak faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring, finansman ve tasarruf finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esasları ile finansal kiralama, faktoring, finansman ve tasarruf finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu kanun kapsamında sunulan hizmetlerle bağlantılı olarak söz konusu şirketler ve yetkililerinin terörizmin finansmanı suçu bağlamında sorumlulukları doğabilecektir.

6362 sayılı Kanun ile sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi amaçlanmıştır. Anılan kanunun 2 nci maddesinde, “*Sermaye piyasası araçları, bu araçların ihracı, ihraççılar, halka arz edenler, sermaye piyasası faaliyetleri, sermaye piyasası kurumları, borsalar ile sermaye piyasası araçlarının işlem gördüğü diğer teşkilatlanmış piyasalar, piyasa işleticileri, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği, merkezi takas kuruluşları, merkezi saklama kuruluşları, Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Sermaye Piyasası Kurulu bu Kanun hükümlerine tabidir. Halka açık olmayan anonim ortaklıkların halka arz edilmeyen pay ihraçları, bu Kanun kapsamı dışındadır.*” denilmek

suretiyle kapsam belirlenmiştir. Bu kanun kapsamında sermaye piyasalarında işlem gören mal, hak, alacak ve bunları temsil eden belgeler fon kapsamında olacaktır. Kanunun kapsam hükmünde sayılan şirket veya kuruluşlar ile bunların yetkililerinin terörizmin finansmanı suçu bağlamında sorumlulukları doğabilecektir. Çok yakın zamanda 7061 sayılı Kanun ile 6362 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak kripto varlıklar da sermaye piyasası araçlarından kabul edilmiştir. Bu kapsamda kripto varlık hizmet sağlayıcıları ve platformlara belli yükümlülükler getirilmiştir.

6493 sayılı Kanun ile ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemlerine, ödeme hizmetlerine, ödeme kuruluşlarına ve elektronik para kuruluşlarına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu kanun kapsamına, ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemleri, ödeme hizmetleri, ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları girmektedir.

Bu düzenlemeler, terörizmin finansmanı suçunun konusunu oluşturan fonun tespitinde yardımcı olabilecek mahiyettedir. TFÖDUS'de fon tanımında, sadece “*yasal belgeler*” (*legal documents*) ibaresine yer verilmemiş, bununla birlikte ve aynı bağlamda “*yasal araçlar*” (*legal instruments*) tabiri de kullanılmıştır. Burada geçen yasal araçlar, kanaatimizce yukarıda anılan finansal faaliyetleri de kapsamına almaktadır.

Statüye bağlı belgelerin, fiziki veya elektronik ya da dijital ortamda olup olmamasının fon nitelendirmesi bakımından bir önemi bulunmamaktadır. Bu husus TFÖDUS ve TFÖHK Yön.'de açıkça ifade edilmiştir. TFÖDUS, “*dijital şekilleri dahil olmak üzere, her türlü görünüşteki belge ve yasal araçları*” (*legal documents or instruments in any form, including electronic or digital*) ibaresini, uygulama yönetmeliği ise, “*elektronik veya dijital ortamdakiler de dahil olmak üzere her türlü belgeyi*” ibaresini tercih etmiştir. TFÖHK'da bunun için “*her türlü belgeyi*” şeklinde kısa bir ibare kullanılmıştır. Zaten TFÖDUS ve uygulama yönetmeliğinde sayılan belgeler örnek olarak sayılmıştır. Kanaatimizce TFÖHK'daki “*her türlü belge*” ibaresi de fiziki veya elektronik ya da dijital ortamda bulunan belgeleri kapsamaktadır. Gerek TFÖDUS gerekse de TFÖHK Yön.'de mülkiyet hakkını veya menfaati tevsik ve temsil eden belge vurgusu nedeniyle medeni usul hukukundaki belge kavramı kullanışlı olabilecektir. 12/01/2011 tarih ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 199 uncu maddesine göre belge, “*uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler*

ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları” bu kanuna göre belgedir. Örneğin, kripto para fiziki olarak elde tutulabilen bir malvarlığı değildir, ancak elektronik ortamda belli bir malvarlığı değeri olarak bulunmaktadır.

ddd. Terör Eyleminde Kullanılan Fonlar

Önemle belirtmeliyiz ki, terörizmin finansmanı suçunun konusunu, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya bunların işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek sağlanan veya toplanan fon oluşturmaktadır. Şayet bir fon, terör eyleminde kullanılmış ise, fonu kullanan fail, terörizmin finansmanı suçundan değil, işlediği terör suçundan sorumlu olacaktır¹⁴⁶⁴. Her iki durumun birbirinden farkını ortaya koymak, suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından gereklidir.

eee. Fon Tanımı Kapsamında Sayılan Örnekler

aaaa. Para

Terörizmin finansmanı denilince suçun konusu itibariyle belki de ilk akla gelen kavram “*para*”dır. Öyle ki, TFÖHK’nın 2 nci maddesinde ve TFÖHK Yön.’ün 3 üncü maddesinde yer alan fon tanımında, paranın esas alındığı görülmektedir. Bir şeyin fon olabilmesi için “*para*” veya “*değeri para ile temsil edilebilen*” nitelikte olması şarttır. TFÖDUS’nin 1 inci maddesinde yapılan fon tanımında ise para esas alınmamış, örnek olarak sayılan belge ve araçlar arasında da “*havale*” (*money orders*) sayılırken para kelimesine yer verilmiştir. Daha önce detaylı bir şekilde bahsedildiği üzere, TFÖDUS daha çok her türlü malvarlığı değeri üzerinden hareketle fonu tanımlamıştır.

Para, Farsça gümüş parçası anlamındaki “*pare*” kelimesinden gelmekte ve “*alış verişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedâvüle çıkarılan, üzerinde îtibârî değeri yazılı kâğıt veya mâden*” olarak tanımlanmaktadır¹⁴⁶⁵. İngilizce’de “*money*” kelimesi ile karşılanan para kelimesinin “*mone*” olarak 1325 yılında kullanıldığı

¹⁴⁶⁴ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 63; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 310.

¹⁴⁶⁵ <https://www.lugatim.com/s/para> (E.T. 22/05/2024).

aktarılmaktadır¹⁴⁶⁶. Bu kelimenin anlamı Oxford Sözlük'te, “*bir toplumun takasa gerek kalmadan mal ticareti yapmasını sağlayan genel kabul görmüş herhangi bir değişim aracı*” olarak geçmektedir¹⁴⁶⁷. Bu kapsamda madeni paralar ve banknotlar paradır. Bir başka anlamıyla para, “*parasal bir değere sahip olduğu düşünülen mülkler, mallar, kaynaklar, vb. likit varlıklar, fonlar*”dır¹⁴⁶⁸.

İktisadi açıdan para, “*satın alınan malların belgelerini ve borçlarını ödemede umumiyetle kabul edilen ve elden ele geçen şeydir.*”¹⁴⁶⁹ Hukuki açıdan yapılan bir tarifte, “*her türlü hukuki kıymetlere değer biçmek üzere iş münasebetlerinde kullanılan madeni veya kağıt menkul şeylerdir ki, umumiyetle mübadele ve ödeme vasıtası olarak kullanılır*” denilmiştir¹⁴⁷⁰.

Paranın, üç önemli ve temel işlevi sağlayan soyut belge olduğu ifade edilmektedir. Bunlar paranın **değişim aracı**, **hesap birimi** ve **tasarruf aracı** olmasıdır¹⁴⁷¹. 17 nci yüzyıldan sonra, hükûmet kararlarıyla çıkarılan, bu karar nedeniyle itimat edilen, taklit edilemeyeceğine güven duyulan ve altın-gümüş karşılığı bulunmayan, aslında bir banka kâğıdı olan fiat paralar, neredeyse parayla eş anlamlı hale gelmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, dijital sistemde tutulan ve dolaşan paraya da kaydi para denilmektedir.

21 inci yüzyılın ilk çeyreğinde gelişen teknolojiye bağlı olarak kripto para (*cryptocurrency*) olarak bilinen varlıklar üretilmiş ve yaygın şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Gerçekten de paranın üç temel fonksiyonu olan değişim aracı olması, hesap birimi olması ve tasarruf aracı olarak kullanılması unsurlarını taşımaktadır. FATF raporlarında, kripto paraların “sanal varlıklar” (*virtual asset*) veya “kripto varlıklar, sanal

¹⁴⁶⁶ Kelimenin Batı dillerindeki etimolojisine baktığımız zaman; Eski ve Orta Fransızca'da “*monai, monoie*”, Latince'de Roma'daki tapınağında para basılan bir tanrıçanın adından mülhem “*monēta*”, İspanyolca'da “*moneda*”, İtalyanca “*moneta*” kelimelerine rastlamaktayız. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “money (n.), Etymology,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1061961217> (E.T. 22/05/2024).

¹⁴⁶⁷ Oxford English Dictionary, s.v. “money (n.), sense 1.a,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/8052624151> (E.T. 22/05/2024).

¹⁴⁶⁸ Oxford English Dictionary, s.v. “money (n.), sense 2.a,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/8043119149> (E.T. 22/05/2024).

¹⁴⁶⁹ *Türk Hukuk Lügati*, “Para”, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991, s. 276.

¹⁴⁷⁰ *Türk Hukuk Lügati*, “Para”, s. 276.

¹⁴⁷¹ **Ernur Demir Abaan**, *Para: Teorik Bir Tarama ve Tartışma*, Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü, 1997, s. 6.

varlıklar” (*crypto-assets*) olarak anıldığını ve bu alanda hizmet sunan kuruluşlara da “sanal varlık hizmet sağlayıcıları” (*virtual asset service providers*) adının verildiğini aktarmıştır¹⁴⁷². 6493 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin 6 ıncı fıkrasına istinaden çıkarılan Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmasına Dair Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde kripto varlık tanımlanmıştır. Daha yakın zamanda 6362 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle “*kripto varlığı*” tanımı yapılmıştır. Kripto paralarla ilgili diğer detaylara çalışmamızın terörizmin finansman yöntemleri anlatılırken yer verildiğinden burada tekrar anılmayacaktır.

bbbb. Taşınır-Taşınmaz Mal

Hukuki anlamda eşya, “*üzerinde bireysel hakimiyet sağlanabilecek, ekonomik bir değer taşıyan, kişi dışı cismani varlıklardır*” şeklinde tanımlanmaktadır¹⁴⁷³. Taşınır-taşınmaz mal ayrımı, bir eşyanın yerinin değişip değişmemesi bakımından yapılan bir ayrımdır. Özüne zarar verilmeksizin bir yerden başka bir yere taşınabilen eşyaya, taşınır eşya denilmektedir¹⁴⁷⁴.

Türk Medeni Kanunu’nun 762 nci maddesinde, taşınır mülkiyetinin konusunun “*nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçler*”den ibaret olduğu belirtilmiştir. 704 üncü maddede ise taşınmaz mülkiyetinin konusunu “*arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar, kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümler*”in teşkil edeceği hükme bağlanmıştır.

cccc. Banka Kredileri

Banka, İtalyanca bir kelime olan “*banco*” kelimesinden gelmektedir. Lombardiyalıların ilk bankacılar oldukları ve bankacılık işlemlerini şehrin belli yerlerine koydukları masalar (*banco*) üzerinde yaptıkları bilinmektedir. Banka tabirinin buradan

¹⁴⁷² Çamurşen, “Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar”, s. 78; FATF, Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors on So-called Stablecoins, June 2020, s. 2, 6.

¹⁴⁷³ M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2006, s. 6.

¹⁴⁷⁴ Oğuzman, Seliçi, Oktay Özdemir, *Eşya Hukuku*, s. 7.

kaynaklandığı düşünülmektedir¹⁴⁷⁵. 5411 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde, bankanın “*mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarını*” ifade edeceği belirtilmektedir. Aynı maddede, mevduat bankasının, “*bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini*”, katılım bankasının “*bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini*”, kalkınma ve yatırım bankasının ise “*bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini*” ifade edeceği hükme bağlanmıştır.

Kredi kelimesi ise, Latince’de inanmak, güvenmek, itibar gibi anlamlar ihtiva eden “*credere*”den gelmiştir¹⁴⁷⁶. İktisadi bir tanıma göre kredi, “*hazır bir satın alma gücünün kullanılmasından belli bir süre bir başkası lehine vazgeçilerek bu gücün ona teslim edilmesi*”dir¹⁴⁷⁷. Kredinin dört temel unsurunun bulunduğu kabul edilir. Birinci unsur, **belirli bir satın alma gücünün bir başkasına verilmesidir**. İkinci unsur olarak, kredinin **belli bir süre** verilmesi gösterilmektedir. Üçüncü unsur **güvendir**. Dördüncü unsur ise, satın alma gücünü belli bir güvene dayalı olarak geçici süre alan kişinin ödemek zorunda olduğu **faiz ve/veya komisyon**dur¹⁴⁷⁸.

5411 sayılı Kanun’un 48 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, bankalarca verilen nakdi krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdi krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon

¹⁴⁷⁵ Sokol Pellumbi, “Banka Kredi Hukukunda Teminatlar”, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2006, s. 1.

¹⁴⁷⁶ Senar Çağırğan Tuncer, Yasin Ulusoy, “Kredi ve Kredi İşlemlerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi”, *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, Vol.: 6, No.: 2, 2019, s. 44.

¹⁴⁷⁷ Çağırğan Tuncer, Ulusoy, “Kredi ve Kredi İşlemlerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi”, s. 44.

¹⁴⁷⁸ Çağırğan Tuncer, Ulusoy, “Kredi ve Kredi İşlemlerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi”, s. 44, 45; Pellumbi, “Banka Kredi Hukukunda Teminatlar”, s. 5, 6, 7.

sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve BDDK tarafından kredi olarak kabul edilen işlemler, izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılmaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında ise, “*kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kar ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya Kurulca belirlenecek diğer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.*” hükmüne yer verilmiştir. Bütün bunlar, terörizmin finansmanı suçunun konusunu oluşturabilecektir.

TFÖDUS ve TFÖHK Yön.’de örnek olarak sayılan kurumlar arasında, banka kredisinin verilmesi dikkat çekicidir. Nitekim kredi, halihazırda bankada mevcut bulunan ve fakat atıl vaziyette bekleyen sermaye ve tasarrufların piyasaya çıkmasını sağlayan bir işleve sahiptir. İnceleme konusu suç tipi açısından düşündüğümüzde, esasında bankada hazır olan bir fonun TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması oldukça riskli bir durumdur.

dddd. Seyahat Çekleri

Seyahat harcamalarını kolaylaştırmak amacıyla üretilmiş ve nakit yerine kullanılan belgelere seyahat çeki¹⁴⁷⁹ denilmektedir. En eski seyahat çekinin 1201 yılında İngiliz Kralı John tarafından Papa’ya gönderildiği ve Latince kaleme alındığı aktarılmaktadır¹⁴⁸⁰. Seyahat çekleri vasıtasıyla konaklama, ulaşım, yeme - içme, anlaşmalı işyerlerinden alışveriş gibi belli harcamaların yapılması mümkün olup bir nevi ödeme aracı vazifesi görmektedir. Bu özellikleri dolayısıyla, kredi kartları ve ATM'lerin yaygın olmadığı dönemlerde, yurtdışında nakit taşımaktan daha güvenli bir alternatif olarak görülmekteydi. TFÖDUS’nin 1999 yılında imzaya açıldığı düşünüldüğünde, örnek olarak seyahat çeklerinin sayılması doğaldır. Ancak, bugün kredi kartlarının dahi yerini yeni nesil dijital ödeme araçlarına terk etmeye başladığı düşünüldüğünde, seyahat çeklerinin modasının geçtiği söylenebilecektir. Bunlara örnek olarak dijital cüzdan kategorisinde *Apple Pay*, *Google Wallet* gibi ödeme sistemleri gösterilebilecektir. Hatta

¹⁴⁷⁹ İngilizce’de “*traveller’s cheque, travel voucher, traveller’s letter of credit*”; Fransızca’da “*cheque de voyage, cheque vacances*”; Almanca’da “*reisecheck*” olarak bilinir.

¹⁴⁸⁰ E. P. Ellinger, “Travellers’ Cheques and The Law”, *The University of Toronto Law Journal*, Vol. 19, No.: 2, 1969, s. 132.

bazı kahve zincirlerinin dahi kendilerine ait mobil uygulamalar üzerinden ödeme alabildiği, bir nevi özel banka gibi çalıştığı bilinmektedir.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesindeki bir suçun işlenmesi amacıyla veya işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütlerine seyahat kolaylığı sağlayacak bir seyahat çekinin sağlanması, fon sağlamak olarak nitelendirilecektir. Böylece bir terör örgütü mensubunun kolay seyahat ederek amaçlarını gerçekleştirme tehlikesi doğmaktadır.

Bütün bunlarla beraber, seyahat çeklerinin genellikle belirli bir finansal kurum tarafından verildiği, her çekin seri numarasının olduğu ve bu numaraların izlenebildiği bilinmektedir. Üstelik alıcıların kimlik doğrulaması gerektiğinden, çeklerin kimin tarafından kullanıldığı belirlenebilecektir.

eeee. Banka Çekleri

Banka çeklerinde sadece muhatap değil, aynı zamanda düzenleyen de bir bankadır. Böylece çekin karşılıksız kalma riski bertaraf edilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle banka çekleri uygulamada oldukça güvenilir çekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeki düzenleyen banka ile muhatap bankanın aynı olmaması durumunda, bu çekin TTK ile 14/12/2009 tarih ve 5941 sayılı Çek Kanunu kapsamında kaldığı ifade edilmektedir. Şayet bir banka hem düzenleyen hem de muhatap ise bu tür çeklerin hukuki niteliğinde ciddi bir tartışma çıkmaktadır. Uygulamada özellikle bankaların tarafı bulunduğu sözleşmelerden kaynaklanan borçlarını öderken, kendi şubeleri üzerine düzenlenen çekleri kullandıkları görülmektedir. Banka şubelerinin tüzel kişiliklerinin bulunmaması karşısında çeki düzenleyen ve muhatap tüzel kişinin aynı olmasıyla karşı karşıya kalınmaktadır¹⁴⁸¹. Doktrinde bir tüzel kişinin kendi kendisiyle çek anlaşması yapmasının imkansızlığına dikkat çekilmektedir¹⁴⁸². Bu gibi durumlar nedeniyle, banka çeki, TTK ve 5941 sayılı Kanun anlamında çekten ayrı ve başka bir belge olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹⁴⁸¹ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, XII Levha Y., 2013, s. 297.

¹⁴⁸² Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 298.

TFÖHK Yön.’de kambiyo senetlerinden bono ve poliçenin sayılmasına rağmen çekin sayılmaması dikkat çekicidir. Bunun sebebi banka çeklerinin sayılmış olmasıysa, yukarıda yaptığımız açıklamalar her durumda banka çeklerinin TTK anlamında çek olmayabileceğini ortaya koymaktadır.

ffff. Banka Havaleleri

Havale, 11/01/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun (TBK) 555 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve “*havale edenin, kendi hesabına, para, kıymetli evrak ya da diğer bir misli eşyayı havale alıcısına vermek üzere havale ödeyicisini; bunları kendi adına kabul etmek üzere havale alıcısını yetkili kıldığı*” bir hukuki işlemdir.

Buna göre, havale işleminde, havale eden, havale alıcısı ve havale ödeyicisi olmak üzere üçlü bir hukuki ilişki doğmaktadır. Bir miktar parayı, kıymetli evrakı veya bir misli eşyayı veren kişiye, **havale eden**, bunları alma hakkına sahip kişiye ödemekle yetkili kılınan kişiye, **havale ödeyicisi** ve nihayet bunları havale ödeyicisinden alıp kabul etmeye yetkili olan kişiye, **havale alıcısı** denilmektedir. Bu özelliğiyle havale, çifte yetkilendirme içeren ve üçlü bir ilişki tesis eden hukuki işlem görünümündedir¹⁴⁸³. Bu sebeple poliçe, çek, banka havalesi ve akreditifin belli başlı farklılıkları olsa da temelinin havaleye dayandığı belirtilmektedir¹⁴⁸⁴. Havale, uygulamada daha çok banka havalesi şeklinde tebarüz etmektedir. Özellikle kaydi paranın gelişmesiyle bir bankada hesabı bulunan kişi, hesabı tutan bu bankayı kendi hesabının belli bir meblağ borçlandırılması ve bu meblağın üçüncü bir şahsın hesabına alacak olarak kaydedilmesi için yetkilendirmektedir¹⁴⁸⁵. Nakit para, kural olarak taşınır eşya olmakla birlikte, kaydi paranın herhangi bir fiziksel varlığı olmadığı için taşınır eşya vasfı taşımamakla birlikte, TFÖDUS’deki fon tamınında geçen “*elektronik veya dijital şekilleri*” ibaresi ve TFÖHK Yön.’deki fon tanımında yer alan “*elektronik veya dijital ortamdakiler de dahil olmak üzere*” ibaresi nedeniyle kaydi paranın da fon kapsamında ele alınarak suçun konu unsurunu oluşturacağı sonucuna ulaşılmalıdır. Banka havalelerinde, para yatıran müşterisi ile banka arasında bir cari hesap anlaşmasının varlığı kabul edilmekte, havale

¹⁴⁸³ **Gülşah İslamoğlu**, “Havale”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.: 14, S: 2, 2019, s. 525.

¹⁴⁸⁴ **İslamoğlu**, “Havale”, s. 526.

¹⁴⁸⁵ **İslamoğlu**, “Havale”, s. 527.

eden müşterinin talimatı ile banka, hesaptan belli bir miktar düşerek havale alıcısının banka hesabına yatırmak yükümlülüğü altına girmektedir¹⁴⁸⁶.

Terörizmin finansmanı suçu açısından değerlendirecek olursak, havale eden kişi havale ödeyicisi kişiyi, örneğin bir bankayı, belli bir miktar para alması için fon toplayan havale alıcısını yetkilendirmesi durumunda, havale hukuki işlemi vasıtasıyla fon sağlama fiilini icra etmeye başlamış olmaktadır. Yetkilendirilen bankanın kaydı parayı bir fon toplayan kişinin hesabına alacak kaydetmekle birlikte suç tamamlanmış olacaktır. Bir sebeple havale işlemi akamete uğrarsa suçun teşebbüs aşamasında kaldığından bahsedilebilecektir.

Hemen belirtelim ki, 5549 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde, "*Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheliyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur.*" denilmek suretiyle bankalara şüpheli işlem bildirimini yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Üstelik bankalar bu bildirimini yaptıklarını yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar. Bu hükümler TFÖHK'nın 16 ncı maddesi uyarınca, terörizmin finansmanı suçunun işlendiği şüphesi uyandıran hallerin banka tarafından tespiti halinde de uygulanacaktır. Ayrıca Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in 1 inci maddesinde, suç gelirlerinin aklanmasının ve terörizmin finansmanının önlenmesi amacıyla belli esasların benimsendiği belirtilmiştir. Bu itibarla, şüpheli işlem bildirimine en çok konu olan hukuki işlem türlerinden birinin banka havaleleri olması şaşırtıcı olmayacaktır.

gggg. Hisse Senetleri

Hisse senetleri, TTK'nın "*Ticaret Şirketleri*" başlıklı İkinci Kitabının "*Anonim Şirket*" başlıklı Dördüncü Kısımının "*Menkul Kıymetler*" başlıklı Yedinci Bölümü altında 484 ila 501 inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. Hemen belirtelim ki 6762 sayılı

¹⁴⁸⁶ İslamoğlu, "Havale", s. 540.

mülga Türk Ticaret Kanunundan farklı olarak, TTK'da hisse senetleri yerine “*pay senetleri*” tabiri kullanılmıştır¹⁴⁸⁷.

Menkul kıymetlerin tanımı, TTK'da yapılmamıştır. 6362 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (o) bendinde, menkul kıymetlerin “*Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikalarını, 2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikalarını*” ifade edeceği belirtilmiştir. Sermaye piyasası araçları, “*sermaye piyasasında işlem gören ve fon aktarımı işlevini yerine getiren bütün finansal araçlar*” olarak tanımlanmaktadır¹⁴⁸⁸. Bunlar “*menkul kıymetler*” ve “*diğer sermaye piyasası araçları*” şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Menkul kıymetlerin, en çok önem arzeden ve işlem gören sermaye piyasası aracı olduğu ifade edilmektedir¹⁴⁸⁹. Ayrıca menkul kıymetler itibari değer taşımakta, seri halde çıkarılmakta ve bu surette kitle halinde ihraç edilebilmektedir. Menkul kıymetlerin, kıymetli evrak niteliği taşıdığı belirtilmektedir¹⁴⁹⁰. Menkul kıymetlerin en sık kullanılanları arasında pay senetleri, tahviller, ilmühaberler ve intifa senetleri gösterilmektedir.

Menkul kıymetler, “*pay senetleri*”, “*intifa senetleri*” ve “*borçlanma senetleriyle alma ve değiştirme hakkı içeren menkul kıymetler*” olmak üzere üçe ayrılmaktadır¹⁴⁹¹. Bu nedenle TFÖHK Yön.'de pay senetleri ile menkul kıymetlerin ayrı ayrı sayılması uygun olmamıştır. Sadece menkul kıymetler tabiri kullanılmış olsaydı, pay senetlerini anmamak bir eksiklik olmayacaktı. Yahut da TFÖDUS'taki tanım aynen alınmış olsaydı zaten örnek bir sayma yapıldığı için pay senetlerinden bahsedilmesi yeterli olacaktı.

TTK'nın 484 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, pay senetleri, hamiline ve nama yazılı olabilecektir. Emre yazılı pay senedi ise çıkarılamayacaktır. Nama yazılı senette ad ve soyada yer verilmemişse, bu senedin hamiline yazılı senet olduğu

¹⁴⁸⁷ Aysel Çetinkaya Uyar, “m. 484”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, ed., Kemal Şenocak, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 3015.

¹⁴⁸⁸ Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3016.

¹⁴⁸⁹ Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3017.

¹⁴⁹⁰ Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3017.

¹⁴⁹¹ Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3015, 3016.

değerlendirilmektedir¹⁴⁹². Pay senetleri, şirketlerce ihraç edilen ve borsa ile teşkilatlanmış piyasalarda çokça işlem gören anonim menkul kıymetlerdir¹⁴⁹³.

İnceleme konusu suç tipi bakımından önem arz eden hamiline yazılı pay senetlerinin devri üzerinde kısaca durmakta fayda vardır. TTK'nın 489 uncu maddesinde, hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin şirket ve üçüncü kişiler hakkında, ancak zilyetliğin geçirilmesi suretiyle payı devralan tarafından Merkezi Kayıt Kuruluşuna¹⁴⁹⁴ yapılacak bildirimle hüküm ifade edeceği hükme bağlanmıştır. Bu bildirim yapılmaması halinde, hamiline yazılı pay senedine sahip olanlar, paya bağlı haklarını bildirim yapıncaya kadar kullanamayacaktır. TTK'nın anılan maddesi, 7262 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin şirket ve üçüncü kişiler hakkında hüküm ifade etmesi için sadece zilyetliğin geçirilmesine bağlı tutmaktaydı¹⁴⁹⁵.

KİSYFÖİK Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporunda, halka açık olmayan anonim şirketlerde hamiline yazılı pay senetlerinin devrinin yalnızca zilyetliğin devredilmesi yoluyla yapılabilmesinin terörizmin finansmanı ve suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçları açısından ciddi riskleri bünyesinde barındırdığı belirtilmiştir. Raporda, FATF'nin, borsada işlem görmeyen şirketlerde hamiline yazılı hisse senetlerinin sahiplerinin kaydedilmesine yönelik bir mekanizmaya ihtiyaç olduğuna dikkat çektiği de aktarılmıştır¹⁴⁹⁶.

Son olarak belirtelim ki, TTK'nın 562 nci maddesinin on üçüncü fıkrasının (b) bendinde, TTK'nın 489 uncu maddesi uyarınca Merkezi Kayıt Kuruluşu'na bildirimde bulunmayanlar hakkında idari para cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştı. AYM,

¹⁴⁹² Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3021.

¹⁴⁹³ Çetinkaya Uyar, “m. 484”, s. 3018.

¹⁴⁹⁴ 6362 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde, **Merkezi Kayıt Kuruluşu**, “Sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin işlemleri gerçekleştirmek, kaydileştirilen bu araçları ve bunlara bağlı hakları, elektronik ortamda, üyeler ve hak sahipleri itibarıyla kayden izlemek, merkezi saklamasını yapmak ve Kurul tarafından sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulmuş bulunan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi” şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁴⁹⁵ Aysel Çetinkaya Uyar, “m. 489”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, ed., Kemal Şenocak, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 3049.

¹⁴⁹⁶ TBMM, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu, s. 17.

söz konusu hükmü, atıfta bulunduğu 489 uncu maddede bildirim hangi sürede yapılacağına belirtilmemesi nedeniyle Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir¹⁴⁹⁷.

hhhh. Tahviller

TTK'nın 504 üncü maddesinde, “*Her çeşidi ile tahviller, finansman bonoları, varlığa dayalı senetler, iskonto esası üzerine düzenlenenler de dahil, diğer borçlanma senetleri, alma ve değiştirme hakkını haiz senetler ile her çeşit menkul kıymetler, aksi kanunlarda öngörülmedikçe, ancak genel kurul kararı ile çıkarılabilirler.*” denilmektedir.

Tahvil, “*borçlanma senetleriyle alma ve değiştirme hakkı içeren menkul kıymet*” kapsamında bir “*borçlanma senedi*” türüdür. 6362 sayılı Kanun'un 31 inci maddesinde ise “*borçlanma aracı niteliğindeki sermaye piyasası aracı*” şeklinde ifade edilmiştir. Her iki kanundaki söz konusu ibarelerin birbiriyle eş anlamlı olduğu söylenmektedir¹⁴⁹⁸.

Tahvil, yabancı sermaye bulmak için uzun vade ile dışarıdan finansman sağlamak amacıyla anonim şirketler tarafından çıkarılan kıymetli evrak niteliğinde borçlanma senedir. İhraççıların borçlu sıfatıyla düzenleyip sattığı tahvil, nominal değerinin vade tarihinde veya bu tarihe kadar taksitler halinde yatırımcıya ödenmesi taahhüdünü içermektedir. Böylece vadesi 365 gün veya daha uzun borçlanmaya imkan tanımaktadır¹⁴⁹⁹.

¹⁴⁹⁷ “*Bu bağlamda Anayasa'nın anılan maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere suçta ve cezada kanunilik ilkesi, kanun koyucunun açık suç hükmü koymasına engel değilse de bir idari suç ve cezanın Anayasa'nın anılan maddesine uygun kabul edilebilmesi için suç konusunun ve yaptırımının tereddüde yer bırakmayacak şekilde kanunda açıkça belirtilmesi gerekir. Kabahat karşılığında idari para cezası uygulanmasını öngören kuralın şekli anlamda kanun hükmü olduğu ve erişilebilir nitelikte olduğu açıktır. Bununla birlikte kuralla, 489. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bildirimde bulunmamak eylemi suç olarak kabul edilerek bu eylem nedeniyle idari para cezasının uygulanacağı öngörülmesine rağmen gerek kuralda gerekse atıfta bulunulan maddede **bildirim hangi süre içinde yapılması gerektiğine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır.**” AYM, 18/02/2024, 2021/28 E.-2024/11 K. sayılı kararı için bkz.: R.G. 03/04/2024, 32509.*

¹⁴⁹⁸ **Enver Usca**, “m. 504”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, ed., Kemal Şenocak, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 3195.

¹⁴⁹⁹ **Usca**, “m. 504”, s. 3196, 3197.

iii. Kredi Mektupları

TBK'nın 515 inci maddesinde, kredi mektubu, *“mektup gönderenin gönderilene bir üst sınır belirleyerek veya belirlemeksizin, kredi mektubundan yararlanacak belirli kişiye istemde bulunacağı miktarda para ve benzeri şeyleri verme konusundaki vekaletini içeren belgedir”* şeklinde tanımlanmıştır. Kredi mektupları, vekâlet sözleşmesi ve havale hükümlerine tâbidir.

üü. Bono ve Poliçe

Bono ve poliçe, TTK'da düzenlenen kıymetli evraklar arasında kambiyo senetleri başlığı altında düzenlenmiştir. TTK'da çek de bu başlık altında düzenlenmesine rağmen, TFÖHK Yön.'de örnek bir saymada aynı vasıftaki iki önemli kambiyo senedine yer verilirken diğer önemli kambiyo senedi olan çeke yer verilmemesi bunun yerine sadece *“banka çeki”* ibaresinin kullanılması isabetli olmamıştır. Banka çekine dair yaptığımız açıklamalarda bu hususa değinmiştik.

Bono ve poliçenin TTK'da düzenlenmesi nedeniyle kıymetli evrakın ne olduğuna ilişkin TTK'daki genel düzenlemeleri incelemek uygun olacaktır. TTK'nın 645 inci maddesinde *“Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.”*, 646 ncı maddesinde *“Kıymetli evrakın borçlusu, ancak senedin teslimi karşılığında ödeme ile yükümlüdür.”*, 647 nci maddesinde *“(1) Mülkiyet veya sınırlı bir aynı hak kurulması amacıyla kıymetli evrakın devri için her halde senet üzerindeki zilyetliğin devri şarttır. (2) Bundan başka emre yazılı senetlerde ciroya, nama yazılı senetlerde yazılı bir devir beyanına da gerek vardır. Bu beyan kıymetli evrakın veya ayrı bir kağıdın üzerine yazılabilir.”* denilmiştir.

Poliçe ve bono, emtia işlemlerinde ödeme ve kredi aracı olarak, menkul kıymetler ise ortaklık veya alacaklılık sağladığı için yatırım aracı olarak kullanılmaktadırlar. Bu nedenle tedavüle çıkararak piyasada dolaşmaktadırlar.

Poliçe¹⁵⁰⁰, TTK'nın 671 ila 775 inci maddeleri arasında düzenlenmiş bir kambiyo senedir. Poliçe, özü itibariyle belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız

¹⁵⁰⁰ TTK'nın 671 inci maddesinde, poliçenin, *“senet metninde **“poliçe”** kelimesini, senet Türkçe'den başka bir dille yazılmışsa, o dilde poliçe karşılığı olarak kullanılan kelimeyi, belirli bir bedelin ödenmesi*

ve şartsız bir havaleyi içermektedir¹⁵⁰¹. Gerçekten de havale, poliçenin temelini oluşturmaktadır¹⁵⁰². Poliçe, “düzenleyen – muhatap – lehtar” arasında üçlü bir ilişki doğurmaktadır. Burada muhatapın poliçeyi kabul zorunluluğu bulunmamakla birlikte TTK’nın 698 inci maddesi uyarınca, muhatap poliçeyi kabul etmekle bedelini vadede ödemeyi taahhüt etmiş ve poliçenin esas borçlusu haline gelmiş olur¹⁵⁰³.

Tedavüle konulan bir poliçe, emre yazılı ise “*ciro+zilyetliğin devri*”¹⁵⁰⁴, nama yazılı ise “*alacağın devri hükmünde bir devir beyanı+zilyetliğin devri*”¹⁵⁰⁵ yoluyla elden ele geçerek son hamilin eline ulaşmaktadır. Bir poliçe, menfi emre kaydı içermiyorsa, kanunen emre yazılı poliçe hükmündedir¹⁵⁰⁶. Emre yazılı poliçelerde, ister düzenleyen tarafından lehtara poliçenin teslimi olsun isterse de lehtar veya cirantalar tarafından poliçenin ciro edilip zilyetliğinin devri şeklinde olsun fon sağlama fiili işlenmiş olacaktır. Fon toplamak fiili bakımından ise failin, düzenleyenden poliçeyi teslim alması veya lehtardan ya da cirantalardan cirolanan bir poliçenin zilyetliğini devralmasıyla suç tamamlanmış olacaktır. Kanaatimizce, poliçenin hamil tarafından kabule arz edilmesine rağmen muhatap tarafından kabul edilmemesi veya ödenmemesi durumu, poliçeyi kıymetli evrak olmaktan çıkarmadığı için bu durumun suçun oluşumuna bir etkisi olmayacaktır. Nitekim poliçenin kabul edilmemesi veya ödenmemesi ihtimalinde, hamil, duruma göre kabul etmeme veya ödememe protestosu çekmek sûretiyle cirantalara müracaat hakkını kullanabilecektir¹⁵⁰⁷.

Bono¹⁵⁰⁸, poliçe ve çek gibi bir kambiyo senedir. Bononun diğer bir adı da “*emre yazılı senet*”tir. Esasında “*ciro+zilyetliğin devri*” yoluyla devredilen senet grubuna

hususunda kayıtsız ve şartsız havaleyi, ödeyecek olan kişinin, “muhatapın” adını, vadeyi, ödeme yerini, kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını, düzenlenme tarihini ve yerini, düzenleyenin imzasını” içereceği hükme bağlanmıştır.

¹⁵⁰¹ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 99.

¹⁵⁰² Usca, “m. 504”, s. 3188.

¹⁵⁰³ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 101.

¹⁵⁰⁴ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 101.

¹⁵⁰⁵ Ali Bozer, Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Y., 2017, s. 94.

¹⁵⁰⁶ Bozer, Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 94.

¹⁵⁰⁷ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 102.

¹⁵⁰⁸ TTK’nın 776 ncı maddesinde, bononun, “*senet metninde “bono” veya “emre yazılı senet” kelimesini ve senet Türkçe’den başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelimeyi, sayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini, vadeyi, ödeme yerini, kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adını, düzenlenme tarihini ve yerini, düzenleyenin imzasını” içereceği hükme bağlanmıştır.*

emre yazılı senet denilmektedir¹⁵⁰⁹. Bono, kayıtsız şartsız belli bir bedel ödemek vaadini içerdiğine göre, temelinde “*borç tanımı*” yatmaktadır¹⁵¹⁰. Bono, hamiline yazılı şekilde düzenlenemez, aksi halde kambiyo senedi vasfını yitirir¹⁵¹¹. Bono, poliçenin aksine ikili bir ilişki doğurmakta olup burada muhatap bulunmamaktadır. Bonoyu düzenleyen, lehtara (ilk hamil) teslim eder. Böylece kambiyo taahhüdü doğmuş olur. Lehtar, bonoyu uhdesinde tutup vade geldiğinde ödenmek üzere düzenleyene başvurabileceği gibi, ciro ve zilyetliğin devri yoluyla da tedavüle çıkarabilir. Son hamil, senedi, düzgün bir ciro zincirine dayalı olarak elinde tutuyorsa meşru hamil konumundadır. Böyle bir durumda son hamil, senedi düzenleyene ibraz ederek ödeme ister¹⁵¹².

Bir kimse, TFÖHK'nın 4 üncü maddedeki kastla bir bonoyu düzenleyip lehtara verirse fon sağlama fiilini gerçekleştirmiş olacaktır. Lehtarın elinde tuttuğu bonoyu ciro ve zilyetliğin geçirilmesi yolu ile aynı amaç doğrultusunda devretmesi halinde fon sağlama fiili işlenmiş olur. Örneğin ciro edilen ve zilyetliğin devri için postaya verilen bir bono, fon toplayan lehtarın eline ulaşmadan yolda kaybolursa pekala suçun teşebbüs aşamasında kaldığı düşünülebilecektir.

cc. Tehlike Suçu-Zarar Suçu Ayrımı

Kanuni tipteki hareketin suçun konusunu zarara uğratıp uğratmamasına göre suçlar “*zarar suçu*” ve “*tehlike suçu*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁵¹³. Şayet suçun işlenmesiyle suç konusu üzerinde bir zararın doğması aranmışsa zarar suçundan, zarar tehlikesinin doğması aranmışsa tehlike suçundan bahsedilecektir. Zarar suçunda, failin hareketi ile suçun konusu üzerinde bir zarar neticesi meydana gelmekte ve bu netice ile hareket arasında nedensellik bağı aranmaktadır. Tehlike suçunda ise, hareketin yöneldiği konunun zarara uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalması yeterli addedilmiştir¹⁵¹⁴.

¹⁵⁰⁹ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 129.

¹⁵¹⁰ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 129.

¹⁵¹¹ Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 130.

¹⁵¹² Ülgen, Helvacı, Kendigelen, Kaya, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 142, 143.

¹⁵¹³ Özbek, Doğan, Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 227; Artuk, Gökcen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 385; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 220; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 239; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 309; İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 290.

¹⁵¹⁴ Bazı yazarlar, zarar tehlikesinin meydana gelmesini bir netice olarak yeterli görmektedir. Bkz.: Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 165.

Bu bilgiler ve daha önce fiil konusunu işlerken yaptığımız açıklamalar ışığında, terörizmin finansmanı suçunun “*tehlike suçu*” olduğu sonucuna varmaktayız. Nitekim, failin fiili, suçun konusunu teşkil eden fonun terör örgütü mensuplarının veya terör örgütlerinin eline geçmesi tehlikesini doğurmuş olmaktadır. Tehlike suçları da “*somut tehlike suçu*” (*konkrete Gefährdungsdelikte*) ve “*soyut tehlike suçu*” (*abstrakte Gefährdungsdelikte*) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹⁵¹⁵.

Somut tehlike suçunun söz konusu olması halinde, hâkimin suç konusu üzerinde objektif olarak bir tehlikenin oluşup oluşmadığını incelemesi gerekecektir¹⁵¹⁶. Örneğin, TCK'nın 170 inci maddesinde düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda fail tarafından sadece yangının çıkarılması değil, aynı zamanda çıkarılan bu yangının “*kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda*” olması gerekecektir. Aksi halde fail cezalandırılmaz. Hâkimin bütün bu somut ve objektif tehlikelerin ortaya çıkıp çıkmadığı veya hareketin başka kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda olup olmadığını incelemesi gerekmektedir. Doktrinde, somut tehlike suçlarında, objektif bir tehlikenin meydana gelmesinin tipikliğin unsuru mu yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu tartışılmıştır. Bir görüşe göre, somut tehlike, tipikliğin maddi unsurları arasında olup, bu kabulün sonucu olarak da failin kastının somut tehlikeyi de kapsamaması gerekecek, aksi halde suç oluşmayacaktır¹⁵¹⁷. Böyle bir kabul, somut tehlikenin gerçekleşmediği durumlarda ise failin suça teşebbüsten sorumlu tutulmasını beraberinde getirecektir. Diğer bir görüş ise, somut tehlikenin tipikliğin maddi unsurları arasında görülmemesi gerektiğini, bununla birlikte objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmesinin doğru olacağını savunmaktadır. Buna göre, suçun bütün unsurlarıyla gerçekleşmesinden sonra söz konusu olabilen ve gerçekleşmemeleri halinde failin cezalandırılmasını engelleyen şartlar “*objektif cezalandırılabilme şartları*”dır¹⁵¹⁸.

¹⁵¹⁵ **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 220; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 290; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 165.

¹⁵¹⁶ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 385.

¹⁵¹⁷ **Özbek, Doğan, Bacaksız**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 228; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 240.

¹⁵¹⁸ **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 222; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 387; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 312; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 120; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s.60.

Soyut tehlike suçlarında ise suçun konusu üzerinde gerçek bir tehlikenin oluşup olmamasının bir önemi bulunmamakta, hareketin yapılmasıyla suç tamamlanmaktadır¹⁵¹⁹. Bu neviden suçlarda normatif olarak, failin hareketi, bizatihi tehlikeli görüldüğünden, hâkimin ayrıca gerçekte bir tehlikenin oluşup oluşmadığını araştırmasına gerek bulunmamaktadır¹⁵²⁰.

Bu ayırmda da terörizmin finansmanı suçunun “*soyut tehlike suçu*” niteliğinde olduğu sonucuna varmaktayız¹⁵²¹. Terörizmin finansmanı suçunda, fon sağlama veya toplama hareketleri neticesinde somut bir tehlikenin aranmaması nedeniyle, fonun amaç suçlarda kullanılıp kullanılmadığı, bir başka anlatımla failin hareketiyle somut bir terör tehlikesinin doğup doğmadığı hâkim tarafından araştırılmayacaktır. Üstelik TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmış olmasının aranmayacağına açık bir şekilde ifade edilmesi bu kanaati destekleyici mahiyettedir.

g. Nitelikli Haller

Buraya kadar terörizmin finansmanı suçunun maddi unsurları olarak “*fiil, netice, nedensellik bağı, fail, mağdur ve konu*” ele alınmıştır. Varsa daha ağır veya hafif cezayı gerektiren nitelikli hallerin bütün bu maddi unsurlarla ilgisi nispetinde suçun maddi unsurlarından kabul edildiği belirtilmektedir¹⁵²². Bu itibarla tipikliğin maddi unsurları arasında nitelikli hallerin de nazara alınması doğru olacaktır.

Ceza normunda ilk olarak suçun temel şekli tanımlanır. Suç tipinde hareketin temel şekline ek olarak aranan, haksızlık içeriği itibariyle daha ağır veya hafif sayılması sonucunu doğuran haller ise “*suçun nitelikli halleri*” veya “*suçun nitelikli unsurları*” olarak bilinir¹⁵²³. Gerçekten de, TCK’nın 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasında “*daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli haller*” ibaresi kullanılmıştır. Nitelikli

¹⁵¹⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 387.

¹⁵²⁰ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 119.

¹⁵²¹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 64; Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 237;

¹⁵²² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 388; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 485; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 70.

¹⁵²³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 388; Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 140; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 226.

hallerin gerçekleşmesine bağlı olarak cezanın artırılması veya azaltılması sonucu doğmaktadır. Nitelikli haller, failin veya mağdurun sıfatından kaynaklanabileceği gibi, fiilin işleniş tarzı, zamanı, yeri, suç konusundan da kaynaklanabilir¹⁵²⁴.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında, “*Bu madde kapsamına giren suçların kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.*” denilmek suretiyle daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal öngörülmüştür. Bu nitelikli hal, fiilin işleniş tarzı ve bunun doğal sonucu olarak failin sıfatından kaynaklanmaktadır¹⁵²⁵. Dolayısıyla, daha önce ifade edildiği üzere, terörizmin finansmanı suçu, nitelikli hali bakımından özgü suç olup, buna görünüşte özgü suç denilmektedir. Nitelikli halin gerçekleşmesi için, suçun kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılarak işlenmesi lazımdır. Kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılmasından bahsedilebilmesi için evleviyetle kamu görevlisinin bulunması şarttır. O halde bu nitelikli halin iki boyutlu olduğu söylenebilir. Bunlardan ilki failin bir kamu görevlisi olması ve ikincisi failin kamu görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle suçu işlemesidir¹⁵²⁶.

Öncelikle kamu görevlisinin ne anlama geldiğinin tespiti gerekmektedir. TCK'nın “*özel kanunlarla ilişki*” başlıklı 5 inci maddesine göre, TCK'nın genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanacaktır. Bu itibarla, kamu görevlisi tanımı özel ceza kanunları bakımından da tatbik sahası bulacaktır. 04/11/2004 tarih ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli hakkında Kanun'un¹⁵²⁷ geçici 1 inci maddesinde “*Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç 31 Aralık 2008 tarihine kadar uygulanır.*” hükmüne yer verilmiştir. Bu itibarla, 31/12/2008 tarihinden önce yürürlükte bulunan ve TCK'nın genel hükümlerine aykırı hükümler bu tarihten sonra zımnen ilga edilmiştir¹⁵²⁸. Bu sebeple, şayet, anılan tarihten önce, özel ceza

¹⁵²⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 389, 390.

¹⁵²⁵ “*Suç işleyenin yüksek mevkii, suçu ağırlaştırır.*” (*Dignitas deliquentis peccatum auget*). Bkz.: Helvacı, Topuz, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 204.

¹⁵²⁶ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 64.

¹⁵²⁷ R.G. 13/11/2004, 25642.

¹⁵²⁸ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 111.

kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar bakımından yapılan kamu görevlisi tanımları varsa bugün için bunun bir önemi bulunmamaktadır. Ancak TCK'nın 5 inci maddesinin bir anayasa hükmü olmadığı gözetildiğinde, 31/12/2008 tarihinden sonra çıkarılan bir kanun ile özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar bakımından yapılan kamu görevlisi tanımları varsa söz konusu tanımların dikkate alınması gerekecektir. TFÖHK'nın 31/12/2008 tarihinden sonra çıkarılmış özel bir ceza kanunu mahiyetinde olduğu ve kanun metninde herhangi bir kamu görevlisi tanımına yer verilmediği için, 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında geçen “*kamu görevlisi*” deyimini bakımından TCK'daki tanımın esas alınması gerekmektedir.

TCK'nın 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, kamu görevlisi deyiminden “*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*”nin anlaşılacağı hükme bağlanmıştır. Bu tanımdan hareketle kamu görevlisi sıfatının bulunduğu kabulü için iki temel unsurun bulunması gerekmektedir. **Bu unsurlardan ilki, yürütülmekte olan bir kamu görevinin bulunmasıdır**¹⁵²⁹. Buna ilişkin olarak madde gerekçesinde, “*Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de, kamu görevlisidirler.*” değerlendirilmelerine yer verilmiştir. Yine madde gerekçesinde, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerince üstlenilmesi durumunda, bu hizmetleri yürüten kimselerin kamu görevlileri olarak sayılmayacağı belirtilmiştir. **Unsurlardan ikincisi, kamusal faaliyete katılma şartıdır**¹⁵³⁰. Katılma, atama, seçilme veya başkaca herhangi bir yöntemle

¹⁵²⁹ Hüseyin Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, *Ankara Barosu Dergisi*, S: 2010/1, s. 119.

¹⁵³⁰ Aydın, “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”, s. 120.

olabileceği gibi sürekli, süreli veya geçici de olabilir. Her iki şartın bir arada bulunduğu durumlarda, TCK anlamında kamu görevlisinin varlığından bahsedilecektir.

Kamu görevlisinin ne anlama geldiği hakkındaki açıklamalardan sonra, kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılmak suretiyle suçun işlenmesi durumunu ele almak uygun olacaktır. Nitekim, fon sağlayan veya toplayan fail, bir kamu görevlisi olmasına rağmen, uhdesinde bulundurduğu kamu görevini kötüye kullanmak suretiyle fiili gerçekleştirilmemişse nitelikli halin gerçekleştiğinden bahsedilemeyecektir. Kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzunu kötüye kullanabilmesi için, bu sıfatı hukuka uygun bir şekilde edinmiş olmalıdır¹⁵³¹. Buna karşılık, kamu görevini usulsüz olarak, söz gelimi gasp ederek elde etmiş failin, fon sağlaması veya toplaması halinde hem TCK'nın 262 nci maddesinde düzenlenen kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi hem de terörizmin finansmanı suçunun temel şekli oluşacaktır.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası düzenlemesi, fon sağlayan veya toplayan failin örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi olması halinde zaten örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçlarından mahkûmiyet yoluna gidileceği ve fakat bu kapsamda hükmedilecek cezada artırım yapılacağı anlamına gelmektedir¹⁵³². Buna göre, fail hakkında hükmedilecek örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçlarından TCK'nın 314 üncü ve TMK'nın 5 inci maddesi uyarınca hükmedilecek cezada ayrıca artırım yapılacaktır. Ancak fon sağlayan veya toplayan failin örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi sıfatını taşımaması halinde, terörizmin finansmanı suçu TMK'nın 3 üncü maddesinde mutlak terör suçu veya 4 üncü maddesinde nispi terör suçu olarak sayılmadığı için TMK'nın 5 inci maddesi kapsamında cezada artırım yapılmayacaktır¹⁵³³.

TFÖHK'da terörizmin finansmanı suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli haline yer verilmemiştir.

¹⁵³¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 248.

¹⁵³² Yargıtay 3. CD.'nin 18/10/2021 tarih ve 2021/1612 E., 2021/9566 K. sayılı kararında "...Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise örgüt üyesi olarak da kabul edilebilecektir." değerlendirmesine yer verilmiştir.

¹⁵³³ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 67.

B. Tipikliğin Manevi Unsurları

a. Genel Olarak

Tipikliğin manevi (sübjektif) unsurları (*Subjektiver Tatbestand*)¹⁵³⁴, tipikliğin iki ana sütunundan biridir. Bu anlamda tipikliğin manevi unsuru, diğer ana sütun olan maddi unsurları gibi dış dünyadaki maddi gerçeklikle ilgili olmayıp daha çok failin zihin dünyası ile ilgilidir. Bu unsur Latince’de suçlu zihin anlamındaki “*mens rea*”¹⁵³⁵ olarak karşımıza çıkmakta¹⁵³⁶ ve İngilizce’de “*suçun zihinsel unsuru*” anlamındaki “*the mental element of crime*” ifadesiyle karşılanmaktadır¹⁵³⁷.

Tipikliğin manevi unsurunun “*kişi ile işlediği fiil arasındaki manevi bağ*” olduğu ifade edilmektedir¹⁵³⁸. Bir fiilin tipik haksızlık teşkil edebilmesi için böyle bir manevi bağın varlığı şarttır¹⁵³⁹. Bu manevi bağ suçun bir unsuru olup gerçekleşmemesi halinde suçun oluşmadığı söylenecektir. Hatırlanacak olursa, **amaççı (gai-final) hareket teorisine** (*Die Finale Handlungslehre*) göre, hareket sadece illi nitelik taşımamakta, aynı zamanda final bir oluş şeklinde görülmektedir. Böylece final hareket teorisi, doğal (illi) hareket teorisinden ayrılarak, kastı, hareketin bir unsuru olarak nitelendirmektedir¹⁵⁴⁰. Halbuki doğal (illi) hareket teorisi, hareketi salt insanın dış dünyaya yansıyan davranışı olarak nitelendirmekle, kastı, hareketin bir unsuru olarak değil, kusurluluk içerisinde incelemektedir¹⁵⁴¹. Elbette Alman ceza hukuku doktrininde, kastın kusur alanından çıkarılarak tipik haksızlığın manevi-sübjektif unsurlarından biri olarak görülmeye başlanması, kusur alanındaki fonksiyonlarının tamamını kaybettiği şeklinde

¹⁵³⁴ **Bock**, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 287.

¹⁵³⁵ ‘*Actus non facit reum nisi mens sit rea*’ (düşünce kusurlu olmadıkça sadece bir fiil bireyi kusurlu yapmaz.) Ayrıca bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “*mens rea* (n.),” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/7472512215> (E.T. 23/05/2024).

¹⁵³⁶ “*Mens rea*”nın zıddı ve suç teşkil eden fiil anlamındaki “*actus reus*” için bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “*actus reus* (n.),” July 2023, <https://doi.org/10.1093/OED/7181219275>. (E.T. 23/05/2024).

¹⁵³⁷ **Jonathan Herring**, *Criminal Law (Text, Cases, and Materials)*, Oxford University Press, 2016, s. 215; **Michael J. Allen, Ian Edwards**, *Criminal Law*, Oxford University Press, 2017, s. 76.

¹⁵³⁸ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 391; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 144; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 242.

¹⁵³⁹ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 144; **Dülger**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 388.

¹⁵⁴⁰ **Keyman**, “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”, s. 148; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 93; **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 168.

¹⁵⁴¹ **Hakan Karakehya, Asena Kamer Usluadam**, “Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler”, *Journal of Penal Law and Criminology*, C: 3, S: 2, 2015, s. 16.

anlaşılmalıdır. Burada kastın çifte fonksiyonunun (*Doppelfunktion des Vorsatzes*) olduğu ifade edilmiştir. Kast, hem “*haksızlığın işleniş biçimi*” hem de “*kusur türü*” olarak kabul edilmektedir¹⁵⁴².

Suçun maddi unsurlarından fiil bahsinde, inceleme konusu suçu esas olarak amaççı (gai-final) hareket teorisinden hareketle analiz edeceğimizi ifade etmiştik. Bu yaklaşımda kusurluluk, tipikliğin manevi unsurundan ayrı bir kavram olup failin işlediği fiil nedeniyle kınanabilmesini ifade etmektedir¹⁵⁴³. Çalışmamızda, kastı, suçun manevi bir unsuru olarak değerlendirecek, kastın çifte fonksiyonunu da gözeterek kusurluluğu ayrı bir başlık altında tetkik edeceğiz¹⁵⁴⁴.

TCK'nın 21 inci maddesinin birinci fıkrasında “*suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır*” ve 22 nci maddesinde “*taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır*” denilmiş, CMK'nın 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendinde de “*yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması*” halinde beraat kararı verileceği hükme bağlanmıştır. Buradan hareketle, suçun oluşması için maddi unsurların varlığı yeterli olmayıp, kast veya taksirin bulunması gerektiği sonucuna varılacaktır. Yani kast ve kanunda açıkça belirtilmesi halinde, taksir, suçun yapısal bir unsurudur¹⁵⁴⁵. Kast asıl, taksir istisnai bir manevi unsurdur.

Bunun yanında TCK'nın 23 üncü maddesinde “*Bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekir.*” denilmek suretiyle neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç düzenlenmiştir. Bu tip bir

¹⁵⁴² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 391. Ayrıca “*Her ne kadar kastın bir haksızlık unsuru olduğu ileri sürülse de, TCK'nın bazı hükümlerinden kastın aynı zamanda kusurluluk alanında da işlevi olduğu; kusurun, kast ve taksirden tamamen soyutlanarak, yalın bir değer yargısı olarak kabul edilemeyeceği anlaşılmaktadır.*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Mahmutoğlu, Karadeniz, Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi**, s. 280.

¹⁵⁴³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 392. Suçun unsurlarını “*Tipe Uygunluk, Hukuka Aykırılık ve Kusurluluk*” olarak açıklayan bir görüş için bkz.: **Özbek, Doğan, Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 207 vd.

¹⁵⁴⁴ Kastı “*kusurluluğun gerçek şekli*” olarak tanımlayan bir görüş için bkz.: **Hafizoğulları, Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 251. Kastı, suçun manevi unsurlarından değil de kusurluluğun bir türü olarak değerlendiren bir görüş için bkz.: **İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 443.

¹⁵⁴⁵ **Zafer, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 420.

manevi bağda, kastın ötesine geçen netice bakımından en azından taksirle hareket edilmiş olması arandığından, doktrinde, buna “*kast-taksir kombinasyonu*” da denilmektedir¹⁵⁴⁶.

Bazı suç tiplerinde ise, sadece kastın bulunması yeterli görülmeyip failin belli bir saikle (amaçla) hareket etmesi şart koşulmuş olabilir¹⁵⁴⁷. Böyle bir durumda, saik (amaç) tipikliğin manevi unsuru arasında yerini alacaktır. Doktrinde bu gibi hallerde özel kastın varlığından da söz edilmekle birlikte¹⁵⁴⁸, karşıt görüş olarak TCK’nın benimsediği suç teorisinde genel kast - özel kast ayrımının terkedildiği ve failin belli bir amaçla hareket etmesinin şart olduğunda kastın yanında saikin (amaç) ayrı bir manevi unsur olarak arandığı belirtilmektedir¹⁵⁴⁹. Saik (amaç), “*kasttan önce gelen, kastı hazırlayan bir duygu, düşüncedir*”¹⁵⁵⁰ şeklinde tanımlanmış olup kanunda özel olarak aranmadığı müddetçe manevi unsurlar arasında yer almayan ve fakat TCK’nın 61 inci maddesi uyarınca temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınması lazım gelen bir husustur.

Böylece tipikliğin manevi unsurlarına **kast, kanunda açıkça belirtilmesi halinde taksir, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç ve saik (amaç)** dahil olduğu söylenebilecektir¹⁵⁵¹.

TFÖDUS’nin 2 nci maddesinin Türkçe çevirisi, “*herhangi bir kişi, her ne surette olursa olsun, tümüyle veya kısmen, aşağıda tadat edilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle*¹⁵⁵² veya kullanılacağını ***bilerek***¹⁵⁵³, doğrudan veya dolaylı olarak,

¹⁵⁴⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 475.

¹⁵⁴⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 473.

¹⁵⁴⁸ Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 303.

¹⁵⁴⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 419; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 402; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310.

¹⁵⁵⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 473.

¹⁵⁵¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 392.

¹⁵⁵² TFÖDUS’un İngilizce metnindeki “*with the intention that they should be used*” ibaresi “gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle” anlamındadır. Oxford Sözlük’te “*intention*” kelimesi “*zihni veya dikkati bir şeye yönelme, niyet etme, amaçlama, kişinin gerçekleştirmeyi düşündüğü irade*” anlamına gelmektedir. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “*intention* (n.), sense I.1,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1083927145> (E.T. 24/05/2024). Ayrıca “*amaç*” anlamına gelen “*purpose*” veya “*aim*” olarak da kullanılmaktadır. Bkz.: Herring, *Criminal Law (Text, Cases, and Materials)*, s. 126.

¹⁵⁵³ TFÖDUS’un İngilizce metnindeki “*in the knowledge that they are to be used*” ibaresi “*kullanılacağını bilerek*” anlamındadır. Oxford Sözlük’te “*knowledge*” kelimesi “*anlama ya da bilme yetisi, zeka, akıl, gerçek veya hakikatin zihinle kavranması, hakikatin kesin olarak algılanması, hakikati bilme durumu*” anlamına gelmektedir. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “*knowledge* (n.), sense II.4.b,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/1350032363> (E.T. 24/05/2024).

yasa dışı bir şekilde ve *kasten*¹⁵⁵⁴ fon sağlamak veya toplamakta ise bu sözleşmeyi ihlal eder” şeklindedir¹⁵⁵⁵. Buradan hareketle, TFÖDUS, BM üyesi devletlere terörizmin finansmanının iç hukukta suç haline getirilirken manevi unsurun;

- sağlanan veya toplanan fonun belli eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması amacının bulunması, (*intention*)
- sağlanan veya toplanan fonun belli eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılacağıın bilinmesi (*knowledge*)
- fon sağlama veya toplama hareketlerinin kasten yapılması, (*wilfully*)

şeklinde belirlenmesini bir yükümlülük olarak getirmiştir. TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde, TFÖDUS’nin yüklediği yükümlülüğe sadık kalınarak, bir suç tanımı yapılmıştır. Bu tanım yapılırken, TCK’nın öngördüğü kast tanımından kısmen ayrılarak, “amaç” ile “bilme ve isteme”nin eşdeğer tutulduğu görülmektedir. Ayrıca kanun koyucunun TFÖDUS’den ayrılarak “belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi” ibaresini suç tanımına eklemesi, suçun manevi unsurunu tespit bakımından isabetli olmamıştır.

Türk hukukunda, terörizmin finansmanı, kasten işlenebilen bir suç olarak düzenlenmiştir. Kastın yanında ve ayrıca fon sağlamak ve toplamak fiilinin belli bir amaçla işlenmesi öngörüldüğünden saikin (amacın) tipikliğin manevi unsuru olarak incelenmesi gerekir. Suçun taksirle işlenebileceğine ilişkin kanunda hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle suçun taksirle işlenebilmesi mümkün değildir¹⁵⁵⁶. Manevi unsur bakımından suç tanımında sadece kast ve saike (amaca) yer verilmesinin TFÖDUS’ye uygun olduğu görülmektedir. Doktrinde, suçun taksirle işlenebilmesini

¹⁵⁵⁴ TFÖDUS’un İngilizce metnindeki “*wilfully*” ibaresi “*isteyerek, kasten*” anlamlarına gelmektedir. Bkz.: Oxford English Dictionary, s.v. “*wilfully* (adv.), sense 4,” March 2024, <https://doi.org/10.1093/OED/6232362303> (E.T. 23/05/2024). TFÖDUS’un İngilizce metninde yer alan “*wilfully*” ibaresinin Türkçe’ye “*kasten*” olarak çevrilmesini eleştiren Özgenç, doğru çevirinin “*isteyerek*” şeklinde olması gerektiğini savunmaktadır. Bkz.: **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 175.

¹⁵⁵⁵ 1/3/2002 tarih ve 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekinde yayımlanan Türkçe çeviridir. Bkz.: *R.G. 01/04/2002, 24713*.

¹⁵⁵⁶ Suçun sadece kast ile işlenebilmesi yönündeki düzenleme yerindedir. Örneğin Avustralya’da, Türk hukukundaki taksire benzer “*umursamazlık*” (*recklessness*) manevi unsuruna terörizmin finansmanı suçu bakımında yer verildiği aktarılmakta ve bu yaklaşım TFÖDUS ile getirilen yükümlülüğün çok ötesine geçerek bu suç tipinin uygulama alanını faydasız ve tehlikeli biçimde genişlettiği için eleştiriye uğramaktadır. Bkz.: **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 258, 259.

mümkün kılan bir kanuni düzenlemenin yapılması gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır¹⁵⁵⁷. Bu görüşe katılmıyoruz. Zira, suçun taksirle işlenmesi yönünde bir düzenleme TFÖDUS'un amacına ters düşecek olup ayrıca bu suçun alanını gereksiz ve tehlikeli bir biçimde genişletecektir.

Failin, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin işlenmesi amacıyla veya bunların işleneceğini bilerek ve isteyerek teröriste veya terör örgütlerine fon sağlaması veya toplaması halinde suç tamamlanacak ve bitecek olup sağlanan fonun bir suçun işlenmesinde kullanılmasına gerek bulunmamaktadır. Bu nedenle kast - taksir kombinasyonunun fiilen ortaya çıkma ihtimalinin olmadığını değerlendiriyor ve çalışmamızda incelenmesine gerek duymuyoruz¹⁵⁵⁸.

Hülasa, inceleme konusu suçun manevi unsuru ele alınırken “*kast*” ve “*saik (amaç)*” üzerinde durulacaktır.

b. Kast

Kast, lügatte “*niyet, istek, amaç, gaye; birine karşı bilerek kötü davranma*” gibi anlamlara gelmektedir¹⁵⁵⁹. Kastın, “*bir kimsenin istek ve iradesinin bir fiile ait sonuca yönelmesini ifade eder ve çok defa niyet, azim, irade, ihtiyar, amd (taammüd), rızâ gibi insanın iç dünyasına ait sübjektif durumu tanımlamaya yönelik kavramlarla belli bir mâna ilişkisi*” taşıdığı belirtilmiştir¹⁵⁶⁰.

Bazı ceza kanunlarında kastın tanımına yer verilmiş¹⁵⁶¹, bazılarında ise herhangi bir tanım yapılmamıştır. TCK, kastın tanımına yer veren kanunlar arasındadır¹⁵⁶². TCK'nın 21 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*” denilmek suretiyle kastın tanımı yapılmıştır.

¹⁵⁵⁷ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 312.

¹⁵⁵⁸ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 317.

¹⁵⁵⁹ <https://www.lugatim.com/s/KASIT> (E.T. 23/05/2024).

¹⁵⁶⁰ *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, “Kast”, C: 14, s. 559. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/24/C24008045.pdf> (E.T. 23/05/2024).

¹⁵⁶¹ Örneğin 1937 tarihli İsviçre CK., 1940 tarihli Brezilya CK., 1930 tarihli İtalyan CK., 1998 tarihli Polonya CK.'da kastın tanımına yer verilmiştir.

¹⁵⁶² eTCK'da kastın tanımına yer verilmemekle birlikte 45 inci maddesinin birinci fıkrasında “*Cürümde kasdin bulunmaması cezayı kaldırır.*” hükmüne yer verilmiştir.

Ceza hukukunda kast kavramını açıklayan üç teori bulunmaktadır. Bunlardan ilki, **tasavvur teorisi** olup suçun kasten işlendiğinin kabulü için kanunda suç sayılan neticenin tasavvur edilmiş veya öngörülmüş olması yeterlidir¹⁵⁶³. Bir başka anlatımla failin neticeyi bilerek hareket etmiş olması gerekir. İkinci teori olan **irade teorisine** göre, failin neticeyi istemiş olması durumunda kastın varlığından bahsedilebilecektir¹⁵⁶⁴. Burada ön plana çıkan neticenin istenmesidir. Son olarak, **bilinç ve irade teorisi (karma teori)** ise failin neticeyi tasavvur etmekle beraber aynı zamanda bu neticenin gerçekleşmesini istemiş olması şarttır¹⁵⁶⁵. Bu teorinin bir gereği olarak, bilme ve istemeyi bir arada ifade etmek üzere “*bilinçli irade*” kavramı da kullanılmıştır¹⁵⁶⁶. Ancak buradaki irade, kişinin davranışlarını hukukun gereklerine göre değerlendirme yeteneği değil, insan davranışının mutlak kuvvetin (*vis absoluta*) etkisi altında kalmaması anlamındadır¹⁵⁶⁷. Welzel’e göre, kast, suçun kanuni tanımındaki objektif unsurların bilgisini içeren bilme unsuru ile tipikliğin gerçekleştirilmesine yönelik katı bir iradeyi ifade eden isteme unsuru olmak üzere iki yöne sahiptir¹⁵⁶⁸.

TCK’nın 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan tanım, **bilinç ve irade teorisine** ağırlık verildiğini göstermektedir¹⁵⁶⁹. O halde, kast “*bilme*” ve “*isteme*” unsurlarından oluşmaktadır¹⁵⁷⁰. Bilmeye, bilişsel unsur (*kognitives Element*) ve istemeye, iradi unsur (*voluntatives Element*) da denilmektedir¹⁵⁷¹.

Terörizmin finansmanı suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Nitekim suç tanımında, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan ve “*suç olarak düzenlenen fillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen ... kullanılacağını bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlayan veya*

¹⁵⁶³ Cengiz Apaydın, “Ceza Hukukunda Kast Kavramı”, *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi, 2008, s. 55; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 79; Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 282.

¹⁵⁶⁴ Apaydın, “Ceza Hukukunda Kast Kavramı”, s. 56; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 79; Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 282.

¹⁵⁶⁵ Apaydın, “Ceza Hukukunda Kast Kavramı”, s. 58; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 79.

¹⁵⁶⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 398, 399.

¹⁵⁶⁷ Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252.

¹⁵⁶⁸ Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 282, 283.

¹⁵⁶⁹ Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 283.

¹⁵⁷⁰ Apaydın, “Ceza Hukukunda Kast Kavramı”, s. 59 vd.; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 216; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 495; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 369.

¹⁵⁷¹ Bock, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, s. 291, 292.

toplayan kişi”nin cezalandırılacağı belirtilmektedir. Görüldüğü üzere suç tanımında kastın bilme ve isteme unsuruna doğrudan doğruya yer verilmiştir. O halde bilişsel ve iradi unsurun inceleme konusu suç bakımından ayrı ayrı ele alınması uygun olacaktır. Suçun, doğrudan kastın yanında, olası kastla işlenip işlenemeyeceği meselesi, bilme ve isteme unsurundan sonra incelenecektir.

aa. Bilme Unsuru

TCK’nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında “*Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz.*” hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm TCK’nın 21 inci maddesinin birinci fıkrası ile birlikte değerlendirildiğinde, failin kasten hareket ettiğinin kabulü için tipikliğin maddi unsurlarının tamamını bilmesi şart olduğu anlaşılır¹⁵⁷².

Kastın bilme unsurunun gerçekleştiğinin kabulü için fon sağlayan failin; a) **fiil** olarak, fon sağlama hareketinde bulunduğunu, b) **netice** olarak, fonu bir teröristin veya terör örgütünün hakimiyetine/kullanımına terkettiğini, c) **konu** olarak, sağladığı maddi değer teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkan yaratacağını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilmesi gerekmektedir. Fon toplayan failin ise; a) **fiil** olarak, fon toplama hareketinde bulunduğunu, b) **netice** olarak, topladığı fonun bir teröristin veya terör örgütü için topladığını, c) **konu** olarak, topladığı şeyin teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkan yaratacağını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını, bilmesi gerekmektedir.

Bütün bunları bilmeyen failin kasten hareket ettiği söylenemeyecektir. Elbette failin, dış dünyadaki bu objektif unsurların ceza normunda ne surette değerlendirildiğini bilmesi mecbur değildir¹⁵⁷³. Nitekim TCK’nın 4 üncü maddesinde “*Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.*” denilmiştir.

¹⁵⁷² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 400.

¹⁵⁷³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 401.

aaa. Fiil ve Netice Bakımından Değerlendirme

Fiil ve netice bakımından bir değerlendirme yapacak olursak, failin, fon sağladığının veya topladığının bilincinde olması gerekir. Bu suç, sırf hareket suçu olduğu için fon sağlama veya toplama hareketinin gerçekleştirilmesiyle suçun tamamlanıp bitmekte, failin fiilini gerçekleştirdiği anda, sağladığı veya topladığı fonu, bir teröristin veya terör örgütünün hakimiyetine terkettiğini bilmesi gerekir.

Burada önemli olan nokta, fonun bir teröriste veya terör örgütüne sağlandığının veya onlar için toplandığının bilinmesidir¹⁵⁷⁴. TMK'nın mülga 8 inci maddesinde terörist veya terör örgütü unsuruna yer verilmemiş, sadece terör suçlarının gerçekleştirilmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlanması ve toplanması yeterli görülmüştü. Halihazırdaki durumda ise, failin kastının, fon sağlanan veya toplananın terörist veya terör örgütü olduğunu bilmesini de kapsamaktadır. Daha önce terörist ve terör örgütü kavramları detaylı bir şekilde anlatıldığı için burada tekrar etmeyeceğiz.

Söz gelimi, bir kişi arkadaşına borç verdiğini tasavvur etmiş ve fakat o arkadaşı aslında bir terör eylemi hazırlığındaysa ve fail bunu bilmiyorsa, tipikliğin manevi unsuru oluşmamıştır. Bir başka örnek olarak, otomobil yıkatma hizmeti karşılığında bir işletmeye ödeme yaptığını düşünen ve fakat aslında bu işletmenin bir terör örgütünün mensuplarınca işletildiğini bilmeyen bir kişinin kastı, bilme unsuru yönünden eksik olacaktır.

İnceleme konusu suçun soyut tehlike suçu olduğu daha önce tespit edildiği için kastın kapsamının tehlikeyi kapsayıp kapsamayacağını değerlendirilmesi gereksiz olacaktır. Şayet bu suç somut tehlike suçu olsaydı dahi, somut tehlikenin objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu ifade ettiğimiz için kastın tehlikeyi kapsamaması gerekmeyecek, ancak faile ceza verilebilmesi için somut tehlikenin hakim tarafından ortaya konulması gerekecekti¹⁵⁷⁵.

¹⁵⁷⁴ **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 314.

¹⁵⁷⁵ **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 162.

bbb. Amaç Suçlar Bakımından Değerlendirme

Amaç suçlar bakımından bir değerlendirme yapacak olursak, failin kastına, sağladığı veya topladığı fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilmesi de dahildir. Aksi halde suç oluşmayacaktır.

Örneğin fail, bir hastane inşa edileceğini düşünerek fon sağlar veya toplarsa tipikliğin manevi unsuru eksik olacaktır. Yine insani yardım yapılacağından bahisle başlatılan bir yardım kampanyasına bağış yapan ve fakat toplanan paraların terör örgütüne aktarılacağını bilmeyen kimse, suç işlemiş olmayacaktır. Bir başka örnek olarak, bir bankaya hesap açtırıp elindeki nakit parayı yatırarak güvence altına almak ve parayı nemalandırmak isteyen bir kimsenin aslında o bankanın bir terör örgütünün güdümünde olduğunu ve bankada toplanan paraların terör eylemlerinde kullanılacağını bilmemesi durumunda suçun manevi unsuru eksik olacaktır.

Suç tanımında geçen, “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresi, failin, sağlanan veya toplanan fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilmesi ve bunu istemesi yönündeki kastının aranmasına engel değildir. Bu ibarenin suç tanımındaki belirsizliği artırdığı gerçeği bir kenara, kanaatimizce eğer bir fiile doğrudan bir yardım yapılmış ise artık ilgili suça iştirak kurumunun devreye girmesi gerektiğine işaret etmek içindir. Ancak biz bu ibarenin gereksiz olduğunu, zira suç tanımının görünüşte içtima hallerinden asli - tali norm ilişkisi içerisinde kurgulandığını düşünmekteyiz. Zaten failin fiilinin terörizmin finansmanına göre daha yüksek bir ceza gerektiren bir suç teşkil etmesi halinde, ilgili suçtan sorumluluğuna gidileceği suç tanımında açık bir şekilde belirtilmiştir. Öte yandan, TFÖDUS'ta dahi suçun işlenmesi için “*belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresi tercih edilmemişken, hatta mukayeseli hukukta incelediğimiz üzere, suçu 1994'te ilk kez tanımlayan ve TFÖDUS'a ilham veren ABD'de dahi suç tanımında böyle bir ibareye yer verilmemişken, TFÖHK'da hukuki belirliliği zayıflatacak böyle bir ibarenin kullanılması hatalı olmuştur.

Öyle ki, ABD'de 18 U.S.C. 2339C maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunun uygulamasının, bazı sebeplerle oldukça sınırlı olduğu belirtilmektedir. Bu sebeplerin başında gelen husus, suçun oluşabilmesi için fonun amaç suçlarda kullanılacağını bilmesine yönelik bir kastın aranmasıdır. Malum olduğu

üzere bu suç kapsamında belli eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağı bilinerek fonun sağlanması veya toplanması gerekmektedir. Failin kastının, fonun yasaklanan fiillerde kullanılması niyetini veya kullanılacağı bilgisini kapsamı şarttır. Bu suçtan mahkûmiyet için söz konusu kastın ispatlanmasının (*proof of willfulness*) zorluğu da ortadadır¹⁵⁷⁶. Halbuki örneğin 18 U.S.C. 2339B maddesinde tanımlanan “*Belirli yabancı terör örgütlerine maddi destek veya kaynak sağlamak*” suçunun oluşması için ABD Dışişleri Bakanının belirlediği yabancı terör örgütlerinden (FTO) birine, bu niteliği bilinerek, maddi destek veya kaynağın sağlanması yeterli olacaktır. Bu suçun oluşması için 2339C maddesinde olduğu gibi herhangi fon sağlayan veya toplayan failin, kanunda sayılan suçların işlenmesi amacı veya bunların işlenmesinde kullanılacağı bilgisinin varlığına ihtiyaç yoktur. Her iki suç arasındaki manevi unsur farkı ortadadır.

Suçun mehazi olan ABD’de bile terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru olarak kanunda sayılan amaç suçların işlenmesinde kullanılma saiki veya kastı bulunmaktayken, TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde yer alan “*bir fiille ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresi nedeniyle hukuk güvenliğini tehlikeye düşürecek bir biçimde kastın böyle bir kapsamının olmadığını söylemek isabetli değildir. Terörizmin finansmanı suçunu, terör örgütüne yardım suçundan ayıran noktanın, suçun manevi unsuru olduğunu düşünüyoruz. Nitekim terörizmin finansmanı suçunda failin kastının TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinden kullanılacağını bilinmesidir. Terör örgütüne yardım suçunda da, suçun konusunda bir farklılık göze çarpmasa da “örgüte yardım amacının” yanında sadece yardım kastının aranmasıdır. Yani terör örgütüne yardım suçunda, örgütün işleyeceği herhangi bir suçun bilinmesine gerek bulunmamakta, örneğin örgüt mensuplarının sığınaklarında beslenmesini temin etmek amacı yeterli sayılmaktadır.

ccc. Konu Bakımından Değerlendirme

Suçun konusu bakımından yapılacak bir değerlendirmede, failin, sağladığı veya topladığı şeyin, teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkân sağlayacağını bilmesi gerekir. Başka bir anlatımla, failin, fon tanımına nelerin dahil olduğunu normatif bir

¹⁵⁷⁶ Taxay, Schneider and Didow, “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”, s. 11.

bilgiyle bilmesi değil, sağladığı veya topladığı şeyin bir teröristin veya terör örgütünün mali açıdan elini rahatlatarak hareket imkanını artıracaklarını bilmesi elzemdir

Örneğin, failin, örgüt mensubuna sağladığı bir kambiyo senedinin fon niteliğinde olduğunu bilip bilmemesinin bir önemi bulunmamaktadır. Burada mühim olan, kambiyo senedinin lehtarına veya son hamiline ekonomik bakımdan bir katkı sağlaması, yani parayla ölçülebilir bir malvarlığı değeri olmasıdır. Fail, fon sağladığı düşüncesiyle, bir terör örgütü mensubunun terör eylemlerinde kullanılmak üzere kredi bulması için saygınlığını artırmayı teminen onu öven konuşmalar yapar veya yazılar yazarsa, yaptığı bu yardım manevi nitelikte olduğundan, failin kastının suçun konusunu kapsamadığı söylenebilecektir. Bunun yerine, duruma göre suçu ve suçluyu övme (TCK 215) veya terör örgütünün propagandası (TMK m. 6/2) suçu oluşabilecektir. Bu konu, tersine unsur hatası bağlamında da düşünülebilir.

ddd. Nitelikli Hal Bakımından Değerlendirme

Son olarak kamu görevlisi olan failin, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen nitelikli halin gerçekleşmesi bakımından, suçu, kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanmak suretiyle işlediğini bilmesi gerekmektedir¹⁵⁷⁷. Bu nitelikli halin uygulanabilmesi için söz konusu kastın araştırılması gerekir.

¹⁵⁷⁷ "... BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temüttü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılincaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı ... Katılım Bankası A.Ş.'de gerçekleştirilen mutad hesap hareketlerinin müsnet suç yönünden delil ya da örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet olarak kabul edilebileceği gözetilerek; Bozma öncesi toplu dosya sanıkları M. K., M. T. ve N. A.'nın gerek soruşturma gerek kovuşturma aşamasındaki beyanlarında okul müdürü N.K.'nin kurumdaki öğretmenlerin tamamını toplayarak Bank ...'ya para yatırma talimatını verdiği yönündeki beyanlarını doğrular şekilde sanıkların büyük kısmının 29.01.2014 ve 30.01.2014'te kredi çekmiş olduğu, Örgütte iltisaklı Feza Eğitim Kurumlarında öğretmen olarak çalışan sanığın, örgüt liderinin talimatından sonra 27.01.2014 tarihinde başka bankadan kredi çekip ertesi gün Bank ...'daki hesabına yatırıp katılım hesabı açarak örgütün finans kaynağı olan Bank ...'ya maddi destek sağlamak suretiyle örgüte yardım kasdının olduğu anlaşılma ile sanığın silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Kanuna aykırı olup, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmesi olduğundan hükmün bu sebeple CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca bozulmasına..." **Yargıtay 3. CD.**, 17/10/2022, 2022/29525 E.-2022/6295 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 26/05/2024).

eee. Hukuka Aykırılığın Kasta Dahil Olup Olmadığı

Hukuka aykırılığa, suçun kanuni tanımında yer verilmişse, kastın hukuka aykırılığı kapsadığı ifade edilmiştir¹⁵⁷⁸. TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında, herhangi bir özel hukuka aykırılığa yer verilmemiştir. Dolayısıyla terörizmin finansmanı suçu bakımından hukuka aykırılığın kastın kapsamında olup olmadığını değerlendirmeye yer yoktur. Bu nedenle, hukuka aykırılık, tipiklikten sonra bulunması gereken ikinci unsur olarak ele alınacaktır.

TFÖHK'da özel bir hukuka aykırılığa yer verilmemekle beraber TFÖDUS'nin 2 nci maddesinde, failin fon sağlama veya toplama fiillerini gerçekleştirirken hukuka aykırı (*unlawfully*) olarak hareket etmesi gerektiği vurgulanmıştır. ABD'de 18 U.S.C.'nin 2339C maddesindeki düzenlemede hukuka aykırılığa yer verilmiştir. Şayet TFÖHK'da hukuka aykırılığa bu şekilde yer verilmiş olsaydı bunun kasta dahil olup olmadığı tartışılabilirdi. Bir görüşe göre, hukuka aykırılığın suç tanımında maddi bir unsurun niteliği olarak bulunması halinde kasta dahil olduğu yönündedir¹⁵⁷⁹. Örneğin, “*hukuka aykırı olarak elde edilmiş fon*”un sağlanması aransaydı, konuya bağlanan bir hukuka aykırılık aranacak ve kasta dahil olacaktı. Ancak terörizmin finansmanının özü itibariyle bu neviden bir hukuka aykırılığa suç tanımında yer verilmesi pek olası değildir. Gerek TFÖDUS'taki gerekse de ABD'deki düzenlemede yer alan hukuka aykırılık, suçun herhangi bir maddi unsurunun vasfı olmayıp tüm suçun (*gesamttat*) değerlendirilmesiyle ilgilidir. Böyle bir durumda hâkime hukuka uygunluk nedenlerinin varlığını araştırmasını hatırlatmak üzere yazılmış bir ibareden bahsedilebilir. Diğer bir görüşe göre, suç tanımında hukuka aykırılığa yer verilmiş olması halinde, fiilin hukuka aykırılığına özellikle işaret edilmiştir ve failin, fiilin hukuka aykırı olduğunu bilmesi gerekir¹⁵⁸⁰.

bb. İsteme Unsuru

Failin, suçun kanuni tanımında yer alan maddi unsurları gerçekleştirmeyi istemesi kastın diğer unsurudur. İsteme unsuruna dahil olması gereken hususlar ifade

¹⁵⁷⁸ **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 289; **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 165.

¹⁵⁷⁹ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 165; **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 293.

¹⁵⁸⁰ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 488.

edilirken “*nelerin bilinmesi gerekiyorsa, istenmiş olması gerekenler de bunlardır*” denilmiştir¹⁵⁸¹. Zira kasta asıl özelliğini kazandıran isteme unsuru olmakla birlikte, bilme daha önce gelmektedir¹⁵⁸².

Kastın isteme unsurunun gerçekleştiğinin kabulü için, *fon sağlayan failin*; a) **fiil** olarak, fon sağlama hareketinde bulunmayı, b) **netice** olarak, sağladığı fonun bir teröristin veya terör örgütünün yahut da dolaylı olarak fon toplayan kişinin hakimiyetine/kullanımına geçmesini, c) **konu** olarak, sağladığı şeyin teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkan yaratmasını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılmasını, istemesi gerekmektedir. *Fon toplayan failin ise*; a) **fiil** olarak, fon toplama hareketinde bulunmayı, b) **netice** olarak, topladığı fonu bir terörist veya terör örgütü için toplamayı, c) **konu** olarak, topladığı şeyin teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkân yaratmasını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılmasını istemesi gerekmektedir.

Suç tanımında isteme unsuruna yer verilmese dahi TCK’nın 21 inci maddesinin açık hükmü dolayısıyla istemenin varlığı yine aranacaktı. Zira hukukumuzda bir suçun kasten istendiğinin kabulü için suçun kanuni tanımındaki unsurların hem bilinmesi hem de istenmesi gerekmektedir. Kanun koyucu, TCK’nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrasında olduğu gibi bu suç bakımından da isteme unsurunu pekiştirmek istemiş olabilir.

Bir istemenin varlığından bahsedilebilmesi için, öncelikle ortada bir iradenin olması gerekir. Fiil, failin iradi bir davranışının ürünü olmalı, mutlak kuvvetin (*vis absoluta*) etkisi sonucu oluşmamalıdır. Bununla anlatılmak istenen, failin kusurluluğunu azaltan veya kaldıran durumlar değil, insan davranışının mutlak kuvvetin etkisi altında kalarak fiil vasfını yitirmesidir¹⁵⁸³. Nitekim böyle bir halde, mutlak kuvvete maruz kalan kişinin iradesi tamamen devre dışı kalmaktadır. Terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecek seçimlik hareketlerin mutlak kuvvetin etkisi sonucu gerçekleşmiş olması

¹⁵⁸¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405.

¹⁵⁸² Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 289.

¹⁵⁸³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 405; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 252.

durumunda, ceza hukuku anlamında bir fiilin varlığından bahsedilemeyeceği için bunun istenmesi de mümkün olmayacaktır.

cc. Suçun Olası Kastla İşlenip İşlenemeyeceği

Failin, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilerek ve isteyerek hareket etmesi durumunda, doğrudan kastın (*dolus directus*) varlığı kabul edilir. Başka bir anlatımla, doğrudan kastta, kastın her iki unsuru da tam ve kamilen bulunmaktadır. Olası kast (*dolus eventualis*), bilme ve isteme unsurları bakımından doğrudan kasttan ayrılmaktadır¹⁵⁸⁴. Şöyle ki, doğrudan kastta, failin bilgisi, maddi unsurların gerçekleşeceği yönünde mutlak niteliktedir. Olası kastta ise maddi unsurların gerçekleşmesi konusunda, fail, bir ihtimalin bilgisine sahiptir. Her iki kast türünde bilmenin yoğunluğu farklılık arz etmektedir. Doğrudan kastta, isteme unsuru tam olarak aranırken, olası kastta isteme unsurunda bir eksiklik vardır. Olası kastta, fail, maddi unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işler, oluşması muhtemel neticeleri kabullenir¹⁵⁸⁵. Başka bir anlatımla, olası kastta, öngörülen unsurların kabullenilmesi söz konusudur.

TCK'nın kastı düzenleyen 21 inci maddesinin ikinci fıkrasında “*Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır.*” denilmiştir ve bu halde cezanın bir miktar indirileceği hükme bağlanmıştır.

Kural olarak doğrudan kastla işlenebilen suçlar, olası kastla da işlenebilir. Bu nedenle taksirde olduğu gibi, bir suçun olası kastla işlenebileceğinin kanunda ayrıca belirtilmesine gerek bulunmamaktadır¹⁵⁸⁶.

Suç tanımında “*bildiği halde*”, “*bilerek*”, “*bilmesine rağmen*” gibi ibarelere yer verilmesi halinde, suçun olası kastla işlenmesinin mümkün olmadığı ifade

¹⁵⁸⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 409; Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 254.

¹⁵⁸⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 409, 410.

¹⁵⁸⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 397.

edilmektedir¹⁵⁸⁷. Yine suçun manevi unsurları arasında saike (amaca) yer verilmesi halinde de kural olarak olası kastın gerçekleşmeyeceği belirtilmektedir¹⁵⁸⁸.

Suç tipinde hem “*bilerek*” ibaresine hem de saike (amaca) yer verildiğinden terörizmin finansmanı suçu sadece doğrudan kastla işlenebilecek, olası kasttan bahsedilemeyecektir¹⁵⁸⁹.

c. Saik (Amaç)

Saik, Arapça “*önüne katıp sürmek*” anlamındaki “*sevk*” kelimesinden türetilmiş olup “*sevmeden, gönderen, götüren*” anlamlarına gelmektedir¹⁵⁹⁰.

Hukuki bakımdan saik (amaç), “*faili haksızlık teşkil eden faili işlemeye iten iç etken, dürtüdür*” şeklinde tarif edilmiştir¹⁵⁹¹. Saik, kasttan daha önce gelerek kastın oluşumunu hazırlamaktadır¹⁵⁹². Kanunda özel olarak aranmadığı müddetçe manevi unsurlar arasında yer almayan ve fakat TCK’nın 61 inci maddesi uyarınca temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınması lazım gelen bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁵⁹³. Daha önce belirtildiği üzere, sadece kastın bulunması yeterli görülmeyip failin belli bir saikle (amaçla) hareket etmesinin arandığı suçlarda, eTCK döneminden kalma ve Fransız ceza hukukundan mülhem “*özel kast*” tabiri kullanılmakta ise de TCK’da genel kast - özel kast ayrımı terk edilmiştir¹⁵⁹⁴.

¹⁵⁸⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 406; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 263.

¹⁵⁸⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 415.

¹⁵⁸⁹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 71; Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 260; Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 313; Yıldırım, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*, s. 100; Aydın, Arslan, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları*, s. 104.

¹⁵⁹⁰ <https://www.lugatim.com/s/SÂİK> (E.T. 23/05/2024).

¹⁵⁹¹ Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 251.

¹⁵⁹² Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 309.

¹⁵⁹³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 473.

¹⁵⁹⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 419; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 402; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 310. Aksi yönde bir görüş için bkz.: Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 111. Ayrıca, “...suçun temel şeklini ya da nitelikli halini oluşturan saik ve amacın, Fransız Hukukundan etkilenerek, özel kast olduğu kimi yazarlarca kabul edilmiş ise de, yeni kanun sisteminde genel-özel kast ayrımı bulunmamaktadır.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 309.

Terörizmin finansmanı suçunun kasten işlenebildiğini daha önce ifade etmiştik. Ancak suç tanımında, fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan ve “*suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla ... sağlanması veya toplanmasından bahsedilmiştir. Görüldüğü üzere suç tanımında kastın yanı sıra, saike (amaç) yer verilmiştir. O halde tipikliğin manevi unsuruna saikin (amaç) de dahil olduğu sonucuna varılmalıdır. Doktrinde, buradaki saikin (amacın), özel kast olduğunu savunanlar bulunmaktadır¹⁵⁹⁵. Alman ceza hukuku doktrininde saikin (amacın) isteme unsuru yoğun olan bir kast türü olduğu ifade edilmektedir. Buna göre saik (amaç), tipik fiil veya netice için ya da her ikisi için çabalanması anlamına gelmektedir¹⁵⁹⁶. Kanaatimizce, terörizmin finansmanı suçundaki tanımda da böyle bir çabaya işaret etmek üzere “*kullanılması amacıyla*” ibaresinin ayrıca tercih edildiği söylenebilecektir.*

Suçun, bu saikle (amaçla) işlendiğinin kabulü için fon sağlayan failin; a) **fiil** olarak, fon sağlama hareketinde bulunmayı, b) **netice** olarak, sağladığı fonun bir teröristin veya terör örgütünün yahut da dolaylı olarak fon toplayan kişinin hakimiyetine geçmesini, c) **konu** olarak, sağladığı şeyin teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkan yaratmasını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılmasını **amaçlaması** gerekecektir.

Suçun, bu saikle (amaçla) işlendiğinin kabulü için fon toplayan failin; a) **fiil** olarak, fon toplama hareketinde bulunmayı, b) **netice** olarak, topladığı fonun bir teröristin veya terör örgütünün hakimiyetine geçmesini, c) **konu** olarak, topladığı şeyin teröriste veya terör örgütlerine ekonomik bir imkan yaratmasını ve fonun, kullanılması şart olmamakla birlikte, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılmasını **amaçlaması** gerekecektir.

Anlaşıldığı üzere, terörizmin finansmanı suçu bakımından saik (amaç), suçun sadece kast ile işlenebilen temel şeklinin yanında ve ayrıca suça vücut verecek şekilde öngörülmüştür. Kanun koyucu, “*kullanılacağını bilerek ve isteyerek*” ibaresi ile “*kullanılması amacıyla*” ibaresi arasında “*veya*” bağlacını tercih ederek her ikisini eşdeğer

¹⁵⁹⁵ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, 320.

¹⁵⁹⁶ Mahmutoğlu, *Karadeniz, Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 309.

tutmuştur. Bu nedenle fonun *kullanılması amacıyla* sağlanması veya toplanması halinde de manevi unsur tamam olacak ve suç oluşacaktır¹⁵⁹⁷.

Doktrinde, suçun manevi unsurunun bu şekilde düzenlenmesi eleştirilmiştir. **Akyazan'a** göre, TFÖDUS'de yer alan ifadelerin bire bir hukukumuzda aktarılmaya çalışılmasından kaynaklanan bir ifade problemi bulunmaktadır. Kanun koyucunun amaç ile kastı birbirine alternatif unsurlar olarak ve böylece aynı kanun maddesinde iki ayrı suç tipi düzenlemek gibi bir gayesi bulunmamaktadır. Bilakis kanun koyucu, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacı doğrultusunda ve sadece doğrudan kastla işlenebilecek bir suç ihdas etmeye çalışmıştır¹⁵⁹⁸. Yazar, bu değerlendirmelerinden sonra, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki "*kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek*" ibaresinin "*kullanılması amacıyla, bilerek*" şeklinde değiştirilmesini önermektedir¹⁵⁹⁹. Bu öneri, suçun oluşmasını doğrudan kasta ilaveten bir de amacın gerçekleşmesine bağladığından oldukça zorlaştırmaktadır. Oysa, TFÖDUS'ta fon sağlamak veya toplamak fiilinin hem bir amaç için yapılması hem de sadece doğrudan kastla yapılmasının suç olarak tanımlanması istenmektedir.

Kanaatimizce de, suç tanımında saike (amaca) yer verilmesi TFÖDUS'a uygun olmakla birlikte, manevi unsurların ifade ediliş tarzı, TCK'nın genel sistematığına uygun düşmemekte ve ceza normunun belirliliği ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Suçun manevi unsurunun nelerden ibaret olduğunun tartışmaya yer bırakmayacak şekilde ifade edilmesi gerekmektedir. Türk ceza hukukunda, saik, kasttan daha önce gelerek kastın oluşumunu hazırlayan, faili haksızlık teşkil eden fiili işlemeye iten iç etken olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle kanunda özel olarak aranmadığı müddetçe manevi unsurlar arasında yer almamaktadır. Daha önce belirtildiği üzere, sadece kastın bulunması yeterli görülmeyip failin belli bir saikle (amaçla) hareket etmesinin arandığı suçlarda, saik suçun manevi bir unsuru haline gelmektedir. Ancak dikkat edilmelidir ki, saik, doğrudan kastın bir alternatifi değil, bazı suçların ya temel şeklinin ya da nitelikli hallerinin oluşması

¹⁵⁹⁷ **Çetin**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 51, 52; **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 69.

¹⁵⁹⁸ **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 260, 261.

¹⁵⁹⁹ **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 260, 261.

bakımından aranan ek bir manevi unsurdur¹⁶⁰⁰. O halde, doğrudan kast bulunmuyorsa, o suçun sadece belli bir amaçla işlenmesinden de bahsedilemez. Halbuki TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç, sanki “*bilme ve isteme*” bulunmadan sadece “*bir amaca yönelik*” işlenebilecek şekilde kurgulanmıştır. Ayrıca TCK'da genel kast - özel kast ayrımı da terk edilmiş olup, suç tanımındaki iki farklı durumun birbirinin alternatifi şeklinde kaleme alınması isabetli değildir. **Şen/Eryıldız**'a göre, TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddelerine göre “*özel kast*” bulunmayan yardımlar, TCK'nın 220 nci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında değerlendirilmelidir¹⁶⁰¹. Kanaatimizce, TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki saikle yapılmayan ve fon tanımı içerisinde kalan bir yardım, örgüte üye olmamakla birlikte yardım etme suçuna vücut verecektir. Unutulmamalıdır ki, daha yoğun kast türüne ulaşılmadan da terörizmin finansmanı suçu doğrudan kastla da vücut bulabilecektir.

Kanun koyucunun, TFÖDUS'ta yer alan “*kullanılması niyetiyle*” (*with the intention that they should be used*), “*kullanılacağını bilerek*” (*in the knowledge that they are to be used*) ve “*kasten*” (*wilfully*) ibarelerini, Türk ceza hukukundaki genel ilkeleri gözeterek uyarlayamadığı kanaatindeyiz. Şöyle ki, fonun belli bir amaçla sağlandığı veya toplandığının ispatı, bilerek ve istenerek toplandığının ispatına göre daha zordur. TFÖDUS herhangi bir ceza normu olmayıp, üye devletlere bu konuda suç ihdas etme yükümlülüğü getirmektedir. Bu nedenle TFÖDUS'ta suçun sadece doğrudan kastla işlenmesi ile ispatı daha zor ve suçun manevi unsuru itibarıyla ihlalin ağırlığı daha fazla olan “*bir amaca yönelik*” işlenmesinin ayrı ayrı düzenlenemeyeceğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle kanaatimizce suçun temel şekli sadece doğrudan kastla işlenebilecek şekilde “*kullanılması amacıyla veya*” ile “*ve isteyerek*” ibaresi madde metninden çıkarılarak “*3 üncü madde kapsamında sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılacağını bilerek ...*” şeklinde düzenlenmelidir. Böylece, halihazırdaki gibi, olası kastla bu suçun oluşmasının önüne geçilecektir¹⁶⁰². Zaten hukukumuzda kastın unsurları arasında “*isteme*” unsuru da bulunmaktadır¹⁶⁰³. Daha

¹⁶⁰⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 474.

¹⁶⁰¹ Şen, Eryıldız, *Suç Örgütü*, s. 337.

¹⁶⁰² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 406.

¹⁶⁰³ Kanun koyucunun olası kastı engelleyecek şekilde bilme unsuruna yer vermesinin yanında ayrıca isteme unsuruna da yer vermesinin terör örgütüne ya da teröriste isteksiz yapılan fon sağlama ve toplama eylemlerinin suç oluşturmayacağı yönünde bir vurgu olarak nitelendiren görüş için bkz.: Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 70.

sonra saikin (amacın) suçun nitelikli hali için aranmasını sağlayacak şekilde, ayrı bir fıkroda, “Fonun, 3 üncü maddede sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması **amacıyla** sağlanması veya toplanması halinde verilecek ceza üçte bir oranında artırılır.” denilebilir. Bu halde de suç tipindeki eylemin belli bir saikle (amaçla) işlenmesi aranacağı için, suç, kural olarak olası kastla işlenemeyecektir¹⁶⁰⁴. Üstelik mevcut suç tanımındaki kafa karışıklığı giderilerek TCK’nın kasta ilişkin genel yaklaşımı bu suç bakımından da tesis edilmiş olacaktır.

Son olarak belirtelim ki terörizmin finansmanı suçu bakımından başka bir saike (amaca) yer verilmemiştir. Diyelim ki, bir terör örgütünün etnik bir gruba yönelik gerçekleştirmeyi planladığı bir terör eyleminden haberi olan fail, bu etnik gruba duyduğu nefreti dolayısıyla eylemin işlenmesinde kullanılması amacıyla fon sağlamış olsun. Bu durumun TCK’nın 61 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca temel cezanın tayininde dikkate alınması mümkündür¹⁶⁰⁵.

d. Yargıtay’ın Konuya Yaklaşımı

Yargıtaya göre, terörizmin finansmanı suçu, terör örgütüne yardım suçunun özel bir şekli olup suçun manevi unsuru, bilme ve istemeden ibaret olan kasttır¹⁶⁰⁶. Bu temel yaklaşım dolayısıyla, failin, terör örgütlerine fon sağlama veya toplama niteliğindeki her türlü yardımı, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan herhangi bir suçun işlenmesinde kullanılacağını bilip istemesine bakılmaksızın, terörizmi finanse etme kastını taşıdığı kabul edilmektedir¹⁶⁰⁷. Kanaatimizce, bu değerlendirme isabetli değildir. Terörizmin

¹⁶⁰⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 415.

¹⁶⁰⁵ Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1467.

¹⁶⁰⁶ “... Öte yandan, yukarıda yer verilen genel nitelikte silahlı terör örgütüne yardım suçu dışında, TCK'nun 315. maddesinde tanzim edilen silahlı terör örgütüne silah sağlama suçu, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun yürürlükten kaldırılan 8. maddesinde yer alan terörün finansmanı suçu ile 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçu, silahlı terör örgütüne yardım suçuna ilişkin özel nitelikte düzenlemelerdir. Bu aşamada uyumsuzlukla ilgili terörün/terörizmin finansmanı suçlarının değerlendirilmesi gerekmektedir... Bu düzenlemeye göre, terörizmin finansmanı suçunun oluşabilmesi için, 3713 sayılı Kanun'un 3 ve 4. maddelerinde düzenlenen terör suçlarında veya 6415 sayılı Kanun'un 3. maddesinde belirtilen suçların işlenmesinde kullanılacağı bilerek ve isteyerek belli bir fiille ilişkilendirilmeden dahi bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanması veya toplanması yeterlidir... Terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru bilme ve istemeden ibaret olan kasttır...” Bkz.: Yargıtay CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

¹⁶⁰⁷ “Sanığın kırsalda faaliyet gösteren silahlı terör örgütü PKK mensuplarına değeri para ile temsil edilebilen giyim eşyası, tüp, pil, çadır brandası, bıçak, jilet, yiyecek gibi yaşam malzemesi vermek ve temin etmek suretiyle fon sağladığının anlaşılması karşısında, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olmadan örgüte finansman temin etmesi şeklindeki eyleminin, suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanunun 8/1 ve hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen

finansmanı suçunun manevi unsuru olan kasta, failin TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işleneceğini bilmesi veya bunların işlenmesi amacıyla fiili gerçekleştirmesi şarttır. Aksi halde suçun manevi unsuru tamam olmayacaktır.

Hal böyle olmakla birlikte, bazı Yargıtay kararlarında, fonların TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlardan hangisinde kullanılacağına ilişkin failin bilgisinin olup olmadığının mahkemece tespit edildiği anlaşılmaktadır¹⁶⁰⁸. Buna göre, suçun oluşabilmesi için, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlanması veya toplanması halinde failin kasten hareket ettiği söylenecektir. Yargıtay kararlarında, fonun “kullanılması amacıyla sağlanması veya toplanması” ile “kullanılacağını bilerek ve istenerek sağlanması veya toplanması” tespitleri arasında bir karmaşa bulunmaktadır¹⁶⁰⁹. Bu karmaşanın önüne geçilmesi için, ilk derece ve istinaf mahkemelerinin huzurlarına gelen ihtilaflarda her iki durumun farkını, suçun manevi unsuru bakımından delilleriyle ortaya koymalarının faydalı olabileceğini düşünüyoruz.

Bir kimsenin kastı, örgüte belli bir çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içerisinde yardım etmeyi kapsıyorsa, bu durumda terör örgütüne üye olma suçuna yönelik bir fiilin ve kastın olup olmadığı araştırılmalıdır¹⁶¹⁰. Örneğin failin, kod adı kullanarak mutad

terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek, hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerekirken yazılı biçimde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.” **Yargıtay 16. CD.**, 10/11/2016, 2015/6515 E.-2016/5787 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 26/05/2024).

¹⁶⁰⁸ “Sanığın örgüt adına gerçekleştirilecek olan bombalı eylemde kullanılacak aracın satın alınması amacıyla para vermesi şeklindeki eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanunun 8/1 ve hüküm tarihinden önce yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek,” **Yargıtay 9. CD.**, 09/07/2014, 2014/5009 E.-2014/8262 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 26/05/2024).

¹⁶⁰⁹ “**Sansasyonel eylem yapmak amacıyla ihtiyaç duyulan malzemelerin alımı için Cudi (K) ... bilgisi dahilinde ... tarafından gönderilen 1000 TL paranın PTT şubesinden ... tarafından çekilerek eylemlerde kullanılmak üzere sanık ...'a verilmesi şeklinde gerçekleşen olayda sanıkların eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanunun 8/1 ve hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu oluşturacağı gözetilerek**” **Yargıtay 9. CD.**, 17/02/2014, 2013/14182 E.-2014/1624 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 26/05/2024).

¹⁶¹⁰ “2020 yılları arasında farklı tarihlerde etkisiz hale getirilen PKK/KCK terör örgütü mensuplarından ele geçirilen evraklar üzerinde yapılan incelemelerden ve Mervan kod isimli ...'ın soruşturma aşamasında verdiği beyanlardan; sanığın **Baver kod ismiyle değişik tarihlerde birden fazla kez** giyim eşyası, temel gıda malzemeleri, yakıt, vs. gibi ürünleri temin ettiği ve bunları PKK/KCK terör örgütü mensuplarının kış üstlenmesi yaptıkları Adıyaman İli, Gerger ilçesi sınırları içerisinde bulunan bölgeye taşıyarak örgüt üyelerine teslimini sağladığı anlaşılmakla, sanığın **kod adı kullanmak, örgüt üyeleri ile sürekli irtibat halinde olmak ve onlara malzeme ve lojistik destek sağlamak şeklindeki eylemlerinin, örgüt hiyerarşisine dahil olduğunu gösterir biçimde çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluk içermesi karşısında** 6415 s. terörizmin finansmanının önlenmesi hakkındaki Kanuna muhalefet olarak kabul edilmesine yasal olanak bulunmadığı ancak, söz konusu fiilinin silahlı terör örgütüne üyelik suçunu oluşturacağı...” **Yargıtay 3. CD.**,

şekilde örgüte gıda, giyim eşyası, yakıt vs. temin ederek ulaştırması durumunda örgüte üye olma durumunun ve kastının varlığı araştırılmalıdır. Öyle bir durumun tespiti halinde ise TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki açık hüküm dolayısıyla, fail, daha yüksek ceza gerektiren örgüt üyeliğinden cezalandırılacaktır.

Bir kimsenin hayatın olağan akışına uygun şekilde ve mutad olarak davrandığı yahut da bunun aksine gelişen durumlarda, terör örgütüne yardım kastının bulunup bulunmadığının değerlendirildiği bir Yargıtay kararında, failin hareketinin örgüt lideri tarafından yapılan açıklama ve talimat üzerine gerçekleşip gerçekleşmemesine göre bir sonuca varılmıştır¹⁶¹¹. Burada failin hareketinin, haksızlık teşkil edip etmediği, yöneldiği amaca göre ortaya konulmuştur. Pekâlâ, benzer bir değerlendirme terörizmin finansmanı suçu için de yapılabilir. Bir kimsenin hayatın olağan akışı içerisinde rutin bir takım iş ve işlemleri tek başına terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru olan kastın varlığı için yeterli olmayacaktır¹⁶¹². Buna mukabil, bir terör örgütü lideri, gerçekleştirmeyi

16/02/2022, 2021/6076 E.-2022/652 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 24/05/2024).

¹⁶¹¹ “BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılincaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Asya Katılım Bankası AŞ'de gerçekleştirilen **mutad hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek**, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebileceği nazara alınarak, nüfus kayıtlarına göre 20.03.1998 yılında Türk vatandaşlığından çıkan ve Avusturya ülkesinde ikamet eden sanığın, örgüt liderinin talimatı doğrultusunda 01.04.2014 tarihinde hesap açarak 9336 TL yatırma ve aynı gün 4936 TL'lik katılım hesabı açma, yine 16.10.2014 tarihinde 80000 TL'lik katılım hesabı açma şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin delillerin değerlendirilmesinde yanlıya düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi, Kanuna aykırı, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülümüş olduğundan, hükmün bu nedenlerle CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca bozulmasına...”
Yargıtay 3. CD., 19/04/2022, 2021/9182 E.-2022/2186 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 24/05/2024).

¹⁶¹² “BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılincaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı ... Katılım Bankası A.Ş'de gerçekleştirilen rutin hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebileceği nazara alındığında; Bank ...'daki hesap kayıtları üzerinde yapılan incelemeye göre, sanığın Bankasya'da 2004 yılında açmış olduğu hesabındaki para yatırma ve çekme işlemlerinin Banka'nın TMSF'ye devrinden sonra da devam ettiği, Bankasya nezdindeki işlemlerinin rutin bankacılık işlemleri dışında değerlendirilemeyeceği, sanığın örgüt liderinin talimatı doğrultusunda, örgüte yardım kastıyla hareket ettiği tespit edilemediğinden örgüte yardım suçundan mahkumiyetini gerektirir her türlü şüpheden uzak delil bulunmayan sanığın atılı suçtan beraati yerine delillerin değerlendirilmesinde düşülen yanlıgı sonucu yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,

amaçladığı bir eylem için bağış topladıklarını açıklasa ve fail, buna istinaden belli bir miktar parayı bir örgüt mensubuna gönderse burada suç kastının bulunduğu bahsedilebilecektir. Nitekim Yargıtay, bir kararında terör örgütünün kontrolündeki bir işyerinde çalışan personelin örgüt liderinin talimatından sonra başka bankadan kredi çekip örgütün kontrolündeki bankaya para yatırma eyleminde suç kastının varlığını tespit etmiştir¹⁶¹³.

Hayatın olağan akışı içerisinde gerçekleştirilen bir takım hukuki muamelelerin bir terör örgütüne yardım yahut terörizme fon sağlama veya toplama kastıyla yapıp yapılmadığının tespiti için yargılama sırasında birtakım araştırmaların tamamlanması gerekmektedir. Örneğin, bir şirketin ortağı konumundaki kişinin terör örgütünün kontrolündeki bir bankada yürüttüğü bir takım mevduat işlemlerinin hangi kasıtlarla yapıldığının ortaya konulabilmesi için, failin o bankada ve diğer bankalarda bulunan şahsi ve ortağı olduğu şirketlerin hesaplarına ilişkin açılış tarihlerinden itibaren hesap

Kanuna aykırı, sanık müdafinin temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan bu sebeplerden dolayı hükmün CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca bozulmasına..." Yargıtay 3. CD., 25/10/2022, 2022/30300 E.-2022/6746 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargıtay> (E.T. 26/05/2024).

¹⁶¹³ “Yardım fiilini işleyen failin örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmaması, yardımda bulunduğu örgütün TCK'nın 314. maddesi kapsamında silahlı terör örgütü olduğunu bilmesi, yardımın örgütün amacına hizmet eder nitelikte bulunması yardım ettiği kişinin örgüt yöneticisi ya da üyesi olması gereklidir. Yardımdan fiilen yararlanmak zorunlu değildir. Örgütün istifadesine sunulmuş olması ve üzerinde tasarruf imkanının bulunması suçun tamamlanması için yeterlidir. Yardım fiilleri örgüte silah sağlama ve terörün finansmanı dışında tahdidi olarak sayılmamıştır. Her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve yaşantısını sürdürmeye yönelik eylemler yardım kapsamında görülebilir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu 11.11.1991 tarih, esas 9-242, karar 305). Yardım teşkil eden hareketin başı başına suç teşkil etmesi gerekmez. Yardım bir kez olabileceği gibi birden çok şekilde de gerçekleşebilir. Ancak yardım teşkil eden faaliyetlerde devamlılık, çeşitlilik veya yoğunluk var ise örgüt üyesi olarak da kabul edilebilecektir. Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temüttü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılıncaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı ... Katılım Bankası A.Ş.'de gerçekleştirilen mutad hesap hareketlerinin müsnet suç yönünden delil ya da örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet olarak kabul edilebileceği gözetilerek; Bozma öncesi toplu dosya sanıkları M.K., M.T. ve N.A.'nın gerek soruşturma gerek kovuşturma aşamasındaki beyanlarında okul müdürü N.K.'nin kurumdaki öğretmenlerin tamamını toplayarak Bank ...'ya para yatırma talimatını verdiği yönündeki beyanlarını doğrular şekilde sanıkların büyük kısmının 29.01.2014 ve 30.01.2014'te kredi çekmiş olduğu, Örgütle iltisaklı Feza Eğitim Kurumlarında öğretmen olarak çalışan sanığın, örgüt liderinin talimatından sonra 27.01.2014 tarihinde başka bankadan kredi çekip ertesi gün Bank ...'daki hesabına yatırıp katılım hesabı açarak örgütün finans kaynağı olan Bank ...'ya maddi destek sağlamak suretiyle örgüte yardım kasdının oluştuğu anlaşılma ile sanığın silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi, Kanuna aykırı olup, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün bu sebeple CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca bozulmasına..." Yargıtay 3. CD., 17/10/2022, 2022/29525 E.-2022/6295 K.

hareketlerini gösterir kayıtların, kendisinin ve şirketlerinin finansal durumu, iş hacmi, başka bankalarda aynı tarihlerde gerçekleştirdiği bankacılık faaliyetleri ve mevduat işlemleri, adı geçen bankadaki hesapların kapanış ile mevduatların sonlandırıldığı tarih hususlarında konusunda uzman bir bilirkişiden rapor alınması uygun olacaktır¹⁶¹⁴.

Öte yandan, Yargıtay, örgüte yardım suçunun oluşabilmesi için fail tarafından yapılan yardımın örgütün amacını gerçekleştirmesine hizmet etmesi gerektiği, örgüt mensuplarına yapılan yardımın, aynı zamanda örgüte yardım olarak değerlendirilebilmesi için örgüt amaçlarına hizmet eden bir yardım olması gerektiğini içtihat etmiştir¹⁶¹⁵. Bu görüş terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru bakımından dikkate alınabilir. Buna göre, insani mülahazalarla yapılan yardımların terör örgütüne yardım suçunu

¹⁶¹⁴ “BDDK’nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılıncaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, ... silahlı terör örgütü ile iltisaklı ... Katılım Bankası AŞ’de gerçekleştirilen mutut hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilmeyeceği, örgüt talimatı doğrultusunda, örgüte yarar sağlamak amacıyla hesap açma işlemlerinin yapıldığının ortaya konulması gerekliliği karşısında; ... şirketler grubu isimli firmanın da ortağı olan sanığın, öncelikle örgüt ile iltisaklı ... Katılım Bankası AŞ’de ve diğer bankalarda bulunan şahsi ve ortağı olduğu şirketlerdeki hesaplarına ilişkin açılış tarihlerinden itibaren hesap hareketlerini gösterir kayıtların getirtilerek kendisinin ve şirketlerinin finansal durumu, iş hacmi, başka bankalarda aynı tarihlerde gerçekleştirdiği bankacılık faaliyetleri ve mevduat işlemleri, adı geçen bankadaki hesapların kapanış ile mevduatların sonlandırıldığı tarih hususlarında konusunda uzman bir Bilirkişiden rapor alınıp sanık savunmaları ve tüm dosya kapsamı nazara alınarak; sanığın örgüt ile iltisaklı ... Katılım Bankası AŞ’de gerçekleştirilen hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği gözetilerek; Dosya kapsamı itibariyle örgütsel bağlarını ortaya koyan herhangi bir kod adı veya örgütsel iletişim ağı kullandığı saptanamayan, ...’nin terör örgütü olarak kamuoyu tarafından bilinir hale geldiğinden sonra örgütsel faaliyetleri tespit edilemeyen sanığın Ceza hukukunun genel prensiplerinden olan şüpheden sanık yargılanır ilkesi uyarınca bir suçtan cezalandırılmanın temel koşulunu, suçun kuşkuya yer verilemeyeceği şekilde ispat edilmesine bağlı olduğunu, kuşkulu ve tam olarak aydınlatılmamış olaylar ve iddiaların sanığın aleyhine yorumlanarak mahkumiyet hükmü kurulamayacağı, yine ceza mahkumiyetinin yargılama sürecinde toplanan kanıtların bir kısmına dayanılarak ve diğer bir kısmı göz ardı edilerek ulaşılan olası kaniye değil, kesin ve açık bir ispata dayanması ve bu ispatın hiçbir kuşku ve başka türlü bir oluşa olanak vermeyecek açıklıkta olması gerektiği, yüksek de olsa bir olasılığa dayalı olarak sanığın cezalandırılmasının ceza yargılamasının en önemli amacı olan gerçeğe ulaştırmayacağı, ceza yargılamasında mahkumiyetin büyük veya küçük olasılığa değil her türlü kuşkudan uzak bir kesinliğe dayanmasının şart olduğu, adli hataların önüne geçebilmenin de başka bir yolu olmadığı da nazara alınarak, ...’nin terör örgütü olduğu kamuoyu tarafından bilinir hale gelmeden önce örgüt ile iltisaklı bir kısım faaliyetlerin sempati düzeyini aşar nitelikte olmadığı, silahlı terör örgütünün hiyerarşisine dahil olduğunun kabulü için süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk içeren faaliyet biçiminde değerlendirilmesi mümkün bulunmadığından, sanığın terör örgüt üyesi olduklarına ilişkin kabul yeterli gerekçeyi içermediği halde; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/1, T.C. Anayasasının 141/2, CMK’nın 34/1 ve 230/1-b-c maddelerine de aykırılık oluşturacak şekilde mahkumiyet hükmü kurulması,” **Yargıtay 16. CD., 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 26/05/2024).**

¹⁶¹⁵ **Özgenç, Suç Örgütleri**, s. 51.

oluşturmayacağına göre, aynı sonuca terörizmin finansmanı suçu için de ulaşılabilecektir¹⁶¹⁶.

2. Hukuka Aykırılık Unsuru

A. Genel Olarak

Immanuel Kant'ın fikirlerinin etkisiyle 18 inci yüzyıldan itibaren Alman hukukunda, suçun unsurları arasında “*hukuka aykırılık*” unsuru gösterilmeye başlanmıştır¹⁶¹⁷. Bu yaklaşım Türk ceza hukuku doktrininde de ağırlık kazanmış ve hukuka aykırılık unsuru, suçun ayrı bir yapı taşı olarak tetkik edilmiştir¹⁶¹⁸.

Hukuka aykırılık, suçun unsurlarından olup tipik fiile hukuk düzenince cevaz verilmemesini, bu fiilin bütün hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma halinde bulunmasını ifade etmektedir. Başka bir anlatımla, ceza kanununda suç sayılan bir fiilin işlenmesine, başka bir kanun hükmü ile müsaade ediliyorsa, o fiilin suç teşkil etmediği söylenir. Böyle bir hükme ceza kanununda yer verilebileceği gibi, başka kanunlarda da yer verilmiş olabilir. Bu gibi hollere “*hukuka uygunluk nedeni*” denmektedir¹⁶¹⁹. Bu sebeple hukuka aykırılığa “*suçun olumsuz (negatif) unsuru*” da denilmiş, fiili meşru hale getiren başka bir normun bulunmamasını ifade ettiği ileri sürülmüştür¹⁶²⁰.

Hukuka aykırılık ile haksızlık arasında fark vardır. Haksızlık, fiil hakkındaki bir değer yargısı olup bir fiilin diğerine göre daha az veya daha çok haksızlık içerdiği söylenebilir. Ancak hukuka aykırılık, fiilin tüm hukuk düzeniyle çatışması¹⁶²¹, yani fiilin

¹⁶¹⁶ “Yukarıda yer verilen öğretilerdeki görüşler ve yerleşik içtihatlarımız göz önüne alındığında; suç örgütleri veya silahlı terör örgütlerine yardım suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceği, yardımın örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etmesi gerektiği, örgüt üyelerine yapılan yardımın da örgüte yapılmış gibi kabul edilmekle birlikte örgüt üyesinin mensup olduğu örgütün bilinmesi ve bu yardımın da insani mülahazalarla değil örgütün amaçlarını gerçekleştirme gayesiyle yapılması hususunda ortak bir kanaat mevcuttur.” **Yargıtay 16. CD.**, 06/10/2020, 2019/9328 E.-2020/4786 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 26/05/2024).

¹⁶¹⁷ **Özgür Küçüktaşdemir**, “Aydınlanma ve Ceza Hukuku”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 113, 2014, s. 79, 80.

¹⁶¹⁸ **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 351; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 316.

¹⁶¹⁹ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 483.

¹⁶²⁰ **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 352.

¹⁶²¹ **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 318; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 582; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 298; **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 126; **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 288; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 470.

norma aykırı olmasıdır¹⁶²². Hukuka aykırılığın derecelendirilmesi mümkün olmadığından bu itibarla fiilin ya hukuka uygun ya da aykırı olduğundan bahsedilebilecektir¹⁶²³.

Hukuka uygunluk nedenleri, TCK’da Genel Hükümler kitabının “*Ceza Sorumluluğunun Esasları*” başlıklı ikinci kısmının “*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*” başlıklı ikinci bölümünde düzenlenmiştir. Buna göre, kanun hükmünü yerine getirme (TCK m. 24/1), hukuka uygun emrin ifası (TCK m. 24/2), meşru savunma (TCK m. 25/1), hakkın kullanılması (TCK m. 26/1) ve ilgilinin rızasının (TCK m. 26/2) hukuka uygunluk nedeni olarak sayıldığı belirtilmiştir¹⁶²⁴. Bunun normatif dayanağı olarak da CMK’nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrası gösterilebilir¹⁶²⁵. Nitekim söz konusu hükümde, “*yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenlerin bulunması, suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi, meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması, kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi*” hallerinde sanığın kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararının verileceği hükme bağlanmıştır.

Bu sebeplerle inceleme konusu suçun oluşmasını engelleyecek herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin bulunup bulunmadığını araştırmak yerinde olacaktır.

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının son cümlesinde “*Ayrıca, 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanunda yer alan hükümlere göre kontrollü teslimat*

¹⁶²² İcel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 312.

¹⁶²³ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 266, 267; Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 484.

¹⁶²⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 490; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 292. Koca/Üzülmöz, Özgenç ve Karakehya ise kanun hükmünü yerine getirme (TCK m. 24/1), meşru savunma (TCK m. 25/1), hakkın kullanılması (TCK m. 26/1) ve ilgilinin rızası (TCK m. 26/2) olarak göstermektedir. Bkz.: Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 275; Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 323; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 130. Zafer, hukuka uygun nedenlerini kanun hükmünü yerine getirme (TCK m. 24/1), hukuka uygun emrin ifası (TCK m. 24/2), meşru savunma (TCK m. 25/1), zorunluluk hali (TCK m. 25/2), hakkın kullanılması (TCK m. 26/1) ve ilgilinin rızası (TCK m. 26/2) olarak göstermektedir. Bkz.: Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 366 vd. Ayrıca Centel/Zafer/Çakmut da “zorda kalma”yı (zorunluluk hali) bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul etmişlerdir. Bkz.: Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 328. Yine Demirbaş da zorunluluk halini bir hukuka uygunluk nedeni olarak incelemektedir. Bkz.: Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 302. Belirtmeliyiz ki CMK’nın 223 üncü maddesinin açık düzenlemesi ve doktrinde ağırlık kazanan görüş uyarınca zorunluluk hali bir hukuka uygunluk nedeni değildir.

¹⁶²⁵ M. Buhari Çetinkaya, *Türk ve Fransız Ceza Hukukunda Kanununun Hükümünü Yerine Getirme*, İstanbul: On İki Levha Y., 2021, s. 155.

tedbirine karar verilebilir.” denilmiştir. Bu nedenle inceleme konusu suç bakımından “*kanun hükmünü yerine getirme*” hukuka uygunluk nedeni uygulama alanı bulabilecektir.

İnceleme konusu suç bakımından ,hukuka uygun emrin ifası, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedenlerinden bahsedilemeyeceği belirtilmiştir¹⁶²⁶.

B. Kanun Hükmünü Yerine Getirme

TCK'nın 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında, “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*” hükmüne yer verilmiştir. Bir diğer deyişle, kanundan kaynaklanan görevini ifa eden kişi, suç işlemiş olmayacaktır¹⁶²⁷. Örneğin CMK'da veya diğer kanunlarda yer alan koruma tedbirlerinin usulüne uygun şekilde icra edilmesi bir hukuka uygunluk nedenidir¹⁶²⁸.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının açık yollamasıyla, terörizmin finansmanı suçunun soruşturulması ve kovuşturulması sırasında 4208 sayılı Kanun'da düzenlenen kontrollü teslimat koruma tedbirine müracaat edilebilecektir. O halde, kontrollü teslimat tedbirini uygulayan görevlileri kanun hükmünü yerine getirdikleri için hukuka uygun hareket ettikleri ve bu hareketlerinin suça vücut vermeyeceği söylenebilecektir¹⁶²⁹.

Öncelikle kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk sebebi genel olarak ele alınmalıdır. Birinci ve öncelikli şart, fiili hukuka uygun hale getiren dayanak normun varlığıdır. Dayanak normun yürürlükte bulunan maddi anlamda bir kanun olması

¹⁶²⁶ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 70; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 321; **Çetin**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 52.

¹⁶²⁷ **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 330. “*Kanuni muamelenin icrası kimse için haksızlık olmaz*” (*Actus legis nemine facit iniuriam*) şekline de ifade edilen bu ilke için bkz.: **Helvacı, Topuz**, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 213.

¹⁶²⁸ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 491; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 294; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 472.

¹⁶²⁹ “*Kamu görevini yerine getiren kimse hukuka aykırı davranmış olmaz, zira bir hakkın yerine getirilmesini sağlamak hukuka aykırı sayılmaz.*” (*Is, qui iure publico ubitur, non videtur iniuriae faciendae causa hoc facere: iuris enim executio non habet iniuriam.*) ilkesi için bkz.: **Helvacı, Topuz**, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 212.

lazımdır¹⁶³⁰. İkinci şart, kanun tarafından verilmiş bir görev ve yetkinin bulunmasıdır¹⁶³¹. Üçüncü şart ise, dayanak norm tarafından emredilen veya izin verilen davranışın kanunun çizdiği sınırlar çerçevesinde yapılması, yani norma uygun davranıştır¹⁶³². Bu sınırların dışına çıkılması durumunda ve diğer şartları da mevcutsa TCK'nın 27 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca cezai sorumluluk tayin edilebilecektir.

Kontrollü teslimat, esasında 1988 tarihli Viyana Konvansiyonu'nun 11 inci maddesinde tanımlanmış¹⁶³³, daha sonra 4208 sayılı Kanun'un 13/11/1996 tarihinde kabul edilmesiyle birlikte hukuk sistemimize girmiştir. 4208 sayılı Kanun'un yerini 2006 yılında 5549 sayılı Kanun almış, ancak kontrollü teslimat hükümleri yürürlükte kalmıştır. TFÖHK'nın kabul edilen ilk halinde kontrollü teslimat koruma tedbirine başvurulacağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. 2020 yılında 7262 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi ile TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasına eklenen cümle ile terörizmin finansmanı bağlamında sağlanan veya toplanan fonları takip ve faillerin yakalanabilmesi için kontrollü teslimat tedbirinin uygulama alanı genişletilmiştir. O halde kısaca, kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeninin şartlarını incelemek gerekmektedir.

4208 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde, kontrollü teslimatın, “*suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya **fonların** müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo*

¹⁶³⁰ Hukukumuzda çoğunluk görüşün, TCK'nın 24 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen “kanun” ifadesinin “*maddi anlamda kanun*” olarak anlaşılması gerektiği yönünde olduğunu görüyoruz. Bu kapsamda, şekli anlamda kanunlar dışında, usulüne göre çıkarılmış Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, tüzükler, yönetmelikler de yer alacaktır. Bkz.: **Çetinkaya**, *Türk ve Fransız Ceza Hukukunda Kanununun Hükmünü Yerine Getirme*, s. 173; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 333; **Akbulut**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 602; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 471.

¹⁶³¹ **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 333; **Çetinkaya**, *Türk ve Fransız Ceza Hukukunda Kanununun Hükmünü Yerine Getirme*, s. 283.

¹⁶³² **Çetinkaya**, *Türk ve Fransız Ceza Hukukunda Kanununun Hükmünü Yerine Getirme*, s. 270; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 493; **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 333.

¹⁶³³ **Şenol Şenocak**, “Örgütlü Suçlarla Mücadelede Özel Soruşturma Tedbirleri Teknik Araçlarla İzleme Kontrollü Teslimat”, *Yüksek Lisans Tezi*, Bahçeşehir Üniversitesi, 2015, s. 79.

değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya karapara veya karaparaya kaynaklık edecek diğer hertürlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini” ifade ettiği belirtilmiştir. Aynı Kanun’un 10 uncu maddesinde, kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için aranan şartlar, 11 inci maddesinde, kontrollü teslimat kararı ve usulleri düzenlenmiş, 15 inci maddesine dayanılarak “Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik”¹⁶³⁴ çıkarılmıştır. Bir koruma tedbiri olarak kontrollü teslimatın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslara, inceleme konusu suçun soruşturulması ve kovuşturulması bahsinde yer verilecektir.

Kontrollü teslimat öyle bir koruma tedbiridir ki, suç faillerinin tamamının ve bu bağlamda her türlü delilin tespiti, suç örgütlerinin bütün katmanlarıyla deşifre edilmesi, kaçırılacağından şüphe duyulan mal veya fonların müsaderesi amacıyla kanunda gösterilen yetkili makam ve mercilerin bilgisi ve denetimi altında nakledilmesi sağlanmaktadır¹⁶³⁵. Şayet böyle bir düzenlemeye yer verilmemiş olsaydı ilgili kamu görevlilerinin suç işlediğinden bahsedilebilecekti.

Görüldüğü üzere, terörizmin finansmanı suçu bağlamında, yetkili makamlara ve kamu görevlilerine, kontrollü teslimat tedbirini uygulama görev ve yetkisi verilmiştir. Bu itibarla, yürürlükte bulunan maddi anlamda bir kanunun varlığı ortada olup bu kanun tarafından verilen bir görev ve yetki söz konusudur. Böylece, Kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeni bakımından aranan ilk iki şartın varlığını tespit etmiş olduk.

Son şart olan norma uygun davranışın gerçekleşmesi için, 4208 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesindeki hallerde ve 11 inci maddesindeki usullerle kontrollü teslimat kararının yetkili makamlarca verilmesi gerekmektedir. Kanun hükümlerinin yanında, işlemlerin Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde yürütülmesi de önem arz etmektedir. Elbette kararın icrasının da hukuka uygun olması, kamu görevlilerinin hukukun çizdiği sınırlar içerisinde koruma tedbirini uygulaması elzemdir. Failin, kanun ile çizilen sınırı kasten aşması halinde bu

¹⁶³⁴ R.G. 15/09/1997, 23111.

¹⁶³⁵ Şenocak, “Örgütlü Suçlarla Mücadelede Özel Soruşturma Tedbirleri Teknik Araçlarla İzleme Kontrollü Teslimat”, s. 82.

hukuka uygunluk nedeninden bahsedilemez. Fail, hukuka uygunluk nedeninde sınırı, kastı olmaksızın, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı şekilde aşarsa, TCK'nın 27 nci maddesinin birinci fıkrası uygulama alanı bulacaktır.

VI. KUSURLULUK, KUSURLULUĞU AZALTAN VE KALDIRAN NEDENLER

1. Kusurluluk

Kusur, “gerçekleştirdiği haksızlıkla ilgili olarak faildeki iradenin oluşum şartlarının tespiti ve bu tespite binaen gerçekleştirdiği haksızlık dolayısıyla failin şahsen muamele edilmesi gerekip gerekmediği hususundaki yargıyı” ifade etmektedir¹⁶³⁶. Ceza hukuku, kusur sorumluluğuna dayanmakta olup, kusurlu olmayan faile ceza verilemeyecektir¹⁶³⁷. Önemli bir hukuk kaidesine göre, “hiç kimse kusuru olmadıkça sebepsiz yere cezalandırılmaz”¹⁶³⁸. Bir kimsenin kusuru ağırlaştıkça, cezası da ağırlaşacaktır¹⁶³⁹. TCK'nın 61 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine göre, temel cezanın belirlenmesinde “failin kast veya taksirine dayalı kusurunun ağırlığı” dikkate alınacaktır. Ayrıca CMK'nın 223 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında, belli hallerde sanığın kusurunun bulunmaması dolayısıyla “ceza verilmesine yer olmadığı kararı”nın verileceği hükme bağlanmıştır.

Kusurluluk, haksızlık teşkil eden fiilin tipik olduğunun maddi ve manevi unsurlarıyla ortaya konulup hukuka aykırılığının tespiti yapıldıktan sonra üçüncü aşamada, faile ceza verilebilmesi için bulunması lazım gelen bir husustur¹⁶⁴⁰. Bu itibarla, kusurluluk, dış dünyaya yansıyan ve suç teşkil eden fiili dolayısıyla kişinin kınanabilmesini ifade etmektedir¹⁶⁴¹.

¹⁶³⁶ Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 400.

¹⁶³⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 572; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 367; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 683.

¹⁶³⁸ Kanonik Hukukta bu ilke “*Sine culpa, nişi subsit, non est aliquis puniendus*” olarak geçmektedir. Bkz.: Helvacı, Topuz, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 204.

¹⁶³⁹ “*Graviore culpa graviore poena.*” Bkz.: Helvacı, Topuz, *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*, s. 219.

¹⁶⁴⁰ Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 311.

¹⁶⁴¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 571. “*Hareketin ve neticenin ifade ettiği değersizlik haksızlığın esasını, zihniyetin değersizliği (Gesinnungsunwert) ise kusurun esasını oluşturmaktadır.*” yönünde bir değerlendirme için bkz.: Koca, Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 313.

Yaptığımız bu açıklamalar ışığında, terörizmin finansmanı suçunun bütün unsurlarıyla oluştuğu bir aşamadan sonra, fon sağlayan veya toplayan failin kınanabilir olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

Kusurluluğun, “algılama yeteneği” ve “irade yeteneği” şeklinde iki unsurunun bulunduğu kabul edilir¹⁶⁴². **Algılama yeteneği**, kişinin yaptığı hareketin toplum içindeki değerini bilerek bir hukuk kuralı ile çatışma halinde olup olmadığının farkında olmasıdır¹⁶⁴³. Bir başka deyişle, bu yetenek, failin hareketinin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayabilmesidir¹⁶⁴⁴. **İrade yeteneği**, kişinin fiili işlediği anda hareketlerini özgürce ve serbestçe tayin edebilmesini ifade eder. Failin, terörizmin finansmanı suçunu işlerken kusurlu olduğunun söylenebilmesi için hem algılama hem de irade yeteneğine sahip olması gerekmektedir. Her iki yeteneğin bir şekilde ifsadına neden olan hallerde, faile, duruma göre ya ceza verilmeyecek ya da daha az ceza verilecektir. Failin cezalandırılmamasını gerektiren hallere “kusurluluğu kaldıran nedenler”, daha az cezalandırılmasını gerektiren hallere ise “kusurluluğu azaltan nedenler” denilmektedir¹⁶⁴⁵. Her iki hali inceleme konusu suç özelinde ele alacağız.

2. Kusurluluğu Kaldıran Nedenler

TCK’nın 24 ila 34 üncü maddeleri ve CMK’nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının bir arada değerlendirilmesi sonucunda, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenlerin bulunması, suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi, meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması, kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi durumlarında, failin kusurunun bulunmadığı söylenecektir. Bütün bu hallerin terörizmin finansmanı suçu bakımından gerçekleşmesi teknik olarak mümkündür.

¹⁶⁴² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 573.

¹⁶⁴³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 574.

¹⁶⁴⁴ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 315.

¹⁶⁴⁵ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 318.

A. Yaş Küçüklüğü

Anlayabilme ve isteyebilme gücü, ancak zamanla, yaşın ilerlemesiyle mümkün olduğundan, yaş küçüklüğünün isnat kabiliyetini azaltıcı veya kaldırıcı etkide bulunduğu ifade edilmektedir¹⁶⁴⁶. TCK'nın 31 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, “*fili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur.*” TCK'nın 33 üncü maddesi dolayısıyla, fail sağır ve dilsiz ise, on beş yaşını doldurmamış olması kaydıyla yine TCK'nın 31 inci maddesinin birinci fıkrası tatbik edilecektir. Fon sağlayan veya toplayan failin on iki yaşını, sağır ve dilsiz ise on beş yaşını doldurmamış olması halinde CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekecektir.

Bu kişiler hakkında ceza kovuşturması yapılamayacak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri¹⁶⁴⁷ uygulanabilecektir. Yaş küçüklüğünün, maddi ceza hukuku bakımından doğurduğu sonuç bir kenara, ceza muhakemesi bakımından da önemli sonuçları vardır. Nitekim, TCK'nın 31 inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinde bu kişiler hakkında ceza kovuşturması yapılamayacağı, çocuklara özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle 03/07/2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu¹⁶⁴⁸ hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Buna mukabil, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrasında, terörizmin finansmanı suçunun soruşturulması, kovuşturulması ve infazında TMK hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. TMK'nın yargılama usullerini düzenleyen ikinci bölümü, 14 ve 15 inci maddeleri hariç, yürürlükten kaldırılmıştır. Mülga 10 uncu maddenin son fıkrasında “*Çocuklar, bu madde hükümleri uyarınca kurulan mahkemelerde yargılanamaz; bu mahkemelere özgü soruşturma ve kovuşturma hükümleri çocuklar bakımından uygulanmaz.*” hükmüne yer verilmekteydi. Bu sebeple, şayet TMK'nın terör suçlarıyla ilgili yargılama usullerini belirleyen hükümleri yürürlükte bulunmuş olsaydı dahi çocuklar hakkında uygulanamayacaktı.

¹⁶⁴⁶ **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370.

¹⁶⁴⁷ Çocuklara özgü güvenlik tedbirleri, TCK'nın 56 ncı maddesinin atfıyla 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun “*koruyucu ve destekleyici tedbirler*” başlıklı 5 inci maddesinde “*danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri, bakım tedbiri, sağlık tedbiri, barınma tedbiri*” olarak sayılmıştır.

¹⁶⁴⁸ R.G. 15/07/2005, 25876.

Yaş küçüklüğü nedeniyle kusurluluğun ortadan kalktığı diğer bir hâl, on iki yaşını doldurmakla on beş yaşını doldurmamış çocuklar açısından gündeme gelebilecektir. TCK'nın 31 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, “*Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olan*” çocukların “*işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması halinde*” cezai sorumlulukları bulunmamaktadır. Her iki şartın bir arada bulunması halinde bu yaş aralığındakilere de çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanacaktır.

On iki yaşını doldurmakla birlikte on beş yaşını doldurmamış çocukların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı, davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediğinin takdiri, 5395 sayılı Kanun'un 35 inci maddesine istinaden alınacak sosyal inceleme raporu göz önünde bulundurularak, mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yapılacaktır¹⁶⁴⁹. Bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlayan veya toplayan failin bu yaş aralığında olması halinde, bahsi geçen araştırma neticesinde kusurunun bulunmadığı tespit edilmişse, CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekecektir.

B. Akıl Hastalığı

TCK'nın 32 nci maddesinin birinci fıkrasında, “*Akil hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez.*” denilmiştir. Fon sağlayan veya toplayan failin, madde hükmünde belirtilen şekilde bir akıl hastalığının bulunması durumunda, CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilecektir.

Burada önemli olan nokta, failin, akıl hastalığı nedeniyle işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin azalıp azalmadığının tespitidir. Örneğin, bir epilepsi hastasının fon sağlama hareketini işlemesi tek başına bu halin varlığı için yeterli değildir. Bunun için, failin suçu epilepsi nöbeti sırasında, nöbetten önceki veya sonraki zihin bulanıklığı

¹⁶⁴⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 625.

içerisinde işleyip işlemediğinin belirlenmesi elzemdir. Yargıtay, bu tespitin Adli Tıp Kurumu marifetiyle yapılması gerektiğini içtihat etmektedir¹⁶⁵⁰.

C. Geçici Nedenler İle Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisi Altında Olma

TCK'nın 34 üncü maddesinin birinci fıkrasında, “Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez.” denilmiştir. Geçici nedenler, akıl hastalığı gibi süreklilik arz etmeyen ve sadece geçici bir süre kişinin algılama ve irade yeteneğini etkileyen hallerdir¹⁶⁵¹. Alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olan bir kimsenin, algılama ve irade yeteneğinin önemli ölçüde azalıp azalmadığının tespiti, bu maddelerin iradi olarak alınıp alınmadığının tespitinden sonra gelmektedir. Kişinin alkol veya uyuşturucu maddeyi iradi olarak aldığı söyleniyorsa¹⁶⁵² TCK'nın 34 üncü maddesinin birinci fıkrası devreye girecek ve failin kusurlu olduğu kabul edilebilecektir.

Bir kimsenin geçici bir nedenle ya da iradesi dışında alınan¹⁶⁵³ alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında olduğu bir sırada, işlediği fiilin, hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayacak durumdayken veya davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmışken fon sağlaması veya toplaması halinde, kusurlu olduğundan bahsedilemeyecektir. Böyle bir durumda CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.

¹⁶⁵⁰ Yargıtay CGK., 12/04/2023, 2020/458 E.-2023/210 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁵¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 638. Madde gerekçesinde, “Kişinin algılama yeteneğini etkileyen sistemik hastalıkları da geçici neden olarak kabul etmek gerekir. Örneğin diyabet, gebelik sonrası ortaya çıkan psikozlar ve üremi gibi hastalıklar, kişinin algılama yeteneğini ortadan kaldıracaktır.” denilmiştir.

¹⁶⁵² Sebepinde serbest hareket kuralı (A.L.İ.C=Actio Liberae in Causa) olarak ifade edilir. Bkz.: Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 431.

¹⁶⁵³ Madde gerekçesinde, “Kişi, alkol veya uyuşturucu madde almak kastıyla hareket etmemesine rağmen, yanılarak bu maddeleri almış olabileceği gibi, alkol veya uyuşturucu madde almaya zorlanmış da olabilir. Gerek bilmeyerek gerek zorla alınan alkol veya uyuşturucu maddenin etkisindeyken işlenen suç açısından kişinin kusur yeteneği bulunmamaktadır. Ancak, belirtmek gerekir ki, geçici bir neden olarak istemeyerek alkol veya uyuşturucu madde alınması dolayısıyla failin taksirinin dahi olmaması gerekir.” ifadelerine yer verilmiştir.

D. Hukuka Aykırı ve Bağlayıcı Emrin Yerine Getirilmesi

Emri alan astın, emrin şekil ve muhteva bakımından meşruluğunu araştırması gerekir. Şekil ve muhteva olarak hukuka uygun emrin ast tarafından yerine getirilmesi halinde, ast, TCK'nın 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında hukuka uygunluk nedeninden yararlanacaktır¹⁶⁵⁴. Buna mukabil, emrin şekli bakımından hukuka uygun olduğu ve fakat muhteva bakımından hukuka aykırı olduğu durumda, belli şartların gerçekleşmesi halinde, emri yerine getiren kamu görevlisinin kusurluluğunun ortadan kalktığı söylenebilecektir. Böyle bir durumda, CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir¹⁶⁵⁵.

Muhteva bakımından suç olmamakla birlikte, kanuna aykırı olan bir emrin yerine getirilebilmesi için astın, amirine kanuna aykırılığı bildirmesi, buna rağmen amirin emrini yazılı olarak tekrar etmesi gerekir. Bu halde sorumluluk, emri veren amire ait olacaktır. Hukuka aykırı emrin yerine getirilmesi ise bir hukuka uygunluk nedeni değil, kusurluluğu ortadan kaldıran bir nedendir¹⁶⁵⁶.

Muhteva bakımından suç teşkil eden bir emrin ast tarafından yerine getirilmesi halinde, kural olarak, hem emri veren hem de emri yerine getiren sorumlu olacaktır. Nitekim Anayasa'nın 137 nci maddesinde, konusu suç teşkil eden emrin hiçbir surette yerine getirilemeyeceği, yerine getiren kimsenin sorumluluktan kurtulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Maddenin son fıkrasında, askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnaların saklı olduğu belirtilmiştir. TCK'nın 24 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında, “(3) *Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.* (4) *Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur.*” denilmiştir. Burada emrin muhtevasını sorgulayamayan ve suç teşkil ettiğine dair daha önceden hiçbir bilgisi olmayan bir kamu görevlisinin kusurluluğunun bulunmadığı belirtilmektedir. Belirtmeliyiz ki, kamu görevlisinin emri denetlemesine hukuken ve

¹⁶⁵⁴ **Zafer**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 432.

¹⁶⁵⁵ **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 385.

¹⁶⁵⁶ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 578.

fiilen imkânı olmasa bile, emrin muhtevasının suç olduğunu bilmesi halinde kusurluluğu ortadan kaldıran bir nedenin varlığından bahsedilemeyecektir¹⁶⁵⁷.

Gerçekten de, askerlik ve güvenlik alanını düzenleyen bazı kanunlarda astın, amirinin verdiği emrin muhtevasını denetlemesi engellenmektedir. 04/01/1961 tarih ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun¹⁶⁵⁸ 14 üncü maddesinde, “Ast; amir ve üstüne umumi adap ve askeri usullere uygun tam bir hürmet göstermeye, amirlere mutlak surette itaate ve kanun ve nizamlarda gösterilen hallerde de üstlerine mutlak itaate mecburdur. Ast muayyen olan vazifeleri, aldığı emri vaktinde yapar ve değiştiremez, haddini aşamaz. İcradan doğacak mesuliyetler emri verene aittir. İtaat hissini tehdit eden her türlü tezahürler, sözler, yazılar ve fiil ve hareketler cezai müeyyidelerle men olunur.” hükmüne yer verilmiştir¹⁶⁵⁹. Söz konusu hükümle bir bütünlük arz etmek üzere, 22/05/1930 tarih ve 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun “İştirak” başlıklı 41 inci maddesinin ikinci fıkrasında, “hizmete mütaallik hususlarda verilen emir bir suç teşkil ederse bu suçun işlenmesinden emir veren”in mesul olacağı düzenlenmiştir¹⁶⁶⁰. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında, astın kendisine verilen emrin hudutlarını aşması veya amirin emrinin adli ve askeri bir suç maksadını ihtiva eden bir fiile ilişkin olduğu ast tarafından biliniyor ise astın cezai sorumluluğunun ortadan kalkmayacağı, müşterek fail olarak cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

İnceleme konusu suç bakımından meseleyi bir örnekle açıklayalım. Bir askerin yetkili komutanından aldığı bir emirle bir miktar erzak, yakacak, giyim eşyası, iş makinesi gibi taşınır malların bulunduğu bir kamyonu, askeri tesis dışında bir başkasına teslim ettiğini düşünelim. Bu durumda, yukarıda bahsettiğimiz hükümler dolayısıyla, askerin üstünden aldığı emrin muhtevasını denetlemesi mümkün olmayacaktır. Taşınır

¹⁶⁵⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 578.

¹⁶⁵⁸ R.G. 09/01/1961, 10702.

¹⁶⁵⁹ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 742.

¹⁶⁶⁰ Bu hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu yönünde bir görüş için bkz.: Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 346. “15 Haziran 1930 tarihinde yürürlüğe girmiş olan As. CK'nın 41. Maddesi günümüz hukuk devleti ve ceza hukuku anlayışı ile bağdaşır nitelikte değildir. Kaldı ki gerek TCK'nın, kanunun genel hükümlerinin özel ceza kanunlarındaki ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında uygulanacağına dair 5. Maddesi gerek TCK'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un, diğer kanunların, 5237 sayılı TCK'nın Birinci Kitabında yer alan düzenlemelere aykırı hükümlerin ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncaya ve en geç '31 Aralık 2008' tarihine kadar uygulanacağına dair geçici 1. Maddesi gerekse bunları tamamlayan nitelikte As. CK'nın Ek 8. Maddesi dikkate alındığında As. CK'nın 41. Maddesinin zımnen ilga edildiği ifade edilebilir.” şeklinde bir değerlendirme için bkz.: Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 499.

malları teslim alan kişinin bir terör örgütü mensubu olduğunu ve TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlardan birini işlemek üzere kullanmak amacı taşıdığını, emri veren komutanın da bunu bildiğini farz edelim. Bu durumda içinde taşınır mal bulunan kamyonu teslim eden askerin kusurlu olduğundan bahsedilemez. TCK'nın 24 üncü maddesinin dördüncü fıkrası, 211 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesi ve 1632 sayılı Kanun'un 41 inci maddesi uyarınca, emri veren komutan sorumlu olacaktır. Halbuki, kamyonu teslim eden asker emrin muhtevassından şüphe edip, kamu mallarının niçin ilgisiz kimselere teslim edildiğini denetleyebilse suç teşkil eden fiilini belki de gerçekleştirmemeyi tercih edecekti. Elbette, emri alan asker komutanın emrinin bir suç işleme kastı ve amacı taşıdığını biliyor ise veya bunu emri denetleme dışında herhangi bir yolla öğrenmişse müsterek fail konumunda olacaktır.

E. Cebir ve Şiddet, Korkutma veya Tehdit

TCK'nın 28 inci maddesinde, “*Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.*” hükmüne yer verilmiştir. Böyle bir durumda, CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.

Cebir, lügatte, “*zorlama, zor kullanma, zor*” anlamlarına gelmektedir¹⁶⁶¹. Türk Hukuk Lügatinde ise cebir, “*başkasının maddi güç kullanması dolayısıyla kişinin arzu ve rızası hilafına bir hareketi yapmaya veya yapmamaya zorlanması*” şeklinde tanımlanmıştır¹⁶⁶². Cebir birçok suçun ya temel şeklinin ya da nitelikli halinin bir unsurunu teşkil edebilmektedir. TCK'nın “*Cebir*” başlıklı 108 inci maddesi, “*hürriyete karşı suçlar*” başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre, bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması suçtur. Madde gerekçesinde “*Latince karşılığı ‘vis compulsiva’ olan cebir, kişiye karşı fiziki güç kullanmak suretiyle, onun veya bir üçüncü kişinin iradesi ve davranışları üzerinde zecri bir etki meydana getirilmesidir.*” denilmiştir. Buradaki “*zecri bir etki*” zorlayıcı bir etki

¹⁶⁶¹ <https://lugatim.com/s/cebir> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁶² *Türk Hukuk Lügati*, “Cebir”, s. 46.

anlamındadır¹⁶⁶³. O halde, cebir, temel olarak kasten yaralama suçunu oluştursa bile, ondan ayrılan yönü, bir kişinin iradesi üzerinde zorlayıcı bir etkinin meydana getirilmiş olmasıdır. Cebre maruz kalan kişi, bu fiziki gücün meydana getirdiği acının etkisiyle belli bir davranışta bulunmaya zorlanmakta, her ne kadar yaptığı hareket ceza hukuku anlamında fiil olarak nitelendirilse de kusurunun bulunmaması nedeniyle kişiye herhangi bir ceza verilmemektedir. Doktrinde, maddi cebir, “şiddet” olarak da isimlendirilmektedir¹⁶⁶⁴.

Tehdit, Arapça “yıkmaq, aciz ve zebun kılmak” anlamındaki “hudūd” kelimesinden türemiş olup “korkutma, göz dağı verme” anlamındadır¹⁶⁶⁵. Tehdit, bir kişiye ağır ve haksız bir zarara uğratılacağı yönünde bir bildirimdir. Bu bildirim üzerine, kişinin irade ve karar alma serbestisi fesada uğramakta, ileride gerçekleşebilecek bir zarardan korktuğu için suç işlemektedir¹⁶⁶⁶. Doktrinde, tehdit, “manevi cebir” olarak da nitelendirilmektedir¹⁶⁶⁷.

Bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak hareketi, failin karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebrin¹⁶⁶⁸ yahut ağır bir korkutma veya

¹⁶⁶³ <https://lugatim.com/s/zecri> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁶⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 592.

¹⁶⁶⁵ <https://lugatim.com/s/tehdit> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁶⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 594.

¹⁶⁶⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 592.

¹⁶⁶⁸ “Suç tarihinde taksicilik mesleğini icra eden ve kırsal bölgeye yolcu taşıdığı anlaşılan sanığın mesleğini icra ettiği bölgenin coğrafi koşulları da gözetildiğinde; sözkonusu örgüt mensuplarına karşı savunmasız olduğunun ve tehdit altında bulunduğu kabulü ile karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu müsnet suçu işlediği yönündeki aksi kanıtlanamayan savunmasına göre lehine TCK'nın 28. maddesinin tatbik edilerek müsnet suçtan ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hakkında mahkumiyet hükmü kurulması, Kanuna aykırı, sanık müdafii ile Cumhuriyet savcısının temyiz itirazlarının bu itibarla yerinde görüldüğünden hükmün...bozulmasına” **Yargıtay 16. CD.**, 23/11/2020, 2018/3925 E.-2020/5759 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 28/05/2024).

tehdidin¹⁶⁶⁹ etkisi altında yapılmış ise, suç bütün unsurlarıyla tamam olmakla birlikte, kusurluluk bulunmadığı için fail hakkında cezaya hükmedilmeyecektir¹⁶⁷⁰.

Yargıtay, istikrar kazanan içtihatlarında, gerek terörizmin finansmanı suçu gerekse de silahlı terör örgütüne yardım suçu açısından, TCK'nın 28 inci maddesini özellikle göz önünde bulundurmaktadır¹⁶⁷¹. Cebir veya tehdidin, faili suçu işlemeye mecbur edecek boyutta olup olmadığı, her somut olayın kendine özgü şartlarına göre değerlendirilip ortaya konulmalıdır. Bu bağlamda, cebir veya tehdidin gerçekleştiği yer ve zaman, fail üzerindeki etkisinin ağırlığı, failin bu etkiden kurtulma imkanının bulunup bulunmadığı ve nihayet bu etkinin fon sağlama veya toplama fiilinin işlendiği ana kadar

¹⁶⁶⁹ “Sanık ...'ın örgütsel notları sanık ...'ın tehdidi ile kadın koğuşuna götürmesi için sanık ...'a teslim ettiğini savunması ve savunmasının sanık ...'den gelen tehdit mektupları ile doğrulanması karşısında; cebir, şiddet ve tehditlere maruz kalarak suç işleyen kişiye ceza verilmeyeceğine dair TCK'nın 28.madde hükümleri doğrultusunda karar vermek yerine yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması, sanık... 'ın ...'den aldığı notların içeriğini bilmediğini savunması karşısında, sanığın silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım ettiğine dair savunmasının aksini gösteren her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı anlaşılması nedeniyle sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi kanuna aykırıdır.” **Yargıtay 16. CD.**, 22/04/2015, 2015/504 E.-2015/919 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁷⁰ “Terörizmin finansmanı suçunun manevi unsuru bilme ve istemeden ibaret olan kastır. Ancak suçun manevi unsuru değerlendirilirken, TCK'nın “Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit” başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrasındaki “Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.” şeklindeki düzenleme göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu para veya değeri para ile temsil edilebilen ekonomik değeri bir terör örgütüne veya teröriste veren kimseye TCK'nın 28. maddesi uyarınca ceza verilemeyecektir.” **Yargıtay 3. CD.**, 18/10/2022, 2021/1859 E.-2022/6630 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 28/05/2024).

¹⁶⁷¹ **Yargıtay CGK.**, 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K; **Yargıtay CGK.**, 12/03/2019, 2017/691 E.-2019/202 K.

devam edip etmediği¹⁶⁷² incelenmelidir¹⁶⁷³. Özellikle, cebir veya tehdidin etkisinin ilk anda var olmasına rağmen, daha sonra failin bu etkiden kurtulmuş olduğu durumlarda, failin fon sağlaması veya toplaması cezalandırılabilir. Nitekim, failin kendisine yönelik bir cebir veya tehdidin etkisinden kurtulmasına rağmen fon sağlaması veya toplaması halinde kusurluluğun varlığı kabul edilecektir.

Öte yandan, TCK'nın 148 inci maddesinde yağma suçu düzenlenmiştir. Buna göre, *“kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit veya cebir kullanmak”* yağma suçunun unsurudur. Fonun toplanmasında kullanılan yöntem, böyle bir cebir veya tehdit boyutuna ulaşmış ise yağma suçu da oluşabilecektir. Bu husus, fon toplama bakımından içtima bahsinde ele alınacaktır. Ancak bu boyutta bir cebir veya tehdide maruz kalan kimsenin fon sağlaması ihtimalinde, TCK'nın 25 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki *“zorunluluk hali”* nin varlığı da kabul edilebilecektir¹⁶⁷⁴. Nitekim anılan hükümde, *“Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.”* denilmiştir. Bu halde

¹⁶⁷² “Sanığın, olay tarihinde evine gelen iki PKK/KONGRA-GEL silahlı terör örgütü mensubunun kendisinden gübre ve yiyecek istemesi üzerine önce bu talebi reddettiği, ancak söz konusu kişilerin kendisini tehdit etmesi üzerine yardıma bulunmayı kabul ederek örgüt mensuplarınca verilen para karşılığında kendisinden istenen malzemeyi ilçe merkezinden alıp bir gün sonra anılan kişilerce tarif edilen yere bırakarak teslim almalarını sağladığı olayda; örgüt mensuplarının sanığı tehdit ettikten sonra evden ayrılmış olmaları, böylece tehdit eyleminden söz konusu malzemelerin teslim edildiği ana kadar geçen bir günlük süre zarfında yapılan tehdidin ağırlığını ve korkutucu etkisini kaybetmesi, **bu süre içerisinde köyden ayrılıp ilçe merkezine giden sanığın olayla ilgili ihbarda bulunma ve örgüt mensuplarını yakalatma olanağına kavuşmasına rağmen bu yola başvurmayarak suça konu malzemeleri alıp örgüt mensuplarına teslim etmesi ve olaydan sonra da ihbarda bulunmaması karşısında, örgüt mensuplarınca gerçekleştirilen tehdidin başta ağır ve korkutucu etkisinin bulunduğu kabul edilebilir ise de bu etkinin suça konu malzemelerin örgüt mensuplarına teslim edildiği ana kadar devam etmediği ve sanığın bu tehdidin etkisinden geçici süreyle de olsa kurtulduğu anlaşılmalıdır; sanığın maruz kaldığı tehdidin örgüte yardım etme kastını ortadan kaldıracak, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı ağır ve muhakkak nitelik taşımadığı anlaşıldığından, atılı silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun unsurları itibarıyla oluştuğu kabul edilmelidir.” Yargıtay CGK., 12/03/2019, 2018/437 E.-2019/203 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 28/05/2024).**

¹⁶⁷³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 75.

¹⁶⁷⁴ **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 323.

de, CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.

3. Kusurluluğu Azaltan Nedenler

TCK'nın 31 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş ve fakat on beş yaşını doldurmamış olan çocukların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olmaları durumunda, cezai sorumluluklarının bulunduğu belirtilmiştir. Fon sağlayan veya toplayan failin on dört yaşında olduğunu varsayarsak, fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamadığı, davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediğinin takdiri, 5395 sayılı Kanun'un 35 inci maddesine istinaden alınacak sosyal inceleme raporu göz önünde bulundurularak, mahkeme, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından yapılacaktır¹⁶⁷⁵. Failin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olması halinde, cezaların yarısı indirilir ve bu halde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. TCK'nın 33 üncü maddesi gereğince, sağır ve dilsiz olanlardan on beş yaşını doldurmuş olmakla beraber on sekiz yaşını doldurmamış olanlarına da TCK'nın 31 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uygulanacaktır.

TCK'nın 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmuş ve fakat on sekiz yaşını doldurmamış olan çocuklara verilecek cezada indirim uygulanacaktır. Örneğin on yedi yaşında bir çocuğun, fon sağlamak veya toplamak fiilini gerçekleştirmesi nedeniyle verilecek ceza, üçte bir oranında indirilecektir. Böyle bir durumda, verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamayacaktır. Bu yaş aralığında çocukların işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğine sahip olup olmadığını araştırmaya gerek bulunmamaktadır. TCK'nın 33 üncü maddesi gereğince, sağır ve dilsiz olanlardan on sekiz yaşını doldurmuş olmakla beraber yirmi bir yaşını doldurmamış olanlarına da TCK'nın 31 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanacaktır.

¹⁶⁷⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 625.

VII. HATA

1. Genel Olarak

Hata, lügatte “*aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık; istemeyerek ve bilmeyerek yapılan kusur, bir kasıt olmadan yapılan yanlışlık, yanılma*” anlamına gelmektedir¹⁶⁷⁶. Kişinin tasavvuru ile gerçeğin birbirine uymamasını ifade eden hata, hiç bilmeme veya yanlış bilme şeklinde ortaya çıkabilir¹⁶⁷⁷. Failin dış dünyaya ait hususlarda hataya düşmesi halinde “*unsur hatası*”, normatif hususlarda hataya düşmesi halinde ise “*haksızlık yanılması*”ndan bahsedilir¹⁶⁷⁸.

Hata, suçun maddi unsurlarına ilişkinse “*kastı kaldıran hata*”, kusurluluğu etkileyen hallerin maddi şartlarına veya bazı durumlarda tipikliğin hukuki değerlendirmesine ilişkinse, “*kusurluluğu etkileyen hata*”nın bulunduğu ifade edilmiştir¹⁶⁷⁹. Bütün bu haller, TCK’nın 30 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında suçun maddi unsurlarında hata, ikinci fıkrasında suçun nitelikli unsurlarında hata ve üçüncü fıkrasında ise hukuka uygunluk sebeplerinin maddi unsurlarında hata düzenlenmiştir. Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında kusurluluğu ortadan kaldıran veya azaltan sebeplerin maddi şartlarında hata ile dördüncü fıkrasında haksızlık yanılışına yer verilmiştir. Bütün bu halleri, inceleme konusu suç özelinde ele almakta fayda görüyoruz.

2. Kastı Kaldıran Hata Halleri

A. Suçun Maddi Unsurlarında Hata

TCK’nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında, “*Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.*” denilmiştir. Daha önce ifade ettiğimiz üzere, kast suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve isteyerek

¹⁶⁷⁶ <https://lugatim.com/s/hata> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁷⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 643.

¹⁶⁷⁸ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 346.

¹⁶⁷⁹ Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 473; Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 644; Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 622.

gerçekleştirilmesidir. Maddi unsurlara ilişkin bilgisizlik (*ignorantia*)¹⁶⁸⁰, eksiklik veya yanlış bilgi (*error*) sahibi olunması durumunda kişinin kasten hareket ettiğinden bahsedilemeyecektir¹⁶⁸¹.

Daha önce ifade edildiği üzere fiil, netice, nedensellik bağı, fail, mağdur, konu ve nitelikli haller suçun maddi unsurlarıdır. Terörizmin finansmanı suçunun maddi unsurları;

- Fiilin, bir teröriste veya terör örgütüne fon sağlamak veya toplamak,
- Neticenin, sağlanan fonların teröristin veya terör örgütünün hakimiyet alanına geçmiş olması, toplanan fonların failin hakimiyet alanına dahil olması gerektiği,
- Failin, fon sağlanan veya toplanan terör örgütünün mensubu dışında herkes,
- Mağdurun, toplumu oluşturan herkes, amaç suçlar işlenmişse o suçların mağdurları,
- Konunun, sağlanan veya toplanan fon,

şeklinde gösterilmişti. Bütün bu maddi unsurlara ilişkin bilgisizlik, eksiklik veya yanlış bilgi sahibi olunması, hülasa failin tasavvuru ile bu gerçeklerin uyuşmaması halinde TCK'nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrası uygulanacaktır¹⁶⁸².

¹⁶⁸⁰ **Murat Volkan Dülger, Onur Özkan, Merve Bakdur**, “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S: 45, 2021, s. 228.

¹⁶⁸¹ **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 436.

¹⁶⁸² “*Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26.09.2017 tarihli ve 2017/16-956 Esas, 2017/970 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen Yargıtay (Kapatılan) 16. Ceza Dairesinin İlk Derece Mahkemesi sıfatıyla verdiği 24.04.2017 tarihli ve 2015/3 Esas, 2017/3 sayılı kararı ile Anayasa Mahkemesinin ... başvurusuna ilişkin 04.06.2020 tarihli ve 2018/15231 başvuru numaralı kararında belirtildiği üzere; ByLock iletişim sisteminin FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bu suç örgütününün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle, örgüt talimatı ile bu ağa dahil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığının, her türlü şüpheden uzak, kesin kanaate ulaştırılacak teknik verilerle tespiti halinde kişinin örgütle bağlantısını ortaya koyan bir delil olacağına şüphe bulunmamasıyla birlikte, savunmasında ByLock kullanıcı olmadığını bildiren sanığın savunmasının denetlenmesi bakımından ByLock tespit ve değerlendirme tutanağında eklenen ve irtibatlı kişiler olarak kaydedilen şahıslar hakkında aynı suçtan soruşturma yahut kovuşturma bulunup bulunmadığı araştırılarak, varsa sanık ile ilgili aşama beyanları getirilip, tanık sıfatıyla usulüne uygun biçimde dinlenmelerinden sonra ev hanımı olan sanık hakkında 5237 sayılı Kanun'un 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının uygulanma şartları oluşup oluşmadığı da değerlendirilerek hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırı*”

Yargıtay, son zamanlarda, silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından sanığın, bir şekilde ilişki kurduğu yapıların “*terör örgütü olduğunu bilmemesi veya bilebilecek durumda olmaması*”nı kastı kaldıran hata hallerinden biri olarak kabul etmektedir¹⁶⁸³. Elbette bu değerlendirmeyi yaparken, sanığın yaşı, öğrenci olup olmaması, örgütsel faaliyetinin tespit edilip edilememesi, ilişki içinde olduğu yapının kamuoyunda bilinip bilinmediği gibi kıstaslar göz önünde bulundurulmaktadır. Fon sağlama veya toplama hareketi bakımından da benzer kıstasların göz önünde bulundurulabileceğini düşünüyoruz. Şüpheden sanık yararlanır (*in dubio pro reo*) ilkesi de bunu gerektirmektedir.

Yine Yargıtay’ın yakın tarihli kararlarında, örgüte üyelik suçu bağlamında, “*örgütün nihai amacının kamuoyunca da bilinmeye başlandığı dönem ve öncesi*” ayrımının yapıldığı görülmektedir¹⁶⁸⁴. Örgütün kamuoyundaki nihai amacının bilinmeden önceki döneme ilişkin değerlendirme yapılırken failin hataya düşüp düşmediğinin üzerinde hassasiyetle durulması içtihadında bulunmaktadır¹⁶⁸⁵. Burada

bulunmuştur.” Yargıtay 3. CD., 05/02/2024, 2022/28895 E.-2024/1318 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸³ “Sanık hakkında FETÖ/PDY örgütünün örgütsel iletişim amaçlı kullandığı tespit edilen ByLock iletişim sistemini kullandığı gerekçesiyle başlatılan soruşturma neticesi yapılan yargılamada, mahkumiyete gerekçe gösterilen ByLock tespit ve değerlendirme tutanağı ve mesaj içerikleri itibarıyla, ByLock’un silahlı terör örgütü mensuplarının kullanmaları amacıyla oluşturulan ve münhasıran bir suç örgütününün bir kısım mensupları tarafından kullanılan bir ağ olması nedeniyle örgüt talimatı ile bu ağa dahil olduğu ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullanıldığı dosya kapsamıyla sabit görülmüş ise de; 1997 doğum tarihli sanığın ilk log tarihinin 09.11.2015 olması ve son tarihli irtibatı olan 2016 Şubat döneminde 18-19 yaş aralığında ve lise öğrencisi olduğu, anılan tarihten sonrasına ilişkin herhangi bir örgütsel bağlantı ve faaliyetinin de tespit edilemediği ve ByLock içeriğindeki yazışmaların sanığın örgüt hiyerarşisine girdiğini göstermeye yeterli olmadığı gözetildiğinde, sanığın yaşı da dikkate alınarak ilişki içerisinde olduğu yapının o tarihteki niteliği itibarıyla silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olamayacağı, bu nedenle de sanık yönünden silahlı terör örgütüne üye olma suçunun kast unsurunun oluşmayacağı anlaşılmalı, sanık hakkında TCK’nın 30/1 ve CMK’nın 223/2-c maddeleri uyarınca beraat kararı verilmesi yerine yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 25/01/2024, 2022/6919 E.-2024/1198 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸⁴ “Müşnet suçtan hakkında soruşturma başlatıldıktan sonra örgütle olan irtibatı, faaliyetleri ve bildiği örgüt mensupları ile ilgili samimi bilgiler veren ve öğrencilik döneminde ekonomik sebeplerle örgüte ait öğrenci evlerinde kalmaktan ibaret eylemleri dışında özellikle örgütün nihai amacının kamuoyunca da bilinmeye başlandığı dönemden sonra örgütsel özel konum ya da faaliyeti saptanamayan sanığın; konumu, sosyokültürel durumu, olay ve olguların tarihi itibarıyla hukuki durumunun 5237 sayılı Kanun’un 30 uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin karar yerinde tartışmasız bırakılması kanuna aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 25/01/2024, 2023/23702 E.-2024/1055 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸⁵ “Sanık ikrarı ve tanıkların beyanlarına göre 14 yaşında öğrencilik yıllarında örgüt öğrenci evlerinde ve sınav evlerinde kaldığı, örgütün yönlendirmesi ile askeri liseye girmeye hak kazandığı, örgüt tarafından sabit hatlardan arandığı, 2015 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığındaki okulu 1 inci sınıfta iken okuldan ayrıldığı, savunmalarında ders çalışma amacıyla örgüt evlerine gittiğini ancak yaşı büyüdükten sonra örgütün gerçek niyetini görünce askeri öğrenciliği bıraktığını söylemesi karşısında sanığın ilişki

da sanığın konumu, sosyokültürel durumu ve fiilin işlendiği tarihin bir arada değerlendirilerek TCK'nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının uygulama alanı bulup bulamayacağı değerlendirilmektedir. Aynı kıstasların terörizmin finansmanı suçu için de benimsenmesi mümkündür.

Yargıtay kararlarında, “örgütün yeterli güce ulaşıncaya kadar alenen kriminalize olmamaya özen göstermesinin kişileri hataya sevk edebileceği” vurgulanmaktadır¹⁶⁸⁶. Bir başka kararda failin hataya düşüp düşmeme ihtimali bakımından “FETÖ/PDY'nin kamuoyunca bilinen operasyonel eylemlerinden sonra” örgütsel faaliyetin tespit edilememiş olmasına özel bir önem verilmiştir¹⁶⁸⁷. Bütün bu

ichinde olduğu yapının silahlı terör örgütü olduğu konusunda hataya düşmesi ve bu suçun ancak kast ile işlenebilen bir suç olması nedeniyle, TCK'nın 30/1 ve CMK'nın 223/2-c maddeleri uyarınca kast yokluğundan beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi hukuka aykırı görülmüştür.” **Yargıtay 3. CD.**, 17/01/2024, 2023/10793 E.-2024/657 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargıtay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸⁶ “Kuruluş, amaç, örgüt yapılanması ve faaliyet yöntemleri ve nihai amacı, Devletin Anayasal nizamını cebir ve şiddet kullanarak değiştirmek olduğu anlaşılan FETÖ/PDY terör örgütünün başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketi olarak ortaya çıkması ve toplumun her katmanının büyük bir kesimince de böyle algılanması, amaca ulaşmak için her yolu mübah gören, fakat sözde meşruiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşıncaya kadar alenen kriminalize olmamaya özen göstermesi gerçeği göz önüne alındığında; aşamalarda alınan savunmalarında samimi bir şekilde örgüt ile bağıni anlatan, alınan beyanları ile uyumlu olarak, dinlenen tanık beyanlarına göre 2013 yılından sonra örgüt toplantılarına katıldığına dair bilgi bulunmayan ve Veri İnceleme Raporunda karşılığı "17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarından tekrar kazanılmaya dördüncü derecede yakın kişilerdir. Kazanılması zor olan kişilerdir." olan "SCD" kodlaması ile kodlanan sanığın özellikle örgütün gerçek yüzünün ortaya çıkmasından sonra **örgütle irtibatını devam ettirip ettirmediğinin şüpheye yol vermeyecek şekilde belirlenmesi ayrıca sanığa atılı suçun vasfının her türlü şüpheden uzak olarak tayin ve tespiti açısından sanığın savunmasının doğruluğunun etraflıca araştırılması, sonucuna göre de TCK'nun 30/1. mad. hata hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı da tartışılarak sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırıdır.”** **Yargıtay 3. CD.**, 11/01/2024, 2021/21132 E.-2024/307 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargıtay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸⁷ “1-) örgüt yurtlarına gıda yardımı yapan ve dernek sohbet toplantılarına katılan sanığın, soyut içerikli ve başka delillerle doğrulanamayan gizli tanık anlatımları ile sanığın eylem ve faaliyetlerinin silahlı terör örgütü FETÖ/PDY'nin kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden sonra kayda değer örgütsel faaliyetleri de tespit edilemeyen, böylece örgütün hiyerarşik yapısına organik bağ ile dahil olarak, süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren faaliyetlerde bulunduğuna ilişkin yeterli ve kesin delil ikame olunamadığından sanığın ilişki içinde olduğu yapının silahlı terör örgütü olduğu konusunda hataya düşmesi ve bu suçun ancak kast ile işlenebilen bir suç olması nedeniyle, TCK'nın 30/1 ve CMK'nın 223/2-c maddeleri uyarınca kast yokluğundan beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde yetersiz gerekçe ile mahkumiyet hükmü kurulması, 2-) örgüt şirketlerinde hileli muhasebe kayıtları bulunduğu, yapılan bağışların satış olarak gösterildiğine, ortaklıkların sahte olduğuna, ortakların sermaye koymadıklarına, kar payı almadıklarına, banka takibine düşmeyecek miktar sınırının altında şirkete borç para vermiş gibi gösterildiklerine, şirketin sahte fatura düzenlenerek giderlerinin yüksek gösterildiğine dair bilirkişi raporları ve tanık beyanlarına dayanılarak mahkemece bu işlemlerin örgüt toplantılarında, mütevelli heyeti toplantılarında, örgüt adına il genelinde toplamış oldukları burs, himmet, öşür, sadaka gibi örgütsel kaynakları aklamak amacıyla yapıldığı kabul edilerek mahkumiyet hükmü kurulmuşsa da, sanıkların üzerine atılı suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlediklerine ve belirtilen örgüt gelirlerinin aktarıldığına ilişkin her türlü şüpheden uzak, mahkumiyetlerine yeter nitelikte kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar

ayrımların, terörizmin finansmanı suçunun maddi unsurlarında hata hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağına karar verilirken dikkate alınabileceğini düşünüyoruz. Önemli olan, failin, fon sağladığı veya topladığı kişinin bir terörist yapının ise terör örgütü olup olmadığına, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçları işleme potansiyellerinin bulunup bulunmadığına yönelik bilgisidir. Failin bunları bilme ihtimalini yükselten husus bu kişi veya yapıların kamuoyunca algılanabilir ve bilinebilir olmasıdır.

Örgütün nihai amacının açıkça ortaya konulmaya başlandığı tarihten önceki dönemde toplantılara katılmasında örgüt hiyerarşisine dahil olma kastının bulunmadığı ve TCK'nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü kapsamında hatanın gerçekleştiği kabul edilen bir olayda, bu kişinin örgütün kontrolündeki bankadaki hesap hareketlerinin mutad olmasına atıf yapılmıştır¹⁶⁸⁸. Terörizmin finansmanı suçu bakımından da, günlük hayatın olağan akışı içerisinde, aslında fon sağlayan failin, meşru bir hukuki muamele yaptığını zannetmesi halinde, hata hükümleri uygulama alanı bulabilecektir.

Suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğu ifade edilmişti. Bu nedenle mağdurda hata halinden bahsedilemeyeceğini düşünmekteyiz. Fonun bir suçun işlenmesinde kullanılması halinde ise, o suçların mağdurlarının da terörizmin finansmanı suçun mağduru olduğu düşünüldüğünde, mağdurda hata yine gündeme gelmeyecektir. Nitekim, sağlanan veya toplanan fonun amaç suçların işlenmesinde kullanılması şart olmayıp, tipik hareketin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakta ve bitmektedir. Örneğin, failin bir uçağın kaçırılmasında kullanılacağı bilerek ve isteyerek bir teröriste fon sağlaması ve fakat fonun bir şehirde gerçekleştiren bombalı saldırıda kullanılması halinde mağdur bakımından hatadan bahsedilemeyecektir.

verilmesi yasaya aykırıdır.” **Yargıtay 3. CD.**, 23/05/2022, 2021/5256 E.-2022/2893 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁸⁸ “Resmi kayıtlara göre örgüte müzahir dernek üyelik kaydı bulunmayan, derece mahkemelerince de kabul edildiği üzere Bank Asya'daki hesap hareketleri mutad olan sanığın, silahlı terör örgütü FETÖ/PDY'nin nihai amacının açıkça ortaya konulmaya başlandığı, kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden önce cemaat olarak bilinen yapının örgütsel içeriği de tespit edilemeyen dini içerikli toplantılara katılmaktan ibaret eyleminin, konumu, samimi olarak ikrar ettiği olay ve olguların tarihi itibarıyla örgütün hiyerarşik yapısına kastla ve organik bağ ile dahil olduğu hususunda TCK'nın 30/1 mad. kaçınılmaz bir hata içinde olduğunun kabulünde zorunluluk bulunduğundan CMK'nın 223/2-c maddesi uyarınca suç işleme kastı olmadığından beraat kararı verilmesi gerekirken mahkumiyet hükmü kurulması yasaya aykırıdır.” **Yargıtay 3. CD.**, 13/06/2022, 2021/17198 E.-2022/3466 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

Suçun konusunu sağlanan veya toplanan fon oluşturmaktadır. Fail, bir miktar sahte parayı gerçek zannederek bir teröriste veya terör örgütüne vermiş olursa, konuda hata ettiği söylenebilir. Failin, bu sahte parayı sağlaması, fon sağlama olarak nitelendirilemez. Nitekim bu sahte parayla terör eylemleri finanse edilemez. Bu durumda, “*tersine unsur hatası*”ndan bahsedilecektir¹⁶⁸⁹. Bu hususa ayrıca teşebbüs bahsinde “*elverişsiz teşebbüs*” başlığı altında değinilecektir.

Terörizmin finansmanı suçunda failin, sahte parayı fon olarak sağlaması örneğinde olduğu gibi hem tersine unsur hatası hem de bir haksızlık yanılıgısı içerisinde düşerse hukuki sonucun nasıl tayin edileceği meselesi önemlidir. Bu durumda “*çift taraflı hatadan*” bahsedilmektedir. Şayet unsur hatasını dikkate alarak çözüm üretirsek failin kastının kalktığından bahsedilerek, CMK’nın 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca beraatine karar verilecektir. Yok eğer, haksızlık yanılıgısını dikkate alırsak, failin kusurluluğunun kalktığı söylenerek, CMK’nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilecektir. Görüldüğü gibi her iki durum arasında rekabet bulunmaktadır. Alman ceza hukuku doktrininde ağırlık kazanan görüşün, suçun maddi unsurlarında hataya öncelik tanıdığı ifade edilmiştir. Bu tercihin dayanağı kastın kalkması durumunda kusurluluğun incelenmesine gerek olmadığı yönündeki mantık kuralıdır¹⁶⁹⁰.

Fail, gerçekte arkadaşına ait bir miktar parayı kendisinin zannederek bir teröriste veya terör örgütüne vermiş olursa “*eşya üzerinde hata*”dan (*error in objecto*) bahsedilebilir. TFÖHK’nın 4 üncü maddesindeki suç tanımında fonun kime ait olduğuna dair bir özelleştirme yapılmadığından buradaki hata, kastı kaldırmayacaktır¹⁶⁹¹. Bu durumda bir eşdeğer hatadan bahsedilecek ve “*kanun aynı nitelikte konuları aynı şekilde korur*” ilkesi devreye girecektir¹⁶⁹². TFÖHK’nın dördüncü maddesinde tanımlanan suç, fonların terör örgütlerinin eline geçmesini engellemek amacını gütmektedir.

Fail, suçun maddi unsurlarını bilmekle birlikte, suç tanımının yapıldığı normun yorumundaki bilgisizliği nedeniyle fiili işlemiş, bu fiilin normun kapsamına girmediğini

¹⁶⁸⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 652.

¹⁶⁹⁰ Buket Abanoz Öztürk, “Türk ve Alman Ceza Hukukunda Çift Taraflı hatanın Değerlendirilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: XXVII, S: 1, 2023, s. 268. Benzer bir tartışma Yargıtay 3. CD., 09/06/2022, 2021/15268 E.-2022/3386 K. sayılı kararında da yapılmıştır.

¹⁶⁹¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 649.

¹⁶⁹² Dülger, Özkan, Bakdur, “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, s. 235.

düşünmüş olabilir. Bu durum “*yorum hatası*” (*subsumtionsirrtum*) olarak nitelendirilmekte ve kast üzerinde bir etki doğurmamaktadır¹⁶⁹³. Örneğin bir kambiyo senedini ciro edip teslim etmenin fon sağlama kapsamında olmadığını düşünen fail, bu hatasından yararlanamayacaktır. TCK’nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen yasak hatası durumu saklıdır.

Ayrıca, terörizmin finansmanı suçunun taksirli hali düzenlenmediğinden TCK’nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının son cümlesindeki hüküm uygulama alanı bulamayacak olması nedeniyle failin hata ederken herhangi bir taksirinin olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur.

İnceleme konusu suçun seçimlik hareketli bir suç olduğu düşünülduğünde, failin işlemeyi düşündüğü bir seçimlik hareket yerine diğer seçimlik hareketin gerçekleşmesi durumunun değerlendirilmesi gerekir. Bu konudaki eski bir görüşe göre, seçimlik hareketli suçlar, aslında farklı suç tiplerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Failin kastettiği seçimlik hareketin varlığında hataya düşmesi ve diğer seçimlik hareketi gerçekleştirmesi durumunda hataya düşülen seçimlik hareket bakımından teşebbüs, kast edilmeyen ancak gerçekleşen hareket bakımında ise taksirliği sorumluluğa ilişkin hükümler devreye girecektir. Bu konudaki diğer görüş ise, her seçimlik suçun aynı nitelikte olmadığı, bazı suçlarda gösterilen seçimlik hareketlerin aynı suç tipinin farklı işleniş biçimleri olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle seçimlik hareketler arasındaki hatanın kast üzerinde bir etkisinden bahsedilemez¹⁶⁹⁴. Biz de terörizmin finansmanı suçu bakımından ikinci görüşün isabetli olduğunu düşünüyoruz. Failin fon sağladığını düşünerek aslında fon toplaması halinde ortaya çıkan hatanın bir önemi bulunmamaktadır.

Suçun maddi unsurlarında hatanın gerçekleştiği söyleniyorsa, TCK’nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrası ve CMK’nın 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca beraat kararı verilmesi gerekir. Nitekim terörizmin finansmanı suçunun taksirli hali düzenlenmediğinden TCK’nın 30 uncu maddesinin birinci fıkrasının son cümlesindeki hüküm uygulama alanı bulamayacaktır.

¹⁶⁹³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 651; Dülger, Özkan, Bakdur, “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, s. 232.

¹⁶⁹⁴ Dülger, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 631.

B. Suçun Nitelikli Unsurlarında Hata

TCK'nın 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, *“Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.”* denilmiştir.

Terörizmin finansmanı suçunun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre, failin kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle fon sağlaması veya toplaması halinde suçun nitelikli hali oluşacaktır.

Örneğin, failin, bir derneğin başkanı olmasının sağladığı nüfuzla fon topladığını varsayalım. Bu durumda failin tasavvuru, kamu görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak fon topladığı yönünde ise de, gerçekte failin kamu görevlisi olmaması nedeniyle bu nitelikli hâl gerçekleşmeyecektir. Gerçekleşmeyen nitelikli halden failin hatalı tasavvurundan dolayı sorumlu tutulması mümkün değildir¹⁶⁹⁵.

Daha önce, tipikliğin manevi unsurları incelenirken, fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması **amacıyla** sağlanması veya toplanmasının TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasından ayrılarak nitelikli hal olarak düzenlenmesini önermiştik. Bir an için böyle bir kanuni düzenleme getirildiğini varsayarsak, failin suçu işlediği sıradaki saiki (amacı) sebebiyle nitelikli hal gerçekleşeceği için hata hükümlerinin tatbiki mümkün değildir. Nitekim, sadece maddi unsurlara ilişkin nitelikli hallerde hata söz konusu olabilir¹⁶⁹⁶.

Suçun daha az cezayı gerektiren bir nitelikli hâli düzenlenmediği için o ihtimalde hatanın hangi suretle gerçekleşebileceği hususunda açıklama yapılmayacaktır.

C. Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddi Şartlarında Hata

TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, *“Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.”* denilmiştir.

¹⁶⁹⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 654.

¹⁶⁹⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 653, 654.

Kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk nedeninin terörizmin finansmanı suçu bakımından önem arz ettiğini ifade etmiştik. Nitekim TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin son fıkrasında 4208 sayılı kontrollü teslimat tedbirinin bu suçun soruşturulması ve kovuşturulması sırasında uygulanabileceği belirtilmiştir. Kontrollü teslimata katılan kamu görevlilerinin bazı durumlarda bu tedbirin hukuka uygunluk nedeni teşkil ettiği konusunda kaçınılmaz bir hataya düşmesi ihtimal dahilindedir.

Hukuka uygunluk nedenlerinin maddi unsurlarında hatanın gerçekleştiği söyleniyorsa, TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası ve CMK'nın 223 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi uyarınca beraat kararı verilmesi gerekir.

3. Kusurluluğu Etkileyen Hata Halleri

A. Kusurluluğu Kaldıran veya Azaltan Nedenlerin Maddi Şartlarında Hata

TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aynı zamanda kusurluluğu kaldıran veya azaltan nedenlerin maddi şartlarında hatayı da kapsamına almaktadır.

Yargıtay, bir kararında, konusu suç teşkil eden emrin ifası bakımından, olayın akışı ve failerin bilgi düzeyleri, gördükleri eğitim, yaşları, rütbe ve görevleri, içinde buldukları sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterler çerçevesinde bir değerlendirme yapmıştır. Buna göre failerin *ex ante* değerlendirme itibarıyla, mevcut irade ve bilgilerini, eylemin haksızlığını algılama, davranışlarını bu algılama doğrultusunda yönlendirme ve böylece haksızlığı tercih etmeme bakımından kendilerinden beklenebilen tercih ve tutum noktasında kullanmadıklarını ortaya koymuştur. Bu nedenle, kusurluluğu kaldıran nedenlerden olan hukuka aykırı ve bağlayıcı emrin yerine getirilmesinin maddi şartlarında kaçınılmaz bir hataya düşülmediğini tespit etmiş, TCK'nın 30 uncu maddesinin uygulanamayacağına hükmetmiştir¹⁶⁹⁷.

¹⁶⁹⁷ “1-) Sanık ... yönünden, saat 00:03 sıralarında muhabere merkezine gelerek gelen darbe mesajlarından haberdar olduktan ve sanık ...'in "Herkes tarafını seçsin, bizimle olmayan var mı?" demesini müteakip aktif ve etkin bir eylemi olmamakla beraber bu saatten itibaren sanıklarla birlikte hareket ederek saat 02:16 sıralarında darbeci general ...'nin olduğu helikopterleri karargah binasının önüne çıkararak onu karşılamak, 2-) Sanık ... yönünden, mesaisi bittiği halde birliği terk etmeyerek talimat doğrultusunda sanık ...'nun komutasındaki timle birlikte Özel Kuvvetler Komutanlığı 2. Kuvvet'in silah deposu içerisinden silah ve mühimmat aldıktan sonra, saat 22.28'de beyaz renkli bir pikapla nizamiye bölgesine gelerek, nizamiyenin kontrolünü almak, sonrasında nizamiye astsubaylığı bölümüne geçerek gelen telefon trafiğinin kontrolünü

Terörizmin finansmanı suçu bakımından, hukuka aykırı ve bağlayıcı emrin yerine getirilmesini kusurluluğu kaldıran bir hal olarak incelemiştik. Şimdi yukarıdaki Yargıtay kararı ışığında, verdiğimiz örneği hatırlayarak bir değerlendirme yapılabilir. Bir asker, komutanından aldığı bir emirle, bir miktar erzak, yakacak, giyim eşyası, iş makinesi gibi taşınır malların bulunduğu bir kamyonu askeri tesis dışında bir başkasına teslim etmiş, askerin üstünden aldığı emrin muhtevasını denetlemesi mümkün olmamıştı. Örnek olayımızda, taşınır malları teslim alan kişinin bir terör örgütü mensubu olduğunu ve TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlardan birini işlemek üzere kullanmak amacı taşıdığını, emri veren komutanın da bunu bildiğini varsaymıştık. Bu örneğe failin emrin muhtevasının haksızlık teşkil ettiğini bilmesine rağmen, komutanın verdiği kesin emrin kusurluluğunu kaldırdığını düşünmüş ve bu sebeple doğruyu tercih etme kabiliyeti kaçınılmaz olarak ortadan kalkmış olduğu yönünde bir ekleme yapalım. Böyle bir durumda failin bilgi düzeyi, gördüğü eğitim, yaşı, rütbe ve görevi, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterler ile somut olayın olağanüstü özellikleri göz önünde bulundurularak kusurluluğu kaldıran nedenin maddi unsurlarında hataya düşüp düşmediği tespit edilmelidir. Bu değerlendirme neticesinde, failin doğruyu tercih edebilme şansı varken aksi yönde davrandığı söyleniyorsa kusurluluğu kaldıran nedenin maddi unsurlarında hatadan bahsedilemeyecektir¹⁶⁹⁸. Doktrinde, hatanın kaçınılmazlığının belirlenmesinde, taksirli suçlarda kabul edilen kıstasların dikkate

yapmak, 3-) Sanık ... yönünden, eğitim için Kilis'ten gelen sanığın eğitim sonrası birlikte ayrılıp, kalkışma olayından haberdar olduktan sonra birliğe gelerek saat 01:30 sıralarında tel örgüden atlayarak gizlice içeri girip karargah binasına gitmek ve saat 02:16 sıralarında helikopterle gelen ...'yi karşılamak ve onun yaralanmasını müteakip helikopterle GATA'ya götürülmesinde eşlik etmek, 4-) Sanıklar ... ve ... yönünden, Harp okulunda öğrenci iken aldıkları talimatla ayrı ayrı İstanbul'dan Ankara'ya gelip buluşmalarını müteakip saat 01.00 sıralarında sanık ...'a ait araçla nizamiyeye gelerek kışla içerisine girmeye çalışmak, bu süreçte sanık ... ile olay mahalli olan birliğe gitme ve nasıl hareket edeceklerine dair görüşmeler yapmaktan ibaret eylemlerinin; bilgi düzeyleri, gördükleri eğitim, yaşları, rütbe ve görevleri, içinde buldukları sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterler çerçevesinde yapılan ex ante değerlendirme itibarıyla, mevcut irade ve bilgilerini, eylemin haksızlığını algılama, davranışlarını bu algılama doğrultusunda yönlendirme ve böylece haksızlığı tercih etmeme bakımından kendilerinden beklenebilen tercih ve tutum noktasında kullanmadıklarına, bu nedenle bir hukuka uygunluk sebebi olarak "Yetkili amir tarafından verilen ve yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan, hizmete ilişkin emrin ifasının (TCK madde 24) maddi şartlarında kaçınılmaz bir yanılığa düştüklerinin kabulüne imkan bulunmadığından TCK'nın 30. maddesinin de tatbik şartlarının oluşmadığına dair saptamada da bir isabetsizlik görülmemekle, işlenmesi sırasında yardıma bulunarak icrasını kolaylaştırmak (TCK madde 39/2-c) suretiyle Anayasayı ihlal suçuna yardım etmek kapsamında kaldığı gözetilmeden atılı eylemi doğrudan fail olarak gerçekleştirdiklerinin kabulü ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması yasaya aykırıdır." Yargıtay 3. CD., 23/05/2022, 2022/6262 E.-2022/3771 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

¹⁶⁹⁸ Yargıtay 3. CD., 23/05/2022, 2022/6262 E.-2022/3771 K.

alınacağı ifade edilmiştir¹⁶⁹⁹. Hatanın kaçınılabilir olduğunun tespit edilmiş olması halinde, failin kusurlu olduğu söylene de, kusurunun bir şekilde azalması nedeniyle temel ceza belirlenirken TCK'nın 61 inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinin dikkate alınması uygun olacaktır.

Yine, failin, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir veya tehdidin etkisi altında kaldığını varsayarak fon sağlaması veya toplaması durumunda kusurluluğu kaldıran nedenin maddi şartlarında hataya düşmüş olabilir. Örneğin failin, tehdide karşı koyabilme veya bundan kurtulabilme olanağı var ise, kusurluluğu ortadan kalkmayacaktır. İşte TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, tehdidin maddi unsurlarından olan “*karşı konulamaz*” veya “*kurtulma imkanı olmayan*” niteliklerinin tasavvurunda hataya düşen failin kusurlu olduğundan bahsedilemez. Bu değerlendirme yapılırken, failin yaşı, bilgi düzeyi, gördüğü eğitim, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları ile somut olayın özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerin maddi unsurlarında hatanın gerçekleştiği söyleniyorsa, TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası ve CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Haksızlık Yanılgısı

Bazı durumlarda kişi gerçekleştirdiği haksızlığın maddi unsurlarına ilişkin tam bir bilgiye sahip olmakla beraber, bunun hukuk düzenince yasaklandığını bilmeyebilir. Böyle bir bilgisizliğin kast üzerinde ve suçun oluşumu üzerinde hiçbir etkisi bulunmamaktadır¹⁷⁰⁰. Nitekim kural olarak, TCK'nın 4 üncü maddesi uyarınca, ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz. Ancak bu kural, kanunun kabul ettiği bir varsayıma dayanmakta olup¹⁷⁰¹, modern dönemdeki suç tiplerinin oldukça çeşitli olduğu

¹⁶⁹⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 664.

¹⁷⁰⁰ Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 367.

¹⁷⁰¹ Kanunu bilmemenin mazeret sayılmayacağı ilkesinin faraziye olduğu görüşü için “...nasıl ki ancak kesretle vuku bulan hadiseler karine ittihaz edebiliyorsa, öyleyse yalnız ‘şüphesiz’ bulunan vakıtlar bir faraziye olarak kabul edilebilir.” değerlendirmesi için bkz.: **Hakkı Demirel**, “Ceza Hukukunda Bilmeme ve Hata”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 12, S: 3, 1955, s. 102.

da gözetilerek belli hallerde yumuşatılmaya muhtaçtır¹⁷⁰². TCK'nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasındaki “İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.” hükmü böyle bir ihtiyacın ürünüdür¹⁷⁰³.

Fail, davranış normunun varlığında veya yorumunda kaçınılmaz bir hataya düşmekte, hareketinin meşru olduğunu varsaymaktadır¹⁷⁰⁴. Daha önce bahsettiğimiz üzere, failin kusurlu sayılabilmesi için ise davranışının haksızlık teşkil ettiği hususunda bir bilince sahip olması elzemdir. Fail, davranış normunu hiç bilmiyor, olaya uygulanamayacağını veya hükümsüz kaldığını düşünüyorsa “doğrudan haksızlık yanılması”ndan, hukuka uygunluk nedeninin mevcut olduğunu zannediyorsa “dolaylı haksızlık yanılması”ndan bahsedilmektedir¹⁷⁰⁵. Şayet failin bu yanılması kaçınılmaz ise fail hakkında, TCK'nın 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası ve CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

Yargıtay'ın bir kararında, sanığın, konusu suç teşkil eden emri, askeri hiyerarşi içinde mutlak itaat ve emrin muhtevasını sorgulayamamanın sonucu olarak bağlayıcı olduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düştüğüne hükmetmiştir¹⁷⁰⁶. Fail burada, haksızlık yanılığının (*der indirikte Verbotsirrtum*) bir türü olan “izin hatası”

¹⁷⁰² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 665. TCK'nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının “ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz” kuralını işlevsiz bıraktığı yönünde bir görüş için bkz.: Dülger, Özkan, Bakdur, “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, s. 228, 229.

¹⁷⁰³ Roma Hukukunda da, tecrübesizlik ve şehirden uzakta yaşamak dolayısıyla kanunu bilmeyen kişinin cezai sorumluluğunun bulunmadığı kabul edilebiliyordu. Bkz.: Demirel, “Ceza Hukukunda Bilmeme ve Hata”, s. 104.

¹⁷⁰⁴ Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 740.

¹⁷⁰⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 666; Koca, Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 370.

¹⁷⁰⁶ “Sanığın, işlediği fiilin bir haksızlık teşkil ettiğini bilmesine rağmen, esasen hukuk düzeninde kabul edilmeyen “konusu suç teşkil eden emrin ifası”nın, askeri hiyerarşi içinde mutlak itaat ve emrin muhtevasını sorgulayamama ilkelerinin sonucu olarak bağlayıcı olduğu hususunda kaçınılmaz bir yanılığa düşüp düşmediği; olağan dönemlerde de aranan, failin bilgi düzeyi, gördüğü eğitim, yaşı, rütbe ve görevi, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterlerin, siyasi tarihi itibarıyla darbe geleneğinin demokrasi kültüründen daha baskın olduğu ülkede suç tarihi itibarıyla yaşanan kalkışmanın olağanüstü şartları nazara alınarak değerlendirilmesi, mevcut irade ve bilgisini, eylemin haksızlığını algılama, davranışlarını bu algılama doğrultusunda yönlendirme ve böylece haksızlığı tercih etmeme bakımından kendisinden beklenebilen tercih ve tutum noktasında kullanıp kullanmadığı ex ante bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda hukuka uygunluk nedenlerinin varlığında kaçınılmaz bir yanılığa düştüğünün kabul edilmesi gerekmele, kaçınılmaz izin yanılığı kusuru tamamen ortadan kaldıracığından TCK'nın 30/4 maddesi delaletiyle, CMK'nın 223/3-d maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 09/06/2022, 2021/15268 E.-2022/3386 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 29/05/2024).

(*Erlaubnisirrtum*) nedeniyle kusurlu bulunmamıştır. Bu değerlendirme yapılırken, failin bilgi düzeyi, gördüğü eğitim, yaşı, rütbe ve görevi, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterler ile somut olayın özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu nedenle Yargıtay TCK'nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrası delaletiyle CMK'nın 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (d) bendi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesinin uygun olacağına hükmetmiştir¹⁷⁰⁷.

Failin bilgi düzeyi, gördüğü eğitim, yaşı, rütbe ve görevi, içinde bulunduğu sosyal ve kültürel çevre koşulları gibi kriterler ile somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak¹⁷⁰⁸ fon sağlamanın veya toplamanın haksızlık olduğu konusunda kaçınılmaz bir hataya düştüğü söylenebiliyorsa TCK'nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrası uygulanacaktır. Bir başka anlatımla, taksirli suçlarda maddi unsurların fail tarafından öngörülebilir olup olmadığı değerlendirilmesi nasıl yapılıyor ise, burada da aynı usulle hatanın kaçınılabilir olup olmadığı incelenmelidir¹⁷⁰⁹. Bu incelemeyi ancak mahkemeler yapabilir¹⁷¹⁰.

Kaçınılabilir bir haksızlık yanılığında dahi, failin kusuru azalmış olabilir. Somut olayın özelliklerine göre, bu hususun da temel cezanın tayininde dikkate alınması hukuken isabetli olacaktır¹⁷¹¹.

¹⁷⁰⁷ **Yargıtay 3. CD.**, 09/06/2022, 2021/15268 E.-2022/3386 K. sayılı kararında, kastı kaldıran hukuka uygunluk nedenlerinin maddi unsurlarında hata ile kusurluluğu kaldıran haksızlık yanılığını şu şekilde birbirinden ayırmaktadır: “*aa- Sanığın, işlediği fiilin bir haksızlık teşkil ettiğini bilmesine rağmen, bu fiili müşahhas olayda hukuka aykırı olmaktan çıkaran bir maddi sebebin varlığı hususunda kaçınılmaz bir yanılığa düştüğü kanaatine varıldığında bir hukuka uygunluk sebebi olarak “Yetkili amir tarafından verilen ve yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan, hizmete ilişkin emrin ifası(TCK madde 24) nın maddi şartlarında kaçınılmaz bir yanılığa düştüğü kabul edilerek, hatanın TCK'nın 30/3 delaletiyle 30/1 maddesi kapsamında kastı kaldıracağından 5271 sayılı CMK'nın 223/2-c maddesi gereğince beraatine, bb- Sanığın, işlediği fiilin bir haksızlık teşkil ettiğini bilmesine rağmen, esasen hukuk düzeninde kabul edilmeyen “konusu suç teşkil eden emrin ifası” nın, askeri hiyerarşi içinde mutlak itaat ve emrin muhtevasını sorgulayamama ilkelerinin sonucu olarak bağlayıcı olduğu hususunda kaçınılmaz bir yanılığa düştüğü kanaatine varıldığında hukuka uygunluk nedenlerinin varlığında kaçınılmaz bir yanılığa düştüğü kabul edilerek, kaçınılmaz izin yanılığının kusuru tamamen ortadan kaldıracağından TCK m. 30/4 maddesi delaletiyle, 5271 sayılı CMK'nın 223/3-d maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir.”* **Yargıtay 3. CD.**, 21/06/2022, 2021/3766 E.-2022/3722 K. sayılı kararı da benzerdir. Aynı yönde bir değerlendirme için bkz.: **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 479.

¹⁷⁰⁸ **Yargıtay CGK.**, 17/10/2017, 2014/8-321 E.-2017/412 K. sayılı kararda da bu kıstaslar sayılmıştır. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (E.T. 31705/2024).

¹⁷⁰⁹ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 667.

¹⁷¹⁰ **Arif Emre Sümer**, “Türk Ceza Hukukunda Haksızlık Yanılığının (TCK . 30/4)”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 17, S: 1, 2022, s. 245.

¹⁷¹¹ Kusur teorisinden hareketle hata kaçınılabilir olsa da temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınması gerektiği ileri sürülmektedir. Bkz.: **Özgenç**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 488.

VIII. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

1. Teşebbüs

Teşebbüs, “bir şeye yapışmak” anlamındaki Arapça “şebes” kökünden gelmekte olup “bir işi yapmaya davranma, girişme, girişim” demektir¹⁷¹². Ceza hukukunda teşebbüs, fiilin icrasına elverişli hareketlerle başlanmış olmasına rağmen icra hareketlerinin failin elinde olmayan bir nedenle tamamlanamaması veya suç tanımında ayrıca gösterilmiş olduğu durumlarda neticenin gerçekleşmemesidir¹⁷¹³.

TCK’nın 35 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.” hükmüne yer verilmiştir. Böyle bir durumda, fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on üç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak, diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirim yapılabilecektir.

Sırf hareket suçlarında, hareketin kısımlara bölünebilir olduğu durumlarda teşebbüs kabul edilmektedir¹⁷¹⁴.

Terörizmin finansmanının sırf hareket suçu olduğunu daha önce belirtmiştik. Buna rağmen, suça vücut veren fon sağlamak veya toplamak seçimlik hareketleri nitelikleri itibariyle bölünebilir olduklarından, inceleme konusu suçun teşebbüse elverişli olduğu ifade edilmektedir¹⁷¹⁵. Yargıtay da terörizmin finansmanı suçunun teşebbüse elverişli olduğunu içtihat etmiştir¹⁷¹⁶. Hemen belirtelim ki, sağlanan fonların teröristin

¹⁷¹² <https://lugatim.com/s/teşebbüs> (E.T. 31/05/2024). Ayrıca bkz.: **Gülşah Karatoprak**, “Türk Ceza Hukukunda Elverişsiz Teşebbüs”, *Yüksek Lisans Tezi*, Medipol Üniversitesi, 2022, s. 16,

¹⁷¹³ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 682; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 469; *Türk Hukuk Lügati*, “Teşebbüs”, s. 338; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 455.

¹⁷¹⁴ **İçel**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 535; **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 494; **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 474.

¹⁷¹⁵ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 79.

¹⁷¹⁶ “Yakalama ve araç arama tutanakları, sanığın ikrarını içerir savunması, sanıklar ... ve ...nin beyanları ile tüm dosya kapsamına göre, sanığın kırsalda faaliyet gösteren silahlı terör örgütü mensubuna değeri para ile temsil edilebilen yaşam malzemesi temin etmeye çalışmak biçimindeki eyleminin **terörizmin finansmanına teşebbüs suçunu oluşturacağı** hukuki durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, delillerin değerlendirilmesinde yanılığa düşülerek yazılı gerekçe ile beraatine karar

veya terör örgütünün hakimiyet alanına girmesi, toplanan fonların da failin hakimiyet alanına girmesiyle suç tamamlandığından, bu aşamadan sonra teşebbüsten bahsedilemeyecektir. Nitekim, suçun tamamlanması için fonun TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan amaç suçlarda kullanılmasına, yani böyle bir neticenin doğmasına ihtiyaç bulunmamaktadır.

A. Fon Toplama Fiili Bakımından Değerlendirme

Fail, fon toplama fiilinin icrasına elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle fonu kendi hakimiyet sahasına sokamazsa, suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.

Bir Yargıtay kararına konu olan olayda, sanık S.Y., PKK terör örgütüne finansal destek sağlamak amacıyla yurtdışında kendisine verilen, içeriğinden haberdar olduğu, örgüt adına 100.000 ve 250.000 Amerikan doları istenen ve terör örgütünün silahlı kanadı Halk Savunma Birlikleri (HPG) mührü ile mühürlenmiş mektupları muhatabına iletmek için Türkiye'ye giriş yapmış, mektubu muhatabına iletmek üzere giderken kolluk görevlilerini görmesi nedeniyle yanındaki 100.000 Amerikan doları talepli mektubu yolun orta refüjüne atmıştır. Sanık S.Y.'nin aynı gün evi aranmış, bu aramada 250.000 Amerikan doları talepli mektup ele geçirilmiştir. Her iki mektup zarfı üzerindeki para talep edilen kişilere ait isimlerle zarf üzerindeki adrese ilişkin yazıların sanık S.Y.'nin eli ürünü olduğu ve 250.000 Amerikan doları talepli mektubun üzerinden elde edilen dört adet parmak izinin ise diğer sanık M. A. C.'ye ait olduğu ekspertiz raporuyla ortaya konulmuştur. Yargıtay, sanıkların bu fiillerinin nitelemesini "*tümüyle veya kısmen terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon toplamaya teşebbüs şeklinde sübuta eren eylemler*" şeklinde yapmıştır¹⁷¹⁷.

Failin, banka havalesi yoluyla fon toplaması durumunda da suçun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür. Örneğin, banka, havalenin şüpheli bir işlem olduğunu tespit ederek havale edilen paranın fon toplayan failin hesabına geçmesine engel olursa suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir. Ancak havale edilen paranın bir kere

verilmesi," Yargıtay 9. CD., 26/05/2014, 2014/4131 E.-2014/6257 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 31/05/2024).

¹⁷¹⁷ Yargıtay 9. CD., 14/01/2013, 2010/17630 E.-2013/959 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 31/05/2024).

failin hesabına girmesinden sonra, bu hesaba banka tarafından bloke konulmasının bir önemi bulunmamaktadır. Nitekim paranın failin hesabına bir kere geçmiş olmasıyla fon toplama hareketi gerçekleşmiş ve suç tamamlanmıştır. Yargıtay'ın bir kararında, kendi parasıyla birtakım malzemeleri satın alan failin fon toplama hareketini gerçekleştirdiği, toplanan fonun terör örgütüne teslim edilmesinin şart olmadığına hükmedilmiş, suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü ile eksik ceza tayini bozma nedeni yapılmıştır¹⁷¹⁸.

Failin, başkasından topladığı parayla dolu bir çantayı terör örgütüne götürürken kolluk görevlilerince yakalanması durumunda, fon sağlama fiili henüz gerçekleşmemiş olsa da, fon toplama fiili bakımından suç tamamlandığından teşebbüsten bahsedilemeyecektir¹⁷¹⁹.

Fail, bir miktar parayı, terör örgütü adına borsada işlem gören bir şirketin hisselerini almak suretiyle değerlendirmek istese ve fakat şirket hisselerinin düşmesi nedeniyle borsaya yatırmış olduğu para çoğalmazsa suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

Fail, bankadan kredi çekmek suretiyle fon toplamaya çalışabilir. Bu durumda failin öncelikle kredi müracaatında bulunması ve birtakım hukuki muameleleri yerine getirmesi gerekecektir. Failin, gerekli her türlü hukuki muameleyi yapmasına rağmen, bankanın bir sebeple kredi anlaşmasını iptal etmesi durumunda yine fon toplama fiili bakımından suçun teşebbüs aşamasında kaldığı düşünülebilir.

Failin, yasal yollardan fon toplaması mümkün olduğu kadar yasa dışı yollardan da fon toplaması mümkündür. Örneğin bir terör örgütüyle irtibatlı organize suç örgütü mensubu fail, bir miktar uyuşturucu maddeyi satarak terör örgütü için fon toplayabilir. Şayet fail uyuşturucuyu satarken yakalanır ve bu satış karşılığında eline herhangi bir para geçmemiş olursa terörizmin finansmanı suçu teşebbüs aşamasında kalmıştır. Bir başka örnek olarak, fail, fon toplamak amacıyla bir evdeki mücevherleri çalmak üzereyken ev sahibi tarafından etkisiz hale getirilirse teşebbüsten bahsedilebilir.

¹⁷¹⁸ **Yargıtay 16. CD.**, 20/11/2017, 2017/2196 E.-2017/5398 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 31/05/2024).

¹⁷¹⁹ **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 304.

Fon toplama fiilinin finansal kiralama yapmak suretiyle işlenmesi halinde de teşebbüs gerçekleşebilir. Örneğin, A, PKK terör örgütüne teslim etmek üzere, X Finansal Kiralama A.Ş.'den, bir iş makinesinin finansal kiralamasını yapmıştır. İş makinesi A'nın İstanbul'daki adresine teslim edilmeden gelen bir ihbar üzerine durum anlaşılmış, X Finansal Kiralama A.Ş. finansal kiralama sözleşmesini iptal ederek iş makinesinin teslimine engel olmuştur. Bu ihtimalde, suç teşebbüs aşamasında kalmıştır. Şayet fail iş makinesini teslim alabilmiş ve fakat terör örgütüne teslim edememiş olsaydı bizatihi fon toplama fiili suça vücut veren bir seçimlik hareket olduğundan teşebbüs hükümleri uygulanamayacaktı.

Fonun toplanmasında blockchain teknolojisi ve kripto para sistemlerinin kullanılması mümkündür. Örneğin bir kişi, terör örgütüne verilmek üzere, kendi kripto cüzdanında veya etkisi altındaki bir başkasının kripto cüzdanında kripto para toplayabilir. Bunun için cüzdan adresinin karekodunu mesajlaşma programları aracılığıyla rehberindeki kişilere gönderebilir veya sosyal medya hesabında paylaşabilir. Fail bunu, yapmakla suçun icra hareketlerine doğrudan doğruya başlamıştır. Ancak, failin cüzdanına hiçbir kripto para gönderimi olmadan fail yakalanırsa suçu teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır. Nitekim failin burada, *suç yolunun (iter criminis)* üçüncü aşamasında olduğu görülmektedir. Fail, kripto para sistemini kullanarak fon toplamayı düşünmüştür. Daha sonra kendine bir cüzdan adresi oluşturmuş, bunun karekodunu almış ve hazırlığını tamamlamıştır. Üçüncü aşama olarak da cüzdan adresinin kodlandığı karekodu fon toplamak üzere paylaşmış, yani icra hareketlerine başlamıştır. Suçta son aşama olan tamamlanma ise, failin yakalanması nedeniyle gerçekleşmemiştir.

Yine, kripto para madenciliği yapan bir kişinin de bu yolla terör örgütüne fon toplama fiilini gerçekleştirme mümkündür. Kişinin kripto para madenciliği çalışmalarına başlayıp da elinde olmayan nedenlerle kripto para üretmeden bu çalışmayı sona erdirmesi durumunda da suçun teşebbüs aşamasında kalması mümkündür.

B. Fon Sağlama Fiili Bakımından Değerlendirme

Fail, sağlama fiilinin icrasına elverişli hareketlerle doğrudan doğruya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle fonu bir teröristin veya terör örgütünün hakimiyet sahasına sokamazsa, suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.

Fail, bir miktar parayı, başkalarından toplamadan, kendi banka hesabından çekerek nakit olarak terör örgütü mensubuna teslim etmek üzereyken bir engel nedeniyle bunu yapamazsa, suç teşebbüs aşamasında kalacaktır. Fail, fon sağlamak için, telefon uygulaması vasıtasıyla kendi hesabından para havalesi gerçekleştirmek üzere dijital adımları takip etse ve fakat sistemden kaynaklanan teknik bir arıza nedeniyle havale işlemi tamamlanamasa suç yine teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.

Daha önce fon kavramını incelerken değindiğimiz üzere, fon deyince akla sadece nakit bir paranın teslimi veya banka havalesi gelmemelidir. Örneğin bir kişi, 100.000 TL tutarında bir kambiyo senedini ciro etse ve elinde olmayan sebeplerle senedin zilyetliğini devredememiş olursa, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir¹⁷²⁰.

Bir kişi, bir miktar parayı bir teröriste posta yoluyla gönderse, fakat para postada kaybolursa, suçun teşebbüs aşamasında kaldığının kabulü gerekir. Bir miktar paranın özel bir kuryeyle bir terör örgütü mensubuna gönderilmesi ve fakat kuryenin bu parayı çalarak kaçması halinde de suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır. Nitekim sağlamanın icra hareketlerinin son halkası, bu paranın teslimidir. Para, failin elinde olmayan nedenlerle teslim edilemezse icra hareketi tamamlanmış olmayacaktır.

Fonların ulaştırılması amacıyla ticari işletmeler, ithalat ve ihracat ile uğraşan şirketler kullanılabilir. Bu yöntemde gerçek bir ticaret yapıyor gibi faaliyet gösterilmekte, ancak arka planda bu hayali ticaretin bedeli olan tutarlar terör örgütlerine aktarılabilir¹⁷²¹. Böyle bir yöntemle fon sağlanması ihtimalinde teşebbüsün nasıl ortaya çıkabileceğini incelemekte fayda vardır. Terör örgütüne fon sağlamak için gerçekte yapılmayan bir ithalatı yapılmış gibi göstererek birtakım muameleler yapan failin, bir miktar parayı yurtdışında terör örgütüyle bağlantılı kişiye banka aracılığıyla göndermek istediğini düşünelim. Burada failin, icra hareketlerine doğrudan doğruya başladığında şüphe yoktur. Bankanın gerçekleştirilen bu işlemde şüphelenmesi üzerine para transferini gerçekleştirmemesi ve MASAK'a bildirmesi durumunda, suç teşebbüs aşamasında kalmış olur.

¹⁷²⁰ Çetin, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 53.

¹⁷²¹ MASAK, *Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi*, s. 12.

Ayrıca gerçekte bir ticari faaliyet varken bu faaliyet içerisine gizlenen belli tutarların da terör örgütlerine aktarılması ihtimal dahilindedir¹⁷²². Bu durumda, failin gerçek bir ticareti yapması suçu işlemeye doğrudan doğruya başladığı anlamına gelmemelidir. Ancak fail, yaptığı bu gerçek ticaret kapsamında birtakım ödeme işlemlerini gerçekleştirirken belli parasal tutarları bu ödemenin içerisinde gizlemeye dönük işlemleri yapmaya başladığı anda hazırlık aşaması geride kalmış, icra hareketleri doğrudan doğruya işlenmeye başlanmıştır. Bu aşamadan sonra, failin elinde olmayan nedenlerle ödeme gerçekleşmezse, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

Mobil ödeme sistemlerinin de suçun işlenmesinde yöntem olarak kullanılabileceğinden bahsetmiştik. Örneğin bir kişi, kullandığı cep telefonundaki mobil uygulamaya girerek kendi hesabından bir miktar parayı örgüt mensubu veya örgüt için fon toplayan bir kimseye göndermek için gerekli dijital adımları takip etmesine rağmen bankacılık sisteminde oluşan anlık bir kesintiden dolayı para transferi gerçekleşmezse, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenebilir.

Fonun sağlanmasında blockchain teknolojisi ve kripto para sistemlerinin kullanılması da mümkündür. Örneğin bir kişi, kullandığı cep telefonundaki kripto cüzdanını açarak bir miktar kripto parayı örgüt mensubu veya örgüt için fon toplayan bir kimsenin cüzdan adresine göndermek için gerekli dijital adımları takip edebilir. Bunun için cüzdan adresini girerek veya bu adres uzun olduğundan bir karekod okutmak suretiyle gerçekleştirebilir. Fail bunu yapmasına rağmen, sistemde yaşanan bir aksaklık nedeniyle kripto para, gönderilen cüzdan adresine gitmezse, suç teşebbüs aşamasında kalmıştır.

Fon toplama fiili gerçekleşmekle birlikte, fon sağlama fiilinin failin elinde olmayan bir nedenle gerçekleştirilememiş olması durumunda, suç diğer seçimlik hareket bakımından tamamlandığı için teşebbüsten bahsedilemez. Örneğin, A'nın, X Finansal Kiralama A.Ş.'den, bir iş makinesinin finansal kiralamasını yapmıştır. İş makinesi A'nın İstanbul'daki adresine teslim edilmiştir. Daha sonra, iş makinesinin geri ödemelerinde yaşanan gecikme ve firma yetkililerine telefonla ulaşılamaması nedeniyle A'nın adresine X Finansal Kiralama A.Ş. yetkililerince ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyareten çok kısa bir süre önce A'nın iş makinesini bir kamyonu yükleyerek oradan ayrıldığını öğrenen X

¹⁷²² MASAK, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi, s. 12.

Finansal Kiralama A.Ş., yaptığı GPS kontrolünde iş makinesinin Ankara'dan Adana istikametine gittiğini tespit etmiştir. Bunun üzerine MASAK'a şüpheli işlem bildiriminde bulunulmuştur. MASAK'ın durumu Emniyet Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirmesi üzerine, A içinde iş makinesi bulunan kamyonu kullanırken ve Irak'a geçmek üzereyken yakalanmıştır. Yapılan araştırmada A'nın iş makinesinin finansal kiralamasını terör örgütü PKK'ya teslim etmek üzere yaptığı ortaya çıkmıştır. Bu ihtimalde A, finansal kiralamayı gerçekleştirip iş makinesini teslim almasıyla fon toplama fiilini gerçekleştirmiştir. Her ne kadar, fon sağlama fiili, failin elinde olmayan bir nedenle tamamlanamamış ise de suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenemez.

C. Elverişsiz Teşebbüs

Daha önce, failin suçun maddi unsurlarında hata bahsinde incelediğimiz üzere, belli hallerde suçun konusu üzerindeki hatanın gerçekleşmesi halinde “*tersine unsur hatası*”ndan bahsedilmektedir. Tersine unsur hatası ise “*elverişsiz teşebbüs*” veya bir başka deyişle “*işlenemez suç*”¹⁷²³ hükümleri kapsamında ele alınır¹⁷²⁴. Bu gibi durumlarda, fail, aslında terörizme fon sağlayarak haksızlıkta bulunduğunu ve suç işlediğini bilmektedir. Failin ahlaki redâetinin ortaya çıktığı bu gibi durumlarda cezai sorumluluğun doğup doğmadığının değerlendirmesi ceza kanunlarında yapılan düzenlemelere göre yapılmalıdır.

İsviçre CK.'nın 22 nci maddesinin ikinci fıkrasında, böyle bir durumda failin cezalandırılmayacağı hükme bağlanmıştır. Alman CK.'nın 23 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında ise elverişsiz teşebbüs (*untauglicher Versuch*) düzenlenmiş olup bu gibi hallerde failin Alman CK.'nın 49 uncu maddesi kapsamında cezai sorumluluğu gündeme gelecektir. Böyle bir durumda hâkimin cezayı hafifletmesi veya tamamen kaldırması da mümkündür.

¹⁷²³ İşlenemez suç, mefruz suç kavramından farklıdır. Mefruz suçta, fail davranışının tipik bir haksızlık olduğunu ve suç teşkil ettiğini düşünmekle birlikte aslında böyle bir ceza normu bulunmamaktadır. Bkz.: **Karakehya**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 210.

¹⁷²⁴ **Dülger, Özkan, Bakdur**, “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, s. 241; **İlhan Akbulut**, “İşlenemez Suç”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, C: 53, S: 1-4, 1990, s. 139. “İşlenemez suç kavramı, araçların elverişsiz olması veya suçun konusunun bulunmaması nedeniyle işlenemeyen suçlar için kullanıldığı gibi, yalnız konunun olmaması nedeniyle işlenemeyen suçlar için de ifade edilmektedir.” yönünde bir değerlendirme için bkz.: **Hakeri**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 511.

TCK'da ise Alman CK.'daki gibi elverişsiz teşebbüsü cezalandıran bir hüküm bulunmadığından failin elverişsiz teşebbüs halinde cezalandırılabilmesi mümkün değildir¹⁷²⁵. Bu nedenle, konunun TCK'nın 35 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da*” ibaresi dikkate alınarak çözümlenmesi gerekir. Şayet fiil elverişsiz ise failin cezalandırılması mümkün olmayacaktır¹⁷²⁶.

Örneğin, fail, bir miktar sahte parayı gerçek zannederek bir teröriste veya terör örgütüne vermiş olursa konuda hata ettiği söylenebilir. Failin bu sahte parayı sağlması, fon sağlama olarak nitelendirilemez. Nitekim bu sahte parayla terör eylemleri finanse edilemez. Verilen bir başka örneğe göre, failin parasal anlamda çok değerli olduğunu düşündüğü terör örgütünün elebaşısının resmini fon sağladığı düşüncesiyle vermesi halinde de işlenemez suç söz konusudur. Elbette bu durumda, verilen resmin bir müzayedede satılarak örgüte finansman sağlama ihtimali göz ardı edilmemelidir¹⁷²⁷.

D. Gönüllü Vazgeçme

TCK'nın 36 ncı maddesinde “*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır.*” düzenlemesine yer verilmiştir.

Gönüllü vazgeçme halinde failin cezalandırılmamasının hukuki gerekçesi bazı teorilerle açıklanmaya çalışılmıştır. **Subjektif teoriye** göre fail, suçun icrası sırasında kötü niyetini kaldırdığından cezalandırılmamalıdır. **Objektif teoriye** göre ise, fail icra sırasında fiilin bütün izlerini silmişse, geleceğe yönelik olarak artık icranın ve neticenin varlığından söz edilemez¹⁷²⁸. **Suç teorisinden hareket eden başka teoriler** de bulunmaktadır. *Feuerbach*'a göre, fail cezadan korkmuş ve bu sebeple ihlal etmeye teşebbüs ettiği hukuk düzenini kendi davranışlarıyla eski haline getirmiştir. *Von Liszt*'in

¹⁷²⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 652; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 484.

¹⁷²⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730; İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 539.

¹⁷²⁷ Çetin, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 55.

¹⁷²⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 715; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 477.

“altın köprü teorisi”ne göre, suçun icrasına başlayan ve fakat suçu tamamlamadan geri dönmek isteyen faile, yıktığı köprüleri, yeniden imal etme imkânı tanınmalıdır. *Af teorisine* göre, devlet, icra hareketlerinden gönüllü vazgeçeni affetmektedir¹⁷²⁹.

Bütün bu teorilerin ve TCK'nın 36 ncı maddesinin ortak yanı, gönüllü vazgeçmeden bahsedilebilmesi için, kişinin hür iradesiyle suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemesi gerekmektedir¹⁷³⁰. Suç tamamlanmış veya netice gerçekleşmişse gönüllü vazgeçmeden bahsedilemeyecek, diğer şartları varsa etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilecektir¹⁷³¹.

İnceleme konusu suç, sırf hareket suçu olduğundan gönüllü vazgeçme **icra hareketlerinin başlamasından bitmesi anına kadar mümkündür**. Fon sağlama veya toplama hareketi başlayıp ve bitmişse gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanamaz. Dolayısıyla bu suç tipi bakımından ancak icra hareketlerine devam etmeme şeklinde, yani “*pasif gönüllü vazgeçme*”¹⁷³² ortaya çıkabilecektir. Nitekim bu neviden suçlara teşebbüs, icra hareketlerinin kısımlara bölünmesi mümkünse söz konusu olabilmektedir¹⁷³³.

Gönüllü vazgeçmenin, a) suçun tamamlanmasının önlenmesi failin hakimiyeti altında olması, yani iradi olması, b) hür ve serbest bir ortamda gönüllü olarak gerçekleşmesi, harici bir tazyik karşısında gerçekleşmemesi gerekir¹⁷³⁴.

Örneğin, fail, bir miktar parayı kendi banka hesabından çekerek, terör örgütü mensubuna ulaştırmak üzere yoldayken, parayı teslim etmekten kendi hür iradesiyle vazgeçerse gönüllü vazgeçmeden bahsedilebilir. Yine fail, bu parayı özel bir kuryeyle bir terör örgütü mensubuna gönderse ve daha sonra suçun icrasından kendi hür iradesiyle vazgeçtiği için kuryeyi arayarak çantayı teslim etmemesi ve geri getirmesi yönünde

¹⁷²⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 716; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 477, 478.

¹⁷³⁰ İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 542; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 496.

¹⁷³¹ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 324. Ayrıca TCK'nın 36 ncı maddesinin gerekçesinde “Suç bütün unsurlarıyla tamamlandıktan sonra örneğin çalınan eşyanın geri verilmesi veya kaçırılan kişinin serbest bırakılması hallerinde, artık vazgeçme değil etkin pişmanlık söz konusudur. Bazı suçlarla ilgili olarak yapılan düzenlemeler bağlamında özel hükümler olarak etkin pişmanlığa yer verilmesinin daha doğru olacağı düşüncesiyle; Hükümet Tasarısında “tam teşebbüs” aşamasındaki gönüllü vazgeçme karşılığında kullanılan etkin pişmanlıkla ilgili hüküm, Tasarı metninden çıkarılmıştır.” denilmiştir.

¹⁷³² Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 718.

¹⁷³³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 339; Keçelioğlu, “Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu Mudur?”, s. 459.

¹⁷³⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 719, 720.

talimat verirse, gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanabilir. Ancak her iki durumda fail, bir ihbarın varlığını öğrenir ve bu nedenle paranın tesliminden vazgeçerse, bir gönüllü vazgeçmenin varlığından bahsedilemez. Bu durumda suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır.

Fail, bankadan kredi çekmek veya finansal kiralama yapmak suretiyle fon toplamaya çalışabilir. Bu durumda fail yürüttüğü belli hukuki muamelelerden sonra krediye konu parayı veya finansal kiralamaya konu malı teslim almaktan kendi hür iradesiyle vazgeçer ve sözleşmeleri feshederse gönüllü vazgeçmeden bahsedilebilir.

Bir kişi, terör örgütünün gerçekleştireceği çok büyük bir terör eyleminin finansmanında kullanılmak üzere bankadan önemli bir miktar para çalmak için bankaya girmiş, banka müdürünü rehin almış ve fakat banka müdürünün ikna etmesi üzerine parayı çalmaktan hür iradesiyle vazgeçmiş olursa, fon toplama fiili bakımından gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanabilecektir. Ancak, banka müdürünü rehin almış olması dolayısıyla TCK'nın 109 uncu maddesinde düzenlenen kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu tamamlandığı için TCK'nın 36 ncı maddesi uyarınca sadece bu suç bakımından cezalandırılacaktır.

Fon toplama fiili bakımından önemli bir hususa daha değinmek gerekir. Suç tanımında, failin fonu topladıktan sonra uhdesinde tutması şart koşulmamıştır. Önemli olan fonun, failin hakimiyet alanına girmesidir¹⁷³⁵. Yahut da failin adeta bir meslek gibi sürekli bir şekilde fon toplama hareketini yapması gerekmekte, tek bir defa dahi bu hareketi yapmasıyla suç tamamlanmakta ve bitmektedir. Dolayısıyla fail, fonu bir kere hakimiyet alanına dahil etmişse, yani toplamışsa, daha sonra fon toplamaktan hür iradesiyle vazgeçmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Böyle bir durumda, suç tamamlandığından gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanamayacaktır.

¹⁷³⁵ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 55; **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 299. Fon toplama hareketinin mütemadi suç görünümünde olabileceği yönünde bir görüş için bkz.: **Akyazan**, "Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler", s. 251.

Bir kişi, 100.000 TL tutarında bir kambiyo senedini bir terör örgütüne fon sağlamak üzere ciro etse ve senedin zilyetliğini ilgili kişiye devretmeden önce bundan hür iradesiyle vazgeçerek senedi yırtıp atsa, gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanabilir.

Terör örgütüne fon sağlamak için bir gerçekte yapılmayan bir ithalatı yapılmış gibi göstererek birtakım muameleler yapan failin, bir miktar parayı yurtdışında terör örgütüyle bağlantılı bir kişiye banka aracılığıyla göndermekten kendi hür iradesiyle vazgeçmiş olması mümkündür. Burada icra hareketinin son halkası olan gönderme işlemi yapılmamıştır. Ancak bu son aşamaya kadar olan süreçte fail başka suçlar işlemiş olabilir ve bu suçlar bakımından cezai sorumluluk altına girebilir.

TCK'nın 41 inci maddesi uyarınca, iştirak halinde işlenen suçlarda, “*sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı*”, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanabilecektir. Gönüllü vazgeçmenin mümkün olabilmesi için TCK'nın 36 ncı maddesinin aradığı şartlara yukarıda değinilmişti. Ancak 41 inci maddenin ikinci fıkrasında iştirak halinde işlenen suçlarda, gönüllü vazgeçen ortağın gayreti dışında başka bir sebeple suçun işlenmemesi veya bu ortağın bütün gayretlerine rağmen suçun işlenmesi hali de gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanması gereken durumlar olarak gösterilmiştir.

2. İştirak

İştirak, lügatte “*ortak olma, birlikte bulunma, ortaklık, bir düşünce, görüş, tutum vb.ne katılma, benimseme*” anlamlarına gelmektedir¹⁷³⁶. Nitelikleri itibariyle tek kişi tarafından işlenebilen suçların bazı hallerde birden fazla kişinin vardıkları bir anlaşma dahilinde fiilin gerçekleştirilmesine illi değeri bulunan katkılarıyla birlikte işlenmesi söz konusu olabilir. Bu şekilde işlenen suçlara “*iştirak halinde işlenen suçlar*” denilmektedir¹⁷³⁷.

Terörizmin finansmanı suçu da niteliği itibariyle tek kişi tarafından işlenebilir. Bu suç birden fazla kişi tarafından iştirak halinde de işlenebilir. Bu da inceleme konusu suça “*zorunlu olmayan*” / “*geçici*” iştirakin mümkün olduğunu göstermektedir. Bu haliyle iştirak, suçun özel bir görünüşüdür. Şayet, örgüt kurma suçunda (TCK m. 220) olduğu gibi suçun vücut bulabilmesi için birden fazla kişinin katılımı aranmış olsaydı “*zorunlu*

¹⁷³⁶ <https://lugatim.com/s/iştirak> (02/06/2024).

¹⁷³⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 730.

iştirak”ten bahsedilecekti¹⁷³⁸. Zorunlu iştirakin söz konusu olduğu suçlar “*yakınsama (tekarüb) suçları*” ve “*karşılaşma (telaki) suçları*” olmak üzere ikiye ayrılır. Yakınsama suçlarında, failler zorunlu bir biçimde aynı yönde hareket etmekte ve aynı amaç etrafında toplanmaktadır. Karşılaşma suçlarında ise, suçun gerçekleştirilmesine katılan failler, aynı amaçta buluşmak üzere farklı yönlerden gelerek buluşmaktadırlar. Uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti (TCK m. 188/3) buna örnektir¹⁷³⁹. Doktrinde, bir görüşe göre terörizmin finansmanı suçu, fon toplama fiili bakımından bir karşılaşma suçu niteliğindedir. Zira fon toplayan ve sağlayan aynı amaç için hareket etmekte ve fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurarak müşterek fail olmaktadır¹⁷⁴⁰. Ancak belirtmeliyiz ki, fon toplayan ve sağlayan failler her zaman aynı amaçta buluşmak üzere hareket etmeyebilirler. Failin TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla bir teröriste veya terör örgütü için fon topladığı bir halde, bu fonu ona sağlayan kimselerin fon toplayanın amacını ve kastını bilmeleri gerekmez. Zaten böyle bir durumda fon sağlayanlar bakımından suç oluşmayacak, fon toplayan failin cezai sorumluluğu doğacaktır.

TCK’da “*ikilik sistemi*” benimsenerek suç ortaklarının cezalandırılması konusunda “*faillik*” ve “*şeriklik*” ayrımı yapılmıştır¹⁷⁴¹. TCK’nın 37 nci maddesinin birinci fıkrasında “*Suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerden her biri, fail olarak sorumlu olur.*” hükmüne yer verilmiştir. Bu düzenleme uyarınca, fiili birlikte gerçekleştiren kişilerin hepsi fail olarak kabul edilir. Buna “*müşterek faillik*” denir¹⁷⁴². Ayrıca 37 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kimse de fail olarak sorumlu tutulacaktır. Şeriklik ise “*azmettiren*” ve “*yardım eden*” olarak ikiye ayrılır. TCK’nın 38 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.*” denilmiştir. TCK’nın 39 uncu maddesinin birinci fıkrasında “*suçun işlenmesine yardım eden kişi*”nin cezasında indirim yapılacağı hükme bağlanmış, ikinci fıkrasında ise yardım etmenin “*a) suç işlemeye teşvik etmek veya suç işleme kararını*

¹⁷³⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 732.

¹⁷³⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 733, 734.

¹⁷⁴⁰ Orçun Kiremitçi, “Terörizmin Finansmanı Suçu ve Önleyici Tedbirler”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2022, s. 74, 87, 88.

¹⁷⁴¹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 738; İçel, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 555; Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 518; Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 494.

¹⁷⁴² Kerim Çakır, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, Ankara: Adalet Y., 2024, s. 49.

kuvvetlendirmek veya fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek, b) suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek veya fiilin işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, c) suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak” olduğu belirtilmiştir.

Terörizmin finansmanı suçu bütün bu iştirak şekilleri bakımından herhangi bir özellik arz etmemektedir. Dolayısıyla müşterek faillik, dolaylı faillik, azmettirme ve yardım etme mümkündür¹⁷⁴³. Azmettiren veya yardım eden kişinin, terörizmin finansmanı suçundan sorumluluğunun gündeme gelebilmesi için TCK’nın 40 ıncı maddesi uyarınca “*bağlılık kuralı*”na ihtiyaç vardır¹⁷⁴⁴. Bağlılık kuralı, şeriklikten sorumluluk için “*kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin bulunması (TCK m. 40/2)*” ve “*suçun en azından teşebbüs aşamasına varmış olması (TCK m. 40/3)*”nı gerektirmektedir¹⁷⁴⁵.

A. Müşterek Faillik ve Yardım Etme

TCK’nın 37 nci maddesinin birinci fıkrasında vurgulanan husus, suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişilerin fail olarak sorumlu tutulacağıdır. Buradan hareketle müşterek failliğin, “*birlikte suç işleme kararının mevcudiyeti*” ve “*faillerin fiilin icrasını fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurarak gerçekleştirmesi*” şartlarının bir arada bulunması halinde mümkün olacağı ifade edilmiştir¹⁷⁴⁶. Yardım eden ise, suçun icrası üzerinde bizzat hakimiyet kurmamaktadır¹⁷⁴⁷. “*Failliğin şerikliğe asliliği*” kuralı gereğince, bir kimse suçun işlenmesine hem fail hem de şerik olarak katkı sunmuşsa, yalnızca fail olarak sorumlu tutulacaktır¹⁷⁴⁸.

¹⁷⁴³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 81.

¹⁷⁴⁴ **Çakır**, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, s. 76.

¹⁷⁴⁵ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 778.

¹⁷⁴⁶ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 743.

¹⁷⁴⁷ “*uyuşmazlık; sanık ...’ın, inceleme dışı sanık ... Tatar’ın maktul ...’a yönelik kasten öldürme suçuna iştirakinin TCK’nın 37. maddesi kapsamında müşterek faillik mi yoksa TCK’nın 39. maddesi kapsamında yardım eden niteliğinde mi olduğunun belirlenmesine ilişkindir. Müşterek faillikte birlikte suç işleme kararının yanı sıra, fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurulduğu için her bir suç ortağı fail statüsündedir. Suça yardım etme, suç tipinin gerçekleştirilmesini mümkün kılan, kolaylaştıran, yoğunlaştıran veya garantileyen fillerdir. Yardım eden, suçun icrası üzerine bizzat hakimiyet kurmaması nedeniyle müşterek failden ayrılır.” Yargıtay CGK., 08/03/2023, 2022/214 E.-2023/128 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 02/06/2024).*

¹⁷⁴⁸ **Çakır**, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, s. 54.

Bazı Yargıtay kararlarında failin suçun icrasına katkısı “*fiilin fikir ve eylem birliği içerisinde bir organizasyon dahilinde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği*” bakımından değerlendirilmektedir¹⁷⁴⁹. Buna göre, fiilin icrası belli bir fikir ve eylem birliği içerisinde önceden yapılan bir planlamaya göre gerçekleştiriliyorsa müşterek faillikten bahsedilecektir. Bazı kararlarda da, faillerin, suçun icrasında üstlendiği rollere katkılarının, etkin ve fonksiyonel olup olmadığına göre bir değerlendirme yapılmaktadır¹⁷⁵⁰. Yargıtay’ın bir başka kararında da “*suçun icrasına başlanmasından sonra katılma iradelerini açıkça ortaya koyan hareketlerin, zaman, nitelik ve yakın zarar tehlikesine yaptığı katkı itibariyle*” bütün olarak suçun icrasını kolaylaştıran davranışların, yardım etme olduğu belirtilmiştir¹⁷⁵¹.

¹⁷⁴⁹ “Sanık ...’nin yapılacak silahlı kalkışma ve bu kalkışmanın başarılı olması için katılanların gözlem altına alınarak İstanbul Maltepe Askeri Cezaevine nakilleri hususunda yapılan planlama toplantılara katıldığı, yapılan planlama uyarınca kendilerine verilen görevleri icra ettiği ve bu planlamanın icrası sırasında Yurtta Sulh Konseyi Üyesi olup Akıncı üssünde bulunan ...ve sanık ... telefonla sürekli irtibat halinde olduğu, aldığı talimatları sanığa iletip amirallerin hürriyetinin kısıtlanması eylemini yönlendirdiği gibi sanık ... tarafından Donanma Komutanı Oramiral ...’nin TCG Yavuz Gemisi’ne geleceği öğrenildikten sonra sanıklar ..., ... ve ... arasında yoğun bir telefon trafiği başladığı, sanıklar ... ve ...’ün diğer sanıklarla birlikte Donanma Komutanının hürriyetinin kısıtlanması eylemini fikir ve eylem birliği içerisinde belirli bir organizasyon dahilinde gerçekleştirdikleri dikkate alınarak sanıkların TCK’nın 37/1. maddesi uyarınca asli fail olarak cezalandırılması gerektiği gözetilmeksizin yazılı şekilde TCK’nın 39. maddesi uyarınca uygulama yapılması, ... yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 27/05/2022, 2021/11836 E.-2022/3051 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 02/06/2024).

¹⁷⁵⁰ “Mensup oldukları örgütün yönetimi tarafından planlanıp, örgütsel faaliyet kapsamında icra edilen Anayasayı ihlal suçuna ilişkin olarak olay günü ortaya koydukları davranışlar itibariyle planlama, hazırlık ve icra organizasyonundan haberdar olmak suretiyle darbeye teşebbüs suçunu sevk ve idare edenler tarafından verilen emirleri/görevleri kabullenerek emir doğrultusunda 2. Zırhlı Birlikler Tugayında silah ve teçhizat kuşanıp 1 Land Rover, 1 UNİMOG araç, 4 tank, 2 ZMA, 2 GZPT araçla Sabiha Gökçen Havalimanına giderek ülke çapındaki icra hareketleriyle illi bir değer taşıyan icra hareketlerini gerçekleştiren sanıkların suçun icrasında üstlendikleri rolleri, her birinin suçun icrasına ilişkin etkin, fonksiyonel katkıları da göz önünde bulundurulduğunda fiil üzerinde ortak hakimiyet kurduklarının kabulü ile “müşterek fail” olarak TCK’nın 37. maddesi delaletiyle 309. maddesinden mahkumiyetleri yerine yanlış değerlendirme neticesinde TCK madde 39/2-c mad. uyarınca Anayasayı ihlal suçuna yardım eden olarak mahkumiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 17/01/2022, 2021/7776 E.-2022/122 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 02/06/2024).

¹⁷⁵¹ “Karadeniz Ereğli limanında bağlı bulunan TCG Yıldırım Savaş Gemisinin 1. komutanı olan kurmay yarbay rütbesindeki sanık ve geminin 2. komutanı olan kurmay yarbay rütbesindeki sanığın, bu aşamaya kadar gerçekleştirdikleri söz konusu eylemlerini zamansal olarak başta Ankara ve İstanbul ilinde gerçekleşen Anayasayı ihlal teşebbüsü eylemleriyle eş zamanlı olarak icra ettikleri, ancak; küll halinde eylemlerinin kanuni tanımda öngörülen cebir ve şiddet içeren icrai hareket niteliğinde olmaması, neticenin/somut zarar tehlikesinin gerçekleşmesini sağlayacak biçimde faillerle fiil üzerinde müşterek hakimiyet kurmasını temin edecek fonksiyonel bir mahiyet taşımaması, suç organizasyonu içinde bir iş bölümünün gereği olarak görevlendirilmeleri nedeniyle ika edildiğinin kanıtlanamaması nedeniyle müsnet suç yönünden TCK’nın 37. mad.kapsamında fail olarak sorumlu tutulamayacakları, bununla birlikte suçun icrasına başlanmasından sonra katılma iradelerini açıkça ortaya koyan hareketlerin, zaman, nitelik ve yakın zarar tehlikesine yaptığı katkı itibariyle bütün olarak darbenin icrasını kolaylaştırmaya yönelik olup, sanıkların eylemlerinin TCK’nın 309/1 ve 39/2-c mad. kapsamında Anayasayı ihlale teşebbüs suçuna yardım etmek suçunu oluşturduğu...” Yargıtay 3. CD., 21/03/2022, 2021/4130 E.-2022/1793 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 02/06/2024).

İnceleme konusu suç bakımından, birden çok failin, bir teröriste veya terör örgütüne TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesi amacıyla veya işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlama ya da toplama fiilini gerçekleştirmek üzere anlaşarak ve bu fiil üzerinde hakimiyet kurarak gerçekleştirmeleri halinde, müşterek faillikten bahsedilecektir. Faillerin fon sağlama veya toplama fiilini fikir ve eylem birliği içerisinde bir organizasyon dahilinde gerçekleştirmeleri, üstlendikleri rollerin ve suça katkılarının etkin ve fonksiyonel olması gerekir. Başka bir anlatımla, fiilin kontrolü faillerin elinde olmalıdır¹⁷⁵². Aksi halde terörizmin finansmanı suçuna yardım etme mevzu bahis olacak ve yardım edenin cezai sorumluluğuna TCK'nın 39 uncu maddesindeki hükme dayanarak gidilecektir.

Yargıtay'ın bir kararında, “*Terör örgütüne finansal destek sağlamak amacıyla yurtdışından kendi adına havale edilen 1000 avroyu bankadan çekip kırsalda bulunan PKK terör örgütü mensuplarına ulaştıran sanığın eyleminin suç tarihinde yürürlükte bulunan 3713 sayılı Kanunun 8/1, hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 6415 sayılı Kanunun 4. maddelerinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçuna TCK'nın 37. maddesi kapsamında iştirak olarak değerlendirilmesi gerektiği gözetilerek...*” denilerek böyle bir aracılığın müşterek faillik kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine hükmedilmiştir¹⁷⁵³. Nitekim yurtdışından gönderilen para failin hesabına gelmiş, fail bu parayı örgüte ulaştırabilmek için bankadan çekmiş ve örgüt mensuplarına ulaştırmıştır. Failin hareketi, fon sağlama fiilinin gerçekleşmesinde illi bir etkiye sahiptir ve suçun işlenmesini kolaylaştırmanın ötesine geçerek etkin bir niteliğe kavuşmuştur. Görülüyor ki, failin hareketi olmasaydı fonun terör örgütüne ulaştırılması mümkün olmayacaktı.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında kamu görevinin sağladığı nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle suçun işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu, görünüşte özgü suç olup, bu nitelikli halin gerçekleşmesi için failin kamu görevlisi sıfatını taşıması gerekir. Suça iştirak eden kimseler ise, TCK'nın 40 ıncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ancak şerik, yani azmettiren veya yardım eden olabilirler. Örneğin bir kamu görevlisi, kamu görevinin kendisine sağladığı nüfuzu kötüye kullanarak fon toplama

¹⁷⁵² Çakır, *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, s. 54.

¹⁷⁵³ Yargıtay 9. CD., 11/10/2013, 2012/6766 E.-2023/12505 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> (E.T. 02/06/2024).

fiilini gerçekleştirmesi sırasında kamu görevlisi olmayan kimseler de suça iştirak ederse bunların yardım eden sıfatıyla sorumlulukları gündeme gelecektir¹⁷⁵⁴. Burada şerikin, TCK'nın 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halin gerçekleştiği hususunda hataya düşmesinin ihtimal dahilinde olduğu unutulmamalıdır¹⁷⁵⁵.

Terörizmin finansmanı suçunun tüzel kişinin faaliyetleri çerçevesinde işlendiğinin tespiti, tüzel kişi hakkında uygulanacak güvenlik tedbiri ile idari para cezası bakımından önemli olduğu kadar suçun faili gerçek kişi veya kişilerin belirlenmesinde de önemlidir¹⁷⁵⁶. Böyle bir durumda tüzel kişi yöneticisinin bizzat fon sağlama veya toplama hareketlerini yapması ihtimalinde, failin tespitinde sorun yoktur. Ancak bu fiillerin şirket organizasyonu marifetiyle işlenmesi durumunda, yöneticilerle diğer çalışanların iştirak halinde terörizmin finansmanı suçunu işlediği söylenebilecektir. Burada failerin müşterek fail yahut yardım eden olup olmadığı, failerin fon sağlama veya toplama fiilini fikir ve eylem birliği içerisinde bir organizasyon dahilinde gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri, üstlendikleri rollerin ve suça katkılarının etkin ve fonksiyonel olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Lafarge olayını hatırlayacak olursak, Deaş ve LCS arasında yapılan gelir paylaşımı anlaşması (*a revenue-sharing agreement*) uyarınca Deaş aracılara, satılan her bir ton çimento için LCS tarafından 750 Suriye sterlini komisyon ödeyecek, bunun karşılığında Deaş, LCS'nin en önemli rakibi olan Türk çimento şirketlerinin çalışmalarını engelleyecektir. Şirket içerisinde gelir paylaşımı anlaşmasının buna uygun şekilde bir takım iş ve işlemlerle yürütülmesi gerekmektedir. Bu işlemlerin birden fazla kişi tarafından birlikte bir suç işleme kararı çerçevesinde yapılmış olması muhtemeldir. Ayrıca aracılardan da, kendilerine verilen komisyonların belli bir kısmını Deaş'a götürmek gibi bir fonksiyonu olduğu düşünüldüğünde fiilin icrasında hakimiyet kuran şirket görevlileriyle birlikte müşterek fail olduğu düşünülebilir. Ancak bazı şirket çalışanlarının, fon sağlanması fiilinin icrasına sınırlı bir katkıda bulunduğu ve sadece fiilin icrasını kolaylaştırdığı söylenebiliyorsa yardım eden sıfatıyla sorumlu olmaları gerekebilir. Örneğin bir şirket çalışanının gelir paylaşımı anlaşmasını basın ve kamuoyunun öğrenmemesi için birtakım hareketler yaptığını düşünürsek

¹⁷⁵⁴ **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 83.

¹⁷⁵⁵ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 783.

¹⁷⁵⁶ **Arıtürk**, *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, s. 263.

yardım eden sıfatıyla sorumlu tutulması gerektiği sonucuna ulaşabiliriz. Zira böyle bir davranış, failin fiilin icrası üzerinde hakimiyet kurduğu anlamına gelmeyecek, ancak fiilin icrasını kolaylaştırdığı söylenebilecektir.

B. Azmettirme

TCK'nın 38 inci maddesinin birinci fıkrasında “*Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır.*” hükmüne yer verilmiştir. Azmettirmek, lügatte, “*bir kimsenin bir işi kesinlikle yapmasına yol açmak, bir işe karar verdirip o yöne sevk etmek*” anlamına gelmektedir¹⁷⁵⁷. Ceza hukukunda azmettirme, “*suç işleme düşünce ve kararı bulunmayan bir kimseye suç işleme kararı verdirme*” olarak tanımlanmaktadır¹⁷⁵⁸.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlama veya toplama fiilini gerçekleştirme düşünce ve kararı bulunmayan bir kimsenin bu fiili gerçekleştirmeye sevk edilmesi halinde azmettirme söz konusu olacaktır. Azmettirenin sevkiyle fail, terörizmin finansmanı suçunu işleme kararı almaktadır. Bu durumda azmettiren, terörizmin finansmanı suçunun cezasıyla cezalandırılacaktır.

TCK'nın 38 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası artırılabilecektir. Örneğin bir anne, üstsoy ve altsoy ilişkisini kötüye kullanarak oğlunu fon sağlama fiilini gerçekleştirmesi hususunda azmettirirse anılan hüküm uygulanacaktır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmayacaktır.

C. Dolaylı Faillik

TCK'nın 37 nci maddesinin ikinci fıkrasında, “*Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları*

¹⁷⁵⁷ <https://lugatim.com/s/AZMETTİRMEK> (E.T. 02/06/2024).

¹⁷⁵⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 756.

suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır.” denilmek suretiyle dolaylı faillik (*Mittelbare Täterschaft*) düzenlenmiştir.

Bir kimsenin iradesi üzerinde hakimiyet kurularak suçun işlenmesinde araç olarak kullanılması, dolaylı failliğin esasını teşkil etmektedir. İrade üzerinde hakimiyet kurma, zorlama yoluyla olabileceği gibi kusur yeteneği olmayan bir kişinin bu durumundan veya kişinin hatasından istifade edilmek suretiyle de olabilir. Bu hakimiyet nedeniyledir ki, arka plandaki kişi, icra hareketlerinden hiçbirisini gerçekleştirirse dahi dolaylı fail olarak sorumlu tutulabilmektedir¹⁷⁵⁹.

Terörizmin finansmanı suçunda zorlama yoluyla iradeye hakimiyet gündeme gelebilir. Bir terör örgütüne fon sağlaması veya toplaması için maddi veya manevi cebirle zorlanan kişi, terörizmin finansmanı suçunun doğrudan faili, onu zorlayan kimse ise dolaylı faili olacaktır. TCK'nın 37 nci maddesinin ikinci fıkrasının açık düzenlemesi uyarınca dolaylı fail, suçun faili gibi cezalandırılacaktır. Bu durumda fon sağlamaya zorlanan kimsenin cezai sorumluluğu TCK'nın 28 inci maddesi uyarınca, kusurluluğu ortadan kaldıran bir durumun olup olmadığına göre tespit edilecektir¹⁷⁶⁰.

Bir kimse, başkasının kusur yeteneğinin yokluğundan istifade etmek suretiyle onun iradesine hakimiyet kurmuş olabilir. Bu kapsamda bir küçüğü veya akıl hastasını, fonu sağlama veya toplamada araç olarak kullanan kimse, dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Bu ihtimalde, dolaylı faile verilecek cezada üçte birden yarısına kadar artırım uygulanacaktır.

Bir kişinin iradesi üstünde hakimiyet kurma, hataya sevk etmek suretiyle de gerçekleşebilir. Dolaylı fail burada, faili kandırmakta, ona davranışının mahiyeti hakkında yanlış bilgiler vermektedir. Konuyu bir örnekle açıklayalım. A, arkadaşı B'nin zor günlerden geçtiğini bilmektedir. Bu nedenle A, B'ye bir miktar borç para verebileceğini, bir ay sonra geri ödeyebileceğini söyler. B, bu duruma çok sevinir ve teklifi kabul eder. B, borcun vadesi gelince A'ya ödeme yapmak ister. Bunun üzerine A, B'den bu parayı ihtiyaç sahibi C'nin hesabına göndermesini ister. Halbuki C, terör

¹⁷⁵⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 754; Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 224.

¹⁷⁶⁰ Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 313.

örgütüne fon toplayan bir kişi olup, A, bunu bilmesine rağmen B'yi yanıltarak fonu C'ye aktarmasını sağlamıştır. Bu durumda B'nin hatası kastı kaldıran bir hata olduğundan cezai sorumluluğu doğmayacak, A'nın ise terörizmin finansmanı suçundan, dolaylı fail olarak sorumlu tutulması gerekecektir.

3. İçtima

İçtima, lügatte “*bir araya gelme, toplanma*” olarak tarif edilmektedir¹⁷⁶¹. Ceza hukukunda “*suçların içtimaı*” ve “*cezaların içtimaı*” olmak üzere iki farklı içtima şeklinin bulunduğu kabul edilir. Cezaların içtimaı, birbirinden bağımsız olarak işlenen suçların karşılığında fail hakkında her bir suç ile ilgili birden çok cezai yaptırımın bulunduğu durumdur. Buna “*gerçek içtima*” (*Realkonkurrenz*) da denilmektedir¹⁷⁶². Nitekim ceza hukukunda “*Kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır*” kuralı (CGTİK m. 99) esastır¹⁷⁶³. Suçların içtimaı denildiğinde ise, suçların tek bir failde bir araya gelmesi (*telâhuku*) anlaşılmaktadır. Suçların içtimaında bazı hallerde, her suçtan ayrı ceza verilerek bunların toplanması yoluna gidilmemektedir¹⁷⁶⁴. Bu istisnai haller TCK'nın 42 ila 44 üncü maddelerinde düzenlenmiştir¹⁷⁶⁵. Bu istisnalar dışında, işlenen her suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmedilecektir¹⁷⁶⁶.

TCK'nın 42 nci maddesine göre, işlenen bir suç, başka bir suçun unsuru veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturuyorsa “*bileşik suç*” (*mürekkap suç*) söz konusudur ve bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz. TCK'nın 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında, “*zincirleme suç*” (*müteselsil suç*), ikinci fıkrasında “*aynı neviden fikri içtima*”, 44 üncü maddesinde “*farklı neviden fikri içtima*” düzenlenmiştir¹⁷⁶⁷.

Bu başlık altında, gerçek içtima, zincirleme suç ve fikri içtimanın terörizmin finansmanı suçundaki görünümelerini inceleyeceğiz. Doktrinde, içtima bahsinde görünüşte içtima halleri de incelenmektedir. Bu çalışmada ise, silahlı terör örgütüne

¹⁷⁶¹ <https://lugatim.com/s/içtima> (E.T. 03/06/2024).

¹⁷⁶² **Kayihan İçel, Füsün Sokullu Akıncı**, “Cezaların İçtimaında (Birleştirilmesinde) İnfaz Edilebilirlik Sorunu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C: LVII, S: 1-2, 1999, s. 94; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1066.

¹⁷⁶³ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 508.

¹⁷⁶⁴ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 794.

¹⁷⁶⁵ **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1067.

¹⁷⁶⁶ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 508.

¹⁷⁶⁷ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 795.

yardım suçu (TCK m. 314/4, m. 220/7, m. 314/2) ile terörizmin finansmanı suçunun farkını ortaya koyduğumuz kısımda, görünüşte içtimadan detaylı şekilde bahsetmiştik. Yine silah sağlama suçu (TCK m. 315) ve terörizmin finansmanı suçunun, görünüşte içtima ilişkisi içerisinde bulduklarını belirtmiştik. Bu nedenle tekrara düşmemek adına bu başlık altında görünüşte içtima bahsine girmeyeceğiz.

Suçların içtimasında “*fiilin tekliği-çokluğu*” ayrımı önem arz etmektedir. Özellikle terörizmin finansmanı suçunun fon sağlamak ve toplamak seçimli hareketleriyle işlenebildiği, fonun suç işlenerek sağlanması ve toplanması mümkün olduğu düşünüldüğünde konunun önemi kendisini iyiden iyiye hissettirmektedir.

Bir görüşe göre, failin iradi olarak gerçekleştirdiği vücut hareketi adedince suç vardır. İradi faaliyet tek ise, fiil de tektir. Bu da ortada tek bir suç olduğu anlamına gelir. Doktrinde buna, “*doğal anlamda hareket tekliği*” (*die Handlung im natürlichen Sinn*) denilmektedir¹⁷⁶⁸. Buna karşın, doğal anlamda birden fazla hareketin bulunduğu bazı hallerde fiilin tekliğine hukuki bir bakış açısıyla karar verilmesi gerekebilir. Buna, “*hukuki anlamda hareket tekliği*” (*die handlung im juristischen Sinn*) denilmektedir¹⁷⁶⁹.

Hukuki anlamda hareket tekliği görüşüne göre, iki durumda doğal anlamda hareketin çokluğundan bahsedilse de fiilin tekliğinden bahsedilecektir.

Bunlardan ilki, “*doğal fiil tekliği*” (*natürlüche Handlungseinheit*) olup, şu dört kriterin bulunması gerekir: a) failin tek bir iradi kararının bulunması, b) davranış şeklinin aynı türden olması, c) hareketler arasında yer ve zaman bakımından sıkı bir ilişkinin olması, d) tarafsız bir gözlemcinin bu hareketleri tek bir fiil olarak nitelendirmesi. Doğal fiil tekliğinde aynı nitelikteki hareketlerin tekrarı mevzu bahis olabileceği gibi, neticeyi gerçekleştirmeye yönelik hareketlerin safha safha gerçekleştirilmesi de mümkündür¹⁷⁷⁰. Ancak dikkat edilmelidir ki, doğal fiil tekliğinden bahsedilebilmesi için tekrarlanan hareketlerin aynı suç tipine sebebiyet vermesi gerekir. Şayet tekrarlanan fiiller farklı

¹⁷⁶⁸ **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 513; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1077.

¹⁷⁶⁹ **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 513; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 820; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1078.

¹⁷⁷⁰ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 820, 821; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1080, 1081.

suçlara sebebiyet veriyorsa doğal fiil teklifinden bahsetme imkânı ortadan kalkmış olacaktır¹⁷⁷¹. Özellikle fon toplama fiili bakımından doğal fiil teklifi üzerinde durulmalıdır.

İkincisi, “*tipik hareket teklifi*” (*tatbestandliche Handlungseinheit*) olup, fiilin suç tipinde nasıl gösterildiğine bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Özellikle çok hareketli suçlar, bileşik suçlar, mütemadi suçlar ve seçimlik hareketli suçlarda tipik hareket teklifinin bulunduğu bahsedilmektedir¹⁷⁷². Terörizmin finansmanı suçu seçimlik hareketli bir suç olduğuna göre, tipik hareket teklifine rastlamak mümkündür. Nitekim bir failin, fon toplayarak terör örgütüne sağlaması durumunda ortada tek bir fiil ve suç olduğundan bahsedilebilecektir.

Biz de çalışmamızda terörizmin finansmanı suçunu, gerçek içtima, zincirleme suç ve fikri içtima bağlamında değerlendirirken hukuki anlamda hareket teklifi görüşünden istifade edeceğiz.

A. Gerçek İçtima

Terörizmin finansmanında suç gelirlerinin kullanılabilmesini daha önce ifade etmiştik. Bu gibi durumlarda gerçek içtima kurallarının uygulanma ihtimali doğmaktadır. Uyuşturucu madde imal ve ticareti, insan ticareti, yağma, dolandırıcılık, hırsızlık gibi suçların işlenmesiyle önceden elde edilen gelirlere terör eylemlerinde kullanılmak üzere fon sağlanması veya toplanması söz konusu ise gerçek içtima kuralları uygulanmalıdır. Zira burada iki farklı fiilin bulunduğu şüphe yoktur. Örneğin fail, uyuşturucu ticareti yapmakta, daha sonra bir terör eyleminde kullanılmak üzere kendisinden talep edildiğinde buradan elde ettiği geliri terör örgütü mensubuna vermektedir. Ancak failin, münhasıran fon sağlamak veya toplamak amacıyla uyuşturucu madde imal ve ticareti, insan ticareti, yağma, dolandırıcılık, hırsızlık, güveni kötüye kullanma, irtikap gibi suçları da işlemiş olması mümkündür. Bu gibi durumlarda tek bir fiille hem terörizmin finansmanı suçu hem de ilgili suçun işlenmiş olup olmadığı

¹⁷⁷¹ **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1083.

¹⁷⁷² **Koca, Üzülmez**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 514; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 822; **Mahmutoğlu, Karadeniz**, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1078.

tartışmalıdır. Bir görüşe göre burada gerçek içtima vardır¹⁷⁷³, icra hareketlerinin kısmi ayniyetinin yeterli olmasından hareket eden diğer görüşe göre ise fikri içtimanın varlığı kabul edilmelidir¹⁷⁷⁴. Bu hususu farklı neviden fikri içtima bahsinde açıklayacağız.

Fail, belli suçlar işlenmek suretiyle toplanan fonu, bir süre gizlenmesi, meşru gösterilmesi ve böylece izinin sürülmesine engel olunması için aklarsa ortada iki farklı fiilin varlığından bahsedilecektir. Bu son örnekte terörizmin finansmanı suçu ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçu (TCK m. 282) arasında gerçek içtima bulunmakta olup her iki suçtan ayrı ayrı cezalandırılma yoluna gidilecektir.

Failin, sahte resmi veya özel belgeyi terörizmin finansmanı suçunu işlemesi sırasında kullanması halinde, TCK'nın 212 nci maddesindeki özel düzenleme dolayısıyla hem sahtecilik suçundan hem de terörizmin finansmanı suçundan ayrı ayrı cezaya hükümlenacaktır. Önemle işaret edelim ki, bu hüküm sadece sahtecilik suçları bakımından öngörülmüştür. Haliyle, TCK'nın 205 inci maddesinde düzenlenen gerçek bir resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu ile 208 inci maddede düzenlenen gerçek bir özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçu bakımından uygulama alanı bulmayacaktır¹⁷⁷⁵.

Terörizmin finansmanı suçunun tanımlanma şekli dolayısıyla, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlarla “amaç suç - araç suç ilişkisi”nin kurulduğu düşünülebilir. Amaç - araç suç ilişkisinin bulunduğu hallerde gerçek içtima kuralının uygulanacağı belirtilmektedir¹⁷⁷⁶. Sağlanan veya toplanan fonun bir suç işlenmesinde kullanılmış olması, terörizmin finansmanı suçunun oluşması için şart olmamakla birlikte, fon, amaç suçların işlenmesinde kullanılmış olabilir. Bu gibi hallerde, faile hem ilgili suça yardımdan (TCK m. 39) hem de terörizmin finansmanı suçundan ayrı ayrı ceza verilmesi gerekip gerekmediği akla gelebilir. Ancak bu ihtimalde failin terörizmin finansmanı suçunun yanında ayrıca TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesine

¹⁷⁷³ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 83, 84; **Gödeklî**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 329; **Başpınar**, “Terörizmin Finansmanı Suçu”, s. 166; **Yıldırım**, *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma*, s. 101.

¹⁷⁷⁴ **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 350.

¹⁷⁷⁵ **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 886.

¹⁷⁷⁶ **Koca, Üzülmöz**, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 509; **Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 800.

yaptığı katkıdan ceza verileceğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle failin fiili, daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmuyorsa, sadece terörizmin finansmanı suçundan cezalandırma yoluna gidilecektir¹⁷⁷⁷. Hemen belirtelim ki, failin fiili, terörizmin finansmanından daha ağır cezayı gerektiren bir suç ise, örneğin fon sağlanan terör örgütü mensubu bir bombalı terör eylemi yapmış ve eylem neticesinde beş kişi ölmüşse, bu durumda faile kasten insan öldürme suçuna yardımdan ceza vermek gerekecektir. Böyle bir durumda, TCK'nın 43 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca zincirleme suç ve aynı neviden fikri içtima hükümleri de uygulanamayacaktır.

B. Zincirleme Suç

TCK'nın 43 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, terörizmin finansmanı suçunun, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, bir kişiye karşı değişik zamanlarda birden fazla kez işlenmesi halinde, faile, artırılarak tek bir ceza verilecektir.

Failin, bir terör örgütünün TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan eylemleri gerçekleştirme yönündeki faaliyetlerini finanse etme suçunu işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda birden fazla kez fon sağlaması durumunda, zincirleme suç hükümleri uygulanacak ve ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılarak tatbik olunacaktır¹⁷⁷⁸. Aynı değerlendirmenin fon toplama hareketi bakımından da yapılması mümkündür.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, seçimlik hareketli suçlarda “*tipik hareket teklifi*”nin bulunduğu durumdur. Failin fonu toplayarak sağlaması halinde ortada tek bir fiil olduğundan zincirleme suç hükümleri uygulanmayacaktır. Burada hukuki anlamda tek bir hareket olduğunun kabulü ile tek bir fiilden bahsedilmesi gerekir. Elbette tek bir fiil olarak değerlendirilemeyecek kadar uzun aralıklarla gerçekleştirilen fiillerin zincirleme suç hükümleri gözetilerek ele alınması doğru olacaktır. Yargıtay böyle durumlarda zincirleme suç hükümlerini uygulamamakta, bu surette tek fiilin varlığını kabul etmektedir¹⁷⁷⁹. Öte yandan Yargıtay, failin belli bir sıklıkla terör örgütüne fon sağlaması

¹⁷⁷⁷ Tokgöz, “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”, s. 154.

¹⁷⁷⁸ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 85.

¹⁷⁷⁹ “FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Bank Asya'da gerçekleştirilen mutad hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankanın yararına yapılan ödeme ve sair

veya toplaması durumunda, örgüt hiyerarşisine dahil olduğunu gösterir çeşitlilik, devamlılık ve yoğunluğun bulunduğunu tespit etmektedir¹⁷⁸⁰. Bu nedenle fon sağlama veya toplama fiillerinin sık sık gerçekleştirilmesi, suç vasfını değiştirme ihtimali barındırmaktadır.

C. Fikri İçtima

a. Aynı Neviden Fikri İçtima

TCK'nın 43 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, tek bir fiille aynı suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi halinde, faile, artırılarak tek bir ceza tatbik edilir. İnceleme konusu suç bakımından aynı neviden fikri içtimanın (*geichatige Idealkonkurrenz*) ortaya çıkma ihtimali düşüktür¹⁷⁸¹.

b. Farklı Neviden Fikri İçtima

TCK'nın 44 üncü maddesine göre, tek fiille birden fazla farklı suçun oluşumuna sebebiyet verilmişse, fail, en ağır cezayı gerektiren suçun cezasıyla tecziye edilecektir. Böylece TCK'da “*erime sistemi*” benimsenmiştir¹⁷⁸². Farklı neviden fikri içtimanın (*ungeichatige Idealkonkurrenz*) oluşması için öncelikle ortada “*bir fiil*” bulunmalı ve bu fiille birden fazla kanun hükmü ihlal edilmelidir¹⁷⁸³. Şayet ortada birden fazla fiil bulunmaktaysa, farklı neviden fikri içtimadan bahsedilemez. Fiil tekliğinin de hukuki anlamda hareket tekliği görüşüne göre tespit edilmesi gerekir.

Fikri içtima kurallarının uygulanabilmesi için gerçekleşen farklı suçlar bakımından fiilin aynı olması gerektiği de ifade edilmektedir. Ancak bu ayniyetin

işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebileceği nazara alınarak, nüfus kayıtlarına göre 20.03.1998 yılında Türk vatandaşlığından çıkan ve Avusturya ülkesinde ikamet eden sanığın, örgüt liderinin talimatı doğrultusunda 01.04.2014 tarihinde hesap açarak 9336 TL yatırma ve aynı gün 4936 TL'lik katılım hesabı açma, yine 16.10.2014 tarihinde 80000 TL'lik katılım hesabı açma şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturacağı gözetilmeksizin delillerin değerlendirilmesinde yanlışlığa düşülerek yazılı şekilde hüküm tesisi yasaya aykırıdır.” Yargıtay 3. CD., 19/04/2022, 2021/9182 E.-2022/2186 K.

¹⁷⁸⁰ Yargıtay 3. CD., 16/02/2022, 2021/6076 E.-2022/652 K.

¹⁷⁸¹ Akyazan, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 347.

¹⁷⁸² Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 642.

¹⁷⁸³ Mahmutoğlu, Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, s. 1068.

derecesi konusunda, doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, fikri içtimada, gerçekleşen bütün suçlar bakımından failin gerçekleştirdiği icra hareketlerinin tamamıyla örtüşmesi elzemdir. Böyle bir durumda icra hareketlerinin tam ayniyetinden bahsedilir. Şayet icra hareketleri *tam ayniyet* içerisinde değilse, fikri içtima hükümleri tatbik edilemez¹⁷⁸⁴. Diğer bir görüşe göre ise, gerçekleşen suçlarda failin gerçekleştirdiği icra hareketlerinin kesişmesi, yani *kısmi ayniyet* yeterlidir¹⁷⁸⁵.

Failin fiili, uyuşturucu madde imal ve ticareti, insan ticareti, yağma, dolandırıcılık, hırsızlık, güveni kötüye kullanma, irtikap suçlarının yanısıra terörizmin finansmanı suçuna da vücut vermiş olabilir. Burada, gerçekleşen diğer suç ve terörizmin finansmanı suçu bakımından tam ayniyetten değil, kısmi bir ayniyetten bahsedilebilir. Zira, fon toplama veya sağlama fiilleri ile örneğin uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti fiilleri birbiriyle kesişmektedir. Şayet tam ayniyet görüşü benimsenirse gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Kanaatimizce kısmi ayniyetin fikri içtima için yeterli olduğu görüşü benimsenmiş olsa dahi, bazı hallerde fikri içtima gerçekleşmeyebilir. Nitekim, kısmi ayniyetin yeterli olduğu görüşünü savunanların büyük bir çoğunluğunun, ilk suç tipinin gerçekleştirilmesinin tamamlanmasından sonra ve fakat bitmesinden önce bir diğer suç tipinin gerçekleştirilmesi halinde fikri içtimanın oluşabileceğini kabul ettiği ifade edilmektedir¹⁷⁸⁶.

O halde her suçun tamamlanma ve bitme anlarının tespit edilerek fon sağlama fiili bakımından bir sonuca varılması gerekir. Örneğin yağma suçu sırf hareket suçu olup, cebir veya tehditle malın alınması ile suç tamamlanır ve biter. Fail bu malı bir teröriste veya terör örgütüne sağlarsa iki ayrı fiil, iki ayrı suç ve cezadan bahsedilecektir. Şayet fail, yağma suçunu en başından beri fon toplamak amacıyla gerçekleştirirse, malın alınması anında hem yağma suçu hem de fon toplama seçimlik hareketi bakımından terörizmin finansmanı suçu oluşacaktır. Zaten böyle bir durumda nitelikli yağmanın cezası daha yüksek olduğu için görünüşte içtima kuralları çerçevesinde sadece yağma suçundan ceza verilmesi gerekecektir. Bu örnekte fail TCK'nın 149 uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi uyarınca cezalandırılacaktır. Failin yağma suçu ve fon toplama

¹⁷⁸⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 823.

¹⁷⁸⁵ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 541; Zafer, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 594.

¹⁷⁸⁶ Koca, Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 541.

bakımından terörizmin finansmanı suçu tamamlanıp bittikten sonra, malı kendi hakimiyetinden çıkarıp terör örgütüne sağlaması halinde, yeni bir terörizmin finansmanı suçu işlenmiş olabilir. Böyle bir durumda gerçek içtima hükümleri uygulanacaktır. Öte yandan, fon toplama ve sağlama fiili bakımından “*tipik hareket tekliği*” söz konusu olduğundan, yer ve zaman bakımından her ikisini tek fiil olarak kabul etmenin gerekli olduğu hallerde, farklı neviden fikri içtimanın oluştuğu da kabul edilebilir.

Fon sağlama fiili bakımından, suçun TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen temel şeklinin dolandırıcılık, güveni kötüye kullanma suçlarıyla, dördüncü fıkrasında düzenlenen nitelikli halinin irtikap, bankacılık zimmeti suçlarıyla işlenmesi ihtimali de bulunmaktadır. Şayet bu suçlar nedeniyle malvarlığı değerinin doğrudan doğruya teröristin veya terör örgütü mensubunun hakimiyet alanına geçmesi söz konusu ise, TCK’nın TCK’nın 44 üncü maddesi uyarınca failin daha ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması gerekir¹⁷⁸⁷.

TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, terörizmin finansmanı suçunun örgütü kuran, yöneten ya da örgüt üyesi tarafından işlenmiş olması durumunda örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılarak tatbik edilecektir. Bu nedenle örgüt üyesinin, terörizmin finansmanı suçunu işlemesi halinde, yalnızca TCK’nın 314 üncü maddesi kapsamında verilecek cezada artırım yapılması gerekecektir.

IX. ETKİN PİŞMANLIK

Suçun tamamlanmasından sonra, failin “*etkin pişmanlık*” göstermesi mümkündür¹⁷⁸⁸. TCK’da etkin pişmanlık, cezayı ortadan kaldıran veya indirim yapılmasını gerektiren şahsi bir sebep olarak düzenlenmiş olup uygulanabileceği suçlar özel olarak gösterilmiştir¹⁷⁸⁹. Terörizmin finansmanı suçu bakımından etkin pişmanlığın

¹⁷⁸⁷ Çetin, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 62.

¹⁷⁸⁸ Özgenc, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 686.

¹⁷⁸⁹ Karakehya, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 200. Bu konuyla ilgili Adalet Komisyonu raporunda şu hususlar ifade edilmiştir: “Suç bütün unsurlarıyla tamamlandıktan sonra örneğin çalınan eşyanın geri verilmesi veya kaçırılan kişinin serbest bırakılması hallerinde, artık vazgeçme değil etkin pişmanlık söz konusudur. Bazı suçlarla ilgili olarak yapılan düzenlemeler bağlamında özel hükümler olarak etkin pişmanlığa yer verilmesinin daha doğru olacağı düşüncesiyle; Hükümet Tasarısında ‘tam teşebbüs’ aşamasındaki gönüllü vazgeçme karşılığında kullanılan etkin pişmanlıkla ilgili hüküm, Tasarı metninden çıkarılmıştır.” Bkz.: M. Emin Artuk, Ahmet Gökcen, M. Emin Alşahin, Kerim Çakır, *Gerekçeli Ceza Kanunları*, Ankara: Adalet Y., 2022, s. 13.

tatbik edilebileceğine dair herhangi bir özel düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle inceleme konusu suç bakımından etkin pişmanlık söz konusu olmayacaktır¹⁷⁹⁰.

TMK'nın mülga 8 inci maddesi uyarınca terör suçlarının işlenmesinde kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlayan veya toplayan faile, örgüt üyesi olarak ceza verileceği hüküm altına alınmıştı. Bu nedenle, TCK'nın 221 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları uyarınca terörizmin finansmanı suçunu işleyen fail hakkında da etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacağı belirtilmekteydi¹⁷⁹¹.

Doktrinde bir görüş, halihazırda da TCK'nın 221 inci maddesinin dördüncü fıkrasındaki hükmün uygulanabileceği yönündedir¹⁷⁹². Buna göre, örgüte üye olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden/fon sağlayan veya toplayan kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmamalıdır. Şayet, fail, bu bilgileri yakalandıktan sonra verirse, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılmalıdır. Bu görüşe katılmamaktayız.

Silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte yardım etme suçunda etkin pişmanlık öngörüldüğü halde, terörizmin finansmanı suçunda etkin pişmanlığın öngörülmemiş olması, Yargıtay'ın TCK'nın 220 nci maddesi ile TFÖHK'nın 4 üncü maddesi arasında özel - genel norm ilişkisi kurması nedeniyle önemli sorunlar yaratmaktadır. Halbuki TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “*fili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde*” ibaresi nedeniyle asli - tali norm ilişkisi kurulmuş olsaydı silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte yardım etme suçunun cezası daha ağır olduğu için asli norm olarak uygulanacaktı. Böylece failin gönüllü olarak teslim olup maddi yardımda bulunduğu terör örgütünün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi mümkün olabilirdi.

¹⁷⁹⁰ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 80.

¹⁷⁹¹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 80; **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 335.

¹⁷⁹² **Akyazan**, “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”, s. 286.

X. SORUŐTURMA VE KOVUŐTURMA USŪLŪ

1. Genel Olarak

TFŖHK'nın 4 ūncū maddesinde dūzenlenen suęun soruŐturması ve kovuŐturması re'sen yapılır. Ayrıca, bu suęun soruŐturulması, kovuŐturulması ve infazı TMK'ya gŖre yapılacaktır.

CMK'nın 160 incı maddesinin birinci fıkrası uyarınca, Cumhuriyet savcısı, ihbar veya baŐka bir suretle terŖrizmin finansmanı suğunun iŐlendiĐi izlenimini veren bir hali ŖĐrenir ŖĐrenmez kamu davasını ağmaya yer olup olmadığına karar vermek ūzere hemen iŐin geręeĐini araŐtırmaya baŐlayacaktır.

Őayet suęun iŐlendiĐi hususunda yeterli ūphe oluŐturacak somut delil elde edilememiŐ ise CMK'nın 172 nci maddesine istinaden kovuŐturmaya yer olmadıĐına karar verilecektir.

CMK'nın 170 inci maddesi uyarınca, soruŐturma evresi sonunda toplanan deliller, suęun iŐlendiĐi hususunda “*yeterli ūphe*”¹⁷⁹³ oluŐturuyorsa, Cumhuriyet savcısı, bir iddianame dūzenleyerek mahkemeye sunacaktır. 174 ūncū maddede, mahkeme tarafından, iddianamenin ve soruŐturma evrakının sunulduĐu tarihten itibaren on beŐ gūn ięinde iddianamenin iadesine karar verilebilecektir. Bu sūre ięinde iddianame iade edilmezse, kabul edilmiŐ addolunacaktır. İddianamenin mahkemeye sunulduĐu ve fakat henūz kabul edilmediĐi aŐamaya “*ara muhakeme evresi*” denilmektedir¹⁷⁹⁴. Bu evrenin sonunda soruŐturmadan kovuŐturmaya geęilmiŐ olmaktadır. Geręekten de, CMK'nın 175 inci maddesinde, iddianamenin kabulūyle kamu davasının aęılmıŐ olacaĐı ve kovuŐturma evresinin baŐlayacaĐı ifade edilmiŐtir.

KovuŐturma evresi ise, duruŐma hazırlıĐı (CMK 175-181), duruŐma (CMK 182-222), hūkūm (CMK 223-232), kanun yolları (CMK 260-307) olarak alt evrelere

¹⁷⁹³ “*SanıĐın mahkūm olması ihtimali beraat etmesi ihtimalinden daha kuvvetli ise*” yeterli ūphenin varlıĐından bahsedilir. Bkz.: **Bahri Ŗztūrk, DurmuŐ Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Ŗzge Sırma Gezer, F. SayĐılar Kırıt, Esra Alan Akcan, Ŗzdem Ŗzaydın, Efser Erden Tūtūncū, Derya Altınok Villemin, Mehmet Can Tok, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara: Seękin Y., 2020, s. 447.**

¹⁷⁹⁴ **Ahmet GŖkcen, M. Emin AŐahin, Kerim akır, Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara: Adalet Y., 2024, s. 613.**

ayrılmaktadır¹⁷⁹⁵. Bu temel bilgiler ışığında, çalışmamızın sınırları içerisinde kalarak, ceza muhakemesinin yürüyüş aşamalarında özellik arz eden durumları ele almak yerinde olacaktır. Bu kapsamda muhakeme şartları, yetki ve görev ile adli makamların MASAK'a yapacakları bildirimler üzerinde durulacaktır. Ayrıca suçun soruşturması ve kovuşturması sırasında başvurulabilecek koruma tedbirlerine de değinilecektir.

A. Muhakeme Şartları

a. Dava Şartları

Cumhuriyet savcısının soruşturma yaparak kamu davası ikame edebilmesi için *dava şartlarının* yerine gelmiş olması zaruridir. Dava şartları; “*şikâyet, dava süresi, izin, talep, yargı bulunmaması, açık dava bulunmaması, önödemenin yerine getirilmemesi, uzlaştırmanın sonuçsuz kalması, seri muhakeme usulünün kabul edilmemesi*” olarak sayılmıştır¹⁷⁹⁶.

Terörizmin finansmanı suçu re’sen soruşturulduğu ve kovuşturulduğu için şikâyet bir dava şartı olmayacaktır. Bu suçtan kamu davası açılabilmesi için herhangi bir süre de öngörülmemiştir. Suç, önödeme (TCK m. 75) veya uzlaştırma (CMK m. 253) kapsamında olmayıp ayrıca seri muhakeme usulüne (CMK m. 250) de tâbi değildir.

O halde inceleme konusu suç bakımından özellik arz edebilecek *talep, izin, yargı ve açık dava bulunmaması* şartlarına göz atmak uygun olacaktır.

aa. Talep

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin altıncı fıkrasında, suçun, **yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi halinde**, soruşturma ve kovuşturma yapılması Adalet Bakanının talebine bağlanmıştır. *Talep*, bir dava şartı olup yetkili makamın Cumhuriyet savcısından kamu davası açmasını istemesidir. Bu sebeple talep için “*resmi bir makamın şikâyeti*” de denilmektedir¹⁷⁹⁷. Talebin herhangi bir süresi olmayıp dava zamanaşımı süresince yetkili makamca gerçekleştirilebilir. Yetkili makam

¹⁷⁹⁵ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 74.

¹⁷⁹⁶ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 77 vd.

¹⁷⁹⁷ Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 233.

bir kere talepte bulunduktan sonra bunun geri alınması mümkün değildir¹⁷⁹⁸. Adalet Bakanının talebinin, soruşturmanın tamamlanmasının akabinde iddianame tanzim edilerek kamu davası ikamesini zorunlu kıldığı ifade edilmektedir¹⁷⁹⁹. Bu nedenle mahkemenin, dava açmak için yeterli delilin olmadığı gerekçesiyle iddianameyi iade etmesi mümkün değildir¹⁸⁰⁰.

Suçun, Türkiye Cumhuriyeti devleti aleyhine işlendiği izlenimiyle başlatılan soruşturmada, suçun, aslında yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlendiği anlaşılırsa, dava şartının gerçekleşmemesi nedeniyle, CMK'nın 172 nci maddesine istinaden kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilecektir¹⁸⁰¹. Doktrinde, böyle bir durumla karşılaşılması ihtimalinde, Cumhuriyet savcısınınca Adalet Bakanı'nın kovuşturma talebinin olup olmadığının sorularak bunun sonucuna göre ya soruşturmaya devam edilmesi ya da kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın verilmesi gerektiği ifade edilmiştir¹⁸⁰². Talep şartı gerçekleşmeden bir şekilde kamu davasının açılmış olması halinde, CMK'nın 223 üncü maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca durma kararı verilecek, durum Adalet Bakanlığı'na bildirilerek kovuşturma talebinin bulunup bulunmadığı sorulacaktır. Şartın gerçekleşmesinin mümkün olmadığı anlaşılırsa da bu kez CMK'nın 223 üncü maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca düşme kararı verilecektir¹⁸⁰³. Unutulmamalıdır ki, derhal beraat kararı verilebilecek hallerde durma veya düşme kararı verilemez. Suçun, hem Türkiye Cumhuriyeti devleti hem de yabancı bir devlet veya uluslararası bir kuruluş aleyhine işlenmesi söz konusu ise Adalet Bakanı'nın talebine ihtiyaç duyulmayacaktır¹⁸⁰⁴.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231 inci maddesinde, MASAK'ın görevleri arasında, “*terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair ciddi şüphelerin mevcut olması durumunda konuyu ilgili Cumhuriyet savcılığına intikal ettirmek*” ile “*yapılan analiz, araştırma ve inceleme sonucunda terörizmin finansmanı suçunun*

¹⁷⁹⁸ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 84, 85; **Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vıllemın, Tok, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 55.**

¹⁷⁹⁹ **Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Seçkin Y., 2019, s. 586.

¹⁸⁰⁰ Aksi yönde bir görüş için bkz.: **Nur Centel, Hamide Zafer**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul: Beta Y., 2021, s. 113.

¹⁸⁰¹ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 102.

¹⁸⁰² **Çetin**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 68.

¹⁸⁰³ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 102.

¹⁸⁰⁴ **Çetin**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 69.

işlendiği hususunda olguların varlığının tespiti halinde CMK hükümlerine göre gerekli işlemler yapılmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmak” sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkilere paralel olarak, TFÖHK’nın 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında, Türkiye’de bulunan malvarlığının dondurulmasına karar verildiği takdirde, ilgililer hakkında CMK uyarınca soruşturma açılması talebiyle suç duyurusunda bulunulmasına MASAK tarafından karar verileceği hükme bağlanmıştır.

bb. İzin

Anayasa’nın 129 uncu maddesinin son fıkrasında “*Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.*” denilmiştir. Anılan hüküm uyarınca, suçun bir kamu görevlisi tarafından, görevi dolayısıyla işlenmesi halinde işletilecek izin prosedürünü düzenlemek üzere 02/12/1999 tarih ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun¹⁸⁰⁵ çıkarılmıştır. 4483 sayılı Kanun’un ilgili hükümleri uyarınca, kural olarak bir kamu görevlisinin görevinden dolayı işlediği bir suçun soruşturması veya kovuşturulması yetkili makamların vereceği izne tâbidir¹⁸⁰⁶. Terörizmin finansmanı suçunun 4483 sayılı Kanun kapsamında kalıp kalmadığı üzerinde durulmalıdır.

Doktrinde bir görüş, terörizmin finansmanı suçunu, görevleriyle ilgili olarak işleyen kamu görevlisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yürütülebilmesi için izin istenmesinin gerekli olduğu yönündedir¹⁸⁰⁷.

Diğer görüş ise, kural olarak terörizmin finansmanı suçunun muhakemesi bakımından yetkili meclisten izin alınmasının gerekli olduğu, ancak CMK’nın 161 inci maddesinin sekizinci fıkrasında sayılan suçların işlenmesine fon sağlayan veya toplayan kamu görevlisi hakkında soruşturma izni alınmadan doğrudan doğruya soruşturmanın başlatılması gerektiği yönündedir. Bu görüşe göre, TFÖHK’nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerinde sayılan fiillerin gerçekleştirilmesinde kullanılması

¹⁸⁰⁵ R.G. 04/12/1999, 23896.

¹⁸⁰⁶ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 84; **Demirbaş**, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 232.

¹⁸⁰⁷ **Kiremitçi**, “Terörizmin Finansmanı Suçu ve Önleyici Tedbirler”, s. 105.

amacıyla veya kullanılacağı bilinerek ve istenerek fon sağlanması veya toplanması halinde izin alınması zorunludur¹⁸⁰⁸.

Bu konudaki üçüncü bir görüşe göre, terörizmin finansmanı suçuna vücut veren fiiller, örgüt kurmak, yönetmek veya üye olmak suçlarının nitelikli hali olduğu için (TFÖHK m. 4/2) suçla etkin mücadele edilebilmesi amacıyla CMK'nın 161 inci maddesinin sekizinci fıkrasındaki istisna hükmü uyarınca izne gerek yoktur¹⁸⁰⁹. Bu görüş benimsense dahi, 01/11/1983 tarih ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun¹⁸¹⁰ 26 ncı maddesi hükmü saklı olup MİT mensuplarının soruşturulması için Cumhurbaşkanının izni gerekecektir.

TMK'nın “görev ve yargı çevresinin belirlenmesi, soruşturma ve kovuşturma usulü” başlıklı 10 uncu maddesi yürürlükte değildir. O halde özel düzenlemelerin olup olmadığının araştırılması ve CMK kurallarının incelenmesi gerekmektedir. Kanaatimizce, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası ve CMK'nın 161 inci maddesinin sekizinci fıkrasındaki istisna hükmü bir arada değerlendirildiğinde, terörizmin finansmanı suçunun kamu görevlisi kişi tarafından görev sırasında görevinden dolayı işlenmiş olması halinde 4483 sayılı Kanun uyarınca yetkili merciden izin istenmesi gerekir. Elbette, ceza muhakemesinde belli bir sınıra kadar kıyasa müsaade edilmiştir. Ancak istisnai nitelikteki kişi ve durumlar için uygulanması lazım gelen kuralların kıyasen genişletilmesi doğru olmayacaktır¹⁸¹¹. TMK'nın mülga 10 uncu maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde de terörizmin finansmanı suçunun sayılmadığını ifade etmeliyiz. Bu görüşümüzü destekleyen bir husus da, CMK'nın ilgili hükümlerindeki katalog suçlara terörizmin finansmanı suçu eklenmemiş olması karşısında TFÖHK'nın dördüncü maddesinde uygulanması nitelikli şartlara bağlı bazı koruma tedbirlerine müracaat edilebileceğinin ayrıca ve özel olarak belirtilmesidir. Bu özel hüküm olmasaydı, CMK'daki katalog suçlarda, örneğin CMK'nın 135 inci maddesinin sekizinci fıkrasının (a) bendinin (16) numaralı alt bendinde “*Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı*

¹⁸⁰⁸ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 363, 364.

¹⁸⁰⁹ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 94, 95.

¹⁸¹⁰ R.G. 03/11/1983, 18210.

¹⁸¹¹ Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 56.

Suçlar” sayıldığı için terörizmin finansmanı suçu bakımından da iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması koruma tedbirine başvurulamayacaktı.

Belirtilmesi gereken bir başka husus, 19/04/1990 tarih ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu’nun¹⁸¹² 17 nci maddesinde “*Bankacılık Kanunu’nda düzenlenen suçlar ile irtikâp, rüşvet, basit ve nitelikli zimmet, görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık, resmî ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma suçları*” bakımından 4483 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmayacağıdır. Bu suçlar ile terörizmin finansmanı fiillerinin fikri içtima kapsamında örtüştüğü durumlarda izin almaya gerek olmadığı değerlendirilmesi yapılabilecektir.

cc. Yargı Bulunmaması

“*Ne bis in idem*” ilkesi uyarınca, terörizmin finansmanı suçuna vücut veren fiil muhakeme edilerek neticede hüküm verilmiş ve bu hüküm kesinleşmişse aynı fiil ve fail aynı türden bir davaya muhatap edilemez¹⁸¹³. Şayet böyle bir dava ikame olunmuş ise, CMK’nın 223 üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca “*davanın reddi*” yönünde hüküm kurulması gerekir¹⁸¹⁴. CMK’nın 311 inci maddesinde sayılan “*yargılamanın yenilenmesi halleri*” saklı olup bu hallerde yeniden muhakeme gerçekleştirilebilecektir¹⁸¹⁵.

Ayrıca, terörizmin finansmanı suçundan başlatılan bir soruşturmada, şüpheli hakkında, CMK’nın 172 nci maddesine istinaden kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olabilir. Bu halde 172 nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak yeni delil elde edilmedikçe ve bu hususta sulh ceza hakimliğince bir karar verilmedikçe, aynı fiilden dolayı kamu davası açılmayacaktır¹⁸¹⁶.

¹⁸¹² R.G. 04/05/1990, 20508.

¹⁸¹³ **Yenisey, Nuhoglu**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 598.

¹⁸¹⁴ **Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vilemin, Tok, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, s. 57.**

¹⁸¹⁵ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 86.

¹⁸¹⁶ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 86.

dd. Açık Dava Bulunmaması

CMK'nın 175 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, kamu davası iddianamenin kabulüyle açılmış olur ve kovuşturma evresi başlar. Bu itibarla, terörizmin finansmanı suçuna vücut verebilecek fiil ve bu fiili işlemiş aynı fail için iddianame tanzim edilerek mahkemece kabul edildikten sonra, aynı fiil ve fail hakkında yeni bir kamu davası açılmaz¹⁸¹⁷. Buna rağmen bir sebeple ikinci davanın açılmış olması halinde, CMK'nın 223 üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca “*davanın reddi*” yönünde hüküm kurulması gerekir¹⁸¹⁸.

b. Yargılama Şartları

Türk ceza muhakemesindeki yargılama şartları, “*sanığın hazır bulunması, sanığın akıl hastası olmaması, bekletici mesele yapılması mecburiyetinin bulunmaması, geçici yasama dokunulmazlığının bulunmaması*” olarak gösterilmektedir¹⁸¹⁹. Şartların gerçekleşmemesi halinde mahkemece CMK'nın 223 üncü maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca durma kararı verilir. Şartın gerçekleşme ihtimalinin tükenmesi halinde ise düşme kararı verilecektir¹⁸²⁰.

Geçici yasama dokunulmazlığı bakımından birkaç hususun vurgulanması gerekebilir. Bilindiği üzere, Anayasa'nın 83 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimlerden önce soruşturmasına başlanılmış olması kaydıyla Anayasa'nın 14 üncü maddesindeki¹⁸²¹ durumlar geçici yasama dokunulmazlığının istisnalarıdır. Terörizmin finansmanı suçu bu istisnalar kapsamında kalabilir ve diğer şartları da mevcutsa geçici yasama dokunulmazlığı bir yargılama engeli

¹⁸¹⁷ Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 598; Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vıllemın, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 57.

¹⁸¹⁸ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 86.

¹⁸¹⁹ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 103 vd.

¹⁸²⁰ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vıllemın, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 85.

¹⁸²¹ Anayasa'nın 14 üncü maddesi şöyledir: “*Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz. Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz. Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.*”

teşkil etmeyecektir. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali mevcut değil ve seçimlerden önce soruşturmasına başlanılmamışsa geçici yasama dokunulmazlığı bir yargılama engeli olarak karşımıza çıkacaktır. Böyle bir durumda da, Anayasa'nın 83 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca milletvekilliği süresi boyunca dava ve ceza zamanaşımı işlemeyecektir.

B. Yetki ve Görev

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca terörizmin finansmanı suçunun soruşturulması ve kovuşturulması TMK hükümlerine göre yapılacaktır. Bu özel düzenleme, kendisini soruşturma ve kovuşturma makamlarının yetki ve görevlerinin tespitinde de göstermektedir.

Hâlihazırda yürürlükte bulunan TMK incelendiğinde, soruşturma ve kovuşturmaya yetkili makamlara dair herhangi bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Nitekim TMK'nın “görev ve yargı çevresinin belirlenmesi” başlıklı 9 uncu maddesi¹⁸²² 02/07/2012 tarih ve 6352 sayılı Kanun'un¹⁸²³ 105 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Yine 6352 sayılı Kanun'un 75 inci maddesiyle TMK'nın 10 uncu madde başlığı “görev ve yargı çevresinin belirlenmesi, soruşturma ve kovuşturma usulü” olarak değiştirilmiş ve madde metni de 21/02/2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun'un¹⁸²⁴ 19 uncu maddesiyle yürürlükten kaldırılmadan önceki halini almıştır. TMK'nın 9 ve 10 uncu maddesi yürürlükte olmadığı için, özel kanun hükümleri bulunmadığı sürece CMK'nın genel yetki ve göreve ilişkin hükümleri tatbik edilecektir.

Öncelikle suçu soruşturmakla yetkili Cumhuriyet Başsavcılığı tespit edilmelidir. 26/09/2004 tarih ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un¹⁸²⁵ 21 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, “*Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümlerinde tanımlanan suçlar (318 inci, 319 uncu, 324 üncü, 325 inci ve 332 nci maddeler hariç) ile 3713 sayılı Kanunun kapsamına giren*

¹⁸²² TMK'nın 9 uncu maddesinin 6352 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hali şöyledir: “*Bu Kanun kapsamına giren suçlarla ilgili davalara, 04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen ağır ceza mahkemelerinde bakılır.*”

¹⁸²³ R.G. 05/07/2012, 28344. Bu kanun aynı zamanda “3. Yargı Paketi” olarak bilinmektedir.

¹⁸²⁴ R.G. 06.03.2014, 28933 (Mük.).

¹⁸²⁵ R.G. 07/10/2004, 25606.

suçlar sebebiyle açılan soruşturmalar suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet başsavcılığınca yürütülür. İl Cumhuriyet savcısı, suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısından soruşturmanın kısmen veya tamamen yapılmasını isteyebilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde suçun işlendiği yer Cumhuriyet savcısı zorunlu olan delilleri toplar ve gerekmesi halinde alınacak kararlar bakımından bulunduğu yer sulh ceza hakimliğinden talepte bulunur.” denilmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca, terörizmin finansmanı suçunun soruşturması, suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülecektir.

Anayasa'nın 142 nci maddesinde, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla belirleneceği hükme bağlanmıştır. CMK'nın 3 üncü maddesinde de mahkemelerin görevlerinin kanunla belirleneceği belirtilmiştir. 5235 sayılı Kanun'un 12 inci maddesi ile 15 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, TMK kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Her ne kadar terörizmin finansmanı suçunun cezası ağırlaştırılmış müebbet, müebbet veya on yıldan fazla hapis cezasını gerektirmese de TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrasının yaptığı açık atıf dolayısıyla bu suçun kovuşturmasında suçun işlendiği yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan ağır ceza mahkemelerinin görevli olduğu hususunda tereddüt bulunmamaktadır.

5235 sayılı Kanun'un 9 uncu maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, özel kanunlarda ayırık bir düzenleme bulunmadığı takdirde ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak daireler arasındaki iş dağılımı, Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenebilmektedir. Anılan kanun hükmüne istinaden, Hakimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesi'nin 24/06/2021 tarih ve 485 sayılı “*Terörizmin Finansmanı ile Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanması Suçlarına İlişkin İhtisas Kararı*”¹⁸²⁶ almıştır. Söz konusu karara göre terörizmin finansmanı suçuna ilişkin açılacak davalarda;

- ağır ceza mahkemesinin tek dairesinin bulunduğu il merkezlerinde bu mahkeme,

¹⁸²⁶ R.G. 25/06/2021, 31522.

- ağır ceza mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunduğu il merkezlerinde 2 numaralı ağır ceza mahkemesi,
- Diyarbakır’da 4 ve 5 numaralı ağır ceza mahkemeleri,
- İstanbul’da ise 13 ve 14 numaralı ağır ceza mahkemeleri,

görevlidir. Bu kararın R.G.’de yayımlandığı 25/06/2021 tarihinden itibaren TFÖHK’nın 4 üncü maddesine ilişkin açılan kamu davaları ihtisas mahkemelerine tevzi edilmeye başlanmıştır. Bu tarihten önce diğer ağır ceza mahkemelerinde açılan davalarda görevsizlik kararı verilmeyecektir. Ancak bu tarihten sonra genel terör mahkemelerinde açılmış bir davada, iddianameye konu fiilin, terörizmin finansmanı suçu olduğuna dair bir tespit yapılmışsa, görevsizlikle dosyanın ihtisas mahkemesine gönderilmesi gerekir¹⁸²⁷.

Son olarak ifade edelim ki, 5235 sayılı Kanun’un 12 nci maddesinin son cümlesi uyarınca, TMK kapsamına giren suçların kovuşturmasını yapmakla görevli mahkemenin tespitinde, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay’ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümlerinin saklı olduğu unutulmamalıdır. 5395 sayılı Kanun’un 26 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara *Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi* bakar. Görevli mahkemenin tespitinde ayrıca, 30/03/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un¹⁸²⁸ 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi¹⁸²⁹ ile 04/02/1983 tarih ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu’nun¹⁸³⁰ 46 ncı maddesi¹⁸³¹ göz önünde tutulmalıdır.

¹⁸²⁷ **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 96.

¹⁸²⁸ R.G. 03/04/2011, 27894.

¹⁸²⁹ 6216 sayılı Kanun’un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi şöyledir: “Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay başkan ve üyelerini, başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hakimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı ile Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri komutanlarını görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.”

¹⁸³⁰ R.G. 08/02/1983, 17953.

¹⁸³¹ 2797 sayılı Kanun’un 46 ncı maddesinin birinci fıkrasında “Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilinin görevleriyle ilgili veya kişisel suçlarından dolayı haklarında soruşturma yapılabilmesi Birinci Başkanlık Kurulunun kararına bağlıdır. Ancak, ağır cezayı gerektiren suçüstü hallerinin hazırlık ve ilk soruşturması genel hükümlere tabidir...” denilmiş ve devamı fıkralarında birtakım usuller

C. Yetkili Adli Makamların MASAK'a Yapacağı Bildirimler

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin yedinci fıkrasında, Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına karar verildiği takdirde ilgililer MASAK tarafından verilen karara istinaden yürütülen soruşturma ve kovuşturma sonucunda verilen kararlar ise Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından MASAK'a gönderilecektir. MASAK bu hususu Değerlendirme Komisyonuna sunacaktır.

5549 sayılı Kanun'un 18 inci maddesi uyarınca da, terörizmin finansmanı suçundan dolayı yapılan soruşturma sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar veya düzenlenen iddianame, kovuşturma sonucunda verilen hüküm ile taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma kararının bir örneği, izleyen ayın sonuna kadar ilgili Cumhuriyet savcılıkları ve mahkemelerce MASAK'a gönderilecektir.

2. Başvurulabilecek Koruma Tedbirleri

CMK'da düzenlenen yakalama (CMK m 90), gözaltı (CMK m. 91), tutuklama (CMK m. 100), adli kontrol (CMK m. 109), zorla getirme (CMK m. 146), arama (CMK m. 116), basit elkoyma (CMK m. 123) koruma tedbirlerine terörizmin finansmanı suçunun soruşturulmasında ve kovuşturulmasında başvurulabilir.

Uygulanması ancak belli şartların gerçekleşmesi halinde ve katalog suçlarda sayılmış suçlar bakımından mümkün olan koruma tedbirlerine terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde başvurulup başvurulamayacağını incelemek gerekir. Şöyle ki; CMK'nın ilgili hükümlerinde terörizmin finansmanı suçu, katalog suçlar arasında sayılmamıştır. Bunun yerine TFÖHK ve 5549 sayılı Kanun'da özel düzenlemelere yer verilmiştir. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasında şirket yönetimi için kayyım tayini (CMK m. 133), iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması (CMK m. 135), gizli soruşturmacı görevlendirmesi (CMK m. 139), teknik araçlarla izleme (CMK m. 140) tedbirlerinin uygulanabileceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca 5549 sayılı Kanun'un 17 inci maddesi uyarınca taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma (CMK m.

öngörülmüştür. Şayet bu maddede sayılanların işlediği suçlar göreve ilişkinse davayı Yüce Divan sıfatıyla AYM görecek, kişisel bir suç ise Yargıtay ilgili ceza dairesi görecektir.

128) tedbiri, terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphenin bulunması halinde uygulama alanı bulacaktır.

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrası, madde metnine 14/04/2016 tarih ve 6704 sayılı Kanun'un¹⁸³² 29 uncu maddesi ile eklenmiştir. Doktrinde, terörizmin finansmanı suçunun CMK'nın ilgili hükümlerindeki katalog suçlarda sayılmak yerine, böyle bir yöntemin tercih edilmiş olması eleştirilmektedir¹⁸³³. Zira, CMK'nın ilgili hükümlerinde bu koruma tedbirlerinin uygulanabilmesi için sadece katalog suç şartı değil, başkaca şartların da bir arada gerçekleşmesiyle olabileceği düzenlenmektedir. Örneğin iletişimin tespiti, denetlenmesi ve kayda alınması, koruma tedbirinin tatbiki için katalog suçlar arasında olmanın yanı sıra suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması gerekmektedir. Bu şekilde bir düzenleme, anılan şartların aranmayacağı yorumunun yapılması ihtimalini doğurmaktadır. Kanaatimizce TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrası, CMK'nın ilgili hükümlerine atıf yapmış olduğu ve bu hükümlerin uygulanabileceğini belirtmiş olduğu için ilgili koruma tedbirlerinin CMK'da öngörülen bütün şartlarının oluşması lüzumludur.

Daha sonra, aynı fıkra 7262 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesi ile bir cümle eklenerek, suç gelirlerinin aklanmasında müracaat edilen kontrollü teslimat (4208 s. Kanun m. 10) koruma tedbirinin de terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde tatbik edilebileceği hükme bağlanmıştır.

Son olarak, suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele (AML/CFT) konseptinde karşımıza çıkan ve hukukumuzda TFÖHK'nın 5 vd. maddelerinde düzenlenmiş olan malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirinin de uygulanabileceğini belirtmek isteriz.

Bu başlık altında, terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde özel olarak uygulanması öngörülen koruma tedbirleri kısaca tetkik edilecektir.

¹⁸³² R.G. 26/04/2016, 29695.

¹⁸³³ Çetin, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 74.

A. Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara El Koyma

Taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma, CMK'nın 128 inci maddesinde düzenlenmiş olup basit elkoymadan (CMK m. 123) farklı olarak uygulanması kanunda öngörülen nitelikli şartların gerçekleşmesi halinde mümkündür. Bu nedenle “genişletilmiş elkoyma” olarak da isimlendirilmektedir¹⁸³⁴. 5549 sayılı Kanun'un 17 inci maddesi uyarınca terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde de tatbik edilir.

Bu tedbire başvurulabilmesi için terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine veya malvarlığı değerinin bu suçtan elde edildiğine dair “somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebepleri”nin varlığı gerekir. (CMK m. 128/1) 5549 sayılı Kanun'un 17 inci maddesinde ise suçun işlendiğine dair “kuvvetli şüphe”nin¹⁸³⁵ bulunması şarttır. Esasında CMK'nın 128 inci maddesindeki “somut delillere dayanan” ibaresi 21/02/2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ile eklenmiştir. Bu ibarenin, tedbir kararını verecek merciin daha dikkatli davranmasını sağlamak maksadıyla eklendiği belirtilmektedir¹⁸³⁶.

Bu kapsamda, şüpheli veya sanığa ait “taşınmazlara, kara, deniz veya hava ulaşım araçlarına, banka veya diğer mali kurumlardaki her türlü hesaba, gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklara, kıymetli evraka, ortağı bulunduğu şirketteki ortaklık paylarına, kiralık kasa mevcutlarına, ve diğer malvarlığı değerlerine” elkonulabilir. CMK'nın 128 inci maddesinde sayılmayan malvarlığı değerleri için 123 üncü maddede düzenlenen elkoyma tedbiri uygulanabilir. Bunun için “yeterli şüphe”nin varlığı gerekir¹⁸³⁷.

CMK'nın 128 inci maddesi uyarınca, bu malvarlığı değerlerinin zilyetliğinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişide bulunması halinde de elkoyma tatbik edilebilir. Ancak şüpheli veya sanığa ait olmayan, üçüncü kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmaz, hak ve alacaklar hakkında bu koruma tedbirinin tatbik edilip edilemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, malvarlığı değerinin suçtan elde edilmesi de yeterli olduğuna göre bu

¹⁸³⁴ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 405.

¹⁸³⁵ “Sanığın mahkûm olması kuvvetle muhtemel ise” kuvvetli şüphenin varlığından bahsedilir. Bkz.: Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özyayın, Erden Tütüncü, Altınok Vilemin, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 447.

¹⁸³⁶ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 405.

¹⁸³⁷ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 394.

mümkündür. Diğer görüş ise, 128 inci maddenin birinci fıkrasında sadece “zilyet” kavramı kullanılmakla birlikte “malik” kavramının kullanılmadığını belirterek, kanun koyucunun üçüncü kişinin mülkiyetindeki mal, hak ve alacaklara elkonulması amacını gütmeyişini savunmaktadır¹⁸³⁸.

Elkoyma kararının ne surette uygulanacağı da önemlidir. CMK’da elkonulan malvarlığı değerinin türüne göre farklı usuller öngörülmüştür. Taşınmaz elkonulması kararı, tapu kütüğüne, kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen elkoyma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. Banka veya diğer mali kurumlardaki her türlü hesaba elkonulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya mali kuruma derhal bildirilerek icra olunacak, ayrıca karar, ilgili banka veya mali kuruma tebliğ edilecektir. Elkoyma kararını etkisiz kılmaya yönelik her türlü işlem geçersiz olacaktır. Şirketteki ortaklık paylarına elkoyma kararı ise, ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu ticaret sicili müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunacak ve ayrıca tebligat yapılacaktır. Hak ve alacaklara elkoyma kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunacak ve ayrıca tebligat yapılacaktır.

CMK’nın 128 inci maddesinin 9 uncu fıkrasına göre, taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma kararı ve kayyım atamasının ancak hâkim tarafından alınabilir. Ancak, 5549 sayılı Kanun’un 17 inci maddesinin ikinci fıkrası hâkim güvencesinden kısmen ayrılarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının da elkoyma kararı verebileceğini hükme bağlamaktadır. Buna göre, hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacak ve hâkim en geç yirmi dört saat içinde Cumhuriyet savcısının kararının onaylanıp onaylanmamasına karar verecektir. Hâkim onaylamazsa elkoyma kararı hükümsüz kalacaktır. Hâkimin kararı onaylaması durumunda ise CMK’nın 128 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen değere ilişkin raporun¹⁸³⁹ üç ay içinde alınması temin edilecektir. Rapor alınca terkar hâkimin onayına sunulacaktır. Hâkim onaylamazsa

¹⁸³⁸ ERSAN ŞEN, H. SEFA ERYILDIZ, *Elkoyma*, Ankara: Seçkin Y., 2017, s. 147.

¹⁸³⁹ CMK’nın 128 inci maddesinin birinci fıkrasında, elkoyma kararının verilebilmesi için ilgisine göre BDDK, SPK, MASAK, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınacağı belirtilmiştir. İlgili Kurum raporunu en geç üç ay içinde hazırlayacak, özel sebepler zorunlu kıldığında da bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilecektir.

veya bahsi geçen raporun üç ay içerisinde alınamaması halinde de elkoyma kararı hükümsüz kalacaktır. 5549 sayılı Kanun'un 17 inci maddesi, özel ve sonraki tarihli kanun olduğundan suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı suçuna ilişkin uygulama alanı bulacaktır¹⁸⁴⁰. 5549 sayılı Kanun'un 17 inci maddesinin birinci fıkrasının CMK'nın 128 inci maddesine yaptığı açık atıftan sonra ikinci fıkrasındaki düzenlemenin bu şekilde yapılması eleştirilmiştir¹⁸⁴¹.

Maddenin onuncu fıkrasında ise, elkonulan taşınmaz, hak ve alacakların idaresi, gerektiğinde bu malvarlığı değerlerinin yönetimi amacıyla kayyım atanabileceği hükme bağlanmıştır. Belirtmeliyiz ki, bu fıkra sadece şüpheli veya sanık sıfatını taşıyan gerçek kişiler bakımından tatbik sahası bulacak, tüzel kişilerin malvarlıklarının idaresini sağlayabilmek için CMK'nın 133 üncü maddesinin uygulanması gerekecektir¹⁸⁴².

Buraya kadar anlatılanlardan, taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma tedbiri ile malvarlığı değerlerinin dondurulması arasında çok büyük benzerlikler ve farklılıkların olduğu sonucuna varabiliriz. Her iki müessesenin mukayesesini çalışmamızın üçüncü bölümünde yapacağız.

B. Şirket Yönetimi İçin Kayyım Tayini

Şirket yönetimi için kayyım tayini, CMK'nın 133 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Daha önce ifade edildiği üzere, hukukumuzda tüzel kişilerin suç faili olamayacağı kabul edilmektedir. Bu itibarla bir şirketin terörizmin finansmanı suçunun faili olabilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte, terörizmin finansmanı suçunun bir şirketin faaliyetleri çerçevesinde işlenmesi mümkündür. Böyle bir durumda, soruşturma veya kovuşturma makamları, şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirini uygulayabilecektir.

Bu tedbire başvurulabilmesi için “suçun bir şirketin faaliyeti çerçevesinde işlenmekte olduğu hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” şarttır. Aynı zamanda bu tedbire başvurulması “maddi gerçeğin ortaya çıkarılabilmesi için gerekli” olmalıdır.

¹⁸⁴⁰ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 397.

¹⁸⁴¹ Çakır, *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, s. 397.

¹⁸⁴² Şen, Eryıldız, *Elkoyma*, s. 163.

Bu kararı ancak hâkim veya mahkeme verebilir. Karar, ticaret sicili gazetesinde ve diğer uygun vasıtalarla ilan olunur.

Bu tedbir, şirketler dışında kalan ve fakat tüzel kişiliği haiz dernekler, vakıflar, sendikalar veya siyasi partiler hakkında uygulanamaz¹⁸⁴³. Bu itibarla, örneğin bir derneğin faaliyetleri çerçevesinde terörizmin finansmanı suçu işlenmişse, dernek yönetimine kayyım tayin edilemeyecektir. Bununla birlikte 04/11/2004 tarih ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun¹⁸⁴⁴ 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, TCK'nın 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş veya affa uğramış olsa bile, TFÖHK kapsamında yer alan suçlardan mahkûm olanların, derneklerin genel kurul dışındaki organlarında görev alamayacağı hüküm altına alınmıştır. Dernek organlarına seçildikten sonra TFÖHK'daki suçlardan mahkûm olanların bu görevleri sona erecektir. 25/05/2005 tarih ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun¹⁸⁴⁵ 13/A maddesine istinaden yasaklanmış hakların geri verilmesi kararı alındığı takdirde 5253 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uygulanmayacaktır.

5253 sayılı Kanun'un “görevden uzaklaştırma ve faaliyetten geçici alıkoyma” başlıklı 30/A maddesine göre, bir derneğin faaliyeti çerçevesinde, TFÖHK kapsamında yer alan suçlardan dolayı derneğin genel kurulu dışındaki organlarında görevli olanlar veya ilgili personel hakkında **kovuşturma başlatılması hâlinde**, bu kişiler veya bu kişilerin görev yaptığı organlar geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir. Bu tedbirin yeterli olmaması ve gecikmesinde sakınca bulunması halinde ise, İçişleri Bakanı, derneği geçici olarak faaliyetten alıkoyabilir ve derhâl mahkemeye başvurur. Mahkeme, kırk sekiz saat içinde, faaliyetten geçici alıkoymaya ilişkin kararını verir ve yargılamaya Türk Medenî Kanunu'nun 89 uncu maddesine göre devam eder. Bu surette görevden uzaklaştırılan organların ve bu organların üyelerinin yerine yapılacak atamalarda, aynı kanunun 27 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, dernek merkezinin bulunduğu ilin valisi, görevden uzaklaştırılma kararının derneğe bildirilmesiyle eş zamanlı olarak, görevden uzaklaştırılan organların yerlerine, dernek merkezinin bulunduğu yerdeki sulh hukuk mahkemesinden kayyım atanmasını ister. Mahkeme bir hafta içinde, öncelikle dernek

¹⁸⁴³ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 405.

¹⁸⁴⁴ R.G. 23/11/2004, 25649.

¹⁸⁴⁵ R.G. 01/06/2005, 25832.

üyeleri arasından görevden uzaklaştırılanların sayısı kadar kayyım atanmasına karar verir.

C. Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi

Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi, CMK'nın 135 inci maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında “*iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi*”, beşinci fıkrasında “*mobil telefonun yerinin tespiti*” ve altıncı fıkrasında “*telekomünikasyon yoluyla iletişimin tespiti*” tedbirinin şartları gösterilmiştir. Bunlardan “*iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi*” ancak katalog suçlar bakımından mümkündür. Diğer iki tedbirin bütün suçlarda uygulanabileceği ifade edilmiştir¹⁸⁴⁶.

CMK'nın 135 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması¹⁸⁴⁷, TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasındaki özel düzenleme dolayısıyla, terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde uygulanabilir. Aynı fıkra düzenlenmiş sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi¹⁸⁴⁸ tedbirinin de uygulanması mümkün olmalıdır.

Buna göre, iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi tedbirine müracaat edebilmek için, terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı şarttır. Bu tedbire müracaat için gerçekleşmesi lazım gelen bir diğer şart, başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmamasıdır. Bu iki şarttan biri yoksa, söz konusu tedbire

¹⁸⁴⁶ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 424, 425.

¹⁸⁴⁷ Danıştay 10. Dairesi'nin 09/03/2017 tarih ve 2012/1001 E.-2017/1361 K. sayılı kararı ile iptal edilen “*Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*”in 4 üncü maddesinin (e) bendinde, **iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması**, “*Telekomünikasyon yoluyla gerçekleştirilmekte olan konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması ile diğer her türlü iletişimin uygun teknik araçlarla dinlenmesi ve kayda alınmasına yönelik işlemler*” şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁸⁴⁸ “*Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*”in 4 üncü maddesinin (ı) bendinde, **sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi**, “*İletişimin içeriğine müdahale niteliğinde olmayıp yetkili makamdan alınan karar kapsamında sinyal bilgilerinin iletişim sistemleri üzerinde bıraktığı izlerin tespit edilerek, bunlardan anlamlandırılan sonuçlar çıkarmak üzere gerçekleştirilen değerlendirme işlemleri*” şeklinde tanımlanmıştır. Sinyal bilgileri, haberleşmenin iletimi veya faturalandırılması amacıyla işlenen her türlü veridir. Kişinin telefon numarası, kullanılan telefonun seri numarası, iletişimin kurulduğu yer, aranan telefonla ilgili bilgileri kapsar. Bkz.: **Mustafa Taşkın**, *Adli ve İstihbari Amaçlı İletişimin Denetlenmesi*, Ankara: Seçkin Y., 2013, s. 92.

müracaat edilemez. Bu tedbire hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla başvurulabilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhal hâkime sunması ve hâkimin en geç yirmi dört saat içerisinde karar vermesi gerekecektir. Bu sürenin dolması veya hâkimin aksi yönde karar vermesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısınca derhal kaldırılır. Kararda, yüklenen suçun türü, hakkında tedbir uygulanacak kişinin kimliği, iletişim aracının türü, telefon numarası veya iletişim bağlantısını tespitte imkân veren kodu, tedbirin türü, kapsamı ve süresi belirtilir. Tedbir kararı en çok iki ay için verilebilir ve bir ay daha uzatılabilir. Ancak örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde bu sürelere ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verilebilir.

CMK'nın 135 inci maddesinin 5 inci fıkrasında düzenlenen “*mobil telefonun yerinin tespiti*” tedbirine müracaat edilebilmesi için suç sınırlaması öngörülmemiştir. Bu nedenle terörizmin finansmanı suçu bakımından da uygulanabilecektir. Tespit işlemi en çok iki ay yapılır ve bu süre bir ay daha uzatılabilir.

CMK'nın 135 inci maddesinin 6 ncı fıkrasında düzenlenen iletişimin tespiti¹⁸⁴⁹, soruşturma aşamasında hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının kararına istinaden yapılır. Cumhuriyet savcısı kararını yirmi dört saat içinde hâkimin onayına sunar ve hâkim, kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde kayıtlar derhal imha edilir. Kovuşurma aşamasında tedbir kararı mahkemece alınabilir. Söz konusu tedbire terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde müracaat edilebilir.

Bu tedbir, niteliği gereği gizli olup bireyin hak ve özgürlüğüne ağır bir müdahale teşkil etmektedir. Bu nedenle kanunda çok sıkı şekil şartlarına tâbi tutulmuştur. Ayrıca, sadece **kayda alma bakımından** önemli bir istisnaya da yer verilmiştir. CMK'nın 135 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, şüpheli veya sanığın tanıklıktan çekinebilecek kişilerle arasındaki iletişimin kayda alınamayacağı, kayda alma gerçekleştirildikten sonra bu

¹⁸⁴⁹ “*Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*”in 4 üncü maddesinin (f) bendinde, **iletişimin tespiti**, “*İletişimin içeriğine müdahale etmeden, iletişim araçlarının diğer iletişim araçlarıyla kurduğu iletişime ilişkin arama, aranma, yer bilgisi ve kimlik bilgilerinin tespit edilmesine yönelik işlemler*” şeklinde tanımlanmıştır. İletişimin tespiti uygulamada HTS (Historical Traffic Search) olarak bilinmekte olup geçmişe yönelik telefon trafiğinin araştırılmasıdır. Bkz.: **Taşkın, Adli ve İstihbari Amaçlı İletişimin Denetlenmesi**, s. 87.

durumun anlaşılması halinde, alınan kayıtların derhal yok edileceği hükme bağlanmıştır. Tanıklıktan çekinebilecek kişiler, CMK'nın 45 ve 46 ncı maddesinde sayılmıştır.

Öte yandan CMK'nın 138 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, başka bir suçun soruşturması veya kovuşturması sırasında müracaat edilen iletişimin denetlenmesi tedbiri uygulanırken yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak 135 inci maddenin sekizinci¹⁸⁵⁰ fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse, bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhal bildirilir¹⁸⁵¹. Terörizmin finansmanı suçu 135 inci maddenin sekizinci fıkrasında sayılmamıştır. Aynı şekilde terör örgütüne yardım suçu da katalog suçlar arasında değildir¹⁸⁵². Bu nedenle başka bir soruşturma veya kovuşturma sırasında tesadüfen elde edilen delillerin CMK'nın 138 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ilgili Cumhuriyet savcılığına bildirilemeyeceğini düşünüyoruz. Elbette terörizmin finansmanı suçunun ciddiyeti ve ağırlığı ortadadır. Nitekim, TFÖHK'dan önceki dönemin aksine, terörizmin finansmanı suçu bakımından iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması tedbirinin uygulanması istenmiş, bunun için CMK'nın 135 inci

¹⁸⁵⁰ Daha sonra yapılan kanun değişiklikleriyle CMK'nın 135 inci maddesine iki fıkra eklenmiştir. Bu sebeple, maddenin halihazırda yürürlükte olan şeklinde "*altıncı*" fıkra "*sekizinci*" fıkra olmuştur. Buradaki hükmü 135 inci maddedeki katalog suç olarak anlamak daha doğru olacaktır.

¹⁸⁵¹ "*Sanıkların kullandıkları GSM hatları hakkında alınan iletişimin denetlenmesi kararlarının CMK'nın 135/8. mad. katalog suçlardan olan ihaleye fesat karıştırma suçuna ilişkin olduğu, edimin ifasına fesat karıştırma suçları yönünden telefon görüşmelerinin tesadüfen elde edilen delil niteliğinde olduğu, telefon dinlemesi sırasında tesadüfen elde edilen kanıtların dikkate alınabilmesi için söz konusu suçun da 135. maddede sayılan katalog suçlardan birisine uygun olmasının gerektiği, edimin ifasına fesat karıştırma suçu söz konusu madde ve fıkra da sayılan suçlardan olmadığından aynı Kanun'un 138/2. mad. iletişimin tespiti tutanaklarının bu suç yönünden yasal delil olarak kabul edilemeyeceği anlaşılmalı, hukuka aykırı deliller dışlandığında dosya kapsamında sanıkların mahkumiyetlerine yeterli, her türlü kuşku dan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından, şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereğince yüklenen suçtan beraatleri yerine yanılığlı değerlendirme sonucu yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi yasaya aykırıdır.*" **Yargıtay 5. CD.**, 31/01/2022, 2020/6676 E.-2022/794 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 07/06/2024).

¹⁸⁵² "*Telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesinde "hâkim kararı aranması" şartının bir defaya mahsus olmak üzere istisnasını oluşturmaktadır. Bu düzenlemeyle hakkında hâkim kararı bulunmayan kişinin iletişiminin ilk kez dinlenmiş olması hâlinde, elde edilen delilin ceza muhakemesinde kullanılabilmesi mümkün hâle gelmekte, karar olmaksızın yapılan bu dinleme üzerine soruşturma başlatılabilmekte ve şartları varsa ilgili hakkında ayrıca dinleme kararı alınabilmektedir. Ancak, iletişimin denetlenmesi sırasında tesadüfen elde edilen kanıtların dikkate alınabilmesi için söz konusu delilin tedbire konu suç ile ilgili olmayan ve bir başka suç şüphesi uyandıran bir delil niteliği taşıması ve tedbire konu suçun CMK'nın 135. maddesinde sayılan katalog suçlar arasında yer alması gerekmektedir. Sanık ... hakkında mahkûmiyet hükümleri kurulan suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte yardım etme, tehdit ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarının ise katalog suçlar arasında yer almadığı hususları birlikte göz önünde bulundurulduğunda, inceleme dışı sanık ... hakkında alınan karar doğrultusunda düzenlenen iletişimin tespiti tutanaklarının sanık hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerinde hükme esas alınmayacağı kabul edilmelidir.*" **Yargıtay CGK.**, 10/12/2020, 2016/944 E.-2020/513 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 08/06/2024).

maddesinin altıncı fıkrasında suça yer vermek yerine özel kanunda atıf yapılmakla yetinilmiştir. Buradaki durum, CMK'nın kendi içerisinde bir sistematığının olduğu unutulmuş yapılan kanuni düzenlemelerin doğurabileceği ilginç sonuçlara iyi bir örnektir. AİHM, bazı kararlarında, dinleme ve kayda almayla ilgili mevzuatın ve mahkeme kararlarının dağınıklığı dolayısıyla kanunun yeterince erişilebilir ve kesin olmadığı sonucuna varabilmektedir. Böyle durumlarda bireyin bu dağınıklık içerisinde adeta “ekstrapolasyon” çabasına girdiğinin altı çizilmektedir¹⁸⁵³. Usul kanunları açık, belirli ve kesin olmalıdır. Kişilerin analogik yorumlar yapmak suretiyle, terörizmin finansmanı suçunun 135 inci maddenin sekizinci fıkrasındaki katalog suçlarda sayılıp sayılmadığını, bu suçun tehlikeliliği ve terör örgütü kurma, yönetme ve örgüte üye olma suçuna benzerliğini gözeterek tespit etmesi, kendi içinde tutarlı bir analogik yorum olsa da hukuki kesinlik sağlamamaktadır¹⁸⁵⁴.

CMK'nın 138 inci maddesinin ikinci fıkrasının başka bir etkisinden bahsetmek uygun olacaktır. Örneğin, terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı sebebiyle şüphelinin telefonu dinlenmeye ve kayda alınmaya başlanmıştır. Ancak soruşturma sırasında elde edilen deliller ve yapılan dinleme neticesinde, ortada bir terörizmin finansmanı suçu olmadığı, katalog suçlar dışında kalan başka bir suç olduğu anlaşılabilir. Bu durumda, dinleme ve kayda alma tedbiri ile elde edilen delillerin muhakemede kullanılabilmesi mümkün değildir¹⁸⁵⁵.

¹⁸⁵³ **Bilâl Kılıncı**, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Soruşturma ve Kovuşturma Evresinde Telefon Dinlemeleri”, *Legal Hukuk Dergisi*, C: 19, S: 226, 2021, s. 4568.

¹⁸⁵⁴ *Huvig/Fransa*, 11105/84, 24/04/1990, prg. 33.

¹⁸⁵⁵ “CMK'nun 138/2 mad. açık düzenleme uyarınca katalog suçlardan birinin, katalog olmayan bir suça dönüşmesi halinde “iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması” tedbiri uygulanmak suretiyle elde edilen delillerin suçun ispatında kullanılmasına ve kurulan hükme dayanak yapılmasına yasal olanak bulunmadığı, bu anlamda kamu davasının katalog suçlardan birinden açılmış olup olmaması veya dönüştürmenin soruşturma evresinde C.savcısı veya kovuşturma evresinde mahkeme tarafından yapılması arasında herhangi bir fark bulunmadığı, aksi düşüncenin kabulünün, kanunda yer alan katalog kısıtlamasını dolanmak niyetiyle katalog suç görüntüsü altında tedbire başlanıp deliller elde edildikten sonra bu delillerin katalog dışı bir suç için kullanılması sonucunu doğuracağı hususları birlikte değerlendirildiğinde; dosya kapsamında alınan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararının “Uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama” suçundan verildiği, gerçekleştirilen iletişimin denetlenmesi sırasında elde edilen delillerin, alındığı tarihler itibarıyla TCK'nun 188. maddesi kapsamındaki suç yönünden delil olarak kullanılması mümkün ise de katalog suçlar arasında yer yermeyen görevi kötüye kullanma ve göreve ilişkin sırrın açıklanması suçlarının ispatında kullanılmasına yasal olanak bulunmadığı, bu itibarla iletişim tespitlerinin ve fiziki takiplerin hukuka aykırı delil niteliğinde olduğu ve CMK'nun 217/2 mad. göre hükme esas alınmayacağı gözetilerek, söz konusu iletişimin tespiti tutanaklarının dışlanması suretiyle dosya kapsamındaki diğer delillerin değerlendirilmesi sonrasında hasıl olacak sonuca göre suçun sübutu ve niteliğine dair bir karar verilmesi gerektiğinin nazara alınması.”

Terörizmin finansmanı şüphelisi bir kişinin telefonu dinlenirken, bir başkasının örneğin katalog suçlarda yer almayan ve TCK'nın 255 inci maddesinde düzenlenen nüfuz ticareti suçunu işlediği anlaşılırsa, CMK'nın 138 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hukuka aykırı delil kabul edilmeli ve CMK'nın 217 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki “Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir.” düzenlemesi dolayısıyla dikkate alınmamalıdır¹⁸⁵⁶. Ancak, örneğin şüphelinin dinlenmesi sırasında rüşvet suçunu işlediği yönünde bir delile ulaşılan başka kişi hakkında ilgili Cumhuriyet savcısına suç duyurusunda bulunulması gerekecek, bu suretle elde edilen delil hükme esas alınabilecektir.

Yargıtay, katalog suçlar dışında yapılan dinlemenin sanığın anayasal haklarının ihlali sonucu elde edilmiş olması nedeniyle hükme esas alınamayacağı kuralının yegâne istisnasının bu yolla elde edilen kayıtların sanığın lehine delil olarak kullanılması olabileceğini içtihat etmiştir¹⁸⁵⁷.

Terörizmin finansmanı suçu, niteliği itibarıyla TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek fon sağlamak veya toplamaktır. Her ne kadar sağlanan fonun amaç suçları işlemekte kullanılmış olması suçun bir unsuru olmasa da, şüphelinin telefonu dinlenirken aynı zamanda TFÖHK'nın 3 üncü maddesindeki fiillere dair bir delil elde edilmiş olabilir. Terörizmin finansmanı suçu bakımından alınan dinleme kararının bu amaç suçları kapsayıp kapsamadığı tartışılabilir. Bu amaç suçların bazıları, CMK'nın 135 inci

Yargıtay 5. CD., 08/01/2024, 2022/4752 E.-2024/2 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 07/06/2024).

¹⁸⁵⁶ “Alınan iletişimin denetlenmesi kararının CMK'nın 135/8. madde ve fıkrasındaki katalog suçlardan olan uyuşturucu madde ticareti suçuna ilişkin, iddianameye konu edilen telefon görüşmelerinin ise tesadüfen elde edilen delil niteliğinde olduğu, Ceza Genel Kurulunun 03/07/2018 tarihli ve 2015/1-396 Esas, 2018/323 sayılı Kararında da belirtildiği üzere, telefon dinlemesi sırasında tesadüfen elde edilen kanıtların dikkate alınabilmesi için, söz konusu suçun da 135. maddede sayılan katalog suçlardan birisine uygun olmasının gerektiği, sanıklara isnat edilen yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama suçu, suç tarihi itibarıyla CMK'nın 135/8. madde ve fıkrasında belirtilen katalog suçlardan olmadığından aynı Kanununun 138/2. madde ve fıkrası gereğince iletişimin tespiti tutanaklarının bu suçun delili olarak kullanılamayacağı, elde edildikleri tarihte yürürlükte bulunan kanunlara uygun olarak tespit edilmeyen kanıtların hukuka uygun delil olduklarından söz edilemez.” **Yargıtay 5. CD.**, 15/10/2019, 2015/6487 E.-2019/9699 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 08/06/2024).

¹⁸⁵⁷ “...Buna göre yargılamanın bir bütün olarak adil yapılmış sayılması dahi hukuka aykırı dinleme tutanaklarının delil olarak kullanılabilmesi anlamına gelemmez. Ancak, kanuna aykırı olarak elde edilmiş iletişimin dinlenilmesi kayıtlarının sanığın anayasal haklarının ihlali sonucu elde edilmiş olması nedeniyle hükme esas alınamayacağı hususundaki yegane istisna bu kayıtların sanığın lehine delil olarak kullanılabilir olmasıdır...” **Yargıtay 16. CD.**, 08/05/2017, 2016/2524 E.-2017/5338 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (E.T. 08/06/2024).

maddesinin sekizinci fıkrasında sayılmıştır. Örneğin silahlı örgüt ve silah sağlama suçları bu kapsamdadır. Ancak, örneğin uçakların kaçırılması veya alıkonulması suçu (TCK m. 223/3) katalog suçlarda sayılmamasına karşın TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c)-(1) maddesi uyarınca fon sağlanması veya toplanması yasak fiillerden sayılmıştır. Bu durumda da bir belirsizliğin olduğu açıktır. Kanaatimizce, terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde tatbik edilen dinlemede, TFÖHK'nın 3 üncü maddesindeki bir suçun işleneceğine ilişkin bir delile ulaşırsa, kararın etkisinin bu suçlara genişleyeceğinin kabulü gerekir. Ancak burada da şüphelinin fiilinin, dinlemenin asıl yönelik olduğu terörizmin finansmanı suçunu değil de aslında katalog suçlarda yer alamayan bir suç teşkil ettiği anlaşılırsa, tedbirin uygulanmasına derhal son verilmelidir.

Terörizmin finansmanı suçu, TFÖHK'dan önce TMK'nın mülga 8 inci maddesinde düzenlenmekteyken de katalog suçlar arasında sayılmadığı için iletişimin dinlenmesi ve kayda alınması tedbirine başvurulmaması gerektiği belirtilmekteydi¹⁸⁵⁸.

D. Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi

Terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde CMK'nın 139 uncu maddesinde düzenlenen gizli soruşturmacı görevlendirilmesi tedbirine başvurulabilir. Bu tedbirin uygulanmasına ancak hâkim tarafından karar verilebilir.

Gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kamu görevlisi, faaliyetlerini izlemekle görevlendirildiği örgüte ilişkin her türlü araştırmada bulunmak ve bu örgütün faaliyetleri çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili delilleri toplamakla yükümlüdür. Önemle işaret edilmelidir ki, soruşturmacı, görevini yerine getirirken suç işleyemez. Bu nedenle gizli soruşturmacı, kısıktıcı ajandan farklıdır. Kısıktıcı ajan, kendisine herhangi bir çıkar temin etmek amacıyla, terörizmin finansmanı suçu şüphesi altında bulunan ancak hakkında delil elde edilemeyen bir kişiyle ilişki kurarak suçun işlenmesine bir şekilde katkıda bulunup daha sonra o kişiyi ele vermektedir. Kısıktıcı ajan ile ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmediği için TCK'nın genel hükümleri tatbik edilir¹⁸⁵⁹.

¹⁸⁵⁸ **Taşkın**, *Adli ve İstihbari Amaçlı İletişimin Denetlenmesi*, s. 110.

¹⁸⁵⁹ **Gökçen, Alşahin, Çakır**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 451.

CMK'nın 139 uncu maddesinin yedinci fıkrasının (1)-(b) bendinde, örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçu (TCK m. 220/7) bakımından gizli soruşturmacı görevlendirilemeyeceği öngörülmüştür. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının (c) bendi ile terörizmin finansmanı suçu bakımından gizli soruşturmacı tedbirine müracaat edilebileceği düzenlenmesi oldukça dikkat çekicidir. Nitekim, suçun unsurlarını incelerken örgüte yardım ile terörizmin finansmanı arasındaki büyük benzerliğe dikkat çekilmiştir. Kanaatimizce, bu farklılığın sebebi, fonun, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağı bilinerek ve istenerek sağlanması veya toplanmasıdır. Örgüte yardımda ise böyle özel bir amaç veya kast yoğunluğu bulunmamaktadır.

Gizli soruşturmacının, araştırmak üzere görevlendirildiği suça ilişkin faaliyetleri sırasında terörizmin finansmanı suçunun işlendiğini tesadüfen öğrenmesi mümkündür. Böyle bir durumu öngören herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır^{1860 1861}.

E. Teknik Araçlarla İzleme

Terörizmin finansmanı suçunun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde CMK'nın 140 ıncı maddesinde düzenlenen teknik araçlarla izleme tedbirine başvurulabilir. Bu kapsamda şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetleri ve işyeri, teknik araçlarla izlenebilir, ses veya görüntü kaydı alınabilir.

Bu tedbirin uygulanmasına hâkim, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen karar, yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulmalıdır. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat

¹⁸⁶⁰ **Gökçen, Alşahin, Çakır, Ceza Muhakemesi Hukuku**, s. 460.

¹⁸⁶¹ “Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”in 30 uncu maddesinin ikinci fıkrasında “Yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmaya ilgisi olmayan ve ancak, bu Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde belirtilen suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet başsavcılığına derhal bildirilir.” hükmüne yer verilmişti. Bu yönetmelik bir bütün olarak Danıştay 10. Dairesi'nin 09/03/2017 tarih ve 2012/1001 E.-2017/1361 K. sayılı kararı ile iptal edilmeden önce, Yönetmeliğin 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası dava edilmiştir. Danıştay 10. Dairesi'nin 2007/2795 E.-2010/1399 K. sayılı kararıyla bu fıkranın iptali istemi reddedilmiş, red kararı ise İdari Dava Daireleri Kurulunun 2010/2072 E.-2010/1467 K. sayılı kararıyla bozularak fıkra iptal edilmiştir.

içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi halinde, kayıtlar derhal imha edilir. Tedbir, CMK'nın 140 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasındaki süreleri geçmemek üzere uygulanabilir¹⁸⁶².

F. Kontrollü Teslimat

Kontrollü teslimat, 4208 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde tanımlanmıştır. Aynı Kanun'un 10 uncu maddesinde kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için aranan şartlar, 11 inci maddesinde kontrollü teslimat kararı ve usulleri düzenlenmiş, 15 inci maddesine dayanılarak "*Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik*" çıkarılmıştır. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin sekizinci fıkrasının son cümlesi uyarınca terörizmin finansmanı suçunun soruşturması veya kovuşturulmasında uygulanabilecektir.

4208 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinde kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için aranan şartlar düzenlenmiştir. Buna göre; a) kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi organize edilmiş olması, b) organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka bir imkân bulunmaması, c) mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi, d) kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunması gerekir.

Türkiye'de hazırlanarak yurtdışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca, kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failer hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağını talep eden Devlet tarafından garanti edilmesi ile kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile karaparanın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması şarttır.

Bütün bu şartların varlığı halinde, kontrollü teslimata Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından karar verilir. İzleme ve gözleme işleminin tehlikeye düşmesi veya kontrollü teslimat uygulamasına devam edilmesi halinde, delillerin kaybolması veya

¹⁸⁶² Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 463.

sanıkların elden kaçırılma ihtimalinin ortaya çıkması durumunda, karar gerekmeksizin kontrollü teslimat uygulamasına derhal son verilmesi gerekir.

Kontrollü Teslimat Uygulaması Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, yabancı ülkelerin, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu dışında kalan suçlar bakımından, kontrollü teslimat talepleri hakkında karar vermeye Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı yetkilidir.

Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesi uyarınca, kontrollü teslimat kararının Cumhuriyet Başsavcılığınca verilmesini müteakip kontrollü teslimat uygulaması, ilgili Başkanlıkça veya Başkanlığın uygun göreceği birimlerce yürütülür ve kontrollü teslimat uygulaması sırasında kullanılacak yöntemler kontrollü teslimatı uygulayan birim tarafından belirlenir. Kontrollü teslimatı uygulamakla görevli başkanlıklar; Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Uyuşturucu İle Mücadele Daire Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün Kaçakçılıkla Mücadeleden Sorumlu Daire Başkanlığı olarak sayılmıştır.

G. Malvarlığı Değerlerinin Dondurulması

Malvarlığı değerlerinin dondurulması, klasik ceza muhakemesi hukuku müessesesi değildir. Çalışmamızın birinci bölümünde üzerinde durulduğu üzere küresel organize suçlulukla mücadele amacıyla BM sistemi içerisinde uygulanan bir akıllı yaptırımdır. Esasında bir koruma tedbiri olup olmadığı dahi tartışılabilir.

Örneğin, TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca BMGK'nın birtakım kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının uygulanmasına yönelik Cumhurbaşkanı kararı Resmi Gazete'de yayımlanarak uygulanacaktır. Görüldüğü üzere, hiçbir ceza muhakemesi süreci bulunmaksızın ilgili kişi veya kuruluşların malvarlığı değerleri dondurulmuş olmaktadır.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinde sayılan suçlar ile 4 üncü maddesinde tanımlanan terörizmin finansmanı suçunun gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden

Değerlendirme Komisyonu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından BMGK'ya bildirimde bulunularak malvarlığı değerleri dondurulacaklar listesine eklenmesi talep edilebilmektedir.

TFÖHK'nın 6 ncı maddesindeki düzenleme uyarınca, yabancı bir devletin Türkiye'den bir kişi, kuruluş veya organizasyonun malvarlığı değerlerinin dondurulmasını talep etmesi mümkündür. Bu halde, Değerlendirme Komisyonunca incelenen talep Cumhurbaşkanı tarafından karara bağlanacaktır. Maddenin altıncı fıkrasında, *“Bu madde uyarınca verilen malvarlığının dondurulması kararının Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde, talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde ilgili karar kaldırılabilir.”* hükmüne yer verilmiştir. Bu da göstermektedir ki, hakkında soruşturma dahi başlatılmayan bir kimsenin malvarlığı değerlerinin dondurulabilmesi mümkündür. TFÖHK'nın 7 nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca aynı talebi Türkiye'nin yabancı bir devlete iletmesi de mümkündür.

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, *“5 inci ve 6 ncı maddelerde düzenlenen hususlar dışında, mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye’de bulunan malvarlığının dondurulmasına ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı tarafından birlikte karar verilebilir.”* denilmiştir. Maddenin dördüncü fıkrasında ise malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının derhal uygulanacağı ve **kırk sekiz saat içinde**, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenen Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunulacağı hükme bağlanmıştır. Mahkeme, makul sebeplerin varlığı yönünden inceleme yaparak malvarlığının dondurulması kararının devamına veya kaldırılmasına karar verecektir. Mahkemenin kararını **beş gün içinde** vermesi ve sonucu derhâl MASAK'a bildirmesi gerekecektir. Mahkemenin kararlarına karşı CMK hükümlerine istinaden itiraz edilebilecektir.

Görüldüğü üzere karşımıza, bazı hallerde BMGK akıllı yaptırımını, bazı hallerde de kendine özgü bir koruma tedbiri olarak çıkan malvarlığı değerlerinin dondurulması,

klasik CMK kurallarından ayrılmaktadır. Bu sebeple ayrı bir bölüm altında daha detaylı şekilde ve elkoyma koruma tedbiriyle mukayese edilmek suretiyle incelenecektir.

3. Zamanaşımı

Terörizmin finansmanı suçunda dava zamanaşımının 15 yıl (TCK m.66/1-d), olduğu söylenebilir. TCK'nın 66 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrasındaki nitelikli hal dikkate alınsa dahi bu süre değişmeyecektir. Dava zamanaşımının geçmesiyle devletin cezalandırma yetkisi sona ermekte¹⁸⁶³, CMK'nın 223 üncü maddesinin sekizinci fıkrası ve TCK'nın 66 ncı maddesi uyarınca kamu davasının düşmesine karar verilir.

Ayrıca belirtmelidir ki, dava zamanaşımı cezalar için kabul edilmiş, güvenlik tedbirleri için herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Bazı güvenlik tedbirleri mahkumiyete bağlı olarak, bazıları ise herhangi bir mahkumiyete ihtiyaç duymaksızın bağımsız olarak verilebilmektedir. Ancak her iki durumda da güvenlik tedbiri uygulanacak kimsenin suçu işlediğinin veya suçun işlendiğinin tespit edilmiş olması şarttır. Dava zamanaşımının gerçekleşmesiyle, davanın açılması veya davaya devam edilerek böyle bir tespitin yapılması imkânı ortadan kalkacaktır¹⁸⁶⁴.

Ceza zamanaşımının ise 20 yıl (CMK m.68/1-d) olduğu söylenebilir. Ceza zamanaşımının geçmesiyle ceza infaz edilmez. TCK'nın 71 inci maddesinde, mahkûmiyet hükmünün infazı için yetkili merci tarafından hükümlüye kanuna göre yapılan tebligat veya bu maksatla hükümlünün yakalanması ceza zamanaşımını keseceği düzenlenmiştir¹⁸⁶⁵. Ayrıca bir suçtan dolayı mahkûm olan kimse üst sınırı iki yıldan fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlediği takdirde, ceza zamanaşımı kesilir¹⁸⁶⁶.

Cezayla birlikte verilen güvenlik tedbirlerinde bağlı olduğu cezaya ilişkin ceza zamanaşımı geçerli olacaktır. (TCK m. 69) Müsadere için TCK'nın 70 inci maddesinde

¹⁸⁶³ Mehmet Emin Alşahin, "Ceza Hukukunda Zamanaşımı", *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi, 2010, s. 58.

¹⁸⁶⁴ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1137; Alşahin, "Ceza Hukukunda Zamanaşımı", s. 58.

¹⁸⁶⁵ Alşahin, "Ceza Hukukunda Zamanaşımı", s. 250, 253.

¹⁸⁶⁶ Alşahin, "Ceza Hukukunda Zamanaşımı", s. 254.

özel bir düzenlemeye yer verilmiş olup müsadereye ilişkin hüküm, kesinleşmeden itibaren yirmi yıl geçtikten sonra infaz edilmeyecektir¹⁸⁶⁷.

XI. YAPTIRIM

1. Hapis Cezası

Terörizmin finansmanı suçunun temel şeklini işleyen fail hakkında 5 yıldan 10 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Ayrıca suçun kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.

Önemle belirtmeliyiz ki, terörizmin finansmanı suçu TMK'nın 3 ve 4 üncü maddesi kapsamında kalan terör suçu olmadığı için TMK'nın 5 inci maddesi uyarınca cezada artırım yapılmayacaktır¹⁸⁶⁸.

2. İdari Para Cezası

TFÖDUS'nin 5 inci maddesinde, “1. Her Taraf Devlet, iç hukuk ilkelerine uygun olarak, ülkesinde yerleşik veya kendi hukukuna göre kurulmuş olan bir tüzel kişiliğin yönetiminden veya denetiminden sorumlu bir kişi, bu sıfatıyla, 2 nci Maddede belirtilen bir suçu işlediğinde, o tüzel kişiliğin sorumlu tutulabilmesi için gerekli tedbirleri alır. Bu sorumluluk, cezai, hukuki ya da idari olabilir. 2. Bu sorumluluk, suçu işleyenlerin cezai sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 3. Her Taraf Devlet, 1 inci Paragraf uyarınca sorumlu tutulan tüzel kişiliklerin, etkin, orantılı ve caydırıcı nitelikte cezai, hukuki veya idari yaptırımlara tabi tutulmalarını sağlar. Bu yaptırımlar parasal nitelikte de olabilir.” hükmüne yer verilmiştir. Böylece âkit devletlere, tüzel kişilere yönelik birtakım yaptırımların öngörülmesi yükümlülüğü getirilmiştir.

Kabahatler Kanunu'nun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idari yaptırım uygulanabilir.” şeklinde genel bir

¹⁸⁶⁷ Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1137.

¹⁸⁶⁸ Balcı, Çakır ve Başoğlu, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 91.

hükme yer verilmiştir. Bu düzenleme uyarınca tüzel kişilere hem idari para cezası hem de idari tedbirler uygulanabilecektir¹⁸⁶⁹.

Anılan genel düzenlemeye paralel olarak Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesinde tüzel kişinin yararına olarak işlenen bazı suçlardan dolayı tüzel kişinin idari para cezası sorumluluğu düzenleme altına alınmıştır¹⁸⁷⁰. Maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu **tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde** görev üstlenen bir kişi tarafından terörizmin finansmanı suçunun işlenmesi halinde ilgili tüzel kişiye 149.541,00 TL'den¹⁸⁷¹ 262.482.185,00 TL'ye kadar¹⁸⁷² idari para cezası tatbik edilebilecektir. Belirtilen üst sınırı geçmemek üzere, idari para cezası, sağlanan veya toplanan fonun iki katından az olamaz.

İdari para cezası, terörizmin finansmanı suçunu muhakeme etmeye yetkili ve görevli mahkeme tarafından verilecektir. Önemle belirtelim ki, terörizmin finansmanı suçunun işlendiğinden bahisle tüzel kişiye idari para cezası verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanması zaruridir. 2020 yılında 7262 sayılı Kanunla bunun aksine yapılan düzenleme, yakın zamanda Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir¹⁸⁷³.

¹⁸⁶⁹ **Berrin Akbulut**, “Kabahatler Hukuku-Ekonomik Suç İlişkisi”, *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu*, ed., Veli Özer Özbek, Ankara: Seçkin Y., 2023, s. 38.

¹⁸⁷⁰ **Akbulut**, “Kabahatler Hukuku-Ekonomik Suç İlişkisi”, s. 39.

¹⁸⁷¹ Alt sınır olan 10.000 TL tutarına yıllara göre belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2010 yılında %2,20 oranında zam yapılarak 10.220 TL, 2011 yılında %7,70 oranında zam yapılarak 11.006 TL, 2012 yılında %10,26 oranında zam yapılarak 12.135 TL, 2013 yılında %7,80 oranında zam yapılarak 13.081 TL, 2014 yılında %3,93 oranında zam yapılarak 13.595 TL, 2015 yılında %10,11 oranında zam yapılarak 14.969 TL, 2016 yılında %5,58 oranında zam yapılarak 15.804 TL, 2017 yılında %3,83 oranında zam yapılarak 16.409 TL, 2018 yılında %14,47 oranında zam yapılarak 18.783 TL, 2019 yılında %23,73 oranında zam yapılarak 23.240 TL, 2020 yılında %22,58 oranında zam yapılarak 28.487 TL, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 31.082 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 42.433 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 94.372 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **149.541 TL** olmuştur.

¹⁸⁷² Bu üst sınır 2.000.000 TL'den 50.000.000 TL'ye 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanun'un 19 uncu maddesi ile çıkarılmıştır. Dolayısıyla üst sınır olan 50.000.000 TL tutarına 2021 yılından itibaren yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 54.555.000 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 74.303.910 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 165.645.706 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **262.482.185 TL** olmuştur.

¹⁸⁷³ **AYM**'nin 18.01.2024 tarih ve 2021/28 E.-2024/11 K. sayılı ilamı ile Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesinin üçüncü fıkrası iptal edilmiştir. Anılan fıkra şu şekildeydi: “*Birinci fıkrada sayılan suçların bir tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda, tüzel kişi hakkında idari para cezasına karar verilebilmesi için fiili gerçekleştiren kişi hakkında yürütülen soruşturma veya kovuşturmanın tamamlanması beklenmez. Soruşturma veya kovuşturma sonucunda suçun tüzel kişinin yararına işlenmediğinin anlaşılması hâlinde*

Unutulmamalıdır ki, Kabahatler Kanunu'nun 43/A maddesine istinaden özel hukuk tüzel kişisine idari para cezası verilebilmesi için, fiilin daha ağır bir kabahat oluşturmaması şarttır¹⁸⁷⁴.

3. Güvenlik Tedbirleri

Güvenlik tedbirleri, işlediği bir suç dolayısıyla kişi hakkında belli amaçlarla hâkim tarafından hükmedilen, fiil ve failden kaynaklanan tehlikelilik halinin önlenmesi amacı taşıyan yaptırımlardır¹⁸⁷⁵. AYM'nin bir kararında, güvenlik tedbirleri (emniyet tedbirleri), “suç karşılığı olarak ve suçludaki tehlike haliyle orantılı bir biçimde hükmedilen ve esas itibariyle suça ve suçluya karşı toplum savunması amacına yönelmiş bulunan yaptırımlardır” şeklinde tanımlanmıştır¹⁸⁷⁶. Güvenlik tedbirleri, kısa süreli hapis cezalarının alternatifi olan tedbirlerden farklıdır¹⁸⁷⁷.

Güvenlik tedbirlerinin tek başına uygulanması mümkün olduğu gibi, failin yarattığı tehlikelilik göz önüne alınarak ceza ile birlikte güvenlik tedbirine de hükmedilebilir. Bu durumun “*non bis in idem*” ilkesine aykırılık oluşturmadığı belirtilmektedir¹⁸⁷⁸. O halde, terörizmin finansmanı suçunu işleyen fail hakkında TCK'nın 53 ila 59 uncu maddelerinde düzenlenen güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi mümkündür. Ayrıca TCK'nın 60 ıncı maddesi ve TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişinin yararına işlenmesi durumunda, tüzel kişilere mahsus güvenlik tedbirine de hükmedilebilecektir. Bunun için suç faili gerçek kişinin, terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olması şarttır.

idari para cezası kaldırılır, tahsil edilmiş ise iade edilir.” AYM kararının 180 inci paragrafında; “*Kuralda tüzel kişi için öngörülen idari para cezasının uygulanmasının gerçek kişi hakkındaki ceza yargılaması sürecinden kopuk ve bağımsız olarak, tüzel kişinin yararına bir suç işlendiği tespitine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda kural, hakkında soruşturma veya kovuşturma bulunan gerçek kişi yönünden masumiyet karinesinin birinci boyutunu oluşturan ve bir kimsenin suçlu olduğu kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edilene kadar ona suçlu gibi muamele edilemeyeceğine ilişkin güvenceyle bağdaşmamaktadır.*” denilmektedir. Bkz.: R.G. 03/04/2024, 32509.

¹⁸⁷⁴ Akbulut, “Kabahatler Hukuku-Ekonomik Suç İlişkisi”, s. 40.

¹⁸⁷⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 989.

¹⁸⁷⁶ AYM, 09/03/1971, 1970/42 E.-1971/30 K. sayılı karar için bkz.: https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1971/30?Donemler_id=1&EsasNo=1970%2F42 (E.T. 10/06/2024).

¹⁸⁷⁷ Centel, Zafer, Çakmut, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 719.

¹⁸⁷⁸ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 989.

TCK'nın 53 üncü maddesine istinaden, terörizmin finansmanı suçunu işleyen failin “belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılması” mümkündür. Zira terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olan bir kişi bakımından bu güvenlik tedbiri için aranan “kasten bir suç işlemek” ve “hapis cezasına mahkûmiyet” şartları gerçekleşmiş olacaktır¹⁸⁷⁹. Bu güvenlik tedbiri, hapis cezasına mahkûmiyetin bir sonucu olup fail hakkında ayrıca bu konuda bir karar verilmesi gerekmeyeceği ifade edilmiştir¹⁸⁸⁰. Kişi, hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu haklarını kullanamayacaktır. (TCK m. 53/2) Terörizmin finansmanı suçunun muhakemesi neticesinde kısa süreli hapis cezasına mahkûmiyet pek mümkün görünmemektedir. Uzun süreli hapis cezası bir nedenle ertelenen veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz edilen ya da koşullu salıverilen mahkûm hakkında, mahkemece “bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı, kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten” (TCK m. 53/1-e) yoksun bırakılmasına karar verilebilir. (TCK m. 53/3-2. cümle). Yine uzun süreli hapis cezası bir nedenle ertelenen veya denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezası infaz edilen ya da koşullu salıverilen mahkûm hakkında “kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayyumluk yetkileri açısından” (TCK m. 53/1-c) hak yoksunluğu tatbik edilmeyecektir. (TCK m. 53/3-1. cümle). Son olarak belirtelim ki, fiili işlediği sırada 18 yaşını doldurmamış olan fail bakımından hak yoksunluğuna hükmedilemeyecektir. (TCK m. 53/4).

Terörizmin finansmanı suçunun muhakemesi neticesinde hem gerçek kişi fail hem de yararına suç işlenen tüzel kişi bakımından eşya ve kazanç müsaderesine hükmedilebilecektir¹⁸⁸¹.

¹⁸⁷⁹ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1002.

¹⁸⁸⁰ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1003.

¹⁸⁸¹ “FATF (Financial Action Task Force – Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Yönelik Mali Eylem Görev Gücü); FATF suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerinin aklanması, terörizmin ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadelede uluslararası standartların oluşturulması ve sözkonusu standartlara uyumlu kanuni ve kurumsal tedbirlerin alınması, ve bu tedbirlerin operasyonel açıdan etkili bir şekilde uygulanmasının teşvik edilmesi amacıyla G7 devletleri tarafından 1989 yılında Paris’de kurulan hükümetler arası bir organizasyondur. Organizasyonun 39 üyesi mevcut olup Türkiye bu organizasyona 1991 yılında üye olmuştur. FATF’in görev süresi 2019 yılının Nisan ayında alınan bir kararla süresiz hale getirilmiştir. FATF 1990 yılında suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama ile mücadele amacıyla 40 tavsiye kararını bildiren rapor yayınlamış anılan 40 tavsiye 1996,2001,2003 ve 2012 yıllarında güncellenmiştir. FATF 40 tavsiyeyi oluştururken BM Viyana, BM Palermo ve BM New York sözleşmesini esas almış; ancak suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamının suç haline getirilmesine ek olarak önleyici tedbirlere yoğunlaşmıştır. Bundan sonra da yeni raporlarla çalışmalarını güncelleştirmektedir.

Suçun failinin çocuk olması durumunda, TCK'nın 56 ncı maddesinin yollamasıyla 5395 sayılı Kanun'un "koruyucu ve destekleyici tedbirler" başlıklı 5 inci maddesinde sayılan "danışmanlık tedbiri, eğitim tedbiri, bakım tedbiri, sağlık tedbiri, barınma tedbiri" tatbik edilecektir¹⁸⁸². Failin akıl hastası olması durumunda ise TCK'nın 57 nci maddesi uygulanacaktır.

TCK'nın 59 uncu maddesi uyarınca, terörizmin finansmanı suçunu işlediği gerekçesiyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancının durumu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına veya koşullu salıverilmesine karar verildikten ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra sınırdışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere İçişleri Bakanlığı'na bildirilecektir.

Suçun tüzel kişi yararına işlenmiş olması durumunda TCK'nın 60 ıncı maddesi uyarınca, "faaliyet izninin iptali" ile "eşya ve kazanç müsadere" güvenlik tedbirine hükmolunabilecektir.

A. Müsadere

TFÖDUS'nin 8 inci maddesinde, "1. Her Taraf Devlet, gerektiğinde müsadere edilebilmeleri amacıyla, 2. Maddede belirtilen suçların işlenmesi için kullanılan veya kullanılması için oluşturulan fonların veya bu suçlardan temin edilen kazançların tespiti, bulunması, dondurulması, el konulması için iç hukuku uyarınca gerekli tedbirleri alır, 2. Her Taraf Devlet, 2. Maddede belirtilen suçların işlenmesinde kullanılan veya kullanılması için oluşturulan fonların veya bu suçlardan elde edilen kazançların müsadere edilebilmesi için iç hukuku uyarınca gerekli tedbirleri alır, 3. İlgili her Taraf Devlet, işbu maddede öngörülen müsadere sonucunda elde edilen fonların düzenli ya da duruma göre başka Taraf Devletlerle paylaşımını düzenleyen anlaşmalar akdetme yoluna gidebilir, 4. Her Taraf Devlet, işbu maddede öngörülen müsadere sonucunda elde edilen fonların, 2. Madde 1. Paragraf (a) ve (b) bentlerinde zikredilen suçların mağdurları veya ailelerinin tazmini için kullanılması amacıyla düzenlemeler oluşturur, 5. Bu maddenin hükümleri, iyi niyetli üçüncü tarafların haklarına hanel getirmeksizin uygulanır," denilmek suretiyle suçtan mahkûmiyet halinde suçta konu fonların ve bu fonlardan elde

Türkiye'nin de üyesi bulunduğu FATF'ın 40 tavsiye kararından dördüncüsü müsadere ve geçici tedbirlere ilişkindir." **Yargıtay 3. CD.**, 22/06/2022, 2021/1375 E.-2022/3727 K.

¹⁸⁸² **Centel, Zafer, Çakmut**, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, s. 751.

edilen gelirlerin müsadere edilmesi amacıyla düzenleme yapılması konusunda âkit devletlere bir yükümlülük getirilmiştir. Böylece malvarlığı değerlerinin dondurulmasının bir uzantısı olarak suçtan mahkûmiyet halinde fonların müsadere edilmesi istenmiştir.

Bu itibarla, terörizmin finansmanı suçunun muhakemesi neticesinde TCK'nın 54 üncü maddesi kapsamında “eşya müsadere” ve 55 inci maddesi kapsamında “kazanç müsadere”ne hükmedilebilecektir. Terörizmin finansmanı suçunda eşya ve kazanç müsadere iç içe geçmektedir. Nitekim fon sağlama veya toplama fiillerinin her ikisi de bu suça vücut vermektedir. Yargıtay kararlarında da bu hususa vurgu yapılmıştır¹⁸⁸³. Dolayısıyla bu suç bakımından sadece kazanç müsadere hükümlerinin uygulanabileceği yönündeki görüşe¹⁸⁸⁴ katılmamaktayız.

a. Eşya Müsadere

Suçun konusunu teşkil eden fon veya suçun işlenmesinde kullanılan eşya hakkında TCK'nın 54 üncü maddesi kapsamında müsadereye hükmedilebilir. Bu maddeye göre, “bir suçun işlenmesine bağlı müsadereye” hükmedilebilmesi için; 1) eşyanın iyi niyetli üçüncü kişilere ait olmaması, 2) kasıtlı bir suç ile ilgili olması (eşyanın suçun işlenmesinde kullanılmış olması / bu amaca tahsis edilmiş olması / suçun işlenmesinden elde edilmiş olması), 3) suçun işlenmesi veya en azından icrasına başlanmış olması gerekir. Bu müsadere çeşidinde, kişinin suçtan mahkûmiyeti gerekmemektedir. Örneğin, failin kusuru bulunmadığı için ceza verilmediğine yer olmadığına karar verilse dahi, suçta kullanılan eşyanın müsadere karar verilebilir¹⁸⁸⁵. Terörizmin finansmanı suçunun işlenmesinde kullanılan ve eşya niteliğindeki malvarlığı değerleri, yukarıdaki şartların birarada bulunması halinde müsadere edilebilecektir.

Eşyanın, terörizmin finansmanı suçunun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanmış olması durumunda da müsadere mümkündür. (TCK m.54/1-2. cümle) Bunun için suçun icra hareketlerine başlanmış olmasının yanı sıra eşyanın kamu

¹⁸⁸³ “...FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün finansman kaynakları da nazara alındığında somut dosyada suça tahsis edilen eşya hükümleri ile kazanç müsadere hükümleri iç içe girmiş durumdadır...” Yargıtay 3. CD., 22/06/2022, 2021/1375 E.-2022/3727 K. sayılı karar için bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#> (10/06/2024).

¹⁸⁸⁴ Akın, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 407.

¹⁸⁸⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1011; Akbulut, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1135.

güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması şarttır. Terörizmin finansmanı suçunu işlemek üzere hazırlanan fonun, kamu güvenliği bakımından tehlikeli olduğu açıktır¹⁸⁸⁶.

Müsadereye tâbi eşya vafında fonun ele geçirilememesi durumunda bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsadereesine (*eşdeğer müsadere*)¹⁸⁸⁷ karar verilecektir. (TCK. m. 54/2).

Müsadereye tâbi eşya vafında fonun üzerinde birden fazla kişinin paydaşlığı söz konusu ise, sadece terörizmin finansmanı suçuna iştirak eden kişinin payı müsadere edilebilir. (TCK. m. 54/6).

Yargıtay, şirketlerin hukuken kişi olmasına rağmen aynı zamanda eşya statüsünde bulunduğunu belirtmektedir. Şayet bir şirket, terörizmin finansmanı suçunun işlenmesine tahsis edilmiş ise, eşya müsadere kapsamında müsadere edilmelidir. Şirketin suçun işlenmesine tahsis edilmesinden kasıt, “*şirketin tümüyle suç olarak tanımlanan hareketin gerçekleştirilmesine, katkı sağlanmasına, kolaylaştırılmasına, kullanılmasına, işletilmesine, yönetilmesine ayrılması, özgülmesi*”dir¹⁸⁸⁸.

¹⁸⁸⁶ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1014.

¹⁸⁸⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1015.

¹⁸⁸⁸ “*Ekonomik bir değeri olan, edinmeye elverişli her şey eşya olarak kabul edildiğinden, şirket hukuken kişi olmasına rağmen aynı zamanda bir eşya statüsündedir. Bir eşya statüsünde olan bir şirketin suçun işlenmesine tahsis edilmesi ile kast edilen, şirketin tümüyle suç olarak tanımlanan hareketin gerçekleştirilmesine, katkı sağlanmasına, kolaylaştırılmasına, kullanılmasına, işletilmesine, yönetilmesine ayrılması, özgülmesidir. Şirketin tehlikeliliği şirketin yönetiminin/kontrolünün failde bulunmasının failde yaratabileceği subjektif tehlikeliliktir. Suçun işlenmesinde ve suçun finansmanın bir vasıtası olarak kullanılan şirkete el konulmadan ve müsadere edilmeden etkin mücadelenin sağlanması mümkün değildir. Şirketin; terör örgütü ile irtibatlı şirket olması, para transferinde bulunması, kayıt dışı gelirin sisteme sokulması için kurulduğunun ve bu amaçla kullanıldığının, örgütün amacına özgülendiğinin örgütün yurt dışı yapılanmalarına para gönderdiğinin, örgütün amacına hizmet eder nitelikte sistematik şekilde para havaleleri gerçekleştirdiğinin, silahlı terör örgütünün Türkiye içerisinde ve yurt dışında en önemli finans kaynaklarından biri haline geldiğinin örgütün amaç ve faaliyetleri doğrultusunda hareket ettiğinin bu yönde odak haline geldiğinin terör örgütlerinin devamlılığını sağlamaya yönelik finansal destek çabalarının bulunduğu örgütün kontrolüne girdiğinin anlaşılması halinde bütün olarak müsadere yasal olarak mümkün ve gereklidir. FETÖ/PDY'nin gelir kaynakları somut dosya ve örgüt ile irtibat ve iltisakı tespit edilen sanıklar bakımından birlikte bir değerlendirme yapıldığında sanıkların sahip olduğu ekonomik değerleri örgüt faaliyetine özgüledikleri ve suç işlenmesine tahsis ettikleri, örgütün finansmanında ODAK konumuna geldiklerini söylemek isabetsiz olmayacaktır. Yukarıda yapılan hukuki açıklamalar ve tespitler ışığında; FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün finansman kaynakları da nazara alındığında somut dosyada suça tahsis edilen eşya hükümleri ile kazanç müsadere hükümleri iç içe girmiş durumdadır. Şirketlerin suça tahsis edildikleri nazara alınarak şirketlerin suça tahsis edilen eşya hükümlerine göre müsadere karar verilmesi gerekecektir.” Yargıtay 3. CD., 22/06/2022, 2021/1375 E.-2022/3727 K.*

Terörizmin finansmanı suçunun muhakemesinde CMK'nın 133 üncü maddesi kapsamında, şirket yönetimi için kayyım tayin edilmiş olabilir. Böyle bir durumda, bazı şirketler bakımından kayyımlık yetkisi, 10/11/2016 tarih ve 6758 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un¹⁸⁸⁹ 19 uncu maddesi uyarınca TMSF tarafından kullanılır. Bu neviden şirketlerin ortaklık payları ve malvarlığı değerleri hakkında müsadere kararı verilmesi durumunda, satış ve tasfiye TMSF tarafından yerine getirilecektir.

Son olarak belirtmeliyiz ki, suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir. (TCK m. 54/3).

b. Kazanç Müsaderesi

TCK'nın 55 inci maddesinin birinci fıkrasında, *“Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir.”* hükmüne yer verilmiştir.

Sağlanan veya toplanan fonlar ile bu fonlardan elde edilen gelirler kazanç müsaderesine konu olacaktır¹⁸⁹⁰. Şayet bu kazançlara elkonulamazsa bunların karşılığını oluşturan değerlerin (kaim değerler) müsaderesine hükmedilir.

Yargıtay, bir terör örgütü mensubuna sağlanan maddi yardımların kazanç müsaderesi kapsamında kaldığını belirtmektedir. Buna karşın *“terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlendiği durumlarda, örgütün mensuplarından topladığı bağışlar neticesinde oluşturduğu fonun veya başka yöntemlerle elde ettiği haksız kazançların vakıf, dernek, şirket vb yasal görünümlü kurumlar kullanılarak kayıtdışı paralar kayıt altına alınıp aklandıktan sonra yeniden*

¹⁸⁸⁹ R.G. 24/11/2016, 29898.

¹⁸⁹⁰ **Akın**, *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu*, s. 407; **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 89.

örgütün finansmanında ve faaliyetlerinde kullanıldığı halde” ilgili şirketin eşya müsadereci hükümlerine tâbi olduğu değerlendirilmektedir¹⁸⁹¹.

B. Faaliyet İzninin İptali

TCK’nın 60 ıncı maddesi uyarınca, faaliyet izninin iptali, tüzel kişilere mahsus güvenlik tedbiridir. TFÖHK’nın 4 üncü maddesinin beşinci fıkrasındaki açık düzenleme dolayısıyla söz konusu güvenlik tedbirine, terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde hükmedilebilecektir. Nitekim TCK’nın 60 ıncı maddesinin dördüncü fıkrasında, “*Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır.*” denilmiştir.

Faaliyet izninin iptali sadece “*özel hukuk tüzel kişileri*” bakımından uygulama alanı bulabilir¹⁸⁹².

¹⁸⁹¹ “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu suç işlemenin bir kazanç kaynağı olarak görülemeyeceği ve suçtan elde edilen gelirin kişinin yanında kar olarak kalamayacağı düşüncesiyle çıkar amacına yönelik olarak işlenen suçlarda suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilen gelirlerin müsadere edilmesi esasını benimsemiştir. Türk Ceza Kanununun 55. maddesinde bir güvenlik tedbiri olarak kazanç müsadereci düzenlenmiştir. Bu yolla suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen tüm ekonomik kazançlar kişinin elinden alınacaktır. Bu kazançlar faile bırakılmayıp elinden alınacağı için toplumun diğer fertleri de suçun bir kazanç kapısı olmadığını görmüş olacaktırlar. Böylece suç işleyerek zengin olma hayali kuranlar bakımından kazanç müsadereci bu hayalin akim kalmasına yol açacağı gibi bu amaçla suç işlemeyi düşünen toplumun diğer fertleri bakımından da caydırıcılık fonksiyonu ifa edecektir. Kazanç müsaderecinin en önemli amaçlarından birisi de örgütlü suçlulukla mücadeleye katkı sağlamasıdır. Kazanç müsaderecinin etkin şekilde uygulanmasıyla bir taraftan örgüte başka suçların işlenmesine yönelik olarak sermaye sağlanmasının önüne geçilmiş, diğer taraftan kişilerin devamlı suç işlemek suretiyle kalıcı şekilde kazanç beklentisinin mümkün olmayacağı gösterilmiş olacaktır. Kuşkusuz bu durum bu suçların işlenmesi bakımından yüksek bir genel önleme etkisi de meydana getirecektir. Kazanç müsaderecinin konusunu oluşturan kazançlar suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlardır. Kazanç müsadereci hükmedilebilmesinin iki koşulu bulunmaktadır. Bunlar kasıtlı bir suçun işlenmiş olması ve bu suçun işlenmesi ile bağlantılı olarak bir kazancın elde edilmesidir. Kişinin meşru yollarla elde ettiği kazancıyla bir terör örgütüne maddi yardımda bulunarak destek sağlaması halinde bu kişinin sorumluluğu duruma göre örgüt üyeliği, örgüte yardım etme ya da terörün finansmanı suçu bağlamında bir değerlendirilmeye tabii tutulacaktır. Bu suçların işlendiğinin belirlenmesi halinde terör örgütü mensuplarına sağlanan ekonomik yardımların yardım sağlanan kişilerden kazanç müsadereci kapsamında müsadere edileceğinde şüphe bulunmamaktadır. Keza terör örgütü üyesi olduğu belirlenen kişiler örgüt mensuplarından örgütün faaliyeti kapsamında suç işlemek amacıyla maddi bir yardım almış iseler bunların da kazanç müsadereci konu olacağı açıktır. **Bunun karşısında terörizmin finansmanı suçunun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlendiği durumlarda, örgütün mensuplarından topladığı bağışlar neticesinde oluşturduğu fonun veya başka yöntemlerle elde ettiği haksız kazançların vakıf, dernek, şirket vb yasal görünümlü kurumlar kullanılarak kayıtdışı paralar kayıt altına alınıp aklandıktan sonra yeniden örgütün finansmanında ve faaliyetlerinde kullanıldığı halde ise artık bu faaliyete tahsis edilen tüzel kişi hakkında suça tahsis edilen eşya hakkındaki müsadere hükümlerine göre müsadere yapılmalıdır.” Yargıtay 3. CD., 22/06/2022, 2021/1375 E.-2022/3727 K.**

¹⁸⁹² Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 698.

Somut olayın özelliklerine göre, faaliyet izninin iptali ile eşya veya kazanç müsaderesinin aynı anda uygulanmasında bir engel bulunmamaktadır¹⁸⁹³.

TCK'nın 60 ıncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, faaliyet izninin iptali, işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hâkim bu tedbire hükmetmeyebilir. Bu düzenleme ölçülülük ilkesinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁸⁹⁴.

C. Siyasi Partilerin Kapatılması ve Devlet Yardımından Yoksun Bırakılması

Anayasa'nın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, "*Siyasi partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.*" denilmiştir. Anayasa'nın 69 uncu maddesinin beşinci fıkrası uyarınca, 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin odağı haline gelen siyasi partinin temelli kapatılmasına karar verilebilir. 69 uncu maddesinin altıncı fıkrasının son cümlesinde ise, "*Bir siyasi parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.*" hükmüne yer verilmiştir. Bu özel düzenlemeler tüzel kişilere mahsus güvenlik tedbirlerinin bir görünümü olarak nitelendirilmektedir¹⁸⁹⁵.

Kapatma davası Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısınca açılır, AYM'ce görülür. 22/04/1983 tarih ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun¹⁸⁹⁶ 98 inci maddesinin birinci

¹⁸⁹³ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1049.

¹⁸⁹⁴ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1049; Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 698.

¹⁸⁹⁵ Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1048, 1049.

¹⁸⁹⁶ R.G. 24/04/1983, 18027.

fıkrası uyarınca, siyasî partilerin kapatılması davalarında kapatılmaya karar verilebilmesi için beşte üç oy çokluğu şarttır. Anayasa'nın 69 uncu maddesinin yedinci fıkrasına göre, fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına da karar verilebilir. AYM kararı kesindir.

Şayet fon sağlama veya toplama fiillerinin bir siyasi parti üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlenmesi halinde, gerçek kişilerin cezai sorumlulukları yanında, siyasi parti hakkında kapatma davası da açılacaktır.

XII. CEZANIN İNFAZI

1. TFÖHK'nın TMK'nın İnfaza İlişkin Hükümlerine Yaptığı Atfın Anlamı

TFÖHK'nın 4 üncü maddesinin yedinci fıkrasında, TMK'nın infaza ilişkin hükümlerinin, terörizmin finansmanı suçu bakımından da uygulanacağı hükme bağlanmıştır. TMK'nın "*Cezaların İnfazı*" başlıklı üçüncü bölümünde yer alan "*cezaların infazı ve tutukluların muhafazası*" başlıklı 16 ncı maddesi ile "*ceza ve tutukevi*" başlıklı 18 inci maddesi, 2006 yılında 5532 sayılı Kanun'un 17 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. TMK'nın "*koşullu salıverilme*" başlıklı 17 nci maddesi ise yürürlüktedir. Suç karşılığında hükmolunan cezanın infazının TMK'ya göre yapılacak olması, terörizmin finansmanı suçunun bir terör suçu haline getirmemesi sebebiyle, TMK'nın infaza ilişkin hükümlerine yapılan atıf, **uygun düştüğü ölçüde CGTİK'nın ilgili hükümlerine yapılmış kabul edilmelidir.**

Nitekim bu atıf, suçun mahiyetini ve türünü etkilememekte, sadece infazına dair bir takım özel kurallara tâbi olacağı anlamına gelmektedir. Bu nedenle CGTİK'nın 24 üncü maddesine istinaden hükümlüler gruplandırılırken terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olmuş hükümlünün "*terör suçlusunu*" olarak nitelendirilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz¹⁸⁹⁷. Aksinin kabulü halinde, kanunun yaptığı gruplandırmanın hilafına bu

¹⁸⁹⁷ Benzer yönde bir görüş için bkz.: **Balci, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 105. Aksi yönde bir görüş için bkz.: **Gödekli**, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 423.

suç faili, ceza infaz kurumlarında belli kısıtlamalara tâbi olacaktır. (Örneğin, CGTİK m. 63/3, 68/3)

Unutulmamalıdır ki, terörizmin finansmanı suçunun faili, terör örgütü mensubu olamaz. Aksi halde örgüt üyesinin fon sağlama veya toplama söz konusu olacaktır ki, bu da TCK'nın 314 üncü maddesinde düzenlenen suçun nitelikli halidir. Böyle bir durumda fail, terör suçlusunu olarak kabul edilecek ve CGTİK'nın terör suçlarına ilişkin düzenlemelerinin tamamı uygulanacaktır.

2. Ceza İnfaz Kurumlarının Türleri Bakımından Değerlendirme

Terörizmin finansmanı suçu, CGTİK'nın 9 uncu maddesinde sayılmadığından, cezanın infazı, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında yapılmayacaktır.

3. Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Bakımından Değerlendirme

Terörizmin finansmanı suçunun kendine özgü yapısı itibarıyla, TMK'nın 3 ve 4 üncü maddeleri anlamında bir terör suçu olmadığı ve failin de, TMK'nın 2 nci maddesi anlamında bir terör suçlusunu olarak kabul edilmediğini daha önce aktarmıştık. Bu sebeple, hükümlünün açık ceza infaz kurumuna ayrılabilmesi için, Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliği'nin¹⁸⁹⁸ 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile ikinci fıkrasının (ç) bentlerindeki şartlar aranmayacaktır.

4. Koşullu Salıverme Bakımından Değerlendirme

TMK'nın 17 nci maddesinin birinci fıkrasında, *“Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkum olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108 inci maddesi hükümleri uygulanır. Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır.”* hükmüne yer verilmiştir. TFÖHK'nın 4 üncü maddesinde terörizmin finansmanı suçu karşılığında süreli hapis

¹⁸⁹⁸ R.G. 02/09/2012, 28399.

cezası öngörüldüğü için, cezanın dörtte üçünün ceza infaz kurumunda çekilmesinin akabinde, diğer şartları da varsa, koşullu salıverilme mümkün olacaktır.

CGTİK'nın 108 inci maddesinin birinci fıkrasında, “*Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan; a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının, b) Müebbet hapis cezasının otuzüç yılının, c) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde en fazla otuziki yılının, d) Süreli hapis cezasının üçte ikisinin, infaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir. Ancak, koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır.*” denilmiştir. Fıkranın son cümlesindeki hüküm uyarınca, terörizmin finansmanı suçu bakımından öngörülen koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olduğundan (dörtte üç) TMK'nın 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasının tatbiki gerekir. Buna göre, TMK kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar, hükümlerinin kesinleşme tarihinden sonra bu Kanunun kapsamına giren bir suçu işlemeleri halinde, şartla salıverilmeden yararlanamayacaktır¹⁸⁹⁹.

Öte yandan, TMK'nın 17 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki düzenleme uyarınca, terörizmin finansmanı suçundan tutuklu veya hükümlü iken firar veya ayaklanma suçundan mahkum edilmiş bulunanlar ile disiplin cezası olarak üç defa hücre hapsi cezası almış olanlar, bu disiplin cezaları kaldırılmış olsa bile koşullu salıverilmeden yararlanamazlar. Yine CGTİK'nın 108 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda fail koşullu salıverilmeyecektir.

CGTİK'nın geçici 6 ncı maddesi ile koşullu salıverilme ile denetimli serbestlik uygulamaları bakımından hükümlü lehine bir takım düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu hüküm TMK'da düzenlenen suçlar hakkında uygulanmamaktadır. Dolayısıyla terörizmin finansmanı suçunda da uygulanamayacağı kabul edilmektedir¹⁹⁰⁰.

¹⁸⁹⁹ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 103.

¹⁹⁰⁰ **Balcı, Çakır ve Başoğlu**, *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*, s. 104.

5. TCK'nın 58 inci Maddesinin 9 uncu Fıkrasının Uygulanıp Uygulanmayacağı Bakımından

Terörizmin finansmanı suçundan mahkûm olan hükümlünün, örgüt mensubu olmadığı kabul edildiği için, TCK'nın 58 inci maddesinin 9 uncu fıkrasının uygulanma imkânı bulunmamaktadır¹⁹⁰¹.

¹⁹⁰¹ “Ancak örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanabilen ve 5237 sayılı TCK'nın 6/1-j maddesinde tanımlanıp tahdidi olarak sayılan; suç örgütü kuran, yöneten, örgüte katılan/üye olan veya örgüt adına suç işleyenlerden...olmadığı için örgüt mensubu sayılmayan, hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden sanık hakkında verilen cezanın 3713 sayılı Kanununun 17/1 maddesi delaleti ile 5275 sayılı Kanununun 107/4 ve 108. maddeleri gereğince infaz edilmesi gerekmekte ise de şartları oluşmadığı halde TCK'nın 58/9. maddesinin tatbik edilmesi...” **Yargıtay 16. CD.**, 18/04/2017, 2015/2339 E., 2016/3728 K.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI

I. GENEL BİLGİLER

Çalışmamızın birinci bölümünde “Uluslararası Hukukta Terörizmin Finansmanı” başlığı altında detaylı şekilde ele alındığı üzere, terörizmle askeri mücadelenin yanı sıra, insan hakları perspektifinden, önemli zorlukları beraberinde getiren “*kara liste yapma*” pratiği geliştirilmiştir¹⁹⁰². Malvarlığı değerlerinin dondurulması bu pratiğin bir sonucu olup akıllı yaptırım şeklinde düşünülmüş ve geliştirilmiştir. BM Şartının 41 inci maddesine istinaden silahlı kuvvet kullanımı içermeyen yaptırımlar, terörizmin finansmanı ile mücadele çerçevesinde müracaat edilen “*akıllı yaptırımlar*”ın hukuki dayanağını teşkil etmektedir.¹⁹⁰³

TFÖDUS’ün 8 inci maddesi, malvarlığı değerlerinin dondurulması bakımından daha özel bir hukuki dayanaktır. Anılan hükümde, “*Her Taraf Devlet, gerektiğinde müsadere edilebilmeleri amacıyla, 2. Maddede belirtilen suçların işlenmesi için kullanılan veya kullanılması için oluşturulan fonların veya bu suçlardan temin edilen kazançların tespiti, bulunması, dondurulması, el konulması için iç hukuku uyarınca gerekli tedbirleri alır,*” denilmektedir. Bu nedenle alışlagelik koruma tedbirlerinden oldukça farklıdır. Bazı müellifler malvarlığı değerlerinin dondurulmasını “*mahkemece hükmolunan elkoyma tedbirinin idari yönden karşılığı olarak*” düşünülebileceğini ifade etmişlerdir¹⁹⁰⁴.

FATF’nin 40 Tavsiye Kararı’nın 38 inci maddesinde, üye devletlerin malvarlığı değerlerinin dondurulması ile ilgili olarak birbiriyle en hızlı ve etkili şekilde yardımlaşması gerektiği düzenlenmiştir. Devletler bu konuda kanuni ve idari tedbirleri alacak, gerekli düzenlemeleri yapacaklardır. Örneğin, 38 inci maddenin notlarında, yabancı bir ülkenin talebi üzerine malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı verilebilmesi için kararın tenfizi veya talepte bulunulan ülkede bir soruşturma

¹⁹⁰² Tom Ruys, Anemoon Soete, “Yirmi Birinci Yüzyılın Başlarında Uluslararası Hukuk”, *Uluslararası Hukuk*, ed., Alexander Orakhelashvili, çev., Ertuğrul Uzun, İstanbul: Pinhan Y., 2023, s. 771, 772.

¹⁹⁰³ Ulusoy, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 51.

¹⁹⁰⁴ Gödekli, *Terörizmin Finansmanı Suçu*, s. 391.

yürütülmesi şartının öngörülmemesi gerektiği belirtilmektedir. Buna göre, talebin ileildiği devletin, talepte bulunan devletin gerekçelerine dayanabilmesi gerekir¹⁹⁰⁵. TFÖHK'nın 6 ncı maddesinde düzenlenen yabancı devletlerin Türkiye'ye iletecekleri talepler ile 7 nci maddesinde düzenlenen Türkiye'nin yabancı devletlere ileteceği taleplerin bu bağlama oturduğu görülmektedir.

Bu bölümde, öncelikle TFÖHK'nın yürürlüğe girmesinden önce ülkemizdeki uygulama ele alınarak, TFÖHK'dan sonraki pratik ile mukayese edilecektir. Akabinde, malvarlığı değerlerinin dondurulmasının düzenlendiği TFÖHK'nın 5 ila 15 inci maddeleri detaylı şekilde ele alınacaktır. Nihayetinde malvarlığı değerlerinin dondurulması ile taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin mukayesesi yapılarak her iki müessese arasındaki benzerlik ve farklara işaret edilecektir. Son olarak malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarının AİHM kararlarındaki görünümü incelenecektir.

II. ÜLKEMİZ UYGULAMASININ GELİŞİMİ

1. 1267 ve 1373 Sayılı BMGK Kararlarına Dayanan Uygulama Dönemi

1267 sayılı karar, BMGK'nın 15/10/1999 tarih ve 4051 nci toplantısında alınmıştır. Taliban ve El-Kaide ile ilişkili kişi ve kuruluşlar hakkındaki bu kararın yeni bir yaptırımlar rejimi olduğu ifade edilmiştir¹⁹⁰⁶. Karar ile özel bir Komite kurulmuş, yaptırımların hedef aldığı kişi, kuruluş veya organizasyonların bu Komite marifetiyle listeleneceği, bu listelere ekleme veya listelerden çıkarma işleminin yapılabileceği düzenlenmiştir. “1267 rejimi” olarak ifade edilen bu yaptırım sisteminin “uluslararası terörizmle uluslararası mücadele çerçevesinde” şekillendiği belirtilmektedir¹⁹⁰⁷.

11 Eylül saldırılarından sonraki süreç, 1267 sayılı BMGK kararıyla atılan bu temel üzerinde şekillenecektir. Malvarlığı değerlerinin dondurulması, Türk hukukunda 11 Eylül saldırılarından hemen sonra BMGK'nın 28/09/2001 tarih ve 1373 sayılı kararı

¹⁹⁰⁵ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated November 2023), s. 115.

¹⁹⁰⁶ Laura Reiner, “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”, s. 5.

¹⁹⁰⁷ Reiner, “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”, s. 5.

kapsamında BMGK'nın doğrudan belli kişi, grup veya organizasyonlara yönelik dondurma kararlarının uygulanması amacıyla alınan ve **Bakanlar Kurulu Kararı** görünümünde bir idari tedbir olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak TFÖHK'nın 2013 yılında kabulüne kadar herhangi bir kanunda tanımı yapılmış veya şartları belirlenmiş değildir. Öte yandan adli makamların bir suçu soruştururken veya kovuştururken başvurabilecekleri tedbir, genellikle taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma idi. Bu dönem bakımından elkoyma koruma tedbirinin şartları ve bu karara itiraz usulleri kanunda düzenlenmiş iken, malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbiri bakımından böyle bir belirliliğin olmadığı rahatlıkla ifade edilebilir. Bu dönemde, malvarlığı değerlerinin dondurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarına karşı hukuki denetim, Danıştay nezdinde açılan iptal davaları marifetiyle yerine getirilmekteydi.

A. 22/12/2001 Tarih ve 2001/3483 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

22/12/2001 tarih ve 2001/3483 sayılı Ekli Listede Yer Alan Terör Örgütleri, Kişi ve Kuruluşların Türkiye'de Bulunan Bankalar ve Diğer Mali Kurumlar ile Gerçek ve Tüzel Kişiler Nezdindeki Kiralık Kasa Mevcutları da Dahil Olmak Üzere, Tüm Hak ve Alacakları ile Mal Varlıklarının Dondurulması ve Bu Mal Varlıkları ile İlgili Her Türlü İşlemin Maliye Bakanlığı'nın İznine Bağlanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararında¹⁹⁰⁸;

“15/08/1945 Tarihli ve 4801 Sayılı Kanunla onaylanan ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 90 ıncı maddesi gereğince kanun hükmünde olan Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın 25 inci maddesine göre teşkilat üyesi ülkelerce uygulanması zorunlu olan, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin terör örgütlerinin ve terörizmi finanse eden kişi ve kuruluşların mal varlıklarının dondurulmasına ilişkin 1267/1999, 1333/2000 ve 1373/2001 sayılı kararları uyarınca oluşturulan ekli listede yer alan terör örgütleri, kişi ve kuruluşların Türkiye'de bulunan bankalar ve diğer mali kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kiralık kasa mevcutları da dahil olmak üzere, tüm hak ve alacakları ile mal varlıklarının dondurulması ve bu mal varlıkları ile ilgili her türlü

¹⁹⁰⁸ R.G. 30/12/2001, 24626 (1. Mükerrer).

işlemin Maliye Bakanlığı'nın iznine bağlanması; Dışişleri Bakanlığı'nın 21/11/2001 tarihli ve ARTY-11162 sayılı yazısı üzerine, Bakanlar Kurulu'nca 22/12/2001 tarihinde kararlaştırılmıştır.”

denilmektedir. Karar metninden rahatlıkla anlaşılacağı üzere, kararın konusu Anayasanın 90 ve BM Şartının 25 inci maddeleri uyarınca, 1267, 1333 ve 1373 sayılı BMGK kararlarının Türkiye’de uygulanmasıdır. TFÖHK’nın kabulünden önce BMGK’nın terörizmin finansmanı ile mücadele konusundaki akıllı yaptırım rejimine Türkiye’nin dahil edilmesini sağlayan söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı ve ekindeki listenin ilk halinde, toplam 131 kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşun adı / ünvanı yer almıştır.

Bakanlar Kurulunun 2002/3873 sayılı kararı ile listenin 86 ncı sırasında yer alan Ali Ghaleb Himmat ve 126 ncı sırasında yer alan Youssef Nada isminin listeden çıkarılması ile 9 kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşun listeye dahil edilmesi kararlaştırılmıştır¹⁹⁰⁹. Bakanlar Kurulunun 2002/4206 sayılı kararı¹⁹¹⁰ ile 11 ve 2003/5426 sayılı kararı¹⁹¹¹ ile 20 kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşun listeye dahil edilmesine karar verilmiştir.

Bakanlar Kurulunun 2007/11599 sayılı kararı¹⁹¹² ile listenin 127 nci sırasında yer alan Yusaf Ahmed Ali isminin, 2008/13125 sayılı kararı¹⁹¹³ ile Bahama Adaları, İtalya, İsviçre ve Lihtenştayn’da bulunan 13 kişi, grup, teşebbüs veya kuruluşun, 2012/3835 sayılı kararı¹⁹¹⁴ ile listenin 39 uncu sırasında yer alan Yasin El Kadı isminin listeden çıkarılmasına karar verilmiştir.

BMGK yaptırım kararlarının herhangi bir yargı denetimine tâbi olmaması, Komitelerin oluşturduğu raporlar, raporlara dahil edilme kriterlerinin tam ve kesin olarak belli olmaması, listede ismi yer alan kişilerin herhangi bir yargı kararı olmaksızın terör suçlusu olarak bilinmesi gibi durumların adil yargılanma hakkı, masûmiyet karinesi, lekelenmeme hakkı, seyahat özgürlüğü, etkili başvuru hakkı ve mülkiyet hakkını ihlal

¹⁹⁰⁹ R.G. 12/04/2002, 24724.

¹⁹¹⁰ R.G. 19/06/2002, 24790.

¹⁹¹¹ R.G. 12/04/2003, 25077.

¹⁹¹² R.G. 14/02/2007, 26434.

¹⁹¹³ R.G. 06/02/2008, 26779.

¹⁹¹⁴ R.G. 19/10/2012, 28446.

etme potansiyeli taşıması yönüyle tartışmaya konu olduğundan bahsetmiştik. Bu yaptırım kararlarının ulusal hukukta herhangi bir kanuni çerçeve çizilmeksizin sadece idari işlemler ile tatbik edilmesi uluslararası düzeydeki tartışmanın ulusal düzeyde de çıkmasına neden olmuştur¹⁹¹⁵. Ülkemizde 1267, 1333 ve 1373 sayılı BMGK kararlarının uygulaması niteliğinde olan 2001/3483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı bakımından da benzer bir tartışma yaşanmış, hatta konu Danıştay nezdinde bir davaya dönüşmüştür.

Benzer bir tartışma, AB Konseyinin BMGK yaptırım kararlarının uygulanması için çıkarılan tüzüğün hukukiliği konusunda yaşanmış ve konu ABAD'a dava olarak yansımıştır. ABAD Genel Mahkemesi konuyu ilk kez 2005 yılında verdiği "*Yusuf&Al Barakaat Kararı*"nda, akabinde "*Yasin El Kadı Kararı*"nda tartışmıştır¹⁹¹⁶. Genel mahkemenin her iki davayı reddetmesi üzerine, Adalet Divanının söz konusu davaları birleştirerek 2008 yılında verdiği "*Yasin El Kadı I Kararı*" ile BMGK'nın 1267 sayılı kararının uygulanması için çıkarılan 881/2002/EC sayılı tüzüğün adil bir yargılama süreci öngörmediği için iptaline karar vermiştir¹⁹¹⁷. Bu kararlar, çalışmamızın AB hukukunda terörizmin finansmanı bahsinde ele alınmıştır. Burada sadece Bakanlar Kurulu Kararına karşı açılan davalar ile kıyaslanması bakımından hatırlatmakla yetiniyoruz.

B. Danıştay 10. Dairesinin 2002/984 E.-2006/4795 K. Sayılı Kararı

Bakanlar Kurulunun 22/12/2001 tarih ve 2001/3483 sayılı kararı, ekli listede adı yer alan Yasin El Kadı tarafından Danıştay 10. Dairesinin 2002/984 E. sayılı dosyası kapsamında dava konusu edilmiştir.

Danıştay 10. Dairesi 04/07/2006 tarih ve 2002/984 E.-2006/4795 K. sayılı kararıyla dava konusu işlemin davacıya ilişkin bölümün iptaline karar vermiştir¹⁹¹⁸. Karar gerekçesinde ilk olarak, BM Şartının 25 inci maddesinde yer alan BMGK kararlarının üye ülkelerce kabul edilip uygulanacağına ilişkin hükmün, kararların uygulanma biçimini

¹⁹¹⁵ **Ceren Karagözoğlu**, "Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Bireye Yönelik Ekonomik Yaptırım Kararları ve İnsan Hakları İlişkisi", *Public and Private International Law Bulletin*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Y., 2019, 39(1), s. 222, 223.

¹⁹¹⁶ **Halatçı Ulusoy**, *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*, s. 104.

¹⁹¹⁷ **CJEU**, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council of the European Union and Commission of the European Communities*.

¹⁹¹⁸ **Danıştay 10. D.**, 04/07/2006, 2002/984 E., 2006/4795 K. sayılı karar için bkz.: *Danıştay Dergisi*, Y: 37, S: 115, 2007, s. 74, 75.

düzenlemediği ve bu konunun iç hukuka bırakıldığı değerlendirilmiştir. Buradan hareketle, **kararın uygulanmasının Türkiye'nin iç hukuku çerçevesinde Anayasal ve kanuni düzenlemeler doğrultusunda yapılacağı belirtilmiştir.** Mahkeme kararında 1373 sayılı BMGK kararı ile üye devletlerden öncelikle terörizmin finansmanını suç olarak tanımlamaları, buna ilişkin uluslararası sözleşme ve protokollere taraf olmaları ile özellikle TFÖDUS'ye dahil olmalarının istendiğinin altı çizilmiştir. Anayasanın 6 ncı maddesinde hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağı, 13 üncü maddesinde temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlanabileceği, 16 ncı maddesinde temel hak ve özgürlüklerin yabancılar bakımından uluslararası hukuka uygun olarak ancak kanunla sınırlanabileceği ve 35 inci maddesinde mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceğinin hükmüne bağlandığı belirtilmiştir.

Bütün bu sebeplerle terörizmin finansmanı ile mücadelede gerekli kanuni düzenlemelerin yapılmasının elzem olduğu, aksi takdirde idarenin kanunla yetki tanınmamasına rağmen mahkeme kararı olmaksızın mülkiyet hakkına müdahale etmesinin Anayasaya aykırı olacağı sonucuna varılmıştır.

C. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2006/2824 E.-2007/115 K. Sayılı Kararı

Davalı Başbakanlık ve Dışişleri Bakanlığı, Danıştay 10. Dairesinin 2002/984 E.-2006/4795 K. sayılı iptal kararına karşı temyiz başvurusunda bulunması¹⁹¹⁹ üzerine konu

¹⁹¹⁹ Başbakanlık 01/09/2006 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuş, 06/09/2006 tarihinde temyiz talebinden feragat etmiştir. Dışişleri Bakanlığı ise 05/09/2006 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuş, 19/06/2006 tarihinde temyiz dilekçesini geri çekmiştir. Ancak Danıştay İDDK, devletin taraf olduğu davaların takibi usullerinin 4353 sayılı Maliye Vekaleti Baş Hukuk Müşavirliğinin ve Muhakemat Umum Müdürlüğünün Vazifelerine, Devlet Davalarının Takibi Usullerine ve Merkez ve Vilayetler Kadrolarında Bazı Değişiklikler Yapılmasına Dair Kanunda gösterildiği, anılan kanunun “*idari davalarda temsil başlıklı*” 22 nci maddesinin “*İdari davaların açılması, idareler aleyhine açılan bu nevi davaların takip ve müdafası daire amirlerine veya bu dairelerin bağlı oldukları Bakanlıklar hukuk müşavirlerine ait olup Danıştay'daki duruşmalarda bu daireler kendi amirleri veya hukuk müşavirleri ve hukuk müşaviri teşkilatı olmayan dairelerde ilgili şube amiri tarafından temsil olunur. Hazineyi ilgilendiren işlerde bu vazife Hazine Müşavir avukatı veya avukatları tarafından yapılır. Lüzumu halinde Maliye Bakanlığının alakalı servisine mensup ve Maliye Bakanlığı tarafından tensip edilecek bir memur Hazine Avukatı ile birlikte duruşmaya iştirak ettirilebilir.*” hükmünü ihtiva ettiği, anılan kanunun 27, 28, 29 ve 30 uncu maddelerinde hukuk ve ceza davaları ile icra takiplerinden vazgeçilebileceği hallerin belirtilmesine rağmen idari davalardan vazgeçme konusunda bir düzenlemeye yer verilmediği, bu nedenle daire amirlerini veya hukuk müşavirlerine temyizden vazgeçme salahiyetinin tanınmadığı tespitini yapmıştır. Buradan hareketle somut uyuşmazlık bakımından temyizden feragat için Başbakanın ve Dışişleri Bakanının olurunun alınması

Danıştay İDDK'nın gündemine gelmiştir. Danıştay İDDK, 22/02/2007 tarih ve 2006/2824 E.-2007/115 K. sayılı ilamıyla temyize konu kararı bozmuştur¹⁹²⁰.

Danıştay İDDK, BMGK'nın 1267 ve 1373 sayılı kararları ile bunların devamı mahiyetindeki kararların amacının, giderek daha karmaşık bir yapıya sahip olan uluslararası terörle mücadele edebilmek için “hızlı ve etkili” bir uluslararası işbirliği yaratılması olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, BMGK nezdinde “*El Kaide ve Taliban Yaptırımlar Komitesi*” oluşturularak, terörizmin finansmanının önlenmesi için, belli kişilere ait malvarlığı değerlerinin “*vakit geçirmeksizin dondurulması*” yönünde bir tavrın geliştirildiğinden bahsedilmiştir.

İDDK kararında ayrıca 1267 Komitesinin çalışma esaslarında, listeye haksız olarak alındığını iddia eden kişi veya kuruluşlara, izlemeleri gereken itiraz yollarının gösterildiği ifade edilmiştir. Kararda açık olarak belirtilmemiş olsa da, bu itiraz yolunun, 2006 yılında 1730 sayılı BMGK kararı ile oluşturulan *Odak Noktasına* başvurmak olduğu düşünülebilecektir. Ancak çalışmamızın önceki kısımlarında detaylı bir şekilde anlattığımız üzere, *Odak Noktasının* anlam ve kapsamı, İDDK kararının verildiği tarihte tam olarak belli olmadığı gibi, bu itiraz mekanizmasının yetersiz kalması üzerine sonraki yıllarda *Ombudsmanlık Ofisi* kurulmuştur.

İDDK kararında işaret edilen bir başka önemli husus, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararıyla, içlerinde davacının da bulunduğu 131 kişi, kuruluş ve örgütün Türkiye’de bulunan bankalar ve diğer mali kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler nezdindeki kasa mevcutları da dahil olmak üzere tüm hak ve alacakları ile malvarlıklarının dondurulmasına karar verildiği, bu kararın ekindeki listenin Komitenin hazırladığı liste ile aynı olduğudur. 1267 Yaptırımlar Komitesinin zaman zaman ekleme ya da çıkarma işlemi yaptığı, bu işlemlere paralel olarak Bakanlar Kurulunun da aynı işlemi kendi kararı üzerinde yaptığı vurgulanmıştır. İDDK, BM Şartının 39, 41 ve 42 nci maddeleri uyarınca,

gerektiği, Müsteşar Yardımcısı veya Hukuk Müşavirinin temyizden feragatinin hukuki sonuç doğurmayacağı, esasa girilerek temyiz başvurusunun inceleneceği belirtilmiştir.

¹⁹²⁰ Danıştay İDDK., 22/02/2007, 2006/2824 E., 2007/115 K. sayılı karar için bkz.: *Danıştay Dergisi*, Y: 37, S: 115, 2007, s. 70-78.

BMGK'nın böyle bir yetkisinin olduğu, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının da bu kararları iç hukukun bir parçası haline getirdiği değerlendirilmesini yapmıştır¹⁹²¹.

2. TFÖHK'nın Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Uygulama Dönemi

A. Malvarlığı ve Dondurma Kavramları

TFÖHK'nın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, malvarlığının, “*Bir gerçek veya tüzel kişinin; 1) Mülkiyetinde veya zilyetliğinde bulunan ya da doğrudan veya dolaylı olarak kontrolünde olan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri, 2) Adına veya hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişinin mülkiyetinde ya da zilyetliğinde bulunan fon ve gelir ile bunlardan elde edilen veya bunların birbirine dönüştürülmesinden hasıl olan menfaat ve değeri,*” ifade edeceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin (d) bendinde ise

¹⁹²¹ “*Birleşmiş Milletler Andlaşmasına uygun olarak alındığı tartışmasız olan bu kararların iç hukukumuzda yansıtılmasında izlenen yolun hukuka uyarlığı konusu, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının, Anayasamızın ve konuyla ilgili yasaların ilgili hükümlerinin birlikte incelenmesini gerektirmektedir. Birleşmiş Milletler Andlaşması, 1945 yılında 4801 sayılı Kanunla onaylanarak iç hukuk düzenimizin bir parçası olmuştur. Birleşmiş Milletler Andlaşmasının "Amaçlar ve İlkeler" başlığını taşıyan 1. Bölümünde yer alan 2. maddenin 7. fıkrasında "İşbu Andlaşmanın hiçbir hükmü, Birleşmiş Milletler'e herhangi bir devletin kendi iç yetki alanına giren konulara müdahale yetkisi vermediği gibi, üyeleri de bu türden konuları işbu Andlaşma uyarınca bir çözüme bağlamaya zorlayamaz; ancak, bu ilke, VII. Bölümde öngörülmüş olan zorlayıcı önlemlerin uygulanmasını hiçbir biçimde engellemez." ifadesine yer verilmiştir. Birleşmiş Milletler Andlaşmasının bu hükmü, "Barışın Tehdidi, Bozulması ve Saldırı Eylemi Durumunda Alınacak Önlemler" başlıklı VII. Bölüm kapsamında alınan "zorlayıcı önlemlerin" uygulanmasında üye ülkelerin yükümlülüğünü tereddüte yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır. Üye ülkelerin zorlayıcı önlemlerin uygulanması konusundaki yükümlülüğünü, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının 48. maddesinde vurgulandığı üzere "doğrudan doğruya eylemleriyle" yerine getirmeleri zorunludur. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin, Andlaşmanın VII. Bölümü çerçevesinde alacağı kararlar üye devletler yönünden bağlayıcı nitelik taşımaktadır. Üye ülkelerin üstlendikleri bu yükümlülüğü yerine getirmek için iç hukuklarında ayrıca bir yasal düzenleme aranmasına gerek yoktur. Üye ülke olarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine, diğer bir deyişle Bakanlar Kuruluna düşen görev, alacağı bir karar ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin, Andlaşmanın VII. Bölümü çerçevesinde almış olduğu zorlayıcı önlemleri Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yürürlüğe koymak ve uygulanır hale getirmektir. Dolayısıyla, Birleşmiş Milletler Andlaşmasının üye ülkelere getirdiği bu yükümlülüğün yerine getirilmesi ve Güvenlik Konseyince belirlenen zorlayıcı önlemlerin uygulamaya konulması hususunda Bakanlar Kurulunun yetkili olduğunun kabulü gerekmektedir... Hakim kararı aranmasına gerek olmamakla beraber dava konusu Bakanlar Kurulu kararı idari bir işlem olması nedeniyle idari yargıda hukuka uygunluk denetimine tabi olduğu gibi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan kararlara karşı Birleşmiş Milletler sistemi içinde başvuru ve düzeltme imkanları da bulunmaktadır. Bu cümleden olmak üzere El Kaide ve Taliban Yaptırımlar Komitesinin çalışma usullerine ilişkin belgenin 8. maddesinde listeye haksız olarak alındığını iddia eden kişi ve kuruluşların izlemesi gereken itiraz yolları ayrıntılarıyla belirtilmiştir. Buna göre, Güvenlik Konseyi Kararlarında adı yer alan davacının bu kararlar uyarınca Türkiye'deki her türlü mallarının dondurulmasını ve bu mal varlıkları ile ilgili her türlü işlemin Maliye Bakanlığının iznine bağlanmasını öngören 22/12/2002 tarih ve 2001/3483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının davacıya ilişkin bölümünde yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları yönünden hukuka aykırılık bulunmamaktadır.” Bkz.: **Danıştay İDDK.**, 22/02/2007, 2006/2824 E., 2007/115 K.*

malvarlığının dondurulması, “malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüştürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufi işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılması veya kısıtlanması” olarak tanımlanmıştır.

AYM'nin bir kararında, TFÖHK kapsamında verilen malvarlığı değerlerinin dondurulması, “Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan, geçici nitelikli bir tedbir kararı olan ve uluslararası mevzuat ve diğer ülke uygulamalarına göre yargı organları yanında yetkili diğer organlar tarafından verilebilen” bir idari karar olarak nitelendirilmiştir¹⁹²².

Benzer tanımlara, TFÖHK Yön.'ün 3 üncü maddesinde de yer verilmiştir.

B. BMGK Yaptırımlar Komitesi Kararları Uyarınca Verilen Dondurma Kararları (TFÖHK m. 5)

TFÖHK'nın kabulünden sonra 30/09/2013 tarih ve 2013/5428 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) Sayılı Kararlarıyla Listelenen Kişi, Kuruluş veya Organizasyonların Tasarrufunda Bulunan Malvarlığının Dondurulmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı alınmıştır¹⁹²³.

Bu karar, BMGK'nın 1267, 1988 ve 1989 sayılı kararları ile TFÖHK'nın 5 inci maddesine dayanmaktadır. Nitekim TFÖHK'nın “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasının, 2020 yılında 7262 sayılı kanun ile değiştirilmeden önceki hali, “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları, Cumhurbaşkanının¹⁹²⁴ Resmi Gazete’de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin uygulanır.” şeklindedir. Bakanlar Kurulu Kararının 1 inci maddesinde;

¹⁹²² Bkz.: AYM'nin 10/10/2013 tarih ve 2013/45 E.-2013/113 K. sayılı ilamı.

¹⁹²³ R.G. 10/10/2013, 28791.

¹⁹²⁴ 02/07/2018 tarih ve 700 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 200 üncü maddesi ile yapılan değişiklikle TFÖHK'nın 5 inci maddesinde yer alan “Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanının” şeklinde değiştirilmiştir. Bkz.: R.G. 07/07/2018, 30471 (2. Mükerrer).

“Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararları doğrultusunda ekli (1) sayılı Listede belirtilen kişi, kuruluş ve organizasyonların tasarrufunda bulunan Türkiye'deki malvarlıklarının dondurulması kararlaştırılmıştır.”

hükmüne yer verilmiştir. Kararın 2 nci maddesinde, *“bu Karara karşı, 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7 nci maddesi çerçevesinde, Resmi Gazete’de yayımını izleyen 60 gün içinde Danıştay’da dava açılabilir”* hükmüne yer verilerek karara karşı başvurulabilecek yargı yolu gösterilmiştir. Kararın 3 ncü maddesinde, 22/12/2001 tarih ve 2001/3483 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve bu kararda değişiklik yapan 16/02/2013 tarihinden önceki diğer bazı Bakanlar Kurulu Kararlarının yürürlükten kaldırıldığı belirtilmiştir.

TFÖHK’nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası KİSYFÖİK ile değiştirilerek *“Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları ve bu listelerden çıkarılanlara ilişkin malvarlığının dondurulmasının kaldırılması kararlarının uygulanmasına yönelik Cumhurbaşkanı kararı, Resmî Gazete’de yayımlanır ve gecikmeksizin uygulanır.”* şeklini almış ve bu haliyle yürürlüktedir. Bu değişiklikten sonra TFÖHK’nın 5 inci maddesine istinaden verilen Cumhurbaşkanı Kararlarında 2253 sayılı BMGK kararına da atıf yapılmaktadır.

TFÖHK’nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, BMGK’nın **1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015)** sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması veya listeden çıkarılmalarına ilişkin kararların Türkiye’de uygulanabilmesi Cumhurbaşkanınca karar verilmesine bağlıdır. Bu kapsamda alınacak Cumhurbaşkanı kararının Resmî Gazete’de yayımlanması gerekmektedir.

Bakanlar Kurulu’nun 30/09/2013 tarih ve 2013/5428 Sayılı kararı TFÖHK yürürlüğe girdikten sonra temel olarak alınmış ve BMGK’nın listesine bu kararın ekinde yer verilmiştir. Daha sonra bazı kişi, kuruluş veya organizasyonların bu kararın ekindeki listelere eklenmesi veya listelerden çıkarılmasına 09/07/2018 tarihine kadar Bakanlar Kurulu Kararı, bu tarihten sonra Cumhurbaşkanınca karar verilmiştir. Zira 02/07/2018

tarikh ve 700 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükümünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname'nin 200 üncü maddesi ile yapılan değişiklikle TFÖHK'nın 5 inci maddesinde yer alan “*Bakanlar Kurulunun*” ibaresi “*Cumhurbaşkanının*” şeklinde değiştirilmiştir.

2013/5428 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının ekindeki liste “*A – El-Kaide İle Bağlantılı Gerçek Kişiler*”(219), “*B – El-Kaide İle Bağlantılı Tüzel Kişi, Kuruluş veya Organizasyonlar*”(63), “*C – Taliban İle Bağlantılı Gerçek Kişiler*”(130) ve “*D – Taliban İle Bağlantılı Tüzel Kişi, Kuruluş veya Organizasyonlar*”(4) başlıklı bölümlerden oluşmaktadır. Kararın ilk halinde A bölümünde 219 gerçek kişi, B bölümünde 63 tüzel kişi, kuruluş veya organizasyon, C bölümünde 130 gerçek kişi ve D bölümünde 4 tüzel kişi, kuruluş veya organizasyon yer almaktaydı. Listede 16/07/2024 tarihine kadar toplam 148 defa değişiklik yapılmıştır¹⁹²⁵. BMGK kararlarına istinaden TFÖHK'nın 5 inci maddesi kapsamında malvarlığı değerleri dondurulanlar MASAK'ın internet sitesinde listelenmiştir¹⁹²⁶.

Listede gerçek kişilerin ad - soyad, adının orijinal dilde yazımı, ünvanı, görevi, doğum tarihi, doğum yeri, kullandığı veya bilinen diğer adları, uyruğu, pasaport numarası, ulusal kimlik numarası ve adres gibi kişisel verileri gösterilmiştir. Tüzel kişi, kuruluş veya organizasyonların ünvanı, bunun orijinal dilde yazımı, kullandığı diğer ünvanlar, bilinen eski ünvanı ve adresi listelerde yer alan unsurlardandır.

¹⁹²⁵ **Bakanlar Kurulunun 2013/5428 sayılı kararı**, 2013/5712, 2014/5810, 2014/5811, 2014/5975, 2014/5877, 2014/6088, 2014/6089, 2014/6095, 2014/6236, 2014/6240, 2014/6318, 2014/6367, 2014/6388, 2014/6395, 2014/6457, 2014/6531, 2014/6700, 2014/6703, 2014/6721, 2014/6725, 2014/6731, 2014/6832, 2014/6815, 2014/6942, 2014/7008, 2014/7015, 2014/7063, 2014/7151, 2015/7180, 2015/7250, 2015/7296, 2015/7330, 2015/7494, 2015/7506, 2015/7507, 2015/7504, 2015/7490, 2015/7535, 2015/7640, 2015/7692, 2015/7710, 2015/7866, 2015/7973, 2015/7963, 2015/8032, 2015/8038, 2015/8065, 2015/8100, 2015/8102, 2015/8192, 2015/8193, 2015/8194, 2015/8195, 2015/8256, 2015/8258, 2015/8276, 2015/8293, 2015/8285, 2016/8360, 2016/8431, 2016/8515, 2016/8575, 2016/8645, 2016/8766, 2016/8792, 2016/8991, 2016/9075, 2016/9076, 2016/9086, 2016/9087, 2016/9113, 2016/9136, 2016/9258, 2016/9259, 2016/9360, 2016/9460, 2016/9500, 2017/9951, 2017/10000, 2017/10003, 2017/10004, 2017/10097, 2017/10219, 2017/10224, 2017/10343, 2017/10586, 2017/10587, 2017/10588, 2017/10706, 2017/20719, 2017/10774, 2017/10776, 2017/10895, 2017/10855, 2017/10905, 2017/10932, 2017/11142, 2018/11273, 2018/11546, 2018/11737 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile değişikliğe uğramıştır. Söz konusu karar ayrıca ülkemizde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle ilgili Anayasa değişikliğinin 09/07/2018 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra 50, 114, 215, 269, 376, 578, 840, 841, 1016, 1167, 1170, 1171, 1547, 1672, 1769, 1929, 2190, 2338, 2380, 2408, 2680, 2847, 2954, 3098, 3567, 3753, 3795, 4088, 4479, 4860, 4965, 5059, 5062, 5125, 5131, 5257, 5281, 5417, 5620, 6717, 6780, 6786, 7188, 7314, 7845, 8069, 8088, ve en son 16/07/2024 tarihi itibarıyla 8439 sayılı Cumhurbaşkanı Kararları ile değiştirilmiştir.

¹⁹²⁶ Bkz.: <https://masak.hmb.gov.tr/5-maddeye-iliskin-bakanlar-kurulu-kararlari> (E.T. 18/07/2024).

TFÖHK'nın 5 inci maddesi kapsamında alınan malvarlığı değerlerinin dondurulması veya dondurma kararının kaldırılmasına ilişkin kararlara karşı 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24 üncü maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7 nci maddesine istinaden kararın Resmî Gazete'de yayımını izleyen altmış gün içinde iptal davası açılabilecektir.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiillerin gerçekleştirildiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından, kişi, kuruluş veya organizasyonların BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları ile bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlar uyarınca malvarlığının dondurulmasına ilişkin oluşturulan listelere eklenmesi ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde listelerden çıkarılmasının BMGK'ya teklif edilebileceği hükme bağlanmıştır. Böyle bir durumda, Cumhurbaşkanının teklifi Dışişleri Bakanlığı tarafından BMGK'ya bildirilecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Cumhurbaşkanı tarafından kişi, kuruluş veya organizasyonun malvarlığının dondurulmadığı ve fakat dondurularak listelere eklenme talebiyle BMGK'ya bildirimde bulunulduğudur.

Son olarak belirtmeliyiz ki, BMGK kararlarına istinaden malvarlığı değerlerinin dondurulması ile ilgili süreçleri, uluslararası hukuk perspektifinden, çalışmamızın birinci bölümünde aktarmıştık. Tekraren ifade etmeliyiz ki, ABAD'ın Yasin El Kadı kararlarından sonra ihdas edilen Ombudsmanlık Ofisine müracaat ile listeden çıkarılma süreçleri işletilebilmektedir. Komitenin bir kişiyi listeden çıkarma kararları ülkemizde TFÖHK'nın 5 inci maddesi kapsamında Cumhurbaşkanı Kararı ile uygulanmaktadır.

C. Yabancı Devletler Tarafından Yapılan Talepler Üzerine Verilecek Dondurma Kararı (TFÖHK m. 6)

TFÖHK'nın “Yabancı devletlerce yapılan talepler” başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında “*Bir yabancı devlet hükümeti tarafından bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye'den talepte bulunulması halinde, Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilen*

talep Cumhurbaşkanı¹⁹²⁷ tarafından karara bağlanır. Bu değerlendirmede karşılıklılık ilkesi gözetilir. Karar verilebilmesi için, yabancı devlet tarafından taleple birlikte gerekçelerinin de gönderilmesi gerekir.” denilmektedir.

Bu hüküm uyarınca, TFÖHK'nın 6 ncı maddesi kapsamında, yabancı devletler tarafından Türkiye'ye iletilen talep, Değerlendirme Komisyonunca yapılan değerlendirmenin akabinde Cumhurbaşkanı tarafından malvarlığı değerlerinin dondurulabilmesi de mümkündür¹⁹²⁸. Yabancı devlet talebine istinaden TFÖHK'nın 6 ncı

¹⁹²⁷ 02/07/2018 tarih ve 700 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 200 üncü maddesi ile yapılan değişiklikle TFÖHK'nın 6 ncı maddesinde yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir. Bkz.: R.G. 07/07/2018, 30471 (2. Mükerrer). Dolayısıyla bu değişikliğin yürürlüğe girdiği 09/07/2018 tarihinden önce bu maddeye istinaden malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları Bakanlar Kurulu tarafından alınmıştır.

¹⁹²⁸ Yabancı devletin talebi üzerine konu hakkında Bakanlar Kurulunun karar vermesi hususunun iptali istemiyle AYM'de açılan bir dava kapsamında bu hükmün Anayasa'ya uygun olduğuna hükmedilmiştir. **AYM'nin 10/10/2013 tarih ve 2013/45 E.-2013/113 K.** sayılı ilamında, “Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasa'ya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacıyla yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanarak tutarlı kullanması gerekir. **Malvarlığının ortadan kaldırılmasının, tüketilmesinin, dönüşürülmesinin, transferinin, devir ve temlik edilmesinin ve sair tasarrufları işlemlerin önlenmesi amacıyla, malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılması veya kısıtlanması şeklinde verilen malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararlar, uluslararası terörizmle mücadele çalışmaları sonunda uygulamaya konulmuş “akıllı yaptırımlar” (smart sanctions) kapsamında alınan geçici nitelikli tedbir kararlarıdır. Zira, malvarlığının dondurulması kararının Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içinde, talep eden devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde ilgili karar kaldırılabilir. Uluslararası mevzuat ve diğer ülke uygulamalarında yargı organları yanında “yetkili diğer organlar” tarafından verilebilen bu kararların, uluslararası yükümlülükler de dikkate alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu tarafından gecikmeksizin alınmasını öngören dava konusu kural, söz konusu kararın alınma sürecini hızlandıran idari bir mekanizmadır ve Anayasa'nın 125. maddesi gereğince idari yargı denetimine tabidir...Kişiyi başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla, sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, ürünlerinden yararlanma ve tasarruf olanağı veren mülkiyet hakkı, Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış ve bu hakka ancak kamu yararı nedeniyle ve kanunla sınırlama getirilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar, demokratik toplum düzeninin ve laik cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz. Buna göre, idare tarafından kamu yararı bulunduğu durumlarda mülkiyet hakkına kanunla yapılan sınırlamalar meşru görülmektedir. **Uluslararası terörizmle mücadele çalışmaları kapsamında terörizmin finansmanının önlenmesinde kamu yararı olduğu açıktır. Terörü finanse eden fon veya diğer malvarlıklarının dondurulmasına ilişkin kamu yararı amacıyla Bakanlar Kurulu'na karar alma yetkisinin verilmesinin ölçülü olmadığı söylenemeyeceği gibi, idari nitelikli söz konusu tedbir kararının mutlaka yargı organları tarafından verilmesi gerektiğine yönelik herhangi bir anayasal zorunluluk da bulunmamaktadır.** Bu bağlamda, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan, geçici nitelikli bir tedbir kararı olan ve uluslararası mevzuat ve diğer ülke uygulamalarına göre yargı organları yanında yetkili diğer organlar tarafından verilebilen malvarlığının dondurulması kararlarının Bakanlar Kurulu tarafından karşılıklılık ilkesine bağlı olarak karara bağlanacağını düzenleyen dava konusu kuralda Anayasa'ya aykırı bir yön**

maddesi kapsamında malvarlığı değerleri dondurulanlar MASAK'ın internet sitesinde listelenmiştir¹⁹²⁹. Bu listede malvarlığı değeri dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonların adı - soyadı, ünvanı, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası, yaptırım türü, anne adı, baba adı, doğum tarihi, doğum yeri, kullandığı bilinen diğer isimleri, tâbi olduğu diğer uyruklar, kararın yayımlandığı Resmî Gazete ve tarihi gibi bilgilere yer verilmektedir.

Bu madde kapsamında dondurma kararı verilebilmesi için bir devletin Türkiye'den talepte bulunması ve bu talebin de gerekçelerini göstermesi zorunludur. Bu talep üzerine, konu, TFÖHK'nın 9 uncu maddesine istinaden teşekkül ettirilen Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilecek ve akabinde Cumhurbaşkanınca karara bağlanacaktır. Bu değerlendirmede karşılıklılık ilkesinin gözetilmesi elzemdir. (TFÖHK m. 6/1)

Yabancı devletin talebi doğrudan MASAK'a veya MASAK'a iletilmek üzere Adalet Bakanlığı veya Dışişleri Bakanlığına ulaştırılmalıdır. Bu talebin yerine getirilmesi için Türkiye'nin talepte bulunan devletten teminat isteme yetkisi vardır. (TFÖHK m. 6/2, 3)

Yabancı devletin talebi hakkındaki Cumhurbaşkanlığı Kararı, Dışişleri Bakanlığı marifetiyle talepte bulunan devlete bildirilir. (TFÖHK m. 6/4) TFÖHK'nın 6 ncı maddesine istinaden verilen malvarlığı değerinin dondurulması kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde, talepte bulunan devlet tarafından soruşturma başlatılmadığı takdirde, Türkiye tarafından bu kararın kaldırılabilmesi mümkündür. (TFÖHK m. 6/5)

TFÖHK'nın 6 ncı maddesi kapsamında alınan malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarına karşı 06/01/1982 tarih ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 24 üncü maddesi ile 06/01/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7 nci maddesine istinaden kararın Resmî Gazete'de yayımını izleyen altmış gün içinde iptal davası açılabilecektir.

bulunmamaktadır.” gerekçelerine yer verilmiştir. Bkz.: <https://www.corpus.com.tr/#!/BakanlarKuruluKararlari> (E.T. 22/07/2024).

¹⁹²⁹ Bkz.: <https://masak.hmb.gov.tr/6-maddeye-iliskin-bakanlar-kurulu-kararlari> (E.T. 18/07/2024).

Kararlarda, TFÖHK'nın 6 ncı maddesine dayanıldığı, malvarlığı değerleri dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyona dair bilgiler ile talep eden devletin bir yıl içerisinde soruşturma başlatmaması halinde dondurma kararının yürürlükten kaldırılabileceğine yer verilmektedir. Ayrıca dondurma gerekçesi de gösterilmektedir. Örneğin 04/03/2014 tarih ve 2014/6054 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında¹⁹³⁰ “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamında ... adlı şahsın bir takım terör eylemlerine iştirak etmesi ve bazı terör eylemlerinin gerçekleştirilmesine yardımcı bulunması*” gerekçesine yer verilmiştir. 12/03/2015 tarih ve 2015/7400 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında¹⁹³¹ “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamında ekli listede belirtilen kişilerin terör eylemlerinin icrasını kolaylaştırıcı faaliyetlerde bulunmaları.*” şeklinde bir gerekçeye yer verilmiştir. 13/07/2015 tarih ve 2015/7972 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında¹⁹³² “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamında ekli listede belirtilen kişilerin bir takım terör eylemlerine iştirak etmesi*” gerekçesi gösterilmiştir.

Bazen gerekçelerde ilgili terör örgütünün adı da gösterilmektedir. Örneğin 01/02/2016 tarih ve 2016/8501 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında¹⁹³³ “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamında ekli listede belirtilen kişilerin DEAŞ terör örgütüyle bağlantılı faaliyetlerinin bulunması*” gerekçesi dikkat çekmektedir.

Bazı kararlarda, gerekçe olarak, terör örgütlerine sponsor olunması gösterilmiştir. Örneğin 20/02/2020 tarih ve 2132 sayılı Cumhurbaşkanı Kararında¹⁹³⁴ “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamındaki yabancı devlet talebinde; söz konusu organizasyon ve kişilerin terör örgütüne destek ve sponsor olması veya finansal, maddi ya da teknolojik destek sunması, başka finansal olan veya olmayan hizmetler sağlaması*” yönünde bir gerekçe mevcuttur. Bazı kararlarda teknolojik desteğe atıf yapılması da dikkat çekicidir. 21/02/2020 tarih ve 2133 sayılı Cumhurbaşkanı Kararında¹⁹³⁵ “*Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001)*

¹⁹³⁰ R.G. 17/05/2014, 29003.

¹⁹³¹ R.G. 20/03/2015, 29301.

¹⁹³² R.G. 04/08/2015, 29435.

¹⁹³³ R.G. 26/02/2016, 29636.

¹⁹³⁴ R.G. 21/02/2020, 31046.

¹⁹³⁵ R.G. 21/02/2020, 31046.

sayılı Kararı kapsamındaki yabancı devlet talebinde, söz konusu kuruluşun terörü finansal ya da diğer şekillerde desteklemesi ya da terör örgütü yararına sponsorluk yapması ya da finansal, maddi ya da teknolojik destek sağlanmasına yardımcı olması” gerekçesine yer verilmiştir.

Kararlarda yer verilen bir başka gerekçe türü de, bir terör örgütü adına belli suçların işlenmesi hususudur. Örneğin 22/03/2022 tarih ve 5347 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında¹⁹³⁶ “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 (2001) sayılı Kararı kapsamındaki yabancı devlet talebine göre söz konusu kişinin DEAŞ-Horasan terör örgütü adına finansal aracılık ve insan kaçakçılığı faaliyetleri yürütmesi” malvarlığının dondurulması gerekçesi yapılmıştır.

07/09/2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 06/09/2024 tarih ve 8955 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, TFÖHK’nın 6 ncı maddesi kapsamında yabancı devletlerin talebi üzerine 16 kişinin Türkiye’de bulunan malvarlığı değerleri dondurulmuştur. Kararda dondurma gerekçesi olarak, “söz konusu kişilerin 6415 sayılı Kanununun 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdikleri hususunda makul sebeplerin bulunması” gösterilmiştir¹⁹³⁷.

D. İç Dondurma Kararı (TFÖHK m. 7)

TFÖHK’nın 7 nci maddesi kapsamında verilen malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarına “iç dondurma kararı” denilmektedir. Bunun nedeni BMGK kararlarının uygulaması veya yabancı devlet taleplerinin karşılanması üzere malvarlığı değerlerinin dondurulması değil, Değerlendirme Komisyonu raporuna göre terörizmin finansmanı suçunu işlediği hususunda makul şüphe bulunan kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlıklarının Cumhurbaşkanlığı kararıyla dondurulmasıdır. Bu süreç tamamen Türkiye’nin kendi iradesiyle ortaya çıktığı için iç dondurma kararından bahsedilmektedir.

TFÖHK’nın 7 nci maddesine istinaden malvarlığı değerleri dondurulan MASAK’ın internet sitesinde listelenmiştir¹⁹³⁸. Bu listede malvarlığı değeri dondurulan

¹⁹³⁶ R.G. 23/03/2022, 31787.

¹⁹³⁷ R.G. 07/09/2024, 32655.

¹⁹³⁸ Bkz.: <https://masak.hmb.gov.tr/7madde> (E.T. 18/07/2024).

kişi, kuruluş veya organizasyonların adı - soyadı, ünvanı, vatandaşlık numarası, pasaport numarası, vergi kimlik numarası, yaptırım türü, anne adı, baba adı, doğum tarihi, doğum yeri, kullandığı bilinen diğer isimleri, tâbi olduğu diğer uyruklar, kararın yayımlandığı Resmî Gazete ve tarihi gibi bilgilere yer verilmektedir.

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, terörizmin finansmanı suçunu işlediği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebinin Cumhurbaşkanı kararıyla ilgili devlete iletilebileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında ise, terörizmin finansmanı suçunu işlediği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye'de bulunan malvarlıklarının dondurulmasına Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı tarafından müştereken karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Her iki durumu da ayrı ayrı incelemek yerinde olacaktır.

Literatürde ,iç dondurmanın bir kolluk faaliyeti olduğu ifade edilmiştir. Kolluk, “*kamu düzenini sağlayan, koruyan ya da bozulduğunda eski durumuna getiren idari etkinlikler*” olarak tanımlanmaktadır¹⁹³⁹. İdari kolluk, “*bir idari makama kamu düzeninin sağlanması amacıyla icrai kararlar alma ve bunların uygulanması için gerekli maddi işlemleri yapma ayrıcalığı*” olarak ifade edilmektedir¹⁹⁴⁰. Görüldüğü üzere, idari kolluğun temel amacı, kamu düzenini sağlamak ve korumaktır. Kamu düzeninin güvenlik, esenlik ve sağlık olmak üzere üç unsurunun bulunduğu söylenir¹⁹⁴¹. Kamu düzenini korumak üzere hukuk sisteminde konumlandırılan idari kolluk ise genel ve özel olmak üzere ikiye ayrılır¹⁹⁴². Ülkemizde genel idari kolluk, kamu düzeninin sağlanmasından sorumlu polis ve jandarmadır. Özel idari kolluk ise, bunların dışında kalan ve özel kanunlara göre kurularak belli özel alanlarda yetkisi ve görevi bulunan kolluktur¹⁹⁴³. Bütün bu bilgilerden hareketle, TFÖHK kapsamında malvarlığı değerlerinin dondurulmasınının, “*genel kolluktan ayrı ve istisnai, saf anlamda ekonomik*

¹⁹³⁹ A. Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010, s. 752.

¹⁹⁴⁰ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, s. 752.

¹⁹⁴¹ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, s. 753.

¹⁹⁴² Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, s. 764.

¹⁹⁴³ Gözübüyük, Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, s. 764.

*kolluk yetkisi görünümünde olmayan sui generis bir kolluk türü*¹⁹⁴⁴ olduğu da söylenebilecektir. Koruma tedbirleri ise, ceza muhakemesi işlemleri olup muhakemenin usulüne uygun yapılması, delillerin muhafaza altına alınması, muhakeme sonucunda verilecek kararın infazını sağlamak amacıyla uygulanabilirler¹⁹⁴⁵. Elbette malvarlığı değerlerinin dondurulması, terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik bir uygulama olduğu kadar aynı zamanda özellikle eşya veya kazanç müsaderesini mümkün kılmaktadır. Ancak buradaki sorun, malvarlığı değerlerinin dondurulmasının ilgili kimse hakkında herhangi bir soruşturma bulunmasına bağlı olmamasıdır. Bir kimse hakkında malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı verilmiş olmasına rağmen yıllarca herhangi bir soruşturma yürütülmeyebilir. Bu gibi haller nedeniyle malvarlığı değerlerinin dondurulmasının sadece bir kolluk faaliyeti veya bununla birlikte koruma tedbiri mahiyetinde olup olmadığını her somut vakıanın kendine özgü yürüyüşü tayin edecektir.

a. Yurtdışında Bulunan Malvarlığı Hakkında

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin birinci fıkrasında, “5 inci ve 6 ncı maddelerde düzenlenen hususlar dışında, Değerlendirme Komisyonu, 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların **yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması** talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına karar verebilir.” denilmiştir¹⁹⁴⁶.

Anılan hüküm, BMGK kararlarına istinaden listelenen kişiler ile yabancı devletlerin talepte buldukları kişiler hakkında malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları dışında kalan durumlarda uygulanabilecektir. TFÖHK'nın 9 uncu maddesine göre teşekkül ettirilmiş Değerlendirme Komisyonu, terörizmin finansmanı suçunu veya 3 üncü maddedeki amaç suçları işlediği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden

¹⁹⁴⁴ Hayrettin Kurt, “Türk Hukukunda Malvarlığının İç Dondurulması”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 158, 2022, s. 46.

¹⁹⁴⁵ Gökcen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 289.

¹⁹⁴⁶ Bu fıkranın 7262 sayılı Kanun'un 38 inci maddesiyle değiştirilmeden önceki hali şöyleydi: “(1) 5 inci ve 6 ncı maddelerde düzenlenen hususlar dışında, Değerlendirme Komisyonu, 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların; a) Yabancı ülkelerde bulunan malvarlığının dondurulması talebiyle Cumhurbaşkanına öneride bulunulmasına, b) Türkiye’de bulunan malvarlığıyla bağlantılı olarak ilgililer hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca soruşturma açılması talebiyle suç duyurusunda bulunulmasına, karar verebilir.”

kişi, kuruluş veya organizasyonların yabancı ülkelerde bulunan malvarlıklarının dondurulmasını Cumhurbaşkanına önerebilir. Bu öneri üzerine Cumhurbaşkanı Kararıyla ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonların yurtdışında bulunan malvarlıklarının dondurulması için yabancı devlete talepte bulunulabilir. Cumhurbaşkanı Kararı, yabancı devlete Dışişleri Bakanlığı marifetiyle bildirilir. (TFÖHK m. 7/2) Bu bildirim üzerine malvarlığı değerlerinin dondurulması ile ilgili nihai karar ilgili yabancı devletindir¹⁹⁴⁷.

b. Türkiye’de Bulunan Malvarlığı Hakkında

2020 yılında KİSYFÖİK’nin kabulüne kadar, TFÖHK’nin 7 nci maddesi kapsamında, yurtdışında bulunan malvarlığı değerleri ile ilgili olarak yabancı devlete dondurma talebi iletmek ve ilgililer hakkında suç duyurusunda bulunmak mevzubahis idi. Böyle bir durumda, terörizmin finansmanı suçunun işlendiği iddiasıyla başlatılan soruşturma veya kovuşturmalarda, CMK’nın 128 inci maddesinde düzenlenen taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin uygulanması mümkün olabilecekti. TFÖHK’nin 7 nci maddesine üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci fıkralar eklenmiş ve bu surette Türkiye’de bulunan malvarlığı değerleri ile ilgili olarak yeni bir dondurma rejimi getirilmiştir¹⁹⁴⁸. Bu değişiklikle birlikte TFÖHK’nin 5 ve 6 ncı maddelerinin dışında da idareye malvarlığı değerlerinin dondurulması yetkisi tanınmıştır.

TFÖHK’nin 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, “5 inci ve 6 ncı maddelerde düzenlenen hususlar dışında, mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığına istinaden kişi, kuruluş veya organizasyonların Türkiye’de bulunan malvarlığının dondurulmasına ve bu makul sebeplerin ortadan kalkması hâlinde malvarlığının dondurulmasının kaldırılmasına Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanı tarafından birlikte karar verilebilir.” hükmüne yer verilmiştir.

Anılan hüküm kapsamında dondurma kararı verilebilmesi için **ilk şart**, bu kararın alınmasını gerektiren halin BMGK kararlarına istinaden Yaptırımlar Komitesi kararlarının Türkiye’de uygulanması (TFÖHK m. 5) veya yabancı bir devletin talebinin

¹⁹⁴⁷ **Mustafa Caner Gürel**, “Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması”, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2022, s. 96.

¹⁹⁴⁸ **Gürel**, “Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması”, s. 96.

Türkiye’de uygulanması (TFÖHK m. 6) dışındaki durumlara ilişkin olmasıdır. **İkinci şart**, bir yapının terör örgütü olduğuna mahkemelerce kesin olarak karar verilmesidir. Örneğin, bir kişinin, terör örgütü olduğu kesin bir mahkeme kararıyla ortaya konulmamış olan bir yapıya fon sağlaması durumunda, bu madde kapsamında malvarlığı değerlerinin dondurulabilmesi mümkün değildir. Bu sebeple MASAK’ın resmî internet sitesindeki listelerde “*terör örgütü*” başlığı altında, kişi, kuruluş veya organizasyonlarla ilgili terör örgütlerine yer verildiği görülmektedir¹⁹⁴⁹. **Üçüncü şart**, kişi, kuruluş veya organizasyonların, TFÖHK’nın 4 üncü maddesinde düzenlenen terörizmin finansmanı suçunu veya 3 üncü maddesinde sayılan fiilleri gerçekleştirdiğine dair makul sebeplerin bulunmasıdır. **Dördüncü şart**, dondurulacak malvarlığının Türkiye’de bulunmasıdır. Bahsi geçen dört şartın da mevcut olduğu Değerlendirme Komisyonunca tespit edilerek malvarlığı değerinin dondurulması önerisinde bulunulması gerekmektedir. Bu öneri üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonun malvarlığı değerleri dondurulabilecektir. Bu şekilde verilen malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı, yine Değerlendirme Komisyonunun önerisi üzerine her iki bakanın müşterek imzasıyla kaldırılabilir.

TFÖHK’nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında verilen bu karar, derhal uygulama kabiliyetine sahiptir. Bununla birlikte dondurma kararı, kırk sekiz saat içinde Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunulmalıdır. Mahkeme malvarlığının dondurulması için şart olan “*makul sebebin*” varlığı yönünden bir inceleme yapacak ve incelemesini en geç beş gün içerisinde tamamlayarak dondurma kararının devamına veya kaldırılmasına karar verecektir. Malum olduğu üzere, CMK’nın 267 nci maddesine göre, kural olarak hakim kararlarına ve kanunun gösterdiği hallerde mahkeme kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurulabilir. TFÖHK’nın 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası, Mahkeme kararına itiraz edilebileceğini belirttiği için bu kararlara karşı itiraz yoluna başvurmak mümkündür. CMK’nın 268 inci maddesinde itiraz usulü ve inceleme mercileri gösterilmiştir. Buna göre, mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hallerde, CMK’nın 35 inci maddesine göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren iki hafta içinde, kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt katibine beyanda bulunmak suretiyle yapılacaktır. Kararına itiraz edilen mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzelterek, aksi halde en çok üç

¹⁹⁴⁹ Bkz.: <https://masak.hmb.gov.tr/7madde> (E.T. 18/07/2024).

gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderecektir. İtiraz üzerine ağır ceza mahkemelerinin kararlarını, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisini izleyen daire, son numaralı daire için birinci daire veya o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa en yakın ağır ceza mahkemesi inceleyecektir. Ayrıca belirtilmelidir ki, itiraz, kararın yerine getirilmesinin geri bırakılması sonucu doğurmayacaktır. Ancak kararına itiraz edilen makam veya kararı inceleyecek merciin geri bırakma kararı verebilmesi mümkündür. Kanunda yazılı olan haller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafî veya vekil dinlenir. Merciiin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir.

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin beşinci fıkrasına göre, Değerlendirme Komisyonu, Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren en geç altışar aylık dönemlerle makul sebeplerin varlığının devam edip etmediğini değerlendirerek önerisini ilgili bakanlara sunacaktır.

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin altıncı fıkrasına göre, ilgililer malvarlığının dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin taleplerini Değerlendirme Komisyonuna sunabilir. Komisyon, taleplere ilişkin önerisini ilgili bakanlara gönderir. Dondurma kararının kaldırılmasına ilişkin talebin yerinde görülmemesi halinde, TFÖHK'nın 7 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca karar verilmek üzere Ankara Ağır Ceza Mahkemesine gönderilecektir.

Son olarak, Türkiye'de bulunan malvarlığının dondurulmasına karar verildiği takdirde, ilgililer hakkında CMK uyarınca soruşturma açılması talebiyle suç duyurusunda bulunulmasına MASAK tarafından karar verilir. Soruşturma ve kovuşturma sonucunda adli makamlarca verilen kararlar Değerlendirme Komisyonuna sunulmak üzere MASAK'a gönderilecektir.

III. MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI KARARININ DİĞER HUSUSİYETLERİ

1. Mali Araştırma

TFÖHK'nın 8 inci maddesine göre, malvarlığının dondurulması kararları hakkında yapılacak mali araştırma, MASAK tarafından yerine getirilecek ve bu görevin

yerine getirilmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden talep edilen bilgiler, istenilen usul, şekil ve sürede gecikmeksizin MASAK'a iletilecektir.

Hatırlanacak olursa, TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, kişi, kuruluş veya organizasyonların BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları ile bu kararlara dayanılarak çıkarılan müteakip kararlar uyarınca, malvarlığının dondurulmasına ilişkin oluşturulan listelere eklenmesi ve listelerden çıkarılması talebinin BMGK'ya Cumhurbaşkanı tarafından teklif edilebileceği düzenlenmişti. TFÖHK'nın 6 ncı maddesinde, yabancı devlet talebi üzerine dondurma ve 7 nci maddede ise iç dondurma müesseselerine yer verilmişti. İşte bütün bu malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları veya talepler hakkında bilgi, belge ve bulgular ile değerlendirmelerin, Adalet, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarıyla Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlar tarafından MASAK'a bildirilmesi gerekmektedir.

Bütün bunlardan hareketle, gizlilik esasına uygun şekilde yapılan araştırmanın sonuçları, MASAK tarafından TFÖHK'nın 9 uncu maddesine göre teşekkül ettirilmiş Değerlendirme Komisyonu'na sunulacaktır.

2. Malvarlığının Dondurulması Değerlendirme Komisyonu

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile 6 ncı ve 7 nci maddeler kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili olarak "*Malvarlığının Dondurulması Değerlendirme Komisyonu*" oluşturulmuştur. (TFÖHK m. 9)

Görüş ve bilgilerine gerek duyulan kurum ve kuruluşların temsilcileri de Değerlendirme Komisyonuna çağrılabilir. Değerlendirme Komisyonu, üyeleri veya bunların yerlerine usulüne uygun olarak atanan vekilleriyle toplanarak, katılanların en az beşinin oyu ile karar verir. Değerlendirme Komisyonunun sekretarya hizmetleri MASAK tarafından yürütülür.

Hemen belirtelim ki, daha önce TFÖHK'nın 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, Değerlendirme Komisyonu'nun üyelerinin kimler olduğuna açıkça yer verilmişti. Buna göre, Değerlendirme Komisyonu "*Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Başbakanlık Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşar Yardımcısı, İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Adalet*

Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü ve Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdüründen” oluşmaktaydı. Ancak bu cümle 700 sayılı KHK’nın 200 üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Halihazırda hukukumuzda Değerlendirme Komisyonu, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin “İdari Kurul, Konsey ve Komisyonlar” başlıklı 19 uncu bölümü altında 522 nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, Malvarlığının Dondurulmasını Değerlendirme Komisyonu; “Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanlığından görevlendirilecek bir üye, Millî İstihbarat Teşkilâtından görevlendirilecek bir üye, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürü, Dışişleri Bakanlığı Araştırma ve Güvenlik İşleri Genel Müdürü, Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürü ve İçişleri Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanından” müteşekkildir.

3. Kararın Tebliği ve İlanı

TFÖHK’nın 11 inci maddesi uyarınca, malvarlığı değerlerinin dondurulması ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin kararlar Resmî Gazete’de yayımlanmak zorundadır. Bu kararlar Resmî Gazete’de yayımı tarihinde, hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen ilgili kişi ve kuruluşa tebliğ edilmiş addolunur.

Yayımlanmak suretiyle tebliğ ve ilan edilen bu kararlarda kararın kimin hakkında verildiği, sebepleri, kapsamı, süresi ve bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolları ile başvuru süresi yer almak zorundadır.

4. Kararın İcrası

TFÖHK’nın 12 nci maddesi uyarınca, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı ve bu kararın kaldırılmasına ilişkin karar, Resmî Gazete’de yayımı ile birlikte hukuki sonuçlarını doğurur. TFÖHK hükümlerine göre malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarının yerine getirilmesinden MASAK sorumludur.

Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar, alacak ve borçları ile diğer tüm malvarlığı değerlerini ve bunların dayanağına ilişkin bilgileri, MASAK’a sunmak zorundadır. Ayrıca bunlardan alacağı veya borcu olan gerçek ve tüzel kişiler ise alacak veya borcun miktarı ile dayanağına ilişkin bilgileri, malvarlığının dondurulması

kararının Resmî Gazete’de yayımlandığı tarihten itibaren en geç otuz gün içinde MASAK’a bildirmekle mükelleftir.

Malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı, MASAK’ın talebi üzerine CMK’nın 128 inci maddesinin üçüncü ila yedinci fıkralarında belirtilen usule uygun olarak gecikmeksizin yerine getirilir. Buna göre, taşınmazların dondurulması kararı, tapu kütüğüne şerh verilmek suretiyle icra edilir. (CMK m. 128/3) Kara, deniz ve hava ulaşım araçları hakkında verilen dondurma kararı, bu araçların kayıtlı bulunduğu sicile şerh verilmek suretiyle icra olunur. (CMK m. 128/4) Banka veya diğer mali kurumlardaki her türlü hesabın dondurulması kararı, teknik iletişim araçlarıyla ilgili banka veya mali kuruma derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili banka veya mali kuruma ayrıca tebliğ edilir. Dondurma kararı alındıktan sonra, hesaplar üzerinde yapılan bu kararı etkisiz kılmaya yönelik işlemler geçersizdir. (CMK m. 128/5) Şirketteki ortaklık paylarının dondurulması kararı, ilgili şirket yönetimine ve şirketin kayıtlı bulunduğu Ticaret Sicili Müdürlüğüne teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili şirkete ve Ticaret Sicili Müdürlüğüne ayrıca tebliğ edilir. (CMK m. 128/6) Hak ve alacakların dondurulması kararı, ilgili gerçek veya tüzel kişiye teknik iletişim araçlarıyla derhal bildirilerek icra olunur. Söz konusu karar, ilgili gerçek veya tüzel kişiye ayrıca tebliğ edilir. (CMK m. 128/7)

Ayrıca, malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları, nezdinde malvarlığı kaydı bulunuyor ise dondurulan malvarlığına ilişkin bilgileri talep tarihinden itibaren yedi gün içinde Başkanlığa bildirir.

Belirtmeliyiz ki, malvarlığında herhangi bir artış meydana gelmesi halinde, bu artışlar da malvarlığının dondurulması hükümlerine tâbidir.

Son olarak, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin kararlar, Başkanlık tarafından dördüncü fıkra uyarınca dondurma kararını yerine getiren kişi, kurum veya kuruluşlara bildirilir ve Resmî Gazete’de yayımlanır.

5. Karara Aykırı Olarak Yapılan İşlemlerin Hukuki Durumu

TFÖHK’nın 10 uncu maddesi uyarınca, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararına aykırı olarak yapılan her türlü tasarruf ve işlem hükümsüzdür. Bu tasarruf ve

işlemlerle ilgili olarak Türk Medeni Kanunu'nun iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümleri saklıdır.

TBK'nın 26 ncı maddesinde tarafların bir sözleşmenin içeriğini “*kanunda öngörülen sınırlar içinde*” özgürce belirleyebileceği hükme bağlanmıştır. TBK'nın 27 nci maddesinin birinci fıkrasında ise, “*Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkansız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.*” denilmiştir. Bu hüküm, Anayasanın 48 inci maddesinde güvence altına alınan sözleşme serbestisinin bir istisnası mahiyetindedir¹⁹⁵⁰.

TFÖHK'nın 10 uncu maddesindeki açık hüküm karşısında, malvarlığı değerleri dondurulan bir kimse ile yapılan ve malvarlığında azalma meydana getiren sözleşmeler TBK'nın 27 nci maddesi anlamında kesin hükümsüzdür. Böyle bir durumda emredici hükme aykırılıktan bahsedilebilmesi mümkündür. Nitekim geniş anlamda emredici hüküm kuralları, yasaklayıcı hükümleri de içine almaktadır¹⁹⁵¹. Öyle ki, TFÖHK'nın 10 uncu maddesinde dondurma kararına aykırılığın sonucunun hükümsüz olduğu gösterilmiş ve 15 inci maddesinde bu aykırılığı gerçekleştirmenin karşısında cezai yaptırım öngörülmüştür. Bu nedenle, işlemi kesin hükümsüz kılan emredici normun bir “*tam kanun*” (*leges perfectae*) olduğu söylenebilir¹⁹⁵². Malvarlığı değerlerinin dondurulması kararına aykırı hukuki muameleler aynı zamanda kamu düzenine aykırılık olarak da karşımıza çıkmaktadır. Yine malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının gereklerine aykırı hukuki muameleler, sözleşmenin “*başlangıçtaki objektif ifa imkansızlığı*” olarak da değerlendirilebilecektir. Bu imkânsızlık, hukuki bir imkânsızlık olup yetkili merciin dondurma kararı vermesi nedeniyle malikin malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunma yetkisini geçici bir süre olsa da hukuken kullanamamasından kaynaklanmaktadır.

Buna mukabil, malvarlığı değerlerinin dondurulmasına karar verilmeden önce ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonlarla yapılan hukuki muameleler geçersiz addolunmayacaktır. Alacaklı veya borçluların MASAK'a bildirimde bulunması gerekmektedir.

¹⁹⁵⁰ Mehmet Serkan Ergüne, Ali Suphi Kurşun, “TBK m. 27”, *İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu (Madde 1-82)*, C. 1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019, s. 448.

¹⁹⁵¹ Ergüne, Kurşun, “TBK m. 27”, s. 454.

¹⁹⁵² Ergüne, Kurşun, “TBK m. 27”, s. 455.

İyiniyetin (*guter Glaube, good faith, bona fides*) korunması bahsine gelirsek, bu konuda temel düzenleme Türk Medeni Kanunu'nun 3 üncü maddesinde yer almaktadır¹⁹⁵³. Bu hükme göre, “*kanunun iyiniyete hukuki bir sonuç bağladığı durumlarda, iyiniyetin varlığı*” esas kabul edilecek, ancak “*durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında*” bulunamayacaktır. O halde, her somut olayın özelliklerine göre, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararına rağmen iyiniyetin varlığı veya yokluğu incelenerek bir sonuca ulaşılmalıdır. Örneğin, Türk Medeni Kanunu'nun 763 üncü maddesinin birinci fıkrası, taşınır mülkiyetinin nakli, için zilyetliğin devrini gerekli ve yeterli görmüştür. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, “*Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle ve malik olmak üzere devralan kimse, devreden mülkiyeti devir yetkisi olmasa bile, zilyetlik hükümlerine göre kazanmanın korunduğu hâllerde o şeyin maliki olur.*” denilmiştir. Görüleceği üzere, bu hükümde aslında taşınır eşyanın mülkiyetinin devri konusunda yetkisi bulunmayan bir kimseden taşınırın zilyetliğini iyiniyetle ve malik olmak için devralan kişinin iyiniyeti korunmaktadır. TFÖHK'nın 13 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca, malvarlığı değeri dondurulanlar, maliki buldukları eşya üzerinde tasarruf işlemi gerçekleştiremezler. İşte Türk Medeni Kanunu'nun 3 ve 763 üncü maddeleri uyarınca taşınır eşyayı iyiniyetli devralan, diğer şartları da varsa, TFÖHK'nın 10 uncu maddesi uyarınca korunacaktır.

6. Dondurulan Malvarlığı Değerlerinin Yönetimi

TFÖHK'nın 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında, dondurulmasına karar verilen malvarlığının yönetiminin ilgili gerçek veya tüzel kişiye ait olduğu hükme bağlanmıştır. Ancak bu maddenin belli işlemler hariç olmak üzere, malvarlığı değerleri dondurulan kişiler bu malvarlığının ortadan kaldırılmasına, tüketilmesine, dönüştürülmesine, transferine, devir ve temlik edilmesine veya sair tasarruflara yönelik işlemlerde bulunamayacaktır. Malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının yerine getirilmesi talebinde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum veya kuruluşları da belli işlemlerin gerçekleştirilmesini sağlayamaz ve kolaylaştırılmazlar.

Dondurulan malvarlığı değeri hakkında yasak işlemler, TFÖHK'nın 13 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında sayılmıştır. Buna göre, malvarlığı dondurulan

¹⁹⁵³ İlhan Helvacı, *Türkçe-Fransızca-Almanca-İngilizce Medenî Hukuk ve Borçlar Hukuku Terimleri ve Kullanım Örnekleri*, İstanbul: On İki levha Y., 2021, s. 170, 171.

gerçek kişinin ve bakmakla yükümlü olduğu yakınlarının asgari geçimlerini sağlamak veya ticari işletmeler ve diğer tüzel kişilerin faaliyetlerine devam edebilmelerini temin etmek üzere;

- Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisi,
- Banka veya diğer finans kurumlarındaki hesaplar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,
- Gerçek veya tüzel kişiler nezdindeki her türlü hak ve alacaklar üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,
- Kıymetli evrak üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,
- Şirketlerdeki ortaklık payları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,
- Kiralık kasa mevcutları üzerindeki tasarruf yetkisinin kullanılması,
- Ticari işletme veya diğer tüzel kişilerin mal ve hizmet alım satımı ile bakım, işletim, onarım giderleri, defter ve belgelerinde kayıtlı borçlar, kira, kredi, kayyım hizmeti, sigorta primi, avukatlık ücreti, ücret ve maaş gibi zorunlu ödemelerin gerçekleştirilmesi,

işlemleri MASAK'ın izniyle yapılabilecektir.

Dondurulan malvarlığı değerinden ödenmesi gereken vergi, resim, harç, kira, sosyal güvenlik primi gibi kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlara yapılacak her türlü zorunlu ödemeler, izin alınmaksızın gerçekleştirilebilecektir. Ancak, MASAK, gerek görmesi halinde bu işlemleri de izne tabi tutabilir.

Taşınmazlar ile kara, deniz ve hava ulaşım araçları gibi taşınırlar üzerinde sair kişiler lehine aynı veya şahsi hak tesisine izin verilmesi halinde; “a) Sözleşme metninin bir örneği, b) Sözleşme gereğince karşılık olarak ödenmesi gereken para ve sair malvarlığı değerinin miktarına, ödeme takvimine, ödemenin yapılacağı banka hesabına ilişkin bilgiler,” hakkın tesis edildiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde MASAK'a verilir.

TFÖHK'nın 13 üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, hakkında malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı verilmiş olanlara, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihten itibaren yapılacak her türlü ödeme, ancak bu kişilere ait bir banka hesabına yapılabilir. Şayet, malvarlığı dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonun

merkezi veya şubesi Türkiye’de bulunan bir bankada hesabı yoksa MASAK tarafından kişi adına hesap açtırılır.

Belirtmeliyiz ki, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı, CMK’nın 128 inci maddesi uyarınca elkoyma, 133 üncü maddesi uyarınca şirket yönetimi için kayyım tayini tedbirinin uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir. (TFÖHK Yön. m. 15/14) Ancak böyle bir durumda elkoyma ve/veya şirket yönetimi için kayyım tayini kararlarının ilgili Cumhuriyet savcılıkları veya mahkemelerce derhal MASAK’a gönderilmesi gerekecektir. (TFÖHK Yön. m. 15/15)

Son olarak, muhafaza ve ibraz yükümlülüğünden bahsetmek yerinde olacaktır. Hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilmiş olanlar ile malvarlığının dondurulması kararının yerine getirilmesi bildiriminde bulunulan gerçek ve tüzel kişiler; dondurma kararının icrası ve dondurulan malvarlığının yönetimine dair işlemlere ilişkin her türlü ortamdaki belgeleri düzenleme tarihinden, defter ve kayıtları ise son kayıt tarihinden itibaren **sekiz yıl** süre ile muhafaza etmek ve istenmesi halinde yetkililere ibraz etmek zorundadır. (TFÖHK Yön. m. 17)

7. Dondurulan Malvarlığı Değeri Hakkında Denetim

MASAK, nezdinde malvarlığı bulunduran kişi ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediğini, dondurulan malvarlığının yönetiminin TFÖHK hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediğini denetlemek, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere 5549 sayılı Kanun’un 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirtilen denetim elemanlarını veya MASAK’ta istihdam edilen maliye uzmanlarını görevlendirir. (TFÖHK m. 14)

8. Karara Uymamanın Ceza Hukuku Bakımından Sonuçları

Nezdinde malvarlığı bulunduran kişi, kurum ve kuruluşların dondurma kararına uygun hareket edip etmediği ve dondurulan malvarlığının yönetiminin ilgililerince Kanun hükümlerine uygun olarak yerine getirilip getirilmediği, gerektiğinde ilgili defter, belge ve kayıtlar üzerinde araştırma ve incelemelerde bulunmak suretiyle MASAK tarafından denetlenir. (TFÖHK Yönetmelik m. 18/1) Denetim elemanları veya maliye uzmanları, yaptıkları denetim neticesinde tespit edilen bulguları denetim raporuna bağlayarak MASAK’a sunarlar. Şayet bu denetim raporlarında TFÖHK’nın 15 inci maddesine ilişkin

tespitler yer alırsa, MASAK bu denetim raporlarını yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderecektir. (TFÖHK Yön. m. 20)

Yapılan bu bildirim üzerine yürütülecek soruşturma neticesinde TFÖHK'nın 15 inci maddesinin birinci veya ikinci fıkrasında düzenlenen suçlar ile ilgili kamu davası açılması halinde MASAK bu davalara katılabilecektir. (TFÖHK Yön. m. 23)

A. Yükümlülüğün İhlali Suçu (TFÖHK m. 15/1)

TFÖHK'nın "Cezai hükümler" başlıklı 15 inci maddesinin birinci fıkrasında, *"Bu Kanun hükümlerine göre malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir."* denilerek malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarının etkin şekilde uygulanması amaçlanmıştır.

İhdas edilen bu hüküm ile, TFÖHK kapsamında verilen malvarlığı değerlerinin dondurulması kararlarının gereğini yerine getirmeyen veya yerine getirmekte ihmal veya gecikme gösteren kişilere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verileceği hükme bağlanmıştır. Düzenlemede, bu suçtan ceza verilebilmesi için, failin fiilinin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması gerektiği açıkça belirtilmiştir. O halde TFÖHK'dan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçu ile başka ceza normlarının asli - tali norm ilişkisi içerisine girmesi ve bu surette görünüşte içtimadan bahsedilmesi mümkündür. Örneğin TCK'nın 289 uncu maddesinde *"muhafaza görevini kötüye kullanma"* suçu düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, *"Muhafaza edilmek üzere kendisine resmen teslim olunan rehinli veya hacizli veya herhangi bir nedenle elkonulmuş olan mal üzerinde teslim amacı dışında tasarrufta bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kişinin bu malın sahibi olması halinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir."* denilmiştir. Malvarlığı değeri dondurularak muhafaza için kendisine bırakılan kimsenin bu amaç dışında malvarlığı üzerinde tasarrufta bulunması durumunda, artık TFÖHK'nın 15 inci maddesi yerine TCK'nın 289 uncu maddesinin tatbikinin gerekip gerekmediği, olayın özelliklerine göre tartışılmalıdır.

B. Hakkında Malvarlığının Dondurulmasına Karar Verilen Kişi, Kuruluş ya da Organizasyonlar Yararına Fon Sağlamak, Toplamak veya Finansal Hizmet Vermek Suçu (TFÖHK m. 15/2)

TFÖHK'nın 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında, “*Bu Kanunun 5 ila 7 nci maddeleri uyarınca hakkında malvarlığının dondurulması kararı verilen kişi, kuruluş veya organizasyonların yararına veya bunlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kontrol edilen kuruluşlara ya da bunların adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara bu niteliklerini bilerek ve isteyerek fon sağlayan veya toplayan ya da finansal hizmet veren kişilere, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası verilir.*”¹⁹⁵⁴ hükmüne yer verilmiştir.

Bu düzenleme uyarınca,

- malvarlığı değeri dondurulan kişi, kuruluş veya organizasyonlar yararına,
- bu kişi, kuruluş veya organizasyonlar tarafından doğrudan veya dolaylı kontrol edilen kuruluşlara,
- bu kişi, kuruluş veya organizasyonlar adına veya hesabına hareket eden kişi veya kuruluşlara,

bu niteliklerini bilerek ve isteyerek fon sağlayan veya toplayan ya da finansal hizmet veren kişilere, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilecektir. Düzenlemede, bu suçtan ceza verilebilmesi için, failin fiilinin daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmaması gerektiği açıkça belirtilmiştir. O halde bu suç ile başka ceza normlarının asli - tali norm ilişkisi içerisine girmesi ve bu surette görünüşte içtimadan bahsedilmesi mümkündür. Örneğin, failin fiili, terörizmin finansmanı suçunu veya terör örgütüne yardım suçunu oluşturuyorsa, kanundaki bu düzenleme uyarınca, asli normun önceliği ilkesi gereğince, TFÖHK'nın 15 inci maddesinin ikinci fıkrası tatbik edilmeyecektir.

¹⁹⁵⁴ Maddenin ikinci fıkrası 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanununun 42 nci maddesi ile eklenmiştir. Bkz.: R.G., 31/12/2020, 31351 (5. Mükerrer).

C. Tüzel Kişiler İçin Öngörülen İdari Para Cezası (TFÖHK m. 15/3)

TFÖHK'nın 15 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, “*Birinci fıkra kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen ya da ikinci fıkra kapsamında fon sağlayan veya toplayan ya da finansal hizmet veren kişinin, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin¹⁹⁵⁵ Türk lirasından iki milyon¹⁹⁵⁶ Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Ancak bu fıkra uyarınca verilecek idari para cezası, tespit edilmesi hâlinde işleme konu edilen miktardan az olamaz.*”¹⁹⁵⁷ hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, TFÖHK'nın 15 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarındaki suçları işleyen gerçek kişilerin, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması hâlinde, ayrıca bu tüzel kişiye idari para cezası tatbik edilecektir. İdari para cezası, sağlanan veya toplanan fondan az olamayacaktır.

Bu kapsamda ilgili tüzel kişiye idari para cezası vermeye MASAK yetkilidir. (TFÖHK Yönetmelik m. 22)

¹⁹⁵⁵ Alt sınır olan 10.000 TL tutarına yıllara göre belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 10.911 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 14.860 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 33.127 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **52.493 TL** olmuştur.

¹⁹⁵⁶ Üst sınır olan 2.000.000 TL tutarına yıllara göre belirlenen yeniden değerlendirme oranlarına göre artışlar yapılmaktadır. Bu tutar, 2021 yılında %9,11 oranında zam yapılarak 2.182,200 TL, 2022 yılında %36,20 oranında zam yapılarak 2.972.156 TL, 2023 yılında %122,93 oranında zam yapılarak 6.625.827 TL, 2024 yılında %58,46 oranında zam yapılarak **10.499.285 TL** olmuştur.

¹⁹⁵⁷ Maddenin tüzel kişilere idari para cezası öngören bu fıkrası 27/12/2020 tarih ve 7262 sayılı Kanununun 42 nci maddesi ile değiştirilmiştir. Düzenlemenin önceki hali şöyledir: “(2) *Birinci fıkra kapsamında malvarlığının dondurulmasıyla ilgili alınan kararın gereğini yerine getirmeyen kişinin, bir tüzel kişinin organ veya temsilcisi olması veya organ veya temsilcisi olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenmiş bulunması halinde ayrıca bu tüzel kişiye on bin liradan yüz bin liraya kadar idari para cezası verilir.*”

IV. TAŞINMAZLARA, HAK VE ALACAKLARA EL KOYMA KORUMA TEDBİRİ İLE MALVARLIĞI DEĞERLERİNİN DONDURULMASI KARARININ MUKAYESESİ

1. Genel Olarak

Malvarlığı değerlerinin dondurulması ile taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbiri, malvarlığı üzerinde benzer sonuçlar doğurduğu için birbirine karıştırılabilmektedir. Hemen belirtelim ki, her iki müessese birbirinden önemli farklarla ayrılmaktadır. Bu başlık altında her iki müessesenin farkları mukayese edilerek benzerlikleri ortaya konulacaktır.

Her şeyden önce malvarlığı değerlerinin dondurulması, TFÖHK’da düzenlenmiş iken, elkoyma ise CMK’da düzenlenmiştir. Bir diğer önemli fark, malvarlığı değerlerinin dondurulması temelde idari bir karar iken, elkoyma, ceza muhakemesinde müracaat edilen ve yargısal bir faaliyetin sonucunda verilen bir koruma tedbiri olarak karşımıza çıkmaktadır. Malvarlığı değerlerinin dondurulması, terörizmin finansmanı (CFT) ve kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadele alanında kendini göstermekte, elkoyma ise CMK ve 5549 sayılı Kanunda sayılan suç kataloğu bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

TFÖHK’nın 7 nci maddesinin 1 ve 3 üncü fıkrası uyarınca sadece terörizmin finansmanı suçunu işlediği yönünde makul sebeplerin varlığından değil, aynı zamanda TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan suçların işlendiği yönünde makul sebeplerin varlığından da bahsedilmektedir. Böylece TFÖHK’nın 3 üncü maddesinde sayılan yaklaşık 80 farklı suçun işlendiği yönünde makul sebeplerin varlığı halinde malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirinin uygulanabileceği değerlendirmesini yapmak da mümkündür. Bu düzenleme nedeniyle, dondurma kararının uygulama sahası, TFÖDUS’nin 8 inci maddesini aşarak ölçüsüz bir şekilde genişletilmiştir.

Bunların yanı sıra, her iki müessese arasında, şüphe derecesi, mali araştırma, kararı verecek makam, kararın denetimi, uygulanması, kararın gereklerine aykırılığın sonuçları ve kararın etki doğurduğu malvarlığının kapsamı bakımlarından farklılıklar söz konusudur.

2. El Koyma Kararı ile Dondurma Kararı Arasındaki Farklar ve Benzerlikler

A. Şüphe Derecesi Bakımından

Basit elkoymadan farklı olarak, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbirinin tatbiki için, CMK'nın 128 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, suçun işlendiğine ve malvarlığı değerinin bu suçtan elde edildiğine dair “*somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesi*” ve 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca aklama ve terörizmin finansmanı suçları bakımından “*kuvvetli şüphe*”nin bulunması gerektiği hükme bağlanmıştır. Basit elkoymada ise makul şüphe yeterli olmaktadır. Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbirinin uygulanabilmesi için aranan somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesinin, hem muhakeme konusu suçun işlendiğine hem de malvarlığı değerlerinin bu suçtan elde edildiğine dair olması gerekmektedir¹⁹⁵⁸.

BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları bağlamında, ilgili Komite tarafından listelenen kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlıklarının dondurulması kararlarının TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında Türkiye'de de uygulanmasından ibaret olan Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın herhangi bir şüphe üzerine verilmediği ortadadır. Maalesef, bu surette verilen dondurma kararlarının sebepleri ve şüphe dereceleri hakkında bir bilgiye sahip olunamamaktadır. Benzer durum, TFÖHK'nın 6 ncı maddesi kapsamında yabancı bir devletin Türkiye'den talepte bulunduğu durumlar için de geçerli olabilecektir. Gerçi 6 ncı maddede, talepte bulunan devletin gerekçelerini iletmesi de zorunlu tutulmuş ve Değerlendirme Komisyonu'nun bu gerekçeleri de değerlendirmesi gerekecektir. Ancak yine de bu usulde dondurma kararlarında da herhangi bir şüphenin aranmadığı söylenebilir. Buna rağmen, talepte bulunan devletin belli bir süre içerisinde ilgili kişi hakkında soruşturma başlatmaması halinde Türkiye'nin dondurma kararını kaldırma yetkisi bulunmaktadır. BMGK'nın ilgili Komitesinin verdiği dondurma kararlarında ise böyle bir güvence dahi söz konusu değildir.

¹⁹⁵⁸ Şen, Eryıldız, *Elkoyma*, s. 163; Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 406; İsmail Dursun, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara Elkoyma”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 21, S. 2, 2015, s. 543.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddesindeki fiillerin gerçekleştirildiği hususunda “*makul sebeplerin*” varlığına istinaden Değerlendirme Kurulu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca belli kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlığı değerlerinin dondurulması için **1267 (1999)**, **1988 (2011)**, **1989 (2011)** ve **2253 (2015)** sayılı kararlar kapsamında tutulan listelere eklenmesi talebi BMGK'ya iletilebilmektedir. Görüldüğü üzere, BMGK'ya böyle bir talebin iletilebilmesi için makul sebebin varlığı şarttır.

BMGK kararlarına istinaden listelenen kişiler ile yabancı devletlerin talepte buldukları kişiler hakkında malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları dışında kalan durumlarda, TFÖHK'nın 7 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, yurtdışında bulunan malvarlıklarının dondurulması amacıyla ilgili devlete talepte bulunulması için TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddesindeki fiillerin gerçekleştirildiği hususunda “*makul sebeplerin*” varlığı gerekmektedir.

Yine, TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Türkiye'de bulunan malvarlıklarının dondurulması için TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddesindeki fiillerin gerçekleştirildiği hususunda “*makul sebeplerin*” varlığı gerekmektedir.

FATF'nin 40 Tavsiye Kararında, malvarlığı değerlerinin dondurulması için makul sebeplerin (*reasonable grounds, reasonable basis*) varlığına referans verilmektedir¹⁹⁵⁹. FATF kararlarında, gerek bir devletin kendi isteğiyle gerekse de bir başka devletin talebi üzerine, kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlığı değerlerinin dondurulabilmesinin **makul bir gerekçenin veya makul bir temelin bulunması** halinde mümkün olduğu ifade edilmiştir. Bu sebeple kanun koyucu TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki dondurma kararlarında, makul sebeplerin varlığını şart koşmuş, aynı maddenin birinci fıkrasına istinaden, Türkiye'nin yabancı bir devlete dondurma talebi iletirken de makul sebeplerin varlığı halinde Değerlendirme Komisyonu önerisinin bulunması yönünde bir düzenleme getirmiştir. TFÖHK'nın 6 ncı maddesi kapsamında, yabancı bir devletin dondurma taleplerini Türkiye'ye iletirken gerekçelerinin de gönderilmesi şartının koşulmasının makul bir sebebin varlığını

¹⁹⁵⁹ FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, (updated February 2023), s. 45.

araştırmaya matuf olduğu kanaatindeyiz. Bu kapsamda Türkiye’ye iletilen talebin makul bir sebep veya temele dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekmektedir.

Dikkat edilirse, elkoymadan farklı olarak, malvarlığı değerlerinin dondurulmasının tatbiki için kuvvetli şüphe aranmamaktadır. Hatırlanacak olursa, kuvvetli şüphenin varlığından bahsedilebilmesi için, eldeki delillere göre sanığın mahkûm olmasının kuvvetle muhtemel olması gerekir¹⁹⁶⁰. Malvarlığı değerlerinin BMGK kararlarına istinaden dondurulması dışında diğer dondurma kararları için makul sebeplerin varlığı aranmıştır. Makul sebebin neyi ifade ettiği, makul şüphe incelenerek ortaya konulabilir. Ceza muhakemesi hukukunda makul şüphe, kuvvetli şüpheden daha az yoğun bir şüphe olup “*kişinin suçu işlemiş olabileceği konusunda objektif bir gözlemciyi iknaya yeterli olgu ve bilgilerin mevcudiyeti*”ni ifade etmektedir¹⁹⁶¹. Bir başka anlatımla makul şüphe, ceza muhakemesinde soruşturmanın başlatılabilmesi için aranan basit şüphenin daha yoğun halidir¹⁹⁶². Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği’nin¹⁹⁶³ 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, makul şüphede, “*ihbar veya şikayeti destekleyen emarelerin var olması gerekeceği*” ve “*belirtilen konularda şüphenin somut olgulara dayanması şart*” olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle kanaatimizce makul sebebin varlığının kabulü için, fiilin işlendiğine dair kanıt, belge yahut herhangi bir somut bulgunun¹⁹⁶⁴ bulunması ve böylece basit şüpheden ötede bir şüphe halinin oluşması şarttır. Ancak makul sebep delil standardının, CMK’nın 170 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki iddianame düzenlenebilmesi için aranan yeterli şüpheyi de ifade edebileceğini ileri sürenler olmuştur¹⁹⁶⁵. Bu karışıklığın sebebi, FATF standartlarının hukuk sistemimize uyarlanmasındaki pek de başarılı olmayan kanun yapma tekniğidir. Halbuki, makul sebep delil standardının Türk ceza muhakemesi hukukunda bulunan şüphe derecelerinden hangisine tekabül ettiğinin kanun metninde açıkça yazılması daha doğru olurdu. Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbiri, suçun işlendiği ve malvarlığı değerinin soruşturma konusu suçtan elde edildiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe

¹⁹⁶⁰ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vıllemm, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 447.

¹⁹⁶¹ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma Gezer, Saygılar Kırıt, Alan Akcan, Özaydın, Erden Tütüncü, Altınok Vıllemm, Tok, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 472

¹⁹⁶² Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 297.

¹⁹⁶³ R.G. 01/06/2005, 25832.

¹⁹⁶⁴ Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 102.

¹⁹⁶⁵ Kurt, “Türk Hukukunda Malvarlığının İç Dondurulması”, s. 41.

halinde uygulanabilmekte iken ondan daha ağır sonuçlar doğuran ve idari makamlar tarafından alınan malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı için makul sebepler aranmaktadır. Olması gereken, FATF standartlarında geçen makul sebeplerin hukukumuzda uyarlanırken şüphe derecesinin açıkça yazılması ve elkoyma koruma tedbiri ile benzer bir şüphe derecesinin aranmasıdır.

B. Mali Araştırma ve Rapor Bakımından

Taşınmazlara, hak ve alacaklara yönelik elkoyma kararı alınabilmesi için, ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınmalıdır¹⁹⁶⁶. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir. 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında ise aklama ve terörizmin finansmanı suçları bakımından bu raporlamaya dair özel bir hüküm bulunmaktadır. Şöyle ki, anılan hükme göre gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı da elkoyma kararı verebilecek ve bu karar yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulacaktır. Hâkim en geç yirmi dört saat içinde Savcılık işleminin onaylanıp onaylanmamasına karar verecektir. Hâkimin, Savcılık işlemini onaylaması hâlinde CMK'nın 128 inci maddesinde belirtilen değere ilişkin rapor üç ay içinde alınacak ve Savcılık işlemi tekrar hâkimin onayına sunulacaktır. Hâkimin onaylamaması veya raporun üç ay içinde alınamaması hâlinde Cumhuriyet savcılığının kararı kendiliğinden hükümsüz kalacaktır.

CMK'nın 128 inci maddesinde, rapor alınması yönündeki bu düzenleme 21/02/2014 tarih ve 6526 sayılı Kanun ile getirilmiştir. Kanun değişikliğinin gerekçesinde "*Şüpheli veya sanıkların tüm malvarlığına değil sadece suçtan elde edildiği tespit edilen taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin uygulanması gerekmektedir. Ancak, uygulamada şüpheli ve sanıkların nakdi ya da aynı tüm hak ve alacakları ile malvarlığına el konulduğu ve suçtan elde edilip edilmediğinin hiçbir şekilde araştırılmadığı görülmektedir. Söz konusu bu uygulama nedeniyle Anayasanın 35 inci maddesinde belirtilen mülkiyet hakkı ve 36 ncı maddesinde düzenlenen adil yargılanma*

¹⁹⁶⁶ Gökçen, Alşahin, Çakır, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 405.

hakkı önemli ölçüde zedelenmektedir. Düzenlemeyle, taşınmazlar, hak ve alacaklar bakımından elkoyma işleminin uygulanabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, elkonulacak taşınmaz hak ve alacağın suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması zorunluluğu getirilmektedir.” değerlendirmelerine yer verilmiştir¹⁹⁶⁷. Buradan anlaşılmaktadır ki, bir suç muhakemesinde şüpheli veya sanığın tüm malvarlığı değerlerine değil, sadece suçtan elde edildiği tespit edilen malvarlığı değerlerine el konulmalıdır. Aksi halde mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden bahsedilebilecektir.

TFÖHK'nın 6 ve 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında, malvarlığı değerlerinin dondurulması süreçlerinde, mali araştırma MASAK tarafından yapılarak “*Malvarlığının Dondurulması Değerlendirme Komisyonu*”na sunulacaktır. Bunun dışında TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası ile 7 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında yapılacak taleplerle ilgili de benzer bir araştırma ve raporlama yapılacaktır. Malvarlığı değerlerinin dondurulması, hakkında herhangi bir soruşturma veya kovuşturma bulunmayan kişinin yahut da şüpheli veya sanığın tüm malvarlığı değerlerinin dondurulması sonucunu doğurmaktadır. Bu itibarla külli bir karakter arz etmektedir¹⁹⁶⁸. TFÖHK'nın 13 üncü maddesinde, bu ağır sonucun etkisini bir nebze de olsun hafifletmek amacıyla, kişi, kuruluş veya organizasyonun belli işlemleri yapmasına yetkili makam tarafından müsaade edilebileceği düzenlenmiştir.

TFÖHK Yön.'ün 8 inci maddesinde, BMGK'ya yapılacak listeleme önerileri, yabancı devletlerce yapılan talepler, yurtdışında olan malvarlıklarıyla alakalı olarak yabancı devletlere iletilecek talepler ile Türkiye'de bulunan malvarlığı değeri hakkında iç dondurma kararların temelini oluşturan araştırmaların hangi surette yapılacağına ilişkin düzenleme getirilmiştir.

¹⁹⁶⁷ **TBMM**, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/1981, 2/1982), Sıra Sayısı: 560. Bkz.: <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877bf-6a56-037b-e050-007f01005610> (E.T.: 25/07/2024).

¹⁹⁶⁸ **Kurt**, “Türk Hukukunda Malvarlığının İç Dondurulması”, s. 47.

Düzenlemeye göre, söz konusu araştırma, MASAK'ın kendi veri tabanı ya da doğrudan erişim sağladığı veri tabanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden elde edilen bilgi ve belgeler esas alınarak ilgili kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlığı değerlerinin tespitine yönelik çalışmaları kapsar. Bu araştırma, Maliye Uzmanı veya yardımcıları tarafından yapılacaktır. (TFÖHK Yön. m. 8/1)

Değerlendirme Komisyonu'na sunulacak raporda, MASAK'a intikal eden bilgi, belge ve değerlendirmeler ile MASAK tarafından yapılan mali araştırmalar esas alınarak, malvarlığı değerlerinin tespiti ile fon sağlanması veya toplanması yasaklanan fiillerin ve terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair makul sebeplerin ortaya çıkarılmasına yönelik değerlendirmeler bulunmalıdır. (TFÖHK Yön. m. 8/2)

Mali araştırma ve raporlamada elde edilen kişisel verilerin başka amaçla kullanılması yasak olup MASAK'ın bu konuda gerekli idari ve teknik tedbirleri alması hukuki bir zorunluluktur. (TFÖHK Yön. m. 8/4)

C. Kararı Verecek Makam/Merci Bakımından

CMK'nın 128 inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca elkoyma kararı soruşturma ve kovuşturma aşamasına ancak hâkim tarafından verilebilmektedir¹⁹⁶⁹. Bu nedenle söz konusu koruma tedbiri ancak yargısal bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun istisnasına 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin ikinci fıkrasında aklama ve terörizmin finansmanı suçları bakımından yer verilmiş olup gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da elkoyma tedbiri uygulanabilecektir. Elbette bu karar hâkimin onayına sunulacaktır.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası ile 6 ncı maddesi kapsamındaki malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı salt idari nitelik taşımaktadır. Bu nedenle hukuki denetimi Danıştay nezdinde yapılmaktadır. TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü

¹⁹⁶⁹ Fıkranın 21/02/2016 tarih ve 6526 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hali şöyleydi: “*Bu madde hükmüne göre elkoymaya ancak hakim karar verebilir.*” 6526 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle fıkra “*Bu madde hükmüne göre elkoymaya ve onuncu fıkra uyarınca kayyım atanmasına ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oy birliği aranır.*” şeklini almıştı. Dahı sonra 24/11/2016 tarih ve 6723 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle halihazırdaki düzenleme getirilmiş ve “*Bu madde hükümlerine göre elkoymaya ve onuncu fıkra uyarınca kayyım atanmasına ancak hakim karar verebilir.*” şeklini almıştır.

fikrasındaki dondurma kararı da temelde idari niteliktedir. Nitekim 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 522 nci maddesi ile ihdas edilen “*Malvarlığının Dondurulması Değerlendirme Komisyonu*”nun önerisiyle Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla alınabilmektedir. Öneren komisyon da karar veren makam da idaridir. Üstelik bu karar derhal uygulama kabiliyetine sahip olup Mahkemenin onayına sunulmakla birlikte uygulanması nihai olarak yargı kararına bağlı değildir. Mahkemenin denetleme yetkisi sadece somut olayda “*makul sebep*”in var olup olmadığı ile sınırlıdır. Makul sebep bulunmuyor ise dondurma kararı mahkemece kaldırılmakta, makul sebep var ise dondurma kararının devamına hükmedilmektedir.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonların malvarlığı değerinin dondurulması taleplerinin BMGK'ya, TFÖHK'nın 7 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında ise yabancı devletlere iletilmesi de idari bir karar olarak karşımıza çıkmaktadır.

BMGK kararlarına istinaden oluşturulmuş Komite tarafından, belli kişi, kuruluş ve organizasyonların listelenmesi ve bu listeleme neticesinde kişilerin malvarlığı değerinin dondurulması (TFÖHK m. 5/1) doktrinde eleştiriye uğramaktadır. **Bu eleştirilerden ilki**, TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasının BMGK'nın oluşturduğu akıllı yaptırımlar rejiminin gerçeklerine uygun bir tarzda kaleme alınmamasıdır. Nitekim BMGK'nın doğrudan kişi hak ve özgürlüklerini kısıtlamasının söz konusu olmadığı, ancak devletlere yönelik yaptırım kararı alma yetkisinin bulunduğu ifade edilmektedir. Ayrıca kanun metninde “*1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonlar*” ibaresinin kullanılması da doğru olmamıştır. Zira bu kararlarla herhangi bir liste oluşturulmamış, sadece bir Komite kurularak liste yapma yetkisi tanınmıştır. Bu şekilde oluşturulan bir Komitenin yaptığı listeleme BMGK kararı olduğundan bahsedilemez¹⁹⁷⁰. Bu sebeple ABAD'ın *Yasin El Kadı I* kararı sonrasında Avrupa Birliği kendi normatif düzenlemelerini buna göre güncellemiş ve BMGK'nın ilgili kararlarıyla oluşturduğu Komite'nin kararlarını belli kriterlerle uygulama yönünde ayrı bir karar alma süreci işletmektedir. TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasının bu uygulamaya oldukça benzediği görülmektedir. Hatta bazı müellifler bu durumu “*hülle yöntemi*” olarak ifade

¹⁹⁷⁰ Özgenç, *Suç Örgütleri*, s. 194, 195.

etmektedir¹⁹⁷¹. TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasına yöneltilen **ikinci eleştiri**, mülkiyet hakkına son derece ağır bir müdahale niteliği taşıyan dondurma kararının salt bir idari işlem olarak ortaya çıkması karşısında mutlak surette hâkim denetiminden geçmesi gerekliliğidir¹⁹⁷². Nitekim idari işlem şeklinde tebarüz eden bu neviden dondurma kararı derhal yürürlük kazanmakta ve kanunilik karinesinden faydalanarak doğrudan doğruya ilgili gerçek ve tüzel kişileri bağlamaktadır. Her ne kadar BMGK'nın ilgili Komitesi'nin listeleme kararlarının Türkiye'de uygulanması yönündeki Cumhurbaşkanı Kararına karşı Danıştay nezdinde iptal davası açılabilmekte ve bu davada yürütmeyi durdurma kararının verilebilmesi mümkün ise de kararın oluşumuna hâkimin katılması daha doğru olurdu.

Kanaatimiz şudur ki, BMGK'nın ilgili kararları ile oluşturulan Komite'nin listeleme metodu, ABD hukukunda 8 U.S.C.'nin "*Yabancı terör örgütlerinin belirlenmesi*" başlıklı 1189 uncu maddesine göre¹⁹⁷³, yabancı bir kuruluşun terörist faaliyette bulunması veya terörist faaliyete ya da terörizme girişme niyetinin bulunması ile bu durumun ABD vatandaşları veya ulusal güvenliğini tehlikeye sokması halinde ABD Dışişleri Bakanı tarafından yabancı terörist örgüt (*foreign terrorist organisation-FTO*) olarak belirlenerek resmî internet sitesinden duyurulmasından ilham alınmıştır. ABD kanun koyucu, ABD Dışişleri Bakanına bu görevi tevdi etmiştir. Bu metod, Türk hukukunda bir örgütün terör örgütü olup olmadığı kesinleşmiş mahkeme kararıyla ortaya konulduğu gerçeği ile uyuşmamaktadır. Hatırlanacak olursa, TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında malvarlığı değerlerinin Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla dondurulabilmesi için "***mahkemelerce terör örgütü olduğuna kesin olarak karar verildikten sonra 3 üncü ve 4 üncü madde kapsamına giren fiilleri gerçekleştirdiği hususunda makul sebeplerin varlığı***" şarttır. Aksi halde malvarlığı değerleri bu kapsamda dondurulamayacaktır. BMGK'nın oluşturduğu Komite'nin listelediği kişi, kuruluş ve organizasyonların malvarlığı değerlerinin otomatikleşmiş bir süreçle dondurulması, buna mukabil iç dondurmanın başka ek kıstaslara tâbi tutulması önemli bir tenakuzdur.

¹⁹⁷¹ **Özgenç**, *Suç Örgütleri*, s. 195.

¹⁹⁷² **Yenisey, Nuhoglu**, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 410.

¹⁹⁷³ **8 U.S.C. 1189**, Office of the Law Revision Counsel.

D. Katalog Suçlar Bakımından

Elkoyma koruma tedbirine hangi suçların soruşturulması veya kovuşturulması sırasında başvurulabileceği, CMK'nın 128 inci maddesinin ikinci fıkrası ile 5549 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinde sınırlı olarak sayılmıştır¹⁹⁷⁴. TFÖHK kapsamında malvarlığı değerlerinin dondurulması ise TFÖHK'nın 3 ve 4 üncü maddesinde sayılan fiiller ve ayrıca kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı ile mücadeleyle sınırlı olmak üzere uygulanabilecektir.

E. Kararın Gereklerine Aykırılığın Doğuracağı Sonuçlar Bakımından

Elkoyma kararının gereklerine aykırı hareket edilmesi halinde, failler hakkında, TCK'nın 289 uncu maddesi hükümleri tatbik edilecektir¹⁹⁷⁵. Malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının gereklerine aykırı hareket eden gerçek veya tüzel kişiler bakımından, TFÖHK'nın 15 inci maddesi hükümleri uyarınca işlem yapılması gerekecektir¹⁹⁷⁶.

F. Kararın Denetimi Bakımından

Zilyedliğinde bulunan malvarlığı değerine elkonulan kimse, CMK'nın 127 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, hakimden her zaman bu konuda karar verilmesini isteyebilecektir.

BMGK'nın ilgili kararlarına göre oluşturulmuş Komisyonun bir kişi, kuruluş veya organizasyonu niçin listeye aldığı hususunda müracaat edilecek herhangi bir yargısal yol bulunmamaktadır. İlgililerin müracaat edebileceği tek hukuki yol, BMGK'nın oluşturduğu akıllı yaptırım rejimleri bünyesinde bulunan Ombudsmanlık Ofisine müracaatla listeden çıkarılma (*de-listed*) süreçlerini işletmekten ibarettir. Bu da kişilere yargısal bir güvence sağlamamaktadır.

BMGK'nın 1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararları kapsamında ilgili Komite tarafından listelenen kişi, kuruluş ve

¹⁹⁷⁴ Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 408

¹⁹⁷⁵ Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 408.

¹⁹⁷⁶ Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, s. 409.

organizasyonların malvarlıklarının dondurulması kararlarının, TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında, Türkiye'de de uygulanmasından ibaret olan Cumhurbaşkanlığı Kararı'na karşı 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7 nci maddesi çerçevesinde, Resmî Gazete'de yayımını izleyen altmış gün içinde Danıştay'da iptal davası açılabilir.

Yine, TFÖHK'nın 6 ncı maddesine istinaden yabancı bir devletin talebi üzerine Cumhurbaşkanlığı verilen malvarlığı değerlerinin dondurulması kararına karşı 2575 sayılı Danıştay Kanununun 24 üncü maddesi ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 7 nci maddesi çerçevesinde, Resmî Gazete'de yayımını izleyen altmış gün içinde Danıştay'da iptal davası açılabilir.

TFÖHK'nın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden, Değerlendirme Komisyonu'nun önerisi üzerine, Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla tesis edilen malvarlığı değerlerinin dondurulması kararları, derhal uygulanmakla birlikte, kırk sekiz saat içerisinde Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunulmak zorundadır¹⁹⁷⁷. Şayet mahkemece idari karar niteliğinde olan malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı makul sebep yokluğundan onaylanmazsa hükümsüz kalacaktır. Yok eğer, mahkemece onaylanırsa bir nevi yargısal bir görünüm kazanmış olacaktır. Mahkemece, malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının devamı veya kaldırılması yönünde verilen kararlara karşı CMK hükümleri uyarınca itiraz edilebilecektir. Bu süreç tamamlandıktan sonra ilgililer malvarlığı değerlerinin dondurulması kararının kaldırılmasına ilişkin taleplerini Değerlendirme Komisyonuna yapacaktır. Değerlendirme Komisyonu talebi uygun görürse ilgili bakanlara bunu sunacak ve bakanların yine müşterek imzasıyla dondurma kararı kaldırılabilir. Şayet Değerlendirme Komisyonu talebi yerinde görmez ise bu yöndeki kararını Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin onayına sunacaktır.

G. Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Sorumluluğu Bakımından

CMK'nın 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi uyarınca, “*eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması*

¹⁹⁷⁷ Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2021/308 D. İş sayılı kararı için bkz.: R.G. 13/01/2022, 31718. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2021/354 D. İş sayılı kararı için bkz.: R.G. 08/03/2022, 31772. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2021/355 D. İş sayılı kararı için bkz.: R.G. 01/02/2022, 31737.

için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen” kişiler, maddi ve manevi her türlü zararını Devletten isteyebileceklerdir. CMK’nın 141 vd. maddelerinde buna ilişkin usul, esas ve şartlar gösterilmiştir. Malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirine ilişkin ise CMK hükümleri uyarınca tazminat davası açma olanağı bulunmamaktadır.

Malvarlığı değeri dondurulan kişilerin, uğradıkları zararlarının tazmini istemiyle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun ilgili hükümleri uyarınca, kararı veren makama karşı tam yargı davası açabilmesi mümkündür.

V. AİHM Kararlarında Malvarlığı Değerlerinin Dondurulması

1. Nada v. İsviçre Davası

AİHM, *Nada v. İsviçre* davasında¹⁹⁷⁸ BM üyesi devletlerin BMGK kararı ile oluşturulan Komitelerin listeye dahil ettiği kişi, kuruluş veya organizasyonlar ile ilgili belli yaptırımların uygulanması konusundaki takdir yetkisinin sınırlarını tartışmıştır. Başvuran Youssef Moustafa Nada, 1931 yılında doğmuş bir İtalya - Mısır vatandaşıdır.

Başvuran, 1970 yılından beri, İtalya devletinin toprağı olan ve İsviçre’nin Ticino Kantonu ile çevrelenmiş Campione d’Italia’da ikamet etmektedir¹⁹⁷⁹. Campione d’Italia, İtalya’nın bir eksklav bölgesi niteliğindedir. Başvuran, kendisini iyi bir Müslüman ve iyi bir iş insanı olarak tanımlamaktadır. Başvuran, mühendislik eğitimi almış, bankacılık, dış ticaret ve emlak sektörlerinde çalışmış, birçok şirketin hissedarı olmuştur¹⁹⁸⁰. Başvuran, El Kaide ile ilgili hiçbir olaya karışmamıştır¹⁹⁸¹. Ayrıca başvuran, çok ciddi sağlık sorunları yaşamakta ve BMGK kararları ile oluşturulan Komite’nin kendisini yaptırımlar listesine alması nedeniyle tıbbi ameliyat olamadığını da belirtmektedir¹⁹⁸².

¹⁹⁷⁸ *Nada v. İsviçre*, 10593/08, 12/09/2012 kararı için bkz.: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22El%20Daimi%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-124358%22%5D%7D> (E.T. 28/0/2024).

¹⁹⁷⁹ *Nada v. İsviçre*, § 11.

¹⁹⁸⁰ *Nada v. İsviçre*, § 12.

¹⁹⁸¹ *Nada v. İsviçre*, § 13.

¹⁹⁸² *Nada v. İsviçre*, § 14.

11/04/2001 tarihinde İsviçre, BMGK'nın 1267 sayılı kararı ve bunu izleyen kararlarıyla oluşturulan Komite tarafından tutulan listede yer alan tüm kişilerin İsviçre'ye girmelerini veya İsviçre'den geçmelerini yasaklamıştır¹⁹⁸³. 24/10/2001 tarihinde İsviçre Federal Savcısı, başvuran hakkında suç soruşturması başlatmıştır¹⁹⁸⁴. Ayrıca, başvuranın ortağı olduğu Al Taqwa Bankasının malvarlıkları ABD tarafından dondurulmuştur¹⁹⁸⁵. Başvuran, 09/11/2001 tarihinde BMGK'nın 1267 sayılı kararı ve bunu izleyen kararlarıyla oluşturulan Komite tarafından Usame bin Ladin ve El Kaide ile ilişkili kişilerin listesine dahil edilmiştir. İsviçre, 30/11/2001 tarihinde kendi mevzuatında bir uyarılama yaparak listenin güncel halini uygulama kararı almıştır¹⁹⁸⁶. Bu kapsamda, başvuran, yaptırımların hedefi olmuştur.

Başvuran, 2002 yılının kasım ayında Londra'ya gittiğinde tutuklanmış ve malvarlıklarına elkonularak İtalya'ya iade edilmiştir¹⁹⁸⁷. Ayrıca 10/10/2003 tarihinde Ticino Kantonu, Yaptırımlar Komitesi adına çalışan İzleme Grubu tarafından gelen eleştiri üzerine, Campione d'Italia, İtalya'nın bir eksklav bölgesi olması nedeniyle verilen özel geçiş iznini iptal etmiştir¹⁹⁸⁸. Böylece başvuran, Ticino Kantonu ile çevrili ve sadece 2.6 km² yüzölçümlü bir kasabadan çıkamaz hale gelmiştir. Başvuran tıbbi tedavi veya hukuki iş ve işlemleri için İsviçre'nin diğer bölgelerine yahut da İtalya'ya gidemez olmuştur. Böylece hekim veya avukatlarıyla görüşmemektedir. Bütün bu gerekçelerle, başvuran 23/03/2004 tarihinde kendisine özel geçiş izninin verilmesi için İsviçre Federal İç Göç Entegrasyon ve Dış Göç Bürosu'na müracaatta bulunmuştur. Başvuranın talebi reddedilmiştir¹⁹⁸⁹. 2005 yılının mayıs ayında Federal Savcı, başvuran hakkında başlatılan soruşturma neticesinde takipsizlik kararı vermiştir¹⁹⁹⁰. Bu gelişmeler üzerine başvuran, 22/09/2005 tarihinde Federal Konsey'e başvurarak, bu listeden isminin silinmesi talebinde bulunmuştur¹⁹⁹¹. Başvuranın bu talebi reddedilmiş, daha sonra yaptığı idari itirazlar da sonuçsuz kalmıştır¹⁹⁹². Daha sonra başvuran, 06/04/2007 tarihinde

¹⁹⁸³ *Nada v. İsviçre*, § 17, 18.

¹⁹⁸⁴ *Nada v. İsviçre*, § 19.

¹⁹⁸⁵ *Nada v. İsviçre*, § 20.

¹⁹⁸⁶ *Nada v. İsviçre*, § 21.

¹⁹⁸⁷ *Nada v. İsviçre*, § 24.

¹⁹⁸⁸ *Nada v. İsviçre*, § 25.

¹⁹⁸⁹ *Nada v. İsviçre*, § 27.

¹⁹⁹⁰ *Nada v. İsviçre*, § 28.

¹⁹⁹¹ *Nada v. İsviçre*, § 29.

¹⁹⁹² *Nada v. İsviçre*, § 30, 31, 32, 33, 34.

Yaptırımlar Komitesi'nin listeye eklediği kişilerin başvurabilmeleri için oluşturulmuş Odak Noktası'na (Focal Point) müracaat ederek listeden ismin silinmesini istemiştir¹⁹⁹³. Odak Noktası bu talebi 29/10/2007 tarihinde reddetmiş ve ayrıca başvuranın listeye eklenmesi hususunda ismini veren ülke ve buna dair gerekçeleri “*sürecin gizliliğine zarar verebileceği için*” sunmaktan kaçınmıştır¹⁹⁹⁴.

Bu sırada, başvuranın yaptığı idari başvuru ve itirazlarla ilgili olarak Federal Konsey, başvuranın malvarlığını kullanmasıyla ilgili doğrudan kısıtlama mahiyetinde olduğu gerekçesiyle konunun yargı incelemesine tâbi olduğu yönünde bir değerlendirme yaparak 06/07/2006 tarihinde dosyayı Federal Mahkeme'ye göndermiştir¹⁹⁹⁵. Federal Mahkeme, dosyanın kendi önünde görüleceği hususunu kabul etmekle beraber, başvuruyu esastan reddetmiştir¹⁹⁹⁶. Federal Mahkeme, BM Şartının 25 inci maddesine atıfla, üye devletlerin BMGK kararlarına uymak zorunda olduğu, bu kapsamda İsviçre'nin uluslararası anlaşmalar ile kendi Anayasasından kaynaklanan yükümlülüklerinin bulunduğu gerekçesine dayanmıştır¹⁹⁹⁷. Federal Mahkeme, bu yükümlülüklerin yanı sıra BMGK'nın yaptırımlar ile üstün hukuk normları (*jus cogens*) arasında herhangi bir çatışma içerisinde olup olmadığı değerlendirmesini de yapmıştır. Federal Mahkeme, üstün hukuk normlarına örnek olarak, yaşama hakkı, işkence ve insanlık dışı veya onur kırıcı muameleye karşı korunma hakkı, köleliğin yasaklanması, toplu cezanın yasaklanması, bireysel cezai sorumluluk ilkesi ve geri göndermeme ilkesini göstermiştir. Buna karşın Federal Mahkeme, malvarlığı değerlerinin kullanımı, ekonomik özgürlük, adil yargılanma teminatları veya etkili bir hukuki yola başvurma hakkının üstün hukuk normlarının kapsamına girmediği kanaatine ulaşmıştır¹⁹⁹⁸.

AİHM, *Nada v. İsviçre* kararında, başvuranın listeden çıkarılma taleplerinin Odak Noktası'nda karşılık bulması için İsviçre'nin herhangi bir destek önerisinde bulunduğu dair herhangi bir bulguya rastlanmadığını tespit etmiştir¹⁹⁹⁹. AİHM, İsviçre'nin başvuranın ikamet ettiği ya da vatandaşı olduğu bir ülke olmadığını, buna

¹⁹⁹³ *Nada v. İsviçre*, § 35.

¹⁹⁹⁴ *Nada v. İsviçre*, § 40.

¹⁹⁹⁵ *Nada v. İsviçre*, § 36.

¹⁹⁹⁶ *Nada v. İsviçre*, § 41.

¹⁹⁹⁷ *Nada v. İsviçre*, § 42, 43, 44, 45.

¹⁹⁹⁸ *Nada v. İsviçre*, § 46, 47.

¹⁹⁹⁹ *Nada v. İsviçre*, § 193.

karşın İtalya'ya BMGK nezdinde sonuç almaya yönelik herhangi bir öneride bulunmadığını belirtmektedir²⁰⁰⁰. AİHM, İsviçre makamlarının Campione d'Italia bölgesinin kendine has coğrafi durumu, tedbirlerin uzun uygulanma süresi veya başvuranın milliyeti, yaşı ve sağlığı başta olmak üzere başvuranın durumuna ilişkin hususları yeteri kadar dikkate almadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca AİHM, BMGK kararlarının bağlayıcı mahiyeti veya yaptırımlara uygunluğun tehlikeye atılmaksızın, başvuranın özel ve aile hayatına ölçsüz bir şekilde müdahale edilmemesi amacı ile başvurana uygulanan yaptırım rejiminde bazı özel durumlar dikkate alınarak hafifletici birtakım uygulamalara gidilmesinin sağlanmasını zaruri görmüştür²⁰⁰¹. Neticede AİHM, İsviçre'nin AİHS'nin temel insan hak ve özgürlüklerini merkeze alan özel karakterini dikkate alarak, BMGK kararlarını uygulamak görevinin yanı sıra, bu yaptırımlar rejiminin, başvuranın bireysel durumuna uyarlanması için bütün tedbirleri aldığı hususunda ikna edici olamadığı, AİHS'nin 8 inci maddesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır²⁰⁰².

2. Al-Dulimi ve Montana Management Inc v. İsviçre Davası

Al-Dulimi ve Montana Management Inc v. İsviçre davasında da AİHS'nin "Avrupa kamu düzeninin anayasal bir aracı" (*a constitutional instrument of European public order*) olduğu²⁰⁰³ ve taraf devletlerce buna riayet edilmesi gerektiği hususu ön plana çıkmıştır²⁰⁰⁴. Başvuran Khalaf Al Dulimi ve Montana Management Inc adlı şirketin İsviçre'deki malvarlıklarına BMGK kararları doğrultusunda elkonulmuştur. Başvuranlar, bu dava kapsamında, İsviçre makamlarının BMGK kararlarına istinaden malvarlıklarına elkonulmasının, AİHS'nin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür²⁰⁰⁵.

²⁰⁰⁰ *Nada v. İsviçre*, § 194.

²⁰⁰¹ *Nada v. İsviçre*, § 195.

²⁰⁰² *Nada v. İsviçre*, § 196, 199.

²⁰⁰³ *Al-Dulimi ve Montana Management Inc v. İsviçre*, 5809/08, 21/06/2016, § 145. Karar için bkz.: <https://hudoc.echr.coe.int/#/%22fulltext%22:%22Al-Dulimi%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22i-temid%22:%22001-164515%22> (E.T. 30/0/2024). Benzer değerlendirmeler için bkz.: **Yılmaz Aliefendioğlu**, "Avrupa İnsan Hakları Anayasasına Doğru", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1991, C. 46, S. 1, s. 43.

²⁰⁰⁴ **David Harris, Michael O'Boyle, Edward Bates, Carla Buckley**, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022, s. 7.

²⁰⁰⁵ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 1, 2.

Başvuran Khalaf Al Dulimi, 1941 doğumlu olup Ürdün'ün başkenti Amman'da yaşamaktadır. BMGK kayıtlarına göre, bir dönem Saddam Hüseyin rejiminde Irak Gizli Servisinin finans işlerinden sorumlu müdürü olarak çalışmıştır. Diğer başvuran Montana Management Inc ise Panama kanunlarına göre kurulmuş ve merkezi Panama'da bulunan bir şirket olup Khalaf Al Dulimi bu şirketin genel müdürüdür²⁰⁰⁶.

İsviçre, başvuranların BMGK Yaptırımlar Komitesi'nin oluşturduğu listede yer aldığını, BM Şartı uyarınca BMGK kararlarını uygulamak zorunda olduğunu beyan etmiştir²⁰⁰⁷. Davanın AİHM önünde bireysel başvuruya dönüşmeden önceki aşamasında da İsviçre Federal Mahkemesi, BM Şartı'nın 25, 39, 40, 41, 42 ve 48 inci maddelerine atıfla BMGK'nın kararlarının bağlayıcı olduğu, başvuranların adının Yaptırımlar Komitesi'nin oluşturduğu listede yer aldığı tereddüt bulunmadığı, İsviçre'nin BM üyesi bir devlet olarak bu kararı uygulamak zorunda olduğu gerekçeleriyle başvuranların taleplerini reddetmiştir²⁰⁰⁸.

Başvuranlar, İsviçre'nin BM Şartı'ndan kaynaklanan yükümlülükleriyle AİHS'den kaynaklanan yükümlülükleri arasında bir çelişki olduğunda BM Şartının öncelikli olduğunu kabul etmekle birlikte²⁰⁰⁹, BMGK'nın malvarlığı değerlerini bu şekilde dondurmasının *jus cogens* kuralı olan AİHS'nin 6 ncı maddesini ihlal ettiğini ileri sürmektedir. İşte bu aykırılık dolayısıyla BMGK kararı bağlayıcılığını kaybetmektedir. Bu kapsamda başvuranlar, *Nada v. İsviçre* kararı ile ABAD'ın *Yasin El Kadı I* kararını hatırlatmaktadır²⁰¹⁰.

AİHM, İsviçre Federal Anayasası'nın 26 ncı maddesinin mülkiyet hakkını güvence altına aldığını, 190 ncı maddesinin ise Federal Mahkemeye federal kanunları ve uluslararası hukuku uygulama görevi verdiğini tespit etmiştir²⁰¹¹. Ayrıca BM Şartı'nın ve BMGK kararlarının bağlayıcılığına dair açıklamalara yer vermiştir.

²⁰⁰⁶ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 10.

²⁰⁰⁷ **Burcu Görkemli**, "Uluslararası Terör Örgütlerinin Malvarlıklarının Dondurulması ve Türk Hukukundaki Uygulama", ed., Fatih Birtek, Selman Özdan, *Hukuk Devletinın Kamburu: Terör*, Ankara: Adalet Y., 2022, s. 213.

²⁰⁰⁸ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 29.

²⁰⁰⁹ BM Şartı'nın 103 üncü maddesi şöyledir: "*Birleşmiş Milletler üyelerinin işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükleri ile başka herhangi bir uluslararası anlaşmadan doğan yükümlülüklerinin çatışması durumunda, işbu Antlaşma'dan doğan yükümlülükler üstün gelecektir.*"

²⁰¹⁰ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 29.

²⁰¹¹ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 35.

AİHM, farklı ülkelerdeki mahkeme kararlarına da atıf yapmıştır. Örneğin, Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi'nin *Ahmed and others v. HM Treasury* kararında, davacının 1267 sayılı BMGK kararı uyarınca listelenmesi ve bu surette malvarlığı değerlerinin dondurulmasının etkili bir hak arama yolu sağlamadığı sonucuna varılmıştır²⁰¹². Yine Kanada Federal Mahkemesi, *Abdelrazik v. Kanada* kararında bu şekilde listelenme prosedürünün etkili bir başvuru hakkıyla bağdaşmadığını tespit etmiştir²⁰¹³.

Kararda, Charles Rousseau'dan alıntı yapılarak, yargıcın farklı iki anlaşma ile muhatap olduğunda, kendisini onların karşıtlığına adamak yerine, koordinasyonlarını aramaya meyilli olması gerektiği vurgulanmıştır²⁰¹⁴. Böylece uluslararası hukukta normatif çatışmaların giderilerek normlar arası uyumun sağlanmasının önemi kendini göstermiş olmaktadır²⁰¹⁵.

Buradan hareketle AİHM, BM Şartı'nın 103 üncü maddesindeki öncelik kuralını devreye sokabilecek bir çatışma görmediğini tespit etmiştir. Bu nedenle İsviçre'nin, BMGK'nın yaptırımlar rejimini, başvuruların durumlarına uyarlamak için bütün tedbirleri alarak keyfiliğe karşı yeterli koruma sağlaması gerekmektedir²⁰¹⁶.

AİHM, söz konusu yaptırımlar rejiminin özüne ilişkin olarak nihai siyasi karar vericinin BMGK olduğunu belirtmiş, ancak bu durumun İsviçre makamlarının listelemenin keyfi olmadığından emin olma görevini dışlamadığının altını çizmiştir. İsviçre Federal Mahkemesi, 23/01/2008 tarihli kararında, başvuruların isimlerinin Yaptırımlar Komitesi tarafından hazırlanan listelerde gerçekten yer aldığını ve ilgili malvarlıklarının kendilerine ait olduğunu doğrulamakla yetinmiştir. AİHM, Federal Mahkemenin aynı zamanda başvuruların keyfi olarak listeye alınmadığından emin olmasının gerekli olduğuna güçlü bir vurgu yapmıştır²⁰¹⁷. Bunun için, başvurulara, yaptırım listelerine dahil edilmelerinin keyfi olduğunu göstermek amacıyla, esastan

²⁰¹² *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 73.

²⁰¹³ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 74.

²⁰¹⁴ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 56.

²⁰¹⁵ **Sezercan Bektaş**, “Birleşmiş Milletler Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Yarattığı Etki: *Al-Dulimi ve Montana Management Inc. v. İsviçre Kararı Kapsamında Bir İnceleme*”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C: 12, S: 2, 2022, s. 560.

²⁰¹⁶ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 149.

²⁰¹⁷ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 150.

incelenmek üzere uygun kanıtlar sunmaları için en azından gerçek bir fırsat tanınması uygun olurdu. Halbuki, İsviçre makamları başvuruların şikayetlerini incelemeyi reddetmişlerdir. Sonuç olarak, başvuruların mahkemeye erişim hakkının özü zedelenmiştir²⁰¹⁸.

AİHM, ayrıca malvarlığı değerlerinin dondurulması kararı dolayısıyla başvuruların malvarlıklarına erişimden uzun bir süre mahrum kaldıklarını not etmiştir. Bunca uzun zaman boyunca, dondurma kararına itiraz edilememesinin demokratik bir toplumda düşünülemeyeceği de belirtilmiştir²⁰¹⁹.

AİHM, BMGK kararlarıyla oluşturulan yaptırım sisteminin, özellikle de gerçek ve tüzel kişilerin listeye alınma prosedürünün ve listeden çıkarılma taleplerinin ele alınma şeklinin, BM Özel Raportörleri tarafından da çok ciddi, tekrarlanan ve tutarlı eleştiriler aldığını kaydetmiştir. Bu tür eleştirilerin ABAD, Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi ve Kanada Federal Mahkemesi gibi bir dizi mahkeme tarafından da dile getirildiği ifade edilmiştir. Listedene çıkarılma prosedürüne ilişkin olarak BMGK'nın 1730 (2006) sayılı kararı ile oluşturulmuş *Odak Noktası*ın etkisiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, *Odak Noktası*na başvuru gibi yolların davalı Devlet düzeyinde uygun adli denetimin yerini alamayacağı veya bu tür bir denetimin eksikliğini kısmen de olsa telafi edemeyeceği açık bir şekilde vurgulanmıştır²⁰²⁰.

Bütün bu sebeplerle, İsviçre'nin AİHS'nin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır²⁰²¹.

Unutulmamalıdır ki, başvuru yolunun hak ihlalini önleyen, ihlali gideren yahut en azından tazmin edici mahiyette olması ve nihayet başvuru neticesinde verilen kararın bağlayıcılık taşıması durumunda, AİHS'nin 13 üncü maddesi anlamında etkili başvuru hakkının tam olarak korunduğundan bahsedilebilecektir²⁰²².

²⁰¹⁸ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 151.

²⁰¹⁹ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 152.

²⁰²⁰ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 153.

²⁰²¹ *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre*, § 155.

²⁰²² **Görkemli**, “Uluslararası Terör Örgütlerinin Malvarlıklarının Dondurulması ve Türk Hukukundaki Uygulama”, s. 214.

3. Değerlendirme

AIHM'nin *Nada v. İsviçre* ile *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre* kararında işaret edilen hususların, BMGK'nın kararlarıyla oluşturulan Komite'nin listeye ekleme kararlarının Türkiye'de uygulanması yönünde TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca malvarlıklarının dondurulması kararının tesisine katılan bütün idari makamlar ile bu kararın yargısal denetimini yapan mercilerce göz önünde bulundurulması, Anayasa ve AIHS'nin bir gereği olarak karşımızda durmaktadır. AIHM'nin müstakar içtihatlarında ifade edildiği üzere AIHS'nin uygulanması her şeyden önce üye devletlerin mahkemelerine aittir²⁰²³. Anayasa'nın 90 ıncı maddesinin beşinci fıkrasında, “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.*” Hükmüne yer verilmiştir. O halde ülkemizde, malvarlığı değerlerinin dondurulması ile ilgili TFÖDUS, TFÖHK ve AIHS'nin uygulanmasında çıkabilecek herhangi bir uygulama sorununda mahkemelerin emsal içtihat ve doktrindeki görüşlerden hareketle çözüm üretmesi beklenecektir. Zira Anayasa'nın 9 uncu maddesi uyarınca, yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

Unutulmamalıdır ki, bu listelere eklenen kişi, kuruluş veya organizasyonlar, ilgili terör örgütleriyle neredeyse eş tutulmakta, bu nedenle ciddi olumsuzluklarla muhatap olmaktadır. Hatta bazı hallerde, kişi, kuruluş veya organizasyonların “*adını çıkartarak*” onları rahatsız etmek, faaliyetlerini zayıflatmak için bu listelere dahil edilebilmelerinin de mümkün olduğu ifade edilmiştir²⁰²⁴. Böylece başta mülkiyet hakkı ihlali olmak üzere, masumiyet karinesi, hak arama hürriyeti ve adil yargılanma hakkının zedelenme ihtimali doğmaktadır.

Malvarlığı değerlerinin iç dondurulması, Değerlendirme Komisyonun önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla

²⁰²³ William A. Schabas, *The European Convention On Human Rights (A Commentary)*, Oxford University Press, 2015, s. 92.

²⁰²⁴ Ayşe Dicle Ergin, “Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması”, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, 2019, s. 112-113.

kararlaştırılabilmektedir. Bu kararlar, makul sebeplerin mevcut olup olmadığının incelenmesi bakımından Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nin onayına sunulmaktadır. Böyle bir incelemede *Nada v. İsviçre* ile *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre* davasında işaret edilen hususlara zen gösterilmelidir.

BMGK kararlarıyla oluşturulan Yaptırımlar Komitesi kararlarının, TFHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında, Cumhurbaşkanı kararıyla Türkiye'de uygulanmasına yönelik kararların hukuki denetimi de Danıştay nezdinde gerçekleştirilmektedir. İdari işlemler "yetki, şekil, sebep, konu ve maksat" unsurlarından mteřekkildir²⁰²⁵. Bu idari işlemin hukuka uygun olması için bütün bu unsurları itibariyle sıhhatli olması elzemdir. İdari işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda da bütün bu unsurlar bakımından herhangi bir sakatlığın olup olmadığı araştırılmaktadır. Danıştay'ın özellikle "sebep" unsuru üzerinde durması önemlidir. Bu kapsamda, sadece BMGK kararının, yani hukuki sebebin varlığı ile yetinilmemesi, ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonun bu listeye dahil edilmesi için gerçek ve inandırıcı bir sebebin olup olmadığı da dikkatlice araştırılmalıdır.

²⁰²⁵ **Turan Yıldırım**, *İdari Yargı*, İstanbul: Beta Y., 2008, s. 149.

SONUÇ

M. P. Fabreguettes “*Adalet Mantiğı ve Hüküm Verme Sanatı*” adlı kitabına “*Adalet herkes, her an için muhtaç bulunmaktadır. Bunun için adaletin hürmet telkin etmesi, itimat ilham eylemesi lazımdır.*” cümleleriyle başlamaktadır²⁰²⁶. Adaletin bu üstün itibara sahip olabilmesi için, başta hukuk mensupları ve elbette toplumun, insan hak ve hürriyetlerine riayette, çatışan menfaatler arasında makul bir denge kurmakta, hukuk normlarının belirliliğini sağlamakta ve hukuka içkin hakikatleri amasız, fakatsız özümsemekte istekli, titiz, özenli, inançlı ve sağduyulu olması elzemdir.

Terörizmin finansmanı suçu ve malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi, adaletin üstün bir itibara sahip olup olmadığına karar verilecek önemli alanlardandır. Terörizmin finansmanı suçunun bu haliyle neşvünema bulmasının temelinde, küresel düzenin korunması amacı yatmaktadır. Örneğin, ülkemizde bir terör örgütüne yardım etmek zaten suçken ve binlerce yılda oluşmuş ve gelişmiş, ortak insanlık değerlerini koruma amacına yönelen normlarda tarif edilmiş suçların işlenmesine iştirak etmek cezai müeyyideyle karşılanmaktayken, önemli bir küresel dalga neticesinde TFÖHK, hukuk düzenimize terörü bitirecek bir hediye olarak takdim edilmiştir. Birçok ülke aynı küresel dalgadan nasibini alarak Amerikan menşeli sembolik bir suç tanımını yapmak zorunda bırakılmıştır. Ceza hukuku gelenekleri oldukça güçlü Kıta Avrupası ülkeleri dahi, bir yere kadar direnebilmiş, daha sonra bu suçu özel olarak tanımlamak durumunda kalmıştır. Elbette kötülüğe “*yakıt sağlamak*” da bir kötülüktür ve böyle yapanlar kötülüğün tarafını tutmakla, onun yaygınlaşmasını istemiş ve maddi desteğini onun hizmetine sunmuş olmakla kınanmalılardır. Ne var ki, bu gerçeğin ceza normlarıyla nasıl karşılanacağı hususunda ilgili ülkenin ceza hukuku geleneğinin söz hakkının olmaması düşünülemez.

Terörizmin finansmanı suçunun tanımı yapılırken köklü ceza hukuku geleneğinden istifade edilerek TCK’da benimsenen suç teorisinin esas alınması, özellikle hangi fiilin bu suça vücut vereceğinin sarih bir şekilde belirtilmesi, “*fon*” ile “*yardım*” arasındaki farka dair açık bir düzenlemeye yer verilmesi, tipikliğin manevi unsurunun

²⁰²⁶ M. P. Fabreguettes, *Adalet Mantiğı ve Hüküm Verme Sanatı*, Ankara: Adalet Bakanlığı, 2019, s. 9.

TCK'ya uygun şekilde gösterilmesi beklenmiş, ancak bu mümkün olamamıştır. Bunun yanı sıra, terörizmin finansmanı suçu ile terör örgütüne yardım suçu arasındaki ilişkinin normatif olarak sağlıklı bir şekilde kurulması da başılamamıştır. Yargıtay uygulaması da bu uygunsuzluk halini derinleştirmiş, iyice içinden çıkılmaz bir şekilde büründürmüştür.

Finansmanı yasaklanan fiillerin sayılması, suçta ve cezada kanunilik ilkesine özen gösterilerek yapılmamış, halihazırdaki düzenleme yerine doğrudan ilgili ceza normuna atıf yapan bir metod tercih edilmemiştir. Suç tanımında “*terörist*” ve “*terör örgütü*” terimlerine yer verilmiş, buna ilişkin belirleme ise tanım verilerek, ilgili mevzuata atfen yapılmamıştır. Tipikliğin maddi unsurlarına dair söz konusu terimlerin idarenin düzenleyici işlemleriyle tanımlanması yönündeki tercih ise son derece hatalı olup, kanunun TBMM Adalet Komisyonundaki görüşmeleri sırasında herhalde hiç kimse tarafından öngörülememiştir. Hukuki belirlilikten uzak normatif düzenleme neticesinde, suçun unsurlarının tamam olup olmadığı tartışmaları doğmuştur.

Finansmanı yasaklanan fiillerin bir kısmı, nispi terör suçu olup terör amacıyla işlenmedikleri müddetçe terör suçu addedilmeyecek ve failine de terör suçlusu denilmeyecektir. Bunun ana hatları TMK'da belirlenmiştir. TFÖHK'nın Adalet Komisyonu görüşmelerinde bizzat komisyon başkanınca buna atıf yapılmıştır. TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde sayılan uluslararası anlaşmalarda yasaklanan fiillerin bir kısmı, Türk hukukunda TMK'nın 4 üncü maddesi kapsamında nispi terör suçu olarak kabul edilmektedir. Terörizmin finansmanı suçunun tanımında ise bu suçların işlenmesinde kullanılması amacıyla veya kullanılacağı bilinerek ve istenerek **bir teröriste veya terör örgütüne** fon sağlanması veya toplanması yasaklanmıştır. Böyle bir durum karşısında, söz gelimi terör amacıyla işlenmeyecek uçak kaçırma fiiline fon sağlanması veya toplanması ihtimalinde, fon sağlanan veya toplanan kişi terör suçlusu olarak kabul edilecek midir? İşte TFÖHK'nın 4 üncü maddesindeki suç tanımı bunu belirsiz kılmaktadır. Kanaatimizce, mevcut düzenleme korunduğu sürece, terör suçlusu ve terör örgütü tanımı TMK ve TCK hükümleri çerçevesinde belirlenecek, TFÖHK Yön.'deki tanımlar esas alınamayacak ve terörizmin finansmanı suçunun maddi unsurlarının oluşup oluşmadığı buna göre tespit edilecektir. Bu yoruma açık durumun, kanun koyucu tarafından normatif bir düzenleme yapılarak giderilmesi zaruridir.

Yine finansmanı yasaklanan fiiller arasında, TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “ağır yaralama” sayılmış, ancak bu ağır yaralamanın TCK'nın 86 ncı maddesi anlamında mı yoksa 87 nci maddesi anlamında mı olduğu konusunda bir açıklık getirilmemiştir. TFÖDUS'deki “*serious bodily injury*” ibaresinin aynen çevirisi olan “*ağır yaralama*” yerine, TCK'nın ilgili hükmüne doğrudan atıf yapılması uygun olurdu.

TFÖHK'nın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde TMK'da sayılan terör suçlarının tamamının finansman sağlanması yasaklanan fiiller arasına dahil edilmesi Türk ceza hukuku bakımından hatalı olmuştur. Üstelik bu düzenleme TFÖDUS'yi dahi aşarak terörizmin finansmanı suçunu ülkemiz özelinde gereksiz yere genişletmektedir. TMK'nın 7, TCK'nın 314 ve 220 nci maddesinin yedinci fıkraları uyarınca, silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte örgüte yardım eden kişiler zaten cezalandırılmaktadır. Kanun koyucu, terörizmin finansmanı suçunu düzenleyen normu hem tali norm olarak hem de yargı mercilerinin bu suçun örgüte yardımın özel bir düzenleniş şekli olduğu yönündeki hatalı değerlendirmesine sebebiyet verecek şekilde vazetmiştir. Bu çelişki giderilmelidir.

Tipikliğin manevi unsurunun “*doğrudan kast*” olduğu, suçun “*olası kastla*” veya “*taksirle*” işlenemeyeceği açık bir şekilde ortaya konulmuştur. Ayrıca suçun belli bir saikle (amaçla) işlenmesinin de mümkün olduğu, böyle bir düzenleme uyarınca “*saikin (amacın)*” tipikliğin manevi unsuru arasında bulunduğunu da tespit etmiştik. Ancak suç tanımındaki sorun, doğrudan kast ve saik arasındaki ilişkiyi uygun bir şekilde kurmamasıdır. Suç tanımında, “*3 üncü madde kapsamında suç olarak düzenlenen fiillerin gerçekleştirilmesinde tümüyle veya kısmen kullanılması amacıyla veya kullanılacağını bilerek ve isteyerek...*” denilmiştir. Alman ceza hukuku doktrininde, saikin (amacın) isteme unsuru yoğun olan bir kast türü olduğu ifade edilmekte, buna göre saik (amaç), **tipik fiil veya netice için ya da her ikisi için çabalanması** anlamına gelmektedir. Kanaatimizce, terörizmin finansmanı suçundaki tanımda da böyle bir çabaya işaret etmek üzere “*kullanılması amacıyla*” ibaresinin ayrıca tercih edildiği söylenebilir. Ancak mantık kuralları gereğince, haksızlık içeriği daha yoğun olan fiil ile daha az yoğun olan fiilin aynı yaptırıma tâbi tutulması mümkün olmamalıdır. TFÖDUS metninden mülahem bu düzenleme isabetli değildir. TCK sistematığına uygun bir manevi unsur düzenlemesi yapılmalıdır. Buna göre, öncelikle suçun doğrudan kastla işlenebileceğini ifade etmek üzere “*bilerek ve isteyerek*” vurgusu yapılmalıdır. İsteme unsuru yoğun olan bir kast

türünün yani “*saikin*” bundan sonra gelmesi ve daha ağır yaptırıma tâbi tutulması gerekmektedir.

Terörizmin finansmanı suçunu düzenleyen normun tali norm olarak düzenlendiği göz önüne alınarak, TFÖHK tasarısının ilk halinde olmayan ve fakat Adalet Komisyonunda kanun metnine eklenen “*belli bir fülle ilişkilendirilmeden dahi*” ibaresinin suç tanımından çıkarılması daha uygun olacaktır.

TFÖHK’nın mevcut halindeki 4 üncü maddesinin 8 inci fıkrasında, suçun soruşturması veya kovuşturması sırasında hangi koruma tedbirlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Daha önce bu düzenlemenin kanun yapma tekniğine uygun olmadığını belirtmiştik. Bu sebeple CMK’nın ve 4208 sayılı Kanun’un ilgili hükümlerinde değişiklik yapılarak terörizmin finansmanı suçunun ilgili kataloglara eklenmesini öneriyoruz.

Malvarlığı değerlerinin dondurulması tedbirinin genellikle idari bir karar görünümünde düzenlenmiş olması ise insan hak ve hürriyetlerinin sınırlandırılmasına ilişkin Anayasal kriterlerin bir istisnası mahiyetine bürünebilecektir. BMGK kararlarıyla kurulan Yaptırımlar Komitesi bir yargı mercii olmayıp, karar alma usulleri ve bu kararların dayandığı gerekçeler şeffaf değildir. Komitenin kararları herhangi bir yargı denetiminden de geçmemektedir. Komite kararlarının Türkiye’de uygulanması da Cumhurbaşkanı Kararıyla yani idari bir işlemle olmaktadır. Sonrasında idari yargı denetiminden geçen bu kararlar otomatikleşmiş süreçlerle alınmaktadır. Mülkiyet hakkı üzerinde ağır sonuçlar doğuran bu kararların oluşturulma aşamasında ise hiçbir yargısal inceleme yapılmamaktadır. Yaptırımlar Komitesinin listeye dahil etme kararlarıyla ilgili itirazların Ombudsmanlık veya Odak Noktasına ulaştırılarak takibinde ülkemiz makamlarının ilgili kişi, kuruluş veya organizasyonlara hukuki desteğinin önemi yadsınamaz bir konudur.

Malvarlığı değerlerinin iç dondurulması kararı da Değerlendirme Komisyonunun önerisi, Hazine ve Maliye Bakanı ile İçişleri Bakanının müşterek imzasıyla alınabilmektedir. Bu kararın incelemesi mahkemece yapılmakta ve sadece “*makul sebeb*” varlığı denetlenmektedir. Bu konuda AİHM’nin *Nada v. İsviçre* ile *Al-Dulimi ve Montana Management v. İsviçre* kararları, ABAD’ın Yasin El Kadı I kararı, Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi’nin *Ahmed and others v. HM Treasury* kararı, Kanada Federal Mahkemesi, *Abdelrazik v. Kanada* kararı ve Danıştay 10. Dairesinin

04/07/2006 tarih ve 2002/984 E.-2006/4795 K. sayılı kararı göz önünde tutulmalıdır. Ayrıca bu konuda yapılacak düzenleme ve alınacak kararlarda adil yargılanma hakkı, mülkiyet hakkı, etkili bir hukuk yoluna müracaat hakkı, özel ve aile hayatının korunması ve masumiyet karinesinin de gözetilmesi gerekmektedir.

Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirine kişi hakkındaki bir suç soruşturması veya kovuşturması sırasında başvurulabileceği, buna karşın malvarlığı değerlerinin dondurulması için herhangi bir soruşturma veya kovuşturmaya ihtiyaç duyulmaması hukuk sistemi içindeki bir tenakuzdur. Unutulmamalıdır ki, elkoyma sadece ilgili malvarlığı bakımından sonuç doğurmakta, dondurma ise külli bir karakter taşıdığından bütün malvarlığı üzerinde etkili olmaktadır. Dondurma kararı, elkoymaya göre kişi haklarını daha çok kısıtlayan bir nitelik arzetymekte, neredeyse küresel düzeyde uygulanabilme ihtimali bulunmaktadır. Buna rağmen, elkoyma tedbirine göre derece olarak daha düşük bir suç şüphesi üzerine ve idari bir kararla alınabilmektedir. Hukuk mantığımız bizi, “daha ağır sonuçlar doğuranın daha sıkı şartlara tâbi olmasının” gerektiğini düşünmeye sevk etmektedir. Ancak çalışmamızda detaylı şekilde ortaya koyduğumuz üzere, malvarlığı değerlerinin dondurulması müessesesi bölgesel ve küresel krizler neticesinde belli kişi, kuruluş veya organizasyonları hedef alarak yaptırım uygulama perspektifiyle geliştirilmiştir. Dolayısıyla bu müessesenin en hızlı, en etkili, en az denetime açık şekilde düzenlenmesi gerekmiştir. 11 Eylül saldırılarından sonra demokratik modern ulus devletlerin hukuk sistemlerinde açılan geniş bir istisna halinin²⁰²⁷ farklı bir görünümü olan bu müessese, adeta bir olağan dönem düzenlemesi gibi yer bulmuştur. Halbuki, olağandışılığın dayanağı, zorunluluk hâli olup “zorunluluğun yasası yoktur” (*necessitas legem non habet*) önermesinden hareketle oluşturulan müesseselerin, olağan hukuk düzeninin bir parçasıymış gibi düşünülmesi oldukça mahzurludur. ABAD, AİHM ve bazı ulusal mahkemeler bu mahzurlu durumu bir nebze olsun tamir edici kararlar vermişlerdir. Örneğin, ülkemizde terörizmi finanse ettiğinden şüphelenilen bir kişi hakkında suç soruşturması açılarak CMK’nın 128 inci maddesindeki elkoyma koruma tedbirinin uygulanması mümkünken, malvarlığının dondurulmasına ilişkin uygulama yapılarak daha sonra suç duyurusunda

²⁰²⁷ **Giorgio Agamben**, *Olağanüstü Hal*, çev., Kemal Atakay, İstanbul: Varlık Y.,2008, s. 10.

bulunmaktadır. Yaptırımlar Komitesi kararlarının uygulanması ise yargısal bir incelemeden geçirilmeden, doğrudan idari bir kararla karşılanmaktadır.

TFÖHK'nın 5 inci maddesinin birinci fıkrasında, “1267 (1999), 1988 (2011), 1989 (2011) ve 2253 (2015) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları ve bu listelerden çıkarılanlara ilişkin malvarlığının dondurulmasının kaldırılması kararları”ndan bahsedilmektedir. Halbuki çalışmamızda detaylı şekilde ortaya koyduğumuz üzere, BMGK'nın ilgili kararlarıyla listeleme yapılmamakta, bu görevi anılan kararlar ile kurulan Yaptırımlar Komitesi yerine getirmektedir. Bu itibarla TFÖHK'nın 5 inci maddesinde teknik bir hata yapıldığını düşünüyoruz. Öte yandan, listeleme BMGK kararlarıyla yapılsa dahi, bu usulde yargısal bir mekanizma olmadığı apaçık bir gerçektir.

KAYNAKÇA

Kitap, Makale ve Tezler

ABAAN, Ernur Demir. *Para: Teorik Bir Tarama ve Tartışma.* Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Araştırma Genel Müdürlüğü, 1997.

ABANOZ ÖZTÜRK, Buket. “Türk ve Alman Ceza Hukukunda Çift Taraflı hatanın Değerlendirilmesi”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023 (XXVII/1): 253-282.

ABDURRAHMANLI, Elvin. “Küreselleşme Olgusuyla Birlikte Büyüyen Terörizm”. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*. 1/1 (2019): 93-116.

ABUBAKER, Sarkan Salman. “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*. 5/1 (2021): 35-58.

AGAMBEN, Giorgio. *Olağanüstü Hal.* Çev. Kemal Atakay. İstanbul: Varlık Y.,2008.

AĞIR, Osman / Fatih Tekin. “Terörizm ve Propaganda”. *Terör ve Propaganda.* Ed., Abdulkadir Baharççek, Gökhan Tuncel ve Osman Ağır. Ankara: Nobel Y., (2021): 1-39.

AKBULUT, Berrin. “Kabahatler Hukuku-Ekonomik Suç İlişkisi”. *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu.* Ed., Veli Özer Özbek. Ankara: Seçkin Y., 2023: 13-45.

AKBULUT, Berrin. *Ceza Hukuku Genel Hükümler,* Ankara: Adalet Y., 2023.

AKBULUT, İlhan. “İşlenemez Suç”. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 1990 853/1-4): 139-143.

AKIN, Engin. *Anayasa Mahkemesi-Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörün Finansmanı Suçu.* Ankara: Adalet Y., 2009.

AKYAZAN, Ahmet Emrah. “Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanına İlişkin Suçlar ve Tedbirler”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2024.

- ALEXANDER, Yonah.** “Introduction”. *International Terrorism: National, Regional and Global Perspectives.* ed., Yonah Alexander. New York, Washington and London: Praeger Publication, 1976.
- ALİEFENDİOĞLU, Yılmaz.** “Avrupa İnsan Hakları Anayasasına Doğru”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1991 (46/1): 41-54.
- ALLDRIDGE, Peter.** *Money Laundering Law: Forfeiture, Confiscation, Civil Recovery, Criminal laundering and Taxation of the Proceed of Crime.* Oxford: Hart Publishing, 2003.
- ALLEN, Michael J. / EDWARDS, Ian.** *Criminal Law*, Oxford University Press, 2017.
- ALPARSLAN, M. Şükrü.** *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik.* İstanbul: Teknik Y., 1983.
- ALSAN, Zeki Mesud.** “1949 Cenevre Sözleşmeleri”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1950 (7/3): 37-57.
- ALŞAHİN, Mehmet Emin.** “Ceza Hukukunda Zamanaşımı”. *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi, 2010.
- ALTUĞ, Yılmaz.** “Terörizm Sorunu”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası.* 52 (1987): 47-99.
- ALTUNÇ, Sinan.** “Düşman Devlete Maddi ve Mali Yardım”. *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022 (IX): 175-184.
- ALTUNÖZ, Ahmet Tuna.** “Uluslararası Hukuk ve Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Açısından Örgüt Suçları”. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul, 2014.
- APAYDIN, Cengiz.** “Ceza Hukukunda Kast Kavramı”. *Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi, 2008.
- ARITÜRK, Ramazan.** *Şirket Yöneticilerinin Ceza Sorumluluğu (Şirket Suçlarında Faillik)*, Ankara: Seçkin Y., 2022.

- ARSLAN, Mehmet.** *Alman Ceza Hukukunda Suç ve Terör Örgütleriyle Bağlantılı Suçlar ve İştirak Hükümleriyle İlişkileri.* Ankara: Adalet Y., 2020.
- ARTUK, M. Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim** *Gereğeli Ceza Kanunları,* Ankara: Adalet Y., 2022.
- ARTUK, Mehmet Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALAŞAHİN, Mehmet Emin / ÇAKIR, Kerim.** *Ceza Hukuku Özel Hükümler.* Ankara: Adalet Y., 19. Bası, 2021.
- ARTUK, Mehmet Emin / GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, Mehmet Emin / ÇAKIR, Kerim.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler.* Ankara: Adalet Y., 15. Bası, 2021.
- ARVON, Henri.** *Anarşizm.* Çev., Ahmet Kotil. İstanbul: İletişim Y., 1991.
- ASLAN, M. Yasin.** “Savaş Hukukunun Temel Prensipleri”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi,* 2008 (79): 235-274.
- AYDIN, Devrim / ARSLAN, Çetin.** *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Terörizmin Finansmanı Suçları.* Ankara: Yetkin Y., 2021.
- AYDIN, Devrim.** “Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu Tartışmaları”. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi,* 2017 (5/10): 97-110.
- AYDIN, Hüseyin.** “Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı”. *Ankara Barosu Dergisi,* S: 2010/1: 109-128.
- AYDIN, Öykü Didem.** “Ceza Hukuku’nun Çağdaş İlkeleri ve Avrupa Birliği Kriterleri Açısından Türk Ceza Kanunu”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi.* 2004 (53): 63-140.
- AYKIN, Hasan.** “Karaparanın Aklanmasıyla Mücadele Konusundaki Temel Uluslararası Metinler ve Oluşumları”. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi,* XXV (2007).
- AYKIN, Hasan.** “Aklama ve Terörün Finansmanı İle Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”. *Bankacılar Dergisi,* 65 (2008): 37-65.

- BAFFOE, Juliana.** “The Consolidated (“terrorist”) List Maintained by the United Nations Security Council : Assessing Human Rights and Due Process Concerns”. University of Oslo, 2007.
- BALAN, Arzu.** “Orta Yolcu Bir Formül Olarak Radbruch Formülü”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018 (8/1): 69-94.
- BALCI, Murat / ÇAKIR, Kerim / BAŞOĞLU, Neşat.** *Terörizmin Finansmanı Suçu (TFÖHK m. 4/1), Silahlı Terör Örgütüne Yardım Suçu (TCK m. 314/3, m. 220/7, m. 314/2) ve Bu Suçların Ayrımı*. Ankara: Adalet Y., 2022.
- BAŞ BAYRAKTAROĞLU, Eylem.** “Fail ve Mağdur”. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, 2020.
- BAŞER, Selin.** “Uluslararası Ceza Hukuku Bakımından Soykırım Suçunun Manevi Unsuru (Mens Rea) ve Manevi Unsurun Yorumlanmasına Dair Yaklaşımlar”. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (4/2): 635-679.
- BAŞKARACAOĞLU, Elif.** “Uluslararası Hukukta ‘Jus Congens’ (Emredici Kurallar)”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2011.
- BAŞPINAR, Mete Hasan.** “Terörizmin Finansmanı Suçu”. *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, 2023.
- BAUMAN, Zygmunt.** *Küreselleşme (Toplumsal Sonuçları)*. Çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Y., 2020.
- BAYRAKTAR, Köksal.** *Siyasal Suç*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Y., 1982.
- BAYRAM, Funda.** *Uluslararası Hukukta Terör Kavramının Tanımı Sorunu ve Bu Sorunun Terör Suçu ve Terör Suçlusunun Yargılanması Üzerindeki Etkileri*, Ankara: Adalet Y., 2023.
- BEKTAŞ, Sezercan.** “Birleşmiş Milletler Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi Rezolüsyonlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Yarattığı Etki: Al-Dulimi ve Montana Management Inc. V. İsviçre Kararı Kapsamında Bir

İnceleme”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (12/2): 535-581.

BENSTEAD, Georgina. “A Critical Assessment of International Legislative Measures Towards Combating Terrorist Financing Over The Internet With Primary Focus on Appropriateness and Effectiveness”. Thesis, University of the West of England, 2020.

BIÇAK, Vahit. “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Terörizm”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 3 (1999).

BIELEFELDT, Heiner. “Demokratik Hukuk Devletinde Özgürlük ve Güvenlik”. *Hukuk Devleti: Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal*. Ed., Ali Rıza Çoban, Bilal Canatan, Adnan Küçük. Ankara: Adres Y., (2008): 271-291.

BLACK, Jeremy. *İngiltere Tarihi*. Çev., Aytaç Yıldız. Ankara: Doğu Batı Y., 2020.

BOCK, Dennis. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. 2. Auflage, Springer-Lehrbuch, 2021.

BODUR, Nurullah / ÖZKUL, Esat. *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*. Ankara: Seçkin Y., 2022.

BOON, Kristen E. / HUQ, Aziz / LOVELACE Douglas C. *Terrorism: Commentary on Security Documents*. Vol. 122: U.N. Response to Al Qaeda--Developments Through 2011 (Terrorism Documents of International and Local Control). Oxford University Press, 2012.

BOZ, Burak. “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu”. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 2/1 (2020): 131-186.

BOZDEMİR, Mevlüt. “Terör(mü) ve Terörizm(mi)?”. *Ankara Üniversitesi SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllığı*. VI (1981): 523-533.

BOZER, Ali / GÖLE, Celal. *Kıymetli Evrak Hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Y., 2017.

- BREINHOLT, Jeff.** “What Is Terrorist Financing”, *United States Attorneys’ Bulletin*, 51/4 (2003): 7-13.
- BRIGHT, David / WHELAN, Chad.** *Organised Crime and Law Enforcement*. Routledge, 2020.
- CANGIZBAY, Kadir.** *Globalleş(tir)me Terörü*. Ankara: Odak Y., 2003.
- CAŞIN, Mesut Hakkı.** *Uluslararası Terörizm*, C. 1, Ankara: Nobel Y., 2008.
- CEMALİ, Işıl.** “Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI)”. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, XI (2003).
- CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide / ÇAKMUT, Özlem.** *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, İstanbul: Beta Y., 2023.
- CENTEL, Nur / ZAFER, Hamide.** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul: Beta Y., 2021.
- CHEVALLIER, Jacques.** *Hukuk Devleti*. Çev. Ertuğrul Cenk Gürcan, Ankara: İmaj Y., 2010.
- COADY, C. A. J.** “Terörün Ahlakı”. *Cogito Dergisi*. 6-7 (1996): 216-278.
- COLE, Juan.** “İslamofobi ve Amerikan Dış Politika Söylemi: Bush Yılları ve Sonrası”. Ed., John L. Esposito ve İbrahim Kalın. *Bir Korku ve Nefret Söylemi Olarak İslamofobi*. Çev., İsmail Eriş. İstanbul: İnsan Y. (2020): 179-196.
- ÇAĞIRGAN TUNCER, Senar / ULUSOY, Yasin.** “Kredi ve Kredi İşlemlerinin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi”. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, 2019 (6/2): 43-69.
- ÇAKIN, Özgür.** “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2015.
- ÇAKIR, Kerim.** *Suçta İştirakte Müşterek Faillik*, Ankara: Adalet Y., 2024.
- ÇAKIR, Kerim.** *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*. Ankara: Adalet Y., 2016.

- ÇAMURŞEN, Yunus Emre.** “Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar”. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, 2022.
- ÇETİN, Hakan Cem / DURU, Hacı.** “Bitmeyen Savaş: Diyarbakır’da Terör Uyuşturucu İlişkisi”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 15/2 (2015): 33-44.
- ÇETİN, Soner Hamza.** *Terörizmin Finansmanı Suçu*. Ankara: Bilge Y., 2017.
- ÇETİNKAYA UYAR, Aysel.** “m. 484”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, Ed., Kemal Şenocak. Ankara: Seçkin Y., 2023: 3014-3023.
- ÇETİNKAYA UYAR, Aysel.** “m. 489”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, Ed., Kemal Şenocak. Ankara: Seçkin Y., 2023: 3046-3053.
- ÇETİNKAYA, M. Buhari.** *Türk ve Fransız Ceza Hukukunda Kanununun Hükmünü Yerine Getirme*, İstanbul: On İki Levha Y., 2021.
- ÇOBANOĞLU, Rahmi.** *Hukukta Gaye Problemi*. İstanbul, 1964.
- ÇORA, Hakan.** *1990’larda Uluslararası Kaynaklı Terör ve Terörizm Hareketleri*. Ankara: Ekin Y., 2021.
- DAĞ, Ahmet.** “Jean Baudrillard’da Simülatif Düzene Bir Başkaldırı Olarak Terörizm”, *Hümanitas*, 5 (10): 229-245.
- DEĞİRMENCİ, Olgun.** “Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Mağdur Hakları”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2008 (77): 33-86.
- DEMİR, Oğuzhan.** “Türk Hukukunda Üye Olmayan Kişinin Suç Örgütüne Yardım Etme Suçu”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2021.
- DEMİRBAŞ, Timur.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Y., 2023.
- DEMİREL, Hakkı.** “Ceza Hukukunda Bilmeme ve Hata”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1955 (12/3): 100-110.
- DEMİRTAŞ, Soner.** “Alman Ceza Kanunu’nda Kurala İlişkin Örnekler Müessesesi: Kanunilik İlkesi Açısından Bir Değerlendirme”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2022 (49): 425-454.

- DEVELLİOĞLU, Ferit.** *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. “Tedhiş”, “Mağdur”, “Gadr”. Ankara: Aydın Kitabevi Y., 2007.
- DION-SCHWARZ, Cynthia / MANHEIM, David / JOHNSTON, Patrick B.** *Terrorist Use of Cryptocurrencies (Technical and Organizational Barriers and Future Threats)*. Rand Corporation, 2019.
- Dictionnaire de L’Academie Française.** “Financer”, “Finance”, 1. Baskı, 1694.
- Dictionnaire de L’Academie Française.** “Terreur”, “Terrorisme”, “Terroriste”, 5. Baskı, 1798.
- DOĞAN, Bilal.** “Kara Para Aklama ile Mücadelede Uluslararası Kuruluşların Rolü”. *The Journal of International Scientific Researches*, 6/3 (2021): 397-412.
- DOĞAN, D. Mehmet.** *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*. “Tedhiş”, “Tedhişçilik”. İstanbul: Pınar Y., 2008.
- DONOHUE, Laura K.** *Counter Terrorist Laws And Emergency Powers in the United Kingdom 1922-2000*. Dublin: Irish Academic Press, 2001.
- DREZNER, Daniel W.** “Sanctions Sometimes Smart: Targeted Sanctions in Theory and Practice”. *International Studies Review*, (2011/13): 96-108.
- DUBBER, Markus.** “Theories of Crime and Punishment in German Criminal Law”. *American Journal of Comparative Law*, 2006 (53/3): 679-707.
- Duguit, Leon.** *Kamu Hukuku Dersleri*. Çev. Süheyp Derbil. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Y., 1954.
- DURSUN, Hasan.** “Almanya’da İdari Suç ve Cezalarda Kanunilik İlkesinin Uygulanması”. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2017 (9): 203-246.
- DURSUN, İsmail.** “Ceza Muhakemesi Hukukunda Taşınmazlara, Hak ve Alacaklara Elkoyma”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2015 (21/2): 535-558.
- DURSUN, İsmail.** “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK M. 220)”. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2008.

- DUTERTRE, Gilles.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler. Strasbourg: Avrupa Konseyi Y., 2003.
- DÜLGER, Murat Volkan / ÖZKAN, Onur / BAKDUR, Merve.** “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2021 (45): 227-264.
- DÜLGER, Murat Volkan.** “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanında Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı ve Sonuçları: Bir Kedi Fare Oyunu”. *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu*. Ed., Veli Özer Özbek, Ankara: Seçkin Y., 2023: 81-90.
- DÜLGER, Murat Volkan.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Hukuk Akademisi Y., 2021.
- DÜLGER, Murat Volkan.** *Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar*. Ankara: Seçkin Y., 2011.
- ELLINGER, E. P.** “Travellers’ Cheques and The Law”. *The University of Toronto Law Journal*, 1969 (19/2): 132-156.
- EMEK, Yusuf.** “Terörizm Çerçevesinde Terör Örgütü Kurma, Yönetme ve Üye Olma Suçu”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2016.
- ERBAŞ, Rahime.** “Organised Crime-Related Legislation in the Turkish Criminal Law”. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 2015 (3/1): 275-312.
- ERBAŞ, Rahime.** “Türk Ceza Kanunu’nda Görünüşte İhmali Suçlarda Garantörlük”. *Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- ERBAŞI, Ayşe Ashhan.** “Avrupa Birliği Terör Politikası Işığında Almanya Örneği”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2009.
- ERDOĞAN, Gökhan.** “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi”. *Uluslararası Hukuk Bülteni*, 18-20.
- EREM, Faruk.** “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 12/3-4 (1955): 50-58.

- EREM, Faruk.** “Suçun Konusu ve Hümanist Doktrin”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1968 (25/1): 11-33.
- ERGİN, Ayşe Dicle.** “Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması”. *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, 2019.
- ERGÜN, Kürşad Kaan.** “Dini Kültürlerde Terör Örgütüne Dönüşme Potansiyeli: Aum Shinrikyo Vakası”. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*. 2 (2021): 196-207.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan / KURŞUN, Ali Suphi.** “TBK m. 27”. *İstanbul Şerhi Türk Borçlar Kanunu (Madde 1-82)*, C. 1, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2019: 443-494.
- ERIKSSON, Mikael.** *Targeting Peace: Understanding UN and EU Targeted Sanctions*. Routledge, 2011.
- ERSAN, Aykut.** “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı'ya Armağan*, 2013 (LXXI/1): 381-409.
- EVANS, Carolyn M.** “Towards a More Accountable United Nations Security Council - Why, to Whom, for What, and How”. PhD Thesis, University of New South Wales, 2019.
- EVİK, Vesile Sonay.** “Silah Sağlama”. *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022 (IX): 337-352.
- EVİK, Vesile Sonay.** “Silahlı Örgütlenme”. *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022 (IX): 269-336.
- EVİK, Vesile Sonay.** *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*. İstanbul: Beta Y., 2004.
- FABREGUETTES, M. P.** *Adalet ve Hüküm Verme Sanatı*, T. C. Adalet Bakanlığı, 2019, Tıpkı Basım (1945).
- FREEMAN, Michael.** “Sources of Terrorist Financing: Theory and Typology”. Ed., Michael Freeman. *Financing Terrorism: Case Studies*. Oxford: Routledge (2012): 7-31.

- GANOR, Boaz.** “Defining Terrorism: Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter?”. *Police Practice And Research*. 3/4, (2002): 287-304.
- GASSER, Hans-Peter.** “Terör Eylemleri, Terörizm ve Uluslararası İnsancıl Hukuk”. Çev., Fulya Eroğlu. *Terör ve Düşman Ceza Hukuku*. Ed., Yener Ünver, Ankara: Seçkin Y., 2008: 99-122.
- GEDİZ ORAL, Burcu / YEŞİLKAYA, Yusuf.** “Kripto Para İkilemi: Karapara Aklama ve Bitcoin”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*, 39 (2021/1): 209-239.
- GÖDEKLİ, Mehmet.** *Terörizmin Finansmanı Suçu*. Ankara: Seçkin Y., 2017.
- GÖKCEN, Ahmet / ALŞAHİN, M. Emin / ÇAKIR, Kerim.** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Adalet Y., 2024.
- GÖKMEN, Derda.** *Terörle Mücadele Kanunu ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar*. Ankara: Adalet Y., 2017.
- GÖRKEMLİ, Burcu.** “Uluslararası Terör Örgütlerinin Malvarlıklarının Dondurulması ve Türk Hukukundaki Uygulama”. *Hukuk Devletinin Kamburu: Terör*, Ed., Fatih Birtek, Selman Özdan. Ankara: Adalet Y., 2022: 201-231.
- GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref / TAN, Turgut.** *İdare Hukuku Genel Esaslar*, C. I, Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- GRAMATICA, Filippo.** *Toplumsal Savunma İlkeleri*. Çev. Sami Selçuk. Ankara: İmge Y., 2005.
- GURULE, Jimmy.** “The Money Laundering Control Act of 1986: Creating a New Federal Offense or Merely Affording Federal Prosecutors an Alternative Means of Punishing Specified Unlawful Activity?”. *Notre Dame Law School Criminal Law Review*, 32, (1995): 823-854.
- GÜNGÖR, Uğur.** “Terörizm Stratejisi mi? Terörizmin Stratejileri mi?”. *Akademik Bakış Dergisi*. 12, (2019): 1-17.

- GÜREL, Mustafa Caner.** “Terörizmin Finansmanının Önlenmesinde Malvarlıklarının Dondurulması”. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2022.
- Güvenlik Terimleri Sözlüğü.** “Terör-Terörizm-Terörist”. Ankara: Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı Y., (2017): 694-698.
- HAFIZOĞLULLARI, Zeki / GÜNGÖR, Devrim.** “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2007 (69): 21-50.
- HAFIZOĞLULLARI, Zeki / KURŞUN, Günal.** “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 71 (2007): 25-80.
- HAFIZOĞLULLARI, Zeki / ÖZEN, Muharrem.** *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: USA Y., 2019.
- HAKERİ, Hakan.** “Ceza Hukukunda Önemsiz Hareketler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2007 (69): 55-96.
- HAKERİ, Hakan.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2024.
- HALATÇI ULUSOY, Ülkü.** *Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında Birleşmiş Milletler Akıllı Yaptırımları*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2014.
- HAMMARBERG, Thomas.** *Avrupa’da İnsan Hakları*. İstanbul: İletişim Y., 2012.
- HANHIMAKI, Jussi M.** *The United Nations: A Very Short Introduction*. New York: Oxford University Press, 2008.
- HARRIS, David / O’BOYLE, Michael / BATES, Edward / BUCKLEY, Carla.** *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022.
- HARRISON, Karen / RYDER Nicholas.** *The Law Relating to Financial Crime in the United Kingdom*. London: Routledge, 2017.
- HARVEY, Anne Imobersteg.** *Anti-money Laundering and Counter-terrorism Financing Law and Policy*. Leiden: Brill Nijhoff, 2019.
- HATEMİ, Hüseyin.** *Hukuk Devleti Öğretisi*. İstanbul: İşaret Y., 1989.
- HECKER, Bernd.** *Europäisches Strafrecht*. 6. Auflage, Springer-Lehrbuch, 2021.

- HELVACI, İlhan.** *Türkçe-Fransızca-Almanca-İngilizce Medenî Hukuk ve Borçlar Hukuku Terimleri ve Kullanım Örnekleri*, İstanbul: On İki levha Y., 2021.
- HELVACI, Serap / TOPUZ, Murat.** *Geçmişten Günümüze Özdeyişlerle Hukukun Kadim İlkeleri (Şerhli-İçtihatlı)*. Ankara: Seçkin Y., 2023.
- HERRING, Jonathan.** *Criminal Law (Text, Cases, and Materials)*, Oxford University Press, 2016.
- HILGENDORF, Eric / VALERIUS, Brian.** *Alman Ceza Hukuku Genel Kısım*. Çev., Salih Oktar. Ankara: Yetki Y., 2021.
- İÇEL, Kayıhan / SOKULLU AKINCI, Füsun.** “Cezaların İctimanda (Birleştirilmesinde) İnfaz Edilebilirlik Sorunu”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1999 (LVII/1-2): 93-108.
- İÇEL, Kayıhan.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul: Beta Y., 2023.
- İNCE, Kadri.** “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 15/1 (2020): 241-269.
- İSLAMOĞLU, Gülşah.** “Havale”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019 (14/2): 525-552.
- KABOĞLU, İbrahim Özden.** *Anayasa Hukuku Dersleri*. İstanbul: Legal Y., 2006.
- KAHRAMAN, Azime Ayça.** “Uluslararası Hukukta Sivil Havacılığın Güvenliğine Karşı Hukuka Aykırı Eylemlerde Devletin Cezai Yetkisi”. *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, 2022.
- KANAT, Selim.** *Uluslararası Terörizm ve Güvenlik: Realizm Çerçevesinde Kavramsal Bir Değerlendirme*. Ankara: Yetkin Y., 2022.
- KANGAL, Zeynel T.** “Temel Milli Yararlara Karşı Faaliyette Bulunmak İçin Yarar Sağlama”. *Özel Ceza Hukuku, C. XI*, İstanbul: On İki Levha Y., 2022 (IX): 129-150.
- KARAGÖZOĞLU, Ceren.** “Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Bireye Yönelik Ekonomik Yaptırım Kararları ve İnsan Hakları İlişkisi”. *Public and Private*

International Law Bulletin, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Y., 2019, 39(1): 217-273.

KARAHAN TARIM, Nur. “Ceza Hukukunda Nedensellik Bağı (İngiliz ve Amerikan Hukuku İle Mukayeseli)”. *Doktora Tezi*, Trabzon Üniversitesi, 2022.

KARAKEHYA, Hakan / USLUADAM, Asena Kamer. “Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler”. *Journal of Penal Law and Criminology*, 2015 (3/2): 1-24.

KARAKEHYA, Hakan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2023.

KARATOPRAK, Gülşah. “Türk Ceza Hukukunda Elverişsiz Teşebbüs”. *Yüksek Lisans Tezi*, Medipol Üniversitesi, 2022.

KARATOSUN, Hasan. “Uluslararası Hava Hukuku Açısından Uçak Kaçırma Eylemleri”. *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2019.

KATOĞLU, Tuğrul. “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”. *Ankara Üniversitesi hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012 (61/2): 657-694.

KAVLAK, Ahmet. “Terör ve Meşru Terör”. *Doğu Batı Dergisi*. 43 (2007): 221-229.

KAYA, Musa. “Kesintisiz (Mütemadi) Suç”. *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2023.

KAZAKER BOZKURT, Gözde. “Cezalandırılabilirliğin Öne Çekilmesi-Kavram, Nedenleri, Görünüm Şekilleri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (1): 241-288.

KEÇELİOĞLU, Elvan. “Sırf Hareket Suçu Soyut Tehlike Suçu Mudur?”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y: 2021 (XXV/2): 433-463.

KEMİKSİZ, Orhan. “Blok Zincir Teknolojisi Bağlamında Kripto Paraların Sınıraşan Suçlar Ve Terörizmin Finansmanında Kullanımı”. *Yüksek Lisans Tezi*, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 2020.

KESKİN ATA, Funda. “Uluslararası Hukukta Savaş ve Barış”. *Mülkiye Dergisi*, 38, 2014 (3): 83-99.

- KEYMAN, Selahattin.** “Cürmi Fiilin Yapısal Unsuru Olarak Hareket”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1988 (40/1): 121-171.
- KILDAN, İsmail Turgut / AKDEMİR, Togay.** “Kasten Yaralama Suçunda Silah Kavramının Yargıtay Kararları Doğrultusunda İncelenmesi”. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 2016 (6): 227-246.
- KILINÇ, Bilâl.** “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Soruşturma ve Kovuşturma Evresinde Telefon Dinlemeleri”. *Legal Hukuk Dergisi*, 2021 (19/226): 4553-4598.
- KILINÇ, Bilal.** *Mukayeseli Hukukta Ötanaziye İlişkin Yaklaşımlar ve Hukukumuzda Ötanazinin Yeri Sorunu*, Ankara: Adalet Y., 2019.
- KİREMİTÇİ, Orçun.** “Terörizmin Finansmanı Suçu ve Önleyici Tedbirler”. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2022.
- KOCA, Mahmut / ÜZÜLMEZ, İlhan.** *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara: Adalet Y., 2020.
- KOCA, Mahmut Koca / ÜZÜLMEZ, İlhan.** *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Y., 2020.
- KOCASAKAL, Ümit.** “Karapara Aklama Suçu”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2000.
- KOCASAKAL, Ümit.** “Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri ve Kapsamı”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1/1 (2002): 130-162.
- KOKOTT, Juliane / SOBOTTA, Christoph.** “Kadı Davası-Temel Anayasal Değerler ve Milletlerarası Hukuk Arasında Bir Denge Sağlanabilir Mi?”. Çev., Celaleddin Dönme., *Ankara Barosu Dergisi*, (2016/1): 333-348.
- KURT, Hayrettin.** “Türk Hukukunda Malvarlığının İç Dondurulması”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2022 (158): 33-51.
- KÜÇÜKTAŞDEMİR, Özgür.** “Aydınlanma ve Ceza Hukuku”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2014 (113): 57-98.

- LAQUEUR, Walter.** *Terrorism*. Boston: Little Brown and Company, 1977.
- LAUE, Christian.** “Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit von Verbänden”. *Jura*, Heft (5/2010): 339-346.
- LAW, Randall D.** *Terrorism: A History*. Cambridge: Polity Press, 2009.
- LEAWOODS, Heather.** “Gustav Radbruch: An Extraordinary Legal Philosopher”, *Washington University Journal of Law&Policy*, January 2000 (2): 489-515.
- LEONG, Angela Veng Mei.** *The Disruption of International Organised Crime An Analysis of Legal and Non-Legal Strategies*. New York: Routledge, 2016.
- LEVIN, Sharon Ohen / FORNOS, Carolina A.** “Using Criminal and Civil Forfeiture to Combat Terrorism and Terrorist Financing”. *The United States Attorneys Bulletin (Terrorist Financing)*, United States Department of Justice, 2014 (V.62/5): 42-49.
- MAALOUF, Amin.** *Çivisi Çıkmış Dünya: Uygarlıklarımız Tükendiğinde*. Çev., Orçun Türkay. İstanbul: Yapı Kredi Y., 2011.
- MADINGER, John.** *Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators*. CRC Press, 2006.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami / KARADENİZ, Serra.** *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi*, İstanbul: Beta Y., 2021.
- MALLISON, William Thomas / Sally V. Mallison.** “The Concept of Public Purpose Terror in International Law”. *Journal of Palestine Studies*, 4/2 (1975): 36-51.
- MARCHETTI, Rebecca N.** “The Evolution of the 1267 Sanctions Regime: Challenges & Prospects”. Master Thesis, Columbia University, 2017.
- MARTIN, Gus.** *Terörizm: Kavramlar ve Kuramlar*. Ankara: Adres Y., 2017.
- MERAN, Necati.** *Yeni Türk Ceza Kanununda Kişilere Karşı Suçlar*, Ankara: Seçkin Y., 2008.

- MERMUT, Serdar.** Çev. “Terörizmin Finansmanı”. *Türk Ceza Hukuku Derneği Suç Ve Ceza Dergisi*, XVIII. Uluslararası Ceza Hukuku Kongresi Ve İstanbul Kararları, (2010/1): 45-57.
- METİN, Sevtap / HEPER, Altan.** *Ceza Hukuku Felsefesine Katkı: Radbruch Formülü*. İstanbul: Tekin Y., 2018.
- MIRSHAHI, Farnaz.** “The UN 1267 Sanctions Regime: Due Process and Intelligence Evidence”. Master Thesis, University of Toronto, 2012.
- NYE, Joseph S. / David A. Welch.** *Küresel Çatışmayı ve İşbirliğini Anlamak (Kurama ve Tarihe Giriş)*. Çev., Renan Akman. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Y., 2018.
- OĞUZMAN, M. Kemal / SELİÇİ, Özer / OKTAY ÖZDEMİR, Saibe.** *Eşya Hukuku*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2006.
- ORAZION, Isabelle.** “Definition of Firearms, their Parts and Components and Ammunition: Concepts and Controversies”. *Arms Trafficking*. Ed., Gian Ege, Chrisitan Schwarzenegger, Monika Stempkowski. Berlin: Carl Grossmann Verlag, (2022): 1-42.
- OSPELT, Lukas.** *Rechtliche Aspekte Der Extremismusbekämpfung In Liechtenstein Begriffe, Rechtsgrundlagen, Grenzen*. Gamprin-Bendern: Liechtenstein-Institut, 2021.
- ÖNDER, Ayhan.** *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C. 1, İstanbul, 1991.
- ÖZ, Turgut.** “Banka Havalelerinde Sebepsiz Zenginleşme”. *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017 (5/1): 139-148.
- ÖZBEK, Uğur.** *İfade Özgürlüğü Bağlamında Terör Örgütünün Propagandası Suçu*. Ankara: Adalet Y., 2020.
- ÖZBEK, Veli Özer / DOĞAN, Koray / BACAKSIZ, Pınar.** *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Y., 2019.

- ÖZDEMİR, Çağatay.** *The Rise And Fall Of The Eagle: An Assessment of the Liberal World Order*, Apple Academic Press, 2024.
- ÖZDEMİR, Gizem Dursun.** “Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK M. 282/1)”. *Ekonomik Suçlarla Mücadele Sempozyumu*. Ed., Veli Özer Özbek, Ankara: Seçkin Y., 2023: 173-192.
- ÖZDOĞAN, Mücahit.** *Küreselleşmenin İstihbarat, Güvenlik ve Terör Boyutu*. Ankara: Adalet Y., 2016.
- ÖZEK, Çetin.** “Organize Suç”. *Prof. Dr. Nurullah Kunter’e Armağan*. İstanbul, (1998): 195-297.
- ÖZGENÇ, İzzet.** “Davranış Normları Teorisi (Haksızlık ve Müeyyide İlişkisi)”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1996 (5/1-2): 443-454.
- ÖZGENÇ, İzzet.** *Suç Örgütleri*. Ankara: Seçkin Y., 2022.
- ÖZGENÇ, İzzet.** *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Y., 2019.
- ÖZKARCI, İsmail.** “Ulusal ve Uluslararası Hukukta Terör Suçlarının İadesi”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2019.
- ÖZKAYA, Nil Sena.** “Suç Gelirlerinin Aklanması ve Terörizmin Finansmanı Kapsamında Uyum Süreçleri”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2022.
- ÖZLEM, Doğan.** “Hukuk Devletini Sosyal Devlet İçinde Düşünmek”. *Doğu Batı Dergisi (Hukuk ve Adalet Üstüne sayısı)*. Ankar, 2008, 13.
- ÖZTÜRK, Bahri / TEZCAN, Durmuş / ERDEM, Mustafa Ruhan / SIRMA GEZER, Özge / SAYGILAR KIRIT, F. / ALAN AKCAN, Esra / ÖZAYDIN, Özdem / ERDEN TÜTÜNCÜ, Efser / ALTINOK VILLEMIN, Derya / TOK, Mehmet Can.** *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Seçkin Y., 2020.
- PAOLI, Letizia / FIJNAUT, Cyrille.** “The History of the Concept”. *Organised Crime in Europe Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and*

- Beyond*. Ed., Letizia Paoli and Cyrille Fijnaut. Dordrecht: Springer, (2004): 21-46.
- PASSAS, Nikos.** *Informal Value Transfer Systems, Terrorism And Money Laundering (A Report to the National Institute of Justice)*. Northeastern University, 2003.
- PELLUMBI, Sokol.** “Banka Kredi Hukukunda Teminatlar”. *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2006.
- RADBRUCH, Gustav.** *Der Handlungsbegriff in seiner Bedeutung für das Strafrechtssystem*, Berlin, 1903.
- RED, Natalie / ECKERT, Sue E. / CHOPRA, Jarat / BIERSTEKER, Thomas J.** “Targeted Financial Sanctions: Harmonizing National Legislation and Regulatory Practices”. *Smart Sanctions: Targeting Economic Statecraft*. Ed. David Cortright / George A. Lopez. Rowman&Littlefield Publishers, 2002, s. 65-86.
- REINER, Laura.** “Targeted Sanctions and Human Rights: Challenging the UN Security Council’s 1267 Regime”. Dissertation, University of London, 2016.
- RIDER, Barry A. K.** “Law: the War on Terror and Crime and the Offshore Centres: The New Perspective?”. Ed., Donato Masciandaro. *Global Financial Crime: Terrorism, Money Laundering and Offshore Centres*. Routledge (2017): 61-95.
- RUYS, Tom / SOETE, Anemoon.** “Yirmi Birinci Yüzyılın Başlarında Uluslararası Hukuk”. *Uluslararası Hukuk*. Ed., Alexander Orakhelashvili. Çev., Ertuğrul Uzun. İstanbul: Pinhan Y., 2023: 750-800.
- RYDER, Nicholas / TURKSEN, Umut.** “Islamophobia or an Important Weapon? An analysis of The US Financial War on Terrorism”. *Journal of Banking Regulation*. 10 (2009): 307-320.
- RYDER, Nicholas.** *Financial Crime in the 21st Century Law and Policy*. Cheltenham: Nicholas Rider, 2011.
- SARAÇLI, Murat.** “Uluslararası Hukukta Terörizm”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XI (2007): 1049-1078.

- SAVAŞ, Vural.** “Terörizmin Yaygınlaştığı Demokratik Ülkelerde Alınan Tedbirler ve CMUK’umuzun Bu Açıdan Değerlendirilmesi”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 4 (1994): 91-98.
- SCHABAS, William A.** *The European Convention On Human Rights (A Commentary)*, Oxford University Press, 2015.
- SCHMID, Alex P. and Albert J. Jongman.** *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories and Literature*. New York: Routledge, 2017.
- SCHOTT, Paul.** *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. The World Bank and IMF, 2003, Washington.
- SCHREİBER, Jan.** *The Ultimate Weapon: Terrorists and World Order*. New York: Morrow, 1978.
- SCHULTE, Philipp H.** *Terrorismus und Anti-Terrorismus-Gesetzgebung (Eine rechtssoziologische Analyse)*. Kriminologie und Kriminalsoziologie, Band 6, 1. Auflage, Waxman, 2008.
- SCHUSTER, Frank Peter.** “Coping With Moral Dilemmas In German Criminal Law Theory and Justice: Classical Cases And Modern Variants”. *Criminal Law Forum*, 2023 (34): 237-244.
- SEYREK, Nihat.** “Terörizm ve Uluslararası Yönü”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2001.
- SIFAKIS, Carl.** *The Mafia Encyclopedia*. Newyork: Facts on File, 2005.
- SMITH, Duncan.** *Money Laundering, Terrorist Financing and Virtual Assets (Cases and Materials)*, Springer, 2024.
- SNYMAN, C. R.** “The Normative Concept of Mens Rea: A New Development in Germany”. *The International and Comparative Law Quarterly*, Cambridge University Press, 1979 (28/2): 211-220.

- SÜMER, Arif Emre.** “Türk Ceza Hukukunda Haksızlık Yanılgısı (TCK . 30/4)”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (17/1): 224-262.
- ŞEN, Ersan / ERYILDIZ, H. Sefa.** *Elkoyma*, Ankara: Seçkin Y., 2017.
- ŞEN, Ersan / ERYILDIZ, H. Sefa.** *Suç Örgütü*, Ankara: Seçkin Y., 2024.
- ŞEN, Y. Furkan.** *Demokratik Toplumlarda Siyasal Şiddet ve Terörizm: Nedenlere ve Sonuçlara İlişkin Kavramsal Bir Çözümleme*. Ankara: Kilit Y., 2018.
- ŞENOCAK, Şenol.** “Örgütlü Suçlarla Mücadelede Özel Soruşturma Tedbirleri Teknik Araçlarla İzleme Kontrollü Teslimat”. *Yüksek Lisans Tezi*, Bahçeşehir Üniversitesi, 2015.
- ŞİMŞEK, Murat.** “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”. *Akademik Bakış Dergisi*. 54 (2016): 319-335.
- T.D.K.** *Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu*. İstanbul: Devlet Basımevi, 1935.
- TANER, Tahir.** “Tedhişçilik ve 16 İkinci Teşrin 1937 Cenevre Mukavelenameleri”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (Cemil Birsnel’e Armağan)*. (1939): 461-487.
- TANER, Tahir.** “Yeni İsviçre Ceza Kanunu”. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 1940 (6/4): 737-755.
- TAŞKIN, Mustafa.** *Adli ve İstihbari Amaçlı İletişimin Denetlenmesi*, Ankara: Seçkin Y., 2013.
- TAXAY, Michael / SCHNEIDER, Lary / DIDOW, Katherine.** “What to Charge in a Terrorist Financing or Facilitation Case”. *The United States Attorneys Bulletin (Terrorist Financing)*, United States Department of Justice, 2014 (V.62/5): 9-16.
- TAYLOR, Paul / CURTIS, Devon.** “Birleşmiş Milletler”. *Küreselleşen Dünya Siyaseti: Uluslararası İlişkilere Giriş*. Ed., John Baylis, Steve Smith, Patrica Owens. Çev., Hasan Basri Yalçın ve diğerleri, İstanbul: Küre Y., (2021): 489-510.
- THORNTON, Thomas P.** “Terror as a Weapon of Political Agitation”. *Internal War: Problems and Approaches*. Ed., Harry Eckstein. New York: The Free Press, 1964.

- THRASHER, Frederich M.** *The Gang: A Study of 1313 Gangs in Chicago*. Chicago: The University of Chicago Press, 1963.
- TILLY, Charles.** “Terror, Terrorism, Terrorist”. *Sociological Theory*. 22/1 (2004): 5-13.
- TOKGÖZ, Havva Begüm.** “Uluslararası Hukuk Bağlamında Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018.
- TOPUZ, Hatice Fulya.** “Türk Ceza Hukukunda Terörizmin Finansmanının Önlenmesi”. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2022.
- TOSTENSEN, Arne / BULL, Beate.** “Are Smart Sanctions Feasible?”. *World Politics*, 54 (April 2002): 373-403.
- TOWNSHEND, Charles.** *Terrorism: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2002.
- TRUHAN, Esmâ Nur.** “Alman ve Türk Mahkeme Kararları ve Doktrin Işığında Olası Kast-Bilinçli Taksir Ayrımı”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XXIV, 2020 (3): 447-500.
- TURABİ, Selami.** *Terör Örgütleri ve Terör Suçları*. Ankara, 2018.
- TURAN, Deniz / DEMİRCAN, Cem.** “Kripto Paralar İle Terör ve Diğer İlegal Aktivitelerin Finansmanı”. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1 (2021): 161-176.
- TURAN, Deniz / GEMİCİ, Eser.** “Terörizmin Finansman Kaynakları ve Karapara Aklamanın Terörizmin Finansmanındaki Rolü”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20/2 (2020): 257-278.
- TURİNAY, Faruk Y.** “Terörle Mücadele Kanunu’na Göre Mutlak ve Nispi terör Suçları”. *İnsan ve İnsan*. 20 (2019): 337-350.
- TURİNAY, Faruk Y.** *Ceza Hukukunda Terör Amaçlı Örgütlenme Suçu*. Ankara: Seçkin Y., 2019.
- TURİNAY, Faruk.** “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 27/116 (2015): 39-84.

Türk Hukuk Lügati. “Para”, “Cebir”, “Teşebbüs”. Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991.

TÜRKER, Cansu. “Tüketicilerin Yeni Teknolojileri Benimsemelerinin Teknoloji Kabul Modeli Boyutları İtibarıyla İncelenmesi: Mobil Ödeme Sistemleri Üzerine Bir Araştırma”. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019.

UNGER, Brigitte. “Money Laundering Regulation: From Al Capone to Al Qaeda”. Ed., Brigitte Unger and Daan van der Linde. *Research Handbook on Money Laundering*. Northampton: Edward Elgar (2013): 19-34.

USCA, Enver. “m. 504”, *Şirketler Hukuku Şerhi*, C. 3, Ed., Kemal Şenocak. Ankara: Seçkin Y., 2023: 3186-3210.

ÜLGEN, Hüseyin / HELVACI, Mehmet / KENDİGELEN, Abuzer / KAYA, Arslan. *Kıymetli Evrak Hukuku*, XII Levha Y., 2013.

ÜNAL, Osman Gazi. “Tehlike Suçu ve Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimar Konusunun Uzlaştırma Kurumu Bakımından Sonuçları”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022 (30/2): 859-902.

ÜNSAL, Artun. “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”. *Cogito*. 6-7 (1996): 29-36.

ÜNVER, Yener. “Ceza Hukukunda Hukuksal Değer”. Çev., R. Barış Erman. *Hukuk Felsefesi ve Sosyoloji Arkivi*. C. 8, İstanbul: İstanbul Barosu Yayını, 2003 (8): 113-119.

VON HAYEK, Friedrich A. “Siyasi Bir İdeal Olarak Hukuk Devleti”. *Hukuk Devleti: Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal*. Ed., Ali Rıza Çoban, Bilal Canatan, Adnan Küçük. Ankara: Adres Y., (2008): 41-116.

WACHSMANN, Nicholas. *Hitler's Prisons: Legal Terror in Nazi Germany*. London: Yale University Press, 2004.

WARDLAW, Grant. *Political Terrorism: Theory, Tactics and Counter Measures*. New York: Cambridge University Press, 1989.

WILKINSON, Paul. *Political Terrorism*. London: MacMillan, 1974.

- WILLIAMSON, Myra.** *Terrorism, War and International Law*. New York: Routledge, 2016.
- WONG, Christoffer.** *Criminal Act, Criminal Jurisdiction and Criminal Justice*, Cracow: Polpress, 2004.
- WOODWISS, Michael.** *Organised Crime and American Power*. Toronto: Toronto University Press, 2001.
- YAVAN, Mehmet Kürşad.** “Siyasal Şiddet, Terörizm ve Türkiye Örneği: 12 Eylül Süreci”. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*,.120 (2018: 81-102.
- YAYLA, Atilla.** “Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 45/1 (1990): 334-385.
- YAZĞAN, Şükrü.** “Terrorism And The International System”. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2002.
- YENİDÜNYA, Caner / İÇER, Zafer.** “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2013 (19/2): 797-828.
- YENİSEY, Feridun / NUHOĞLU, Ayşe.** *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Seçkin Y., 2019.
- YENİSEY, Feridun.** “Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 9/1-1 (2010): s. 397-420.
- YENİSEY, Feridun.** “Uluslararası Terörizmle Mücadelede Suç Siyaseti İlkeleri”. *Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi 5: Suç Politikası*. Ed., Yener Ünver, Ankara: Seçkin Y., 2006.
- YILDIRIM, Turan.** *İdari Yargı*, İstanbul: Beta Y., 2008.
- YILDIRIM, Zeki.** *Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarının Dondurulması*. Ankara: Adalet Y., 2013.
- YILDIZ, Ali Kemal.** “Ceza Muhakemesinde İspat ve Delillerin Değerlendirilmesi”. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2002.

YILDIZ, Ali Kemal. “Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu”. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm*, Ankara: Türkiye Klinikleri, 2020: 59-70.

YILDIZ, Furkan. “Terör Örgütü Varlığının Hukuken Tespiti”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023 (72-2): 563-618.

YILMAZ, Asuman. *Türk Sermaye Piyasası Hukuku Açısından Kripto Para Birimi Bitcoin*. İstanbul: Seçkin Y., 2023.

YILMAZ, Mehmet Levent / TETİK, Ümit. “Ortadoğu’yu Terörize Eden PYD/PKK’nın Seçilmiş AB Ülkelerindeki Finansman Kaynakları”. *Liberal Düşünce Dergisi*. 25/97 (2020): 109-130.

YURTLU, Fatih. “İhmali Suçlar”. *Doktora Tezi*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2020.

ZAFER, Hamide. *Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)*. İstanbul: Beta Y., 2019.

ZAFER, Hamide. *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*. İstanbul: Beta Y., 1999.

ZELMAN, Joshua D. “Uluslararası Hukukta Son Gelişmeler: Anti-Terörizm Mevzuatı- Bölüm I: Genel Değerlendirme”. Çev., Ali Emrah Bozbayındır. *Terör ve Düşman Ceza Hukuku*. Ed., Yener Ünver. Ankara: Seçkin Y., 2008: 83-98.

ZOPPEI, Verena. *Anti-Money Laundering Law: Socio-Legal Perspectives on the Effectiveness of German Practices*. Berlin: Springer, 2017.

Raporlar, Tebliğler ve Diğer Belgeler

AIDP, XVIIIth Congress AIDP-IAPL. İstanbul (Turkey), 2009, Section II- Penal Law Special Part, Financing of Terrorism, Resolution. Erişim: 07/07/2023. <https://www.penal.org/sites/default/files/files/ReAIDP%20Istanbul%20EN.pdf> .

Basel Committee, Prevention of Criminal Use of the Banking System for The Purpose of Money Laundering (December 1988). Erişim: 21/12/2022. <https://www.bis.org/publ/bcbsc137.pdf> .

- BCBS**, Annual Economic Report, June 2023. Erişim: 28/07/2023. <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2023e.htm> .
- BCBS**, Prudential Treatment of Cryptoasset Exposures, December 2022. Erişim: 28/07/2023. <https://www.bis.org/bcbs/publ/d545.htm> .
- BCBS**, The Basel Framework, 2023. Erişim: 28/07/2023. https://www.bis.org/basel_framework/index.htm?m=2697 .
- Bundesrat**, Botschaft betreffend die Internationalen Übereinkommen zur Bekämpfung der Finanzierung des Terrorismus und zur Bekämpfung terroristischer Bombenanschläge sowie die Änderung des Strafgesetzbuches und die Anpassung weiterer Bundesgesetze, vom 26. Juni 2002, (BBI 2002 5390, Parlamentsnummer 02.052). Erişim: 02/09/2023. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2002/841/de> .
- CDCT**, Profiles on Counter-Terrorist Capacity Switzerland (2021). Erişim: 08/12/2022. <https://www.coe.int/en/web/counter-terrorism>.
- CE**, Criminal Law Convention on Corruption, Strasbourg, 27/1/1999. Erişim: 27/12/2022. <https://rm.coe.int/168007f3f5> .
- CE**, Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing or Terrorism, Warsaw, 16.V.2005. Erişim: 14/07/2023. <https://rm.coe.int/16800d3813> .
- CE**, Explanatory Report to the European Convention on the Prevention of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005. Erişim: 13/07/2023. <https://rm.coe.int/16800d3811> .
- CE**, Explanatory Report to the European Convention on the Suppression of Terrorism, Strasbourg, 27.I.1977. Erişim: 13/07/2023. <https://rm.coe.int/16800c9a69> .
- CFATF**, Annual Report (2020-2021), 7 June 2022, s. 23. Erişim: 22/07/2023. <https://www.cfatf-gafic.org/documents/cfatf-annual-reports/18393-cfatf-annual-report-2020-2021>.
- CTED**, Concerns Over The Use of Proceeds From The Exploitation, Trade and Trafficking of Natural Resources for The Purposes of Terrorism Financing. Erişim:

09/07/2023

https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/files/documents/2022/Jun/cted_cft_trends_alert_june_2022.pdf .

CTED, Countering The Financing of Terrorism (CFT). Erişim: 09/07/2023.
https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/ctc_cted_factsheet_cft_oct_2021.pdf .

Deutscher Bundestag, Plenarprotokoll 18/100, 100. Sitzung, Berlin, Donnerstag, den 23. April 2015. Erişim: 23/08/2023.
<https://dserver.bundestag.de/btp/18/18100.pdf#P.9608>

EG, Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter, July 2013 (revised in September 2018). Erişim: 25/07/2023. <https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2021/09/Egmont-Group-Charter-Revised-September-2018-Sydney-Australia.pdf> .

EG, Egmont Group Strategic Plan 2022-2027. Erişim: 25/07/2023.
<https://egmontgroup.org/wp-content/uploads/2022/08/33.-Egmont-Group-Strategic-Plan-2022-2027-1.pdf> .

ESAAMLG, Strategic Plan (2020-2023), Erişim: 23/07/2023.
https://www.esaamlg.org//strategic_plans/FIFTH%20ESAAMLG%20STRATEGIC%20PLAN.pdf .

EUROPOL, European Union Terrorism Situation and Trend Report (2023). Erişim: 09/08/2023. <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2023-te-sat> .

EUROPOL, Looking Back Moving Forward One Hundred Meetings of the Europol Management Board (1998-2016). Erişim: 08/08/2023.
<https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/looking-back-moving-forward-one-hundred-meetings-of-europol-management-board> .

FATF, 40 Recommendations, October 2003 (incorporating all subsequent amendments until October 2004). Erişim: 20/07/2023. <https://www.fatf->

[gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/The40recommendationspublishedoctober2004.htm](https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/The40recommendationspublishedoctober2004.htm) .

FATF, Anti-Money Laundering and Combating The Financing of Terrorism – Turkey, Third Round Mutual Evaluation Report, 23 February 2007, Paris. Erişim: 22/07/2023). <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mutualevaluationofturkey.html> .

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing – Turkey, Fourth Round Mutual Evaluation Report, December 2019, Paris. Erişim: 22/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-turkey-2019.html> .

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – Turkey, 1st Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating, 30 November 2021, Paris, Erişim: 22/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/mutualevaluations/documents/fur-turkey-2021.html> .

FATF, Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – Turkey, 3rd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating, July 2023, Paris. Erişim: 22/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Mutualevaluations/turkiye-fur-2023.html> .

FATF, Criminalising Terrorist Financing (Recommendation 5), October 2016, Paris. Erişim: 22/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Criminalising-terrorist-financing.html> .

FATF, International Standards on Combating Money Laundering and The Financing of Terrorism & Proliferation, Updated February 2013. Erişim: 20/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/recommendations/FATF%20Recommendations%202012.pdf.coredownload.inline.pdf> .

FATF, IX Special Recommendations, October 2001 (incorporating all subsequent amendments until February 2008). Erişim: 20/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Ixspecialrecommendations.html> .

- FATF**, Mandate of the Financial Action Task Force, Washington D.C., 12 April 2019.
Erişim: 18/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Fatf-mandate.html> .
- FATF**, Money Laundering Through the Physical Transportation of Cash Report, October 2015. Erişim: 16/01/2023. <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/money-laundering-through-transportation-cash.pdf> .
- FATF**, Mutual Evaluation of Austria, 3rd Follow-up Report, February 2014, s. 12. Erişim: 27/08/2023. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/fur/FUR%20Austria.pdf.coredownload.pdf> .
- FATF**, Mutual Evaluation of Germany, 3rd Follow-up Report, June 2014, s. 13. Erişim: 23/08/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Follow-up-report-germany-2014.html> .
- FATF**, Mutual Evaluation Report, Austria, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016. Erişim: 25/08/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-austria-2016.html> .
- FATF**, Mutual Evaluation Report, Germany, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, August 2022, s. 240. Erişim: 23/08/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-germany-2022.html> .
- FATF**, Mutual Evaluation Report, Switzerland, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, September 2016. Erişim: 04/12/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Mutualevaluations/Mer-switzerland-2016.html> .
- FATF**, Mutual Evaluation Report, United Kingdom, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2018. Erişim: 05/03/2024. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/mer/MER-United-Kingdom-2018.pdf> .

- FATF**, Mutual Evaluation Report, United States, Anti-Money Laundering and Counter Terrorist Financing Measures, December 2016. Erişim: 05/03/2024. <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/mer/MER-United-States-2016.pdf.coredownload.inline.pdf> .
- FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 19 October 2012. Erişim: 30/12/2022. <https://www.fatf-gafi.org/publications> .
- FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 February 2013. Erişim: 30/12/2022. <https://www.fatf-gafi.org/publications> .
- FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 22 June 2012. Erişim: 30/12/2022. <https://www.fatf-gafi.org/publications> .
- FATF**, Public Statement, High-risk and non-cooperative jurisdictions, 21 June 2013. Erişim: 30/12/2022. <https://www.fatf-gafi.org/publications> .
- FATF**, Report to the G20 Finance Ministers and Central Bank Governors on So-called Stablecoins, June 2020, Erişim: 20/01/2023. <https://www.fatf-gafi.org/> .
- FATF**, Third Mutual Evaluation Report Anti-Money Laundering And Combating The Financing of Terrorism Turkey. 23/02/2007. <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Turkey%20full.pdf>, (E.T.: 04/12/2022).
- FBI**, Alphonse Capone, Part 1-11, File Numbers: 62-20034, 62-24153, 62-27268. Erişim: 19/12/2022. <https://vault.fbi.gov/A1%20Capone/A1%20Capone%20Part%201%20of%2036/view> .
- FBI**, Meyer Lansky, Part 1-26, File Numbers: 62-97928. Erişim: 19/12/2022. <https://vault.fbi.gov/meyer-lansky/meyer-lansky-part-01-of-26/view> .
- FinCEN**, The Bank Secrecy Act. Erişim: 20/12/2022. <https://www.fincen.gov/> .
- FinCEN**, USA PATRIOT Act. Erişim: 21/12/2022. <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/usa-patriot-act> .

- G-7**, Economic Declaration, Paris, July 16, 1989. Erişim: 18/07/2023. <http://www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html> .
- ICPO**, Annual Report 2022. Erişim: 08/08/2023. <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL> .
- ICPO**, Constitution of the International Criminal Police Organisation. Erişim: 08/08/2023. <https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL> .
- ICPO**, Global Counter-Terrorism Strategy. Erişim: 08/08/2023. <https://www.interpol.int/Crimes/Terrorism/Tracing-terrorist-finances> .
- INTERPOL**, Global Strategy on Organised And Emerging Crime. Erişim: 07/12/2022. <https://www.interpol.int/Crimes/Organized-crime>.
- Japanese Law Translation**, Act on Punishment of Financing to Offences of Public Intimidation (Act no. 67 of 2002). Erişim: 30/12/2022. https://www.japaneselawtranslation.go.jp/en/laws/view/3911#je_at1 .
- MASAK**, 2022 Yılı Faaliyet Raporu. Erişim: 24/03/2024. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2023/04/2022-Faaliyet-Raporu.pdf> .
- MASAK**, Avrupa Birliği Direktifleri. Erişim: 23/12/2022. <https://masak.hmb.gov.tr/avrupa-birligi-direktifleri> .
- MASAK**, Finansal Kuruluşlara Yönelik Terörizmin Finansmanı ile Mücadele Rehberi, 2022. Erişim: 16/01/2023. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2022/11/Finansal-Kuruluslara-Yonelik-Terorizmin-Finansmaniyla-Mucadele-Rehberi.pdf> .
- MAZLUMDER**, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kanunu ve Yol Açtığı Mağduriyetler Raporu. Haz., Fuat Evsen, Nuri Yılmaz, Yakup Sevinçhan, Yasin Dıvrak. İstanbul, 2022. Erişim: 17/08/2024. <https://www.mazlumder.org/tr/main/yayinlar/yurt-ici-raporlar/3/terorizmin-finansmaninin-onlenmesi-kanunu-ve-/1213> .
- Office of the Law Revision Counsel**, U.S.C. Erişim: 20/12/2022. <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title12/chapter16&edition=prelim> .

Office of the Law Revision Counsel, U.S.C. Erişim: 20/12/2022.
<http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz, 318.015/5-II.1/2002, 25 April 2002, Entwurf eines Bundesgesetzes, mit dem das Strafgesetzbuch, die Strafprozeßordnung 1975, das Strafvollzugsgesetz, das Suchtmittelgesetz, das Gerichtsorganisationsgesetz, das Waffengesetz 1996 und das Fremdenrechtsgesetz 1991 geändert werden (Strafrechtsänderungsgesetz 2002). Erişim: 27/08/2023.
https://www.parlament.gv.at/dokument/XXI/ME/308/imfname_594141.pdf .

Republik Österreich Bundesministerium Für Justiz, JMZ 318.017/0001-II 2/2004, Entwurf eines Bundesgesetzes über die Verantwortlichkeit von Verbänden für mit gerichtlicher Strafe bedrohte Handlungen (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz-VbVG). Erişim: 27/08/2023.
https://www.parlament.gv.at/dokument/XXII/ME/177/imfname_588047.pdf .

Schweizerische Eidgenossenschaft Bundesamt für Statistik, Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS), Jahresbericht 2022 der polizeilich registrierten Straftaten, Kriminalität und Strafrecht, Neuchâtel 2023. Erişim: 05/09/2023.
<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/kriminalitaet-strafrecht/polizei/gewalt.assetdetail.24545217.html> .

Schweizerische Eidgenossenschaft, Strategie der Schweiz zur Terrorismusbekämpfung, vom 18. September 2015, FF 2015 6843. Erişim: 05/09/2023.
<https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2015/1784/fr> .

T.C. Dışişleri Bakanlığı, “Avrupa Konseyi Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesi’ne Ek Protokol’ün. (Riga Protokolü) Ülkemiz Açısından Yürürlüğe Girmesi Hk. 154 No.lu Açıklama.” Erişim: 14/07/2023. https://www.mfa.gov.tr/no_-154_-avrupa-konseyi-terorizmin-onlenmesi-sozlesmesinin-ulkemiz-acisindan-yururluluge-girmesi-hk.tr.mfa .

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Organize Suçlarla Mücadele. Erişim: 27/12/2022.
<https://www.mfa.gov.tr/organize-suclarla-mucadele.tr.mfa> .

TBMM, 24. Dönem, 62. Birleşim Tutanağı. Erişim: 22/05/2022.
<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanak/donem24/yil3/bas/b062m.htm> (E.T.:
22/05/2022).

TBMM, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/1981, 2/1982), Sıra Sayısı: 560. Erişim: 25/07/2024.
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877bf-6a56-037b-e050-007f01005610> .

TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 24/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3. Erişim: 30/04/2024.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=169 .

TBMM, Adalet Komisyonu Toplantı Tutanağı, 25/01/2013, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 3. Erişim: 30/04/2024.
https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=170 .

TBMM, Karabük Milletvekili Cem Şahin ve İstanbul Milletvekili Şengül Karşlı ile 124 Milletvekilinin Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda ve 659 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2023) ve Adalet Komisyonu Raporu, Sıra Sayısı: 109. Erişim: 12/03/2024.
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/Kanun/dfab4c12-e3cd-4d22-a085-018db209a74b> .

TBMM, Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/3261). Erişim: 18/01/2023.
<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss247.pdf> .

TBMM, Sınır Aşan Suçları Önleme ve Mücadele Etmeye İlişkin İşbirliği Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ve Dışişleri Komisyonları Raporları (1/636). Erişim: 23/12/2022.
<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem21/yil01/ss387m.htm> .

TBMM, Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/992). Erişim: 15/07/2023.
<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss701.pdf> .

TBMM, Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı ile İçişleri Komisyonu ve Adalet Komisyonu Raporu (1/489).
<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss409.pdf>, (E.T.: 04/12/2022).

TBMM, Terörle Mücadele Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve İçişleri ile Adalet Komisyonları Raporları (1/1194). Erişim: 05/12/2022. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1222m.htm>.

TBMM, TMK Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/802). Erişim: 05/12/2022.
<https://www.corpus.com.tr/#>.

TBMM, Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), Sıra Sayısı: 353, 07/01/2009. Erişim: 25/03/2024.
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KanunTeklifi/f72877be-4fe6-037b-e050-007f01005610> .

TBMM, Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun. Erişim: 21/12/2022. <https://www5.tbmm.gov.tr/> .

U.S. Department of State Bureau of Counterterrorism, *Designated Foreign Terrorist Organisation and De-listed Foreign Terrorist Organisation*. Erişim: 10/03/2024.
<https://www.state.gov/foreign-terrorist-organizations/> .

U.S. Government Publishing Office, Violent Crime Control and Law Enforcement Act, Public Law 103-322, Sept. 13, 1994, 108 Stat. 2022. Erişim: 21/12/2022.
<https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-108/pdf/STATUTE-108-Pg1796.pdf>

- U.S. Senate Special Committee to Investigate Organized Crime in Interstate Commerce**, Kefauver Committee Final Report (1951). Washington: U.S. Government Printing Office. Erişim: 12/12/2022. <http://stoppredatorygambling.org/wp-content/uploads/2012/12/Kefauver-Committee-Final-report.pdf>.
- UN DPPA**, *Subsidiary Organs of The United Nations Security Council*. Erişim: 19/06/2023. https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/subsidiary_organ_series_3apr23_final.pdf.
- UN General Assembly**, *2005 World Summit Outcome*, 16/09/2005, Sixtieth Session. Erişim: 20/06/2023. https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_60_1.pdf.
- UN**, 40/60. Measures to Eliminate International Terrorism, 09 December 1994. Erişim: 23/01/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/768/19/PDF/N9576819.pdf?OpenElement>.
- UN**, 50/6. Declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations, 24 October 1995. Erişim: 23/01/2023. <http://www.un-documents.net/a50r6.htm>.
- UN**, 51/210. Measures to Eliminate International Terrorism, 17 December 1996. Erişim: 23/01/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/761/65/PDF/N9776165.pdf?OpenElement>.
- UN**, Charter Of The United Nations, San Fransisco, 1945. Erişim: 05/02/2023. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>.
- UN**, *Special Treaty Events* (April 2009). Erişim: 14/12/2022. <https://www.unodc.org/documents/treaties/Special/1999%20International%20Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Financing%20of%20Terrorism.pdf>.

- UN, The Obligation to Extradite or Prosecute (aut dedere aut judicare) Final Report of the International Law Commission, 2014, s. 1, 2. Erişim: 23/01/2023. https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf .
- UNSC CTC, *Press Release*, The Counter-Terrorism Committee and the ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee hold joint special meeting on latest terrorism financing trends and threats and the implementation of Security Council resolution 2462 (2019). 05/07/2023. https://www.un.org/securitycouncil/ctc/sites/www.un.org.securitycouncil.ctc/files/press_release_cft_joint_special_meeting_22nov2021.pdf .
- UNSC **Focal Point for De-listing**, Informal Report, 2022, Erişim: 06/07/2023. https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/2022_fp_de-listing_informal_annual_report_final_0.pdf .
- UNSC, Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work, 2018. Erişim: 18/06/2023. https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/guidelines_1988_committee_3_december_2018_english.pdf .
- UNSC, Guidelines of the Committee for the Conduct of Its Work. Erişim: 05/07/2023. https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/1267_1989_2253_committee_10_march_2023.pdf .
- UNSC, Joint report of the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate and the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team pursuant to resolutions 1526 (2004) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (ISIL) (Da'esh), Al-Qaida and the Taliban and associated individuals and entities on actions taken by Member States to disrupt terrorist financing, prepared pursuant to paragraph 37 of Security Council resolution 2462 (2019). Erişim: 05/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N20/138/54/PDF/N2013854.pdf?OpenElement> .
- UNSC, Procedure for Requests for Delisting Submitted to the Office of the Ombudsperson (S.C. Resolution 2610 (2021)), Procedural Chart. Erişim: 06/07/2023.

https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/procedure_chart_1.pdf .

UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson submitted pursuant to Security Council resolution 2610 (2021), 22/02/2023. Erişim: 06/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N23/056/87/PDF/N2305687.pdf?OpenElement> .

UNSC, Report of the Office of the Ombudsperson Submitted Pursuant to Security Council Resolution 2610 (2021), 28/03/2024. Erişim: 09/08/2024. <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/090/50/pdf/n2409050.pdf?token=eR3JX91HqZAAU6Bm1K&fe=true> .

UNSC, *S/2001/1220*, Annex (United States of America-Report of the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of 28 September 2002: Implementation of Resolution 1373 (2001)). Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/710/00/PDF/N0171000.pdf?OpenElement> .

UNSC, *S/2001/1224*, Annex (Report on Counter-Terrorism Submitted by Switzerland the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001). Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/711/29/IMG/N0171129.pdf?OpenElement> .

UNSC, *S/2001/1232*, Annex (Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001)-The United Kingdom), Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/715/09/PDF/N0171509.pdf?OpenElement> .

UNSC, *S/2001/1242*, Annex (Report by Austria to the Committee Established Under Paragraph 6 of Resolution 1373 (2001). Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/715/96/PDF/N0171596.pdf?OpenElement> .

UNSC, *S/2001/1253*, Annex (Report of the Principality of Liechtenstein to the Counter-Terrorism Committee Established Pursuant to Security Council Resolution 1373 (2001). Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/717/44/PDF/N0171744.pdf?OpenElement> .

- UNSC, *S/2001/1266*, Annex (Report of Belgium on the Implementation of Security Council Resolution 1373 (2001). Erişim: 08/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/719/81/IMG/N0171981.pdf?OpenElement> .
- UNSC, *S/2001/1304*, Annex (Measures Taken by the Republic of Turkey Against Terrorism Report to the Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1373 (2001)). <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/207/48/PDF/N0220748.pdf?OpenElement> (E.T. 09/07/2023).
- UNSC, *S/2001/1306*, Annex (Japan-Report to the Counter-Terrorism Committee Pursuant to Paragraph 6 of Security Council Resolution 1373 (2001) of September 28, 2001). Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/204/18/IMG/N0220418.pdf?OpenElement> .
- UNSC, *S/2002/11*, Annex (Report to the Security Council Committee Pursuant to Resolution 1373 (2001) Concerning Counter-Terrorism-Germany), Erişim: 09/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/230/45/PDF/N0223045.pdf?OpenElement> .
- UNSC, *Status of Cases*. Erişim: 06/07/2023. <https://www.un.org/securitycouncil/sc/ombudsperson/status-of-cases> .
- UNSC, Thirty-first Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2610 (2021) Concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities, 13/02/2023. Erişim:06/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N23/038/91/PDF/N2303891.pdf?OpenElement>
- UNSC, Twenty-eighth Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team Submitted Pursuant to Resolution 2368 (2017) Concerning ISIL (Da'esh), Al-Qaida and Associated Individuals and Entities, 21/07/2021. Erişim:06/07/2023. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N21/168/50/PDF/N2116850.pdf?OpenElement> .
- Wexels-Riser, Natacha.** “The Security Council’s ISIL (Da’esh) and Al-Qaida Sanctions Regime: The Human Dimension”. Max Planck Institute for Foreign and

International Criminal Law, Freiburg, 02/12/2017. Erişim: 06/07/2023.
https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/prese-ntation_nwr_mpi.pdf.

WG, The Wolfsberg Group Response to CPMI Consultation on ISO 20022 Harmonisation Requirements for Cross-Border Payments 2023, 8th May 2023. Erişim: 24/07/2023. <https://db.wolfsberg-group.org/assets/4bcbd5bb-4191-4630-b087-37dc0f48fbb1/ISO%2020022%20Harmonisation%20Consultation%20-%20Wolfsberg%20Group.pdf>.

WG, Wolfsberg Statement on the Suppression of the Financing of Terrorism, 2002. Erişim: 24/07/2023. [https://db.wolfsberg-group.org/assets/223bfb8c-6536-41e1-8f3c-6c9f7bebae8a/16.%20Wolfsberg_Statement_on_the_Suppression_of_the_Financing_of_Terrorism_\(2002\).pdf](https://db.wolfsberg-group.org/assets/223bfb8c-6536-41e1-8f3c-6c9f7bebae8a/16.%20Wolfsberg_Statement_on_the_Suppression_of_the_Financing_of_Terrorism_(2002).pdf).

Yargı Kararları

1. AYM Kararları

09/03/1971, 1970/42 E.-1971/30 K.

31/03/1992, 1991/18 E., 1992/20 K.

10/10/2013 tarih ve 2013/45 E.-2013/113 K.

19/07/2018, 2014/13117 B. No.

22/05/2019, 2014/15440 B. No.

10/06/2021, 2014/6548 B. No.

18/10/2022, 2019/20791 B. No.

26/10/2023, 2023/132 E., 2023/183 K.

18/02/2024, 2021/28 E.-2024/11 K.

2. Yargıtay Kararları

16. CD., 18/04/2017, 2015/2339 E., 2016/3728 K.

16. CD., 01/03/2021, 2020/5007 E., 2021/1908 K.

16. CD., 20/10/2020, 2020/1484 E., 2020/5143 K.

16. CD., 27/05/2015, 2015/1071 E., 2015/1440 K.

9. CD., 24/03/2011, 2011/1012 E., 2011/1879 K.

CGK, 11/03/2003, 2003/9-39 E., 2003/32 K.

CGK, 28/09/2021, 2020/23 E., 2021/421 K.

16. CD., 20/04/2021, 2020/5713 E., 2021/2837 K.

16. CD., 24/04/2017, 2015/3 E., 2017/3 K.

16. CD., 24/10/2017, 2015/1354 E., 2017/5381 K.

CGK., 24/01/2017, 2016/6-1272 E., 2017/28 K.

CGK., 10/06/2021, 2018/16-329 E., 2021/264 K.

16. CD., 06/10/2020, 2019/9328 E., 2020/4786 K.

CGK, 10/06/2008, 2007/9-270 E., 2008/164 K.

6.CD., 07/10/2008, 2007/23786 E., 2008/16408 K.

6.CD., 08/10/2008, 2008/5141 E., 2008/16603 K.

8.CD., 13/05/2008, 2007/12848 E., 2008/5496 K.

16. CD., 27/02/2018, 2017/3466 E., 2018/767 K.

3. CD., 18/10/2021, 2021/1612 E., 2021/9566 K.

9. CD., 07/12/2006, 2006/5725 E.-2006/6976 K.

CGK., 12/02/2008, 2007/230 E.-2008/23 K.

CGK., 30/04/2019, 2017/693 E.-2019/352 K.

CGK., 03/03/2009, 2008/184 E.-2009/43 K.

9. CD., 01.10.2019, 2019/19-2019/141 K.

CGK., 07/02/2017, 2013/383 E.-2017/60 K.

16. CD., 30/09/2020, 2020/1029 E.-2020/4660 K.

3. CD., 09/12/2021, 2021/9996 E.-2021/10523 K.

9. CD., 01.07.2009, 2008/21593 E.-2009/7935 K;

9. CD., 16.07.2009, 2008/21670 E.-2009/8561 K;

9. CD., 06.07.2009, 2009/779 E.-2009/7936 K;

9. CD., 05.04.2011, 2009/7986 E.-2011/2088 K;

9. CD., 19.12.2011, 2009/20949 E.-2011/30216 K.

CGK., 10/12/1990, 1990/263 E.-1990/336 K.

16. CD., 04/12/2018, 2018/2918 E.-2018/5439 K.

3. CD., 11/10/2023, 2021/2265 E.-2023/7102 K.

3. CD., 14/09/2023 tarih ve 2023/7206 E.-2023/5583 K.

16. CD., 13/02/2020, 2019/2837 E.-2020/1096 K.

CGK., 13/02/2018, 2017/692 E.-2018/41 K.

3. CD., 18/10/2022, 2021/1859 E.-2022/6630 K.

3. CD., 16/02/2022, 2021/6076 E.-2022/652 K.

3. CD., 07/10/2021, 2021/2761 E.-2021/9368 K.

CGK., 26/02/2019, 2017/1104 E.-2019/137 K.

CGK., 02/07/2019, 2019/312 E.-2019/514 K.

3. CD., 25/10/2021, 2021/7936 E.-2021/9747 K.

CGK., 10/06/2014, 2012/1336 E.-2014/323 K.

CGK., 16/10/2018, 2015/172 E.-2018/435 K.

15. CD., 10/09/2013, 2013/7721 E.-2013/12895 K.

CGK., 22/02/2000, 2000/3 E.-2000/32 K.

3. CD., 07/04/2022, 2021/2470 E.-2022/1830 K.

16. CD., 08/09/2020, 2020/1278 E.-2020/3785 K.

3. CD., 19/01/2022, 2021/5583 E.-2022/156 K.

3. CD., 20/10/2022, 2021/5354 E.-2022/6495 K.

8. CD., 17/12/2019, 2019/2466 E.-2019/15105 K.

14. CD., 10/09/2013, 2013/2762 E.-2013/8907 K.

16. CD., 03/10/2019, 2018/1286 E.-2019/5759 K.

4. CD., 27/12/2012, 2010/31681 E.-2012/32675 K.

10. CD., 23/02/2009, 2007/11212 E.-2009/2458 K.

11. CD., 06/12/2006, 2006/678 E.-2006/9932 K.

CGK., 16/05/2006, 2006/137 E.-2006/42 K.

CGK., 12/03/2019, 2017/691 E.-2019/202 K.

16. CD., 17/09/2019, 2018/7107 E.-2019/5300 K.

16. CD., 06/10/2020, 2019/9328 E.-2020/4786 K.

16. CD., 10/11/2016, 2015/6515 E.-2016/5787 K.

9. CD., 09/07/2014, 2014/5009 E.-2014/8262 K.

9. CD., 17/02/2014, 2013/14182 E.-2014/1624 K.

3. CD., 17/10/2022, 2022/29525 E.-2022/6295 K.

CGK., 12/04/2023, 2020/458 E.-2023/210 K.

16. CD., 23/11/2020, 2018/3925 E.-2020/5759 K.

16. CD., 22/04/2015, 2015/504 E.-2015/919 K.

3. CD., 18/10/2022, 2021/1859 E.-2022/6630 K.

CGK., 12/03/2019, 2018/437 E.-2019/203 K.

3.CD., 05/02/2024, 2022/28895 E.-2024/1318 K.

3.CD., 25/01/2024, 2022/6919 E.-2024/1198 K.

3.CD., 25/01/2024, 2023/23702 E.-2024/1055 K.

3.CD., 17/01/2024, 2023/10793 E.-2024/657 K.

3.CD., 13/06/2022, 2021/17198 E.-2022/3466 K.

3.CD., 11/01/2024, 2021/21132 E.-2024/307 K.

3.CD., 09/06/2022, 2021/15268 E.-2022/3386 K.

3.CD., 23/05/2022, 2022/6262 E.-2022/3771 K.

3.CD., 23/05/2022, 2021/5256 E.-2022/2893 K.

3.CD., 21/06/2022, 2021/3766 E.-2022/3722 K.

CGK., 17/10/2017, 2014/8-321 E.-2017/412 K.

9. CD., 26/05/2014, 2014/4131 E.-2014/6257 K.

9. CD., 14/01/2013, 2010/17630 E.-2013/959 K.

16. CD., 20/11/2017, 2017/2196 E.-2017/5398 K.

CGK., 08/03/2023, 2022/214 E.-2023/128 K.

3.CD., 27/05/2022, 2021/11836 E.-2022/3051 K.

3.CD., 21/03/2022, 2021/4130 E.-2022/1793 K.

3.CD., 17/01/2022, 2021/7776 E.-2022/122 K.

9. CD., 11/10/2013, 2012/6766 E.-2023/12505 K.

5. CD., 08/01/2024, 2022/4752 E.-2024/2 K.

5. CD., 31/01/2022, 2020/6676 E.-2022/794 K.

CGK., 10/12/2020, 2016/944 E.-2020/513 K.

5.CD., 15/10/2019, 2015/6487 E.-2019/9699 K.

16. CD., 08/05/2017, 2016/2524 E.-2017/5338 K.

3.CD., 22/06/2022, 2021/1375 E.-2022/3727 K.

3. Danıştay Kararları

Danıştay 10. D., 04/07/2006, 2002/984 E., 2006/4795 K.

Danıştay İDDK., 22/02/2007, 2006/2824 E., 2007/115 K.

4. Bölge Adliye/Bölge İdare Mahkemesi Kararları

Bursa BAM 2. CD., 02/07/2020, 2019/807 E., 2020/801 K.

5. Ağır Ceza Mahkemesi Kararları

Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 13/06/2006, 2006/79 E.-2006/124 K.

Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 27/03/2007, 2007/28 E.-2007/123 K.

Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 05/11/2021, 2021/308 D. İş.

Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 28/12/2021, 2021/354 D. İş.

Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 29/12/2021, 2021/355 D. İş.

6. AİHM Kararları

Lawless v. İrlanda (no.3), 1961.

Huvig v. Fransa, 11105/84, 24/04/1990.

Nada v. İsviçre, 10593/08, 12/09/2012.

Al-Dulimi ve Montana Management Inc v. İsviçre, 5809/08, 21/06/2016.

7. Avrupa Birliği Adalet Divanı Kararları

Judgment of the Court (Grand Chamber) of 3 September 2008, *Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v Council of the European Union and Commission of the European Communities*, Joined Cases C-402/05 P and C-415/05 P.

Judgment of the General Court (Third Chamber) of 13 December 2016, *Mohammed Al-Ghabra vs. European Commission*, In Case T-248/13.

Judgment of the General Court (Seventh Chamber) of 30 September 2010, *Yassin Abdullah Kadi v. European Commission*, In Case T-85/09.

Judgment of the Court (Grand Chamber) of 18 July 2013, *European Commission & Council of the European Union & United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland v. Yassin Abdullah Kadi*, Joined Cases C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10 P.

Judgment of the General Court of 29 September 2010, *Al Faqih v. Council*, Joined Cases T-135/06 to T-138/06.

8. Yabancı Ülkelerin Mahkeme Kararları

United States v. Sattar, 314 F. Supp. 2d 279, 297. (ABD)

United States v. Augustin, 661 F.3d 1105, 1121. (ABD)

Holder v. Humanitarian Law Project, 561 U.S. 1, 30 (2010). (ABD)

United States v. Hassoun, United States Court of Appeals, Eleventh Circuit, No. 06-15845, January 30, 2007. (ABD)

United States v. Hite, United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit, No. 13-3066, October 21, 2014. (ABD)

United States v. Hopkins, 703 F.2d 1102, 1104 (9th Cir.1983). (ABD)

United States v. Joe, 452 F.2d 653, 654 (10th Cir.1971). (ABD)

United States v. Douglas, 525 F.3d 225, 251 (2d Cir.2008). (ABD)

United States v. Duka, 671 F.3d 329, 353–55 (3d Cir.2011). (ABD)

United States v. Arcila Ramirez, United States Court of Appeals, Eleventh Circuit, No. 20-10564, 2021. (ABD)

BGE, 128 II 355. (İsviçre)

Ahmed and others v. HM Treasury, 27 January 2010. (Birleşik Krallık)

Abdelrazik v. Kanada, 4 June 2009. (Kanada)

BMGK Kararları

Resolution 1189 (13 August 1998)

Resolution 1193 (28 August 1998)

Resolution 1214 (08 December 1998)

Resolution 1267 (15 October 1999)

Resolution 1269 (19 October 1999)

Resolution 1333 (19 December 2000)

Resolution 1363 (30 July 2001)

Resolution 1368 (12 September 2001)

Resolution 1373 (28 September 2001)

Resolution 1390 (16 January 2002)

Resolution 1452 (20 December 2002)

Resolution 1455 (17 January 2003)

Resolution 1518 (24 November 2003)

Resolution 1526 (30 January 2004)

Resolution 1533 (12 March 2004)

Resolution 1535 (26 March 2004)

Resolution 1591 (29 March 2005)

Resolution 1617 (29 July 2005)

Resolution 1636 (31 October 2005)

Resolution 1718 (14 October 2006)

Resolution 1730 (19 December 2006)

Resolution 1735 (21 December 2006)

Resolution 1822 (30 June 2008)

Resolution 1904 (17 December 2009)

Resolution 1970 (26 February 2011)

Resolution 1988 (17 June 2011)

Resolution 1989 (17 June 2011)

Resolution 2082 (17 December 2012)

Resolution 2083 (17 December 2012)

Resolution 2127 (05 December 2013)

Resolution 2140 (26 February 2014)

Resolution 2160 (17 June 2014)

Resolution 2161 (17 June 2014)

Resolution 2170 (15 August 2014)

Resolution 2178 (24 September 2014)

Resolution 2199 (12 February 2015)

Resolution 2206 (03 March 2015)

Resolution 2214 (27 March 2015)

Resolution 2253 (17 December 2015)

Resolution 2255 (21 December 2015)

Resolution 2368 (26 February 2016)

Resolution 2331 (20 December 2016)

Resolution 2347 (24 March 2017)

Resolution 2374 (05 September 2017)

Resolution 2379 (21 September 2017)

Resolution 2388 (21 November 2017)

Resolution 2396 (21 December 2017)

Resolution 2462 (28 March 2019)

Resolution 2501 (16 December 2019)

Resolution 2551 (12 November 2020)

Resolution 2557 (18 December 2020)

Resolution 2560 (29 December 2020)

Resolution 2615 (11 December 2021)

Resolution 2610 (17 December 2021)

Resolution 2611 (17 December 2021)

Resolution 2653 (21 October 2022)

Resolution 2665 (16 December 2022)

Resolution 2679 (16 March 2023)

Resolution 2734 (10 June 2024)

AB Tüzük, Direktif, Karar ve Ortak Tutum Belgeleri

2001/931/CFSP (27 December 2001)

2580/2001/EC (27 December 2001)

881/2002/EC (27 May 2002)

2002/402/CFSP (27 May 2002)

2016/1693/CFSP (20 September 2016)

561/2003/EC (27 March 2003)

1190/2008/EC (28 November 2008)

1286/2009/EC (22 December 2009)

754/2011/EC (01 August 2011)

2016/363/EU (14 March 2016)

2023/720/EU (31 March 2023)

2015/847/EU (20 May 2015)

91/308/EEC (10 July 1991)

2001/97/EC (04 December 2001)

2005/60/EC (26 October 2005)

2006/70/EC (01 August 2006)

2015/849/EU (20 May 2015)

2002/475/JHA (13 July 2002)

2015/2366/EU (25 November 2015)

2007/64/EC (13 November 2007)

2017/541/EU (15 March 2017)

2013/40/EU (12 August 2013)

2009/371/JHA (06 April 2009)

2016/794/EU (11 May 2016)

2024/669/EU (19 February 2024)

Bakanlar Kurulu/Cumhurbaşkanı Kararları

2001/3483 sayılı BKK (22 Aralık 2001)

2013/5428 sayılı BKK (30 Eylül 2013)

2014/6054 sayılı (4 Mart 2014)

2015/7400 sayılı (12 Mart 2015)

2015/7972 sayılı (13 Temmuz 2015)

2016/8501 sayılı (1 Şubat 2016)

2132 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (20 Şubat 2020)

2133 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (21 Şubat 2020)

5347 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (22 Mart 2022)

Diğer Elektronik Kaynaklar

“Edep Biter Terör Başlar”. Erişim: 06/09/2024.

<https://www.netgaste.com/makale/2531750/cihat-zafer/edep-biter-teror-baslar>

T.D.K. Sözlük. Erişim: 14/05/2022. “Terör”, “Terörizm”, “Finansman”.

<https://sozluk.gov.tr>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 03/12/2022. “Terörist”. <http://lugatim.com/s/terorist>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 13/12/2022. “Finansman”. <http://lugatim.com/s/finansman>.

Dictionnaire de L’Academie Française, 9. Baskı, Actuelle, “Financement”. Erişim:

13/12/2022. <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0815#zoneliens>.

Dictionnaire de L’Academie Française, 1. Baskı, 1694.Actuelle, “Financer”. Erişim:

13/12/2022. <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A1F0110-01>.

Dictionnaire de L’Academie Française, 9. Baskı, Actuelle, “Finance”. Erişim:

13/12/2022. <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0814>.

Dictionnaire de L’Academie Française, 9. Baskı, Actuelle, “Financier”, “Financeur”.

Erişim: 13/12/2022. <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0818>.

Dictionnaire de L’Academie Française, 9. Baskı, Actuelle, “Financierement”. Erişim:

13/12/2022. <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9F0819>.

Nişanyan Sözlük, Erişim: 13/12/2022. “Finans”.

<https://www.nisanyansozluk.com/kelime/finansman>.

Alman CK. § 129. Erişim: 07/12/2022. https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_129.html.

Alman CK. § 128. Erişim: 07/12/2022. https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/_128.html.

İsviçre CK. Erişim: 07/12/2022. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/de.

Lihtenştayn CK. Erişim: 08/12/2022. <https://www.gesetze.li/konso/1988.37>.

E4J University Module Series: Organized Crime. Erişim: 07/12/2022. <https://www.unodc.org/e4j/tertiary/organized-crime.html>.

“ABD’den YPG/PKK sahasına bir haftada 300 tırlık sevkiyat”. Erişim: 09/12/2022. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-ypg-pkk-sahasina-bir-haftada-300-tirlik-sevkiyat/1601970>.

“ABD'nin Afganistan'daki varlığı 20 yıl sonra bitti”. Erişim: 18/06/2023. <https://tr.euronews.com/2021/08/31/abd-afganistan-dan-tamamen-cekildi-son-bes-ucak-kabil-den-ayr-ld> .

“Erdoğan: Dünya 5’ten büyüktür”. Erişim: 19/06/2023. <https://www.aljazeera.com.tr/haber/erdogan-dunya-5ten-buyuktur> .

“Titles of Multilateral Treaties in the Six Official Languages of the United Nations”. Erişim: 15/12/2022. https://treaties.un.org/pages/Content.aspx?path=DB/titles/page1_en.xml .

“President Freezes Terrorists' Assets”. Erişim: 17/12/2022. <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-4.html> .

Lafarge Pleads Guilty to Conspiring to Provide Material Support to Foreign Terrorist Organizations. Erişim: 17/12/2022. <https://www.justice.gov/opa/pr/lafarge-pleads-guilty-conspiring-provide-material-support-foreign-terrorist-organizations> .

Britannica, Meyer Lansky: Amerikan Gangster. Erişim: 19/12/2022. <https://www.britannica.com/biography/Meyer-Lansky> .

Britannica, Bank Secrecy Act United States [1970]. Erişim: 20/12/2022. <https://www.britannica.com/event/Bank-Secrecy-Act> .

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “*Peştu Dili*”. 34. C., ss. 254-255. Erişim: 22/16/2023. <https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/34/C34011145.pdf> .

Darice. Erişim: 22/06/2023. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Darice> .

“Reports by Member States pursuant to Security Council resolution 1373 (2001)”. Erişim: 08/07/2023. <https://www.un.org/securitycouncil/ctc/content/member-states-national-reports> .

“FATF Statement on the Russian Federation” [24 February 2023] Erişim: 18/07/2023. <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/fatf-statement-russian-federation.html> .

Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist. Erişim: 20/08/2023. <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html#BJNR001270871BJNG000202307> .

Völkerstrafgesetzbuch vom 26. Juni 2002 (BGBl. I S. 2254), das durch Artikel 1 des Gesetzes vom 22. Dezember 2016 (BGBl. I S. 3150) geändert worden ist. Erişim: 20/08/2023. <https://www.gesetze-im-internet.de/vstgb/BJNR225410002.html> .

Gesetz über die Kontrolle von Kriegswaffen in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. November 1990 (BGBl. I S. 2506), das zuletzt durch Artikel 25 des Gesetzes vom 19. Dezember 2022 (BGBl. I S. 2606) geändert worden ist. Erişim: 20/08/2023. <https://www.gesetze-im-internet.de/krwaffkontrg/BJNR004440961.html> .

Waffengesetz vom 11. Oktober 2002 (BGBl. I S. 3970; 4592); 2003 I S. 1957), das zuletzt durch Artikel 228 der Verordnung vom 19. Juni 2020 (BGBl. I S. 1328) geändert worden ist. Erişim: 20/08/2023. https://www.gesetze-im-internet.de/waffg_2002/BJNR397010002.html .

Gesetz zur Änderung der Verfolgung der Vorbereitung von schweren staatsgefährdenden Gewalttaten (GVVG-Änderungsgesetz – GVVG-ÄndG), Vom 12. Juni 2015, Bundesgesetzblatt Jahrgang 2015 Teil I Nr. 23, ausgegeben zu Bonn am 19. Juni 2015. Erişim: 23/08/2023. www.bundesgesetzblatt.de .

Strafprozeßordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 7. April 1987 (BGBl. I S. 1074, 1319), die zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 26. Juli 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 203) geändert worden ist". Erişim: 23/08/2023. <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/StPO.pdf> .

Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland in der im Bundesgesetzblatt Teil III, Gliederungsnummer 100- 1, veröffentlichten bereinigten Fassung, das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 19. Dezember 2022 (BGBl. I S. 2478) geändert worden ist. Erişim: 24/08/2023. <https://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>.

Strafgesetzbuch, Bundesgesetz vom 23. Jänner 1974 über die mit gerichtlicher Strafe bedrohten Handlungen StF: BGBl. Nr. 60/1974 (NR: GP XIII RV 30 u. 1000 AB 959 u. 1011 S. 84. u. 98. BR: S. 326). Erişim: 27/08/2023. <https://www.ris.bka.gv.at/NormDokument.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296&Paragraf=278d> .

Bundesgesetz: Strafrechtsänderungsgesetz 2018, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2018 Ausgegeben am 25. Oktober 2018 Teil I, (NR: GP XXVI RV 252 AB 261 S. 39. BR: AB 10025 S. 884.). Erişim: 27/08/2023. https://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblAuth/BGBLA_2018_I_70/BGBLA_2018_I_70.pdfsig .

Bundesgesetz: Änderung des Strafgesetzbuches, Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2013 Ausgegeben am 29. Juli 2013 Teil I, (NR: GP XXIV IA 2369/A AB 2575 S. 216. BR: 9055 AB 9111 S. 823.). Erişim: 27/08/2023. <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2013/134> .

Bundesgesetz über die Verantwortlichkeit von Verbänden für Straftaten (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz – VbVG), (StF: BGBl. I Nr. 151/2005 (NR: GP XXII RV 994 AB 1077 S. 122. BR: AB 7387 S. 725.) Erişim: 27/08/2023. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004425> .

Bundesgesetz, mit dem das Strafgesetzbuch im Bereich der Korruptionsbekämpfung, das Verbandsverantwortlichkeitsgesetz, die Nationalrats-Wahlordnung 1992 und die Europawahlordnung geändert

werden (Korruptionsstrafrechtsänderungsgesetz 2023 – KorrStrÄG 2023), Bundesgesetzblatt Für Die Republik Österreich, Jahrgang 2023 Ausgegeben am 20. Juli 2023 Teil I, (NR: GP XXVII RV 2098 AB 2158 S. 226. BR: AB 11292 S. 957.). Erişim: 27/08/2023. <https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/I/2023/100> .

Strafprozeßordnung 1975 (StPO), StF: BGBl. Nr. 631/1975 (WV). Erişim: 27/08/2023. <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002326> .

Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (OWiG) in der Fassung der Bekanntmachung vom 19. Februar 1987 (BGBl. I S. 602), das zuletzt durch Artikel 5 des Gesetzes vom 14. März 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 73) geändert worden ist. Erişim: 31/08/2023. https://www.gesetze-im-internet.de/owig_1968/BJNR004810968.html.

Bundesgesetz über die Änderung des Strafgesetzbuches und des Bundesgesetzes betreffend die Überwachung des Post- und Fernmeldeverkehrs (Finanzierung des Terrorismus), Änderung vom 21. März 2003, AS 2003 3043. Erişim: 03/09/2023. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2003/417/de> .

Bundesgesetz über das Verbot der Gruppierungen «Al-Qaïda» und «Islamischer Staat» sowie verwandter Organisationen, vom 12. Dezember 2014 (Stand am 1. Januar 2019). Erişim: 11/12/2023. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2014/764/en> .

Bundesbeschluss vom 25. September 2020 über die Genehmigung und die Umsetzung des Übereinkommens des Europarats zur Verhütung des Terrorismus mit dem dazugehörigen Zusatzprotokoll sowie über die Verstärkung des strafrechtlichen Instrumentariums gegen Terrorismus und organisierte Kriminalität, 25 Sept. 2020, AS 2021 360. Erişim: 11/12/2023. <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2021/360/de> .

BGE, 128 II 355. Erişim: 04/03/2024. https://relevancy.bger.ch/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F128-II-355%3Ade&lang=de&type=show_document .

Terrorism Act 2000. Erişim: 05/03/2024. <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents> .

Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001, Erişim: 05/03/2024.
<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents> .

18 U.S.C. 2339A, Office of the Law Revision Counsel. Erişim: 06/03/2024.
<http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

18 U.S.C. 2339B, Office of the Law Revision Counsel. Erişim: 07/03/2024.
<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

8 U.S.C. 1189, Office of the Law Revision Counsel. Erişim: 07/03/2024.
<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

22 U.S.C. 2656f, Office of the Law Revision Counsel. Erişim: 07/03/2024.
<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

18 U.S.C. 2339C, Office of the Law Revision Counsel. Erişim: 08/03/2024.
<https://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim> .

T.D.K. Sözlük. Erişim: 19/03/2024. “*Yardım*”. <https://sozluk.gov.tr>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 19/03/2024. “*Yardım*”. <http://lugatim.com/s/yardim>

“Türkiye’deki bazı kuruluşların ABD ve Avrupa’dan yüz binlerce dolar fonlanması tartışma konusu oldu”. Erişim: 24/03/2024.
<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/turkiyedeki-bazi-kuruluslarin-abd-ve-avrupadan-yuz-binlerce-dolar-fonlanmasi-tartisma-konusu-oldu/2314149> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 27/03/2024. “*Savaş*”. <http://lugatim.com/s/savas> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 30/03/2024. “*Silah*”. <http://lugatim.com/s/silah> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 02/04/2024. “*Şahsiyet*”. <http://lugatim.com/s/sahsiyet> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 23/04/2024. “*FiiL*”. <http://lugatim.com/s/FiIL> .

T.D.K. Sözlük. Erişim: 27/04/2024. “*Muhasemat*”. <https://sozluk.gov.tr>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 07/05/2024. “*Sağlamak*”.
<https://www.lugatim.com/s/sağlamak> .

Dictionnaire de L’Academie Française, 8. Baskı, 1935, “*Fournir*”. Erişim: 07/05/2024.
<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8F0994?history=1> .

Dictionnaire de L’Academie Française, 8. Baskı, 1935, “*Réunir*”. Erişim: 07/05/2024.
<https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8R1526> .

Oxford English Dictionary, “*Terror*”. Erişim: 07/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/1191686216>.

“Sosyal medyadaki yardım çağrısına uydular, ‘terörizmin finansmanı’ suçlamasıyla ceza aldılar... Farklı şehirlerdeki 13 kişiyi bir araya getiren ‘terör’ dosyasının ayrıntıları”. Erişim: 14/05/2024.
<https://www.indyturk.com/node/371466/haber/sosyal-medyadaki-yardim-cağrısına-uydular-terörizmin-finansmanı-suçlamasıyla-ceza> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 16/05/2024. “*Fail*”. <https://www.lugatim.com/s/fail> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 17/05/2024. “*Mağdur*”. <https://lugatim.com/s/mağdur> .

Oxford English Dictionary, “*victim*”. Erişim: 17/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/6578257336>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 18/05/2024. “*Şey*”. <https://lugatim.com/s/ŞEY> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 18/05/2024. “*Fon*”. <https://lugatim.com/s/fon> .

T.D.K. Sözlük. Erişim: 18/05/2024. “*Fon*”. <https://sozluk.gov.tr> .

Oxford English Dictionary, “*fund*”. Erişim: 18/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/5980621595>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 22/05/2024. “*Para*”. <https://www.lugatim.com/s/para> .

Oxford English Dictionary, “*money*”. Erişim: 22/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/8052624151> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 23/05/2024. “Kast”. <https://www.lugatim.com/s/KASIT>

Oxford English Dictionary, “wilfully”. Erişim: 23/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/6232362303>.

Kubbealtı Lügati. Erişim: 23/05/2024. “Sâik”. <https://www.lugatim.com/s/SÂİK> .

Oxford English Dictionary, “intention”. Erişim: 24/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/1083927145> .

Oxford English Dictionary, “knowledge”. Erişim: 24/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/1350032363> .

Oxford English Dictionary, “mens rea”. Erişim: 24/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/7472512215> .

Oxford English Dictionary, “actus reus”. Erişim: 24/05/2024.
<https://doi.org/10.1093/OED/7181219275> .

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, “Kasıt”, C: 14. Erişim: 23/05/2024.
<https://cdn2.islamansiklopedisi.org.tr/dosya/24/C24008045.pdf> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 02/06/2024. “Azmettirmek”.
<https://lugatim.com/s/AZMETTİRMEK> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 28/05/2024. “Cebir”. <https://lugatim.com/s/cebir> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 28/05/2024. “Tehdit”. <https://lugatim.com/s/tehdit> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 31/05/2024. “Teşebbüs”. <https://lugatim.com/s/teşebbüs> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 02/06/2024. “İştirak”. <https://lugatim.com/s/iştirak> .

Kubbealtı Lügati. Erişim: 03/06/2024. “İçtima”. <https://lugatim.com/s/içtima> .

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/32/introduction> .

https://www.bka.de/DE/Home/home_node.html

<https://karararama.yargitay.gov.tr/#>

<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/anaindex.html>

<https://www.corpus.com.tr/#!/CorpusWeb>

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr>

<https://www.liechtenstein-institut.li>

<https://www.govinfo.gov/app/collection/uscode>

<https://coinmarketcap.com/>

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>